THE CODE OF CIVIL PROCEDURE

ACT NO. XIV OF 1882.

दिवानी काम चलाववानी रीतनो कायदो.

सने १८८२ नो आक्ट १४ मो.

ટીકા સાથે

બુલ્લાખીદાસ ગંગાદાસ દેસાઈ,

હાયકોર્ટના અને અમદાવાદની ડીસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટના વકીલે

તૈયાર કર્યો તે

બુકસેલર. કસતુર વીરચંદે.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્યો.

અમદાવાદમાં

મામાની હવેલીમાં યુનાઇટેડ પ્રિન્ટીંગ અને જનરલ એજન્સી કંપની

"લિમિટેડ" ના પ્રેસમાં રણછોડલાલ ગંગારામે છાપ્યો.

સંવત ૧૯૩૯. સને ૧૮૮૩.

આ કાયદો અમદાવાદમાં વલંદાની હવેલીની સામે શા. કસતુર વીરચંદની દુકાનેથી તથા ફીકાભટની પોળમાં અમારા ઘરે આગળથી મળશે.

अनुक्रमणिका.

બાબ ૩ જો.

પક્ષકારો અને તેમનું હાજર થવું, તેમની અરજો, અને તેમાંણું કરવાનાં કામ એ વિશે.

કબુલ કરેલા મુખ્ત્યારો અને પ્લીડરો.

બાબ ૪ થો.

ફરિયાદ તૈયાર કરવાવિશે.

બાબ ૫ મો.

ફરિયાદો માંડવાવિશે.

બાબ ૬ ઠો.

સમન કાઢવા તથા પોંચાડવાવિશે.

સમન કાઢવાવિશે.

બાબ ૭ મો.

પક્ષકારોએ હાજર થવાવિશે તથા ન હાજર થવાના પરિણામવિશે.

વિશેષ ઠરાવ.

બાબ ૮ મો.

લેખી કેફિયતો તથા સામા દાવા વિશે.

બાબ ૯ મો.

કોર્ટ પક્ષકારોની જબાની લેવા વિશે.

બાબ ૧૨ મો.

પહેલી સુનાવણી વખતે ફરિયાદનો નિકાલ.

બાબ ૧૩ મો.

મુલતવી રાખવા વિશે.

બાબ ૧૪ મો.

શાક્ષીઓને સમન કરવા તથા તેમણે હાજર રહેવા વિશે.

બાબ ૧૮ મો.

ખરચવિશે.

બાબ ૧૯ મો.

હુકમનામાની બજાવણીવિશે.

અ.—કઈ કોરટથી હુકમનામાં બજી શકે તે વિશે.

બ.—બજાવણીની દરખાસ્તવિશે.

બાબ ૨૦ મો.

હુકમનામાના દેણદાર નાદાર હોય તેવિશે.

ભાગ ૨ જો.

પ્રસંગોપાત ઉત્પન્ન થનારાં કામો વિશે.

બાબ ૨૧ મો.

પક્ષકારોના મરણ, લગ્ન, અને તેમની નાદારી વિશે.

બાબ ૨૨ મો.

ફરિયાદો કાઢી લેવા તથા માંડીવાળવા વિશે.

ભાગ ૩ જો.

ખાસ પ્રસંગની ફરિયાદોવિશે.

બાબ ૨૬ મો.

નાદારોની ફરિયાદો.

બાબ ૨૭ મો.

સરકાર અથવા સરકારી અમલદારો કરે તે અથવા તેમનાઉપર થાય તે ફરિયાદોવિશે.

બાબ ૨૮ મો.

પરરાજ્યના લોકો કરે તે ફરિયાદો, તથા પરદેશી અને દેશી રાજ્યકર્તાઓ કરે તે અથવા તેમનાઉપર થાય તે ફરિયાદો.

બાબ ૨૯ મો.

કારપોરેશન તથા કંપનીઓ તરફની તેમના ઉપરની ફરિયાદો.

બાબ ૩૦ મો.

ટ્રસ્ટીઓ, મૃત્યુપત્ર ચલાવનારાઓ, અને મૈયતની મિલકતનો વહિવટ કરનારાઓ કરે તે તથા તેમનાઉપર થાય તે ફરિયાદો.

બાબ ૩૧ મો.

સગીર તથા દિવાના એઓની તરફની અને તેમના ઉપરની ફરિયાદો.

બાબ ૩૨ મો.

લશ્કરી માણસોએ તથા તે માણસે કરવાની ફરિયાદો.

બાબ ૩૩ મો.

ઇન્ટરપ્લીડર (વિરૂદ્ધ હક્કોનો નિર્ણય કરવાની તિરાહિત કરે તે) ફરિયાદ.

ભાગ ૪ થો.

ના ઇલાજ.

બાબ ૩૪ મો.

ફેસલો થતાં પહેલાં પકડવા તથા જપ્તી કરવાવિશે.

અ.—ફેસલો થતાં પહેલાં પકડવાનું.

બ.—ફેસલો થતાં પહેલાં જપ્તી કરવાનું.

બાબ ૪૦ મો.

સાર્વજનિક ધર્માદાય બાબતની ફરિયાદો વિશે.

ભાગ ૬ ઠ્ઠો.

અપીલો વિશે.

બાબ ૪૧ મો.

અવલ હુકમનામાં ઉપરની અપીલો વિશે.

જે હુકમનામાં ઉપર અપીલ થઈ હોય તે હુકમનામાં બજાવવા તથા તેમની બજાવણીનું કામ બંધ રાખવા બાબત.

હુકમનામાં ઉપર થએલી અપીલોમાં કામ ચલાવવાની રીત.

બાબ ૪૨ મો.

અપીલનાં હુકમનામાં ઉપરની અપીલો વિશે.

બાબ ૪૩ મો.

હુકમો ઉપરની અપીલો વિશે.

બાબ ૪૪ મો.

નાદારીમાં અપીલ કરવાવિશે.

બાબ ૪૫ મો.

મલીકા માઆઝમા ઈન કૌન્સીલને કરવાની અપીલો વિશે.

ભાગ ૭ મો.

બાબ ૪૬ મો.

હૈકોરટમાં હકીકત લખી મોકલવા વિશે તથા હૈકોરટે તપાસણી કરવાવિશે

ભાગ ૮ મો.

બાબ ૪૭ મો.

ફેસલાની ફરી તપાસવિશે.

ભાગ ૯ મો.

બાબ ૪૮ મો.

સનદી હૈકોરટોવિશે વિશેષ નિયમ.

ACT NO. XIV. OF 1882.

THE CODE OF CIVIL PROCEDURE.

ઈંડિયાના ગવર્નર જનરલ ઈનકૌન્સિલનો હેઠળ લખેલો આક્ટ, ગવર્નર જનરલ સાહેબે સને ૧૮૮૨ ના માર્ચ માસની ૧૭ મી તારીખે મંજૂર કર્યો, તે સઘળા લોકોને જાણ થવાસારૂ આ ઠેકાણે છાપીને પ્રસિદ્ધ કર્યો છે:—

सने १८८२ नो आक्ट १४ मो.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતનો કાયદો.

દિવાની ન્યાયાધિકારી કોરટોનું કામ ચલાવવાની રીતના કાયદા એકત્ર કરવાનો તથા સુધારવાનો આક્ટ.

દિવાની ન્યાયાધિકારી કોર્ટોનું કામ ચલાવવાની રીતના કાયદા એકત્ર કરવા તથા સુધારવા યોગ્ય છે; માટે નીચે પ્રમાણે કાયદો કર્યો છે:— ઉદ્દેશ.

પ્રારંભનો વિષય.

૧. આ આક્ટને "દિવાની કામ ચલાવવાની રીતનો કાયદો" કહેવો. અને તે સન ૧૮૮૨ ના જુન માસની પહેલી તારીખે અમલમાં આવશે. ટુંકું નામ. શરૂઆત.

આ કલમ અને ૩ જી કલમ આખા બ્રિટિશ ઈંડિયાને લાગુ છે. બાકીની કલમો, સન ૧૮૭૪ ના ૧૪ મા આક્ટમાં જે શેડ્યુલ્ડ ડિસ્ટ્રિક્ટ ઠરાવેલા છે તે શિવાયના,* આખા બ્રિટિશ ઈંડિયાને લાગુ છે. સ્થાનિક વ્યાપ્તિ.

ટીકા—૧. બ્રીટીશ ઈંડિયા એટલે પ્રોવિન્સઓફવેલ્સ. ટ્રીપો, સન્ગાપોર અને મલાકા સીવાયના જે જે મુલકનો સ્વામીત્વ મલીકા માયાજમાં મોહારાણી સાહેબ જે ૨૧ અને ૨૨ સ્ટાટ્યુટના વીકટોરીઆ ચાપટર ૧૦૬ ની રૂએ માળ્યું હોય તે. સને ૧૮૬૮ ના આક્ટ ૧ ની કલમ ૨ "શેડ્યુલ્ડ ડીસ્ટ્રીક્ટ." સને ૧૮૭૪ ના આક્ટ ૧૪ માં દર્શાવેલા છે તે.

શબ્દાર્થ. — ૨. વિષયમાં અથવા પૂર્વાપર સંબંધમાં કંઈ બાધ ન આવે તો, આ આક્ટમાં નીચેના શબ્દોનો અર્થ નીચે પ્રમાણે કરવો:—

"બાબ" — "બાબ" એટલે, આ કાયદાનો બાબ સમજવો.

"ડિસ્ત્રિક્ટ." "ડિસ્ત્રિક્ટકોર્ટ." — "ડિસ્ત્રિક્ટ" એટલે, અવલ હકુમતવાળી મુખ્ય દિવાની કોર્ટ (જેને આ આક્ટમાં આગળ ડિસ્ત્રિક્ટકોર્ટ એવું નામ આપ્યું છે), તેની હકુમતની સ્થાનિક હદ સમજવી, અને તેમાં હૈકોર્ટની સાધારણ અવલ દિવાની હકુમતની સ્થાનિક હદનો સમાવેશ થાયછે. ડિસ્ત્રિક્ટકોર્ટથી હલકા દરજ્જાની દરેક કોર્ટને તથા પ્રત્યેક સ્માલકાઝકોર્ટને, આ કાયદાના કામ સારૂ, હૈકોર્ટના અને ડિસ્ત્રિક્ટકોર્ટના તાબાની કોર્ટ ગણવી.

"પ્લીડર." — "પ્લીડર" એટલે, કોર્ટમાં બીજાને વાસ્તે હાજર થવાનો અને તેનો પક્ષ લઇને બોલવાનો જેને હક મળ્યો હોય તેવો દરેક શખ્સ સમજવો, અને તેમાં હૈકોર્ટના અટર્ની, વકીલ અને અડવોકેટનો સમાવેશ થાયછે.

"સરકારીપ્લીડર" — "સરકારી પ્લીડર" એમાં, આ કાયદામાં જે કામો સરકારી પ્લીડરે કરવાં એમ સ્પષ્ટ રીતે કહેલું હોય, તેવાં બધાં અથવા તેમાંનાં કંઈ કામ કરવા સારૂ સ્થાનિક સરકારે કોઈ અમલદારને નીમ્યો હોય તેનો પણ સમાવેશ થાયછે.

"કલેક્ટર." — "કલેક્ટર" એટલે, જમીનના મેહેસુલના કલેક્ટરનું કામ કરનાર દરેક અમલદાર સમજવો.

"હુકમનામું." — "હુકમનામું" એટલે, દિવાની કોર્ટમાં કાંઈ હક માગ્યો હોય તે બાબત અથવા ઉત્તરપક્ષ બતાવ્યો હોય તે બાબત પદ્ધતિ પ્રમાણે કરેલા જે ઠરાવથી, ઠરાવ કરનારી કોર્ટ પુરતો, ફરિયાદ અથવા અપીલનો નીકાલ થાય એવો ઠરાવ સમજવો. ફરિયાદઅરજી નામંજુર કર્યાનો હુકમ અથવા હિસાબ લેવાનું ફરમાવ્યાનો હુકમ અથવા જે તકરાર ૨૪૪ મી કલમમાં કહેલી કે તેમાં હવાલો આપેલી હોય પણ ૫૮૮ મી કલમમાં જણાવેલી ન હોય તેવી કોઈ તકરાર નકી કર્યાનો હુકમ આ વ્યાખ્યામાં આવી જાય છે: ૫૮૮મી કલમમાં બતાવેલો કોઈ હુકમ આ વ્યાખ્યામાં આવી જતો નથી.

"હુકમ." — "હુકમ" એટલે, ઉપરની વ્યાખ્યા પ્રમાણે હુકમનામું નહીં હોય એવો દિવાની કોર્ટનો કોઈ નિર્ણય પદ્ધતિ પ્રમાણે લખ્યો હોય તે.

"ફેસલો." — "ફેસલો" આ શબ્દનો અર્થ, કોઈ હુકમનામાનાં અથવા હુકમનાં કારણ દાખલ જડજે કરેલું બયાન એવો સમજવો:

"જડજ." — "જડજ" એટલે, કોર્ટનો અધ્યક્ષ સ્થાને બેસનાર અમલદાર સમજવો:

"હુકમનામાનો દેણદાર" એટલે, જેની વિરૂદ્ધ હુકમનામું અથવા હુકમ થયો હોય તેવો કોઈ શખ્સ સમજવો. "હુકમનામાનો દેણદાર."

"હુકમનામાવાળો" એટલે, બજાવી શકાય તેવું હુકમનામું કે તેવો હુકમ જેની તરફમાં થયો હોય એવો કોઈ શખ્સ સમજવો; અને એમાં, તે હુકમનામું અથવા હુકમ જે શખ્સના નામઉપર ચઢાવી આપ્યો હોય, તે શખ્સનો સમાવેશ થાય છે. "હુકમનામાવાળો"

"લખી" એમાં, છાપેલાનો અને શીળાથી છાપેલાનો સમાવેશ થાય છે, અને "લખ" એમાં, છાપ તથા શીળા છાપનો સમાવેશ થાય છે. "લખી."

"સહી કરેલું" એમાં, નિશાની કરનારો શખ્સ પોતાનું નામ લખી શકે એવો ન હોય ત્યારે "નિશાની કરેલું" એનો, તથા જે શખ્સવિશેનો મજકૂર હોય તે શખ્સના નામની સ્ટાંપ (શિક્કા) મારેલું એનો પણ સમાવેશ થાય છે. "સહી કરેલું."

"પરરાજ્યની કોર્ટ" એટલે, જેની સત્તા બ્રિટિશ ઇંડિયામાં ન હોય, અને જે ગવર્નર જનરલ ઇન્ કૌન્સિલે સ્થાપેલી ન હોય, એવી બ્રિટિશ ઇંડિયાની હદ બહારની કોર્ટ સમજવી. "પરરાજનીકોર્ટ"

"પરરાજ્યનો ફેસલો" એટલે, પરરાજ્યની કોર્ટે કરેલો ફેસલો સમજવો. "પરરાજ્યનો ફેસલો."

"સરકારી અમલદાર" એટલે, નીચે લખેલા પ્રકારો પૈકી કોઈપણ પ્રકારમાં સમાવેશ થાય એવો કોઈ શખ્સ સમજવો. એટલે:— "સરકારી અમલદાર."

દરેક જડજ;

મલીકા મઆઝમાનો દરેક સનદી નોકર;

મલીકા મઆઝમાની જમીનપરની અથવા દરેયાઈ ફોજમાંનો હરએક સનદી અમલદાર, સરકારના હુકમતળે નોકરી કરતો હોય ત્યાંસુધી;

ન્યાયની કોર્ટનો હરએક અમલદાર જેનું કામ, પોતાના હોદ્દાને લીધે, કાયદાની અથવા હકીકતની કોઈ બાબતઉપર તજવીજ કરવાનું કે રિપોર્ટ કરવાનું હોય, અથવા કોઈ લેખ કરવાનું કે તે લેખના ખરાપણા વિશે સહી કરવાનું કે તે લેખ રાખવાનું હોય, અથવા કાંઈ મિલકત પોતાના હવાલામાં લેવાનું કે તેની વ્યવસ્થા કરવાનું હોય, અથવા ન્યાયની બાબતોની કંઈ પ્રોસેસો બજાવવાનું હોય, અથવા કંઈ સોગન આપવાનું, કે અર્થ સમજાવવાનું હોય અથવા કોર્ટમાં બંદોબસ્ત રાખવાનું હોય, તે તથા તે કામોમાંહેનું કોઇપણ કામ કરવાને કોઇ ન્યાયની કોર્ટે મુદ્દામ અખત્યાર આપેલો હરકોઈ શખ્સ;

કોઈ શખ્સને કેદ કરવાનો અથવા કેદમાં રાખવાનો અધિકાર જે હોદાને લીધે મળે તેવો હોદો ધરાવનાર હરકોઈ શખ્સ;

સરકારનો હરએક અમલદાર જેનું કામ, પોતાના હોદાનેલીધે, ગુનાહ અટકાવવનું, ગુનાહોની ખબર આપવાનું, ગુન્હેગારોને તેઓનો ઇન્સાફ થવાસારૂ કોર્ટમાં હાજર કરવાનું, અથવા લોકોની તંદુરસ્તી, સલામતી કે અનુકૂળતા સંભાળવાનું હોય તે;

હરએક અમલદાર, જેનું કામ પોતાના હોદાને લીધે, સરકારની વતી કંઈ મિલકત લેવાનું, સ્વીકારવાનું, રાખવાનું કે ખરચવાનું હોય, અથવા સરકારની વતી કંઈ કરાર કરવાનું, માપણી કરવાનું, કે જમાબંદી કરવાનું હોય, અથવા મેહસૂલબાબતના કંઈ પ્રોસેસો બજાવવાનું હોય, અથવા સરકારના પૈસાસંબંધી લાભની કંઈબાબતની તજવીજ કરવાનું કે તેવિશે રિપોર્ટ કરવાનું હોય, અથવા સરકારના પૈસાસંબંધી લાભબાબતનો કંઈ લેખ કરવાનું, તેના ખરાપણવિશે સહી કરવાનું, કે તે લેખ રાખવાનું હોય, અથવા સરકારના પૈસાસંબંધી લાભની સંભાળને માટે કરેલા કોઈ કાયદા તોડાતા અટકાવવાનું હોય, તે અને હરએક અમલદાર જે સરકારની ચાકરી કે પગારમાં હોય, અથવા જેને કંઈ સરકારી કામ કરવાસારૂ ફી કે કમિશન મળતું હોય તે.

"સરકાર."

અને, જ્યાં આ કાયદાનો અમલ ચાલે એવા બ્રિટિશ ઇંડિયાના કોઈ ભાગમાં "સરકાર" એમાં સ્થાનિક સરકાર તેમજ હિંદુસ્તાનની સરકારનો સમાવેશ થાય છે.

ટીકા—૧. જ્યારે મુફસીલ-સ્માલકાજ કોર્ટોએ પોતાની હકુમત ઉપરાંત કામ ચલાવ્યું હોય. અગર પોતાને મળેલી હકુમત વાપરી ન હોય ત્યારે આવી કોર્ટોમાં મુકાયેલા મુકદમાના કાગળો હાઈકોર્ટ મંગાવી શકે. (૬૨૨ કલમ જુઓ) અને હાઈકોર્ટ અને ડીસ્ટ્રીક્ટ કોર્ટ સ્માલકાજ કોર્ટમાંથી કામ બદલી બીજી યોગ્ય કોર્ટને સોંપી શકે. (કલમ ૨૫)

"ડીક્રી" આ વ્યાખ્યા સને ૧૮૭૯ ના ૧૨ મા આક્ટથી સુધરેલી તે પ્રમાણે આ આક્ટમાં મુકેલી છે.

"જજમેન્ટ" બાબતમાં ૧૯૮ થી તે ૨૦૪ કલમો જુઓ.

કાયદા અને આક્ટ રદ કર્યા તે.

૩. આ આક્ટને જોડેલા પહેલા પરિશિષ્ટમાં બતાવેલા કાયદા ને આક્ટ, તેજ પરિશિષ્ટના ત્રીજા આસનમાં કહ્યા છે તેટલા પુરતા, આ આક્ટથી રદ કર્યા છે. પરંતુ તેવા કોઈ કાયદા કે આક્ટપ્રમાણે જે જાહેરખબરો પ્રસિદ્ધ થઈ હશે, ઠરાવો તથા નિયમો કર્યા હશે, જગાઓ નીમી હશે, કરાર દાખલ કર્યા હશે, હક ઠરાવ્યા હશે, તથા નમુના (ફારમ) તૈયાર કર્યા હશે તે તમામ, આ કાયદાની સાથે મળતા આવતા હોય તેટલા પુ-

રેતા, આ કાયદાપ્રમાણે અનુક્રમે પ્રસિદ્ધ કરેલા, કરેલા, નીમેલા, દાખલ કરેલા, ઠરાવેલા, અને તૈયાર કરેલા ગણવા.

અને આ કાયદો અમલમાં આવે તે તારીખ પહેલાં પાસ થએલા અથવા પ્રસિદ્ધ કરેલા કોઈ આક્ટમાં, રેગ્યુલેશનમાં કે જાહેરનામામાં, સન ૧૮૫૯ના ૮મા આક્ટનો, સન ૧૮૬૧ના ૨૩મા આક્ટનો, અથવા દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાનો, અથવા ૧૮૭૭ના ૧૦મા આક્ટનો, અથવા આ આક્ટથી રદ્દ થએલા કોઈ બીજા આક્ટનો, હવાલો આપ્યો હોય તો તે હવાલો, અને તેટલો, આ કાયદાને અથવા આ કાયદાના તેને મળતા ભાગને લાગૂ પડે છે એમ વાંચવો. — પ્રથમના આક્ટના હવાલા.

સન ૧૮૮૨ના જૂન માસની પહેલી તારિખની અગાઉ કોઈ ફરીયાદ માંડી હશે અથવા અપીલ કરી હશે તેમાં હુકમનામું થતાં પહેલાં ચાલવાના કામમાં, અથવા હુકમનામાપછી જે કામ શરૂ થયું હશે અને તે તારીખે ચાલૂ હશે તે કામમાં, ૯૯ અ. કલમમાં ઠરાવ્યું છે તે સિવાયની, આ આક્ટમાં કહેલી કોઈ વાત લાગૂ પડશે નહીં. — સન૧૮૮૨ ના જૂન માસની ૧ લી તારીખપહેલાં માંડેલી ફરિયાદોમાં કામ ચલાવવાની રીત કાયમ રાખવી.

સન ૧૮૭૯ના જુલૈ માસની ઓગણત્રીસમી તારીખે ચાલૂ હોય એવી પ્રત્યેક અપીલ, જો તે અપીલ આપતી વખતે આ કાયદો અમલમાં હોત તો તે ચાલી શકત એવી હોય તો, તે આપ્યાની તારીખે જાણે આ કાયદો અમલમાં હોય ને જે રીતે સાંભળીને નિકાલ થાય તે રીતે તેનો સાંભળીને નિકાલ કરવો; અને તે તારીખ પહેલાં કલમ ૩૨૦ પ્રમાણે કલેકટરને કોઈ કામ મોકલવાનો કરેલો પ્રત્યેક હુકમ કાયદાપ્રમાણે કર્યો છે, તથા તેજ તારીખ પહેલાં ૩૬૦ કલમપ્રમાણે પ્રસિદ્ધ કરેલી જાહેરખબર કાયદાપ્રમાણે પ્રસિદ્ધ કરી છે, એમ ગણવું.

ટીકા—૩. પણ ઈલાયદી કલમના પહેલા પ્યારેગ્રાફમાં વધારવામાં આવેલું છે. કલમ ૩ ના બીજા પ્યારેગ્રાફમાં અથવા સને ૧૮૭૭ ના આક્ટ ૧૦" એટલા શબ્દો ઉમેર્યા છે.

કલમ ૩ તા. ૧ જુન સને ૧૮૮૨ પહેલા દાખલ થયેલા દાવા બાબતનો પ્યારેગ્રાફ ૩ તથા તા. ૨૯ જુલાઈએ ચાલુ અપીલ બાબતનો પ્યારેગ્રાફ નવા ઉમેર્યા છે.

૪. ત્રીજી કલમના બીજા પ્યારેગ્રાફમાં ઠરાવેલું છે તે સિવાય, આ આક્ટમાં કહેલી કોઈપણ વાતથી નીચેના આક્ટ ને કાયદામાં કંઈ કમીજાસ્ત થએલું ગણાશે નહીં: (એટલે):— — અયોધ્યા, પંજાબ, મધ્યપ્રાંત અને બ્રહ્મદેશને લગતા કેટલાક આક્ટો કાયમ રાખવા.

સન ૧૮૬૫નો મધ્યપ્રાંતની કોર્ટોનો આક્ટ:

સન ૧૮૭૫નો બ્રહ્મદેશની કોર્ટોનો આક્ટ:

સન ૧૮૭૭નો પંજાબની કોર્ટોનો આક્ટ:

સન ૧૮૭૯નો અયોધ્યાની દિવાની કોર્ટોનો આક્ટ:

અથવા, જેમાં જમીન ધારણકરનારા તથા તેમના ખેડુતો કે મુખત્યારો વચ્ચેની ફરિયાદનું કામ ચલાવવાની વિશેષ રીત બતાવી હોય તેવો, સન ૧૮૬૧ના ઇંડિયાની કૌન્સિલ વિશેના આક્ટપ્રમાણે, ગવર્નર ઇન્ કૌન્સિલે અથવા લેફ્ટેનન્ટ ગવર્નર ઇન્ કૌન્સિલે આજસુધી કરેલો અથવા તેઓ હવેપછી કરે તે કાયદો.

અથવા સ્થાવર મિલકતની વેચાણને વાસ્તે જેમાં ઠરાવ કર્યો હોય તેવો સન ૧૮૬૧ના ઇંડિયાની કૌન્સિલવિશેના આક્ટપ્રમાણે ગવર્નર ઇન્ કૌન્સિલે અથવા લેફ્ટેનન્ટ ગવર્નર ઇન્ કૌન્સિલે આજસુધી કરેલો અથવા તેઓ હવેપછી કરે તે કાયદો.

અને સરહૂં આક્ટો પૈકી કોઇપણ આક્ટપ્રમાણે કમિશનર તથા ડેપ્યુટી કમિશનરને સમર્પીને (એકજ વખતે સરખી) દિવાની હકુમત આપી હોય ત્યારે, તે અમલદારોપૈકી કોને આ કાયદાના કામનેસારૂ ડિસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટ ગણવો એ ઠરાવવાને સ્થાનિક સરકાર મુખત્યાર છે.

ટીકા—૪. બીજા અને ચોથા પ્યારેગ્રાફમાં વધારો અને ફેરફાર કરવામાં આવ્યો છે.

મુફસીલની સ્માલકાજ કોર્ટોને કલમો લાગુ પડેછે તે.

૫. આ આક્ટને જોડેલા બીજા પરિશિષ્ટમાં આ કાયદાના જે ભાગ અને કલમો બતાવેલી છે તે, (તે લાગૂ પડે તેટલેસુધી) સન ૧૮૬૫ ના આક્ટ ૧૧ પ્રમાણે સ્થાપેલી સ્માલકાજ કોર્ટોને તથા સ્માલકાજ કોર્ટનો અધિકાર ચલાવનારી (કલકત્તા, મદ્રાસ અને મુંબઇની સ્માલકાજ કોર્ટોસિવાયની) બીજી સઘળી કોર્ટોને લાગૂ પડે છે. આ કાયદાના બીજા ભાગ અને કલમો એવી કોર્ટોને લાગુ નથી.

ટીકા—૫. અને જપ્તીઓ કરવાની બાબતના ઇત્યાદી. સને ૧૮૭૭ ના ૧૦ મા આક્ટમાં હતું તે કાઢી નાંખવામાં આવ્યું છે.

જે કલમો અને પ્રકરણો સ્માલકાજ કોર્ટને લાગુ પાડવામાં આવી છે તેનાં આગળ "સં." એવો અક્ષર મુકવામાં આવશે.

(અ) મિલટરી કોર્ટ આફ રિક્વેસ્ટની.

૬. (અ) મિલિટરી કોરટ આફ રિક્વેસ્ટની;

(બ) મુંબઈ ઇલાકાના લશ્કરનાં થાણાંના તથા કાંપના લશ્કરી બજારમાં નાની ફરિયાદો ચુકવવાસારુ તે ઇલાકામાં યોગ્યરીતે નીમેલા એક અમલદારની;

(બ) મુંબઇમાં નાની ફરિયાદોની ચોકશી કરવાને નીમેલા અમલદારોની.

(ક) મદ્રાસના કાયદાના ઠરાવપ્રમાણે ગામના મુનસફોની અથવા ગામની પંચાયતોની; અથવા

(ક) મદ્રાસમાં ગામના મુનસફો અને ગામની પંચાયતોની,

(ડ) રંગૂન, મોલમેન, અક્યાબ અથવા બસીનમાં નાદારી કોરટ તરીકે બેસે ત્યારે રંગૂનના રિકારડરની;

(ડ) નાદારી કોરટ તરીકે બેસે ત્યારે રંગુનના રિકારડરની,

એમની હકુમત અથવા કામ ચલાવવાની રીતમાં, આ કાયદામાં કહેલી કોઈ વાતથી કંઈ કમીજાસ્ત થતું નથી;

હકુમત અને કામ ચલાવવાની રીત કાયમ રાખવી.

અથવા કોઈ કોરટની સાધારણ હકુમતની ફેસાસંબંધી મર્યાદા (જો હોય તો તે) કરતાં કોઈ ફરિયાદના વિષયની રકમ કે કિંમત વધીજતી હોય, તો તેવી ફરિયાદોઉપર તે કોરટને આ કાયદાની કોઈ કલમથી હકુમત મળવાની નહીં.

૭. (અ) મુંબઈના સન ૧૮૩૦ ના ૧૩મા રેગ્યુલેશનમાંના તથા સન ૧૮૪૦ ના ૧૫મા આક્ટમાંના ઠરાવોને આધારે, તે રેગ્યુલેશન તથા આક્ટમાં કહેલા મુકદમાઓમાં અધિકાર મળેલા અમુક જાગીરદારો તથા બીજા અધિકારીઓ જે હકુમત ચલાવતા હોય તેમાં, અને

મુંબઇના કેટલાક કાયદા કાયમ રાખવા.

(બ) આ આક્ટને જોડેલા ત્રીજા પરિશિષ્ટમાં બતાવેલા કાયદા તથા આક્ટમાં જે તરેહના મુકદમા કહેલા છે તે મુકદમામાં,

આવા મુકદમાઓમાં અને તેઉપર દિવાની કોર્ટોમાં અપીલ ચાલે એવું હોય તેવી અપીલોમાં, કામ ચલાવવાની રીત આ કાયદામાં જે નિયમ ઠરાવ્યા છે તે પ્રમાણે સમજવી, પરંતુ, આ કલમમાં કહેલા અથવા હવાલો આપેલા કાયદા અને આક્ટમાં કંઈ વિશેષ ઠરાવથી એ નિયમો વિરુદ્ધ હોય તો તેમ ન સમજવું.

હલાકાના મુખ્ય શેહેરોની સ્માલકાજ કોરટો

૮. કલકત્તા, મદ્રાસ, અને મુંબઈ, એ શેહેરોમાં સ્થપાએલી કોઈ સ્માલકાજ કોર્ટની કોઈ ફરિયાદમાં અથવા કામમાં, કલમ ૩, ૨૫, ૮૬, ૨૨૩, ૨૨૫, ૩૮૬, અને બાબ ૩૬ માં જે ઠરાવો છે, તે શિવાયનો આ કાયદો લાગૂ પડશે નહીં.

પરંતુ ફેસલાની ફરી તપાસવિશે અને અપીલવિશે જે ઠરાવો કરેલા છે. તે શિવાયનો આ કાયદો અથવા તેનો કોઈ ભાગ સરકારી ગેઝીટમાં જાહેરખબર પ્રસિદ્ધ કરીને આવી કોઈ કોર્ટને લાગૂ પાડવાને સ્થાનિક સરકાર મુખત્યાર છે.

કાયદાના ભાગ.

૯. આ કાયદાના નીચે પ્રમાણે દશ ભાગ કર્યા છે:—

૧ લો ભાગ :—સામાન્યરીતે ફરિયાદો.
૨ જો ભાગ :—પ્રસંગોપાત ઉત્પન્ન થનારાં કામ.
૩ જો ભાગ :—ખાસ પ્રસંગની ફરિયાદો.
૪ થો ભાગ :—ચાલૂ ગરજ પૂરતા ઈલાજ.
૫ મો ભાગ :—વિશેષ કામો.
૬ ઠો ભાગ :—અપીલો.
૭ મો ભાગ :—હૈ કોર્ટને તકરાર મોકલવાની તે, તથા હૈ કોર્ટે તપાસણી કરવી તે.
૮ મો ભાગ :—ફેસલાની ફરી તપાસ.
૯ મો ભાગ :—સનદી હૈ કોર્ટોબાબત વિશેષ નિયમ.
૧૦ મો ભાગ :—કોઈ પરચુરણ બાબતો.

ભાગ ૧ લો.

સામાન્યરીતે ફરિયાદો વિશે.

બાબ ૧ લો.

કોર્ટોની હકુમત તથા નિર્ણિતવાત (રેસ જ્યુડિકેટા) વિશે.

જન્મભુમીના અથવા કુળના સબબથી કોઈ સખ્સ હકુમત બહાર નથી.

૧૦. કોઈ દિવાની કામમાં જન્મભૂમીના સબબથી અથવા કુળના સબબથી કોઈ શખ્સ કોઇપણ કોર્ટની હકુમત બહારછે એમ સમજવું નહીં.

ટીકા—૧૦. આ કલમની સાથે રાજા રજવાડા એલચી વીગેરેની બાબતમાં પ્રકરણ ૨૮ ની કલમ ૪૩૨ અને ૪૩૩ વાંચવી.

૧૧. જે તે વખતે જે કાયદા અને આકટ અમલમાં હોય, તેમાં જે ફરિયાદો સાંભળવાની કોર્ટોને મનાઈ કરી હોય, તે શિવાયની બધી દિવાની ફરિયાદોનો (આ આકટમાં જે નિયમો ઠરાવ્યા છે તેને અનુસરીને) ઇનસાફ કરવાની કોર્ટોને હકુમત છે.

મુદામ મના ઇ કરી હોય તે શિવાયની બધી દિવાની ફરિયાદો ની કોરટે ચોકશી કરવી.

ખુલાસો:—જે ફરિયાદમાં મિલકતના અથવા કામ કરવાના હક્ક વિશે તકરાર હોય તે દિવાની ફરિયાદ કેહેવાય: પછી તે હક્કનો તમામ આધાર ધર્મસંબંધી ક્રિયા અથવા વિધિબાબતની તકરારોના નિર્ણય ઉપર હોય તેની ચિંતા નહીં.

ટીકા—૧૧. આ કલમ સ્માલકાજ કોર્ટને લાગુ નથી.

આ કલમથી દીવાની કોર્ટનો દીવાની પ્રકારના દાવા ચુકવવાનો અધીકાર મળેછે. એટલે અરજદારની ફરીઆદની તજવીજ કરવાને અને તેને કાયદેસર હક છે કે નહીં તેનો નીર્ણય કરવાને દીવાની કોર્ટ અધીકારવાન છે. પણ દરેક દાવાનું કારણ હોવું જોઇએ. કેમકે ૫૦ મી કલમ પ્રમાણે એ ટુંકામાં સ્પષ્ટ રીતે ફરીયાદ અરજીમાં બતાવવી જોઇએ. અને જો ફરીઆદમાં દાવાનું કારણ ના જણાય તો કોરટ તે પાછી આપે અથવા રદ કરે માટે દરેક કામ ચલાવતાં પેહેલાં દાવાનું કારણ પ્રથમ છે કે નહી. તે તજવીજ થવી જોઇએ.

દરિયામાં માછલી પકડવાના વાદીના હકને હરકત થવાથી નુકશાનીનો દાવો વાદી માંડી શકે છે. (ઈં. લ. રી. બ. મુંબઇ ૧૯ પાનું.) અમુક માણસને ગોર તરીકે રાખવો એવો દાવો ચાલી શકે નહી. તેમજ જજમાનનો પુરોહિતને કુટુંબ ગોરને જેજે રીવાજ પ્રમાણે આવે. તેને માટે દાવો ના ચાલે પણ દેવળમાં જાત્રાળુ તથા પુજારીઓ પાસેથી જે ઉઘરાવામાં આવ્યું હોય, તેને માટે દાવો ચાલે. નવમાં મુંબાઈ હાઇકોર્ટ રીપોટ પાનું ૪૧૩ માં એમ ઠરાવ્યું કે દેવળમાં દહીંની ગોરથી ભાગવાની ક્રિયા કરવાનો વાદીની શાખા વાળાનો હક છે. એવું ઠરાવી આપવા બાબતનો અને પ્રતીવાદીઓએ દહીંની ગોરથી ભાગી. તેથી તેને જે નુકશાન થયુ તે મેળવાનો દાવો ચાલી શકે.

નાતમાં દાખલ કરવાને અને નુકશાન મેળવવાના દાવા બંગાળામાં ચાલી શકે છે. (૭ વી. રી. ૨૯૯) પણ પ્રતીવાદી વાદીને પોતાને ઘેર જમવા તેડે એ બાબતનો દાવો ચાલે નહી. (૬ વી. રી. ૩૨૫) અને મુંબાઇમાં એક કેસમાં પ્રતીવાદીએ સખ્તઇથી પોતાના ઘેર જમવા ના તેડ્યો. તેથી વાદીની આબરૂને નુકશાન થયું તે બદલ વાદીને નુકશાનીના પૈસા અપાવ્યા હતા. મુંબાઇમાં નાતના કજીઆ ચલાવવા અધીકાર નથી. સન ૧૮૨૭ ના બીજા રેગ્યુલર ૨૧ જુઓ.) અને તે બાબતમાં મોરાર દમ્મા વી. નાગરીઆ ગણેશીઆનો કેસ જુઓ. (ક. મું. પાનું. ૧૭)

ફક્ત ગાળાગાળથી થએલા નુકશાનની ફરીઆદી દીવાની કોરટમાં ચાલશે. અને લેખી લાબબલ હોય તો ઘણા પ્રતીવાદીને એકઠા સામેલ કરી શકાય.

સન ૧૮૬૬ ના ૨૧ મા આક્ટ પ્રમાણે ખ્રિસ્તી ધર્મ સ્વીકારયા પછી બાયડી લગ્નના હક પુરા કરવાનો દાવો લાવી શકાય. તેમજ ૫૦ ના ૨૧ મા આક્ટ પ્રમાણે છોકરાંને કબજે લેવાને દાવો લાવી શકાય.

હિંદુઓ બાયડી લગ્નના હક પુરા કરવાના દાવા લાવી શકે. અને તે બાબતના હુકમનામા ૨૬૦ કલમ પ્રમાણે બજાવી શકાય.

મુસલમાન ધણી દીવાની કોરટમાં બાયડી કબજે લેવાનો હક ઠરાવાનો દાવો તે સ્ત્રી પોતાના ભેગી રેહેવા આવે એવો હુકમ મેળવવાને દાવા લાવી શકે આ દાવો મુસલમાની સરેહના ધોરણ ઉપર ચુકાવવો જોઇએ. લગ્નના હક પુરા કરવાનો દાવો પારશી, ૧૮૬૫ ના ૧૫મા આક્ટ પ્રમાણે લાવી શકે.

અમુક હિંદુ લગ્ન રદ છે એવું ઠરાવવાના દાવા દીવાની કોરટ સાંભળી શકે ને તે સત છે એવું દરમ્યાન દાવો સાંભળી શકે. (૨૫ વી.રી.પા.૪૯૪)

પઇશા લેઇને કન્યા આપવાનો ઠરાવ હોય, અને કન્યા આપવામાં ના આવે તો આપેલા પઇશા પાછા લેવાનો દાવો ચાલશે (૫. બે. હા. રી. પ. ૩૯૫)

પણ અમુક છોકરીની સાથે લગ્ન કરાવવા લગ્ન કરાવાનું વચન ખાસ રીતે પળાવવાનો દાવો ચાલશે નહી. (૪. લો. રી. એક મદ્રાસ ૧૬૮)

ગુલામગીરીથી ઉતપન થતા હકના દાવા ચાલશે નહી. (સન ૧૮૬૩નો આક્ટ ૫ મો જુઓ).

રાજા કોઇ પણ કોરટના અધીકાર નીચે નથી માટે તેમના દાવા ના ચાલે. તે તજવીજ સત્તાની રૂઇએ કરેલા કર્તો બાબત સરકાર વિરૂદ્ધ પણ દાવો ચાલશે નહી.

(૭. વી. રી. ૧૯૧) ન્યાયાધીશોના રક્ષણને માટે ૧૮૫૦ માં ૧૮ મા એક્ટ જુઓ)

અનેજે રક્ષણના નાયાધીસોને આપવામાં આવ્યું છે. તેવુંજ સાક્ષીઓ આપે. અને પક્ષકારોને આવેછે એટલે કામચાલતા જે સબ્દો સાક્ષીઓએ કહયાહોય તેઉપરથી તેનાઉપર આબરૂબાબતનો દાવો ચાલેનહી એનુંકારણ એમછે કેજો તેઓજુઠી જુબાની આપેતો તેમનાઉપર જુઠી પ્રતીજ્ઞાનું કામચાલે.

મુંબાઇમાં દીવાની કોરટનો અધીકાર ૧૮૭૯ ના ૧૦ મા આક્ટ ૪ કલમથી નિર્મીત થએલો છે તેમજ સન ૧૮૭૧ નો ૨૩ મો પેનસીન બાબતનો આક્ટ પણ તે કોરટનો અધીકાર નિમીત કરેછે વળી સન ૧૮૭૦ ના ૧૦ આક્ટની કલમ પ્રમાણે તે આક્ટની રૂઇએ. જે ફેસલો કર્યો હોય. તે રદકરવાનો દાવો ચાલશે નહીં તેમજ ૧૮૬૩ ના ૧૩ મા આક્ટ થી પડતર જમીનનાદાવાનો ચુકાદો રેવીનીયુ કોરટો કરે.

કેટલાક કામમાં દીવાની ને ફોજદારી બંને ઉપાયો લેઇ શકાય. જેમકે જે માણસના ઉપર બીજાએ હુમલો કર્યો હોય તે માણસ દીવાની તથા ફોજદારી રાહે દાદને પોંચે.

તેમજ લાંચબલ મુખનિંધા બભીચારઇત્યાદિક બાબતોનો દીવાની ને ફોજદારી બે ઉપાયો છે.

સને ૧૮૦૨ ના ૧૦ આક્ટની ૫૩૬ મી કલમની રૂઇએ માજીસ્ટ્રેટ બા-

ચડીનું ગુજરાન કરવાનું ધણી ઉપર હુકમનામું કરી શકેછે. પણ તેથી ખોરાકી પોશાકો લેવાને દીવાની દાવો બાંધવાને તે બાધ નથી.

લાયસન્સ બાબતનો યોગ્ય રીતે કરેલો માજીસ્ટ્રેટનો ઠરાવ રદ કરવાનો દાવો દીવાની કોરટમાં ચાલશે નહી. (૪ બે. લો. રી. ૨૪)

અમુક રસ્તો સરીઆમ રસ્તો છે. એવો માજીસ્ટ્રેટનો ઠરાવ રદ કરવાનો દાવો દીવાની કોરટમાં ચાલશે નહીં.

કબજાની તકરારની બાબતમાં માજીસ્ટ્રેટો ફોજદારી કાયદાની ૨૪૪ મે કામ ચલાવી શકેછે પણ તેથી દીવાની હક્ક જતો નથી.

૧૮૪૮ ના ૧૮ મા આકટ પ્રમાણે સુરતના નવાબના સામો કોઈ પણ પ્રોસેસ વગેરે નિકળે નહીં તેમજ ૭૧ ના ૧૫ આકટથી ભરૂચના ઠાકરોની મીલકતના વહીવટદાર નિમાયા પછી તેમના ઉપર દાવો ચાલી શકે નહીં. અથવા તેમણે કેદ પણ કરી શકે નહીં.

પક્ષકારો માંહી માંહી ખાનગી સમજુત કરી દીવાની કોરટની હકુમત દુર કરી શકતો નથી. આ પ્રમાણે કરેતો એ બાબતનો જે કાયદો હોય તે કાયદાને અનવય થવું જોઇએ પક્ષકાર હાવા હક્ક બાબત કરાર આકટની ૨૮ મી કમલ જુઓ.

૧૨. કોઈ ફરિયાદમાં જે તકરારી બાબત હોય તેજ પ્રત્યક્ષ અને વસ્તુતઃ તકરારીબાબત કોઈ પહેલાં માંડેલી ફરિયાદમાં હોય, અને તે પહેલાં માંડેલી ફરિયાદ તેના તેજ પક્ષકારો વચ્ચે અથવા જે પક્ષકારોતરફથી.તેઓ અથવા તેઓમાંનો કોઈ પોતાને હક્ક મળેલો કહેતો હોય તેમની વચ્ચે, તેની તેજ દાદને વાસ્તે,-તેજ કોર્ટમાં, અથવાતે દાદ અપાવવાની હકુમત હોય તેવી બ્રિટિશઇંડિયામાંની બીજી કોઈ વરિષ્ઠ કે કનિષ્ઠ પ્રતિની કોર્ટમાં, અથવા બ્રિટિશઇંડિયાની હદની બહાર ગવર્નર જનરલ ઇન કૌંસિલે સ્થાપેલી અને તેવી હકુમતવાળી કોઈ કોરટમાં, અથવા મલીકા માઆઝમાં એઓની કૌંસિલની રૂબરૂ,-ચાલુ હોય તો, પછીની ફરિયાદનો કોરટે ઇનસાફ કરવો નહીં. પરંતુ કલમ ૨૦ પ્રમાણે જ્યાં કોઈ ફરિયાદ બંધ કરી હોય ત્યાં એમ ન સમજવું. ચાલુ ફરિયાદો.

ખુલાસો:—કોઈ દાવાનાં કારણને આધારે કરેલી ફરિયાદ પરરાજ્યની કોરટમાં ચાલુ હોય, તેટલા ઉપરથી તેજ દાવાનાં કારણને આધારે કરેલી ફરિયાદનો ઇનસાફ કરવાની બ્રિટિશઇંડિયાની કોરટોને મનાઈ નથી.

૧૩. એકજ હક્કથી વાદ ચલાવનારા તેના તેજ પક્ષકારોની દરમ્યાને અથવા જે પક્ષકારોની તરફથી તેઓ કે તે આંમાંનો કોઈ પોતાને હક્ક મળેલો કહે તો હોય તેમની દરમ્યાન પહેલાં ચાલેલી કોઈ ફરીયાદમાં જે બાબત પ્રત્યક્ષ અને વસ્તુતઃ તકરારી હોય તેજ બાબત કોઈ પછીની ફરિયાદમાં અથવા મુદ્દામાં પ્રત્યક્ષ અને વસ્તુતઃ તકરારી હોય, અને તે નિશ્ચિત વાત.

પાછળની ફરિયાદ અથવા જે ફરિયાદમાં તે મુદ્દો પાછળથી નીકળ્યો હોય તે ફરિયાદ સાંભળવાના યોગ્ય અખત્યારવાળી કોરટે તે પ્રથમની ફરિયાદની એકથી કરી આખરનો નિકાલ કર્યો હોય, તો તેવી પાછળની ફરિયાદની અથવા તેવા પાછળના મુદ્દાની કોઈ કોરટે તજવીજ કરવી નહી.

ખુલાસો ૧.—ઉપર બાબત દર્શાવી તે પ્રથમની ફરિયાદમાં એક પક્ષકારે છે એમ કેહેવી જોઇયે, અને સામા પક્ષકારે સ્પષ્ટ રીતે કે ગર્ભિત રીતે તે કબુલ અગર ના કબુલ કરવી જોઇયે.

ખુલાસો ૨.—તેવી પ્રથમની ફરિયાદમાં દાવો માગવાના અથવા જવાબ આપવાના એક કારણ તરીકે જે બાબત બતાવી શકાત અને જે બતાવવી જોઇતી હતી, તે બાબત તે ફરિયાદમાં પ્રત્યક્ષ અને વસ્તુતઃ તકરારી બાબત છે એમ સમજવું.

ખુલાસો ૩.—ફરિયાદઅરજીમાં જે દાદ માગી હોય પણ હુકમનામામાં સ્પષ્ટ રીતે ન અપાવી હોય તે દાદ, આ કલમના કારણ સારૂ આપવાની ના પાડી છે એમ સમજવું.

ખુલાસો ૪.—કોઈ ઠરાવ એવી રીતનો હોય કે, તે ઠરાવ કરનારી કોરટ બંને પક્ષકારો પૈકી ગમે તેની અરજ ઉપરથી (ફરી તપાસ કર્યા શિવાય) તે ફેરવી શકે નહીં, અથવા પોતાની મેળે તે ફરી વિચારમાં લઈ શકે નહી, ત્યારે આ કલમના અર્થ પ્રમાણે તે આખરનો ઠરાવ સમજવો. જેના ઉપર અપીલ થઈ શકે તેવો ઠરાવ અપીલ ન થાય ત્યાંસુધી આ કલમના અર્થ પ્રમાણે આખરનો ઠરાવ ગણાય.

ખુલાસો ૫.—પોતાનો અને બીજાઓનો મળીને એકઠો દાવો રાખેલા કોઈ ખાનગી હક્કવિશે કંઈ શખસો શુદ્ધબુદ્ધિથી કોરટમાં વાદ ચલાવતા હોય, ત્યારે તે હક્કની સાથે લાગતા વળગતા બધા શખસો, આ કલમના કારણ સારૂ, તે વાદ ચલાવનારા શખસો તરફથી હક્ક રાખનાર શખસો છે એમ ગણવું.

ખુલાસો ૬.—પરરાજ્યના ફેસલા ઉપર આધાર રાખવાનો હોય ત્યારે, ખરાપણાના યોગ્ય દાખલા સહિત તે ફેસલો હાજર કર્યો એટલે, તે સેલ ઉપરથી વિરૂદ્ધ પ્રકાર નજરે ન આવે તો, તે ફેસલો કરનારી કોરટને યોગ્ય હકુમત હતી એવું અનુમાન કરવું. પરંતુ કોરટને હકુમત નહોતી એ વાત સાબીત કરીને તે અનુમાન રદ થઈ શકશે.

ટીકા—૧૩ આ કલમના પહેલા ભાગમાં વધારો કરવામાં આવ્યો છે. કાયદાની કેહેવત એવી છે કે કોઈ પણ સખસને એકની એક બાબત અથવા એકની એક મુદ્દા બાબત બેવાર સતાવી શકાય નહીં માટે જે બાબતનો

આગલા કામમાં પક્ષકારો વચ્ચે નિકાલ થઈ ગયો છે તેની ફરી તજવીજ કરતાં કોરટને આ કલમથી પ્રતીબંધ છે.

સને ૧૮૫૯ ના આકટ ૮ માની કલમ ૨ માં ફેરફાર કરી આ કલમ રચવામાં આવીછે કાયદાની કેહેવત એવી છે કે કોઈ પણ માણસને તેના તે દાવાઓને યા તે મુદ્દાને માટે બેવાર હેરાન કરી શકતો નથી અને આજ કેહેવતના ધોરણ ઉપર સદરહુ કલમ ૨ તથા આ કલમ રચવામાં આવેલી છે. ડચેસ આફ કિંગસ્ટનના કામમાં ચીફજસ્ટીસ ડીગ્રેસાહેબે એવો અભિપ્રાય આપેલો છે કે દીવાની કામમાં હુકમનામું પુરાવામાં આપવા બાબત જે તકરારો ઉત્પન્ન થયેલી છે. તે ઉપરથી બે અનુમાન વ્યાજબી જોતાં ઉઠે છે.

(૧) સરખા અધિકારીઓની કોરટનું હુકમનામું તેજ તકરાર બાબત તેજ પક્ષકારો તેવાજ દાવાઓમાં બીજી કોરટમાં પણ પક્ષકારોની બાબતમાં નિશ્ચયપૂર્વક છે. અને (૨) એક્ષીક્યુટીવ જ્યુરીસડિક્ષનની કોરટના હુકમનામા તેજ પ્રમાણે તેજ પક્ષકારો તેવીજ બાબતમાં બીજી કોરટમાં જુદા કારણસર આવેલો તે પણ નિશ્ચેપૂર્વક ગણાય.

સામાન્ય નિયમ એવો છે કે કોઈ પણ બે પક્ષકાર વચ્ચે થએલો ફેંસલો ત્રીજા ધણીને બંધનકારક નથી આ નિયમને જજમેન્ટ ઇનરેમ અપવાદ તરીકે છે કનૈયાલાલ વિ. રાધાચરણના કેસમાં ચીફજસ્ટીસ સરબાર્નેસપીકોક સાહેબે કરેલી ટીકાને અન્વયે જજમેન્ટ ઇનરોમ બાબતમાં સને ૧૮૭૨ ના ૧ આકટની કલમ ૪૧ બેજી સલેટીવ કોંસીલે ઘડી છે તે કલમમાં સને ૧૮૭૨ ના ૧૮ મા આકટની કલમ ૩ સુધારો કરવામાં આવ્યો છે.

જે બાબતનો ચુકાદો થએલો હોય તેની તેજ બાબતની તજવીજ ફરી ચાલે નહીં એટલે ફકત શબ્દમાં તે બાબત સરખી ન હોય તેથી કાંઈ હરકત નથી પણ તેનું મૂળ સ્વરૂપ તેનું તેજ બીજા દાવામાં હોવું જોઇએ. વાસ્તવીક રીતે જોતાં જો દાવાનું કારણ એકને એકજ હોય તે. બીજો દાવો ચાલવાને બાધ આવે. આગલા દાવામાં વસ્તુતઃ પ્રત્યક્ષ જે તકરારી બાબત હોય અથવા તકરારી મુદ્દો હોય તેની ફરી તજવીજ કરી શકાય નહી. સુરજોમતી ડોસી વી. સદાનંદ મોહપતર. (૧૨. બેલોરી. ૩૦૪માં કરેલી ટીકા જુઓ.

બીજી દાવાની સુણાવણી કરી તેમાં છેવટ નીકાલ યોગ્ય અધિકારની કોરટે કરવો જોઇએ યોગ્ય કોરટમાં પારકા મુલકની કોરટનો સમાવેશ થાય છે પણ તે કલમ ૧૪ ના અપવાદમાં આવી જવી જોઇએ નહી. જ્યારે એક કામનો ચુકાદો સ્વતંત્ર રાજ્યની દીવાની કોરટમાં થયો હોય તો તે કામની તજવીજ બ્રીટીસ કોરટમાં ચાલશે નહીં, વી. રી. પાં. ૧ અને ૬ વી. રીકા. ૧ જો કપટ અથવા હકુમતની ખામી વીગેરે બાધ ન લાગતો હોય તો પારકી કોરટનું જજમેન્ટ પક્ષકારને બંધન કારક છે, ૪ વી. રી. ૧૦૮

જો કોરટો સમ અધીકારની હોય તો બાધ ઉત્પન્ન થાયછે કેમકે એ વાતનો નિર્ણય કરવાને બને કોરટને અધીકાર હતો પણ જો કોરટ સમઅધિકાર અગર યોગ્ય અધિકારની નહોય તો પ્રતિબંધ ઉત્પન્ન થતો નથી.

પણ જ્યારે કોરટને અધિકાર નથી એ કારણ ઉપર દાવો કાઢી નાંખવામાં આવ્યો હોય ત્યારે બીજો દાવો માંડી શકાય છે. બાબત મયાચા વી. નેપ્પુઆવરુ. ૨ બુ. લોરી. ૧૯

ફેસલો છેવટનો હોવો જોઇએ રેસજ્યુડીકાટલી તકરારીની પુછીમાં એમ બતાવી આપવુ જોઇએ કે આગળના દાવામાં માગેલી દાદ છેવટ આપવા આવી છે કે તેથી આવી. (૩ મ. હા. સી. ૮૪) તે બાબતનો ચુકાદો કોરટે પ્રત્યક્ષ રીતેજ કરવો જોઇએ, પરોક્ષ રીતે કર્યો હોય તો તે બધન કારક નથી જે હુકમનામુ પક્ષકારોએ કબુલ ન મેળવ્યું હોય ને રેસજ્યુડી કેટાની સામીતીમાં અપાય નહી કેમકે કામના ગુણદોષની ન્યાયી તજવીજ કરી કોરટે અભીપ્રાય આપેલો નથી તેમજ તજવીજ કર્યા વગર સંક્ષેપ રીતે જે દાવો કાઢી નાખવામાં આવ્યો હોય તેમાં દર્શાવેલા દાવાના કારણ ઉપરથી બીજા દાવાને બાધ આવતો નથી. (૯ વી. રી. ૩૨૭) પ્રતીવાદી કેદમાં હતો તે કારણથી દાવો કાઢી નાખવામાં આવ્યો હતો. તેમાં એમ ઠરાવવામાં આવ્યું કે એ ઠરાવ રેસજ્યુડીકીટનથી (૭ વી. રી. ૬૨૬) રેસજ્યુડીકીટની તકરાર નીચલી કોરટમાં ન લીધી હોય તો વાદીની અપીલમાં તે ઉપલી કોરટમાં લેઈ શકાય પણ જ્યારે રેસજ્યુડીકીટની તકરાર બાજુએ મુકી બંને પક્ષકારોની કબુલાતથી કોરટ ચુકાદો આપે તો તે બંધનકારક ગણાશે. (૩ વી. રી.)

ત્રીજુ કે આગલો દાવો તેના તે પક્ષકાર નીમે અગર જે પક્ષકારોની તરફથી તેઓ અથવા તેઓમાંના કોઈ પોતાનો હક મલેલો કહેતો હોય તેમની દરમીઆન હોવો જોઇએ પક્ષકાર એટલે જે દરેકનું નામ કામમાં દર્શાવેલુ હોય તે પણ જ્યારે કોઈ સગીરનો વાલી દાવો લઢે ત્યારે ખરો પક્ષકાર સગીરને ગણવો. કોઈ પણ સખ્સને કપટથી અને તેની માહેતીવિના પક્ષકારમાં દાખલ કર્યો હોય તો તેને કાંઈ પણ પ્રતિબંધ નથી.

વાદીના બાપના વિરૂદ્ધ આગલા દાવામાં ચુકાદો થયેલો તે વખતે વાદી સગીર હતો અને તે દાવામાં વાદીના બાપની સામે તેના સ્વહકથી દાવો કરવામાં આવ્યો હતો અને તેમાં વાદીને જાતે અગર તેના વાલી મારફતે સામેલ કરવામાં આવ્યો નહોતો આવા આગલા દાવાથી વાદીના દાવાને બાધ નથી. (૨૧ વી. રી. ૧૦૯)

સુણાવણી થએલી એ શબ્દોના સંબંધમાં આ કાયદાની ૫૩-૫૪-૫૬ મી કલમમા વાંચો છેવટ એટલે જે કોરટે ચુકાદો આપ્યો હોય તે ફરી તપાસમાં લીધા સીવાય બીજી કોઈ રીતે ફેરવી શકાય તેવો નહી ને અથવા જ્યારે તે ફેસલા ઉપર અપીલ થાય તેવુ હોયતો અપીલ દાખલ થતાં સુધી ફેસલો છેવટનો ગણાશે પણ આવી જાતનો ફેસલો કામનો છેવટ નિર્ણય થયો નથી એમ બતાવવા સારૂ કામમાં લેઈ શકાય.

બ્રિટિસ ઈંડિયામાં ફરિયાદો કરવાને પરરાજ્યના ફેસલા ક્યારે પ્રતિબંધ ન કરે.

૧૪. પરરાજ્યનો કોઈ ફેસલો નીચે પ્રમાણે હોય તો તેને લીધે બ્રિટિશઈંડિયામાં ફરિયાદ કરવાને પ્રતિબંધ થશે નહીં, એટલેઃ—

(અ) કામના ગુણદોષ તપાસીને તે ફેસલો નહીં આપ્યો હોયતોઃ

(બ) કામના કાગળ જોતાંજ એમ જણાય કે દેશદેશના અરસપરસ વ્યવહારના કાયદાની (ઇન્ટરનેશનલ લૅાના)

અથવા બ્રિટિશઈંડિયા માંહેના કોઈ ચાલુ કાયદાની ભુલ ભરેલી સમજથી તે ફેસલો કરેલો છે તો:

(ક) જે કોરટની રૂબરૂ તે આણ્યો હોય તેના અભિપ્રાયમાં એમ આવે કે વાસ્તવિક ન્યાયથી તે ઊલટો છે તો:

(ડ) તે કપટથી મેળવેલો હોય તો:

(ઈ) બ્રિટિશઈંડિયામાં ચાલતો કોઈ કાયદો તોડીને તેને આધારે કરેલો દાવો તેમાં સાબિત ઠરાવ્યો હોય તો:

ટીકા—૧૪. ફોરેજજમેન્ટ એટલે બ્રીટીસ હીંદુસ્તાનની હદની બાહાર આવેલી અને જે કોરટોને બ્રીટીસ હીંદુસ્તાનમાં સત્તા નથી અને જે ગવરનરજનરલ સાહેબ ઇનકૌંસીલે સ્થાપી નથી તેવી કોરટોનું જજમેન્ટ.

આ કલમથી એમ સવાલ ઉઠેછે કે જે દાવાના પરરાજ્યની કોરટમાં ચુકાદો થઈ ગયોછે તેનો તેજ દાવો બ્રીટીસ હીંદુસ્તાનની કોરટમાં ચલાવવો કે જે ફેસલો થયોછે તે ઉપરથી બીજો દાવો લાવવો. જે કોરટમાં દાવો ચુક્યોછે તે કોરટ યોગ્યઅધિકારની હોય અને તેના કરેલા ફેસલાને ૧૪મી કલમમાં દર્શાવેલી હરકતો નડતીજ હોય તો ૧૩મી કલમના ૯ અપવાદથી આવી જાતના બીજા દાવાને બાધ આવે એમ લાગેછે. પરરાજ્યની કોરટના ફેસલા ઉપરથીજ નવો દાવો લાવી શકાય કેમકે તે ફેસલાથી દાવાનું કારણ ઉત્પન્ન થાયછે તેમ ગણાય. (૯ વી. રી. ૨૧૫)

બાબ ૨ જો.

ફરિયાદ કરવાના ઠેકાણા વિશે.

૧૫. પ્રત્યેક ફરિયાદ, તેનો ઇનસાફ કરવાનો સૌથી નીચેના દરજાની જે કોર્ટને અખત્યાર હોય, તે કોર્ટમાં કરવી. કઇ કોરટમાં ફરિયાદ કરવીતે.

ટીકા—૧૫. આ પ્રકરણમાં દાવા ક્યાં લાવવા તે બાબત છે. કેટલાક દાવા કયા લાવવા તે તકરારી બાબત ઉપરથી નકી કરાય, તેવા દાવા સ્થાવર મીલકતને લગતા તથા જપ્તીમાં આવેલી જંગમ મીલકતને લગતાછે તે. વળી જમીનના દાવામાં જો પ્રતિવાદીની જાતથી દાવામાં માગેલી દાદ મળે એવું હોય તો તે તે કોરટની હકુમતમાં રેહે છે. તે કોરટમાં દાવો આણી શકાય. બીજી બાબતોમાં જ્યાં પ્રતિવાદી રેહેતો હોય. ત્યાં અગર ક્યાં દાવાનું કારણ ઉત્પન્ન થયું હોય. ત્યાં દાવો લાવી શકાય. એકથી વધારે પ્રતિવાદી હોય તો તે ૨૯ મી કલમ પ્રમાણે નોટીસ આપી એક પ્રતિવાદી કોરટની નજરમાં યોગ્ય લાગે તે દાવો બીજી કોરટમાં બદલાવી લઈ જઈ શકે છે. દાવો ચાલી શકે એવા અપકૃતને માટે પ્રતિવાદી રેહેતો હોય ત્યાં અગર દાવાનું કારણ ઉત્પન્ન થયું હોય તે કોરટમાં દાવો ચાલી શકે. એક કરતાં વધારે કોરટમાં દાવા લાવી શકાય એવું હોય તે બાબતમાં ૧૯ અને ૨૨-૨૫ સુધીની કલમો

જુઓ. આ અને તેની પછીની કલમો કોરટને લાગુ નથી ૬૩૮ મી કલમ જુઓ.

જ્યાં ફરિયાદનો વિષય હોય ત્યાં ફરિયાદો કરવી.

૧૬. કોઇ કાયદામાં પૈસાની અથવા બીજી મર્યાદા ફરમાવેલી હોય તે ઉપર નજર રાખીનેઃ—

(અ) સ્થાવરમિલકત લેવાની ફરિયાદ,

(બ) સ્થાવરમિલકતની વેહેંચણ કરવાની ફરિયાદ,

(ક) ગીરો મુકેલી સ્થાવરમિલકત ઉપરનો ઘરાણીયો હક્ક છોડવવાના અથવા ઘરાણીયું છોડવવાનો હક્ક બંધ કરવાની ફરિયાદ,

(ડ) સ્થાવરમિલકતમાંનો અથવા તે બાબત બીજો કોઇ હક્ક અથવા સંબંધ નક્કી કરવાની ફરિયાદ,

(ઈ) સ્થાવરમિલકતને કરેલી નુકસાનીનો બદલો લેવા બાબતની ફરીયાદ,

(ફ) કરજને બદલે ખરેખર કબજ કરેલી અથવા ટાંચ મારેલી જંગમમિલકત પાછી લેવાની ફરિયાદ,

એ ફરિયાદો, જે કોર્ટની હકુમતની સ્થાનિકહદમાં તે મિલકત હોય, તે કોર્ટમાં કરવી;

પરંતુ, પ્રતિવાદીના કબજામાંની અથવા તેનીવતી બીજાના કબજામાં હોય તેવી સ્થાવરમિલકતસંબંધી કંઇ દાદ મેળવવાની, અથવા તે સ્થાવરમિલકતને કરેલી નુકસાનીનો બદલો લેવાની ફરિયાદો કરવાની હોય તે, જો માગેલી દાદ કોર્ટના હુકમપ્રમાણે પ્રતિવાદી જાતે વર્તવાથી તમામ મળી શકે એમ હોય તો, જે કોર્ટની હકુમતની સ્થાનિકહદમાં તે મિલકત હોય તે કોર્ટમાં કરી શકાય, અથવા જે કોર્ટની હકુમતની સ્થાનિકહદમાં તે પ્રતિવાદી ખરેખર ને આપખુશીથી રેહેતો હોય કે ધંધો ચલાવતો હોય કે કમાઇને વાસ્તે જાતે કામ કરતો હોય તે કોર્ટમાં કરી શકાય.

ખુલાશોઃ—આ કલમમાં "મિલકત"એનો અર્થ બ્રિટિશઈંડિયામાં હોય તેવી મિલકત એમ સમજવો.

ટીકા—૧૬. સ્થાવર મીલકતની અને જંગમ મીલકતની વ્યાખ્યા સન ૧૮૬૮ ના ૧ આક્ટમાં જુઓ.

જ્યાં પ્રતિવાદીઓ રેહેતા હોય અથવા દાવાનું કારણ ઉત્પન્ન થાય ત્યાં ફરિયા.

૧૭. ઉપર કહેલી મર્યાદાઉપર નજર રાખીને બીજી બધી ફરિયાદો એવી કોર્ટમાં કરવી કે, જેની હકુમતની સ્થાનિકહદમાંઃ—

દો કરવી.

(અ) દાવાનું કારણ ઉત્પન્ન થયું હોય; અથવા

(બ) ફરિયાદ શરૂ થતી વખતે બધા પ્રતિવાદી ખરેખરા અને આપખુશીથી રહેતા હોય, અથવા ધંધો ચલાવતા હોય, અથવા કમાઈને વાસ્તે જાતે કામ કરતા હોય; અથવા

(ક) ફરિયાદ શરૂ થતી વખતે પ્રતિવાદીઓપૈકી કોઇ પ્રતિવાદી ખરેખરો અને આપખુશીથી રહેતો હોય, અથવા ધંધો ચલાવતો હોય, અથવા કમાઇને વાસ્તે જાતે કામ કરતો હોય: પરંતુ આવી ફરિયાદ કરવાને કોર્ટની પરવાનગી મળવી જોઇયે, અથવા જે પ્રતિવાદીઓ ઉપર કહ્યાપ્રમાણે રહેતા ન હોય, કે ધંધો ચલાવતા ન હોય, કે કમાઇને વાસ્તે કામ કરતા ન હોય, તેમની તે ફરિયાદ માંડવામાં સાન્મતા હોવી જોઇયે.

ખુલાસો ૧લો:—જ્યારે કોઇપણ માણસને કાયમનું રહેવાનું ઘર એક ઠેકાણે હોય, અને માત્ર કંઇ હંગામી કામસારૂ બીજે ઠેકાણેપણ મુકામ હોય, ત્યારે તેનો હંગામી મુકામ હોય ત્યાં કંઇ દાવાનું કારણ ઉત્પન્ન થાય તેની બાબતમાં, તે બંને ઠેકાણે રહે છે એમ ગણવું.

ખુલાસો રજો:—કોઇ કાર્પોરેશન અથવા કંપની, બ્રિટિશઇંડિયામાંની પોતાની એકની એક અથવા મુખ્ય આફિસમાં ધંધો ચલાવે છે એમ ગણવું, અથવા જે ઠેકાણે તેના તાબાની આફિસપણ હોય તે ઠેકાણે ઉત્પન્ન થતા દાવાના કારણની બાબતમાં તેવે ઠેકાણે ધંધો ચલાવેછે એમ ગણવું.

દૃષ્ટાંતો.

(અ) અ કલકત્તામાં એક વેપાર કરનારો છે. બ દિલ્હીમાં ધંધો ચલાવે છે.

બ પોતાના કલકત્તાના આડતીયાની મારફતે અની પાસેથી માલ ખરીદ કરેછે, અને તે માલ ઇસ્ટ ઇંડિઆ રેલ્વે કંપનીને સ્વાધીન કરવાને અ ને કહેછે. અ તે પ્રમાણે કલકત્તામાં માલ સ્વાધીન કરે છે. અ માલની કીમતને વાસ્તે બ ના ઉપર, જ્યાં દાવાનું કારણ બન્યું છે ત્યાં એટલે કલકત્તામાં, અથવા જ્યાં બ ધંધો ચલાવે છે ત્યાં એટલે દિલ્હીમાં, ફરિયાદ કરી શકે.

(બ) અ સિમલામાં, બ કલકત્તામાં અને ક દિલ્હીમાં રહે છે. અ. બ. ક. એ બનારસમાં એકઠા થયા. ત્યાં બ અને ક એ, જ્યારે ધણી માગે ત્યારે એકમતે દેવા, એવી વાયદાચિઠી (પ્રામિસરીનોટ) લખી આપીને તે અ ને સ્વાધીન કરી. અ જ્યાં દાવાનું કારણ બન્યું ત્યાં એટલે બનારસમાં બ અને ક ના ઉપર ફરિયાદ માંડી શકે. વળી તે જ્યાં બ રહે છે ત્યાં એટલે કલકત્તામાં, અથવા જ્યાં ક રહે છે ત્યાં એટલે દિલ્હીમાં, તેમના ઉપર ફરિયાદ માંડી શકે. પરંતુ તે બંને પ્રસંગે, તે ઠેકાણે ન રહેનારો પ્રતિવાદી હરકત લે તો કોર્ટની રજાવગર ફરિયાદ ચલાવી શકાય નહીં.

ટીકા—૧૭. ગોપીચંદ્ર ગોસાઈ અને મીલકીમલ બાનરજી (૧૩ બે. લૉરી. ૪૭૮) માં કે બી જસ્ટીસ એમ લખે છે કે જે વિદ્વાન પુરૂષો દાવાનું કારણ એ શબ્દના અર્થના તકરારમાં ભાગ લીધો છે. તેઓએ હજુ સુધી તે શબ્દોનો એવો અર્થ નિર્માણ નથી કર્યો કે જે કાયદાના સઘળા વિદ્વાનોને સરખી રીતે લાગુ પડે એ શબ્દોનું બહુજ બોહોળા અને વિશુધ્ધ અર્થમાં ફેર એટલોજ છે કે કેટલાક દાવા માંડવાનું થતાં પેહેલાં જે બનાવો બનેછે તેમાના થોડાક બનાવો કેટલાક ધ્યાનમાં રાખેછે અને કેટલાક વધારે બનાવો ધ્યાનમાં રાખેછે જે કામમાં આ અભિપ્રાય આપવામાં આવ્યો હતો તેની હકીકત આ પ્રમાણે છે બએ કલકત્તામાં વાણીઆની પેઢી કાઢી અનાં છોકરાં સાથે સહીઆરો વેહેપાર કરવાનો અની સાથે સીરામપુરમાં ઠરાવ કર્યો. અંગ ઉધારેલાં નાણાં અમુક તારીખની અંદર પાછા વાળવાની સરતે અએ જોઈતાં નાણાં આપવાની કબુલત કરી. નાણાં કેઈ જગાએ પાછાં આપવાં તે ઠરાવ્યું નોહોતું કેટલાંક નાણાં સીરામપુરમાં અને કેટલાંક નાણાં કલકત્તામાં આપવામાં આવ્યાં હતાં દાવાનું કારણ ક્યાં ઉત્પન્ન થયું તે સવાલનો નિર્ણય મારકબી જસ્ટીસે ઉપરના કારણોથી કર્યો નહીં. બચે જસ્ટીસ એમ ઠરાવ લખ્યો કે નાણાં લેનાર નાણાં આપનારને ખામી કાઢવાની ફરજ છે અને જ્યાં આગળ કરાર થયો હોય ત્યાં અગર નાણાં ધીરનારને રેહેવાને ઠેકાણે પાછાં આપવા માંડવાં જોઈએ અને આ ફરજ પુરી પાડવામાં કસુર થાયતો દાવાનું કારણ ઉત્પન્ન થાય.

એ ધોરણ ઉપરથી ૧૪ બે. લૉ. રી. ૩૨૭ મે પાને જેમ્સ દીળાળી કલીકના કામનો નીવાડો કરવામાં આવ્યો હતો.

મદ્રાસનો ફેસલો ડીસોજા અને કાઉસના કામનો થયેલો છે તે છે (૩ મદ્રાસ હા. રી. ૩૮૪) બીટલહસ્ટન જસ્ટીસ કેહેછે એ શબ્દોમાં બધું દાવાનું કારણ એનો સમાસ થાયછે અને તેમાં દાવો ચલાવવાને માટે જેટલીબાબતની જરૂર છે તે બધી આવી જાયછે અને તે દરેક આવા કારણનો ભાગ ગણવો જોઈએ હોલોવે જસ્ટીસનો મત એવો છે કે પ્રતિવાદીનું રેહેવાનું ઠેકાણું ગમે ત્યાં હોય પણ જો અમુક જગ્યાએ હક ઉત્પન્ન થયો અને ત્યાં તેના વિરૂદ્ધ આચરણ થયું એમ બતાવાય તો દાવો ન ચલાવવાને બાધ આવે નહીં.

દાવાનું કારણ ક્યારથી ઉત્પન્ન થયું ગણવું આ બાબતમાં સને ૧૮૭૭ ના ૧૫ આકટર્થી પુરતો ખુલાસો થએલો છે. તેમાં દાવાનું કારણ એ શબ્દોને બદલે દાવો કરવાનો હક્ક એવા શબ્દ મુકેલા છે. અને તે ક્યારે ઉત્પન્ન થાયછે અને તે ઉત્પન્ન થયા પછી કેટલી મુદતમાં દાવો કરવો જોઇએ. તે દર્શાવવામાં આવ્યું છે.

આપ ખુશીથી રેહેતો હોય એ શબ્દોનો અર્થ કરવામાં જો પ્રતિવાદી કેદ હોય અને તે કેદમાં હોય તો કાંઈક મુશ્કેલી આવશે.

મદ્રાસ ૧૦૧ અમથા બરામણના કામમાં ઠરાવ છે કે પ્રતિવાદી કોરટની હકુમતમાં હાજર હોવા જોઇએ એવી જરૂર નથી. જો તે થોડી મુદત સાર પણ કોરટની હકુમતમાં રેહેતો હશે તો બસ છે.

છુટક છુટક માલ વેચનાર મુંબાઈમાં આડતીઆની મારફત માલ ખરીદ કરતો હતો તેના કામમાં એમ ઠરાવ્યું કે જે ઠેકાણે તે માલ છુટક વેચેછે તે જગ્યા તેનું રેહેવાનું ઠેકાણું ગણવું. (૧ મું. હા. રી. ૨૨૦)

અમુક મુસાફરી વાહાણમાં ભરવાનો માલ પેદા કરી આપવાનું કામ એક વાહાણના માલીકે એક પેઢીને સોંપ્યું હતું તે કામમાં તે વાહાણના માલીકને નામે તે પેઢી ધંધો કરેછે એમ ઠરાવ્યું નહીં. (૮ મું.હા.રી.૧૫૯)

કમીશન એજન્ટની મારફત આ પોતાનો વેપાર ક્ષ ગામમાં માલ મોકલી ચલાવેછે. આ જાતે ફાયદો પ્રાપ્ત કરવાને ધંધો ચલાવેછે એમ ઠરાવ્યું નહીં. (૧૧ વી. રી. ૫૩૦)

કામ કાજ ચલાવવું એટલે જાતે નિયમીત રીતીએ કોરટની હકુમતમાં કામ કાજ કરવું.

હકુમતની હરકત પક્ષકારો દુર કરી શકે નહીં કોરટ તે બાબત ધ્યાનમાં લેવી જોઇએ. (૨ મું. હા. રી. ૨૪૨)

કોરટની પરવાનગી ક્યારે લેવી તે વીશે ખુલાસો નહીં પણ તે અગાઉથી મેળવવા જોઇએ.

એક સખસનું ટુંકી મુદતનું રેઠાણ અમુક જગ્યાએ છે, અને તે બીજી જગ્યાએ રેહેવા જાયછે આ જગ્યા જેણે થોડી મુદત ઉપરજ છોડેલી હતી પણ તેની બૈરી, છોકરાં તે જગ્યોએ રેહેતાં તો તેનું રેહેવાનું ઠેકાણું આ પાછળ કહેલી જગ્યા ગણાશે. (૭ વી. રી. ૩૪૯)

કોઈ પણ સખસનું રેહેવાનું ઠેકાણું તેના કુટંબ સાથે જ્યાં રેહેતો હોય. તેજ ગણવું જોઇએ, પણ જો બીજી જગ્યાએ ટુકી મુદત સાર રેહેવા ગયો હોય તો બંને સ્થળે રેહેછે એમ ગણવું.

રેહેવાની જગ્યાથી સરકારમાં દાવા અમુક કોરટમાં દાખલ કરવાનો આધાર નથી તે દાવાનો જ્યાં દાવાનું કારણ ઉતપન્ન થયુ હોય, ત્યાં કરવો જોઇએ. (૧ વી. હા. રી. ૨૩૬)

૧૮. જાતને અથવા જંગમમાલને કરેલી નુકસાનીના બદલાને વાસ્તે ફરિયાદ કરવી હોય, અને તે નુકસાન એક કોર્ટની હકુમતની સ્થાનિકહદમાં કર્યું હોય, તથા પ્રતિવાદી બીજી કોર્ટની હકુમતની સ્થાનિકહદમાં

જાતને અથવા જંગમ મિલકતને કરેલી નુક-

સાનીનો બદલો લેવાની ફરિયાદો.

રહેતો હોય કે ધંધો ચલાવતો હોય કે કમાઇને વાસ્તે જાતે કામ કરતો હોય, તો વાદી તે કોર્ટોપૈકી પોતાની નજરમાં આવે એ કોર્ટમાં ફરિયાદ કરી શકે.

દૃષ્ટાંત.

(અ) અ દિલ્હીનો રહેનાર છે, તે બ ને કલકત્તામાં મારે છે, તો અ ના ઉપર બ દિલ્હીમાં અથવા કલકત્તામાં ફરિયાદ કરે.

(બ) અ દિલ્હીનો રહેનાર છે, તે બ ની આબરૂને હાની પોંચે એવો મજકુર કલકત્તામાં પ્રસિદ્ધ કરે છે. અ ના ઉપર બ કલકત્તામાં અથવા દિલ્હીમાં ફરિયાદ કરી શકે.

(ક) એક રેલવે કંપનીની મુખ્ય આફિસ હોરામાં છે. તે કંપનીની લાઇનઉપર મુસાફરી કરતાં, જે ગફલતનો દોષ કંપની ઉપર મુકી શકાય એવી ગફલતને લીધે, અલાહબાદ આગળ તે ઉથલી પડયો અને તેને ઇજા થઇ. કંપની ઉપર તે ગમે તો હોરામાં કે ગમે તો અલાહબાદમાં ફરિયાદ કરી શકે.

એકજ ડિસ્ટ્રિક્ટમાં પણ જુદી જુદી કોરટોની હકુમતમાં આવેલી સ્થાવર મિલકતની ફરિયાદ.

૧૯. એકજ ડિસ્ટ્રિકટની હદમાં પણ જુદી જુદી કોર્ટોની હકુમતમાં આવેલી સ્થાવરમિલકત બાબતની અથવા સ્થાવરમિલકતને કરેલી નુકસાનીનો બદલો લેવાની ફરિયાદ હોય તો તે ફરિયાદ, જે કોર્ટની હકુમતમાં તે મિલકતનો કંઇ ભાગ આવેલો હોય, તે કોર્ટમાં થઇ શકે; પરંતુ ફરિયાદના વિષયની કીંમત બાબતનો તમામ દાવો તે કોર્ટ સાંભળી શકે એવો હોવો જોઇયે.

જુદા જુદા ડિસ્ટ્રિકટમાંની સ્થાવર મિલકત બાબતની ફરિયાદો.

જો સ્થાવરમિલકત જુદા જુદા ડિસ્ટ્રિકટની હદમાં આવેલી હોય તો, ઇનસાફ કરવાને બીજીરીતે લાયક હોય એવી જે કોર્ટની હકુમતમાં તે મિલકતનો કંઇ ભાગ આવેલો હોય તે કોરટમાં તે ફરિયાદ થઇ શકે.

હકુમતમાં બધા પ્રતીવાદીઓ રહેતા નહોય તો રે મુકદમો આગળ ચાલતો બંધ કરવાનો અધિકાર.

૨૦. એકકરતાં વધારે કોરટમાં માંડી શકાય એવી ફરિયાદ એવી કોરટમાં માંડી હોય, કે જેની હકુમતની સ્થાનિકહદમાં પ્રતિવાદી અથવા બધા પ્રતિવાદીઓ ખરેખરા અને આપ ખુશીથી રહેતા ન હોય કે ધંધો ચલાવતા ન હોય કે કમાઇને વાસ્તે જાતે કામ કરતા ન હોય તો, પ્રતિવાદી અથવા પ્રતિવાદીઓમાંનો કોઇ, મુકદમો ચાલતો બંધ કરવાસારૂ કોરટને અરજ કરવાનો પોતાનો ઇરાદો છે એવી બીજા પક્ષકારોને લખી નોટીસ આપ્યાપછી, તે પ્રમાણે કોરટને અરજ કરવાને મુખત્યાર છે;

અને જે પક્ષકારોને કંઇ કહેવાની મરજી હોય તેમનું સાંભળ્યા પછી કોરટની ખાત્રી થાય કે, કોઇ બીજી કોરટમાં ફરિયાદ માંડવાથી વધારે સારીરીતે ઇનસાફ થાય તેમ છે તો,

આખરનો હુકમ કરીને અથવા બીજો હુકમ થતાં સુધી મુકદ્દમો ચાલતો બંધ કરવાને, અને પક્ષકાર અથવા તેમાનાં કોઇને તે વખતસુધી ખરચ થઇ ગએલું હોય તેવિશે પોતાને યોગ્ય જણાય તેવો હુકમ કરવાને કોરટ મુખ્તારછે.

આવે પ્રસંગે, મુકદ્દમો ચાલતો બંધ કર્યાના હુકમનો શેરો ફરિયાદ અરજી ઉપર લખીને તે મને પાછી આપો, એમ વાદી માગે તો કોરટે તરત કરીને ફરિયાદ અરજી પાછી આપવી.

આવી દરેક અરજ બની શકે તેટલી વહેલામાં વહેલી જોગવાઇએ કરવી જોઇયે, અને તે હંમેશાં મુદ્દા ઠર્યા પહેલાં થવી જોઇયે; અને કોઈ પ્રતિવાદી એરીતે અરજ નહીં કરે તો ફરિયાદ માંડવામાં તેની માન્યતા છે એમ ગણાશે. અરજ ક્યારે કરવી.

૨૧. જ્યારે કલમ ૨૦ પ્રમાણે કોરટ મુકદ્દમો ચાલતો બંધ કરે, અને વાદી બીજી કોરટમાં ફરી ફરિયાદ માંડે, ત્યારે તે ફરિયાદ અરજી ઉપર કંઈ કોરટફી લેવામાં નહીં આવે; પરંતુ પહેલી કોરટમાં ફરિયાદ માંડતી વખતે યોગ્ય ફી ભરેલી હોય અને તે ફરિઆદ અરજી તે કોરટે પાછી આપી હોય તો તેમ કરવું. જ્યારે ફરિયાદ બીજી કોરટમાં માંડવામાં આવે ત્યારે કોરટફીની માફી.

૨૨. એક કરતાં વધારે કોરટોમાં ફરિયાદ થઇ શકે એમ હોય, અને તે કોરટો એકજ અપીલ કોરટના તાબાની હોય તો, બીજી કોરટમાં ફરિયાદ મોકલવાસારૂ અપીલ કોરટને અરજી કરવાનો પોતાનો ઇરાદો છે એવી લખી નોટીસ બીજા પક્ષકારોને આપ્યાપછી, કોઇપણ પ્રતિવાદી તે પ્રમાણે અરજ કરી શકે; અને અપીલ કોરટે, બીજા પક્ષકારો કંઇ જણાવવાનું કહે તો તેમનું સાંભળ્યા પછી, હકુમતવાળી કોરટો પૈકી કઇ કોરટમાં તે ફરિયાદ ચલાવવી એનો નિર્ણય કરવો. જે કોરટોમાં ફરિયાદ થઈ શકે તે એકજ અપીલકોરટના તાબાની હોયત્યારે કામ ચલાવવાની રીત.

ટીકા—૨૨. આ કલમમાં કહેલી અરજી અમુક મુદતમાં કરવી એમ નથી તેથી કામ ચાલુ હોય એટલે હુકમનામુ થતાં પહેલાં ગમે તે વખતે આવી અરજી થઈ શકે.

૨૩. તે કોરટો જુદી જુદી અપીલ કોરટોના તાબાની પણ એકજ હે કોરટના તાબાની હોય તો, હકુમતવાળી બીજી કોરટમાં ફરિયાદ મોકલવાસારૂ હે કોરટને અરજી કરવાનો પોતાનો ઇરાદો છે એમ બીજા પક્ષકારોને લખી નોટીસ આપ્યા પછી, કોઇપણ પ્રતિવાદી તે પ્રમાણે અરજ કરી શકે. જો ડિસ્ટ્રિક્ટકોરટના તાબાની કોઇ કોરટમાં ફરિયાદ આણી હોય તો તે કોરટ જે ડિસ્ટ્રિક્ટકોરટના તાબાની હોય તેની મારફતે તે અરજી તથા બીજા પક્ષકારોએ કંઈ હરકતો દાખલ કરી હોય તો તે હરકતો મોકલવી. જ્યારે તેપ્રમાણે તાબાની કોર્ટો નહોય ત્યારે કામ ચલાવવાની રીત.

બીજા પક્ષકારોની કંઈ હરકતો હોય તો તે વિચારમાં લઇને હકુમતવાળી કોરટો પૈકી કઇ કોરટમાં ફરિયાદ આગળ ચલાવવી એનો નિર્ણય કરવાને હૈકોરટ મુખ્તાર છે.

જ્યારે તે જુદી જુદી હૈકોરટોના તાબાની કોરટો હોય ત્યારે કામ ચલાવવાનીરીત.

૨૪. સદરહુ કોરટો જુદી જુદી હૈકોરટોના તાબાની હોય તો, કોઈ-પણ પ્રતિવાદી, જે કોરટમાં ફરિયાદ આણી હોય તે કોરટ જે હૈકોરટને અરજી કરવાનો પોતાનો ઇરાદો છે એમ બીજા પક્ષકારોને લેખીનોટીસ આપ્યાપછી, તે પ્રમાણે અરજી કરીશકે.

ડિસ્ટ્રિકટકોરટના તાબાની કોઇ કોરટમાં ફરિયાદ આણી હોય તો, તે કોરટ જે ડિસ્ટ્રિકટ કોરટના તાબાની હોય તેની મારફતે અરજી તથા બીજા પક્ષકારોએ કંઇ હરકતો દાખલ કરી હોય તો તે હરકતો મોકલવી;

અને બીજા પક્ષકારોની કંઈ હરકતો હોય તો તે વિચારમાં લઇને, હકુમતવાળી કોરટોપૈકી કઈ કોરટમાં ફરિયાદ ચલાવવી એનો તે હૈકોરટે નિર્ણય કરવો.

એક કોરટમાંથી બીજી કોર્ટમાં ફરિયાદો મોકલવાબાબત.

૨૫. પક્ષકારોપૈકી કોઈની અરજી ઉપરથી, પક્ષકારોને નોટીસ આપીને તથા તેમનામાંથી જેમને કંઈ જણાવવાનું હોય તેમનું સાંભળીને, અથવા પોતાનીજ મેળે તેવી નોટીસ આપ્યાશિવાય, હૈકોરટ અથવા ડિસ્ટ્રિકટ કોરટ, પોત પોતાના તાબાની કોઈ કોરટમાં,— પછી તે તાબાની કોરટ અવલ કોરટ હોય કે અપિલ કોરટ હોય જે હોય તેમાં,— ચાલતી ફરિયાદ કાઢી લેઇને તે પોતેજ ચુકવવાને અથવા બીજી કોઇ તાબાની કોરટમાં ઇનસાફ કરવાસારૂ સ્થળાંતર કરીને મોકલવાને મુખ્તાર છે. પરંતુ તે બીજી તાબાની કોરટ એવી હોવી જોઇયે કે જેને તેવા પ્રકારની તથા તેના વિષયની રકમ અથવા કીમતની ફરિયાદનો ઇનસાફ કરવાનો અખ્તિયાર હોય.

આ કલમમાં કહેલા કામને વાસ્તે, વધારાના (એડિશનલ) જડજોની, અને આસિસ્ટંટ જડજોની કોરટો, ડિસ્ટ્રિકટકોરટના તાબાની છે એમ ગણવું.

આ કલમ પ્રમાણે સ્માલકાજ કોરટમાંથી કાઢી લીધેલી કોઈ ફરિયાદનો ઇનસાફ કરનારી કોરટ, તે ફરીયાદનીબાબતમાં સ્માલકાજ કોરટ છે એમ ગણવું.

બાબ ૩ જો.

પક્ષકાર અને તેમનું હાજર થવું, તેમની અરજો, અને તેમણે કરવાનાં કામ, એ વિશે.

વાદીઓ તરીકે કોણ સામીલ થઈ શકે તે.

૨૬. દાવાના એકજ કારણનીબાબતમાં માગેલી દાદનો હક્ક જે શખ્સોનો છે એમ કેહેવામાં આવતું હોય, તે બધાને વાદીતરીકે સામીલ કરીશકાય; પછી તે હક્ક ગમે તો બધાનો એકત્ર હોય કે, પૃથક પૃથક હોય, કે એકનો નહીં તો બીજાનો એમ હોય, તેની ચિંતા નહીં. અને ફરિયાદ અરજીમાં કંઇ દુરસ્તી ન કરતાં, વાદીઓપૈકી એક અથવા વધારે જેઓ કંઈ દાદના હક્કદાર માલમ પડે તેની અથવા તેમની તરફમાં, તે અથવા તેઓ જેટલી દાદના હક્કદાર ઠરે, તેટલી દાદનો ફેસલો આપી શકાય. પરંતુ, ફરિયાદના ખરચની વ્યવસ્થા કરવામાં કોરટ બીજીરીતે ન ફરમાવે તો, દાદનો હક્કદાર ન માલમ પડે એવા શખ્સને આવીરીતે સામીલ કરવાથી પ્રતિવાદીને જે ખરચ થયું હોય તે લેવાનો તે, જો હારે તોયે હક્કદાર થશે.

ટીકા—૨૬. સહવાદીઓમાંના દરેકના હક્ક એક બીજાની વિરૂદ્ધ નહોવા જોઇએ. દાવો કરવા હીત હોય તેટલુ બસ નથી પણ દાવો કરવાનો હક્ક પ્રાપ્ત થયો જોઇએ.

ફરિયાદ કરનાર વાદીને બદલે વાદી દાખલ કરવાને અથવા તેમાં સામીલ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

૨૭. જે શખ્સને વાદી કરવો ન જોઇયે તેનું વાદી તરીકે નામ દાખલ કરીને ફરિયાદ કરી હોય, અથવા ખરેખરા વાદીના નામથી ફરિયાદ કરી છે કે નહીં એનો સંશય હોય ત્યારે, વાજબી જણાય એવી શરતો કરીને, કોઇ બીજા શખ્સ અથવા શખ્સોને વાદીને બદલે વાદી કે વાદીઓમાં દાખલ કરવાનો, અથવા તેમનામાં સામીલ કરવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. પરંતુ તંટાની ખરેખરી બાબતનો નિર્ણય કરવાને તેમ કરવું જરૂરનું છે, તથા શુદ્ધબુદ્ધિથી ભુલ થઇને એ રીતે ફરિયાદ માંડવામાં આવી છે, એમ કોરટની ખાત્રી થાય તો એ રીતે હુકમ કરવો.

ટીકા—૨૭. વાદીનું નામ કાઢી નાખી તેની જગ્યાએ તેના હક્ક ખરીદદારનું નામ દાખલ કરવાની કોરટને સત્તા નથી.

કાદમની ડોસી. વી. કૈલાસ કામની ડોસીના (ઇં. લો. રી. ૯ મ કલકત્તા ૪૨૧) કામમાં કેને ડીજસ્ટીએ સગીર નીમીએ. આણેલ દાવામાં સગીરનું હીત છતાં પણ સગીરને કેટલાક સાક્ષીઓ લેવાયા પછી વાદી તરીકે સામીલ કરવાની ના પાડી.

પ્રતિવાદીઓ તરીકે સામીલ કરાય તે સખ્સો.

૨૮. એકજબાબતમાં માગેલી દાદનો હક્ક—બધાનો મળીને અથવા પૃથક પૃથક અથવા એકનો નહીં તો બીજાનો એ રીતે—જેમની વિરૂદ્ધ કહેવામાં આવતો હોય તે બધાને પ્રતિવાદી તરીકે સામીલ કરી શકાય. અને

ફરિયાદ અરજીમાં કંઇ દુરસ્તી ન કરતાં, જે એક અથવા વધારે પ્રતિવાદીઓ જવાબદાર માલમ પડે તેમની વિરૂદ્ધ તેમની પોતપોતાની જવાબદારીપ્રમાણે ફૈસલો આપી શકાય.

ટીકા—૨૮. જે માણસના વાદીના જેવા હક્કછે તે વાદી થવાની ના પાડે તો તેને પ્રતિવાદી તરીકે દાખલ કરવો (૧૦ વી. રી. ૧૦૯)

જ્યારે બીજા સખ્સનો હક્ક વાદી અને પ્રતિવાદી એ બેની વિરૂદ્ધ હોય, તો તેને પક્ષકારમાં દાખલ કરવાની જરૂર નથી.

કારણ કે દાવાનું પરિણામ તેને બંધનકારક નથી. (૭ વી. રી. ૨૦૨). ૧૦ વી. રી. ૩૬૯

એકજ કરારથી જવાબદાર થતા પક્ષકારોને સામીલ કરવાનું.

૨૯. કોઇપણ એક કરારથી કંઈ શખ્સો પૃથક પૃથક અથવા એકમતે અને પૃથક પૃથક જવાબદાર થતા હોય, ત્યારે વાદીની મરજીમાં આવે તો તે બધાને અથવા તેમાંના કોઇને એકજ ફરિયાદમાં પક્ષકાર તરીકે સામીલ કરવાને વાદી મુખત્યાર છે. એક કરારથી પૃથકપૃથક અથવા એકમતે અને પૃથક પૃથક જવાબદાર થતા શખ્સોમાં, બિલ આફ એક્સચેંજ હુંડી તથા વાયદા ચિઠ્ઠી (પ્રામિસરી નોટ) ના પક્ષકારોનો સમાવેશ થાય છે.

ટીકા—૨૯. આ કલમના સંબંધમાં કરાર આકટની કલમ ૪૨ ૪૪ જુઓ અને ઇ. લો. રી. ૨ કલકત્તા ૪૦૯મે પાને કોશલ ર. વી. પ્રસન્નો કુંભાર આટરજીનો કેસ જુઓ.

એકજ સંબંધવાળા બધા પક્ષકારોની વતી તેમાંનો કોઇએક પક્ષકાર ફરિયાદ માંડી શકે અથવા જવાબ દેઈ શકે.

૩૦. એકજ સંબંધવાળા ઘણા પક્ષકારો હોય ત્યારે, કોરટની પરવાનગી લઇને, તેવા સંબંધવાળા બધા પક્ષકારોની વતી વાદી અથવા પ્રતિવાદી થવાને અથવા જવાબ કરવાને, તે પક્ષકારોમાંનો કોઈ એક અથવા વધારે પક્ષકાર મુખત્યાર છે. પણ આવે પ્રસંગે વાદીના ખરચથી તે ફરિયાદ માંડયાની નોટીસ તે બધા પક્ષકારોને આપવી, એવીરીતે કે પ્રત્યેક કામમાં કોરટ ફર્માવે તે પ્રમાણે દરેકને તે નોટીસ હાથોહાથ પોચાડવી, અથવા (પક્ષકારોની સંખ્યા કે બીજા કોઈ કારણને લીધે તે રીતે નોટીસ પોંચાડવાનું વાજબીરીતે જોતાં બને તેમ ન હોય તો) પ્રસિદ્ધ જાહેરખબર આપવી.

ખોટીરીતે પક્ષકાર કરવાને લીધે ફરિયાદ નિષ્ફળ જવાની નહીં.

૩૧. ખોટીરીતે પક્ષકાર સામીલ કરવાનેલીધે કોઈ ફરિઆદ નિષ્ફળ જવાની નહીં. અને દરેક ફરિયાદમાં પોતાની આગળ ખરેખરા જે પક્ષકાર હોય તેમનો હક્કસંબંધ તંટાના વિષયને જેટલો લાગુ પડે તેટલા પુરતું કામ ચલાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

દાવાનાં જુદાં જુદાં કારણો હોય તેવા વાદીઓ એક ફરિયાદમાં સામીલ થાય એવું આ કલમની કોઈ વાતથી સમજવું નહીં.

૩૨. પહેલી સુનાવણી વખતે અથવા તે અગાઉ બેમાંથી એક પક્ષકારની અરજઉપરથી, કોરટને વાજબી જણાય એવી શરતો કરીને, વાદી અથવા પ્રતિવાદી તરીકે અયોગ્યરીતે સામીલ કરેલા કોઈ પક્ષકારનું નામ કાઢી નાખવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખ્તારછે. કોરટ પક્ષકાર કાઢી નાખવાને અથવા સામીલ કરવાને મુખ્તાર છે.

અને કોઇપણ વખતે તેવી અરજી ઉપરથી કે તે અરજ શિવાય કોર્ટને વાજબી લાગે એવી શરતો કરીને, કોર્ટ એવો હુકમ કરે કે,—કોઈ વાદીને પ્રતિવાદી કરવો, અથવા કોઈ પ્રતિવાદીને વાદી કરવો, તથા, ફરિયાદમાં નિકળેલી બધી તકરારોનો પૂર્ણ રીતે અને કાર્યસાધક ચોકશી કરીને નિર્ણય કોર્ટથી થઇશકે એટલા સારૂ, કોર્ટના રૂબરૂ જેની હાજરીની જરૂર જણાય તેનું, અથવા વાદી કે પ્રતિવાદી તરીકે જેનું નામ દાખલ કરવું જોઇતું હતું તેનું નામ સામીલ કરવું.

કોઈપણ શખસને તેની પોતાની સંમતીશિવાય, વાદીતરીકે અથવા વાદીના મિત્ર તરીકે સામીલ કરવો નહીં. વાદી તરીકે અથવા ઇષ્ટમિત્રતરીકે સામીલ કરેલા સખસની સંમતી.

કલમ ૩૦ પ્રમાણે જે શખસની વતી ફરિયાદ કરી હોય અથવા ફરિયાદમાં ઉત્તરપક્ષ ચલાવ્યો હોય તે શખસ, તે ફરિયાદમાં મને પક્ષકાર કરો, એવી કોર્ટને અરજ કરવાને મુખ્તાર છે. કલમ ૩૦ પ્રમાણે ફરિયાદો કરીહોય અથવા જવાબ આપ્યા હોય તેમાંના પક્ષકાર.

ઉપરપ્રમાણે જેમનાં નામ પ્રતિવાદીતરીકે સામીલ કરવામાં આવે તે બધા પક્ષકારોને, આ કાયદામાં આગળ કહ્યું છે તેરીતે સમન પોંચાડવો, અને (હિંદુસ્તાનના સને ૧૮૭૭ના મુદતના આક્ટની કલમ ૨૨ ના ઠરાવને બાધ ન આવે તેમ) એ શમન પોંચે ત્યારથીજ તેમની વિરૂદ્ધ કામ શરૂ થયું એમ ગણવું. સામીલ પ્રતીવાદીઓને સમન પોંચાડવો.

પોતાને યોગ્ય જણાય તે વાદીને ફરિયાદ ચલાવવાનું કામ સોંપવાને કોર્ટ મુખ્તાર છે. ફરિયાદ ચલાવવાનું કામ.

ટીકા—૩૨ જરૂર હોય તો કોરટ જે હુકમનામાથી હિસાબ લેવાને માટે અને મિલકત વેચવા માટે કમીસનરને કામ સોંપવાનું હુકમનામુ કર્યા પછી પણ પક્ષકાર ઊમેરી શકે. (૮ મુ. હા. રી, ૯૬)

જ્યારે પોતાની ખાસ અરજ ઊપરથી આ કલમ પ્રમાણે કેટલાક સખસોને પક્ષકાર કરવામાં આવે તો તે લોકો આવી રીતે સામીલ થવાથી દાવાનું રૂપ બદલી શકે નહી. (૧૭ મુ. હા. રી. ૪૨૯)

આ કલમની રૂઇએ કરેલા હુકમ ઊપર અપીલ ચાલી શકે. (કાંસમાં કલમ ૫૮૮ જુઓ.)

પ્રતિવાદી સામીલ કરવામાં આવે ત્યારે ફરિયાદઅરજી દુરસ્ત કરવી.

૩૩. ફરિયાદઅરજી પહેલેથીજ દાખલ કરી હોય અને પછી પ્રતિવાદી સામીલ કરવામાં આવે ત્યારે, જો કોર્ટ બીજીરીતે ન ફરમાવે તો, જરૂર હોય તેરીતે તે ફરિયાદઅરજી દુરસ્ત કરવી, અને સમનની દુરસ્ત કરેલી નકલ નવા પ્રતિવાદીને તથા મૂળ પ્રતિવાદીઓને પોંચાડવી.

પક્ષકાર સામીલ નથી કર્યા અથવા ખોટી રીતે સામીલ કર્યાછે તેવી હરકતો લેવાનો વખત.

૩૪. જોઇએ તેટલા પક્ષકારો કરેલા નથી, અથવા ફરિયાદમાં જેમનો સંબંધ નથી તેમને પક્ષકારમાં સામીલ કર્યા છે, અથવા સહ-વાદી કે સહ-પ્રતિવાદી તરીકે ખોટીરીતે સામીલ કર્યા છે, એવી જેટલી હરકતો લેવાની હોય તેટલી બધી બનીશકે તેટલા વહેલામાં વહેલા પ્રસંગે, અને હંમેશાં પહેલી સુનાવણી પહેલાં લેવી. અને તેવી કોઈ હરકત એરીતે નહીં લીધી હોય તો પ્રતિવાદીએ તે દૂર કરી છે એમ સમજવું.

ઘણાએક વાદી અથવા પ્રતિવાદીઓમાંનો પ્રત્યેક પોતામાંના કોઈ બીજાને પોતાની તરફથી હાજર થવા વગેરેનો અખત્યાર આપી શકે.

૩૫. એક કરતાં વધારે વાદીઓ હોય ત્યારે તેમાંનો કોઈ, પોતામાંના કોઈ એક અથવા વધારેને, આ કાયદાપ્રમાણે ચાલતા કોઈ કામમાં પોતાની તરફથી હાજર થવાનો, પોતાનો પક્ષ લઈને બોલવાનો, અથવા પોતાની તરફથી કામ કરવાનો અખત્યાર આપી શકે; અને તેજપ્રમાણે એક કરતાં વધારે પ્રતિવાદીઓ હોય ત્યારે તેમાંનો કોઈ પોતામાંના કોઈ એક અથવા વધારેને સદરહુ પ્રમાણે કોઈ કામમાં પોતાની તરફથી હાજર થવાનો, પોતાનો પક્ષ લઈને બોલવાનો, અથવા પોતાની તરફથી કામ કરવાનો અખત્યાર આપી શકે.

અખત્યાર સહીસુધાંનો લખેલો, અને કોર્ટમાં દાખલ કરેલો જોઇયે.

તે અખત્યાર, અખત્યાર આપનાર પક્ષકારની સહીસુધાંતનો લખેલો જોઇયે અને તે કોર્ટમાં દાખલ કરવો જોઇયે.

કબુલ કરેલા મુખત્યારો અને પ્લીડરો.

હાજર થવા વગેરેનું કામ જાતે અથવા કબુલ કરેલા મુખત્યાર મારફત અથવા પ્લીડર મારફત થઈ શકે.

૩૬. કોઈ કોર્ટમાંની ફરિયાદના અથવા અપીલના કોઈ પક્ષકારને તે કોર્ટમાં હાજર થવાની, કામ કરવાની, અથવા તેને અરજ કરવાની કાયદાપ્રમાણે જરૂર હોય, અથવા અખત્યાર મળ્યો હોય તે હાજર થવાનું અરજ કરવાનું અને કામ કરવાનું, જે તે વખતના ચાલુ કોઈ કાયદામાં બીજીરીતે સ્પષ્ટપણે ન ઠરાવ્યું હોય ત્યારે, પક્ષકાર પોતે જાતે, અથવા પોતાના કબુલ કરેલા મુખત્યાર મારફત, અથવા પોતાની વતી કામ કરવાને યોગ્યરીતે નીમેલા કોઈ પ્લીડર મારફત કરી શકે.

પરંતુ પક્ષકારને જાતે હાજર થવાને કોર્ટ ફરમાવે તો તેમ પક્ષકારે જાતે હાજર થવું પડશે.

૩૭. પક્ષકારોના જે કબૂલ કરેલા મુખ્તારોથી સદરહુ પ્રમાણે હાજર થવાનું અરજ કરવાનું અને કામ કરવાનું કરીશકાય તે નીચે પ્રમાણેઃ— કબુલ કરેલા મુખ્તારો.

(અ) જે કોરટની હકુમતની સ્થાનિકહદમાં હાજર થવાનું, અરજ કરવાનું કે કામ કરવાનું હોય, તે કોરટની હકુમતની સ્થાનિકહદમાં રેહનાર ન હોય, એવા પક્ષકારોએ પોતાનીવતી હાજર થવાનો અરજી કરવાનો અને કામ કરવાનો અખત્યાર જેમાં આપ્યો હોય, તેવાં કુલ મુખ્તારનામાં જેમની પાસે હોય તે; કોરટની હકુમત બહાર જે પક્ષકારો હોય તેમનાં મુખ્તારનામાં જેમનીપાસે હોય તે સખસો.

(બ) જે તે વખતે જે કાયદો અમલમાં હોય તે કાયદાપ્રમાણે જેને યોગ્યરીતે દાખલો મળ્યો હોય, અને કાયદાપ્રમાણે મુખ્યનીવતી મુખત્યાર જે કામ કરીશકે, તે કામ મુખ્યનીવતી કરવાનો અખત્યાર જેમાં હોય તેવાં ખાસ મુખત્યારનામાં જેમની પાસે હોય તે મુખ્તારો; દાખલાવાળા મુખ્તાર.

(ક) કોરટની હકુમતની જે સ્થાનિકહદમાં હાજર થવાનું અરજ કરવાનું કે કામ કરવાનું હોય, તે હદમાં રેહેતા ન હોય એવા પક્ષકારોનીવતી અને તેમને નામે વેપાર અથવા ધંધો ચલાવનારા શખસો, તે વેપાર અથવા ધંધાને લગતી બાબતમાંજ, અને તેપણ સદરહુ હાજર થવાનો અરજ કરવાનો અને કામ કરવાનો અખત્યાર મુદ્દામ બીજા કોઈ મુખ્તારને આપ્યો ન હોય ત્યારે. કોરટની હકુમત બહારના પક્ષકારોની વતી વેપાર ધંધો ચલાવનારા સખસો.

પંજાબના લેફટેનન્ટ ગવર્નરના અને અયોધ્યા તથા મધ્યપ્રાંતના ચીફ કમિશનરોના કારભાર નીચે હાલ જે મુલક છે તેને આ કલમના પહેલા ભાગની કંઈ વાત લાગૂ પડતી નથી. પરંતુ, તે મુલકમાં પક્ષકારોના જે કબુલ કરેલા મુખ્તારોની મારફત હાજર થવાનું અરજ કરવાનું અને કામ કરવાનું થઇ શકે તે મુખ્તારો, સ્થાનિક સરકાર એ બાબતમાં વખતે વખતે સરકારી ગેજીટમાં જાહેરખબર આપીને જેમને ઠરાવે, તેઓ ગણાશે. પંજાબ, અયોધ્યા અને મધ્યપ્રાંતનાં કબુલ કરેલા મુખ્તાર.

ટીકા—૩૭. જે સખસનું મુકતીઆરનામુ આપવામાં આવ્યુ હોય તો તે માણસ તે પ્રમાણે કરવાની છુટ નહોય તો પોતાનો અધીકાર, બીજાને સોંપી શકે નહી. અને ભાગીદાર આ કલમના અર્થ પ્રમાણે કબુલ કરેલા મુકતીઆર ગણાય નહી.

૩૮. ફરિયાદના અથવા અપીલના પક્ષકારના કબુલ કરેલા મુખ્તારને જે પ્રોસેસો પોંચાડવામાં આવે તે, કોરટ બીજીરીતે ન ઠરમાવે તો, કબુલ કરેલા મુખ્તારોને પ્રો-

સેસ પોંચાડવાનું

જાણે તે પક્ષકારને હાથોહાથ પોંચાડી છે એમ સમજવું.

ફરિયાદના પક્ષકારને પ્રોસેસ પોંચાડવાને આ કાયદામાં જે ઠરાવ કરેલા છે તેજ તેના કબુલ કરેલા મુખત્યારને પોંચાડવામાં લાગુ પડશે.

પ્લીડર કરવાનું.

૩૯. સદરહુપ્રમાણે હાજર થવાસારૂ અરજ કરવાસારૂ અથવા કામ કરવાસારૂ પ્લીડર નીમવો તે લેખથી નીમવો અને તે લેખ કોરટમાં દાખલ કરવો.

તે લેખ દાખલ થયો એટલે, અસીલની સહીનો બીજો લેખ કોરટમાં દાખલ કરીને કોરટની પરવાનગીથી તે પહેલો લેખ રદ થાય ત્યાંસુધી, અથવા અસીલ કે પ્લીડર ગુજરી જાય ત્યાંસુધી, અથવા અસીલવિરૂદ્ધ ફરિયાદના બધા કામનું છેવટ આવે ત્યાંસુધી, તે અમલમાં છે એમ સમજવું.

પાદશાહી સનદથી સ્થાપન થએલી કોઈ હાઇકોરટના આડવોકેટને પોતાને કામ કરવાનો અખત્યાર આપ્યાનો કંઈ લેખ હાજર કરવા જરૂર નથી.

ટીકા—૩૯. વકીલાતનામુ દાખલ થયા પછી વકીલનો કેટલો અધીકાર છે તે બાબત શા. મકનલાલ વી. સી. કબાસીહીના વી.રી.૯૨નો કેસ જુએ.

પ્લીડરને પ્રોસેસ પોંચાડવાનું.

૪૦. કોઈ ફરિયાદ અથવા અપીલસંબંધી કંઈ પ્રોસેસો પછી પક્ષકારને જાતે હાજર થવાસારૂ હોય કે નહીં તોએ-તે પક્ષકારના પ્લીડરને પોંચાડી હોય અથવા તે પ્લીડરની આફિસમાં કે હંમેશના રહેવાના ઘરમાં મૂકી હોય.તો. જે પક્ષકારનો તે પ્લીડર છે તે પક્ષકારને તે યોગ્યરીતે પોંચાડી તથા જણાવી છે એમ અનુમાન કરવું; અને તે ફરિયાદ અથવા અપીલબાબતના બધા કામસારૂ, કોરટ બીજી રીતે ન ફરમાવે તો, પ્રોસેસો જાણે તે પક્ષકારને હાથોહાથ આપી છે અથવા પોંચાડી છે એમ સમજવું.

પ્રોસેસ લેવાના મુખત્યાર.

૪૧. કલમ ૩૭માં કબુલ કરેલા મુખત્યાર લખ્યા છે તે શિવાય કોરટના હકુમતમાં રહેનારા કોઈપણ શખસને પ્રોસેસ લેવાસારૂ મુખત્યાર નીમી શકાય.

તેની નીમણુંક લખેલી હોવી જાઇએ અને તે કોરટમાં દાખલ કરવી.

"એ નિમણુક કુલ મુખત્યારની અથવા ખાસ મુખત્યારની થઈ શકે, અને તે મુખ્યની સહીસુધાંતના લેખી "દસ્તાવેજથી કરવી જોઇએ, અને તે દસ્તાવેજ અથવા, જો તે કુલ મુખત્યારનામું હોય તો, તેની બરોબર સહીસુધાંતની નકલ કોરટમાં દાખલ કરવી."

બાબ ૪ થો.

ફરીયાદ તૈયાર કરવાવિશે.

૪૨. પ્રત્યેક ફરિયાદ, બને ત્યાંસુધી, એવી રીતે તૈયાર કરવી કે તેથી તંટાની બાબતોઉપર આખરનો ઠરાવ કરવાનું કારણ મળી આવે, અને તેથી તે બાબતોનો વધારે વાદ ચાલતો અટકે.

ફરિયાદ શી રીતે તૈયાર કરવી

૪૩. પ્રત્યેક ફરિયાદમાં દાવાના કારણસંબંધી જે દાવો માગવાનો હક વાદીને હોય તે તમામ દાવો આવવો જોઇએ. પરંતુ કોઈ કોરટની હકુમતમાં ફરિયાદ લાવવાને માટે પોતાના દાવાનો કંઇ ભાગ છોડી દેવાને વાદી મુખત્યાર છે.

તમામ દાવો ફરિયાદમાં આવવો જોઇએ.

જો વાદી પોતાના દાવાના કંઇ ભાગવિશેની ફરિયાદ કરવી રહેવા દે અથવા તે ભાગ બુદ્ધિપૂર્વક છોડી દે તો, એપ્રમાણે રહેવા દીધેલા અથવા છોડી દીધેલા ભાગવિશેની ફરિયાદ પછીથી ચાલી શકશે નહીં.

દાવાનો કંઈ ભાગ છોડી દેવાનું

એકજ દાવાના કારણની બાબતમાં એક કરતાં વધારે ઇલાજ મેળવવાનો જેને હક હોય તે, પોતાના બધા ઇલાજ અથવા તે પૈકી કોઇપણ ઇલાજ મેળવવા વિશે ફરિયાદ કરવાને મુખત્યાર છે. પરંતુ તે ઇલાજો પૈકી એકાદો ઇલાજ માગવાની ફરિયાદ કરવાનું વાદી (પહેલી સુનાવણી પહેલાં કોરટની પરવાનગી લીધાવગર) છોડી દે તો, એ છોડી દીધેલા ઇલાજબદલ તેની પછીથી ફરિયાદ ચાલશે નહીં.

ઘણા ઇલાજોમાંથી એક ઇલાજની ફરિયાદ કરવી છોડી દીધી હોય તો.

આ કલમના કારણસાર બાબત, અને તેપ્રમાણે વરતવાને પેટા તારણતરીકે જે કરી આપ્યુંહોય તે દાવાનું માત્ર એકજ કારણછે એમ સમજવું.

દ્રષ્ટાંત.

દર સાલ રૂ. ૧,૨૦૦ ભાડું કરીને અએ બને ઘર આપ્યું. સન ૧૮૮૧ અને ૧૮૮૨એબે સાલનું ભાડું લેણું થયું છતાં તે મળ્યું નહીં. ફકત સન ૧૮૮૨ ની સાલના ભાડાબદલ અએ બઉપર ફરિયાદ કરી, તો પછીથી સન ૧૮૮૧ ની સાલના ભાડાબદલ બઉપર અની ફરિયાદ ચાલનાર નહીં.

ટીકા—૪૩. દાવાના કારણમાંથી ઉતપન્ન થતો એ શબ્દોને બદલે દાવાના કારણની બાબતમાં જે દાવો વાદીને કરવાનો હકછે એ શબ્દો મુકવામાં આવ્યા છે.

ગીરો રાખનારના કબજામાં જેજમીન હતી અને પેહેલો દાવો આવ્યો તે વેહેચણીમાં દાખલ કરી શકાય એવું હતું નહી તેથી તે જમીનની વેહેચણી બાબતનો બીજો દાવો ચાલી શકે. (૮ મુ. હા. ૬૪)ને એજ પ્રમાણે ઠરાવ. (૧૨ મુ. હા. ૧૪૮).

જ્યારે જુદા જુદા પ્રતિવાદી હોયને દાવાનાં કારણ જુદા જુદાં હોય તો વાદીએ એ બધાને એક દાવામાં શામેલ કરવાની જરૂર નથી.

જ્યારે વાદી જાણી બુઝીને દાવાનો કાંઈક ભાગ છોડીદે તો તે બાબતનો તે પાછળથી દાવો લાવી શકતો નથી. (૫ વી. રી. ૧૮૨) તેમ તેના વારસોથી પણ તેના વારસ પણ પાછળથી ફરીયાદ લાવી શકતો નથી.(૩ વી.રી.૨૫)

વાદી મુકી દીધેલા દાવાનો ભાગ દાખલ કરવા સારૂ નવી ફરીયાદ નવો દાવો માંડવાના વિચારથી કોરટની રજા મેળવી દાવો કાહાડી લે તો તે દાવો ચાલવાને હરકત નથી. (૪. લાં. રી. અલા. ૩૨૪)

પેહેલા દાવામાંથી જે ભાગ હાલમાં દાવો છે તે ભાગ વાદીએ કાહાડી નાખ્યો હતો એથી જો પ્રતિવાદીની તકરાર હોય તો તેના પુરાવાનો બોજો તેના માથે છે. (૧૯ વી. રી. ૪૨૯).

આ કામનો હેતુ એવો છે કે વાદી પોતાના દાવાના કકડા કરી પોતાની ખુશીમાં આવે તે કોરટમાં દાવો દાખલ કરે નહી અને એકજ વખતે આ કામનો નિવેડો ન થતાં લાંબો કજીઓ ચાલે નહી જો હલકી હકુમતની કોરટમાં દાવો લાવવાને માટે વાદી કાંઈ ભાગ છોડીદે તો છોડી દીધેલા ભાગ બાબત તે ફરીથી દાવો આણી શકે નહી.

જમીન લેવાની ફરિયાદમાં અમુક દાવાજ માત્ર સામીલ કરવા.

૪૪. **નિયમ અ;**—સ્થાવરમિલકત લેવાની અથવા સ્થાવર મિલકત ઉપરનો હક્ક સ્થાપિત કરાવવાની ફરિયાદમાં કોરટની રજાવગર બીજા કોઈ દાવાનું કારણ સામીલ કરવું નહીં; પરંતુઃ—

(અ) દાવાવાળી મિલકતસંબંધી ચડેલા ભાડાનાં અથવા તે સંબંધી દરમ્યાનની ઉપજના દાવા, તથા

(બ) જે કરારની રૂએ તે મિલકત કે તેનો કંઈ ભાગ તાબામાં હોય તે કરાર તોડ્યાથી થએલા નુકસાનના દાવા, તથા

(ક) ઘરાણીયાને આધારે પોતાના જે ઈલાજો હોય તે પૈકી કંઈ ઈલાજ અમલમાં લાવવાને ઘરાણે લેનાર કરે તે દાવા,

તેમાં સામીલ કરવાને હરકત નથી.

મૃત્યુપત્ર ચલાવનારે મૈયતની મિલકતના વહિવટ કરનારે અથવા વારસે કરેલા અથવા તેમનાઉપર કરવાના દાવા.

નિયમ બ.—મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર તરીકે અથવા મૈયતની મિલકતનો વહિવટ કરનાર તરીકે અથવા વારસ તરીકે કોઈ દાવો કરે અથવા તે તરીકે તેનાઉપર દાવો થાય તેમાં, પોતાના જાતીકા હક્કથી કરે તે અથવા તે હક્કથી તેનાઉપર કરવામાં આવે તે, દાવા સામીલકરવા નહીં. "પરંતુ મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર' તરીકે અથવા મૈયતની મિલકતનો વહિવટ કરનાર તરીકે અથવા વારસ તરીકે જે ઇસ્ટેટવિશે વાદીએ ફરિયાદ કરી હોય કે પ્રતિવાદીના ઉપરે ફરિયાદ થઈ હોય, તે ઇસ્ટેટના સંબંધમાં છેલ્લા કહેલા દાવા ઉત્પન્ન થયા છે એમ કહેવામાં આવતું હોય, અથવા જે મૈયતનો વારસ-વકીલ હોય તેનીસાથે મળીને તે હક્કદાર થાય કે તેનાઉપર જવા."

બદારી પડે એવા તે (છેલ્લા કહેલી) દાવા હોય, તો તે સામીલ કરી શકાય.

ટીકા—૪૪. આ કલમ પ્રમાણે કરેલા હુકમ ઉપર અપીલ છે.

વાદી દાવાનાં ઘણાં કારણ એકજ ફરિયાદમાં સામીલ કરી શકે.

૪૫. બીજા બાબમાં અને કલમ ૪૪મા કહેલા નિયમોને બાધ ન આવે તેવીરીતે એકજ ફરિયાદમાં વાદી તેનાં તેજ પ્રતિવાદી વિરૂદ્ધ અથવા તેના તેજ પ્રતિવાદીઓ મળીને તેઓની વિરૂદ્ધ દાવાનાં ઘણાં કારણ એકત્ર કરી શકે: અને જે ફરિયાદમાં તેના તેજ પ્રતિવાદી વિરૂદ્ધ અથવા તેના તેજ પ્રતિવાદીઓ મળીને તેઓની વિરૂદ્ધ જે કોઈ વાદીઓનો સમાઇક હક્કસંબંધ હોય તે વાદીઓ તેવા દાવાનાં સદરહુ પ્રકારનાં કારણ એકત્ર કરી શકે;

કોરટ તેમને જુદા પાડવાનો હુકમ કરે.

પરંતુ તે દાવાનાં કારણની એકઠી ચોકશી કે નીકાલ કરવો સોઇવાર નથી એમ કોરટને જણાય તો પોતાની મેળે અથવા કોઇપણ પ્રતિવાદીની અરજ ઉપરથી, પેહેલી સુનાવણી પેહેલાં કોઇપણ વખતે, અથવા પક્ષકાર કબુલ થાય તો, ત્યારપછી ફરિયાદનું કામ આગળ ચાલતાં કોઈ પણ વખતે, તે દાવાનાં કંઈ કારણોની જુદી ચોકશી કરવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. અથવા તેમનો જુદો નિકાલ લાવવાને જરૂર કે યોગ્ય જણાય તેવો બીજો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

દાવાનાં કારણ એક ફરિયાદમાં એકત્ર કર્યાં હોય ત્યારે, તે ફરિયાદ કર્યાની તારિખે ફરિયાદના વિષયોની એકંદર કિંમત અથવા રકમઉપર, તે ફરિયાદ સાંભળવાને કોરટની હકુમત છે કે નહીં તેનો આધાર રેહેશે. પછી આ કલમના બીજા પારેગ્રાફ પ્રમાણે હુકમ થયો હોય કે નહીં તેની ચિંતા નહીં.

ટીકા—૪૫. તેજ કોરટ સાંભળી શકે એટલે કીંમત પ્રમાણે નહીં જો કે દાવાની રકમથી તે કોરટને સાંભળવાની સત્તા હોય તોબી એ મુકરદમાની કેફીઅત જોઈ ન્યાય કરવો નહીં તો સાંભળી શકાય નહીં (૭ વી. રી. ૧૭૫) મુનસફની કોરટમાં એક જગો સ્વાધીન લેવા સારૂ અને તેનું ભાડુ વસુલ કરવા સારૂ મુકરદમો આણ્યો હતો તે બેહુ સાથે આણ્યો છે કારણ કે સ્માલકાજ કોરટને જો કે ભાડાની ફરિયાદી સાંભળવાની સત્તા છે પણ સ્થાવર મિલકત સ્વાધીનમાં અપાવવાને સત્તા નથી. ૩ બંગાળા લા. રીપોરટ આપેન્ડીકસ ૭૭ વારસાની તથા એકની ભરકેનમાં કરી આપેલું બક્ષીસપત્ર વિષેની બીના એક કજીઆમાં સામેલ થઈ શકે. ૩ બંગાળા લા. રપોરટ પાનું એસી ૧૯૦ એક કરતાં વધારે દેવાદારમાંના એક દેવાદાર જો સઘળા ભાગના પૈસા કોરટમાં ભરેતો ઉપલી કલમ પ્રમાણે એક દાવો થયો પણ એક એક દેવાદારે પેહેલાં ભરનારને પાછાં કેટલાં આપવાં તે વિષે કોરટે હુકમ કરવો. (૩ મ. હા. કો. ૧૮૭)

ફરિયાદમાં થોડાં દાવાનાં કાર-

૪૬. એક ફરિયાદમાં સોઇવાર નિકાલ ન લવાય એવાં દાવાનાં ઘણાં કારણ વાદીએ તેજ ફરિયાદમાં એકત્ર કર્યાં છે એમ કોઈ પ્રતિવાદીનું કેહેવું

ણ રાખવાને પ્ર-તિવાદી અરજ કરી શકે.

હોય તો, એક ફરિયાદમાં સોઇવાર જેટલાં દાવાનાં કારણોનો નિકાલ થઈ શકે તેટલાં તે ફરિયાદમાં રાખવાનો હુકમ કરાવવાસારૂ પહેલી સુનાવણી પહેલાં કોઈપણ વખતે, અથવા મુદ્દા ઠર્યા હોય તો કંઈ પુરાવો દફતરમાં દાખલ કર્યા પહેલાં, કોરટને અરજ કરવાને તે પ્રતિવાદી મુખ્તાર છે.

અરજ સાંભળ્યા પછી કોરટ કેટલાંક કારણ કમી કરે અને દુરસ્ત કરવાનો હુકમ કરે.

૪૭. સદરહુ અરજ સાંભળ્યા પછી કોરટને એમ જણાય કે બધાં દાવાનાં કારણ એક ફરિયાદમાં સોઇવાર નિકાલ થાય તેવાં નથી, તો તેમાંનાં કંઈ દાવાનાં કારણ બાતલ કરવાનો હુકમ કરવાને, અને તે પ્રમાણે ફરિયાદ અરજી દુરસ્ત કરવાનું ફરમાવવાને, તથા ખરચવિશે વાજબી હોય તેવો હુકમ કરવાને કોરટ મુખ્તાર છે.

આ કલમ પ્રમાણે કરેલી પ્રત્યેક દુરસ્તી ઉપર જડ્જે સહી કરવી.

ટીકા—૪૭. આ કલમ પ્રમાણે કરેલા હુકમ ઉપર અપીલ છે.

બાબ ૫ મો.

ફરિયાદો માંડવાવિશે.

ફરિયાદઅરજીથી ફરિયાદ માંડવી.

૪૮. પ્રત્યેક ફરિયાદ, ફરિયાદ અરજી કોરટને આપીને અથવા કોરટ તે બાબતને વાસ્તે નીમે તે અમલદારને આપીને માંડવી.

ટીકા—૪૮. કોરટ ઠરાવે તે અધીકારીને દાવાની અરજી અપાય પણ તે અધીકારીને દાવાની અરજી નામંજુર કરવાનું અથવા તે સુધારવાનો હુકમ કરવાનો અધીકાર નથી.

ફરિયાદ અરજીની ભાષા.

૪૯. ફરિયાદ અરજી કોરટની ભાષામાં સ્પષ્ટરીતે લખવી જોઇએ. પરંતુ કોરટની ભાષા અંગ્રેજી ન હોય તો (કોરટની પરવાનગીથી) ફરિયાદ અરજી અંગ્રેજીમાં પણ લખી શકાય; પણ તેવે પ્રસંગે ફરિયાદ અરજીનો કોરટની ભાષામાં તરજુમો કરીને તે કોરટમાં દાખલ કરો એમ પ્રતિવાદી કહે તો તે પ્રમાણે કરવું.

ટીકા—૪૯. દાવાની અરજી કોરટની ભાષામાં લખી ના હોય તો તે દાખલ કરવાને ના પાડવી. (૮ વી. રી. ૪૯૫)

ફરિયાદઅરજીમાં લખવાની વિગતો.

૫૦. ફરિયાદ અરજીમાં નીચેની વિગતો આવવી જોઇએ:—

(અ) જે કોરટમાં ફરિયાદ આણવાની હોય તે કોરટનું નામ;

(બ) વાદીનું નામ વર્ણન અને રહેવાનું ઠેકાણું;

(ક) નિશ્ચય થઇશકે ત્યાંસુધી પ્રતિવાદીનું નામ વર્ણન તથા રહેવાનું ઠેકાણું;

(ડ) જે હકીકતથી દાવાનું કારણ બનતું હોય તે હકીકતનું તથા તે કારણ ક્યાં અને ક્યારે ઉત્પન્ન થયું તેનું સ્પષ્ટ અને ટુંકામાં વર્ણન;

(ઈ) વાદી દાવો રાખતો હોય તે દાદની માગણી; અને

(ફ) જો વાદીએ સામો દાવો મજરે આપ્યો હોય, અથવા પોતાના દાવાનોકંઈ ભાગ છોડી દીધો હોય, તો તે મજરે આપેલી અથવા છોડી દીધેલી રકમ.

પૈસાબાબતની ફરિયાદમાં.

વાદી પૈસા વસુલ કરવાનું માગતો હોય તો કજીઆના સ્વરૂપપ્રમાણે બની શકે તેટલી ખરેખરી રકમ ફરિયાદ અરજીમાં જણાવવી જોઇએ.

દરમ્યાનની ઉપજની ફરિયાદમાં, તથા વાદી પ્રતિવાદી વચ્ચે રજુઆત ન થએલો હિસાબ નક્કી કરીને જે બાકી લેહેણી નિકળે તે લેવાની ફરિયાદમાં, ફરિયાદઅરજીની અંદર માત્ર દાવાની રકમનો અજમાસથી પાસે પાસેનો આંકડો લખ્યો એટલે બસ થયું.

વાદી વારસવકીલતરીકે ફરિયાદ કરે ત્યારે.

વારસવકીલતરીકે વાદી ફરિયાદ કરે ત્યારે, દાવાના વિષયમાં તેને ખરેખરો ચાલુ સંબંધ છે એમ ફરિયાદઅરજીમાં દર્શાવવું જોઇએ, એટલુંજ નહીં પરંતુ તે બાબતની ફરિયાદ માંડવાને જે જરૂરની તજવીજ કરવી જોઇએ તે તેણે કરી છે તે પણ દર્શાવવું જોઇએ.

દૃષ્ટાંતો.

(અ) બનું મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર તરીકે અ ફરિયાદ કરે છે. ત્યારે ફરિયાદઅરજીમાં દર્શાવવું જોઇએ કે અએ બનું મૃત્યુપત્ર શાબિત કર્યું છે.

(બ) કની મિલકતના વહિવટદારતરીકે અ ફરિયાદ કરેછે. ત્યારે ફરિયાદઅરજીમાં દર્શાવવું જોઇએ કે કની મિલકતનો વહિવટ અને મળેલો છે.

(ક) ડ. એક નાની ઉમ્મરનો મુસલમાન છે. તેના પાલનનું કરનાર તરીકે અ ફરિયાદ કરે છે. મુસલમાની શરે અને રિવાજપ્રમાણે ડનો પાલન કરનાર અ નથી. ત્યારે ફરિયાદઅરજીમાં જણાવવું જોઇએ કે અ ને ડનો મુકામ પાલન કરનાર નીમેલો છે.

પ્રતિવાદીનો સંબંધ તથા જવાબદારી જણાવવી જોઇએ.

ફરિયાદઅરજીમાં એમ દર્શાવવું જોઇએ કે પ્રતિવાદીનો દાવાના વિષયમાં સંબંધ છે. અથવા તેમાં મ્હારો સંબંધ છે એમ પ્રતિવાદી કહે છે, અને વાદીની માગણીનો તેનીપાસેથી જવાબ લેવાને તે પાત્ર છે.

દૃષ્ટાંત.

પોતાના મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર બને, મૃતલેખદાન લેનાર કને, અને પોતાની ઈસ્ટેટના દેણદાર ડને મુકીને અ ગુજરી જાય છે. ડના ઉપર ક ફરિયાદ કરે છે, એવી રીતની કે કના મૃત લેખદાનને પેટે ડને તેનું કરજ આપવાની ફરજ પાડવી. ત્યારે ફરિયાદઅરજીમાં એમ દર્શાવવું જોઇએ કે બ એ વિનાકારણ ડના ઉપર ફરિયાદ કરવાને ના પાડેલું છે, અથવા કને દગો દેવાને બ ને ડ મીલાફી થયા છે, અથવા જેથી કનો જવાબદાર ડ થાય એવી બીજી કંઈ હકીકતો બનેલી છે.

મુદતનો કાયદો લાગુ ન પાડવાનાં કારણ.

દાવાનું કારણ ઉત્પન્ન થયાપછી ફરિયાદ કરવાને કોઈ કાયદામાં સાધારણરીતે જે મુદત કહી હોય તે મુદત વીતી ગયાપછી ફરિયાદ કરી હોય તો, તે કાયદો લાગુ ન પાડવાનું કારણ ફરિયાદઅરજીમાં બતાવવું.

ટીકા—૫૦. દાવાની અરજીમાં ખરા હકદારનું નામ આપવું જોઇએ ને બીજાના નામથી દાવો ચાલે નહી જો કોઈ પેઢીના નામનો દાવો હોય તો તે પેઢીના દરેક ભાગીઆનાં નામ બતાવવાં જોઇએ પણ કંપની અથવા કારપોરેશન કોઈ અધીકારીના નામથી દાવો ચલાવી શકે. તેમજ કેટલાક અધીકારીઓએ આણેલા દાવા તેમના હોદ્દાના નામથી આણવા જોઇએ.

દાવાનું કારણ ક્યારે ઉત્પન્ન થયું તે બતાવવાનો હેતુ એ છે કે દાવાને મુદતનો બાધ લાગેછે કે નહી તે બાબતની કોરટને ખબર પડે મુદત બાબત તપાસ કરવાની કોરટની ફરજ છે. (સને ૧૮૭૭ ના ૧૫ આકટની કલમ ૪)

દાવાની ફરીઆદથી વીરૂદ્ધ દાદ વાદીને મળી શકે નહી.

ફરિયાદઅરજી ઉપર સહી કરવી તથા તેના સાચાપણા બાબત એકરાર કરવો.

૫૧. ફરિયાદઅરજી ઉપર વાદીએ તથા તેના પ્લીડરે પણ (જો પ્લીડર હોય તો) સહી કરવી. અને તેની નીચે વાદીએ, અથવા બીજો કોઈ શખ્સ મુકદ્દમાની હકીકતથી વાકેફ છે એમ કોરટની ખાત્રીલાયક શાબિત થાય તો, તે શખ્સે તે ફરિયાદઅરજીના સાચાપણા વિષે એકરાર કરવો.

પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે, ગેરહાજરીના સબબથી અથવા બીજા મજબુત કારણથી ફરિયાદઅરજી ઉપર વાદીથી સહી ન થઈ શકે તો, તે કામસારુ તેણે યોગ્યરીતે અખ્તિયાર આપેલો કોઈ શખ્સ તેના ઉપર સહી કરવાને મુખત્યાર છે.

ટીકા—૫૧. એક ભાગીઆને રજા મળી હોય તો દાવાની અરજી ઉપર બીજા ભાગીઆની તરફથી સહી કરે અને જો તેની જોઇએ તેટલી માહીતી હોયતો તે ફરીયાદીના સાચાપણા વીશે ઈકરાર પણ કરે. પંતાળાના કામકાજમાં આ કૃત્ય જરૂરનું હોય તો કરાર આકટની ૨૫૧ મી કલમ પ્રમાણે તે બધા ભાગીદારોને બંધનકારક ગણાશે. ઈકરાર કરવાનો મતલબ એ છે કે કોઈ પણ યોગ્ય સખ્સને માથે ફરીયાદમાં લખેલી બાબતોના ખરાપણા વીશેની જુવાબદારી નાખવી પ્રતિવાદીના જુવાબ ઉપર પણ ઈકરાર હોવો જોઇએ. (૧૧૫ મી કલમ જુઓ)

અરજી ઉપર ઈકરાર કરવામાં આવ્યો કે તેમાં લખેલો મજકુર વાદી વીરૂદ્ધ પુરાવામાં ગણાશે. (૧ મું. હા. રી. ૩૯૧) તેમાં લખેલો મજકુર વાદીની કબુલત છે.

દાવાની અરજી જો વાદી જાતે ન રજુ કરતો હોયતો ઈકરાર નીચે વાદીએ જાતે અગર કોરટ જેને વાદી તરફથી સહી કરાવાને યોગ્ય ધારે તેણે સહી કરીછે તેની કોરટે ખાત્રી કરી લેવી. જે ગૃહસ્થોને તેમની પદવીના હકથી કોરટમાં આવવાની ફરજથી મુકત કરેલ છે તે ગૃહસ્થોએ ફરીઆદ અગર કેફીઅત ઉપર ઈકરાર કરવો નહી તેમ નથી.

૫૨. સાચાપણાનો એકરાર કરનારે તે એવી મતલબનો કરવો કે, મારા જાણવા પ્રમાણે તે મજકુર સાચો છે. પરંતુ મેળવેલી માહિતીથી તથા માનવાઉપરથી જે મજકુર લખ્યો હોય તે બાબતનો એકરાર એવી મતલબનો કરવો કે, તે સાચો છે એમ હું માનું છું. સાચાપણાના એકરારની મતલબ.

સાચાપણાના એકરાર ઉપર તે એકરાર કરનાર શખ્સે સહી કરવી. સાચાપણાના એકરાર ઉપર સહી કરવી.

ટીકા—૫૨. અને "જો તે કોરટની બાહાર" ઈત્યાદી શબ્દો તથા ત્રીજા પારેઆફ કમી કરવામાં આવ્યો છે.

ઈકરાર કરનાર સખ્સે જેમની વાતો જાત માહીતીથી ખરૂં છે એવું જાણેછે તે અને જે વાતો પોતે ખરી માનેછે. તે જુદી પાડવી, જુના કાયદામાં જે સાક્ષી લેવા બાબતનો ઠરાવ હતો તેથી જો વાદી અને સાક્ષીદાર કોરટની હકુમતની બાહાર રેહેતા હોયતો બહુ હરકત પડે તેવું હતું તે ઠરાવ આ આકટમાંથી કાઢી નાખ્યો છે.

૫૩. (અ) ફરિયાદઅરજીમાં ફલાણી ફલાણી વિગતો લખવી જોઇએ એમ આ આકટમાં પહેલાં કહ્યું છે તે વિગતો બરાબર અને વગર લંબાણે ન લખી હોય તો, અથવા. ફરિયાદ અરજી ક્યારે ના મંજુર કરવી, દુરસ્ત કરવા સારૂ પાછી આપવી અથવા દુરસ્ત કરાવવી.

(બ) જે વિગતો ઉપર કહ્યા પ્રમાણે લખવી જોઇયે તે શિવાય બીજી કોઈ વિગતો તેમાં લખી હોય તો, અથવા

(ક) પાછળ કહ્યા પ્રમાણે તેના ઉપર સહી તથા સાચાપણા-
ના એકરાર કર્યા ન હોય તો, અથવા

(ડ) તે ઉપરથી કંઈ દાવાનું કારણ જણાતું ન હોય તો અથવા

(ઈ) કલમ ૪૨માં કહ્યું છે તેપ્રમાણે તે તૈયાર કરી ન હોય
તો, અથવાં

(ફ) જેને પક્ષકાર કરવા જોઇએ તેને પક્ષકારમાં સામીલ
ન કરવાને લીધે, અથવા ખોટીરીતે પક્ષકારોને સામીલ
કરવાને લીધે, અથવા એકજ ફરિયાદમાં દાવાનાં જે
કારણ સામીલ કરવાં ન જોઇયે તે વાદીએ સામીલ ક-
રવાથી, ફરિયાદઅરજી ખોટીરીતે ઘડાઈ હોય તો,—

પેહેલી સુનાવણી વખતે અથવા તેપહેલાં, કોરટની નજરમાં આવે તો, ફરિયાદઅરજી નામંજુર કરવાને, અથવા દુરસ્ત કરવાથી થતા ખર-ચનીબાબતમાં કોરટ યોગ્યધારે તે શરતો કરીને કોરટ ઠરાવે તે મુદતમાં દુ-રસ્ત કરવાસારૂ પછી આપવાને, કે ત્યાંને ત્યાંજ તેજ વખતે તે દુરસ્ત કરવા દેવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

વિશેશ ઠરાવ.

પરંતુ એક જાતની ફરિયાદ મટીને બીજી અને વિરૂદ્ધ જાતની ફ-રિયાદ થાય એવી રીતે ફરિયાદઅરજીમાં ફેરફાર થઈ શકે નહીં.

દુરસ્તી ઉપર સહી કરવી.

જ્યારે ફરિયાદઅરજી દુરસ્ત કરવામાં આવે ત્યારે દુરસ્તીઉપર જ-ડજે સહી કરવી.

ટીકા—૫૩. આ કલમ પ્રમાણે ફરીઆદ અરજીમાં સુધારો પેહેલી સુણાવણી વખતે અગર તે અવલ કરવા જોઇએ; પણ મુદ્દામાં સુધારો અગર ફેરફાર કોરટને યોગ્ય લાગે તે વખતે હુકમનામું કરતાં પેહેલાં કરી શકેછે. (કલમ ૧૪૯) આથી ન્યાય પ્રમાણે જે કરવું યોગ્ય જણાય તેમ કોરટ કરી શકેછે. પક્ષકારમાં વધારો કરવા હોયતો પેહેલી સુણાવણીની વખતે અગર ત્યાર પેહેલાં તે કરવા જોઇએ.

દાવો દાખલ કરવા લાયક ન હોયતો તે કાઢી નાંખવાની કોરટને સત્તા છે.

દાવો મુદતની અંદર દાખલ કરવામાં આવ્યો હોય અને દાવાની અ-રજી પાછી સુધારવા સારૂ આપી હોય ને ઠરાવેલી મુદતમાં સુધારી પાછી આપવામાં આવે; અને જ્યારે તે પાછી આપવામાં આવે ત્યારે મુદતના કાયદા પ્રમાણે મુદતનો બાધ આવતો હોય તોપણ તે અરજી મુદત બા-હાર ગણવી નહીં કારણ કે પેહેલી તારીખે અરજી રજુ કરી તે દીવશ-થીજ દાવો શરૂ કર્યો છે એમ ગણવું.

જો અરજીમાં કાંઈ પણ ખામી હોયતો તે તુરત સુધરાવી લવી જો-ઇએ કે દાવાની સાથે સંબંધ રાખનાર સખસોને તે બર્થ ખરચ અને સગવડ થાય નહી.

જો દાવાનો કાંઇક ભાગને મુદતનો બાધ લાગતો હોય તો તે બાબતનો દાવો કાઢી નાંખવો. (૨ મુ. હા. રી. ૧૬૨)

પક્ષકારો બરાબર સામેલ નહી કર્યા હોય તે કારણ ઉપરથીજ દાવો કાઢી નાંખવો નહી પણ તે સુધરાવી લેવો જોઇએ.

જો દાવો કાઢી નાંખવામાં આવે તો ખરચ વાદી ઉપર નાંખવું જોઇએ પણ એ બાબતમાં કલમ ૨૨૦ પ્રમાણે કોરટને યોગ લાગે તેમ કરવાની સત્તા છે.

તેમજ જો દાવાની અરજીમાં ખુટ ન લખ્યા હોય તો તથા વાદીનું રેહેવાનું ઠેકાણું બરોબરે ન હોય તો અરજી સુધરાવવી. (૨ વી. રી. ૧૫૪)

આ કલમની (ડ) રકમ પ્રમાણે કરેલા ઠરાવ ઉપર અપીલ છે.

દાવાની અરજીમાં જે લખ્યું હોય તે બાબતને વાદીએ વળગી રેહેવું જોઇએ પણ તે બે બાબતો દાવાની અરજી શરૂઆતથીજ દાખલ કરી શકે. એમ કરવાથી પ્રતિવાદીના જાણવામાં આવે કે તેને એ બાબતના જુવાબ આપવાના છે, એ પ્રમાણે બે બાબતો ન મુકી હોય અને કોરટની ખાત્રી થાય કે બરાબર ખબર નહી હોવાથી અગર દસ્તાવેજનો ખોટો અર્થ કરવાથી અગર કાયદાની કીવા હકીકતની બીન માહીતીથી અગર ભુલથી એ પ્રમાણે કરવું રહી ગયું છે તો કોરટ વાદીને અરજી સુધારવાની પરવાનગી આપી શકે. (૯ મુ. હા. રી. ૧)

આ આકટથી ક્વીન ઇનકૌન્સીલની સત્તાને બાધ આવતો નથી તેથી જ્યુડિશીઅલ કમીટી આગળ કામ હોય ત્યારે પણ દાવાની અરજી સુધારી શકાય (૧૧ મુ. ઇ. અ. ૪૬૮ અને પ્લોરી. ૨૦ કલકત્તા. ૧૪)

૫૪. નાચેને પ્રસંગે ફરિયાદઅરજી નામંજુર કરવી:— ફરિયાદઅરજી ક્યારે નામંજુર કરવી.

(અ) માગેલી દાદની કમી કિંમત બાંધી હોય, અને કોરટે ઠરાવેલી મુદતમાં કિંમતનો આંકડો દુરસ્ત કરી આપવાનું કહ્યા છતાં વાદી તેમ ન કરે તો:

(બ) માગેલી દાદની બરોબર કિંમત બાંધી હોય પણ કમી સ્ટાંપ મારેલા કાગળ ઉપર ફરિયાદઅરજી લખી હોય, અને કોરટે ઠરાવેલી મુદતમાં જોઇતો સ્ટાંપ કાગળ પુરો કરી આપવાનું કહ્યા છતાં વાદી તેમ ન કરે તો:

(ક) ફરિયાદઅરજીમાં લખેલા મજકુર ઉપરથી એમ જણાય કે કાયદાના કોઈ સ્પષ્ટ નિયમથી ફરિયાદ ચાલવાને પ્રતિબંધ થાય છે તો:

(ડ) કોરટે ઠરાવેલી મુદતમાં ફરિયાદઅરજી દુરસ્ત કરવાશારૂ વાદીને આપ્યા છતાં વાદી તે મુદતમાં દુરસ્ત ન કરે તો.

૫૫. ફરિયાદઅરજી નામંજુર કરવામાં આવે ત્યારે, તેવી મતલબનો હુકમ તથા તે હુકમ કરવાનાં કારણ જડજે પોતાને હાથે લખી રાખવાં. ફરિયાદઅરજી નામંજુર કરવામાં આવે

ત્યારે શી રીતિ કરવું.

ફરિયાદઅરજી નામંજુર કરી હોય તો તેઉપરથી નવી ફરિયાદ કરવાને ક્યારે હરકત ન થાય.

૫૬. પાછળ કહેલા કોઈપણ કારણને લાધે ફરિયાદઅરજી નામંજુર કરી હોય તો, તેટલાજ ઉપરથી તેજ દાવાનાં કારણની બાબતમાં નવી ફરિયાદઅરજી આપવાને વાદીને હરકત નથી.

યોગ્ય કોરટમાં આપવા સારૂ ફરિયાદઅરજી ક્યારે પાછી આપવી

૫૭. નીચેને પ્રસંગે ફરિયાદઅરજી યોગ્ય કોરટમાં આપવાસારૂ પાછી આપવી.

(અ) ફરિયાદ કરવાની કોરટ પસંદ કરવાનું કાયદામાં મરજીઉપર રાખેલું ન હોય, અથવા ફરિયાદનો ઇનસાફ કરવાની મુખત્યાર કોરટ વિદ્યમાનહોય તે છતાં તેનાથી વરિષ્ઠ અથવા કનિષ્ઠ પ્રતિની કોરટમાં ફરિયાદ કરી હોય તો;

(બ) કલમ ૧૬નો વિશેષ ઠરાવ લાગુ ન પડે તેવી રીતની સ્થાવર મિલકત સંબંધી ફરિયાદમાં, જે કોરટને ફરિયાદઅરજી આપીહોય તે કોરટની હકુમતની સ્થાનિક હદમાં તે મિલકતનો કંઈ ભાગ નથી એમ જણાય તો;

(ક) બીજા કોઈ મુકદમામાં એમ માલમ પડે કે તે સ્થાનિક હદમાં, દાવાનું કારણ બન્યું નથી, તથા પ્રતીવાદીઓ પૈકી કોઈ પ્રતીવાદી રહેતો નથી, અથવા ધંધો ચલાવતો નથી અથવા કમાઇને વાસ્તે જાતે કામ કરતો નથી તો.

ફરિયાદઅરજી પાછી આપતી વખતે શું કરવું.

ફરિયાદ અરજી પાછી આપતી વખતે જડજે તેના ઉપર પોતાને હાથે શેરો કરવો, તેમાં, ફરિયાદઅરજી કોણે આપી, તે કઈ તારીખે આપી, તે કઈ તારીખે પાછી આપી, એ અને તે પાછી આપવાનાં કારણ ટુંકામાં લખવાં.

ફરિયાદઅરજી મંજુર કરવામાં આવે તો શી રીતે કરવું.

૫૮. વાદીએ ફરિયાદ અરજીની સાથે દસ્તાવેજો હાજર કર્યા (હોય તો) તેની યાદનો શેરો તેણે ફરિયાદ અરજી નીચે લખવો, અથવા તે યાદ ફરિયાદઅરજી સાથે જોડવી. અને ફરિયાદઅરજી મંજુર કરવામાં આવે તો, જેટલા પ્રતીવાદીઓ હોય તેટલી ફરિયાદઅરજીની નકલો સાદા કાગળ ઉપર વાદીએ આપવી. પરંતુ, ફરિયાદઅરજી લંબાણ હોવાના

સબબથી, અથવા પ્રતીવાદીઓ ઘણા હોવાના સબબથી, અથવા બીજા કોઈ પુરતા કારણને લીધે, તેવી નકલોને બદલે,—દાવો કર્યો હોય તેના પ્રકારની અથવા ફરિયાદમાં માગેલી દાદની કે માગેલા ઈલાજની ટુંકી હકીકતની પ્રતીવાદીઓ હોય તેટલી નકલો હાજર કરવાની વાદીને કોરટ રજા આપે તો, વાદીએ તેવી ટુંકી હકીકતની નકલો હાજર કરવી. ટુંકી હકીકતો.

વારસવકીલ તરીકે વાદીએ ફરિયાદ કરી હોય, અથવા તે તરીકે પ્રતીવાદી કે પ્રતીવાદીઓપૈકી કોઈ ઉપર ફરિયાદ થઈ હોય, ત્યારે શા સબંધથી વાદીએ ફરિયાદ કરી છે અથવા પ્રતિવાદી ઉપર ફરિયાદ થઇછે તે એ હકીકતમાં જણાવવું.

ટુંકી હકીકત ફરિયાદઅરજીની સાથે મળતી કરવાને માટે કોરટની રજાથી વાદી તે હકીકત દુરસ્ત કરવાને મુખત્યાર છે.

કોરટના મુખ્ય કારભારીને તે યાદ અને નકલો અથવા હકીકત તપાસતાં એમ માલમ પડે કે તે બરાબર છે તો તેણે તેમના ઉપર સહી કરવી.

દિવાની ફરિયાદોનું રજીષ્ટર એ નામની એક બુક રાખીને તેમાં કલમ ૫૦ માં કહેલી વિગતો કોરટે નોંધાવવી; પ્રત્યેક વરસે રજીષ્ટરમાં ફરિયાદઅરજીઓના તે મંજુર થાય તે અનુક્રમ પ્રમાણે નંબર પાડવા. ફરિયાદોનું રજીસ્ટર.

૫૯. પોતાના કબજામાં અથવા અખત્યારમાં હોય તેવા દસ્તાવેજ ઉપરથી વાદી ફરિયાદ કરે તો, ફરિયાદ અરજી આપતી વખતે તેણે તે દસ્તાવેજ કોરટમાં હાજર કરવો. અને તેજ વખતે ફરિયાદઅરજી સાથે દાખલ કરવા સારૂ તે દસ્તાવેજ અથવા તેની નકલ તેણે આપવી. જે દસ્તાવેજની રૂએ વાદી ફરિયાદ કરતો હોય તે હાજર કરવા. દસ્તાવેજ અથવા નકલ આપવી.

પોતાના દાવાની પુષ્ટીમાં પુરાવા તરીક કોઈ બીજા દસ્તાવેજો ઉપર (પછી તે તેના કબજામાં અથવા અખત્યારમાં હોય કે ન હોય) વાદી આધાર રાખતો હોય તો, ફરિયાદઅરજીમાં સામીલ કરવાની અથવા તેની સાથે જોડવાની યાદમાં તેવા દસ્તાવેજો બતાવવા. બીજા દસ્તાવેજોની યાદ.

ટીકા—૫૯. યાદદાસ્ત તાજી કરવા સારૂ સાક્ષીને જે દસ્તાવેજ આપવામાં આવ્યો હોય તે પુરાવોજ છે એમ હમેશાં ગણાય નહી તેથી અરજી દાખલ કરતી વખતે તે દસ્તાવેજ ટીપમાં દાખલ કરવાની અગર તે રજુ કરવાની જરૂર નથી.

(૧. મ. હા. રી, ૧૬૮) આ બાબતમાં પુરાવાના કાયદાની કલમ ૧૫૯ જુઓ દાવો દાખલ કરતી વખતે જે દસ્તાવેજ રજુ કરવો જોઈયે તે રજુ કરવામાં ન આવ્યો હોય તેટલાજ કારણસર કોરટ કાઢી નાંખી

શકે નહી અને જો કોરટની મંજુરીથી તે દાખલ કરવામાં આવ્યો હોય તો દાવો દાખલ થયા પછી દસ્તાવેજ પુરાવો આપ્યો છે તે કારણથી તે પુરાવામાં નહી ગણાય એમ પણ થવું જોઇએ નહી(૧૩મું.હ.આ.૧૭૭)

દસ્તાવેજ રજુ કર્યા એટલે તે પુરાવો થયો એમ નથી પુરાવાના કાયદા પ્રમાણે તે સાબીત થવા જોઇએ.

વાદીએ દાવાની અરજી સાથે રજુ કરવો જોઇએ અગર બ્યાનમાં લખવો જોઇએ, પણ જે રજુ થયો નથી અગર બ્યાનમાં આવ્યો નથી તેવો કોઇ પણ દસ્તાવેજ પાછળથી રજુ નહી થઇ શકે પણ જો વાદી કોરટને એમ ખાતરી પુર્વક બતાવી આપેકે અમુક દસ્તાવેજની હયાતી વીશે દાવાની અરજી દાખલ કરી તે વખતે તેને માહીતી નહોતી તો તે પાછળથી રજુ કરવા દેવાને કોરટ મુખત્યાર છે. (૧. વી. રી. ૧૨)

દાવાની અરજી સાથે અસલ દસ્તાવેજ રજુ કરવામાં આવ્યો હોય પણ ભુલથી નકલ રજુ કરવી રહી ગઇ હોય તો તે કાંઇ અસલ દસ્તાવેજ પુરાવામાં દાખલ ન કરવાનું કારણ નથી. (૩ મુ. હા. રી. ૬૭)

દસ્તાવેજો પોતાના કબજામાં અથવા અખત્યારમાં ન હોય તો શું જણાવવું

૬૦. તેવો કોઇ દસ્તાવેજ વાદીના કબજામાં કે અખત્યારમાં ન હોય, ત્યારે બની શકે તો તેણે જણાવવું કે તે કોના કબજામાં અથવા અખત્યારમાં છે.

વેચાય એવા દસ્તાવેજો ખોવાયા હોય તેમની રૂઇએ કરેલી ફરિયાદો.

૬૧. વેચાય એવા દસ્તાવેજની રૂઇએ કરેલી કોઇ ફરિયાદમાં, તે દસ્તાવેજ ખોવાયો છે એવું શાબિત કરવામાં આવે, અને તે દસ્તાવેજ ઉપરથી બીજુ કોઇ સખસનો દાવો કરે તેને નુકશાની ભરી આપવાની કોરટની ખાત્રી લાયક વાદી હામી આપે તો, ફરિયાદઅરજી આપતી વખતે વાદીએ તે દસ્તાવેજ કોરટમાં હાજર કર્યો હોત તથા તેની નકલ ફરિયાદઅરજી સાથે દાખલ થવા આપી હોત, ત્યારે જે રીતે કોરટ હુકમનામું કરત તે રીતે હુકમનામું કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

દુકાનનો ચોપડો હાજર કરવાનું.

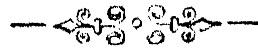
૬૨. જે દસ્તાવેજ ઉપરથી વાદી ફરિયાદ કરે તે દુકાનના ચોપડામાં અથવા બીજા ચોપડામાં લખેલો મજકુર હોય, અને તે ચોપડો તેના કબજામાં અથવા અખત્યારમાં હોય, તો ફરિયાદઅરજી દાખલ કરતી વખતે તે ચોપડો હાજર કરવો; અને તેની સાથે જે લખેલા મજકુર ઉપર વાદી આધાર રાખતો હોય તેની નકલ તેણે હાજર કરવી.

અસલ લેખ ઉપર નીશાની કરીને તે પાછો આપવો.

કોરટ અથવા આ કામને વાસ્તે કોરટ નીમે તે અમલદારે, તે લેખની ઓળખ રહેવાસારૂ લાગલીજ તેના ઉપર નિશાની કરવી. અને નકલ તપાસીને અસલ સાથે મુકાબલ કર્યા પછી, તથા તે નકલ બરાબર છે, એમ જણાય તો તે ઉપર સહી કર્યા પછી, વાદીને ચોપડો પાછો આપવો અને નકલ દાખલ કરાવવી.

૬૩. ફરિયાદ અરજી આપતી વખતે વાદીએ જે દસ્તાવેજ કોર્ટમાં હાજર કરવો જોઇએ, અથવા ફરિયાદ અરજીમાં સામીલ કરવાનો કે ફરિયાદ અરજી સાથે જોડવાની યાદમાં તે દાખલ કરવો જોઇએ, તે તેણે તે પ્રમાણે હાજર કર્યો ન હોય અથવા દાખલ કર્યો ન હોય, તો પછી ફરિયાદની સુનાવણી વખતે કોરટની રજા શિવાય તેની તરફના પુરાવામાં તે લેવામાં નહીં આવે. ફરિયાદઅરજી દાખલ કરતી વખતે હાજર કર્યો ન હોય તે દસ્તાવેજ પુરાવામાં ન લેવાય.

પ્રતિવાદીના સાક્ષીઓના ઉલટ તપાસણીને વાસ્તે હાજર કરેલા— અથવા પ્રતિવાદીએ કંઇ તકરાર બતાવી હોય તેના જવાબમાં હાજર કરેલા—અથવા સાક્ષીની ફકત યાદદાસ્ત તાજી કરવાને વાસ્તે તેના હાથમાં આપેલા—દસ્તાવેજોને આ કલમની કોઇ વાત લાગુ પડતી નથી.

બાબ ૬ ઠો.

સમન કાઢવા તથા પોંચાડવા વિશે.

સમન કાઢવા વિશે.

૬૪. ફરિયાદ અરજી રજીસ્ટરમાં નોંધ્યા પછી, તથા કલમ ૫૮ પ્રમાણે જોઇએ તે નકલો અથવા ટુંકી હકીકતો ગુજારયા પછી, પ્રત્યેક પ્રતિવાદીને સમન કાઢવો. તે સમનમાં પ્રતિવાદીને હાજર થઇને જવાબ આપવાનો એક દિવસ ઠરાવીને એમ લખવું કેઃ—તમારે, સમન.

(અ) જાતે, અથવા

(બ) કામની બરાબર સમજણ પાડેલા તથા ફરિયાદ બાબત જરૂરીઆત સવાલના જવાબ દેઈ શકે તેવા પ્લીડરની મારફતે, અથવા

(ક) તેવા બધા સવાલના જવાબ દેઈ શકે એવા કોઇ બીજા શખસને પ્લીડર સાથે રાખીને તે પ્લીડરની મારફતે,

સમનમાં જણાવેલે દિવસે હાજર થઇને દાવાનો જવાબ આપવો.

આવા દરેક સમન ઉપર જડજે અથવા તેણે નીમેલા અમલદારે સહી કરવી, તથા કોરટના શિક્કાથી શિક્કો કરવો.

૫૩ ફરિયાદ અરજી આપવામાં આવે તે વખતેજ પ્રતિવાદી હાજર થઇને વાદીનો દાવો કબુલ કરે તો સદરહુ સમન કાઢવો નહીં.

૬૫. કલમ ૫૮માં કહેલી નકલો અથવા ટુંકી હકીકતો પૈકી એક નકલ કે ટુંકી હકીકત સદરહુ પ્રત્યેક સમન સાથે રાખવી. સમનસાથે નકલ કે ટુંકી હકીકત જોડવી.

પ્રતિવાદી કે વાદીએ જાતે હાજર થવાને કોર્ટ હુકમ કરે.

૯૬. પ્રતિવાદીને જાતે હાજર રાખવાનું કોરટને કારણ જણાય તો, સમનમાં લખેલે દિવસે પ્રતિવાદીએ જાતે કોરટમાં હાજર થવું એમ સમનમાં ફરમાવવું.

તેજ દિવસે વાદીને જાતે હાજર રાખવાનું કોરટને કારણ જણાય તો, તે પ્રમાણે હાજર થવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

ટીકા—૯૬. આ કલમમાં ફરમાવ્યા પ્રમાણે જો પક્ષકાર ન વર્તે તો તેનું પરિણામ ૧૦૦ માં અને ૧૦૭ માં કહેલાં પરિણામ નીપજે આ કલમ પ્રમાણે હુકમની બજાવણી વાદી અથવા પ્રતીવાદી ઉપર થઇ છે તે વાત સાબીતી થઇ અને આ પ્રમાણે જેના ઉપર હુકમ કરવામાં આવ્યો છે. તે પક્ષકાર હાજર ન થાય તો એક તરફી કામ ચાલશે.

પચાસ મૈલની અંદરે અથવા આગગાડીનો રસ્તો હોય તો ૨૦૦ મૈલની અંદર રહેતો ન હોય તે પક્ષકારને જાતે હાજર થવાનો હુકમ કરવો નહીં.

૯૭. (અ) કોરટની સાધારણ અવલ હકુમતની સ્થાનિક હદમાં, અથવા

(બ) તે હદની બાહાર પણ કોરટનાં મકાનથી ૫૦ મૈલ કરતાં થોડા અંતર ઉપર, અથવા પક્ષકારને રહેવાનું ઠેકાણું અને કોરટ બેસેછે તે ઠેકાણું એ બેની વચ્ચે જે અંતર હોય તેના પાંચ-શષ્ટાંશ અંતરમાં આગગાડી ચાલતી હોય તો, કોરટના મકાનથી ૨૦૦ મૈલ કરતાં થોડા અંતર ઉપર,

જે પક્ષકાર ન રહેતો હોય તેને જાતે હાજર થવાનો હુકમ કરવો નહીં.

મુદ્દા ઠરાવવાનો કે આખરે નિકાલનો સમન થાય.

૯૮. સમન કાઢવો તે માત્ર મુદ્દાજ ઠરાવવાસારૂ કે ફરિયાદનો આખરે નિકાલ કરવા સારૂ કાઢવો, એ વાતનો સમન કરતી વખતે કોરટે ઠરાવ કરવો; અને તે ઠરાવપ્રમાણે સમનમાં જણાવવું.

પરંતુ સ્માલકાજકોરટો સાંભળી શકે એવી પ્રત્યેક ફરિયાદમાં, ફરિયાદના આખર નિકાલનો સમન કરવો.

ટીકા—૯૮. સમન છેવટ નીકાલનો છે અગર મુદ્દા ઠરાવવાનો છે તે વાત જો સમનમાં ન જણાવી હોય અને મુદ્દા ઠરાવ્યા વગર કામનો ચુકાદો કરવામાં આવે તો અપીલમાં તે કામ પાછુ મોકલાય. જો પ્રતિવાદીનો જવાબ રજુ કરવાનો હોય તો તે પ્રમાણે સમન્સમાં લખી જણાવવું જોઇએ.

૬૯. કોરટમાં ચાલુ કામ કેટલું છે. પ્રતિવાદીને રહેવાનું ઠેકાણું કેટલું દુર છે, અને તેને સમન પોંચાડવા ને કેટલી મુદત લાગશે, એ બધું લક્ષમાં લેઇને પ્રતિવાદીને હાજર થવાનો દિવસ કોરટે ઠરાવવો; અને તે એવી રીતે ઠરાવવો કે ઠરાવેલે દિવસે હાજર થઇને જવાબ આપવાને પ્રતિવાદીને પુરતો વખત મળે. પ્રતિવાદીને હાજર થવાનો દિવસ ઠરાવવા બાબત.

કેટલા વખતને પુરતો વખત ગણવો તેનો નિર્ણય તે કામની હકીકતઉપર લક્ષ દેઇને કરવો.

ટીકા—૬૯. છેલ્લા પારેગ્રાફના સંબંધમાં ૩ મ. હા. રી. ૧૬૭ જુઓ.

૭૦. હાજર થઇને જવાબ આપવાના સમનમાં પ્રતિવાદીને એમ ફરમાવવું કે વાદીના મુકદ્દમાના ગુણદોષબાબત પુરાવો જેમાં હોય તેવો, અથવા તમે તમારા પોતાના મુકદ્દમાની પુષ્ટીમાં જેનાઉપર આધાર રાખવા ધારતા હો તેવો, જે દસ્તાવેજ તમારા કબજામાં અથવા અખત્યારમાં હોય તે તમારે હાજર કરવો. વાદીને જોઇયે તે અથવા પ્રતિવાદી પોતે જેના ઉપર આધાર રાખે તે દસ્તાવેજ હાજર કરવાને પ્રતિવાદીને સમનમાં ફરમાવવું.

ટીકા—૭૦. કલમ ૫૯ અને ૬૦ પ્રમાણે જેમ વાદીને દસ્તાવેજ રજુ કરવા પડેછે. અગર બયાન આપવું પડેછે તે પ્રમાણે આ કલમને આધારે પ્રતિવાદીએ પણ પોતાના દસ્તાવેજ રજુ કરવા, આનો હેતુ એટલો છે કે બધાય દસ્તાવેજો જેમ બને તેમ વેહેલામાં વેહેલા રજુ થઇ શકે.

દસમા પ્રકરણમાં દસ્તાવેજો રજુ કરવા બાબતમાં તથા તે થયાછે કે નહી તે બાબતમાં ઠરાવ છે તોપણ જેમ બને તેમ અગત્યના દસ્તાવેજ વેહલા રજુ થાય તેમ સારૂ. વાદી જો દસ્તાવેજ રજુ ન કરે તો કલમ ૬૩ પ્રમાણે કેટલીક વખત તે પાછળથી રજુ થઇ શકે નહી. પ્રતિવાદીને દસ્તાવેજ રજુ કરવાની બાબતમાં આવા ઠરાવ નથી તેમજ દસ્તાવેજ કોની પાસે અથવા કોના કબજામાં છે તેપણ જાહેર કરવાની અવશ્યતા નથી. એ બાબતમાં પુરાવાના કાયદાની કલમ ૧૩૧ તથા કલમ ૨૩ જુઓ.

વાદીના દાવાને પુષ્ટી આપે અગર તેના ગુણ દોષ જોવામાં ઉપયોગી થઇ પડે તેવાજ દસ્તાવેજથી વાદી પાસે રજુ કરાવાય પણ તેના પુરાવામું ખામી છે અગર કામને મુદ્દાના નહી દસ્તાવેજ રજુ કરવાની ફરજ પાડી શકાય નહીં.

૭૧. ફરિયાદના આખર નિકાલનો સમન કર્યો હોય તો તેમાં પ્રતિવાદીને એમ ફરમાવવું કે તમારા મુકદ્દમાની પુષ્ટીમાં જે સાક્ષીઓની શાહેદીઉપર તમે આધાર રાખવા ધારતા હો તે સાક્ષીઓને, તમારે હાજર થવાનો જે દિવસ ઠરાવ્યો છે, તે દિવસે હાજર કરવા. આખર નિકાલનો સમન કાઢતી વખતે પ્રતિવાદીને તેના સાક્ષી હાજર કરવાને ફરમાવવું.

સમન પોંચાડવાનું.

૭૨. પોંચાડવાસારૂ સમન કોરટના યોગ્ય અમલદારને આપવો. સમન કોને પોં

આપવા. તે સમન તેણે જાતે અથવા તેના હાથનીચેના કોઈ નોકરે પોંચાડવો.

પોંચાડવાની રીત. ૭૩. સમન પોંચાડવો તે એવી રીતે કે જડજની અથવા તે કામનેવાસ્તે જડજે નીમેલા અમલદારની સહીવાળી તથા કોરટના શિક્કાથી શિક્કો કરેલી સમનની નકલ પ્રતિવાદીને આપવી અથવા આપવા માંડવી.

ઘણા પ્રતિવાદીઓને સમન પોંચાડવાનું. ૭૪. એક કરતાં વધારે પ્રતિવાદીઓ હોય ત્યારે પ્રત્યેક પ્રતિવાદીને સમન પોંચાડવો.

પરંતુ પ્રતિવાદીઓ પાંતીદાર હોય અને ફરિયાદ પંત્સાળા વ્યવહારબાબતની હોય, અથવા જે નુકસાનીને વાસ્તે દાવો ચાલી શકે અને પેઢીપાસેથી દાદ માગી શકાય એવી નુકસાનીની ફરિયાદ હોય ત્યારે, કોરટ બીજી રીતે ન ફરમાવે તો:

(અ) ગમે તો, એક પ્રતિવાદીને તેને પોતાને વાસ્તે અને બીજા પ્રતિવાદીઓને વાસ્તે સમન પોંચાડવો, અથવા

(બ) કોરટની સાધારણ અવલ દિવાની હકુમતની સ્થાનિકહદમાં પંત્સાળાનું કામ ચલાવવાનું જે મુખ્ય ઠેકાણું હોય તે ઠેકાણે પંત્સાળાના કામનો વહિવટ જેના હાથમાં હોય તે શખસને સમન પોંચાડવો.

ટીકા—૭૪. એક પ્રતિવાદી ઉપર બજાવણી થયાની સાબેતી ન થઈ શકી હોય તો કાંઈ બીજો પ્રતિવાદી હાજર થયો હોય તેના વિરુદ્ધનો દાવો કાઢી નાંખવાનું કારણ નથી.

બને ત્યાંસુધી પ્રતિવાદીને જાતે, અથવા તેના મુખ્તિયારને સમન પોંચાડવો. ૭૫. બની શકે ત્યાંસુધી પ્રતિવાદીને હાથોહાથ સમન પોંચાડવો. પરંતુ તેણે સમન લેવાનો અખત્યાર આપીને કોઈ મુખત્યાર નીમ્યો હોય ત્યારે તે મુખત્યારને સમન પોંચાડયો એટલે બસ છે.

ટીકા—૭૫. ૩૮મી કલમ પ્રમાણે મંજુર થયેલા મુખત્યારના ઉપર બજાવણી થઈ હોય તે જો કોરટ તેથી ઊલટું ન ઠરાવે તો તે કાયદેસર પક્ષકારના ઉપરજ બજાવણી થઈ હોય તેવી ગણાશે. મંજુર થયેલા મુખત્યાર કોણ તે વિષે કલમ ૩૭માં જુઓ.

સોલીસિટરનો કલાર્ક સમન લેવા સારૂ તેનો મંજુર થયેલો મુખત્યાર નથી. ૨ હાઇ. ૧૧૬

જેની મારફત પ્રતિવાદી ધંધો ચલાવતો હોય તે મુખ્તિયારને સમન પોંચાડવો. ૭૬. કંઈ ધંધા અથવા કામસંબંધી કોઈ શખસઉપર ફરિયાદ હોય, અને જે કોરટમાંથી સમન કાઢવામાં આવે તે કોરટની હકુમતની સ્થાનિક હદમાં તે શખસ રહેતો ન હોય ત્યારે, સમન પોંચાડતી વખતે તે હદમાં તે શખસવતી તે ધંધો જાતે ચલાવનાર અથવા કામ કરનાર જે વહિવટદાર કે મુખત્યાર હોય, તેને સમન પોંચાડવાથી તે સમન બરોબર પોંચ્યો એમ સમજવું.

આ કલમના કામને વાસ્તે વાંહાણનો માસ્તર તેના માલકનો અથવા નોરે માંડનારનો મુખ્તાર ગણાય.

ટીકા—૭૬. ગુમાસ્તો હાલી જાતનો મંજુર થયેલો મુખ્તાર ગણાય. આડતીઓ જાતે કામકાજ કરતો હોવો જોઈએ. જે સખસ પ્રતિવાદીના કામકાજની તપાસ રાખેછે, તેના ઉપર હમેશાં સમનની બજાવણી થઈ શકે નહીં. ૧૭ અ. વી. રી. ૩૩.

૭૭. સ્થાવર મિલકત સંબંધી દાદ મેળવવાની અથવા સ્થાવર મિલકતને કરેલા નુકસાનનો બદલો લેવાની ફરિયાદમાં, જો પ્રતિવાદીને હાથોહાથ સમન પોંચાડી શકાતો ન હોય, અને સમન લેવાનો અખત્યાર આપીને પ્રતિવાદીએ કોઈ મુખ્તાર નીમ્યો ન હોય તો, તે મિલકત પ્રતિવાદીના જે મુખ્તારના હવાલામાં હોય તેને સમન પોંચાડી શકાય. સ્થાવર મિલકતની ફરિયાદોમાં જે મુખ્તારના હવાલામાં મિલકત હોય તેને સમન પોંચાડવો.

૭૮. કોઈ ફરિયાદમાં પ્રતિવાદી મળતો ન હોય અને પોતાની વતી સમન લેવાનો અખત્યાર આપીને તેણે કોઈ મુખ્તાર નીમ્યો ન હોય તો, તેની સાથે રહેનારા તેના કુટુંબમાંના કોઈ પાકી ઉમરના મરદને સમન પોંચાડી શકાય. પ્રતિવાદીના કુટુંબના મરદને સમન ક્યારે પોંચાડાય.

ખુલાસો:—આ કલમના અરથપ્રમાણે ચાકર એ કુટુંબનો માણસ ગણાય નહીં.

૭૯. સમન પોંચાડનાર અમલદાર સમનની નકલ પ્રતિવાદીને હાથોહાથ અથવા તેની વતી કોઈ મુખ્તારને કે બીજા શખસને આપે અથવા આપવા માંડે, ત્યારે તેણે અસલ સમન પાછળ સમન પોંચ્યાનો શેરો લખીને તેઉપર, જેને નકલ આપી અથવા આપવા માંડી હોય તેની સહી માગવી. જેને સમન પોંચાડ્યો હોય તેણે સમન પોચ્યાની સહી કરવી.

ટીકા—૭૯. જેના ઉપર સમન બજાવવાનો છે તે સહી કરવાની ના કહે તો કલમ ૮૦ મુજબ બજાવનાર અધીકારીએ તે સમન તેને બારણે ચોડવો.

૮૦. પ્રતિવાદી અથવા બીજો સખસ સમન પોચ્યાબાબતના શેરા ઉપર સહી કરવાની ના કહે તો, પ્રતિવાદી સમન લેવાની ના પાડે તો,

અથવા સમન પોંચાડવા જનાર અમલદારને પ્રતિવાદી જડે નહીં, અને તેની વતી સમન લેવાને અખત્યાર આપેલો તેનો કોઈ મુખ્તાર ન હોય, તેમ જેને સમન પોંચાડી શકાય તેવો કોઈ બીજો સખસ ન હોય તો, અથવા ન મળે,

સમન પોંચાડવા જનાર અમલદારે, પ્રતિવાદી હમેશ જે ઘરમાં રહેતો હોય તે ઘરને બહારને બારણે સમનની એક નકલ ચોઢવી, અને પછી અસલ ઉપર શેરો લખીને અથવા અસલસાથે શેરો જોડીને તે ત્યારે શી રીત કરવું.

અસલ સમન જે કોરટે કાઢ્યો હોય તે કોરટમાં પાછો મોકલવો; તે શેરામાં સદરહુ રીતે નકલ ચોઢીછે તે વાત તથા જે હકીકતોને લીધે તેણે તેમ કર્યું હોય તે હકીકતો જણાવવી.

ટીકા—૮૦. જે ઘર ઉપર સમન ચોઢવામાં આવ્યોછે તે ઘરમાં પ્રતિવાદી સાધારણ રીતે રેહેછે, એમ સાબીત ન કરી શકાય તો વાદીએ કલમ ૮૨ પ્રમાણે સમનની બજાવણી થવા સારૂ અરજ કરવી જોઇએ. કલમ ૮૨ પ્રમાણે આ બાબતમાં તજવીજ થવી જોઇએ, પ્રતિવાદી એ ઘરમાં થોડી મુદતને માટેજ રહ્યો હોય અને તેથી કોરટને હકુમત મળતી હોય તેમ છતાં પણ તે સાધારણ રીતે ન રેહેતો હોય તો તે ઘરને બારણે સમન ચોઢવાને બાધ આવે.

હકુમત મળવા સારૂ પ્રતિવાદીનું અમુક જગ્યાનું રેહેવુ હોવું જોઇએ, તે બાબતમાં કલમ ૧૭ બ. અને ક. જુવો. પણ એમ પણ બને કે સમનની બજાવણી વખતે તે ઘર છોડીને ગયો હોય અને તેનો પાછા આવવાનો વિચાર ન હોય તો જો તે ઘરને બારણે સમન ચોડવાથી પ્રતિવાદીને દાવો થયાની ખબર પડે નહીં. બજાવણી એવી રીતે થવી જોઇએ કે દાવાની વાત પ્રતિવાદીના જાણવામાં આવે અને ઘર ઉપર સમન ચોઢ્યોછે પણ તે રેહેવાનું ઘર છે. એવો સેરો ન હોય તો તે બજાવણી બસ નથી. ૧ હાઇ. ૧૩૨.

પ્રતિવાદી બરોબર તે ઘરમાં રેહેતો હોય અને ફુરની શોધ કર્યા પછી તેનો પતો ન લાગતો હોય તોજ આવી એટલે ઘેર સમન ચોઢીને કરેલી બજાવણી બસ ગણાશે. બજાવણી થઇ નોહોતી તે કારણથી હુકમનામાનો દેણદાર એક તરફી થએલુ હુકમનામુ રદ કરાવવા આવે તો તે બાબતનો પુરાવો તેણે કરી આપવો જોઇએ, (૨૧ વી. રી. ૨૪૨).

સમન પોંચાડ્યાની રીત તથા વખતનો શેરો.

૮૧. કલમ ૭૯ પ્રમાણે સમન પોંચાડ્યો હોય તેવે બધે પ્રસંગે, સમન પોંચાડનાર અમલદારે, સમન ક્યારે પોંચાડ્યો અને તે શી રીતે પોંચાડ્યો એ વિશેનો શેરો અસલ સમન ઉપર કરવો કે બીજા પાસે કરાવવો, અથવા તે શેરો અસલસાથે જોડવો કે જોડાવવો.

ટીકા—૮૧. નાજરનો સેરો બજાવણીનો પુરાવો નથી માટે કલમ ૮૨ પ્રમાણે જુબાની લેવી જોઇએ.

સમન પોચાડવા જનાર અમલદારની જબાની.

૮૨. કલમ ૮૦ પ્રમાણે સમન પાછો આવે ત્યારે સમન પોંચાડવા જનાર અમલદારની તેણે કરેલા કામ સંબંધી કોરટે સોગન ઉપર જબાની લેવી, અને તે બાબતમાં પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી વધારે તપાસ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. અને પછી સમન બરોબર રીતે પોંચ્યો છે એમ કોરટે જણાવવું, અથવા પોતાને યોગ્ય લાગે તેરીતે સમન પોંચાડવાનો હુકમ કરવો.

સમન પોંચાડ્યાને બદલે બીજી રીત ફરવીતે.

કોરટની ખાત્રી થાય કે,—પોતાને સમન ન પોંચે એ હેતુથી પ્રતિવાદી ચુકવાચુકવી કરે છે, અથવા બીજા કોઇ સબબથી હમેશની રીતે સમન બજી શકે તેમ નથી, એમ માનવાનું કારણ છે,—તો સમનની એક

નકલ કોરટના મકાનમાં કોઈ પ્રસિદ્ધ ઠેકાણે ચોઢવી, અને એક નકલ, પ્રતિવાદી છેલ્લો કયા ઘરમાં રહેતો હતો એ જાણ્યામાં હોય તો, તે ઘરને કોઈ પ્રસિદ્ધ ઠેકાણે પણ ચોઢવી એવો, અથવા કોરટની નજરમાં બીજી જે રીત યોગ્ય જણાય તે રીતે સમન પોંચાડવાનો, કોરટે હુકમ કરવો.

૮૩. કોરટના હુકમથી સમન પોંચાડ્યાને બદલે બીજી રીત કરવામાં આવે, તે જાણે પ્રતિવાદીને હાથોહાથ સમન પોંચાડ્યો હોય એમ ગણવામાં આવશે.

સમન પોંચાડ્યાને બદલે બીજી રીત કરી હોય તેનું પરિણામ.

ટીકા—૮૩. આ કલમ પ્રમાણે થએલી બજાવણી બસછે પછીથી પ્રતિવાદી એવી તકરાર ન લાવી શકે કે ચુકાદો એક તરફી થયો હતો અને તેને નોટીસ મળી નહોતી તે કારણસર હુકમનામુ રદ કરવુ જોઇએ.

૮૪. સમન પોંચાડ્યાને બદલે બીજી રીત કરવાનો કોરટ હુકમ કરે તો તે પ્રસંગે પ્રતિવાદીને હાજર થવા સારૂ જોઇએ તેટલી મુદત કોરટે ઠરાવવી.

સમન પોંચાડ્યાને બદલે બીજી રીત કરવાનું કહ્યું હોય ત્યારે હાજર થવાની મુદત ઠરાવવી.

૮૫. જે કોરટમાં ફરિયાદ માંડી હોય તે શિવાયના બીજી કોઇ કોરટની હકુમતમાં પ્રતિવાદી રહેતો હોય, અને ફરિયાદ થએલી કોરટની હકુમતની સ્થાનિક હદમાં રહેનાર હોય એવો સમન લેવાના અખત્યારવાળો તેનો મુખત્યાર ન હોય ત્યારે, પ્રતિવાદીને રહેવાનું ઠેકાણું, હે કોરટ શિવાયની, બીજી જે કોરટની હકુમતમાં હોય અને જે કોરટ વગર અડચણે સમન બજાવી શકે, તે કોરટમાં ફરિયાદ થએલી કોરટે, પોતાના કોઈ અમલદાર સાથે અથવા ટપાલ મારફતે સમન મોકલવો, અને પ્રતિવાદીને હાજર થવા સારૂ તે પ્રસંગે જોઇએ તેટલી મુદત ઠરાવવી.

પ્રતિવાદી બીજી કોઈ કોર્ટની હકુમતમાં રહેતો હોય અને સમન લેવાને તેનો કોઈ મુખત્યાર ન હોય ત્યારે સમન શી રીતે પોંચાડવો.

જે કોરટને સમન મોકલવામાં આવે તે કોરટે, સમન પોંચે એટલે, જાણે પોતેજ તે સમન કાઢ્યો હોય, તેવી રીતે તજવીજ કરવી. અને પછી આ પારેગ્રાફ પ્રમાણે જે કંઇ લખાણ થયું હોય તો તે સહિત સમન, પ્રથમ જે કોરટે તે કાઢ્યો હોય, તે કોરટમાં પાછો મોકલવો.

૮૬. કલકત્તા, મદ્રાસ, મુંબઈ, અને રંગુન એ શેહેરોની હદની બાહાર સ્થપાએલી કોઇ કોરટે કાઢેલી કોઇ પ્રોસેસ સદરહુ કોઈ શેહેરમાં પોંચાડવી હોય, ત્યારે જે સ્માલકાજ કોરટની હકુમતમાં તે પ્રોસેસ પોંચાડવી હોય તે સ્માલકાજ કોરટને તે મોકલવી.

અને તે સ્માલકાજ કોરટે જાણે તે પ્રોસેસ પોતેજ કાઢી હોય તે રીતે તેની તજવીજ કરવી.

મુફસીલની કોર્ટોએ કાઢેલી પ્રોસેસ રંગુન અને ઇલાકાનાં શેહેરોમાં શી રીતે પોંચાડવી.

અને પછી જે કોરટે તે પ્રોસેસ કાઢી હોય તે કોરટને તે પાછી મોકલવી.

ટીકા—૮૬. સ્માલકાજ કોરટનો રીવાજ એવો જણાવછે કે જે સખ્સને સમનની બજાવણી કરાવવી હોય તે અરજ કરે, અગર પોતાની પ્રોસેસ બજાવવાને જે કૃત્ય કરે તે કૃત્ય કરે નહીં ત્યાંસુધી સમન બજાવવા નહીં. આ રીવાજ હેલન અંદર વી. ઉમરાવ શીવરામાના કેસમાં થયેલા ઠરાવને અનુસરતો છે. (૧૪ બી. રી. ૩૩૬).

જેલમાં હોય તે પ્રતિવાદીને પોંચાડવાનું.

૮૭. પ્રતિવાદી જેલમાં હોય ત્યારે, જે જેલમાં તેને કેદ રાખ્યો હોય તે જેલ જેના તાબામાં હોય તે અમલદારને સમન આપવો અને તે અમલદારે પ્રતિવાદીને સમન પોંચડાવવો.

સમન ઉપર સમન પોંચ્યાનો શેરો કરીને પ્રતિવાદી અને જેના તાબામાં જેલ હોય તે અમલદાર એ બંનેએ સહી કરવી, ને સમન જે કોરટે કાઢ્યો હોય તે કોરટને પાછો મોકલવો.

બીજા ડિસ્ત્રિકટમાં જેલ હોય ત્યારે શી રીતે કરવું.

૮૮. પ્રતિવાદીને કેદ રાખેલો હોય તે જેલ, જે ડિસ્ત્રિકટમાં ફરિયાદ કરી હોય તે ડિસ્ત્રિકટમાં ન હોય, તો તે જેલ જેના તાબામાં હોય તે અમલદારને ટપાલ મારફતે અથવા બીજી રીતે સમન મોકલી શકાય, અને તે અમલદારે પ્રતિવાદીને સમન પોંચડાવવો; અને પછી સમન ઉપર સમન પોંચ્યા બાબત શેરો કરીને તથા કલમ ૮૭ માં ઠરાવ્યા પ્રમાણે સહીઓ લઈને, જે કોરટે તે કાઢ્યો હોય તે કોરટને પાછો મોકલવો.

પ્રતિવાદી બ્રિટિશ ઈંડિયાની બહાર રહેતો હોય અને સમન લેવાને તેનો કોઈ મુખ્તાર ન હોય ત્યારે તે શી રીતે પોંચાડવો

૮૯. પ્રતિવાદી બ્રિટિશ ઈંડિયાના બહાર રહેતો હોય, અને સમન લેવાને અખ્તાર આપેલો કોઈ તેનો મુખ્તાર બ્રિટિશ ઈંડિયામાં ન હોય ત્યારે, પ્રતિવાદી રહેતો હોય તે ઠેકાણાનું સરનામું કરીને તેને સમન મોકલવો. અને તે ઠેકાણું તથા કોરટ બેસતી હોય તે ઠેકાણું એ બેની વચ્ચે ટપાલનો સંબંધ હોય તો તે સમન ટપાલ મારફતે રવાને કરવો.

બ્રિટિશ રેસિડેન્ટ અથવા સરકારના એજન્ટ મારફત પોંચાડવાનું.

૯૦. જે મુલકમાં પ્રતિવાદી રહેતો હોય તે મુલકની અંદર અથવા તે મુલકને વાસ્તે બ્રિટિશ રેસિડેન્ટ અથવા સરકારનો એજન્ટ હોય તો, તે રેસિડેન્ટ અથવા એજન્ટના ઉપર પ્રતિવાદીને પોંચાડવા સારુ ટપાલ મારફતે અથવા બીજી રીતે સમન મોકલી શકાય; અને, આ આકટમાં પાછળ બતાવી છે તે રીતે પ્રતિવાદીને સમન પોંચાડેલો છે, એવો પોતાની સહીસુધાંતનો શેરો લખીને તે રેસિડેન્ટ અથવા એજન્ટ સમન પાછો મોકલે, તો તે શેરો સમન પોંચ્યાનો નિરધાર પુરાવો ગણવો.

સમનને બદલે પત્ર લખવો.

૯૧. કોરટના અભિપ્રાયમાં એમ આવે કે સમનને બદલે પત્ર લખવો જોઈયે એવો પ્રતિવાદીમાં મૈર્તબો છે તો, આ આકટમાં પાછળ ગમે તેમ કહ્યું હોય તે છતાં એ, જડજની અથવા તે કામને વાસ્તે જડજ

નીમે તે અમલદારની સહીસુધાંતનો પત્ર સમનને બદલે મોકલવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

સમનમાં જે જે વિગતો લખવી જોઇયે તે બધી પત્રમાં લખવી, અને કલમ ૯૨ માં ઠરાવ્યું છે તેને અનુસરીને બધી રીતે તે પત્ર સમન તરીકે ગણવો.

૯૨. સમનને બદલે સદરહુ પ્રમાણે પત્ર લખવામાં આવે ત્યારે તે, ટપાલ મારફતે અથવા કોરટ પસંદ કરે તે મુદ્દામ માણસની સાથે અથવા કોરટને યોગ્ય લાગે એવી બીજી કોઇ રીતે, પ્રતિવાદીને મોકલવો; પણ સમન લેવાનો અખત્યાર આપેલો પ્રતિવાદીનો કોઈ મુખત્યાર હોય તો તે મુખત્યારને પત્ર આપવાને અથવા મોકલવાને હરકત નથી. તે પત્ર મોકલવાની રીત.

પ્રોસેસ પોંચાડવાનું.

૯૩. આ કાયદાપ્રમાણે કાઢેલી પ્રત્યેક પ્રોસેસ, કોરટ બીજી રીતે ન ફરમાવે તો, જે પક્ષકારની તરફથી તે કાઢી હોય તે પક્ષકારને ખરચે પોંચાડવામાં આવશે. જે પક્ષકાર પ્રોસેસ કઢાવે તેને ખરચે તે પોંચાડવી.

પોંચાડવાને વાસ્તે જે કોરટફી લાગવી જોઇયે તે પ્રોસેસ નિકળ્યા પહેલાં કોરટ નીમે તે વખતની અંદર લેવામાં આવશે. પોંચાડવાનું ખરચ.

૯૪. આ કાયદાપ્રમાણે કોઇપણ શખસને જે નોટીસો ને હુકમો આપવાના અથવા પોંચાડવાના હોય તે નોટીસો અને હુકમો લખેલા હોવા જોઇએ. અને સમન પોંચાડવાને આ આક્ટમાં પાછળ કહેલી છે તે રીતે તે પોંચાડવા. લખી નોટીસો અને હુકમો શી રીતે પોંચાડવા તે.

ટપાલખરચ.

૯૫. આ કાયદાપ્રમાણે કોઈ નોટીસ કાગળ કે સમન કાઢીને ટપાલ મારફતે મોકલવામાં આવે, તેમાં ટપાલખરચ બેસે તેમ હોય તો, તે ખરચ તથા તે નોટીસ સમન કે કાગળ રજીસ્ટર કરવાની ફી, લખોટો રવાને થાય તે પહેલાં કોરટ નીમે , વખતની અંદર આપવાં. ટપાલખરચ.

પરંતુ એવું ઠરાવ્યું છે કે, ગવર્નર જનરલ ઇન કૌન્સિલની પ્રથમ મંજુરી લેઇને, તે ટપાલખરચ અથવા ફી અથવા બંનેવાનાં માફ કરવાને કે તેને બદલે કોરટફી લેવાનો દર ઠરાવવાને, સ્થાનિક સરકાર મુખત્યાર છે.

ટીકા—૯૫. આ કલમનો છેલો પારાગ્રાફ નવો છે.

બાબ ૭ મો.

પક્ષકારોએ હાજર થવાવિશે તથા ન હાજર થવાના પરિણામ વિશે.

પ્રતિવાદીને હાજર થઈને જવાબ આપવા સારૂ સમનમાં ઠરાવેલ દિવસે પક્ષકારોએ હાજર થવું.

૯૬. પ્રતિવાદીને હાજર થઈને જવાબ દેવાનો સમનમાં જે દિવસ ઠરાવ્યો હોય, તે દિવસે પક્ષકારોએ જાતે અથવા પોતપોતાના પ્લીડરો.ની મારફતે કોરટના મકાનમાં હાજર રહેવું; અને આગળનો એક દિવસ ઠરાવીને તે દિવસ ઉપર મુકદમાની સુનાવણી કોરટ મુલતવી ન રાખે તો તેજ દિવસે તેની સુનાવણી થશે.

ટીકા—૯૬. ફકત વકીલાતનામું દાખલ કર્યું એટલે જાતે અગર વકીલ મારફતે હાજર થયા ગણાય નહી. (૭ વી. રી. ૮૧ ૪ મુ. હા. રી. ૨૦૭)

સમન કાઢવાની ફી વાદીએ ન આપવાથી સમન પોંચાડ્યો હોય ત્યારે ફરિયાદ કાઢી નખાય.

૯૭. પ્રતિવાદીને હાજર થઈને જવાબ દેવાનો જે દિવસ સદરહુ રીતે ઠરાવ્યો હોય તે દિવસે એમ માલમ પડે કે, સમન પોંચાડવાને જે કોરટફી લાગવી જોઈએ તે ભરવાને વાદી ચુક્યો તેથી સમન પ્રતિવાદીને પોંચાડ્યો નથી, તો તે ફરિયાદ કાઢી નાખવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

વિશેષ ઠરાવ.

પરંતુ, પ્રતિવાદીને હાજર થઈને જવાબ આપવાનો જે દિવસ ઠરાવ્યો હોય તે દિવસે પ્રતિવાદી જાતે, અથવા મુખત્યારની મારફત હાજર થવાની તેને પરવાનગી હોય ત્યારે, મુખત્યારની મારફતે હાજર રહે તો, તેના ઉપર સમન બજ્યો ન હોય તો એ સદહુર પ્રકારનો હુકમ કરવો નહીં,

ટીકા—૯૭. જો આ કલમ મુજબ ફરીયાદ કાહાડી નાંખવામાં આવી હોય તો કલમ ૯૯ મુજબ બે રસ્તા તેને ખુલા છે ક્યાંતો તેને નવો દાવો કરવો અથવા કોરટ ફી વખતસર નહી આપવાનુ યોગ કારણ હતું એવી કોરટને ખાત્રી કરી આપી ત્રીસ દીવસની અંદર બીજા સમનો કઢાવવાની અરજ કરવી. મધુસુધન ગોસલ વી. બેગવીય ૧ વાઇમાન. ૧૫૫ એલ. એસ. જાકક્ષન જસ્ટીસ જુઓ,

જુના એટલે ૧૮૫૯ના આઠમા આકટ પ્રમાણે આવી રીતના હુકમ ઉપર અપીલ કરવામાં આવતી હતી તે એમ સમજીને કે એવા હુકમ નામાના જેવા છે હાલના આકટ પ્રમાણે તો જે હુકમો ઉપર અપીલ થઈ શકે તે કલમ ૫૮૮માં બતાવવામાં આવ્યા છે.

જો કોઈ પક્ષકાર હાજર ન થાય તો ફરિયાદ કાઢી નાખવી.

૯૮. પ્રતિવાદીને હાજર થઈને જવાબ દેવાનો જે દિવસ ઠરાવ્યો હોય તે દિવસે, અથવા ત્યારપછીના બીજા જે દિવસ ઉપર ફરિયાદની સુનાવણી મુલતવી રાખી હોય તે દિવસે, બેમાંથી કોઇપણ પક્ષકાર હાજર ન થાય, અને દફતરમાં કારણ લખીને તે ઉપર પોતાની સહી કરીને જડજ બીજી રીતે ન ફરમાવે, તો ફરિઆદ કાઢી નાખવી.

ટીકા—૯૮. આ કલમ પેહેલી સુણાવણીને લાગુ પડેછે એટલે સમ-

નમાં હાજર થવાનો દીવસ ઠરાવ્યો હોય તે અગર પેહેલી સુણાવણી મુલતવી રાખી બીજો દીવસ ઠરાવવામાં આવ્યો હોય તેમ લાગે છે પણ તેમાં સુણાવણી થયા પછી જે દીવસ ઠરાવ્યો હોય તે આવી જતો નથી એટલે મુદ્દા ઠરાવવાનો સમન હોય અને તે ઠરાવ્યા પછી કોરટ કલમ ૧૫૪ પ્રમાણે કામ મુલતવી રાખે તો જે દીવસ સુધી તે કામ મુલતવી રાખ્યું હોય તે દીવસ આવે નહી. હાજર ન થવાનાં કારણથી અરજી કાઢી નાખવાનો હુકમ થયો હોય તો તે ઉપર અપીલ નથી.

પક્ષકારોને ઘેર હાજર રેહેવાનું કાંઈ કારણ છે એમ માલમ પડે તો તેની તજવીજ કરવી જોઈએ. પ્રતિવાદી હાજર થતો નથી તે ગાંડો છે. એમ કોરટને જાહેર કરવામાં આવે તો તે બાબત કોરટે તપાસ કરવી જોઇએ. અને તપાસ કર્યા પહેલાં અરજી કાઢી નાંખવી નહીં. ૨ વી. રી. પરચુરણ ૭.

૯૯. કલમ ૯૭ અથવા ૯૮ પ્રમાણે ફરિયાદ કાઢી નાખવામાં આવે ત્યારે (મુદતના કાયદાનો બાધ ન આવે તો) વાદી નવી ફરિયાદ આણી શકે: અથવા ફરિયાદ કાઢી નાખ્યાના હુકમની તારીખથી ૩૦ દિવસની મુદતમાં જો વાદી કોરટની ખાત્રી કરે કે,— સમન પોંચાડવાને વાસ્તે આપેલા વખતમાં જરૂરની કોરટ ફી ન ભરવાનો કે, ગેરહાજર રહ્યો હોય તો, હાજર ન થવાનો પુરતો સબબ હતો—તો તે કાઢી નાખ્યાનો હુકમ રદ કર્યો છે એમ કોરટે ફરમાવવું, અને ફરિઆદનું કામ આગળ ચલાવવાનો દિવસ નીમવો.

આવે પ્રસંગે વાદી નવી ફરિયાદ આણે.

અથવા કોરટ ફરિયાદ પાછી ફાઇલ ઉપર લે.

૯૯. અ. કોઈ સમન, (પછી તે સન ૧૮૮૨ ના જુન મહિનાની પેહેલી તરીખ અગાઉ હોય કે ત્યારપછી હોય,) પ્રતિવાદી ઉપર અથવા ઘણા પ્રતિવાદીઓ પૈકી એક પ્રતિવાદી ઉપર કાઢ્યો હોય ને તે બજ્યા શિવાય પાછો આવે, અને—સમન પાછા આવ્યાથી એક વરસ સુધી વાદી નવો સમન કાઢવા સારૂ અરજ ન કરે, તથા જે પ્રતિવાદીને સમન બજ્યો ન હોય તે પ્રતિવાદીનું રેહેવાનું ઠેકાણું શોધી કાઢવાની પોતાથી બની તેટલી કોશિસ કરીછે, અથવા સદરહુ પ્રતિવાદી પ્રોસેસ (સમન) ની બજાવણી ચુકાવેછે, એવી કોરટની ખાત્રી ન કરે—તો સદરહુ પ્રકારના પ્રતિવાદી ઉપરનો દાવો કાહાડી નાખવાને કોરટ મુખત્યાર છે,

એવે પ્રસંગે (મુદતના કાયદાને અનુસરીને) નવો દાવો કરવાને વાદી મુખત્યાર છે.

બજ્યા વગર સમન પાછો આવ્યા પછી એક વરસ સુધી વાદી નવો સમન કાઢવા વિશેની અરજી કરવાને ચુકે તો ફરિયાદ કાઢી નાખવી.

ટીકા—૯૯. જો પાકું કારણ બતાવવામાં આવે તો કાઢી નાંખેલો દાવો કોરટ પાછો ફાઇલ ઉપર લઈ શકેછે. (૯ વી. રી. ૨૮૮) ફરી સમન કાઢવાની કોરટ ના પાડે અગર ફરી સમન કાઢવાનો કોરટ હુકમ ફરમાવે તો તેવા હુકમો ઉપર અપીલ નથી.

અપીલ કોરટે દાવો ફરિ તજવીજ સારૂ પાછો મોકલ્યો હોય અને પક્ષ-

કારોની ગેરહાજરીનાં કારણથી અવલ-કોરટે તે દાવો કાઢી નાંખ્યો હોય તો વાદી નવો દાવો લાવી શકે છે. ૫ બે. લો. રી. આપેન્ડીક્ષ. ૬૪.

ફક્ત વાદીજ હાજર થાય તો કામ ચલાવવાની રીત.

૧૦૦. વાદી હાજર થાય અને પ્રતિવાદી હાજર ન થાય તો નીચે પ્રમાણે કામ ચલાવવું:—

જ્યારે બરોબર રીતે સમન પોંચ્યો હોય ત્યારે.

(અ) સમન બરોબર રીતે પોંચ્યો છે એમ શાબિત થાય તો એક તરફી કામ ચલાવવાને કોરટ મુખત્યાર છેઃ

જ્યારે સમન બરોબર રીતે ન પોંચ્યો હોય ત્યારે.

(બ) સમન બરોબર રીતે પોંચ્યોછે એમ શાબિત ન થાય તો પ્રતિવાદી ઉપર બીજો સમન કાઢીને તે પોંચાડાવાનું કોરટે ફરમાવવું.

સમન પોંચ્યો હોય પણ યોગ્ય મુદતની અંદર ન પોચ્યો હોય ત્યારે.

(ક) પ્રતિવાદીને સમન પોંચ્યો પણ સમનમાં ઠરાવેલે દિવસે હાજર થઇને જવાબ આપવાને જેટલી જોઇએ તેટલી મુદતની અંદર તે પોંચ્યો નથી, એમ શાબિત થાય તો, કોઈ આગળનો દિવસ ઠરાવિને તે દિવસ ઉપર ફરિયાદની સુણાવણી કોરટે મુલતવી રાખવી, અને તે દિવસની નોટીસ પ્રતિવાદીને આપવી એમ ફરમાવવું.

વાદીની કસુરને લીધે પ્રતિવાદીને પુરતા વખતમાં સમન ન પોંચ્યો હોય તો, સદરહુ મુલતવી રાખવાથી થએલું ખરચ વાદીએ આપવું એમ કોરટે હુકમ કરવો.

ટીકા—૧૦૦. બંને પક્ષકારે પુરાવો રજુ કર્યો હતો પણ બીજી મુદતે પ્રતિવાદી હાજર થયો નહી તે ઉપરથી કોરટે એક તરફી ચુકાદો કર્યો તેમ કરવામાં કોરટે ચુક કરી હતી એમ ઠરાવ્યુ હતુ જુની ૧૪૭ એટલે નવા કાયદાની ૧૫૭મી કલમ પ્રમાણે અમલ કરવો જોઇતો હતો. (૨ વી. રી. ૧)

એક તરફી સુણાવણી થતી હોય તોપણ વાદીને પોતાના દાવાની સાબીતી કરી આપવાની ફરજ છે. અને તેમાં વળી પ્રતિવાદી હાજર ન હોવાથી નહી દાખલ થઇ શકે તેવો પુરાવો કામમાં દાખલ ન થવા દેવાની કોરટે ફીકર રાખવી. બીજો સમન કાઢવામાં આવે ત્યારે પેહેલાં પેહેલો સમન કોરટમાં પાછો આવવો જોઇએ.

આ અને એની પછની કલમો હુકમનામાની બજાવણીની અરજીઓને પણ લાગુ પડેછે. આ કલમોમાં બતાવ્યું છે તે શીવાય બીજી કોઈ રીતે બજાવણીની અરજીઓ ફાઇલ ઉપરથી કોરટ દુર કરી શકે નહીં. સમન વીગેરેની બરાબર બજાવણી થઇછે કે નહી એ વાતની કોરટે ખાત્રી કરવી હોય તો સમન બજાવવા જનાર અધિકારી અને જેના ઉપર સમન બજાવવાના છે તેને ઓળખતો હોય એવો જેસખસ તે અધિકારી સાથે ગયો હોય તે બેની કોરટે જુબાની લેવી. ફકત બારણા ઉપર સમન ચોઢ્યો

એટલે પુરેપુરી બજાવણી થઈ એમ માનવું ન જોઇએ. પણ તે પ્રમાણે કરતાં પેહેલાં તે સખ્સની જાત ઉપર સમન બજાવવાને વાસ્તવીક પ્રયત્ન કરવામાં આવવો જોઇએ. તેમજ વલી જે ઘેર સમન ચોઢવામાં આવ્યો હોય તે ઘરમાં પ્રતિવાદી રેહેતો હોવો જોઇએ. આ બે બાબતની કોરટની ખાત્રી થવી જોઇએ, જો પ્રતિવાદી ઘરમાં રેહેતો ન હોય તો ૮૨મી કલમ પ્રમાણે સમન પાછો આપવો જોઇએ. એક તરફી સુણાવણી થતાં અવલ સમન પોહોચ્યાની પુરેપુરી સાબેતી થવી જોઇએ. નોક્ષકૃત. દીવાની કાયદો પાનું ૬૯.

મુલતવી રાખેલી સુનાવણીને દિવશે પ્રતિવાદી હાજર થાય અને પ્રથમ હાજર ન થવાનું મજબુત કારણ બતાવે ત્યારે શી રીતે કરવું.

૧૦૧. કોરટે ફરિયાદની એકતરફી સુનાવણી અમુક દિવસ ઉપર મુલતવી રાખી હોય અને તે સુનાવણીની વખતે અથવા તે પહેલાં પ્રતિવાદી હાજર થઇને પોતાને પ્રથમ ગેરહાજર રેહેવાનું મજબુત કારણ બતાવે તો, ખરચ અથવા બીજી રીતની કોરટ ફરમાવે તે શરતો કરીને, તેને હાજર થવાને ઠરાવેલે દિવસે તે હાજર થયો હોત ત્યારે તેનો જવાબ જે રીતે સાંભળ્યો હોત, તે રીતે ફરિયાદનો જવાબ તેની પાસેથી સાંભળી શકાય.

જ્યારે ફકત પ્રતિવાદી હાજર થાય ત્યારે કામ ચલાવવાનીરીત.

૧૦૨. પ્રતિવાદી હાજર થાય અને વાદી હાજર ન થાય તો કોરટે ફરિયાદ કાઢી નાખવી. પરંતુ પ્રતિવાદી દાવો અથવા તેનો કંઈ ભાગ કબુલ કરે તો, તે કબુલાતઉપરથી પ્રતિવાદી વિરુદ્ધ કોરટે હુકમનામું કરવું; અને દાવાનો માત્ર એક ભાગ કબુલ કર્યો હોય ત્યારે બાકીના ભાગ પુરતી ફરિયાદ કાઢી નાખવી.

વાદી ગેરહાજરીથી તેના વિરુદ્ધ હુકમનામું થાય તો પછી નવી ફરિયાદ ચાલશે નહી.

૧૦૩. જ્યારે કલમ ૧૦૨ પ્રમાણે તમામ ફરિયાદ અથવા તેનો કંઈ ભાગ કાઢી નાખવામાં આવ્યો હોય, ત્યારે દાવાના તેજ કારણસંબંધી વાદીની નવી ફરિયાદ ચાલશે નહીં. પરંતુ કાઢી નાખ્યાનો હુકમ રદ કરાવવાસારૂ અરજ કરવાને વાદી મુખત્યાર છે; અને ફરિયાદ સુનાવણીને વાસ્તે નિકળી ત્યારે કોઈ પુરતા કારણને લીધે વાદીથી હાજર થવાનું બન્યું નહીં, એમ શાબિત થાય તો કોરટે, ખરચ અથવા બીજી રીતની પોતાને યોગ્ય લાગે તે શરતો કરીને, કાઢી નાખ્યાનો હુકમ રદ કરવો, અને ફરિયાદનું કામ આગળ ચલાવવાનો દિવસ નીમવો.

આ કલમ પ્રમાણે, કરવાનો હુકમ, વાદીએ પોતાની અરજી વિશેની લખી નોટીસ પ્રતિવાદીને પોંચાડી ન હોય તો, કરવો નહીં.

બ્રિટિશ ઈંડિયાની બહાર રેહેનાર પ્રતિવાદી હાજર ન થાય ત્યારે કામ ચલાવવાની રીત.

૧૦૪. બ્રિટિશઈંડિયાની બહાર રેહેનારા પ્રતિવાદીઉપર ફરિયાદ હોય, અને સમન લેવાનો અખત્યાર આપેલો તેનો મુખત્યાર ન હોય ત્યારે, ફરિયાદીની સુનાવણીને વાસ્તે જે દિવસ ઠરાવ્યો હોય તે દિવસે, અથવા જે દિવસઉપર તે સુનાવણી મુલતવી રાખવામાં આવી હોય તે દિવસે, પ્રતિવાદી હાજર ન થાય તો, પોતાની ફરિઆદનું કામ આગળ ચલાવવાની

પરવાનગી સારૂ વાદી કોરટને અરજ કરી શકે. અને કોરટને યોગ્ય લાગે તે શરતોથી તથા તે રીતે વાદીને પોતાની ફરિયાદ ચલાવવાની છુટ છે એમ ફરમાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

ઘણા વાદીઓ પૈકી એક અથવા વધારે ગેરહાજર રહે ત્યારે કામ ચલાવવાની રીત.

૧૦૫. એક કરતાં વધારે વાદીઓ હોય અને તે પૈકી એક અથવા વધારે હાજર થાય અને બાકીના ન થાય તો, હાજર થએલા વાદી અથવા વાદીઓના અરજ ઉપરથી, જાણે બધા વાદીઓ હાજર થયા હોય તે રીતે, ફરિયાદનુ કામ આગળ ચલાવવાની પરવાનગી આપવાને તથા પોતાને યોગ્ય જણાય તેવો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યારછે.

ઘણા પ્રતિવાદીઓ પૈકી એક અથવા વધારે ગેરહાજર હોય ત્યારે કામ ચલાવવાની રીત.

૧૦૬. એક કરતાં વધારે પ્રતિવાદીઓ હોય અને તે પૈકી એક અથવા વધારે હાજર થાય અને બાકીના ન થાય તો, મુકદમાનું કામ આગળ ચલાવવું, અને હાજર ન થયા હોય તે પ્રતિવાદીઓની બાબતમાં, ફેસલો કરતી વખતે, પોતાને યોગ્ય જણાય તેવો હુકમ કોરટે કરવો.

જાતે હાજર થવાને જે પક્ષકારને હુકમ કર્યો હોય તે પુરતુ કારણ બતાવ્યા વગર ગેરહાજર રહે તો તેનું પરિણામ.

૧૦૭. કોઇ વાદી અથવા પ્રતિવાદીને કલમ ૬૬ અથવા ૪૩૬ ના ઠરાવ અન્વયે જાતે હાજર થવાનો હુકમ કરયો હોય તે જાતે હાજર ન થાય, અથવા તે પ્રમાણે હાજર ન થવાનું કોરટની ખાત્રી લાયક પુરતું કારણ ન બતાવે, તો હાજર ન થનારા વાદી તથા પ્રતિવાદી પ્રત્યેકને લાગુ પડે એવા જે નિયમ પાછળ ગએલી કલમોમાં લખેલાછે તે બધા તે વાદીને અથવા પ્રતિવાદીને અનુક્રમે લાગુ પડશે.

એક તરફી હુકમનામાં રદ કરવા વિશે.

પ્રતિવાદી વિરૂદ્ધ એક તરફી થએલું હુકમનામું રદ કરવાનું.

૧૦૮. કોઇ કામમાં પ્રતિવાદીની વિરૂદ્ધ એક તરફી હુકમનામું થયું હોય તો, તે રદ કરવાનો હુકમ કરાવવા સારૂ તે હુકમનામું કરનારી કોરટને પ્રતિવાદી અરજ કરવાને મુખત્યારછે;

અને, સમન યોગ્ય રીતે બજ્યો નહોતો, અથવા ફરિયાદ સુનાવણીને વાસ્તે નિકળી તે વખતે કોઈ પુરતા સબબને લીધે પોતાથી હાજર થઈ શકાયુ નહી, એમ પ્રતિવાદી કોરટની ખાત્રી કરે તો, ખરચ વિશે, કોરટમાં રકમ ભરવા વિશે અથવા બીજી રીતનો કોરટને યોગ્ય લાગે તે શરતો કરીને, હુકમનામું રદ કરવાનો કોરટે હુકમ કરવો, અને ફરિયાદનું કામ આગળ ચલાવવાનો દિવસ નીમવો.

ટીકા—૧૦૮. એક તરફી ફેસલો રદ કરાવવાની અરજી ૩૦ દીવસમાં કરવી જોઇએ, (૧૮૭૭ના ૧૫ આકટના ૨ પરિશિષ્ટની નંબર ૧૬૪) જ્યારે એક પ્રતિવાદી હાજર થાય છે, અને બીજા હાજર થતા નથી. અને એને બંને પ્રતિવાદી વિરૂદ્ધ ફેસલો કરવામાં આવે અને જે ગેર હાજર હતો તે હુકમનામુ રદ કરાવે તો હાજરે પ્રતિવાદી વિરૂદ્ધ થએલા હુકમનામાની

હરકત આવતી નથી. તે પ્રતિવાદી સારૂ કોરટ ફરીથી તજવીજ ચલાવી શકતી નથી. (૮ વી. રી. ૨૯૦) પણ જ્યારે બે બેગા હાજર હોય અને એમાંનો એક જણ હુકમનામું રદ કરાવવાની અરજી આપે અને બીજો અરજી આપતો નથી પણ બીજી સુણાવણી વખતે અરજી લખી દાખલ થાય; પછીથી આખો દાવો કાઢી નાંખવામાં આવ્યો હોય તો બીજા પ્રતિવાદી એ હુકમનો લાભ લેઈ શકેછે. (૧૧ વી. રી. ૧૮ અને ૨૦ વી. રી. ૨૮૬ જુઓ.)

હકીઅત અથવા જુવાબ ન આપ્યો હોય પણ જાતે અથવા વકીલ મારફતે હાજર થયા હોય તો તે હાજર થયા બરાબરજ છે. આવી રીતે હાજર થયા પછી થએલો ફેસલો એક તરફી ગણાશે નહી. (૭ વી. રી. ૨૯૫ મ. લો. રી. ૧ મું. ૨૧૭)

પણ જે કામમાં વકીલ નીમવામાં આવ્યો હોય પણ તેને કામની સમજુતી આપવામાં ન આવી હોય તો તે ફેસલો એક તરફી ગણાશે. (૪ મુ. હા. રી. ૨૦૬ ૭ વી. રી. ૮૧).

તેમજ જો વકીલ હાજર થાય પણ વખતસર હાજર ન થાય તો તે ફેસલો પણ એક તરફી ગણાય. (૧૮ વી. રી. ૪૦૦)

દાવો પાછો ફાઇલ ઉપર લેવાની અરજી કરી હોય તો વાદી યોગ્ય કારણસર કોરટમાં હાજર થઈ શક્યો ન હતો એવી કોરટને ખાત્રી કરી આપવામાં વાસ્તવીક ભુલ થઈ હતી એવું બતાવી આપે તો તે બસ છે. ૩ મુ. હા. રી. ૬૦

"યોગ કારણથી હાજર થતાં અટકાવ થયો હતો" તે શબ્દોમાં વાદીના વકીલની પણ પ્રમાણીકપણે વાસ્તવીક ભુલ થઈ હોય તો તેનો પણ સમાસ થાયછે. (૨ મુ. હા. રી. ૨૮૬)

આ કલમ પ્રમાણે કરેલો ઠરાવ આખરનો છે. (૫૮૮ મી કલમ જુઓ.) પ્રતિવાદી અપીલ કરી શકે નહી, પણ વાદી કરી શકે.

વાદી નીચલી કોરટમાં હાજર થાય અને તેના લાભમાં હુકમ થાય પછીથી તે અપીલ કોરટમાં હાજર ન રહેતો તેથી સ્પેશલ અપીલ કરવામાં તેને બાધ આવતો નથી. ૯ મુ. હા. રી. ૧૬૧

××× તેમજ અપેલન્ટનો વકીલ મરણ પામ્યો હોય અને તે બાતની અપેલન્ટને ખબર ન હોય તો અપેલન્ટને હાજર થયાની તક મળે તેટલો વખત ગણવો જોઈએ નહીં. ૪ મુ. હા. રી. અપીલ કે ૯૨ અને ૨૨ વી. રી. ૨૧૩ પણ જુઓ.

૧૦૯. સદરહુ પ્રકારની કોઇ અરજ ઉપરથી તે બાબતની લખી નોટીસ વિરૂદ્ધ પક્ષકારને પોંચાડ્યા વગર, સદરહુ રીતે કોઈ હુકમનામું રદ કરવું નહીં.

વિરૂદ્ધ પક્ષકારને નોટીસ કર્યા વગર હુકમનામું રદ કરવું નહી.

બાબ ૮ મો.

લેખી કેફિયતો તથા સામા દાવા વિશે.

લેખી કેફિયતો.

૧૧૦. ફરિયાદની પહેલી સુનાવણી વખતે અથવા તે પહેલાં કોઈ વખતે, પક્ષકારો પોતપોતાના મુકદ્દમાની લેખી કેફિયતો આપવાને મુખ્‍ત્યારછે, અને કોરટે તે કેફિયતો લેઇને દફતરમાં દાખલ કરવી.

ટીકા—૧૧૦. જ્યારે દાવાની અરજીમાં ખરેખરી હકીકત ન આવી હોય તો લેખી કેફીઅતમાં પ્રતિવાદીએ જે જુવાબ આપ્યો છે તેમાં નહી આવેલા બચાવ જાહેર કરતાં પ્રતિવાદીને બાધ નહીં આવે. ૨૧ વી. રી. ૪૦૭

સામા દાવાની વિગત લેખી કેફિયતમાંલખવી.

૧૧૧. પૈસા લેવાની ફરિયાદમાં, વાદી પાસેથી પ્રતિવાદી કાયદા પ્રમાણે લેઈ શકે તેવી નક્કી કરેલી પૈસાની કોઇ રકમનો, વાદીની માગણી સામે પ્રતિવાદી સામો દાવો કરવા માગતો હોય, અને વાદીએ કરેલી ફરિયાદમાં બંને પક્ષકારોનું જે સ્વરૂપ હોય તેજ વાદી ઉપરના પ્રતિવાદીના આ દાવામાં બંને પક્ષકારોનું સ્વરૂપ હોય તો, ફરિયાદની પહેલી સુનાવણી વખતે, સામા દાવામા માગવાના લેહેણાની વિગત સુધાંતની લેખી કેફિયત આપવાને પ્રતિવાદી મુખ્‍ત્યારછે. પરંતુ કોરટ પરવાનગી ન આપે તો પહેલી સુનાવણી પછી તેવી કેફિયત આપવાને પ્રતિવાદી મુખ્‍ત્યાર નથી.

ચોકશી.

પછી તે બાબતમાં ચોકશી કરવાથી જો કોરટને એમ જણાય કે,—આ કલમના પહેલા ભાગમાં જે ફરમાવેલુંછે તે પ્રમાણે તે મુકદ્દમામાં છે, અને સામા દાવામાં માગેલી રકમ કોરટની હકુમતની પૈસા સંબંધી મર્યાદાની બહાર જતી નથી,—તો કોરટે એક કરજ બીજા કરજમાં મજરે અપાવવું.

સામા દાવાથી થવાનું કાર્ય.

સામી ફરિયાદમાં ફરિયાદ અરજી હોય તે રીતે તે સામા દાવાથી કાર્ય થશે, એટલે તેથી એકજ ફરિયાદમાં મૂળ દાવાનો અને સામા દાવાનો આખર ફેસલો કોરટથી આપી શકાશે; પરંતુ હુકમનામાથી કોઈ પ્લીડરને જે ખરચ મળવા જેવું થતું હોય તે બાબત તે પ્લીડરના હુકનામું કરેલી રકમ ઉપરના હક્ક (લીયન) ને તેથી હરકત થશે નહીં.

ટીકા—૧૧૧. અવોવાઇઆએ ભાડાનો દાવો કર્યો હોય તેમાં માલને નુંકશાન થયુ હોય તેનો સામો દાવો પ્રતિવાદી કરી શકે નહીં. ૧૦ વી. રી. ૨૯૫ પણ જ્યારે કરારમાં નુંકશાનીનો ઠરાવ હોય તો કરાર ઉપરથી જે દાવો થયો હોય તેમાં કરાર તુટવાથી થયેલા નુંકશાનનો સામો દાવો ચાલી શકે. ૨૦ વી. રી. ૪૧૦ ૪ મ. હા. રી. ૧૨૦

અઃ નું એક બાપ અનેએ દીકરાની ભેગી પેઢી ચાલતી હતી. તેની પાસે લેણુ દેણુ હતું, બાપના મુવા પછી બે ભાઈ જુદા પડ્યા અને તે

દરેકની સાથે જુદી લેવડદેવડ અ.એ કરી પછી એક ભાઇએ આના ઉપર દાવો કર્યો તેમાં આગલી ભેગી દુકાન પાસે એનું લેહેણું હતું તેનો સામો દાવો અ કરી શકે નહી. ૧ ઇન્ડીયન જ્યુરીસ્ટ ૧૫૪

ખતની રૂઇએ વકીલના ઉપર દાવો થયો હતો તેમાં તેની ફી બદલના લેહેણાનો સામો દાવો વકીલને કરવા દેવામાં આવ્યો નહોતો. સન ૧૮૬૦ ના સદર દીવા. અ. રી. ૧૬

દૃષ્ટાંતો.

(અ) અ ૨,૦૦૦ રૂપિઆનું મૃતલેખાર્પિતદાન બ ને કરેછે અને કને બાકીનું મૃતલેખાર્પિતદાન લેનાર તથા મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર નામેછે.બ ગુજરી જાયછે અને બની માલમિલકતનો વહિવટ કરવાનું ડ સરટિફિકેટ લે છે. જામીનદાર તરીકે ડને વાસ્તે ૧,૦૦૦ રૂપિઆ ક આપેછે. પછી મૃતલેખાર્પિતદાનને વાસ્તે ક ઉપર ડ ફરિયાદ કરેછે. ત્યારે મૃતલેખાર્પિતદાનની ફરિયાદમાં ૧,૦૦૦ રૂપિયાના લેણાનો સામો દાવો ક કરી શકે નહીં; કારણ કે ૧,૦૦૦ રૂપિયા આપવાની બાબતમાં કનું તથા ડનું સ્વરૂપ છે તેજ સ્વરૂપ તેમનું મૃતલેખાર્પિત દાનની બાબતમાં નથી.

(બ) અ મૃત્યુપત્ર કર્યા વગર અને બનો કરજદાર રહીને ગુજરી જાયછે. અની માલમિલકતનો વહિવટ કરવાનું સરટિફિકેટ ક લેછે, અને તે માલમિલકતનો કંઈ ભાગ કની પાસેથી બ ખરીદ કરેછે. બના ઉપર ક ખરીદીના પૈસાની ફરિયાદ કરે, તેમાં બ પોતાના લેહેણાનો સામો દાવો ન કરી શકે; કારણ કે, કનાં જુદાં જુદાં બે સ્વરૂપછે; એક તો બને વેચાણ આપનાર તરીકે, જે સ્વરૂપથી તે બના ઉપર દાવો કરેછે, અને બીજુ અના વારસ વકીલ તરીકે.

(ક) અ બિલ આફ એક્સચેંજ ઉપરથી બની ઉપર ફરિયાદ કરેછે. બ એમ કહેછે કે મારા માલનો વિમો ઉતારવાને અએ ગેરવાજબી રીતે ગફલત કરીછે અને તે નુકશાનીના બદલાનો જવાબદારછે. તે નુકશાનીના બદલાને વાસ્તે હું સામો દાવો કરૂંછું. આમાં રકમ નક્કી કરેલી નથી તેથી તેનો સામો દાવો ચાલી શકે નહીં.

(ડ) અ બિલ આફ એક્સચેંજ ઉપરથી બના ઉપર

રૂ. ૫૦૦ની ફરિયાદ કરેછે. બની પાસે અના ઉપર મેળવેલો રૂ. ૧,૦૦૦ નો ફેસલોછે. બંને દાવા નિશ્ચિત પૈસાની માગણીનાછે માટે તે સામ સામા અપાવી શકાય.

(ઈ) હક્ક અથવા સત્તા વગર બ એ પ્રવેશ કર્યા બદલ તેના ઉપર નુકસાનીના બદલાની ફરિયાદ અ કરેછે. અએ લખી આપેલી રૂ. ૧,૦૦૦ ની પ્રામીસરી નોટ (વાયદાચીઠી) બની પાસેછે. તે રકમ સદરહુ ફરિયાદમાં અ ને જે રકમ મળે તેમાં બ મજરે માગેછે. બ એ રકમ મજરે લેઈ શકે. કારણ કે અ ને નુકસાનીનો બદલો મળે એટલે બંનેની પૈસા સંબંધી માગણી નક્કી થાયછે.

(ફ) અ ને બ રૂ. ૧૦૦૦ ની ફરિયાદ કના ઉપર કરે છે; ત્યારે ફક્ત અની પાસે માગતો હોય તે લેહેણાનો, ક સામો દાવો ન કરી શકે.

(ગ) અ રૂ. ૧૦૦૦ ની ફરિયાદ બ ને ક ઉપર કરે છે. તેમાં અ પાસે બ એકલો માગતો હોય તે લેહેણાનો બ થી સામો દાવો ન થાય.

(હ) બ ને ક ની પંત્યાળાની પેઢીમાં અ ને રૂ. ૧,૦૦૦ દેવું છે. કને પાછળ મુકીને બ ગુજરી જાયછે. જુદા સ્વરૂપથી ક પાસે અ ના રૂ. ૧,૫૦૦ લેહેણાછે તેને વાસ્તે ક ઉપર અ ફરિયાદ કરેછે. આમાં કથી રૂ. ૧,૦૦૦ ના લેહેણાનો સામો દાવો થઇ શકે.

પેહેલી સુનાવણી પછી લખી કેફિયત લેવી નહી.

૧૧૨. ગઈ છેલ્લી કલમમાં ઠરાવ્યુ છે તે શિવાય, ફરિયાદની પેહેલી સુનાવણી પછી કોઈ લખી કેફિયત લેવી નહી.

વિશેષ ઠરાવ.

પરંતુ કોઈપણ વખતે કોઇપણ પક્ષકાર પાસેથી લખી કેફિયત માગવાને અથવા એક છતાં બીજી લખી કેફિયત માગવાને, અને તે હાજર કરવાનો વખત ઠરાવવાને કોરટ મુખ્ત્યાર છે.

વળી એવું ઠરાવવામાં આવ્યુ છે કે, સદરહુ પ્રમાણે કોરટે માગવાથી આપેલી લખી કેફિયતોના જવાબને વાસ્તે, લખી કેફીયત અથવા એક છતાં બીજી લખી કેફિયત કોરટની પરવાનગીથી કોઈપણ વખતે લેઈ શકાય.

ટીકા—૧૧૨. અરજી કર્યા પછી વાદીએ લખી હકીકત આપી હોય અને તે ફકત દાવાની અરજીમાં લખેલી વાતને સ્પષ્ટ કરવાને સારૂ હોય તો તે દાખલ કરવાને કાંઈ હરકત નથી. (૨૨ વી. રી. ૩૭૭)

૧૧૩. જે પક્ષકાર પાસેથી સદરહુ પ્રમાણે લેખી કેફિયત માગી હોય તે પક્ષકાર કોરટે ઠરાવેલી મુદતમાં તે કેફિયત આપવાને કસુર કરે, તો તેના વિરૂદ્ધ હુકમનામું કરવાને અથવા ફરિયાદની બાબતમાં પોતાને યોગ્ય લાગે તેવો હુકમ કરવાને કોરટ મુખ્ત્યાર છે. કોરટ લેખી કેફિયત માગે અને પક્ષકાર તે ન આપે ત્યારે શું કરવું.

૧૧૪. લેખી કેફિયત મુકદ્દમાના સ્વરૂપ પ્રમાણે બની શકે તેટલી ટુંકામાં હોવી જોઇયે. અને તે વિવાદ રૂપે લખવી નહી, પણ જે પક્ષકાર લેખી કેફિયત આપે અથવા જેની તરફથી તે આપવામાં આવે તે પક્ષકારને મુકદ્દમામાં જે બીના અગતની લાગે, અને જે બીના તે કબુલ કરતો હોય અથવા તે શાબિત કરી શકશે એમ માનતો હોય, તેજ માત્ર બની શકે તેટલા સાદા વર્ણનમાં લખવી. લેખી કેફિયતો કેમ તૈયારકરવી.

સદરહુ પ્રત્યેક કેફિયતના અનુક્રમે નંબર પાડીને પારેગ્રાફ કરવા, અને પ્રત્યેક પારેગ્રાફમાં ઘણું કરીને બને તેટલી જુદી બાબત લખવી.

૧૧૫. ફરિયાદઅરજી ઉપર સહી કરવાના તથા તેના સાચાપણાના એકરાર કરવાના આ આક્ટમાં પેહેલાં જે નિયમ કહ્યા છે, તે પ્રમાણે લેખી કેફિયત ઉપર સહી કરવી તથા તેના સાચાપણાનો એકરાર કરવો. અને તે પ્રમાણે સહી તથા એકરાર કર્યા વગરની કોઈ લેખી કેફિયત લેવામાં આવશે નહીં. લેખીકેફિયતો ઉપર સહી કરવી તથા તેના સાચાપણાનો એકરાર કરવો.

૧૧૬. કોરટના માગવા ઉપરથી આપેલી અથવા પક્ષકારે પોતાની મેળે આપેલી લેખી કેફિયત વિવાદરૂપે છે, અથવા તેમાં અમસ્તું લંબાણ છે, અથવા ફરિયાદને લાગુ ન પડે એવી બાબત તેમાં લખેલી છે, એમ કોરટને જણાય તો, ખરચ અને બીજી રીતની કોરટને યોગ્ય જણાય તે શરતો કરીને,—જે પક્ષકારે તે આપી હોય તે પક્ષકારને કોરટ ઠરાવે તે મુદતમાં તે દુરસ્ત કરવા સારૂ પાછી આપવાને, કે તે કેફિયત ત્યાંને ત્યાં તેજ વખતે દુરસ્ત કરવાને, અથવા તેના ઉપર હુકમ લખીને તે નામંજુર કરવાને-કોરટ મુખત્યાર છે. વિવાદરૂપ, લંબાણવાળી અથવા નકામી લેખી કેફિયતો વિશે કોર્ટનો અખત્યાર.

આ કલમ પ્રમાણે કંઈ દુરસ્તી કરવામાં આવે ત્યારે, જડજે તે ઉપર પોતાની સહી કરવી. દુરસ્તી ઉપર સહી.

આ કલમ પ્રમાણે કોઈ કેફિયત નામંજુર કરવામાં આવે ત્યારે, કોરટે મુદ્દામ માગ્યાવિના અથવા રજા આપ્યાવિના, તે આપનાર પક્ષકારથી બીજી લેખી કેફિયત અપાશે નહીં. નામંજુર કરવાનું પરિણામ.

બાબ ૯ મો.

કોર્ટે પક્ષકારોની જબાની લેવા વિશે.

ફરિયાદ અરજીનો તથા લેખી કેફિયતનો મંજૂર કબૂલ છે કે નાકબૂલ તે નક્કી કરી લેવું.

૧૧૭. ફરિયાદની પહેલી સુણાવણી વખતે, પ્રતિવાદીથી અથવા તેના પ્લીડરથી કોરટે નક્કી કરવું કે, ફરિયાદઅરજીમાં જણાવેલી હકીકતની બાબતો તેને કબૂલ છે કે નાકબૂલ છે. તેમજ કોઈ પક્ષકારે (જો કોઈ) લેખી કેફિયતમાં હકીકતની બાબતો જણાવેલી હોય,--અને જે પક્ષકારની વિરૂદ્ધ તે બાબતો હોય તે પક્ષકારે સ્પષ્ટરીતે અથવા અર્થ ઉપરથી અવશ્ય સમજાય એ રીતે તે કબૂલ અથવા નાકબૂલ કરી ન હોય,--તો તે બાબતો વિરૂદ્ધ પક્ષકારને કબૂલ છે કે નાકબૂલ છે, એ વાત તે વિરૂદ્ધ પક્ષકારથી અથવા તેના પ્લીડરથી કોરટે નક્કી કરી લેવી. આ પ્રમાણેની કબૂલતો અથવા નાકબૂલતો કોરટે દફતરમાં લખવી.

પક્ષકારની અથવા તેની કે તેના પ્લીડરની સાથે આવેલા માણસની મુખ જબાની.

૧૧૮. જે પક્ષકાર જાતે હાજર થયો હોય અથવા જે કોરટમાં હાજર હોય તેની, અથવા ફરિયાદની બાબતના કોઈ જરૂરના સવાલના જબાબ દેઈ શકે તેવો કોઈ શખ્સ તે પક્ષકારની સાથે કે તેના પ્લીડરની સાથે આવ્યા હોય તેની, ફરિયાદની પહેલી સુણાવણી વખતે અથવા ત્યાર પછીની કોઈ સુણાવણી વખતે, મોહોના સવાલ કરીને જબાની લેવાને કોરટ મુખત્યાર છે. અને કોરટને યોગ્ય લાગે તો, તે જબાની લેતાં કોઈપણ પક્ષકાર સુચવે તે સવાલ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

જબાનીનો મતલબ લખવો.

૧૧૯. તે જબાનીનો મતલબ જડજે લખી લેવો અને તે દફતરનો એક ભાગ ગણવો.

પ્લીડર જવાબ દેવાની ના કહે, અથવા દેઈ શકે નહી ત્યારે શું કરવું.

૧૨૦. જે પક્ષકાર પ્લીડરની મારફતે હાજર થયો હોય તેનો પ્લીડર ફરિયાદસંબંધી કોઈ જરૂરના સવાલનો જવાબ આપવાની ના કહે, અથવા તેનાથી જવાબ ન આપી શકાય, અને કોરટના અભિપ્રાયમાં એમ આવે કે,--જે પક્ષકાર તરફથી તે પ્લીડર છે તે પક્ષકારે તે સવાલનો જવાબ આપવો જોઈએ, અને તે પક્ષકારને જાતે પુછવાથી તે જવાબ આપી શકશે એવું સંભવે છે,--તો ફરિયાદની સુનાવણી આગળના એક દિવસ ઉપર મુલતવી રાખીને તે દીવસે તે પક્ષકારે જાતે હાજર થવું એમ ફરમાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

આપ્રમાણે ઠરાવેલ દિવસે તે પક્ષકાર, કાયદેસર કારણવિના જાતે હાજર ન થાય તો, તેના વિરૂદ્ધ હુકમનામું કરવાને અથવા ફરિયાદની બાબતમાં પોતાને યોગ્ય જણાય તેવો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

બબ ૧૦ મો.

દસ્તાવેજોની શોધ લાવવાવિશે તથા તે કબુલ કરવા, જોવા, હાજર કરવા, અટકાવી રાખવા, ને પાછા આપવા વિશે.

૧૨૧. વિરૂદ્ધ પક્ષકારને અથવા, વિરૂદ્ધ પક્ષકાર એક કર્તાં વધારે હોય ત્યારે, તે પૈકી એક કે વધારેને પુછવાસારૂ કોઇપણ પક્ષકાર કોરટની રજા લેઇને કોઇપણ વખતે લખેલા સવાલ કોરટ મારફતે આપવાને મુખત્યાર છે. અને ઘણા પક્ષકારોને પુછવાસારૂ સવાલ આપવા હોય તો તે પક્ષકારો પૈકી દરેકે કયા કયા સવાલનો જવાબ દેવાનો છે એ તે નીચે ટીપમાં જણાવવું. સવાલનામું આપવાનો અખત્યાર.

પરંતુ કોરટની પરવાનગીશિવાય એકજ શખ્સને એક કર્તાં વધારે સવાલનામાં કોઈ પક્ષકારે આપવાં નહીં; અનેપ્રતિવાદીએ પ્રથમ લેખી કેફીયત આપી ન હોય તથા તે કેફિયત લેઇને દફતરમાં દાખલ કરવામાં આવી ન હોય તો પ્રતિવાદીથી વાદીને પુછવા સારૂ સવાલનામું અપાશે નહીં.

૧૨૨. કલમ ૧૨૧ પ્રમાણે આપેલા સવાલ જે પક્ષકારને તે પુછવાના હોય તે પક્ષકારનો જે કોઇ પ્લીડર હોય તો, તે પ્લીડરને પોંચાડવા; અથવા સમન બજાવવાને વાસ્તે આ આકટમાં પહેલાં જે નિયમ ઠરાવેલાછે તે પ્રમાણે તે પોંચાડવા; અને આ બીજી રીતે પોંચાડવામાં આવે ત્યારે કલમ ૭૯, ૮૦, ૮૧, તથા ૮૨ ના ઠરાવો લાગુ પડી શકે તેટલા લાગુ પાડવા. સવાલનામું પોંચાડવાનું.

૧૨૩. ફરિયાદના ખરચની વ્યવસ્થા કરવામાં, કોઈ પણ પક્ષકારની અરજ ઉપરથી, કોરટે તજવીજ કરવી અથવા કરાવવીકે સદરહુ રીતે સવાલો આપવા ઘટારત હતા કે નહીં અને જો કોરટને એમ લાગે કે,–તે સવાલ વિનાકારણ અથવા હેરાન હેરાન કરવા સારૂ અથવા અમસ્તુ લંબાણ કરીને આપ્યાછે–તો સદરહુ સવાલોને લીધે તથા તેમના જવાબોને લીધે જે ખરચ થાય તે, જેનો દોષ હોય તે પક્ષકારે સાસવું પડશે. સવાલનામું આપવું ઘટારત હતું કે નહી તેની તજવીજ.

૧૨૪. સંસ્થાપિત મંડળી (બાડી કારપોરેટ) અથવા જાઇંટ સ્ટાક કંપની–પછી તે સંસ્થાપિત હોય કે નહી–અથવા જેને પોતાને નામે કે કોઇ અમલદારને કે બીજા શખ્સને નામે વાદી કે પ્રતિવાદી થવાનો કાયદા પ્રમાણે અખત્યાર હોય તેવી બીજી કોઈ માણસોની મંડળી, એ ફરિયાદનો કોઇ પક્ષકાર હોય, તો તે કારપોરેશનના કંપનીના અથવા મંડળીના કોઇ મેંબરને અથવા અમલદારને સવાલનામું આપવાની પરવાનગીનો હુકમ મેળવવા સારૂ કોઈ પણ વિરૂદ્ધ પક્ષકાર કોરટને અરજ કરવાને મુખત્યાર છે, અને તે પ્રમાણે હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યારછે. કારપોરેશન અથવા કંપનીના અમલદારને સવાલનામું પોંચાડવાનું.

લાગુ નથી એ વગેરે કારણથી સવાલના જવાબ આપવાની ના કહેવાનો અખ્ત્યાર.

૧૨૫. સવાલના જવાબ તમારે જાતે આપવા અથવા સદરહુ પ્રમાણે કોઇ મેંબરે કે અમલદારે આપવા એમ કોઈ પક્ષકારને કહેવામાં આવ્યું હોય તો,– કોઈ સવાલ નકામોછે, અથવા તે શુદ્ધ બુદ્ધિથી ફરિયાદના કામ સારૂ કર્યો નથી, અથવા ફરિયાદની જે પાયરીએ તે સવાલ કર્યોછે તે પાયરીએ પુછેલી બાબત જોઇએ તેટલી જરૂરની નથી,—એ સબબથી અથવા બીજા કોઇ તેવાજ સબબથી તે સવાલનો જવાબ દેવાની ના પાડવાને તે પક્ષકાર મુખ્ત્યારછે.

સવાલના જવાબમાં સોગનનામું ગુજારવાની મુદત.

૧૨૬. સવાલના જવાબ સોગનનામા (આફિડેવિટ) થી આપવા, અને તે સોગનનામું સવાલ પોંચે ત્યારથી દશ દિવસમાં અથવા જડજ રજા આપે તેટલી વધારે મુદતમાં કોરટમાં દાખલ કરવું.

કોઈ પક્ષકાર પુરતી રીતે જવાબ ન આપે ત્યારે શી રીતે કરવું.

૧૨૭. જેને સવાલ પુછેલા હોય તે સખ્સ કોઇ સવાલનો જવાબ દેવો છોડી દે, અથવા જવાબ દેવાની ના પાડે, અથવા અધુરો જવાબ દે તો, તું જવાબ દે અથવા પુરો જવાબ દે એમ—જે પ્રસંગ હોય તે પ્રસંગ હોય તે પ્રમાણે–હુકમ કરાવવા સારૂ કોરટને અરજ કરવાને સવાલ કરનારો પક્ષકાર મુખ્ત્યારછે. અને સોગનનામાથી અથવા મોંઢાની જબાનીથી, જડજ જે ફરમાવે તે રીતે, તારે જવાબ આપવો અથવા પુરો જવાબ આપવો એમ હુકમ કરવાને કોરટ મુખ્ત્યારછે. પરંતુ જડજની નજરમાં એમ આવે કે કલમ ૧૨૫ પ્રમાણે કોઈ સવાલનો જવાબ આપવાની જરૂર નથી તો તે સવાલનો જવાબ જડજે માગવો નહીં.

દસ્તાવેજોના ખરાપણા વિશે કબુલત માગવાનો અખ્ત્યાર.

૧૨૮. ફરિયાદના કામમાં કોઇ અગત્યનો દસ્તાવેજ હોય તો (તે દસ્તાવેજ પુરાવામાં લેવાને જે વાજબી હરકતો હોય તે બધી કાયમ રાખીને) તે દસ્તાવેજનું ખરાપણું કબુલ કરો એ પ્રમાણે, સુનાવણી પહેલાં દસ દિવસથી ઓછી નહીં એવી યોગ્ય મુદતમાં, સામા પક્ષકારને કોરટ મારફત નોટીસ આપીને એમાંથી ગમે તે પક્ષકાર પુછવાને મુખ્ત્યારછે.

તે દસ્તાવેજના ખરાપણાની કબુલત પણ લખેલી હોવી જોઇએ; અને તેના ઉપર તે સામા પક્ષકારે અથવા તેના પ્લીડરે સહી કરીને તે કોરટમાં દાખલ કરવી.

ઉપર પ્રમાણે નોટીસ આપી ન હોય ત્યારે, જડજ બીજી રીતે ન ફરમાવે તો, તે દસ્તાવેજ શાબિત કરવાનું ખરચ આપવામાં નહીં આવે.

ઉપર પ્રમાણે નોટીસ પોંચ્યા પછી ચાર દિવસમાં તે દસ્તાવેજનું ખરાપણું કબુલ કરવામાં ન આવે, અને ખરાપણું કબુલ કરવું જોઇતું હતું એ વાત જડજને વાજબી જણાય, તો ફરિયાદનો નિકાલ ગમે તેવો

થાય તોપણ, તે દસ્તાવેજ સાબિત કરવાનું ખરચ ના કબુલ કરનાર પક્ષકાર ઉપર નાખવું.

૧૨૯. કોઈ ફરિયાદ ચાલુ હોય તે દરમ્યાન કોઈ પણ વખતે, તે ફરિયાદની કોઈ તકરારી બાબત સંબંધી જે દસ્તાવેજો ફરિયાદના કોઇ પક્ષકારના કબજામાં અથવા અખત્યારમાં હાલ અથવા પહેલેથી હોય, તે બધા સોગનનામાથી જણાવવાનો તે પક્ષકારને હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. તેમજ તેવો હુકમ કરાવવા સારૂ પહેલી સુનાવણી પહેલાં કોઇ પણ વખતે ફરિયાદનો કોઇ પણ પક્ષકાર કોરટને અરજ કરવાને મુખત્યાર છે. દસ્તાવેજનો શોધ લગાડવાનો હુકમ કરવાનો અખત્યાર.

આ કલમ પ્રમાણે કરેલા પ્રત્યેક સોગનનામામાં જે દસ્તાવેજો લખ્યા હોય તે પૈકી જો કોઈ દસ્તાવેજ હાજર કરવાને સોગનનામું કરનારને હરકત હોય તો કયો દસ્તાવેજ હાજર કરવાને હરકત છે, અને તે હરકતનાં કારણ શાં છે, એ તે સોગનનામામાં બતાવવું. એ હુકમના જવાબનું સોગનનામું.

૧૩૦. કોઈ ફરિયાદ ચાલુ હોય તે દરમ્યાન કોઇપણ વખતે, તે ફરિયાદમાં અગર કામમાં જે તકરારી બાબત હોય તે સંબંધી જે દસ્તાવેજો ફરિયાદના કોઈ પક્ષકારના કબજામાં અથવા અખત્યારમાં હોય, તે પૈકી જે દસ્તાવેજો તે પક્ષકારે હાજર કરવા વાજબી છે એમ કોરટને જણાય, તે દસ્તાવેજો હાજર કરવાસારૂ તે પક્ષકારને હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. અને તે દસ્તાવેજો હાજર કરવામાં આવે એટલે પોતાને વાજબી જણાય તે રીતે તેમનો ઉપયોગ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. દાવો ચાલતાં દસ્તાવેજો હાજર કરવા વિશે હુકમ કરવાનો અખત્યાર.

૧૩૧. કોઈ પક્ષકારને કોઈ બીજો પક્ષકાર ફરિયાદની સુનાવણી વખતે અથવા તે પહેલાં કોઇપણ વખતે કોરટની માફરતે નોટીસ આપી શકે છે; એવી રીતની કે, નોટીસ આપનાર પક્ષકારને અથવા તેના પ્લીડરને જોવાસારૂ તથા તે પક્ષકારને કે પ્લીડરને નકલ કરી લેવાસારૂ કોઈ અમુક દસ્તાવેજ, તમારે હાજર કરવો. ફરિયાદ અરજી વગેરેમાં હવાલો આપેલા દસ્તાવેજો જોવા સારૂ હાજર કરવા બાબત નોટીસ.

સદહુ નોટીસ જે પક્ષકાર માન્ય ન કરે તેને તે ફરિયાદમાં પોતની તરફથી તે દસ્તાવેજ પુરાવામાં આપવાની પછીથી છુટ મળશે નહીં. પણ જો તે કોરટની ખાત્રી કરે કે, તે દસ્તાવેજ માત્ર તેના પોતાનાજ હક્ક વિશે છે, અથવા તે નોટીસ માન્ય ન કરવાનું બીજું કંઈ પુરતુ કારણ હતું તો છુટ મળશે. તે નોટીસ અમાન્ય કરવાનું પરિણામ.

૧૩૨. જે પક્ષકારને તેવી નોટીસ આપી હોય તે પક્ષકારે નોટીસ પોંચે ત્યારથી દશ દિવસમાં તે નોટીસ આપનાર પક્ષકારને કોરટની મારફતે સામી નોટીસ આપવી. તેમાં એમ લખવું કે, તે દસ્તાવેજો અથવા તે પૈકી જે દસ્તાવેજો હાજર કરવાને તેને હરકત ન હોય તેવા દસ્તાવેજો તેના જેને તે નોટીસ મળે તે પક્ષકારે ક્યારે અને ક્યાં તે દસ્તાવેજ

જોવાને મળશે એ બાબત સામી નોટીસ આપવી.

ક્ષીડરની આફીસમાં અથવા બીજે કોઈ સુગમ પડે તેવે ઠેકાણે આ નોટીસ પોંચ્યાપછી ત્રણ દિવસમાં અમુક વખતે જોવા મળશે. અને કોઈ દસ્તાવેજ હાજર કરવાને તેને હરકત હોય તો, કયો દસ્તાવેજ હાજર કરવાને હરકત છે તથા તે હરકતનાં કારણ શાં છે, એપણ તે નોટીસમાં જણાવવું.

જોવા દેવાનો હુકમ કરવાની અરજ.

૧૩૩. કલમ ૧૩૧ પ્રમાણે જે પક્ષકારને નોટીસ પોંચાડી હોય તે પક્ષકાર કલમ ૧૩૨ પ્રમાણે સામી નોટીસ ન આપે, અથવા દસ્તાવેજ જોવા દેવામાં હરકત લે, અથવા તે જોવાસારૂ ગેરસોઈનું ઠેકાણું નામે, તો જે પક્ષકારને તે દસ્તાવેજ જોવાની મરજી હોય તે પક્ષકાર તે દસ્તાવેજ જોવા દેવાનો હુકમ કરાવવાસારૂ કોરટને અરજ કરવાને મુખત્યાર છે.

તે અરજ સોગનનામાને આધારે કરવી.

૧૩૪. તેવી અરજ સોગનનામાને આધારે કરવીજોઇએ, અને તે સોગનનામામાં (અ) કયા દસ્તાવેજો જોવાને જોઇએ છીએ તે, (બ) અરજ કરનાર પક્ષકારને તે જોવાનો હક્ક છે તે તથા (ક) જે પક્ષકારની વિરુદ્ધ અરજ કરવામાં આવે તે પક્ષકારના કબજામાં અથવા અખત્યારમાં તે દસ્તાવેજો છે, એ વાત જણાવવી જોઇએ. પરંતુ ફરિયાદ અરજીમાં લખી કેફિયતમાં, અથવા જે પક્ષકારની વિરુદ્ધ અરજ કરવામાં આવે તેના સોગનનામામાં જે દસ્તાવેજોનો હવાલો આપ્યો હોય તેમની બાબતમાં, અથવા દસ્તાવેજોવિશે તે પક્ષકારે કરેલા સોગનનામામાં જે દસ્તાવેજો બહાર પડ્યા હોય તેમની બાબતમાં, સોગનનામુ કરવાની જરૂર નથી.

શોધ કાઢવાનો હક જે તકરારી બાબત અથવા મુદ્દા ઉપર આધાર રાખતો હોય તે તકરારી બાબત અથવા મુદ્દાનો પ્રથમ નિર્ણય કરવા વિશે ફરમાવવાનો અખત્યાર.

૧૩૫. જે પક્ષકાર પાસેથી કોઈ જાતના દસ્તાવેજની શોધ કાઢવાનું અથવા તે જોવાનું હોય, તે પક્ષકાર તે તમામ અથવા તેના કંઈ ભાગની શોધ કાઢવાની કે તે જોવા દેવાની હરકત લે, અને કોરટની એવી ખાત્રી થાય કે, તે શોધ કાઢવાનો અથવા જોવાનો હક્ક ફરિયાદમાંની કોઈ તકરારી બાબત અથવા મુદ્દા ઉપર આધાર રાખેછે; અથવા એવી ખાત્રી થાય કે બીજા કોઈ કારણને લીધે શોધ કાઢવાના કે જોવાના હક્કવિશે ઠરાવ કર્યા પહેલાં તે તકરારી બાબત કે મુદ્દાનો નિર્ણય કરવો જોઇએ છીએ; તો પ્રથમ તે તકરારી બાબત અથવા મુદ્દાનો નિર્ણય કરવો અને શોધ કાઢવા અથવા જોવાવિશેની વાતનો નિકાલ બાકી રાખવો એવો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

જવાબ ન દે અથવા જોવા ન દે તેનું પરિણામ.

૧૩૬. આ બાબપ્રમાણે લેખી સવાલોના જવાબ દેવાસારૂ, શોધ લગાડવાસારૂ હાજર કરવાસારૂ અથવા જોવા દેવાસારૂ કોઈ પક્ષકારને કરેલો હુકમ તેને યોગ્યરીતે પોંચાડ્યા છતાં તે માન્ય ન કરે ત્યારે, જો તે પક્ષકાર વાદી હોય તો, તે કામ ચલાવતો નથી એમ ગણીને તેની ફરિયાદ

કાઢી નાખવાને તે પાત્ર થશે; અને જો તે પ્રતિવાદી હોય તો, તેણે કંઈ જવાબ આપ્યો હોય તે બાતલ કરવાને, તથા હાજર થઈને જવાબ ન આપ્યો હોય ત્યારે તે જે સ્થિતિમાં હોત તે સ્થિતિમાં રહેવાને પાત્ર થશે;

અને જે પક્ષકારે સવાલ કર્યા હોય અથવા જે શોધ કાઢવા હાજર કરવા કે જોવા માગતો હોય, તે પક્ષકાર તે પ્રમાણે હુકમ થવાસારૂ કોરટને અરજ કરવાને મુખત્યાર છે, અને કોરટ તે પ્રમાણે હુકમ કરવાને મુખત્યાર છે.

સવાલોના જવાબ આપવાસારૂ, શોધ લગાડવાસારૂ, હાજર કરવાસારૂ અથવા જોવાદેવાસારૂ આ બાબપ્રમાણે કાઢેલો કોઈ હુકમ કોઈ પક્ષકારને હાથોહાથ પોંચાડયો હોય અને તે પક્ષકાર તે માન્ય ન કરે, તો તે હિંદુસ્તાનના ફોજદારી કાયદાની કલમ ૧૮૮ માં કહેલા ગુન્હાનો ગુન્હેગાર પણ ગણાશે.

૧૩૭. કોરટ પોતાની મેળે, અથવા ફરિયાદનાં કોઈ પક્ષકારોની અરજ ઉપરથી પોતાની મરજીમાં આવે તો, પોતાના દફતરમાંથી અગર બીજી કોઈ કોરટમાંથી બીજી કોઈ ફરિયાદના અથવા કામના કાગળ મગાવીને જોવાને મુખત્યાર છે.

કોરટ પોતાના દફતરમાંથી અથવા બીજી કોરટોમાંથી કાગળ મગાવે.

આ કલમ પ્રમાણે કરેલી પ્રત્યેક અરજને (કોરટ બીજી રીતે ન ફરમાવે તો) અરજદારે અથવા તેના પ્લીડરે સોગનનામું કરીને પુષ્ટી આપવી. તે સોગનનામામાં—જે ફરિયાદમાં અરજ કરી હોય તે ફરિયાદમાં તે કાગળો શી રીતે જરૂરના છે, તથા તે કાગળોની કે તે પૈકી અરજદારને જોઈએ તેટલા તેના ભાગની યોગ્ય રીતે સહી સુધાંતની નકલો ઘણી ઢીલ અથવા ખરચ કર્યા વગર મળે તેમ નથી, અથવા ઇનસાફ થવા સારૂ અસલ હાજર કરવાની જરૂર છે,—એ લખવું.

હિંદુસ્તાનના સન ૧૮૭૨ ના પુરાવાના આક્ટ પ્રમાણે જે દસ્તાવેજ ફરિયાદમાં અગ્રાહ્ય થતા હોય, તે દસ્તાવેજ કોરટ પુરાવામાં વાપરી શકે એમ આ કલમની કોઈ પણ વાતથી સમજવું નહી.

૧૩૮. પક્ષકારોના કબજામાં અથવા અખત્યારમાં હોય એવા દરેક પ્રકારના જે દસ્તાવેજી પુરાવા ઉપર આધાર રાખવાનો તેમનો ઇરાદો હોય, અને જે પુરાવો કોરટમાં પ્રથમ દાખલ થઈ ગયો ન હોય તે તમામ દસ્તાવેજો, તથા પહેલી સુનાવણી પહેલાં કોઈ પણ વખતે જે દસ્તાવેજો હાજર કરવાને કોરટે હુકમ કર્યા હોય તે સર્વે દસ્તાવેજો, પક્ષકારોએ અથવા તેમના પ્લીડરોએ ફરિયાદની પહેલી સુનાવણી વખતે પોતાની સાથે આણવા, અને કોરટ માગે તે વખત હાજર કરવા સારૂ તે તૈયાર રાખવા.

દસ્તાવેજી પુરાવો પહેલી સુનાવણી વખતે તૈયાર રાખવો.

ટીકા—૧૩૮. પક્ષકારોએ પોતાના દસ્તાવેજ હાજર રાખવા પણ પહેલી સુણાવણી વખતે તે કામમાં દાખલ કરવાની જરૂર નથી ૧૦ વી. રી. ૧૭૯ પહેલી સુણાવણી એટલે જે પહેલી સુણાવણીને દીવશે પુરાવો લેવામાં આવે તે; તેથી તે વખતે પણ પક્ષકારોએ પુરાવાને તૈયાર રાખવો. ૨૧ વી. રી. ૪૨

દસ્તાવેજો હાજર ન રાખવાનું ફળ.

૧૩૯. કોઈ પણ પક્ષકારના કબજામાં અથવા અખત્યારમાં હોય તેવો દસ્તાવેજી પુરાવો કલમ ૧૩૮ ના ઠરાવ પ્રમાણે હાજર કરવો જોઇતો હતો એવું છતાં તે હાજર કર્યો ન હોય તો, તે ન હાજર કરવાનું કોરટની ખાત્રીલાયક કારણ બતાવ્યા વગર, તે કામની પછીની કોઇ સુનાવણી વખતે તે દસ્તાવેજો પુરાવામાં લેવાશે નહીં, અને આવો કોઈ પુરાવો જડજ લે તો તેણે તેમ કરવાનાં પોતાનાં કારણ લખી રાખવાં.

ટીકા—૧૩૯. આ કલમનો હેતુ એ છે કે જેમ બને તેમ વહેલામાં વહેલા એટલે પહેલી સુણાવણી વખતે પક્ષકારોએ દસ્તાવેજો રજુ કરવા જોઇએ કે તેથી મુદ્દા નક્કી થયા પછી અગર કામની થોડીક સુણાવણી થયા પછી જે હકીકત નીકળે તેને મળતા આવતા ખોટા દસ્તાવેજો બની શકે નહી, તેથી મુદ્દા ઠરાવવામાં આવ્યા પછી પક્ષકારો હક કરી દસ્તાવેજી પુરાવો દાખલ કરાવી શકે નહીં; પણ જો તેવો પુરાવો પાછળથી રજુ કરવો હોય તો પહેલાં તે કેમ દાખલ કરવામાં આવ્યો નહોતો તેનાં કારણો બતાવવાં જોઈએ. (૯ વી. રી. ૨૯૪)

કોરટે દસ્તાવેજો લેવા.

૧૪૦. પહેલી સુનાવણી વખતે પક્ષકારોએ પોતપોતે હાજર કરેલા દસ્તાવેજો કોરટે લેવા. પરંતુ પ્રત્યેક પક્ષકારે હાજર કરેલા દસ્તાવેજોની સાથે તેમની બરાબર યાદ, કે કોરટ વખતે વખતે ફરમાવે તેવા નમુનામાં તૈયાર કરીને આપી હોય તો તે લેવા.

લાગુ ન પડે તેવા અથવા અગ્રાહ્ય દસ્તાવેજો નામંજુર કરવા.

ફરિયાદની કોઇપણ સુનાવણી વખતે કોરટની નજરમાં એમ આવે કે કોઈ દસ્તાવેજ લાગુ પડતો નથી, અથવા બીજીરીતે પુરાવામાં લેવાય એવો નથી, તો તે દસ્તાવેજ નામંજુર કરવાને કોરટ સુખત્યાર છે, પણ તે નામંજુર કરવાનાં કારણ લખીને તેમ કરવું.

શાબિત થયા વિના કોઈ દસ્તાવેજ દફતરમાં દાખલ કરવો નહી.

૧૪૧. જે તે વખતે જે પુરાવાનો કાયદો અમલમાં હોય તે કાયદા પ્રમાણે જે દસ્તાવેજ શાબિત થયો ન હોય, અથવા કબુલ કર્યો ન હોય, તે દસ્તાવેજ દફતરમાં દાખલ કરવો નહીં. આ રીતે શાબિત થએલા અથવા કબુલ કરેલા પ્રત્યેક દસ્તાવેજઉપર શેરો કરવો તેમાં, ફરિયાદનો નંબર, તથા સરનામું, તે હાજર કરનાર શખસનું નામ, તથા હાજર કર્યાની તારીખ લખવી. પછી જડજે તેનાઉપર પોતાને હાથે એવો શેરો કરવો કે જે શખસના વિરુદ્ધ તે વાપર્યો છે તે શખસના વિરુદ્ધ તે શાબિત થયો છે અથવા તે શખસે કબુલ કરેલો છે .(જે હોય તે). પછી દફતરના એકભાગ તરીકે તે દસ્તાવેજ દાખલ કરવો.

શાબિત થએલા દસ્તાવેજો ઉપર નિશાની કરીને તે દાખલ કરવા.

પરંતુ જો તે દસ્તાવેજ દુકાનના ચોપડામાં અથવા બીજા ચોપડામાં લખેલો મજકુર હોય તો, જે પક્ષકારની તરફથી તે ચોપડો હાજર કરવામાં આવ્યો હોય તે પક્ષકાર તે લખેલા મજકુરની નકલ આપવાને મુખત્યાર છે. તે નકલઉપર સદરહુપ્રમાણે શેરો કરીને તે દફતરના એક ભાગ તરીકે દાખલ કરવી, અને ચોપડામાં લખેલા મજકુરઉપર કોરટે નિશાની કરીને પછી તે ચોપડો હાજર કરનાર શખસને પાછો આપવો.

દુકાનના ચોપડામાં લખેલો મજકુર.

પહેલી સુનાવણી વખતે હાજર કરેલા જે દસ્તાવેજો ઉપર કલમપ્રમાણે શાબિત થયા ન હોય અથવા કબુલ કર્યા ન હોય તે બધા દસ્તાવેજો જે જે પક્ષકારે હાજર કર્યા હોય તેને તેને પાછા આપી દેવા.

૧૪૨. આ પ્રમાણે શાબિત થએલા અથવા કબુલ કરેલા કોઈ દસ્તાવેજ ઉપર એમાંથી કોઈપણ પક્ષકારે પુરાવાતરીકે આધાર રાખ્યો હોય, પણ કોરટની નજરમાં એમ આવે કે તે દસ્તાવેજ પુરાવામાં લેવાલાયક નથી, તો તે ઉપર "નામંજુર" એ શબ્દ જાસ્તી લખીને બીજો શેરો કરવો અને તે શેરાઉપર જડજે સહી કરવી.

નામંજુર કરેલા દસ્તાવેજો ઉપર નિશાની કરવી.

પછી તે દસ્તાવેજ હાજર કરનાર પક્ષકારને પાછો આપવો.

અને તે પાછો આપવો.

૧૪૩. કલમ ૬૨, ૧૪૧, અને ૧૪૨ માં ગમે તે ઠરાવ હોય તો એ, જો કોરટને પુરતું કારણ જણાય તો, કોરટની રૂબરૂ કોઈ પણ ફરિયાદમાં હાજર કરેલો કોઈ દસ્તાવેજ અથવા ચોપડો કોરટને યોગ્ય લાગે તેટલી મુદતસુધી અને તેવી શરતોથી અટકાવીને કોરટના કોઈ અમલદારના હવાલામાં રાખવો એમ ફરમાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

કોઈ દસ્તાવેજ અટકાવી રાખવાનો કોરટ હુકમ કરે.

૧૪૪. જે ફરિયાદો ઉપર અપીલ થઈ શકતી નથી તે ફરિયાદોમાં ફરિયાદનો નિકાલ થયા પછી, અને જે ફરિયાદો ઉપર અપીલ થઈ શકે તેમાં હુકમનામા ઉપર અપીલ કરવાની મુદત વીતી ગયા પછી, અથવા અપીલ થઈ હોય તો અપીલનો નિકાલ થયા પછી, ફરિયાદના દફતરમાં દાખલ કરેલો કોઈ દતાવેજ, ફરિયાદના પક્ષકારે અથવા બીજા કોઈએ જેણે હાજર કર્યો હોય તેની તે દસ્તાવેજ પાછો લેવાની મરજી હોય, અને કલમ ૧૪૩ પ્રમાણે તે દસ્તાવેજ અટકાવી રાખ્યો ન હોય તો, તે દસ્તાવેજ પાછો લેવાને તેનો હક છે.

પુરાવામાં દાખલ કરેલો દસ્તાવેજ ક્યારે પાછો અપાય.

પરંતુ દસ્તાવેજ પાછો લેવાની અરજ કરનાર શખસ તે દસ્તાવેજની સહી સુધાંતની નકલ અસલ દસ્તાવેજને ઠેકાણે મુકવા સારૂ યોગ્ય અમલદારને આપે તો અપીલની મુદતવિત્યા પહેલાં અથવા અપીલનો નીકાલ થયા પહેલાં કોઇપણ વખતે તે દસ્તાવેજ પાછો આપી શકાય.

ઠરાવેલી મુદત પહેલાં દસ્તાવેજ ક્યારે પાછો આપી શકાય.

અમુક દસ્તાવેજ પાછા આપવા નહી.

વળી એવું ઠરાવ્યું છે કે, હુકમનામું થવાથી જે દસ્તાવેજ રદ અથવા નકામો થયો હોય તે પાછો આપવો નહીં.

પાછા આપેલા દસ્તાવેજની પોંચ આપવી.

જે દસ્તાવેજ પુરાવામાં દાખલ કર્યો હોય તે પાછો આપતી વખતે, તે કામને સારૂ રાખેલી પાવતી બુકમાં પાછો લેનાર શખસે પોંચ આપવી.

દસ્તાવેજો વિશેના ઠરાવ સાકાર પદારથોને લાગુ કરવા.

૧૪૫. દસ્તાવેજો સંબંધી આ કાયદામાં જે ઠરાવો છે તે, પુરાવા તરીકે હાજર કરી શકાય એવા બીજા બધા સાકાર પદાર્થોને બને તેટલા લાગુ કરવા.

બાબ ૧૧ મો.

મુદ્દા ઠરાવવાવિશે.

મુદ્દા કાઢવાનું.

૧૪૬. હકીકતનો અથવા કાયદાનો કોઈ જરૂરનો વિચારમાં લેવાનો મજકુર એક પક્ષકાર ખરોછે એમ કહે અને બીજો તે ના કબુલ કરે ત્યારે મુદ્દા નીકળે.

ફરિયાદ કરવાનો હક્ક બતાવવાને વાસ્તે કાયદાના અથવા હકીકતના જે વિચારમાં લેવાના મજકુરો વાદીએ સ્પષ્ટરીતે કહેવા જોઇયે, તે જરૂરના વિચારમાં લેવાના મજકુરો સમજવા.

કોઈ જરૂરનો વિચારમાં લેવાનો મજકુર એક પક્ષકાર ખરોછે એમ કહે અને બીજો તે નાકબુલ કરે ત્યારે તેવા પ્રત્યેક જરૂરના વિચારમાં લેવાના મજકુરને વાસ્તે જુદો મુદ્દો ઠરાવવો.

મુદ્દા બે જાતના હોય છેઃ (અ) હકીકતના મુદ્દા (બ) કાયદાના મુદ્દા.

ફરિયાદની પહેલી સુનાવણી વખતે ફરિયાદઅરજી, તથા લેખી કેફીઅત હોય તો તે, વાંચીને તથા જરૂર જણાય તે પ્રમાણે પક્ષકારોની જબાની લઇને, કોરટે નક્કી કરવું કે હકીકતના અથવા કાયદાના ક્યા જરૂરના વિચારમાં લેવાના મજકુર વિશે પક્ષકારોમાં તફાવત છે, અને પછી જે મુદ્દાઉપર મુકદ્દમાના ખરા નિવેડાનો આધાર કોરટને જણાતો હોય તે મુદ્દા કાઢીને દફતરમાં નોંધવા.

એકજ ફરિયાદમાં કાયદા તથા હકીકત બંનેના મુદ્દા નીકળતા હોય અને કોરટની નજરમાં એમ આવે કે માત્ર કાયદાના મુદ્દા ઉપરથીજ મુકદમાનો નિકાલ થાય તેમ છે, તો કોરટે પ્રથમ કાયદાના મુદ્દાની ચોકશી કરવી, અને તેમ કરવાને વાસ્તે જો યોગ્ય જણાય તો, કાયદાના મુદ્દાનો નિર્ણય થઈ રહે ત્યાંસુધી હકીકતના મુદ્દા ઠરાવવાનું મુલતવી રાખવાને કોરટ મુખત્યારછે.

ફરિયાદની પહેલી સુનાવણી વખતે પ્રતિવાદી કંઈ જવાબ ન આપે તો, કોરટે મુદ્દા કાઢીને નોંધવા જોઇએ એમ આ કલમમાં કહેલી કોઈ વાતથી સમજવું નહીં.

ટીકા—૧૪૬. જો પ્રતિવાદી બચાવ કરતો ન હોય તો અગર ઇસ્યુ કાઢવાની જરૂર ન હોય તો મુદ્દા કાઢવા નહી; નહીંતો મુદ્દા જરૂર કાઢવા જોએ. ૧૧ મું. ઈ. આ. ૨૫

અસલ કોરટે મુદ્દા કાઢ્યા નહી અને વાદીના વિરૂદ્ધ ઠરાવ કર્યો વાદીએ અપીલ કરી પણ મુદ્દા નહોતા કાઢ્યા તે વીશે અપીલમાં તે કાંઈ બોલ્યો નહી પણ જે તારીખે પ્રતિવાદીએ કેફીઅત દાખલ કરી તેજ તારીખે ફેંસલો આપવામાં આવ્યાથી પ્રતિવાદીના કહેવા વિરૂદ્ધ તેનાથી પુરાવો દાખલ થઈ શક્યો નહી તેવી તકરાર ઉઠાવી હાઇકોરટે જજમેન્ટમાં જણાવ્યું કે ઇસ્યુ કાઢ્યા હોતતો કામ વધારે નિયમીતપણે ચલાવ્યું કહેવાત પણ આ કામમાં ફક્ત એકજ મુદ્દો હતો તેથી તે નહી ઠરાવવાથી વાદી આડે માર્ગે ગયોછે એમ બની શકે નહી પ્રીવીકોંસીલમાં અપીલ જતાં પણ હાઇકોરટનો ઠરાવ બાહાલ રહ્યો. ૧૩ મું. ઈ. આ. ૫૭૩ પાછળની કલમ ૫૭૮ જુઓ.

પક્ષકારોના વકીલોએ મુદ્દા કબુલ રાખ્યા એવું કબુલતનું લખાણ થયા પછી અગત્યનો મુદ્દો રહી ગયા છે એવી તકરાર ઉઠાવી શકાય નહી. માર્શ. પાનું ૫૧૯

દાવાની અરજી અને પ્રતિવાદીની હકીકત ઉપરથી મુદ્દા ઠરાવવામાં આવે એટલુંજ નહીં પણ આ કલમ પ્રમાણે પક્ષકારોની મુખ જુબાની લીધા ઉપરથી પણ મુદ્દા ઠરાવી શકાય.

શા ઉપરથી મુદ્દા કાઢવા તે.

૧૪૭. નીચેનાં બધાં અથવા તેમાંના કોઈ એક સાધન ઉપરથી મુદ્દા કાઢવાને કોરટ મુખત્યાર છે:—

(અ) પક્ષકારોએ અથવા તેમની વતી હાજર હોય તે શખસોએ સોગન ઉપર કહેલી હકીકત, અથવા તે પક્ષકારોના કે શખસોના પ્લીડરોએ કહેલી હકીકત;

(બ) ફરિયાદ અરજીમાં કહેલી હકીકત, અથવા ફરિયાદમાં જો કંઈ લેખી કેફિયતો આપવામાં આવી હોય તો તેમાં કહેલી હકીકત, અથવા ફરિયાદમાં સવાલ આપેલા હોય તેના જવાબમાં કહેલી હકીકત;

(ક) એમાંથી કોઈ પક્ષકારે હાજર કરેલા દસ્તાવેજોના મજકુર.

મુદ્દા કાઢ્યા પહેલાં કોરટ સાક્ષી અથવા દસ્તાવેજ તપાસે.

૧૪૮. કોરટની રૂબરૂ હાજર ન હોય એવા કોઈ શખસની જુબાની લીધાશિવાય, અથવા ફરિયાદમાં હાજર કર્યો ન હોય એવો કોઈ દસ્તાવેજ જોયાવગર મુદ્દા બરોબર રીતે કાઢી શકાશે નહીં, એમ કોરટની નજરમાં આવે તો, કોઈ આગળનો દિવસ ઠરાવીને તે ઉપર મુદ્દા કાઢવાનું બંધ રાખ-

વાને તથા (હિંદુસ્તાનના પુરાવાના આક્ટમાં કહેલા નિયમોને બાધ ન આવે તે રીતે) સમન અથવા બીજી પ્રોસેસ કાઢીને કોઈ શખ્સને હાજર રહેવાની જરૂર પાડવાને, અથવા જેના હાથમાં કોઈ દસ્તાવેજ હોય તેને તે હાજર કરવાની જરૂર પડવાને, કોરટ મુખત્યાર છે.

ટીકા—૧૪૮. દાવાની અરજીમાં જે હકીકત હોય તે ઉપરથીજ દાવાની તજવીજ કોરટ કરવાને બંધાઈ નથી. પક્ષકારોની વચ્ચે શો વાંધો છે તે કોરટે નકી કરવો જોઇએ, અને તેમ કરવામાં જરૂર પડે તો મુદ્દા આ કલમ પ્રમાણે સુધારવા પણ ખરા. ૬ બ. લો. રી. ૨૭૩

મુદ્દા વધારવાની, દુરસ્ત કરવાનો, અને કમી કરવાનો અખત્યાર.

૧૪૯. હુકમનામું કરતા પહેલાં કોઇપણ વખતે, કોરટને યોગ્ય જણાય તે શરતો કરીને, મુદ્દા દુરસ્ત કરવાને અથવા જાસ્તી મુદ્દા કાઢવાને કોરટ મુખત્યાર છે, અને પક્ષકાર વચ્ચેની તકરારનો નિર્ણય કરવાને મુદ્દામાં દુરસ્તી કરવાની અથવા જાસ્તી મુદ્દા કાઢવાની જરૂર હોય તો સદરહુ રીતે દુરસ્તી કરવી અથવા જાસ્તી મુદ્દા કાઢવા.

કોઈ મુદ્દા ખોટી રીતે કાઢ્યા છે અથવા દાખલ કર્યા છે એમ હુકમનામું કરતા પહેલાં કોઇપણ વખતે કોરટને જણાયતો તે મુદ્દા રદ કરવાને પણ કોરટ મુખત્યાર છે.

હકીકતની અથવા કાયદાની બાબતો પક્ષકારો એકમત થઈને મુદ્દાના આકારમાં લખી આપે.

૧૫૦. ફરિયાદના પક્ષકારો, પોતાની વચ્ચે હકીકતની અથવા કાયદાની અમૂક બાબતનો ઠરાવ કરવાનો છે, એમ એકમત થાય તો તેઓ તે એક મુદ્દાના આકારમાં જણાવે, અને એવું લખેલું કરારનામું કરે કેઃ—

(અ) તે મુદ્દાનો કોરટે હા કે ના નો ઠરાવ કરેથી કરારનામામાં બતાવેલી અથવા કોરટ ઠરાવે તે અથવા કોરટ ફરમાવે તેરીતે ઠરાવેલી રકમ એક પક્ષકારે બીજા પક્ષકારને આપવી, અથવા તેમાંના એકને કરારનામામાં બતાવેલી કંઇ જવાબદારી અથવા હક્ક છે એમ ઠરાવવું.

(બ) તેવો ઠરાવ કરેથી કરારનામામાં બતાવેલી તથા ફરિયાદમાંની તકરારી મિલકત પક્ષકારો પૈકી એક પક્ષકારે બીજા પક્ષકારને અથવા તે બીજો પક્ષકાર ફરમાવે તે રીતે આપવી, અથવા

(ક) તેવો ઠરાવ કરેથી, કરારનામામાં બતાવેલું તથા તકરારી બાબતને લગતું કોઇ વિશેષ કામ એક અથવા વધારે પક્ષકારે કરવું કે કરવાથી દુર રહેવું.

૧૫૧. પોતાને યોગ્ય જણાય તેવી તપાસ કર્યાપછી કોરટની ખાત્રી થાય કે,—

કરારનામું શુદ્ધબુદ્ધિથી કરેલું છે એમ કોરટની ખાત્રી થાયતો કોર્ટ ફેસલો આપે.

(અ) પક્ષકારોએ યોગ્ય રીતે કરારનામું કરેલું છે,

(બ) સદરહુ એકમત થએલી બાબતનો ઠરાવ થવામાં તેમનો ખરેખરો સંબંધ છે, અને

(ક) તે ચોકશી કરીને ઠરાવ થવા લાયક છે,—

તો તે મુદ્દો દફતરમાં દાખલ કરીને તેની ચોકશી કરવાને, તથા જાણે તે મુદ્દો પોતેજ કાઢ્યો હોય તેરીતે તેના ઉપર પોતાનો ઠરાવ કે અભિપ્રાય લખવાને કોરટ મુખત્યાર છે;

અને તે મુદ્દાના ઠરાવ અથવા ચુકાદાઉપરથી કરારનામાની શરતો પ્રમાણે ફેસલો કહી સંભળાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે;

અને આ રીતે આપેલા ફેસલા ઉપરથી હુકમનામું કરવું, અને તે ફેસલો જાણે બે તરફી તકરારી ફરિયાદમાં થયો હોય ત્યારે તે હુકમનામું જે રીતે બને તેરીતે તે બજવાય.

બાબ ૧૨ મો.

પહેલી સુનાવણી વખતે ફરિયાદનો નિકાલ.

૧૫૨. ફરિયાદની પહેલી સુનાવણી વખતે એમ જણાય કે, કાયદાની અથવા હકીકતની કોઇ બાબતમાં પક્ષકારોને તકરાર નથી, તો એકદમ ફેસલો કહી સંભળાવવાને કોરટ મુખત્યારછે.

કાયદાની અથવા હકીકતની કોઈ બાબતમાં પક્ષકારોનેતકરાર ન હોય તો.

૧૫૩. એક કરતાં વધારે પ્રતિવાદીઓ હોય અને તેમાંના કોઇને વાદી સાથે કાયદાની અથવા હકીકતની કોઇ બાબતમાં તકરાર ન હોય, તો તે પ્રતિવાદીની તરફેણમાં અથવા વિરૂદ્ધમાં એકદમ ફેસલો કહી સંભળાવવાને કોરટ મુખત્યારછે, અને પછી ફરિયાદ માત્ર બાકીના પ્રતિવાદી વિરૂદ્ધજ ચાલશે.

ઘણા પ્રતિવાદીઓ પૈકી કોઇને વાદી સાથે તકરાર ન હોયતો.

૧૫૪. જ્યારે કાયદાની અથવા હકીકતની કોઈ બાબત વિશે પક્ષકારો વચે તકરાર હોય, અને આ આકટમાં પાછળ ઠરાવ કરેલોછે તે રીતે કોરટે મુદ્દા કાઢ્યા હોય ત્યારે જો કોરટની ખાત્રી થાય કે,—ફરિયાદનો ફેસલો કરવાને બસ થાય તેટલા મુદ્દા ઉપર જે પુરાવો અથવા દલીલો પક્ષકારો એકદમ આપે તે કરતાં વધારે જોઇતી નથી, તથા તેજ વખતે

કાયદાની અથવા હકીકતની બાબતોમાં પક્ષકારોને તકરાર હોય તો.

ફરિયાદ આગળ ચલાવવાથી ગેર ઇનસાફ થાય તેમ નથી, તો તે મુદ્દાનો ઠરાવ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

કોરટ મુદ્દા ઉપર ઠરાવ કરે અને ફેસલો કહી સંભળાવે.

અને તે મુદ્દા ઉપરનો ઠરાવ નિકાલ કરવાને વાસતે બસ હોય તો તે પ્રમાણે ફેસલો કહી સંભળાવવાને કોરટ મુખ્ત્યાર છે; પછી ગમે તો માત્ર મુદ્દા ઠરાવવાને વાસતે સમન કાઢ્યો હોય કે ફરિયાદના આખર નિકાલને વાસતે કાઢ્યો હોય તેની ચિંતા નહીં.

પરંતુ માત્ર મુદ્દા ઠરાવવાને વાસતે સમન કાઢ્યો હોય ત્યારે, પક્ષકારો અથવા તેમના વકીલો હાજર હોય અને તેમાંનું કોઈ હરકત ન લે તો સદરહુ પ્રમાણે ફેસલો આપવો.

જો તે ઠરાવ નિકાલ કરવાને બસ ન હોય તો કોરટે ફરિયાદની આગળની સુનાવણી મુલતવી રાખવી, અને મુકદમામાં જોઇએ તેવો વધારે પુરાવો અથવા તેવી વધારે દલીલો હાજર કરવાને એક દિવસ મુકરર કરવો.

એમાંથી એક પક્ષકાર પોતાનો પુરાવો હાજર ન કરે તો કોર્ટ ફેસલો કહી સંભળાવે.

૧૫૫. ફરિયાદના આખર નિકાલને વાસતે સમન કાઢ્યો હોય, અને એમાંથી એક પક્ષકાર, પોતે જે પુરાવા ઉપર આધાર રાખતો હોય તે પુરાવો, પુરતા કારણ શિવાય, હાજર કરવાને ચુકે તો, એકદમ ફેસલો કહી સંભળાવવાને કોરટે મુખત્યાર છે.

અથવા ફરિયાદ મુલતવી રાખે.

અથવા કોરટને યોગ્ય લાગે તો, કલમ ૧૪૯ પ્રમાણે મુદ્દા કાઢીને દફતરમાં દાખલ કર્યા પછી, તે મુદ્દા ઉપર પોતાનો ઠરાવ કરવાને વાસતે જરૂર હોય તે પુરાવો હાજર કરવા સારૂ ફરિયાદ મુલતવી રાખવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

બાબ ૧૩ મો.

મુલતવી રાખવા વિશે.

કોઈ મુદત આપે અને સુનાવણી મુલતવી રાખે.

૧૫૬. ફરિયાદની કોઇપણ સુનાવણી વખતે, પુરતું કારણ દેખાડવામાં આવે તો, પક્ષકારોને અથવા તેમાંના કોઇને મુદત આપવાને તથા ફરિયાદની સુનાવણી વખતે વખતે મુલતવી રાખવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

મુલતવી રાખવાનું ખરચ.

આમ કરવામાં આવે ત્યારે કોરટે ફરિયાદની આગળ સુનાવણી કરવાનો દિવસ ઠરાવવો; અને મુલતવી રાખવાને લીધે જે ખરચ થાય તેની બાબતમાં પોતાને યોગ્ય લાગે તેવો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે:

પરંતુ એક વખત પુરાવો સાંભળવાનું કામ શરૂ થયું એટલે, કોરટમાં હાજર હોય તે બધા સાક્ષીઓની જબાની લેવાઈ રહે ત્યાંસુધી, ફરિયાદની સુનાવણી પ્રત્યેક દિવસે ચાલુ રાખવી, પણ સુનાવણી મુલતવી રાખવાની

જરૂર છે એમ કોરટને જણાય તો, તેમ કરવાનાં કારણ જડજ પોતાને હાથે દફતરમાં લખીને, તે સુનાવણી મુલતવી રાખી શકે.

ઠરાવેલે દિવશે પક્ષકારો હાજર ન થાય તો શી રીતે કરવું.

૧૫૭. જે દિવસ ઉપર ફરિયાદની સુનાવણી મુલતવી રાખી હોય તે દિવશે પક્ષકારો અથવા તેમાંના કોઈ હાજર થવાને ચુકે તો, ૭મા બાબમાં તેવે પ્રસંગે જે રીતો ફરમાવેલીછે તેમાંની એક રીતે ફરિયાદનો નિકાલ કરવાને, અથવા પોતાને યોગ્ય જણાય તેવો બીજો કોઇ હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યારછે.

ટીકા—૧૫૭. જે દહાડો પેહેલી સુણાવણીનો નકી કરવામાં આવ્યો હતો તે દહાડે પક્ષકારો હાજર હતા પછી પ્રતિવાદીની અરજી ઉપરથી તેઓ કેટલાક દસ્તાવેજો મેળવી શકે અને તેમની લેખી હકીકતો રજુ કરી શકે તેટલા માટે મુકદમો મુલતવી રાખવામાં આવ્યો તે મુલતવી રાખ્યા પછી જે દાહાડો ઠરાવ્યો હતો તે દિવસે પ્રતિવાદીઓએ જે કરવાનું હતું તે કર્યું પણ નહી અને હાજર પણ થયા નહી તે ઉપરથી દાવો ચુકવવામાં આવ્યો અને તેમના વિરૂદ્ધ ફેસલો થયો. આ દાવો એક તરફી ચુક્યો એમ ઠરાવવામાં આવ્યુ નહી. ૪ મ. હા. રી. ૨૧૪

સુણાવણીનો દીવસ મુકરર કરવામાં આવ્યો નથી તેવા કામને આ કલમ લાગુ નથી. ૧૮ વી. રી. ૩૨૫

એમાંથી એક પક્ષકાર પોતાનો પુરાવો આણવા વગેરેને માટે કસુર કરે તો કોર્ટ ફરિયાદ ચલાવે.

૧૫૮. ફરિયાદના જે પક્ષકારને મુદત આપી હોય તે, જેને વાસ્તે મુદત આપી હોય તે કરવાને—એટલે પોતાનો પુરાવો હાજર કરવાને અથવા પોતાના સાક્ષીઓને હાજર રાખવાને અથવા ફરિયાદ આગળ ચલાવવાને જરૂરનું હોય એવું બીજુ કાંઈ કૃત્ય કરવાને કસુર કરે, તો તે કસુરે છતાં એ લાગલોજ ફરિયાદનો ચુકાદો કરવાને કોરટ મુખત્યારછે.

ટીકા—૧૫૮. આ કલમ ઉપર ૪ મ. હા. રી. ૫૬મે જુઓ.

ગેરહાજરીના સબબથી દાવો કાઢી નાંખવામાં આવ્યો પછી અપીલ કોરટે નીકાલ સારૂ તે દાવો પાછો મોકલ્યો આવા કામમાં નવો પુરાવો લેવાની જડજને સત્તા નથી એમ ઠર્યું અને જો નવો પુરાવો તે કોરટ લે તો તે પુરાવા ઉપર અપીલ કોરટ ધ્યાન આપી શકે નહીં. ૩ બેં. લો. રી. ૯૧ આપેન્ડીક્ષ.

બાબ ૧૪ મો.

સાક્ષીઓને સમન કરવા તથા તેમણે હાજર રેહેવા વિશે.

શાહેદી પુરવા સારૂ અથવા દસ્તાવેજો હાજર કરવા સારૂ હાજર રેહેવાનો સમન.

૧૫૯. પ્રતિવાદી ઉપરનો સમન ગમે તો ફક્ત મુદા ઠરાવવાનો હોય કે ગમે તો ફરિયાદના આખર નિકાલનો હોય, પણ તે સમન પ્રતિવાદીને પોંચાડવા સારૂ આપ્યા પછી, મુદા ઠરાવ્યાનો કે નિકાલનો—જેનો હોય તેનો જે દિવસ ઠરાવ્યા હોય તે પહેલાં, કોરટને અથવા આ બાબતને વાસ્તે

કોરટ નીમે તે અમલદારને અરજ કરીને, શાહેદી આપવાને અથવા દસ્તાવેજ હાજર કરવાને જે શખસોની હાજરીની જરૂર હોય, તેમના ઉપર સમન કઢાવવાને પક્ષકારો મુખત્યાર છે.

સમન કાઢવાની અરજ કરવામાં આવે એટલે સાક્ષીઓનું ખરચ કોર્ટમાં ભરવું.

૧૫૦. સમન કરેલા સખસને જે કોરટમાં બોલાવવો હોય તે કોરટ સુધી તેને આવવાના તથા ત્યાંથી પાછા જવાના તથા એક દિવસ હાજર રહેવાના બાટ ખરચ તથા બીજા ખરચને સારૂ જેટલી રકમ કોરટની નજરમાં બસ જણાય તેટલી રકમ, સમનને વાસ્તે અરજ કરનાર પક્ષકારે સમન નિકળ્યા પહેલાં અને કોરટ ઠરાવે તે મુદતની અંદર કોર્ટમાં ભરવી.

ખરચનો દર.

હે કોરટના તાબાની તે કોરટ હોય તો, સદરહુ ખરચનો દર ઠરાવવામાં યોગ્ય અધિકારીએ કરેલા (જો કંઈ નિયમ હોય તો તે) નિયમઉપર ધ્યાન રાખવું.

ખરચ સાક્ષીને આપવા માંડવું.

૧૫૧. સદરહુપ્રમાણે કોરટમાં ભરેલી રકમ જો સમન હાથોહાથ પોંચાડી શકાય તો, જેનાઉપર સમન કાઢેલો છે તે શખસને સમન બજાવતી વખતે આપવા માંડવી.

ભરેલી રકમ પુરતી ન હોય ત્યારે શીરીતિકરવું.

૧૫૨. કોરટની અથવા આ બાબતમાં કોરટ નીમે તે અમલદારની નજરમાં એવું આવે કે, કોરટમાં ભરેલી રકમ સદરહુ ખરચ પુરૂં પાડવાને બસ નથી, તો તે કારણસર જરૂર જણાય તેટલી વધારે રકમ સમન કરેલા શખસને આપવી એવું ફરમાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે; અને, તે આપવામાં કસુર થાય તો, સમન કઢાવનાર પક્ષકારની જંગમ મિલકત જપ્ત કરી વેચીને તે રકમ વસુલ કરવાનું, અથવા સમન કરેલા શખસને શાહેદી લીધાવગર રજા આપવાનું, અથવા સદરહુપ્રમાણે વસુલ કરવું તથા સાક્ષીને સદરહુપ્રમાણે રજા આપવી એ બંનેવાનાં, ફરમાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

એક કરતાં વધારે દિવસ સાક્ષીને ખોટી કર્યા હોય ત્યારે તેનું ખરચ.

સમન કરેલા શખસને એક દિવસ કરતાં વધારે મુદત રાખવાની જરૂર પડે તો, જે પક્ષકારની અરજઉપરથી સમન કાઢ્યો હોય તેને તે વધારે મુદતસુધી રહેવાનું ખરચ પુરૂં પડે તેટલી રકમ ભરવાનું, વખતે વખતે ફરમાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે; અને તે રકમ ભરવામાં કસુર થાય તો જે પક્ષકારની અરજથી તેને સમન કાઢ્યો હોય તેની જંગમ મિલકત જપ્ત કરી વેચીને તે રકમ વસુલ કરવાનું, અથવા સમન કરેલા શખસની શાહેદી લીધાવગર તેને રજા આપવાનું, અથવા સદરહુપ્રમાણે વસુલ કરવું તથા સાક્ષીને રજા આપવી એ બંનેવાનાં, ફરમાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

હાજર રહેવા બાબત, ઠેકાણું અને કામ એ સમનમાં લખવું.

૧૫૩. શાહેદી પુરવા સારૂ અથવા દસ્તાવેજ હાજર કરવા સારૂ હાજર રહેવાના પ્રત્યેક સમનમાં તેણે ક્યારે અને કયે ઠેકાણે હાજર રહેવું એ લખવું. વળી, શાહેદી પુરવા સારૂ તેણે હાજર રહેવાનું છે કે દસ્તાવેજ

રજુ કરવા સારૂછે, કે તે બંને કામને વાસ્તે તેણે હાજર રહેવાનુંછે એ પણ લખવું. તથા સમન કરેલા સાક્ષીને કોઇ અમુક દસ્તાવેજ હાજર કરવા બોલાવવા હોય તો તે દસતાવેજનું સમજાય એમ બરાબર વર્ણન સમનમાં લખવું.

૧૬૪. કોઇપણ શખ્સને, શાહેદી પુરવાનો સમન ન કરતાં દસ્તાવેજ હાજર કરવાનો સમન થઇ શકેઃ અને જે શખ્સને માત્ર દસ્તાવેજ હાજર કરવાનો સમન કર્યો હોય, તે જાતે આવીને દસ્તાવેજ હાજર ન કરતાં બીજાપાસે હાજર કરાવે, તો તેણે સમન માન્ય કર્યો એમ સમજવું. દસ્તાવેજ હાજર કરવાનો સમન.

૧૬૫. કોરટમાં હાજર હોય એવા કોઈ શખ્સને શાહેદી પુરવાનું કહેવાને, અથવા તેજ વખતે અને તેજ ઠેકાણે તેના ખરેખરા કબજામાં કે અખત્યારમાં હોય તેવા દસ્તાવેજ હાજર કરવાનું કહેવાને, કોરટ મુખત્યાર છે. કોર્ટમાં હાજર હોય એવા શખસને શાહેદી પુરવાનું કહેવાનો અખત્યાર.

૧૬૬. કોઈ શખ્સને શાહેદી પુરવા સારૂ અથવા દસ્તાવેજ હાજર કરવાસારૂ સમન કરેલો હોય તે પ્રત્યેક સમન, પ્રતિવાદીને સમન પોંચાડવાને આ આકટમાં પાછળ જે રીત કહી છે તે રીતે બને ત્યાંસુધી પોંચાડવો. અને પોંચ્યાની શાબીતી વિશે ૬૭ા બાબમાં જે નિયમો કહ્યા છે તે આ કલમ પ્રમાણે પોંચાડેલા બધા સમનને વાસ્તે લાગુ પડશે. સમન શી રીતે પોંચાડવો.

૧૬૭. સમન કરેલા શખ્સને હાજર રહેવાને સમનમાં જે વખત લખ્યો હોય, તેનાથી હમેશાં એટલી મુદત પહેલાં આ સમન પોંચાડવો, કે તેથી તેને તૈયારી કરવાનો તથા જે જગાએ હાજર રહેવાનું હોય તે જગાએ જવાનો પુરતો વખત મળે. સમન પોંચાડવાનો વખત.

૧૬૮. શાહેદી પુરવાનો અથવા દસ્તાવેજ હાજર કરવાને હાજર રહેવાસારૂ કોઈ શખ્સને સમન કર્યો હોય, તે જડતો નથી એમ સમન પોંચાડનાર અમલદાર કોરટને લખી મોકલે તો, સમન ન પોંચ્યાનીબાબતમાં સમન પોંચાડનાર અમલદારની સોગનઉપર કોરટે જબાની લેવી; નાસતા ફરતા સાક્ષીની મિલકત જપ્ત કરવાનું.

અને, તેની શાહેદી લેવી અથવા દસ્તાવેજ હાજર થવો જરૂરનો છે એ વિશે, તથા જે શખ્સને હાજર રહેવાને સમન કાઢેલો હોય તે શખ્સ સમન ન પોંચે એ હેતુથી નાસતો ફરે છે, કે ચુકવા ચુકવી કરે છે એવિશે, કોરટની ખાત્રી કરવામાં આવે તો—અમૂક દિવસે અને અમૂક જગાએ શાહેદી પુરવા અથવા દસ્તાવેજ હાજર કરવા તમારે હાજર રહેવું, એમ જાહેરનામામાં લખીને જાહેરનામું કાઢવાને કોરટ મુખત્યાર છે, અને તે જાહેરનામાની નકલ તે શખ્સ હમેશ રહેતો હોય તે ઘરને બહારને બારણે ચોઢવી.

તે જાહેરનામામાં કહેલી વખતે અને જગાએ તે હાજર ન રહે તો, જે પક્ષકારની દરખાસ્ત ઉપરથી સમન કાઢ્યો હોય તે પક્ષકારે અરજ કરવાથી કોરટની નજરમાં આવે તો, જેને હાજર રાખવાની જરૂર હોય તેની, કોરટની નજરમાં યોગ્ય આવે તેટલી મિલકત જપ્ત કરવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. પણ જપ્તીનું ખરચ તથા કલમ ૧૭૦ પ્રમાણે દંડ કરેલામાં આવે તેની રકમ એ કરતાં વધારે મિલકત જપ્ત કરવી નહીં.

પરંતુ કોઈ સ્મોલકાજકોરટે સ્થાવર મિલકતની જપ્તીનો હુકમ કરવોનહીં:

ટીકા—૧૬૮. મીલકત જપ્ત કરવા બાબતની કોરટને જે સત્તા આપી છે તે બહુ વીચારપૂર્વક વાપરવાની છે. ૮ વી. રી. ૫૦૫ અને જપ્તીની અરજી કોરટને કરવામાં આવે કે કોરટે તેનો તપાસ કરવો પણ એકદમ તે રદ કરી અરજદાર વિરૂદ્ધ ઠરાવ કરવો નહી. ૩ વી. હા. ૯૭.

સાક્ષી હાજર થાય તો જપ્તી ખસેડી શકાય.

૧૬૯. મિલકત જપ્ત થયાપછી તે શખ્સ હાજર થઈને કોરટની ખાત્રી કરી આપે કે સમન ન બજે એ હેતુથી હું નાસી ગયો નહોતો, અથવા ચુકવા ચુકવી કરતો નહોતો, અને જાહેરનામામાં લખેલ વખતે તથા ઠેકાણે હાજર થઈ શકું એટલી વેળાસર મને જાહેરનામાની ખબર પડી નહોતી,— તો તે મિલકત ઉપરથી જપ્તી ખસેડવાને કોરટે હુકમ કરવો, તથા જપ્તીના ખરચબાબત યોગ્ય જણાય તેવો હુકમ કરવો.

સાક્ષી હાજર ન થાય તો શી રીતે કરવું.

૧૭૦. જો તે શખ્સ હાજર ન થાય, અથવા હાજર થયા છતાં,— સમન ન પોંચે એ હેતુથી હું નાસી ગયો નહોતો કે ચુકવા ચુકવી કરતો નહોતો, અને જાહેરનામામાં લખેલ વખતે તથા ઠેકાણે હાજર રહેવાસારૂ જાહેરનામાની મને વેળાસર ખબર પડી ન હોતી— એવી કોરટની ખાત્રી ન કરે, તો તેની સંસારી હાલત તથા મુકદ્દમાની બધી હકીકત ઉપર ધ્યાન રાખીને ૫૦૦ રૂપીયા કરતાં વધારે નહીં એવો કોરટને યોગ્ય લાગે એટલો તેનો દંડ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. તથા સદરહુ રીતે દંડ થયો હોય તો તે રકમ અને જપ્તીને લીધે થએલો બધો ખરચ વસુલ કરવાસારૂ જપ્ત કરેલી મિલકત અથવા તેનો કંઈ ભાગ વેચવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

પરંતુ જેની હાજરીની જરૂર હોય તે શખ્સ સદરહુ દંડ તથા ખરચની રકમ કોરટમાં ભરે તો તે મિલકત ઉપરથી જપ્તી ખસેડવાનો કોરટે હુકમ કરવો.

ફરિયાદના પક્ષકાર શિવાયના શખ્સોને સાક્ષીઓ ઠરીકે કોરટ પોતાની મેળે સમન કાઢે.

૧૭૧. હાજર થવા તથા હાજર રહેવાવિષે આ કાયદામાં જે નિયમ કર્યા છે તેને તથા હિંદુસ્તાનના સન ૧૮૭૨ના પુરાવાના આક્ટમાં જે ઠરાવ છે તેને બાધ ન આવે તે રીતે, ફરિયાદના પક્ષકાર શિવાય બીજા કોઈ શખ્સની જબાની લેવાની કોઇપણ વખતે કોરટને જરૂર જણાય, અને ફરિયાદના કોઈ પક્ષકારે તેનું નામ સાક્ષીમાં આપ્યું ન હોય તો, પો-

તાની મેળે, તે શખ્સને સાક્ષી તરીકે શાહેદી પુરવાસારૂ અથવા તેના કબજામાંનો દસ્તાવેજ હાજર કરવાસારૂ એક દિવસ ઠરાવી તે દિવસનો સમન કઢાવીને શાક્ષી તરીકે તેની જબાની લેવાને અથવા તે દસ્તાવેજ હાજર કરવાનું તેને કહેવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

શાહેદી પુરવા સારૂ અથવા દસ્તાવેજ હાજર કરવા સારૂ જે શખ્સોને સમન થયો હોય તેમની ફરજ.

૧૭૨. ઉપરની છેલી કલમમાં બતાવેલા નિયમ તથા ઠરાવ ઉપર નજર રાખીને, ફરિયાદમાં હાજર થઇને શાહેદી પુરવાનો જેને સમન થયો હોય, તેણે તે કામને વાસ્તે સમનમાં લખેલે ઠેકાણે અને વખતે હાજર રહેવું. અને દસ્તાવેજ હાજર કરવાને જેનાઉપર સમન થયો હોય તેણે સદરહુ વખતે તથા ઠેકાણે તે હાજર કરવાસારૂ હાજર રહેવું અથવા બીજા પાસે હાજર કરાવવો.

તેમણે કયારે જવું.

૧૭૩. સદરહુ રીતે સમન થએલા તથા હાજર રહેલા કોઇપણ શખ્સે-(અ) તેની જબાની લેવાઈ રહે અથવા દસ્તાવેજ હાજર કરે અને કોરટ ઉઠીજાય તે વગર અને ત્યાંસુધી, અથવા, (બ) જતા રહેવાને કોરટની રજા મળે તેવગર અને ત્યાંસુધી,-જતા રહેવું નહીં.

સમન અમાન્ય કરવાનાં પરિણામ.

૧૭૪. શાહેદી પુરવાનો અથવા દસ્તાવેજ હાજર કરવાનો સમન જે શખ્સને પોંચાડ્યો હોય તે શખ્સ સમન અમાન્ય કરે, અથવા સદરહુ રીતે સમન થએલો અને હાજર રહેલો કોઈ શખ્સ કલમ ૧૭૩ થી ઉલટી રીતે જતો રહે, તો તેને પકડીને કોરટની રૂબરૂ આણવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે;

પરંતુ સદરહુપ્રમાણે કસુર કરવાનો કસુર કરનાર શખ્સને કાયદાસર સબબ હતો એમ માનવાનું કોરટને કારણ હોય તો સદરહુપ્રમાણે હુકમ કરવો નહીં.

સદરહુપ્રમાણે કોરટની રૂબરૂ આણેલો શખ્સ, સમન અમાન્ય કરવાનો કાયદાસર સબબ હતો એવી કોરટની ખાત્રી ન કરે તો પાંચશે રૂપીયાસુધી તેને દંડની શિક્ષા કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

ખુલાશો:—કલમ ૧૬૦ માં કહેલું ખરચ કરવાને પુરતી રકમ ન ભરવામાં આવે અથવા તે રકમ લ્યો એમ ન કહેવામાં આવે તો તે આ કલમના અર્થપ્રમાણે કાજાસર સબબ ગણવો.

પકડાએલો સાક્ષી શાહેદી ન પુરી શકે અથવા દસ્તાવેજ હાજર ન કરી શકે ત્યારે શું કરવું.

સદરહુપ્રમાણે પકડીને કોરટની રૂબરૂ આણેલો કોઈ શખ્સ પક્ષકારોની અથવા તે પૈકી કોઇની ગેરહાજરીને લીધે, સમન પ્રમાણે શાહેદી ન પુરી શકે, અથવા દસ્તાવેજ હાજર ન કરી શકે તો, કોરટને યોગ્ય લાગે તે જગાએ ને તે વખતે હાજર થવાસારૂ યોગ્ય જામીન અથવા બીજી હામી આપવાનું ફરમાવવાને તથા તે જામીન કે હામી આપેથી તેને છુટો કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

સાક્ષી નાસતો ફરે ત્યારે શું કરવું.

૧૭૫. આવી રીતે સમન અમાન્ય કરનારો કોઈ શખસ, તેને કોઈ પકડીને કોરટની રૂબરૂ ન આણે એટલામાટે, નાસી જાય કે ચુકવા ચુકવી કરે તો ૧૬૮, ૧૬૯ ને ૧૭૦ એ કલમો પ્રસંગ પ્રમાણે જરૂરનો ફેરફાર કરીને લાગુ પાડવી.

જાતે હાજર રહેવાને બંધાએલા શખસો.

૧૭૬. (અ) કોરટની સાધારણ અવલ હકુમતની સ્થાનીક હદમાં, અથવા

(બ) તે હદની બહાર પણ કોરટના મકાનથી ૫૦ મૈલ કરતાં ઓછા અંતર ઉપર કોઈ ઠેકાણે, અથવા (તેને રહેવાનું ઠેકાણું અને કોરટ બેસેછે તે ઠેકાણું એ બે વચ્ચે જે અંતર હોય તેના પાંચ શષ્ઠાંશ અંતરમાં આગગાડી ચાલતી હોય તો) કોરટના મકાનથી ૨૦૦ મૈલ કરતાં ઓછે અંતરે—

જે સખસ રહેતો ન હોય, તે કોરટમાં શાહેદી પુરવા કે જબાની આપવા સારૂ જાતે હાજર રહેવાને બંધાએલો નથી.

કોરટે કોઈ પક્ષકારને શાહેદી પુરવાનું કહ્યા છતાં તે ના પાડે તેનું પરિણામ.

૧૭૭. કોરટમાં હાજર હોય એવા ફરિયાદના કોઈ પક્ષકારને, શાહેદી પુરવાનું અથવા ત્યાં ને ત્યાં તેજ વખતે તેના ખરેખરા કબજામાં કે અખત્યારમાં હોય એવો કોઈ દસ્તાવેજ હાજર કરવાનું કોરટ ફરમાવે; અને કાયદાસર સબબ વિના, તે તેમ કરવાને ના પાડે ત્યારે, કોરટની નજરમાં આવે તો તેના વિરૂદ્ધ હુકમનામું કરવાને કે, ફરિયાદની બાબતમાં પોતાને યોગ્ય જણાય તેવો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યારછે.

સાક્ષીઓ બાબતના નિયમ સમન કરેલા પક્ષકારોને લાગુ છે.

૧૭૮. ફરિયાદના કોઈ પક્ષકારને શાહેદી પુરવા કે દસ્તાવેજ હાજર કરવા સારૂ કહેવામાં આવે ત્યારે, આ કાયદામાં સાક્ષીઓ વિષે જે નિયમ કર્યાછે તે, તેને જેટલા લાગુ પડી શકે તેટલા પાડવા.

બાબ ૧૫ મો.

ફરિયાદની સુનાવણી તથા સાક્ષીઓની જબાની વિશે.

શરવાત કરવાનો હક જે પક્ષકારને હોય તેણે પોતાનો મુકદમો કહીને પુરાવો હાજર કરવો.

૧૭૯. ફરિયાદની સુનાવણીને વાસ્તે જે દિવસ ઠરાવ્યો હોય તે દિવસે, અથવા સુનાવણી જે દિવસઉપર મુલતવી રાખી હોય તે દિવસે, શરવાત કરવાનો જે પક્ષકારને હક હોય તે પક્ષકારે પોતાનો મુકદમો કહી બતાવવો; અને જે મુદ્દા શાબિત કરવાને તે બંધાએલો હોય તેની પુષ્ટીમાં તેણે પોતાનો પુરાવો હાજર કરવો.

ખુલાસો—શરૂવાત કરવાનો હક વાદીનો છે. પરંતુ વાદીએ કહેલી હકીકતો કબુલ કરીને પ્રતિવાદી એવી તકરાર લે કે,—કાયદાની કંઈ બાબતને લીધે અથવા પોતે જણાવેલી વધારે હકીકતોને લીધે, વાદી માગે છે તેમાંની કંઈ દાદ તેને મળવાનો હક નથી,—તો શરૂવાત કરવાનો હક પ્રતિવાદીનો થાય છે. શરૂવાત કરવાના હક વિષે નિયમો.

ટીકા—૧૭૯. પ્રતિવાદી, વાદીએ દરશાવેલી વાતો કબુલ કરે તો તેને શરૂ કરવાનો હક મળે છે એટલેજ બધી બાબતો સાબીત કરવી જોઈએ, તે બધી પ્રતિવાદીએ કબુલ કરવી જોઈએ. ટુંકામાં જેના ઉપર સાબીતીનો બોજો છે તે સખ્સને શરૂ કરવાનો હક છે તેથી જે બાબતો અગત્યની નથી તે કબુલ કરવામાં ન આવે તો તેથી કાંઈ બાધ આવતો નથી આવી કબુલાત કોરટમાં અગર કેફીઅતમાં કરીશકાય. (પુરાવાનો કાયદાનો ભાગ ૭ જુઓ).

૧૮૦. પછી સામા પક્ષકારે પોતાનો મુકદ્દમો કહી બતાવવો અને પોતાનો કંઈ પુરાવો હોય તો તે આણવો. સામા પક્ષકારે પોતાનો મુકદ્દમો કહીને પુરાવો આણવો.

પછી શરૂઆત કરનાર પક્ષકારને પ્રત્યુત્તર આપવાનો હક છે. શરૂવાત કરનાર પક્ષકારનો પ્રત્યુત્તર.

ઘણા મુદ્દા હોય અને તેમાંના કેટલાક શાબિત કરવાનો બોજો સામા પક્ષકારઉપર હોય ત્યારે શરૂવાત કરનાર પક્ષકાર, પોતાની નજરમાં આવે તો, તે મુદ્દાઉપર પોતાનો પુરાવો આણે, કે નહીં તો સામો પક્ષકાર જે પુરાવો આણે તેના જવાબ તરીકે તે રાખી મુકે. જો તે પુરાવો રાખી મુકે તો, સામા પક્ષકારે પોતાનો બધો પુરાવો આણ્યાપછી તે મુદ્દાઉપર શરૂવાત કરનાર પક્ષકાર પુરાવો આણવાને મુખત્યાર છે; અને પછી શરૂવાત કરનાર પક્ષકારે આવી રીતે જે પુરાવો આણ્યો હોય તે ઉપર સામો પક્ષકાર વિશેષ ઉત્તર આપે; પરંતુ શરૂવાત કરનાર પક્ષકારનો પછીથી સામાન્યરીતે આખા મુકદ્દમાઉપર પ્રત્યુત્તર આપવાનો હક થશે.

૧૮૧. જે સાક્ષીઓ હાજર હોય તેમની શાહેદી ખુલ્લી કોરટમાં જડજની રૂબરૂ જડજ પોતે ફરમાવે એ રીતે અને તેના નિયેબાના નીચે મોઢાના સવાલ પુછીને લેવી. ખુલી કોર્ટમાં સાક્ષીઓના જબાની લેવી.

ટીકા—૧૮૧. પુરાવો કેવી રીતે લેવા તે બાબતમાં પુરાવાના કાયદાનું દસમું પ્રકરણ જુઓ.

૧૮૨. અપીલ થઈશકે એવા મુકદ્દમાઓમાં પ્રત્યેક સાક્ષીની શાહેદી કોરટની ભાષામાં જડજે અથવા જડજની રૂબરૂ તેના પોતાના ફરમાવ્યા મુજબ અને તેની નિયેબાની નીચે લખી લેવી. તે ઘણુંકરીને સા- અપીલ થઈ શકે એવા કામમાં શાહેદી શી રીતે લેવી.

વાલ જવાબનારૂપમાં નહીં પણ એક હકીકતના રૂપમાં લખી લેવી. અને તે પુરી થઈ રહે એટલે જડજની તથા સાક્ષીની રૂબરૂ તથા પક્ષકારો કે તેમના પ્લીડરોના દેખતાં વાંચી સંભળાવવી, અને જરૂર પડેતો જડજે તે સુધારવી, તથા તેનાઉપર સહી કરવી.

જબાનીનું ભાષાંતર ક્યારે કહી બતાવવું.

૧૮૩. જે ભાષામાં સાક્ષીએ શાહેદી પુરી હોય તેનાથી જુદી ભાષામાં કલમ ૧૮૨ પ્રમાણે તે લખી લીધી હોય, અને જે ભાષામાં તે લખી લીધી હોય તે ભાષા સાક્ષી સમજતો ન હોય તો, લખી લીધેલી શાહેદી, જે ભાષામાં તે આપી હોય તે ભાષામાં તેને સમજાવવી.

જડજે શાહેદી ન લખી લીધી હોય તો ટિપણ કરવું.

૧૮૪. જે મુકદ્દમાઓમાં જડજ પોતે શાહેદી લખી ન લે તે મુકદ્દમાઓમાં પ્રત્યેક સાક્ષીની શાહેદી લેવાતી જાય તેમ તે સાક્ષીની જબાનીની મતલબનું એક ટિપણ જડજે કરવું જોઈએ, અને તે ટિપણ જડજે પોતાને હાથે લખીને તેઉપર સહી કરવી તથા તેને દફતરનો એક ભાગ ગણવો.

અંગ્રેજીમાં શાહેદી ક્યારે લેઈ શકાય.

૧૮૫. કોરટની ભાષા અંગ્રેજી ન હોય તોએ, જો જાતે હાજર થએલા ફરિયાદના બધા પક્ષકાર તથા પ્લીડરની મારફતે હાજર થએલા પક્ષકારોના પ્લીડરો, અંગ્રેજી ભાષામાં પુરેલી શાહેદી અંગ્રેજીમાં લખી લેવાને હરકત ન લે તો, જડજ પોતાને હાથે તે અંગ્રેજીમાં લખી લેવાને મુખત્યાર છે.

કોઈ વિશેષ સવાલ જવાબ લખી લેવાય.

૧૮૬. કોઈ મુકરર સવાલ જવાબ, અથવા કોઈ સવાલઉપરની કંઈ હરકત લખી લેવાનું અથવા લખાવી લેવાનું કંઈ વિશેષ કારણ જણાય તો, પોતાનીજ મેળે, અથવા કોઈ પક્ષકારની કે તેના પ્લીડરની અરજઉપરથી તે લખી લેવાને અથવા લખાવી લેવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

હરકત લીધા છતાં કોરટે પુછવા દીધેલાસવાલ.

૧૮૭. સાક્ષીને કોઈ સવાલ પુછવાની કોઈ પક્ષકાર અથવા તેનો પ્લીડર હરકત લે, અને કોરટ તે સવાલ પુછવા દે તો, તે સવાલ, જવાબ, હરકત, હરકતકરનાર શખ્સનું નામ તથા તે ઉપરનો કોરટનો ઠરાવ એ બધું જડજે લખી લેવું.

સાક્ષીની વરતણુક વિશેનો શેરો.

૧૮૮. કોઈ સાક્ષીની જબાની આપતી વખતની વર્તણુકવિશે જરૂર જણાય તેવો શેરો દફતરમાં લખવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

અપીલ ન થઈ શકે એવા કામમાં શાહેદીનું ટીપણ કરવું.

૧૮૯. જે મુકદ્દમાઓ ઉપર અપીલ થઈશકે નહીં તે મુકદ્દમાઓમાં સાક્ષીઓની શાહેદી લંબાણથી લખી લેવાની જરૂર નથી. પણ પ્રત્યેક સાક્ષીની શાહેદી લેવાતી જાય તેમ તે સાક્ષીની જબાનીની મતલબનું ટિપણ જડજે કરવું, અને તે ટિપણ જડજે પોતાને હાથે લખીને તે ઉપર સહી કરવી તથા તેને દફતરનો એક ભાગ ગણવું.

૧૯૦. આ બાબપ્રમાણે સદરહુ મુજબ કરવાનું ટિપણ જડજથી ન થઈશકે તેમ હોય તો, તે ન થઈશકવાનું કારણ તેણે દફતરમાં લખાવવું, અને જડજ મોહેથી બોલે તેમ બીજો લખે એવી રીતે બીજાપાસે તે ટિપણ ખુલી કોરટમાં લખાવવું. — જડજથી એ ટિપણ ન થઈ શકે તો તે ન થવાનું કારણ તેણે લખવું.

આપ્રમાણે કરેલા પ્રત્યેક ટિપણને દફતરનો ભાગ ગણવો.

ટીકા—૧૯૦. આ કલમ પ્રમાણે જે પુરાવો બરાબર રીતે લેવામાં ના આવ્યો હોય તો કામ પાછું મોકલવામાં આવે. સ. દી. આ. નોર્થવેસ્ટર્ન પ્રોવીન્સીસ. ૧૮૦.

૧૯૧. આ બાબપ્રમાણે શાહેદી લખી લેનાર અથવા કંઈ ટિપણ કરાવી લેનાર જડજ, ફરિયાદનો નિકાલ થયા પેહલાં, મૈયત થાય કે કોરટમાંથી તે જાય તો, તેની પછી થનાર નવા જડજે, પોતાને યોગ્ય જણાય તો, જાણે પોતેજ શાહેદી લખી લીધી હોય અથવા ટિપણ લખાવ્યું હોય તે રીતે તે શાહેદી અથવા ટિપણ ગણીને ચલાવવું. — ફરિયાદનો નિકાલ થયા પેહલાં જડજ જાય તો તેણે લખી લીધેલી શાહેદી ઉપયોગમાં લેવાય.

૧૯૨. કોઈ સાક્ષી કોરટના હકુમતની બહાર જવાનો હોય, અથવા તેની શાહેદી લાગલીજ લેવાનું બીજું પુરતું કારણ કોરટની ખાત્રી લાયક બતાવવામાં આવે તો, ગમે તે પક્ષકારનો કે સાક્ષીની અરજઉપરથી, ફરિયાદ થયાપછી કોઈપણ વખતે પાછળ ઠરાવેલી રીતે તે સાક્ષીની શાહેદી લેવાને કોરટ મુખત્યાર છે. — સાક્ષીની જબાની લાગલીજ લેવાનો અખત્યાર.

સદરહુ શાહેદી પક્ષકારોના દેખતાં લાગલીજ ન લેવાય તો જબાની લેવાસાર દિવસ ઠરાવવાને તે દિવસની કોરટને યોગ્ય લાગે તેવી નોટીસ પક્ષકારોને આપવી.

આ રીતે લીધેલી શાહેદી સાક્ષીને વાંચી સંભળાવવી, અને તે શાહેદી બરાબર છે એમ તે કબુલ કરે તો તેઉપર તેણે સહી કરવી, અને પછી તે ફરિયાદની કોઈપણ સુનાવણી વખતે વાંચી શકાય.

૧૯૩. જેની જબાની લેવાઈ હોય અને જે કલમ ૧૭૩ પ્રમાણે જતો રહ્યો ન હોય તેવા કોઈ સાક્ષીને ફરિયાદ ચાલતાં કોઈપણ વખતે શાહેદી પુરવા પાછો બોલાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે. તથા (હિંદુસ્તાનના સન ૧૮૭૨ ના પુરાવાના આકટને બાધ ન આવે તે રીતે) કોરટને યોગ્ય લાગે તેવા સવાલ તેને કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. — સાક્ષીને પાછો બોલાવીને સવાલ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

ટીકા—૧૯૩. આ કલમ પ્રમાણે અમલ કરવાની ન્યાયાધીશને મુખત્યારી છે.

બાબ ૧૯ મો.

સોગનનામાં (આફિડેવિટ) વિશે.

સોગનનામાથી કોઈ વાત શાબિત કરવાનો હુકમ થઈ શકે.

૧૯૪. કોઈપણ વખતે પુરતું કારણ હોય તો, કોરટને યોગ્ય જણાય તે શરતો કરીને, કોઈ વિશેષ હકીકત અથવા હકીકતો સોગનનામાથી (આફિડેવીટથી) શાબિત કરવી અથવા કોઈ સાક્ષીનું સોગનનામું સુનાવણી વખતે વાંચવું, એવો હુકમ કરવાને કોઈપણ અવલ કોરટ તથા કોઈપણ અપીલ કોરટ મુખત્યાર છે.

પરંતુ કોરટને એમ જણાય કે, બેમાંથી એક પક્ષકાર શુદ્ધબુધ્ધીથી કોઈ સાક્ષીને ઉલટ તપાસણી કરવાસારૂ બોલાવવા માગે છે, અને તે સાક્ષી હાજર કરાય તેમ છે, તો તે સાક્ષીને સોગનનામાથી શાહેદી આપવાનો અખત્યાર મળે તેવો હુકમ ન કરવો.

ઉલટ તપાસણી સારૂ સોગનનામું કરનારે હાજર રહેવું એમ હુકમ કરવાનો અખત્યાર.

૧૯૫. કોઈપણ અરજ ઉપર સોગનનામું કરીને શાહેદી આપી શકાય; પરંતુ સોગનનામું કરનારની ઉલટ-તપાસણી કરવાસારૂ તેને હાજર રાખવાની બેમાંથી કોઈ પક્ષકાર અરજ કરે, તો તે પ્રમાણે હાજર રહેવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

કોરટમાં જાતે હાજર રહેવાની આ કાયદા પ્રમાણે સોગનનામું કરનારને માફી ન મળી હોય, અથવા કોરટ બીજીરીતે ન ફરમાવે તો, તેણે સદરહુપ્રમાણે કોરટમાં હાજર રહેવું.

સોગનનામામાં લખવાની બાબતો.

૧૯૬. સોગનનામું કરનાર પોતાની જાતીકી માહીતીથી શાબિત કરીશકે તેટલીજ હકીકતો સોગનનામામાં લખવી. પરંતુ ફરિયાદ ચાલતાની દરમ્યાનની અરજીમાં, પોતે માનતો હોય તે મજકુરનાં જો યોગ્ય કારણ બતાવવામાં આવે તો તેવો મજકુર દાખલ થઈ શકે.

જે સોગનનામામાં અમસ્તી સાંભળેલી બાબતો લખી હોય અથવા દલીલ ભરેલી બાબત લખી હોય, અથવા દસ્તાવેજની નકલો કે તેમાંના ઉતારા લખ્યા હોય તેવા પ્રત્યેક સોગનનામાંનું ખરચ (કોરટ બીજી રીતે ન ફરમાવે તો) તે હાજર કરનાર પક્ષકારે આપવું.

સોગનનામું કરનારને સોગન કોણે આપવા.

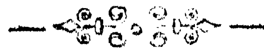
૧૯૭. આ કાયદા પ્રમાણે કોઈપણ સોગનનામું કરવાનું હોયતો તેમાં—

(અ) કોઈ કોરટ અથવા માજીસ્ટ્રેટ, અથવા

(બ) તે કામને વાસ્તે હે કોરટ નીમે એવો કોઈ અમલદાર, અથવા

(ક) સ્થાનિક સરકારે સામાન્યરીતે કે વિશેષરીતે તે કામને વાસ્તે અમલદાર નીમવાનો અધિકાર જે બીજી કોરટને અપ્યો હોય તે કોરટે નીમેલો કોઈ અમલદાર,

સોગનનામું કરનારને સોગન આપી શકે.

બાબ ૧૭ મો.

ફેસલા અને હુકમનામાંવિશે.

૧૯૮. યોગ્યરીતે પુરાવા લીધાપછી તથા પક્ષકારો અથવા તેમના પોતપોતાના પ્લીડરોકે કબુલ કરેલા મુખત્યારો કહે તે સાંભળ્યા પછી, કોરટે તેજ વખતે અથવા કોઈ આગળને દિવસે, ખુલ્લી કોરટમાં ફેસલો કહી સંભળાવવો. જો આગળને દિવસે ફેસલો કહી સંભળાવવો હોય તો તે દિવસની યોગ્ય ખબર પક્ષકારોને અથવા તેમના પ્લીડરોને આપવી. ફેસલો ક્યારે કહી સંભળાવવો.

ટીકા—૧૯૮. ૪ મુ. હા. રી. ૯૮મે આપેલો ફેસલો જુઓ. આ બાબત બરોબર અમલ ન થયો હોય તોપણ ફેસલા બદલાવાની અગર તેમાં ફેરફાર કરવાની જરૂર નથી પણ જો આવો નિયમ વિરૂદ્ધ વરતણુકથી કોરટની હકુમતનો અગર કજીઆના ગુણ દોષ સંબંધી હરકત આવતી હોય તો જે ફેસલો ફેરવવો અગર રદ કરવો પાછળ કલમ ૫૭૮ જુઓ.

૧૯૯. પોતાની પહેલાં થઈ ગએલા જડજે ફેસલો લખ્યો હોય પણ તે કહી સંભળાવ્યો ન હોય તો, તે ફેસલો કહી સંભળાવવાને જડજ મુખત્યાર છે. માજી જડજે લખી રાખેલો ફેસલો કહી સંભળાવવાનો અખત્યાર.

૨૦૦. કોરટની ભાષામાં અથવા અંગ્રેજીમાં અથવા જડજની સ્વભાષામાં ફેસલો લખવો. ફેસલાની ભાષા.

૨૦૧. કોરટની ભાષાશિવાય બીજી કોઈ ભાષામાં ફેસલો લખ્યો હોય ત્યારે, જો કોઈપણ પક્ષકાર કોરટની ભાષામાં તેનો તરજુમો માગે તો, કોરટની ભાષામાં તેનો તરજુમો કરવો. અને તે તરજુમાઉપર જડજે અથવા તે કામને વાસ્તે જડજ નીમે તે અમલદારે સહી કરવી. ફેસલાનો તરજુમો.

૨૦૨. ફેસલો કહી સંભળાવતી વખતે ખુલ્લી કોરટમાં જડજે તે ઉપર તારીખ નાખીને સહી કરવી, અને શાબ્દિક ચુકો દુરસ્ત કરવાશિવાય અથવા મુકદ્દમાના કોઈ અગત્યના ભાગને હરકત ન આવે એવી કોઈ અણધારી અપૂર્ણતા પૂરી પાડવાશિવાય અથવા ફરી તપાસશિવાય તે ફેસલામાં કંઈ ફેરફાર કરવો નહીં કે કંઈ વધારવું નહીં. ફેસલા ઉપર તારીખ નાખીને સહી કરવી.

૨૦૩. સ્માલકાજ કોરટોના ફેસલામાં, નિર્ણય કરવાની બાબતો તથા તે ઉપરનો ઠરાવ, એ કરતાં વધારે લખવાની જરૂર નથી. સ્માલકાજ કોરટના ફેસલા.

બીજી કોરટો ના ફેસલા.

બીજી બધી કોરટોના ફેસલામાં મુકદમાની સંક્ષેપમાં હકીકત, નિર્ણય કરવાની બાબતો, તે ઉપરના ઠરાવ, અને તે ઠરાવનાં કારણ, એટલું આ-વવું જોઇએ.

ટીકા—૨૦૩. કલમ ૧૯૯ પ્રમાણે પછીથી થનાર જડજ પોતાના પહે-લાંના ન્યાયાધીશે કરેલો ફેસલો વાંચી સંભળાવે પણ તેના ફેસલામાં જે ખામી હોય તે, કામ પાછું આવવા ઉપરથી સુધારી શકે નહી.

નીચલી કોરટનો ફેસલો આ કલમ પ્રમાણે જેટલો જોઇએ તેટલો સ્પષ્ટ અને સમજી શકાય તેવો નહી હોય તોપણ જો તેમાં અપીલ કોરટને અ-વશ્ય હોય તેટલી બીના આવી જતી હોય તો પછી તે કામ પાછું મોકલવાની જરૂર નથી. ૯ વી. રી. ૬૭

કોર્ટે પ્રત્યેક મુદ્દા ઉપર પોતાનો ઠરાવ લખવો.

૨૦૪. મુદ્દા કાઢવામાં આવ્યા હોય તેવી ફરિયાદોમાં પ્રત્યેક જુદા મુદ્દાઉપર કોરટે પોતાનો ઠરાવ અથવા નિવેડો તથા તેનાં કારણો લખવાં.

અપવાદ.

પરંતુ ફરિયાદના નિવેડાને વાસ્તે એક અથવા વધારે મુદ્દાઉપરનો ઠરાવ બસ હોય તો બધા મુદ્દાઓઉપર ઠરાવ તથા કારણ લખવાની જરૂર નથી.

હુકમનામાની તારીખ.

૨૦૫. જે તારીખે ફેસલો કહી સંભળાવ્યો હોય તે તારીખ હુકમના-માઉપર નાખવી. તથા ફેસલા પ્રમાણે હુકમનામું લખેલું છે એવી પોતાની ખાત્રી કરીને જડજે તે હુકમનામા ઉપર સહી કરવી.

ટીકા—૨૦૫. હુકમનામા ઉપર શીક્કો કરવાની જરૂર નથી હુકમનામું કેવી પ્રકારનું થવું જોઇએ તે નક્કી કરવાનું કામ ન્યાયાધીશનું છે અને ફેસલાના ઠરાવ પ્રમાણે હુકમનામું તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે કે નહી તે જોવાનું કામ પક્ષકારોના વકીલોનું છે ન્યાયાધીશે પણ આ બાબત ખાત્રી કરવી જોઇએ, ૧૦ વી. રી. ૯૯

હુકમનામામાં લખવાનો મજકૂર.

૨૦૬. હુકમનામું ફેસલાનીસાથે મળતું આવવું જોઇયે. રજીસ્ટરમાં લખ્યા પ્રમાણે ફરિયાદનો નંબર, પક્ષકારોનાં નામ તથા વર્ણન, અને દા-વાની વિગત તેમાં આવવી જોઇએ; તથા જે દાદ અપાવી હોય તે અથવા ફરિયાદનો જે બીજો ચુકાદો કર્યો હોય તે તેમાં સ્પષ્ટરીતે લખવો.

ફરિયાદમાં થએલા ખરચની રકમ, તથા તે ખરચ કયા પક્ષકારે શા પ્રમાણમાં આપવું, એપણ હુકમનામામાં લખવું.

હુકમનામું દુરસ્ત કરવાનો અખત્યાર.

ફેસલાથી ઉલટું હુકમનામું છે એમ માલમ પડે, અથવા હિસાબ ગણવાની કે હસ્ત દોષની કંઈ ચુક હુકમનામામાં માલમ પડે, તો કોરટે, પોતાની મેળે અથવા કોઈ પક્ષકારની અરજીઉપરથી, ફેસલાનીસાથે મળતું આવે એવી રીતે હુકમનામું દુરસ્ત કરવું, અથવા ચુક હોય તે સુધારવી. પરંતુ જે દુરસ્તી કરવાનો વિચાર હોય તેની યોગ્ય નોટીસ પક્ષકારોને અ-થવા તેમના પ્લીડરોને આપીને તેમ કરવું.

ટીકા—૨૦૬. નીચલી કોરટનું હુકમનામું ઉપલી કોરટ બાહાલ રાખે એટલે તે હુકમનામું અપીલ કોરટનું ગણાય અને પછી તેમાં અપીલ કોરટજ ફેરફાર કરી શકે. ૨ મુ. હા. રી. ૧૦૬

હુકમનામામાં હસ્તદોષથી લખાણમાં થએલી ચુક અપીલમાં સુધારવામાં આવી હતી. ઈ. લો. રી. ૧ મુબાઈ ૧

હુકમનામું બજાવનારી કોરટ પણ તેમાં ફેરફાર કરી શકે નહી એટલે કે જો હુકમનામામાં ખરચ ઉપર બ્યાજ અપાવ્યુ ન હોય તોપછી તે કોરટ બ્યાજ અપાવી શકે નહી જે કોરટે હુકમનામું કર્યું હોય તે કોરટને અરજ કરવી જોઇએ.

૨૦૭. ફરિયાદનો વિષય સ્થાવરમિલકત હોય, અને તે મિલકત ચતુઃસીમાથી અથવા જમાબંદીના કે મોજણીના દફતરમાંના નંબરથી ઓળખાવી હોય, તો તે ચતુઃસીમા અથવા નંબર હુકમનામામાં લખવા. સ્થાવર મિલકત લેવાનું હુકમનામું.

૨૦૮. જંગમમિલકતબાબત ફરિયાદ હોય, અને તે મિલકત આપવાનું હુકમનામું થાય ત્યારે, તે મિલકત ન આપી શકાય તો તેને બદલે આપવાની પૈસાની રકમ પણ તેમાં લખવી. જંગમ મિલકત આપવાનું હુકમનામું.

૨૦૯. વાદીના લેહેણા રૂપીયાની ફરિયાદ હોય ત્યારે, જે મુદ્દલ રકમ અપાવવાનો ઠરાવ કર્યો હોય તેનું ફરિયાદ માંડ્યા પહેલાનું કંઈપણ મુદતનું બ્યાજ અપાવ્યા ઉપરાંત, ફરિયાદની તારિખથી હુકમનામાની તારીખ સુધીનું કોરટને વાજબી લાગે તે દરથી તે મુદલનું બ્યાજ આપવાનો હુકમનામામાં હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે; વળી તેની સાથે આપ્રમાણે કુલ રકમ ઠરાવવામાં આવે તેનું હુકમનામાની તારિખથી વસુલની તારીખ સુધીનું, અથવા તેનાથી પહેલાંની કોરટને યોગ્ય લાગે તે તારીખ સુધીનું, કોરટ વાજબી ધારે તે દરથી બ્યાજ આપવાનો હુકમનામામાં હુકમ કરવાને પણ કોરટ મુખત્યાર છે. પૈસાની ફરિયાદમાં મુદ્દલ રકમ ઠરાવી હોય તે ઉપર કંઈ બ્યાજ આપવાનું હુકમનામામાં ફરમાવી શકાય.

ટીકા—૨૦૯. બ્યાજનો દર કેટલો અપાવવો તે બાબતનો કોરટને અખત્યાર છે તે સ્વચ્છંદ પણે વાપરવાનો નથી પણ કાયદાને અનુસરીને વાપરવાનો છે અને તે ઉપર અપીલ કોરટની સત્તા છે. ૬ વી. રી. ૧૮૭

બ્યાજ આપવાનો હુકમ થયો હોય અને તેનો દર હુકમનામામાં લખાવવામાં ન આવ્યો હોય તો તે પાછળથી ઉમેરી શકાય. ૭ બે. હા. રી. ૩૨ આપેન્ડીક્ષ. આને માટે હુકમનામા વાળાએ હુકમનામું સુધારવાની કોરટને અરજ કરવી અને સામા પક્ષકારોને નોટીસ આપ્યા પછી કોરટ તે પ્રમાણે ફેરફાર કરી શકે.

જો એક ખત ઉપર વસુલ આપ્યુ હોય અને તે વસુલનો આંકડો જે બ્યાજ ચઢ્યું હોય તેનાં કરતાં ઓછો હોય તો તે વસુલ બ્યાજ પેટે ગણાય અને લેહેણદાર ખતનું લેહેણું તથા હુકમનામાની તારીખ સુધીનું બાકી રહેલું બ્યાજ માગી શકે. (૮ બે. લો. રી. ૧૧૦).

મુદ્દલ જેટલું બ્યાજ અપાવવું એવો જે હીંદુશાસ્ત્રનો નિયમ છે તે નિયમ કોરટે કરેલું હુકમનામું બરોબર ભરપાયા થાય ત્યાંસુધી જે બ્યાજ ચઢે તેને

લાગુ પડતો નથી. ઇ. લો. રી. ૧ મું. ૭૩.

હપ્તાથી પૈસા આપવાનું.

હુકમનામામાં ફરમાવી શકાય.

૨૧૦. રૂપીયા આપવાનાં બધાં હુકમનામામાં, પુરતું કારણ હોય તો, વ્યાજસાથે અથવા વગરવ્યાજે હપ્તાથી રૂપીયા આપવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

હુકમનામું થયા પછી હપ્તાથી રૂપીયા આપવાનો હુકમ.

અને એવું કાંઈ હુકમનામું થયાપછી હુકમનામાના દેણદારની અરજઉપરથી તથા હુકમનામાવાળાની સંમતીથી—વ્યાજ આપવાવિશે, પ્રતિવાદીની મિલકત જપ્ત કરવાવિશે, અથવા તેનીપાસેથી જામીન લેવાવિશે, અથવા બીજી કોઈબાબત, કોરટને યોગ્ય લાગે તે શરતો કરીને,—હુકમનામું થએલી રકમ હપ્તાથી આપવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

આ કલમમાં તથા કલમ ૨૦૬ માં ફરમાવ્યું છે તેશિવાય પક્ષકારોના કહેવાથી કોઈપણ હુકમનામામાં ફેરફાર કરવો નહીં.

ટીકા—૨૧૦. ફૈસલામાં ફેરફાર કરવાની બાબતમાં ૨૦૨ કલમ જુઓ. આ કલમ પ્રમાણે હુકમ કરવો કોરટની ખુશી ઉપર છે તે હુકમનામાની અને ખરચની રકમ હપતે ભરવાનો હુકમ કર્યો હોય તેમાં જો હપતો પડશે તો આખી રકમ આપવી પડશે. એવો પણ સાધારણ રીતે હુકમ થઈ શકે છે.

એક ખતની રકમ ધીમે ધીમે આપવાનું હુકમનામું બાહાલ રાખવામાં આવ્યુ હતુ વેપારની ઉથલ પાથલથી નહીં. પણ બંડ થવાથી પૈસા આપી શકે તેવી પ્રતિવાદીની સ્થીતી રહી નહોતી. આ બાબતની કારણ હતું.

હવે એ પુરૂં કરવું એવું હુકમનામામાં લખ્યું. અકસ્માત રહી ગયુ હોય તો તે ભુલ કોરટ સુધારી શકેછે. પણ તેમ ન હોય તો કોરટ એવો ફેરફાર હુકમનામા વાળાની કબુલત શીવાય કરી શકતી નથી. ૪ મું. હા. રી. ૭૭.

જમીનવિશેની ફરિયાદોમાં વ્યાજ સાથે દરમ્યાનની ઉપજ આપવાનું હુકમનામું કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

૨૧૧. ભાડું કે બીજી ઉપજ મળે તેવી સ્થાવરમિલકત પાછી કબજામાં લેવાવિશે ફરિયાદ હોય ત્યારે, ફરિયાદ થયાની તારિખથી તે જેના લાભમાં હુકમનામું થયું હોય તે પક્ષકારને કબજો મળે ત્યાંહાંસુધીની, અથવા હુકમનામાની તારિખથી ત્રણ વરસસુધીની (એમાંથી પહેલો જે બનાવ બને ત્યાંહાંસુધીની)તે મિલકતની દરમ્યાનની ઉપજ અથવા ભાડું અને તેનીસાથે તેનાઉપર, કોરટને યોગ્ય જણાય તે દરથી, વ્યાજ આપવાનો હુકમનામામાં ઠરાવ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

ખુલાસો:—મિલકતની "દરમ્યાનની ઉપજ" એટલે તે મિલકતનો ગેરવાજબી કબજો રાખનાર માણસને તેથી ખરેખરી ઉપજ મળી હોય તે, અથવા સાધારણ ઉદ્યોગથી તે જે ઉપજ મેળવી શકત તે, તથા તે ઉપજનું વ્યાજ.

ટીકા—૨૧૧. આ કલમમાંથી "જમીન અથવા બીજી મીલકત" એ શબ્દો કાઢી નાખવા જેમને બદલે "સ્થાવર મીલકતનો કબજો પાછો મેળ-

વવાનો" એ શબ્દો મુકવામાં આવ્યા છે.

"મીનપ્રોફીટસ" એ શબ્દોની વ્યાખ્યામાં "આવા નફા ઉપર વ્યાજ સુધાં" એટલા શબ્દો ઊમેરવામાં આવ્યા છે.

આ કલમના સંબંધમાં ૨૪૪ મી કલમ જુઓ. હુકમનામુ બજાવતી વખતે મીનપ્રોફીટસ નકી કરવા બાબતની તે કલમ છે" જેના લાભમાં હુકમનામુ કરવામાં આવ્યુ હોય તેનો મીનપ્રોફીટસ લેવાનો હક હોય તો તે બાબત હુકમનામામાં દર્શાવવી જોઇએ કે હુકમનામું બજાવનારી કોરટ **"મીનપ્રોફીટસ"** નકી કરી શકે નહી તો જો દાવાની તારીખથી તે હુકમનામું થતા સુધીની દરમીઆન ઉપજ નકી કરવામા ન આવી હોય અગર તેની તપાસ કરવાનું બાકી બજાવતી વખતે રાખ્યુ ન હોય તો, તેવા દરમ્યાન નફાને માટે જુદો દાવો લાવવો જોઇએ. (૧૫ મ. લો. રી. ૩૮૩, ૭ વી. રી. ૩૬૪).

જ્યારે કોઈ પક્ષકારને દરમ્યાન નફો લેવાનો હક્ક છે. એમ ઠરાવવામાં આવ્યું હોય ત્યારે ગેરકાયદે કબજો જેણે લીધો હોય ને જે પોતે જેટલું ઉત્પન્ન કર્યું છે તેટલું ખરો હકદાર તે જમીનમાંથી પેદા નહી કરી શકત એવું બનાવવાનો હક્ક નથી; પણ પોતે મુડી ખરચી તે જમીનમાં વીશેષ નફો પ્રાપ્ત કર્યો હોય તો તે વાત વીચારમાં લેવી જોઇએ. (૯ વી. રી. ૪૭૩).

૨૧૨. સ્થાવર મિલકતનો કબજો પાછો મેળવા બાબત તથા ફરિયાદ થતા પહેલાંની કોઈ મુદતની તે સ્થાવર મિલકતની ચડેલી દરમ્યાનની ઉપજ બાબત ફરિયાદ હોય, અને તે ઉપજની રકમને વાસ્તે તકરાર હોય તો કોરટ ગમે તો, હુકમનામામાંજ તે રકમનો નિર્ણય કરે, કે નહી તો તે મિલકતનું હુકમનામું કરે, અને દરમ્યાનની ઉપજની રકમ બાબત ચોકશી કરવાનું ફરમાવીને તેનો બીજા હુકમથી નિકાલ કરે. ફરિયાદ પહેલાંની દરમ્યાનની ઉપજની રકમનો કોરટ નિર્ણય કરે અથવા તે વિશેની ચોકશી બાકી રાખે.

ટીકા—૨૧૨. આ કલમમાં ફકત આગલી કલમમાં દરમીઆન નફાની વ્યાખ્યા આપીછે તેનેજ લાગુ પડેછે.

હુકમનામું નુકશાની બાબતનું હોય તો તે નુકશાની કોરટેજ નકી કરવી. બજાવણી વખતે તેનો નિર્ણય થવા સારૂ તે બાબત રાખી મુકવી નહી. (૧૭ વી. રી. ૨૯૯).

૨૧૩. કોઈ મિલકતનો હિસાબ લેવાની તથા કોરટના હુકમનામા પ્રમાણે તે મિલકતનો યોગ્ય વહિવટ કરવાની ફરિયાદ હોય ત્યારે, હુકમનામું કરતાં પહેલાં કોરટે તે હિસાબ લેવાનો તથા ચોકશી કરવાનો હુકમ કરવો, તથા પોતાને યોગ્ય લાગે તેવા બીજા હુકમો કરવા. વહિવટની ફરિયાદો.

આ કાયદો અમલમાં આવે ત્યાર પછી મૈયત થએલા કોઇ સખ્સની મિલકતનો વહિવટ કોરટ મારફત થતો હોય તેમાં, તે સખ્સનું કરજ અને જવાબદારી પુરેપુરી અદા કરવાને માટે તે મિલકત અપૂર્તી જણાયતો,—જામીનગીવાળા અને વગર જામીનગીવાળા લેહેણદારોના પોતપોતાના હક્કો વિશે, તથા જે દેવું અને જવાબદારી સાબીત થઇ શકે તેવા

દેવા અને જવાબદારી વિશે, અને વર્તાસન તથા ભાવી અને અવલંબી જવાબદારીઓની અનુક્રમે કીમત કરવા વિશે, નાદાર ઠરેલા સખશોની ઈસ્ટેટને વાસ્તે જે તે વખતેજે નિયમ ચાલુ હોય,-તે નિયમ પ્રમાણે કામ કરવું.

અને આવા કોઈ પણ કામમાં, તે મિલકતમાંથી પૈસા મળવાનો જે સખસોને હક્ક ઠર્યો હોય તે તમામ સખસો, તે મિલકતના વહિવટના હુકમનામા ઉપર આધાર રાખીને, આ કાયદાની રૂઇએ પોતપોતાના જે હક્ક હોય તે માગી શકે.

સને ૧૮૭૨ ના હિંદુસ્તાનના કરાર આક્ટની કલમ ૨૬૫ પ્રમાણે કરેલી અરજી આ કલમના અર્થ પ્રમાણે કરેલી ફરિયાદ છે એમ સમજવું.

અગ્રક્યાધિકારનો હક્ક અમલમાં લાવવાની ફરિયાદ,

૨૧૪. મિલકતના કોઈ અમુક વેચાણમાં અગ્રક્યાધિકારનો હક્ક અમલમાં લાવવાની ફરિયાદ હોય, અને કોરટ વાદીની તરફેણમાં ઠરાવ કરે ત્યારે, જો ખરીદીની રકમ કોરટમાં ભરી ન હોય તો, હુકમનામામાં એક દિવસ જણાવીને લખવું કે તે દિવસ પહેલાં અથવા તે દિવસે તે રકમ ભરવી. વળી હુકમનામામાં એવો ઠરાવ કરવો કે-હુકમનામામાં વાદીના ઉપર ખરચ નાખ્યું હોય તે ખરચ સુધાંત તે ખરીદીની રકમ આપે ત્યારે વાદીએ મિલકતનો કબજો લેવો, પરંતુ તે રકમ તથા ખરચ સાદરહુ પ્રમાણે ન ભરે તો ફરિયાદ ખરચ સુધાં કાઢી નાખેલી ગણવી.

પંત્યાળું તોડવાની ફરિયાદ.

૨૧૫. પંત્યાળું તોડવાની ફરિયાદ હોય ત્યારે, હુકમનામું કરતાં પહેલાં, એક દિવસ ઠરાવીને તે દિવસે પંત્યાળું તુટ્યું એમ ગણવાનો અને પોતાને યોગ્ય લાગે તે પ્રમાણે હિસાબ લેવાનો તથા બીજાં કૃત્ય કરવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

મુખ્ય તથા તેના મુખત્યારની વચેના હિસાબ બાબતની ફરિયાદ.

૨૧૫. અ. મુખ્ય તથા તેના મુખત્યારની વચે પૈસા સંબંધી લેણદેણનો હિસાબ લેવાની ફરિયાદમાં, તથા જે ફરિયાદો વિશે આ કાયદામાં પાછળ ઠરાવ કરવામાં આવ્યો ન હોય એવી તમામ ફરિયાદોમાં, કોઈ પક્ષકારને મળવાની કે કોઈ પક્ષકાર પાસેથી મળવાની રકમ નકી કરવા સારૂ હિસાબ લેવાની જરૂર હોય ત્યારે, કોરટે હુકમનામું કરતાં પહેલાં પોતાને યોગ્ય લાગે તે પ્રમાણે હિસાબ લેવાનો હુકમ ફરમાવવો.

ટીકા—૨૧૫. આ કલમમાં ૨૧૫ અ. આ કલમ નવી ઉમેરવામાં આવી છે. ૨૧૫ કલમ પંત્યાળુ તોડવા બાબતના દાવામાં કોરટે કેમ અમલ કરવો તે વિશે છે. આ કલમના વધારાથી કોરટોએ બીજી બાબતોમાં કેમ અમલ કરવો તે જણાય છે.

સામો દાવો આપ્યો હોય ત્યારે હુકમનામું.

૨૧૬. વાદીના દાવાની સામે પ્રતિવાદીએ પોતાની લહેણી રકમનો સામો દાવો કર્યો હોય, અને તે સામો દાવો મંજુર રાખ્યો હોય તો, વાદીના કેટલા રૂપીઆ લહેણા છે તથા પ્રતિવાદીના (જો કંઈ હોય તો) કેટલા રૂપીઆ

લેહેણાછે એ હુકમનામામાં લખવું, અને એમાંથી જે પક્ષકારનું જેટલું લેહેણું જણાય તેણે તે વસુલ કરવાનું હુકમનામું કરવું.

હુકમનામામાં કોઈ રકમ કોરટે પ્રતિવાદીને અપાવીહોય તો, અપીલ અથવા બીજી બાબતોને વાસ્તે જાણે પ્રતિવાદીએ વાદીનીઉપર જુદી ફરિયાદ કરીને તે રકમનો દાવો કર્યો હોય તે પ્રમાણે તે હુકમનામાની અસર થશે અને તેજ નિયમો તેને લાગુ પડશે. પ્રતિવાદીને અપાવેલી રકમ ની બાબતમાં હુકમનામાનું ફળ.

ટીકા—૨૧૬. પ્રતિવાદી જે "સેટઓફ" નો હક હોય તો જે સામા દાવાનું હુકમનામું પ્રતિવાદીના લાભમાં થઈ શકે. ૨૫ વી. રી. ૨૭૫

૨૧૭. પક્ષકારો કોરટને અરજ કરે તો તેમને ખરચેથી ફેસલાની તથા હુકમનામાની સહી સાથેની નકલો આપવી. ફેસલાની તથા હુકમનામાની સહી સુધાંતની નકલો આપવી.

બાબ ૧૮ મો.

ખરચવિશે.

૨૧૮. આ કાયદાપ્રમાણે કોઈ અરજનો નિકાલ કરતી વખતે તે અરજનું ખરચ કોરટ એમાંથી ગમે તે પક્ષકારને અપાવે, અથવા કામની કોઈ આગળની સુનાવણીસુધી તે ખરચનો વિચાર કરવાનું રેહેવા દે. અરજોનું ખરચ.

૨૧૯. પ્રત્યેક પક્ષકારનું ખરચ,—તેણે પોતે કે ફરિયાદના કોઈ બીજા પક્ષકારે—કોણે સોસવું, અને તે બધું કે કેટલો ભાગ કે શાપ્રમાણમાં સોસવું એ ફેસલામાં ફરમાવવું. ખરચ કોણે આપવું, એ ફેસલામાં ફરમાવવું.

ટીકા—૨૧૯. મજીઆરૂં વેચાવવાના દાવાનું ખરચ દરેક પક્ષકારને માથે નાંખવું જોઈએ કેમકે આવા દાવાનું ખરચ અમુક પક્ષકારના કાયદા વિરૂદ્ધ કૃત્યથી કરવું પડેલું હોતું નથી.

(૩ એ. લો. રી. ૧૩૦) પણ આ ફેસલાના સંબંધમાં ૧૪ વી. રી. ૯૪ માં ફેસલો છે તે જુઓ. તેમાં એમ ઠરાવ્યું છે કે વાદીને વેહેચણીનું પુરેપુરૂં હુકમનામું મળે તેટલાજ સારૂ બીજા ભાગીદારોને પ્રતિવાદીમાં દાખલ કર્યા હોય તો ખરચ વાદીએ આપિવું જોઇએ.

જે પક્ષકારોને દાવામાં કોઈ હીત નથી પણ જેમને નીરર્થક દાવામાં સામેલ કર્યા છે તે પક્ષકારોને ખરચ મળવું જોઇએ.

આ બાબત કોરટની મુખત્યારી ઉપર છે અને તે ઉપર અપીલ નથી. (૨ બી. રી. ૩૩) આ છેલી બાબતના સંબંધમાં ૧ મ. હા. રી. ૭૪ મે ફેસલો છે તે જુઓ. તેમજ કલકત્તા હાઇકોરટની ફુલબેંચે એમ ઠરાવ્યું છે કે ખરચની બાબત ઉપર અપીલ થઈ શકે. (૬ વી. રી. ૧૮૭).

બીજાને હેરાન કરવા અથવા નુકશાન કરવા સારૂજ દાવો આણવામાં આવ્યો હોય તો ખરચ અપાવવું જોઇએ નહી. (હાઇડ. રી. પે. ૨૨૨).

વાદીને દાવાનું કારણ નથી એમ ગણી તેનો દાવો કાઢી નાંખવામાં આવ્યો હોય તોપછી તેનું ખરચ પ્રતિવાદીને શીરે નાંખવું એ ગેરવ્યાજબી છે. ૩ મ. હા. રી. ૧૧૩.

એક સખસને તેના સામું દાવાનુ કારણ બતાવ્યા વગર પ્રતિવાદી કરવામાં આવ્યો હોય તો તે સખસનું ખરચ સહ પ્રતિવાદીઓ પાસેથી અપાવવું જોઇએ નહી; પણ વાદી પાસેથી અપાવવું જોઇએ. (૧૦ વી.રી.૧૯૪).

જ્યારે કોરટના હુકમથી બધી બાબતોનો ચુકાદો કરવાનું કામ લવાદોને સોંપવામાં આવ્યુ હોય તો તે સોંપવાનો હુકમ તથા લવાદનામાના ખરચ બાબત ઠરાવ કરવાનો તે લવાદોને સત્તા છે ૧ બે. લો. રી. ૧૪૪

ખરચ વિશે કોર્ટનો અખત્યાર.

૨૨૦. પ્રત્યેક અરજનું અને ફરિયાદનું ખરચ પોતાને યોગ્ય જણાય તેરીતે અપાવવાનો તથા વેંચી આપવાનો પૂર્ણ અખત્યાર કોરટને છે, અને મુકદમાનો ઇનસાફ કરવાની હકુમત કોરટને ન હોય એટલાઉપરથી આ અખત્યારનો અમલ કરવાને હરકત નથી.

પરંતુ કોઈ અરજનું અથવા ફરિયાદનું ખરચ તેના નિકાલને અનુસરતી રીતે ન આપવાનું કોરટ ફરમાવે તો કોરટે પોતાનાં કારણ લખવાં.

આ કાયદાપ્રમાણે ખરચબાબત કરેલો દરએક હુકમ, હુકમનામાનો ભાગ ન હોય ત્યારે, જાણે તે પૈસાબાબતનુંજ હુકમનામું હોય એરીતે તે બજાવી શકાય.

ટીકા—૨૨૦. ખરચની બાબત બહુ સાધારણ છે. એ બાબતમાં કોરટને પુશ્કળ સ્વતંત્ર અખ્તીઆર છે. તેથી તે અખ્તીઆર વાપરવામાં કામની બધી બીના તેમજ પક્ષકારોની વરતણુક ઉપર ધ્યાન રાખવું જોઇએ, એ નિયમ હમેશ ખરો નથી. ૯ વી. રી. ૬૧ને પાને શીવદયાળ તેવારી. વી. જદુનાથ તેવારીનો કેસ જુઓ.

ખરચની બાબત કોરટની હુકમ નવો છે તેમ છતાં પણ ખરચ અમુક પક્ષકાર ઉપર ના નાંખવામાં શા માટે આવ્યું છે તેનું કારણ આપવાને કોરટ બંધાએલી છે. ૧૧ વી. રી. ૪૮

ખરચની બાબતમાં અપીલ થાયકે નહીં તે વીશેનો ચોખો ઠરાવ નથી. પણ ૨૧૯ મી કલમ પ્રમાણે ખરચનો હુકમ ફેશલાના કલમ પ્રમાણે તે હુકમનામાનો પણ ભાગ ગણી શકાય અને કલમ ૫૪૦ માં કહેલું છે. હુકમનામાના કોઈ ભાગ ઉપર અપીલ થઈ શકે અને ૫૮૪મી કલમમાં સ્પેશલ અપીલ બાબત પણ ઠરાવ છે. તોપણ જ્યારે ઘણોજ દેખીતો ગેરવ્યાજબી ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હોય અથવા તે ઠરાવ રીવાજ વીરૂદ્ધ હોય તોજ અપીલકોરટે વચે પડવું. ૮ મુ. હા. રી, ૬૦૦

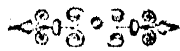
એકજ કુટુંબના અને એકજ જગ્યાએ રેહેનારા માણસને સઘળાં ને સામાન્ય દાવાનું કારણ લખી બધાયનાઉપર એક દાવો કર્યો હોય અને તેમાં તે બધા પ્રતિવાદીઓના લાભમાં ઠરાવ કરવામાં આવે તો તે બધાને એકજ જુદુજ ખરચ મળવું જોઇએ. ૧૨ મુ. ઇ. આ. ૧૫૭.

પણ જો આવા દાવામાં દરેકનો બચાવ સ્પષ્ટ જુદો જુદો હોય તો જુદું ખરચ અપાવવું જોઇએ. ૧૧ વી. રી. ૧૯.

૨૨૧. એક પક્ષકારને બીજા પક્ષકારે ખરચ આપવાનું હોય, અને તે બીજા પક્ષકારની પહેલા પક્ષકારપાસે કંઈ રકમ લેહેણી છે એવી કબુલત હોય અથવા એમ ફરિયાદમાં માલમ પડ્યું હોય, તો તે લેહેણામાં ખરચનો સામો દાવો મજરે અપાવવાનું ફરમાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે. જે રકમ કબુલ હોય અથવા લેહેણી માલમ પડે તેમાં ખરચ મજરે અપાવી શકાય.

૨૨૨. ખરચઉપર દર વરસે દર સેંકડે છ ટકાસુધીના દરનું બાજ અપાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે, અને તે ખરચ બાજસાથે અથવા વગરબાજે ફરિયાદના વિષયમાંથી વસુલ કરવું અથવા તેનો બોજો ફરિયાદના વિષયઉપર રાખવો એવો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. ખરચ ઉપર બાજ. વિષયમાંથીખરચ વસુલ.

ટીકા—૨૨૨. હુકમનામામાં ફરમાવ્યુ ના હોય તો ખરચ ઉપર બાજ મળે નહીં. ઇ. લો. રી. ૩ કલકત્તા. ૧૬૧

બાબ ૧૯ મો.

હુકમનામાંની બજાવણીવિશે.

અ.—કઈ કોર્ટથી હુકમનામાં બજી શકે તેવિશે.

૨૨૩. કોઈપણ હુકમનામું, જે કોરટે તે કર્યું હોય તે કોરટથી, અથવા આ આકટમાં હવે પછી જે ઠરાવો કરેલા છે તે પ્રમાણે જે કોરટને તે બજાવવાસારૂ મોકલ્યું હોય તે કોરટથી, બજી શકે. જે કોરટથી હુકમનામું બજી શકે તે કોરટ.

હુકમનામું કરનારી કોરટ, હુકમનામાવાળાની અરજઉપરથી, નીચે લખેલ પ્રસંગે તે હુકમનામું બીજી કોરટને બજાવવાસારૂ મોકલવાને મુખત્યાર છે:—

(અ) જેનાઉપર હુકમનામું થયું હોય તે શખ્સ તે બીજી કોરટની હકુમતની સ્થાનિક હદમાં ખરેખર અને આપખુશીથી રેહેતો હોય કે ધંધો ચલાવતો હોય કે કમાઇને વાસ્તે જાતે કામ કરતો હોય, તો, અથવા

(બ) હુકમનામું કરનારી કોરટની હકુમતની સ્થાનિક હદમાં તે હુકમનામું પુરૂં થાય એટલી તે શખ્સની મિલકત ન હોય, અને તે બીજી કોરટની હકુમતની સ્થાનિક હદમાં તેની મિલકત હોય તો, અથવા

(ક) હુકમનામું કરનારી કોરટની હકુમતની સ્થાનિકહદની બહારની સ્થાવરમિલકત વેચવાને હુકમનામામાં ફરમાવ્યું હોય તો, અથવા

(ડ) હુકમનામું કરનારી કોરટને બીજા કોઈ કારણથી એમ લાગે કે તે બીજી કોરટે હુકમનામું બજાવવું જોઇએ તો: પરંતુ આમાં જે બીજા કારણથી તેમ લાગ્યું હોય તે કારણ કોરટે પોતે દફતરમાં લખવું જોઇએ.

હુકમનામું કરનારી કોરટ પોતાને મનથી તે હુકમનામું બજાવવાસારૂ પોતાના તાબાની કોઈ કોરટને મોકલવાને મુખ્તાર છે.

આ કલમપ્રમાણે બજાવણીસારૂ જે કોરટને હુકમનામું મોકલ્યું હોય તે કોરટે, તે બજાવ્યાની વાત, અથવા તે બજાવવાનું ન બને તો જે હકીકતોને લીધે તે બજાવવાનું નબન્યુંહોય તે હકીકતો, હુકમનામું કરનારી કોરટને લખી જણાવવી.

સ્માલકાજકોરટ સાંભળી શકે એવા મુકદ્દમામાં હુકમનામું થયું હોય, અને કલકતા, મદ્રાસ, મુંબાઈ અથવા રંગુનમાં તે બજે એવી હુકમનામું કરનારી કોરટની મરજી હોય, તો કલમ ૨૨૪ની રકમ (અ) (બ) (ક) મા અનુક્રમે કહેલી નકલો અને સરટિફિકેટ, કલકતા, મદ્રાસ, મુંબાઈ અથવા રંગુન (જે હોય તે) ની સ્માલકાજકોરટને મોકલવાને તે હુકમનામું કરનારી કોરટ મુખ્તાર છે. અને તે પ્રમાણે મોકલવામાં આવે એટલે તે સ્માલકાજકોરટે જાણે તે હુકમનામું પોતેજ કર્યું હોય અને જેરીતે બજાવે તે રીતે તે બજાવવું.

હુકમનામું કરનારી કોરટ અને જે કોરટમાં તે બજાવવા મોકલવું હોય તે કોરટ એ બંને એકજ ડિસ્ત્રિકટમાં હોય તો, પહેલી કોરટે બીજી કોરટને હુકમનામું પરભાર્યું મોકલવું. પરંતુ જે કોરટને હુકમનામું બજાવવા મોકલવું છે તે જુદા ડિસ્ત્રિકટમાં હોય તો, જે ડિસ્ત્રિકટમાં હુકમનામું બજાવવું હોય તે ડિસ્ત્રિકટની ડિસ્ત્રિકટકોરટને હુકમનામું કરનારી કોરટે હુકમનામું મોકલવું.

ટીકા—૨૨૩. જેવુ હુકમનામુ કરવામાં આવ્યુ હોય તેવુજ બજાવવુ જોઇએ તેમાં બજાવનારી કોરટ તેમાં ફેરફાર કરી શકે નહીં. ઇ. લૉ. રી. ૩ કલકત્તા ૧૯૧

પોતાનું હુકમનામું બીજી કોર્ટે બજાવવું એમ કોરટ ફરમાવે ત્યારે કામ ચલાવવાની રીત.

૨૨૪. કલમ ૨૨૩ પ્રમાણે બજાવવાસારૂ હુકમનામું મોકલનારી કોરટે નીચે લખેલા કાગળો મોકલવા:—

(અ) હુકમનામાની નકલ;

(બ) હુકમનામું કરનારી કોરટની હકુમતમાં બજાવણી કરીને હુકમનામું પુરૂં થયું નથી, અથવા થોડું હુકમનામું બ-

જ્યું હોય તો હુકમનામું કેટલું પુરૂં થયું છે, અને તેનો કેટલો ભાગ બજાવ્યા વગરનો છે. એ વિશેનું સરટિફિકેટ; તથા

(ક) હુકમનામું બજાવવાસારૂ કરેલા કોઈ હુકમની નકલ, અને તેવો કોઈ હુકમ ન કર્યો હોય તો તેવી મતલબનું સરટિફિકેટ.

ટીકા—૨૨૪. જે કોરટે હુકમનામુ કર્યું હોય તે કોરટમાંથી યોગ રીતે હુકમનામુ આવ્યા શીવાય જો બીજી કોરટ તેની બજાવણી કરેતો બજાવણીમાં થએલું વેચાણ રદ છે. ૮ વી. રી. ૩૧૦ અને ૯ વી. રી. ૩૮૮

એક વખત હુકમનામુ મોકલવામાં આવ્યુ હોય અને અપીલ થવાના કારણથી તે બજાવવામાં ઢીલ થઈ હોય તો બીજા સરટીફીકેટની જરૂર નથી. ૨૩ વી. રી. ૨૨૫

૨૨૫. જે કોરટને સદરહુપ્રમાણે હુકમનામું મોકલ્યું હોય તે કોરટે, હુકમનામાની કે બજાવવાના હુકમની, અથવા તેની નકલોની, કે તે કરનારી કોરટની હકુમતની બીજી કંઈ શાબિતી વગર, તે નકલો અને સરટિફિકેટ દાખલ કરવાં. પરંતુ કંઈ વિશેષ કારણો જડજની સહી સાથે દફતરમાં લખીને તે કારણોને લીધે જેને હુકમનામું મોકલ્યું છે તે કોરટ તેવી શાબિતી માગે તો તે નકલો ને સરટિફિકેટ વગર શાબિતીએ દાખલ ન કરવાં. હુકમનામાં વગેરેની નકલ જે કોરટને મળે તે કોરટે શાબિતી વગર તે દાખલ કરવી.

૨૨૬. તે નકલો ઉપર પ્રમાણે દાખલ થાય એટલે, હુકમનામું કે હુકમ જે કોરટને મોકલ્યો હોય તે ડિસ્ટ્રિક્ટ કોરટ હોય તો, તે હુકમનામું અથવા હુકમ તે ડિસ્ટ્રિકટકોરટ બજાવે, અથવા તે ડિસ્ટ્રિકટકોરટ પોતાના તાબાની જે કોરટને બજાવવાનું ફરમાવે તે કોરટ બજાવે. જે કોરટને હુકમનામું અથવા હુકમ મોકલ્યો હોય તે કોરટે તે બજાવવાનું.

ટીકા—૨૨૬. જે કોરટ ઉપર હુકમનામુ બજાવવા સારૂ મોકલવામાં આવ્યુ હોય તે કોરટ તે હુકમનામુ બીજા ડીસ્ટ્રીકટમાં બજાવવા સારૂ મોકલી શકે નહી. પણ હુકમનામાવાળાએ અસલ કોરટને અરજ કરી બીજા ડીસ્ટ્રીકટમાં તે બજાવવાનું નવુ સરટીફીકેટ મેળવવુ જોઈએ. ૨૧ વી. રી. ૩૩૭

૨૨૭. જે કોરટને બજાવવાસારૂ હુકમનામું મોકલ્યું હોય તે હૈકોરટ હોય તો, જાણે તે કોરટે પોતાની સાધારણ અવલ દિવાની હકુમત ચલાવતાં તે હુકમનામુ કર્યું હોય, તે રીતે તે કોરટે તે હુકમનામું બજાવવું. બીજીકોરટેમોકલેલું હુકમનામું હૈકોરટે બજાવવાનું.

૨૨૮. આ બાબપ્રમાણે જે કોરટને હુકમનામું બજાવવાસારૂ મોકલ્યું હોય, તે કોરટનો તે હુકમનામું બજાવવામાં, જાણે તે મોકલેલું હુકમનામું પોતેજ કર્યું હોય તો તે બજાવવામાં પોતાને જે અખત્યાર હોય, તેજ અખત્યાર ગણાશે. હુકમનામું બજાવવામાં હરકત કરનારા અથવા હુકમ ન માનનારા શખસોને તે કોરટ, જાણે તે હુકમનામું પોતેજ કર્યું હો- બજાવવા સારૂ બીજી કોરટોનાં આવેલાં હુકમનામાં બજાવવામાં કોર્ટનો અખત્યાર.

તે હુકમનામાં બજાવવામાં કરેલા હુકમો ઉપર અપીલ.

ય તે રીતે, શિક્ષા કરશે. અને તે હુકમનામું બજાવવામાં તે કોરટના હુકમોને, જાણે તે હુકમનામું પોતેજ કર્યું હોય તેવી રીતે, અપીલ સંબંધી નિયમો લાગુ પડશે.

ટીકા—૨૨૮. જે કોરટ તરફ હુકમનામુ બજાવવા સારૂ મોકલવામાં આવ્યુ હોય તે કોરટ હુકમનામાવાળાએ મુદતના કાયદા પ્રમાણે તે બજાવવાનો હક ખોયો છે કે નહી. તે જોઇ શકે પણ કલમ ૨૨૪ મુજબ જે કાગળો તે કોરટ પાસે આવ્યા હોય એ ઉપરથી તેવી હરકત જણાઈ આવવી જોઇએ તે કાગળો શીવાય બીજી બાબત બજાવનારી કોરટ જોઈ શકે નહી.

હિંદુસ્તાનની સરકારે દેશી. સંસ્થાનોમાં સ્થાપેલી કોરટોનાં હુકમનામાં.

૨૨૯. પરરાજ્યનાં અથવા સંસ્થાનના મુલકમાંની ગવર્નર જનરલ ઇન કોંસિલના હુકમથી સ્થપાએલી કોઈ કોરટનું હુકમનામું, તે કરનારી કોરટની હકુમતમાં બજી શકે નહીં તો, આ બાબમાં ઠરાવ્યું છે તે રીતે બ્રિટિશ ઈંડિયાની કોઈ કોરટની હકુમતમાં બજાવી શકાય.

બ.—બજાવણીની દરખાસ્તવિશે.

બજાવણીસાર દરખાસ્ત.

૨૩૦. હુકમનામાના માલીકની તે હુકમનામું અમલમાં લાવવાની ઇચ્છા હોય તો, હુકમનામું કરનારી કોરટને અથવા, તે કામને વાસ્તે જો કોઈ અમલદાર નીમ્યો હોય તો તે અમલદારને તેણે દરખાસ્ત કરવી; અથવા પાછળ ગએલા ઠરાવો પ્રમાણે બીજી કોરટને હુકમનામું મોકલ્યુંહોય તો, તે કોરટને કે તેના યોગ્ય અમલદારને દરખાસ્ત કરવી.

કોરટની નજરમાં આવે તો હુકમનામાના દેણદારની જાત અને મિલકત બંનેઉપર એકજ વખતે બજાવણીનો હુકમ કરવાની ના પાડવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

પૈસા આપવાનું અથવા બીજી મીલકત સ્વાધીન કરવાનું હુકમનામું બજાવવાને આ કલમપ્રમાણે દરખાસ્ત કરી હોય ને તે મંજુર થઈ હોય તો, તેજ હુકમનામું બજાવવાની ત્યારપછીની કોઈ દરખાસ્ત નીચેની કોઈ તારિખથી એટલે:—

(અ) જેનો અમલ કરવા માગ્યો હોય તે હુકમનામાની તારીખથી, અથવા તે હુકમનામું બહાલ રાખનારા અપીલના (જો કોઈ હોય તો) હુકમનામાની તારીખથી, અથવા

(બ) હુકમનામામાં અથવા ત્યાર પછીના કોઈ હુકમમાં એમ ફરમાવ્યું હોય કે ફલાણી તારીખે પૈસાનું કંઈ ભરણું કરવું અથવા કંઈ મિલકત સ્વાધીન કરવી, તો દરખાસ્ત કરનાર જે પૈસાને અથવા મિલકતને વાસ્તે હુકમનામું અમલમાં લાવવા માગતો હોય, તે પૈસાનું ભરણું

કરવાને અથવા તે મિલકત સ્વાધીન કરવાને ગુજર્યાની તારીખથી—

બાર વરસ થઈ ગયા કેડે મંજુર કરવી નહી.

દરખાસ્તની તારીખ પહેલાંનાં લાગલાંજ બાર વરસમાં કોઈ પણ વખતે હુકમનામાના દેણદારે દગાથી અથવા બળજોરીથી હુકમનામાની બજાવણી થવા દીધી ન હોય, તો સદરહુ બાર વરસ વીતી ગયા પછી હુકમનામાની બજાવણીની દરખાસ્ત મંજુર કરવાને આ કલમમાં કહેલી કોઈ વાતથી કોરટને અટકાવ થશે નહી.

આ કલમમાં ગમે તેમ કહ્યું હોય તે છતાં એ, આ કાયદો પાસ થયા પછી ત્રણ વરસની અંદર કોઈ પણ હુકમનામું અમલમાં લાવવાનું કામ ચલાવી શકાશે. પરંતુ આ કાયદો પાસ થતી વખતે જે કાયદો ચાલું હોય તે કાયદામાં એવું કામ ચલાવવાને જે મુદત ઠરાવી હોય તે સદરહુ ત્રણ વરસ પુરાં થતાં પહેલાંજ વીતી ન જાય તો તેમ થઈ શકે.

૨૩૧. એક કરતાં વધારે શખ્સોની તરફેણમાં એકઠું હુકમનામું થયું હોય, તો તે બધાના હિતને વાસ્તે, અથવા તેમાંનો કોઈ મરી ગયો હોય તો, બાકીના જીવતા તથા મૈયતના હકસંબંધવાળા વારસવકીલના હીતને વાસ્તે, તેમાંના કોઈ એક શખ્સ અથવા વધારે શખ્સો અથવા તેના કે તેઓના વારસવકીલો આખું હુકમનામું બજાવવાની દરખાસ્ત કરવાને મુખત્યાર છે. એકઠા હુકમનામાવાળાની દરખાસ્ત.

આ પ્રમાણે કરેલી દરખાસ્ત ઉપરથી હુકમનામું બજાવવા દેવાનું પુરતું કારણ કોરટને જણાય તો, જે શખ્સો દરખાસ્ત કરવામાં સામીલ થયા ન હોય તેમના હક જાળવવા સારૂ જરૂર જણાય તેવો હુકમ કોર્ટે કરવો.

ટીકા—૨૩૧. એક કરતાં વધારે હુકમનામાવાળા હોય તો તેવાને એક અથવા વધારેની અરજ ઉપરથી કોરટ હુકમનામુ બજાવે પણ અરજદારના ભાગ જેટલુજ હુકમનામુ બજાવવાની કોરટ પરવાનગી આપી શકે નહી.

૨૩૨. પોતાનો હક બીજાને આપી દેવાના લખત (અસાઇન્મેન્ટ) થી અથવા કાયદાના અમલથી, કોઈ હુકમનામાની માલકી હુકમનામાવાળા પાસેથી બીજા કોઈ શખ્સને મળે તો, જેને તે મળે તે શખ્સ હુકમનામું કરનારી કોરટને તે બજાવવાની દરખાસ્ત કરવાને મુખત્યાર છે; અને તે કોરટને યોગ્ય લાગે તો, જાણે તે હુકમનામાવાળાએ દરખાસ્ત કરી હોય તે રીતે અને તેજ શરતોથી તે હુકમનામું બજી શકે. હુકમનામાની માલકી જેને મળે તેણે કરવાની દરખાસ્ત.

પરંતુ એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કેઃ—

(અ) પોતાનો હક બીજાને આપી દેવાના લખત (અસાઈ-

નમેંટ) થી હુકમનામું બીજાને આપ્યું હોય, ત્યારે તે આપનારને તથા હુકમનામાના દેણદારને તે દરખાસ્ત વિશેની લખેલી નોટીસ આપવી, અને આ બજાવણીને વાસ્તે તેમની હરકતો (જો કંઈ હોય તો) કોરટ સાંભળે ત્યાંસુધી તે હુકમનામું બજાવવું નહી.

(બ) ઘણાએક સખસો ઉપરનું પૈસા બાબતનું હુકમનામું હોય અને તે તેઓમાંના એકને આપ્યું હોય તો તે બાકીનાઓ ઉપર બજાવવું નહી.

ટીકા—૨૩૨. ખાનગી રીતે રજીસ્ટર કરાવ્યા વગર હુકમનામા ઉપર શેરો કર્યો હોય તો તે હુકમનામુ બીજાને આપ્યા પુરાવ ગણાય નહી. ૧૦ વી. રી. ૧૪૪

હુકમનામુ વેચ્યાની વાત હુકમનામાવાળો કબુલ કરતો હોય તો પછી હુકમનામાનો દેણદાર તે ખરીદદારનો હુકમનામુ બજાવવાનો હક છે કે નહી તે વાંધો વાંધો લેઈ શકે નહી અસલ હુકમનામા વાળાને પૈસા આપ્યા છે તેટલોજ ફકત વાંધો તે ઉઠાવી શકે. ૭ વી. રી. ૩૧૩

હુકમનામાવાળો પોતાનું હુકમનામુ બીજાને વેચે અને તે વેચાણ કમતી અવેજ વગરનુંછે એમ કોરટ ઠરાવે તેથી હુકમનામુ રદ જતુ નથી વેચાતી લેનારના હક જાયપણ તે વેચનારના હક જતા નથી. ૪ વી. રી. ૫૧.

જેને હુકમનામુ ચઢાવી આપ્યું હોય તો અસલ હુકમનામાવાળાના જેવીજ સ્થીતીમાં નથી અને તેના જેટલા તેને હક પણ નથી કોરટને યોગ્ય લાગે તો તેને મળેલું હુકમનામુ તે પોતે બજાવી શકે. ૧૫ વી. રી. ૨૮૩.

મુળ હુકમનામાવાળા ઉપર અમલમાં લવાય તેવા જે હક હોય તે હુકમનામું ચઢાવી લેનાર ઉપર રહેશે.

૨૩૩. મુળ હુકમનામાવાળા ઉપર હુકમનામાનો દેણદાર જે કાંઈ હક (ઇકવીટીઝ) (હોય તો તે) અમલમાં લાવત તે હક સુદ્ધાંત, હુકમનામું લેનારને, તે હુકમનામું મળ્યુંછે એમ ગણાશે.

ટીકા—૨૩૩. હુકમનામુ થતી વખતે હયાત હોય અને તે થયા પછી જે સખસ મરી ગયો હોય તેની બાબતમાં આ કલમ લાગુ પડેછે. આ ઉપર દાવો બાંધી તેનું હુકમનામુ મેળવ્યું. દાવો દાખલ થતા અવલ આ મરી ગયો હતો એમ માલુમ પડ્યુ. આ પ્રમાણે હોવાથી અ. ના કાયદેસર વારશો ઉપર હુકમનામુ બજાવવાનો વાદીનો હક આ કલમ પ્રમાણે થતો નથી એમ ઠરાવવામાં આવ્યુ. ૧૦ વી. રી. ૪૫૫

બજાવણી પહેલાં હુકમનામાનો દેણદાર મરી જાય તો તેના વારસવકીલ ઉપર દરખાસ્ત થાય.

૨૩૪. હુકમનામું પુરેપુરૂં બજે તે પહેલાં હુકમનામાનો દેણદાર ગુજરી જાય તો, મૈયતના કાયદેસર વારસ વકીલ ઉપર તે બજાવવા સારૂ હુકમનામાનો માલક હુકમનામું કરનારી કોરટને દરખાસ્ત કરવાને મુખ્તાર છે.

તે વારસ વકીલના હાથમાં આવેલી મૈયતની જેટલી મિલકતની યોગ્ય વ્યવસ્થા કરી નહી હોય, તેટલી મિલકત પુરતોજ તે જવાબદાર થશે; આ જવાબદારી નક્કી કરવા સારૂ હુકમનામું બજાવનારી કોરટ, પોતાને મનથી અથવા હુકમનામાવાળાની અરજ ઉપરથી પોતાને યોગ્ય લાગે તેવો હિસાબ તે વારસ વકીલ પાસે હાજર કરાવવાને મુખ્તારછે.

ટીકા—૨૩૪. જો વારસ એવી કોરટની ખાત્રી ન કરી શકે તેના હાથમાં આવેલી મીલકતની જેણે યોગ વ્યવસ્થા કરીછે તો હુકમનામાની બજાવણીમાં તેને કેદ પકડી શકાય. ૧૪ વી. રી. ૫૧૭

હુકમનામું બજાવવાની દરખાસ્તનો મજકુર.

૨૩૫. હુકમનામું બજાવવાની દરખાસ્ત લખેલી કરવી, અને અરજદારે અથવા જે સખ્સને કામની હકીકતની માહિતગારીછે એમ કોરટની ખાત્રીલાયક સાબિત થયુ હોય તેવા કોઈ બીજા સખ્સે તે દરખાસ્તના સાચાપણાનો એકરાર કરવો, તથા તેમાં નીચેની વીગતો એક પત્રકના રૂપમાં લખવી:—

(અ) ફરિયાદનો નંબર;
(બ) પક્ષકારોનાં નામ;
(ક) હુકમનામાની તારીખ;
(ડ) હુકમનામા ઉપર કંઈ અપીલ થઇછે કે નહી તે;
(ઈ) હુકનામા પછી તકરારી બાબત વિશે પક્ષકારો વચે માંહોમાંહે કંઈ ગોઠવણ થઇછે કે નહીં, અને થઈ હોય તો શી થઇછે તે;
(ફ) હુકમનામું બજાવવાને વાસ્તે પહેલાં કંઈ દરખાસ્તો કરીછે કે નહી, કરી હોય તો શી શી અને તેમનું પરિણામ શું થયું તે;
(ગ) હુકમનામાની રૂઇએ લેહેણાની અથવા નુકસાનીના બદલાની મળવાની રકમ, બાજ અપાવ્યુ હોય તો તે સુદ્ધાંત, થાય તે, અથવા હુકમનામામાં બીજી જે દાદ અપાવી હોય તે;
(હ) કંઇ ખરચ અપાવ્યુ હોય તો તેની રકમ;
(એ) જેના ઉપર હુકમનામું અમલમાં લાવવું હોય તે સખ્સનું નામ; અને
(જ) કોરટની મદત કઇ રીતે જોઇએ છીએ તે, એટલે કંઈ વિશેષ મિલકતજ સ્વાધીન કરવાનું હુકમનામું હોય તો, તે મિલકત સ્વાધીન કરાવવી; દરખાસ્તમાં લખેલા સખસને પકડીને કેદ કરવો; કે તેની મિલકત જપ્ત કરવી;

અથવા માગવાની દાદના સ્વરૂપ પ્રમાણે બીજી રીતે જે જોઇએ તે.

ટીકા—૨૩૫. "દાવાની અરજીઓઉપર કબુલાત કરવાની જે રીત છે તે પ્રમાણે તેનાઉપર કબુલાત કરેલો." એ શબ્દોને બદલે અરજદારે અગર કામની હકીકતથી વાકેફગાર છે. એવી જેના વિષે કોરટની ખાત્રી કરી આપી હોય તે સખસે કબુલાત કરેલો એ શબ્દો મુકવામાં આવ્યા છે.

દરખાસ્તમાં યોગ્ય રીતે જોઇએ તેટલુજ ચોકસ વરણન આપવું. (૭૨ વી. રી. ૮) અને તેની સાથે હુકમનામાની નકલ આપવાની જરૂર નથી. ૧૧ વી. રી. ૨૮ અને એક કરતાં વધારે દેણદાર હુકમનામાની ખુશીમાં આવે તેના વિરૂદ્ધથી તે બજાવી શકાય. ૨ વી. રી. ૫૪ તોપણ ૨૩૨મી કલમ જુઓ.

કોરટને હકુમત નથી એવુ હુકમનામુ બજાવવાની કોરટ કોસીસ કરે તો જે વાદીએ, કોરટને બજાવણીની અરજી કરી તેના ઉપર નુકશાનનો દાવો ચાલી શકે. ૮ વી. રી. ૮૮

જો ખોટા સખસ ઉપર બજાવણી કરવામાં આવી હોય અને કેદમાં ન જવુ પડે અગર તેની મીલકત ન વેચાય તેટલા માટે હુકમનામાના પૈસા તે સખસ કોરટમાં ભરે તો તે પૈસા દાવો બાંધી તે પાછા લેઇ શકે. (૮ વી. રી. ૮૮)

જંગમ મિલકત જપ્ત કરવાની દરખાસ્ત સાથે તેની યાદ આપવી.

૨૩૬. જ્યારે જ્યારે હુકમનામાના દેણદારની કંઈ જંગમ મિલકત જપ્ત કરવાની દરખાસ્ત કરી હોય, પરંતુ તે મિલકત તેના કબજામાં ન હોય ત્યારે ત્યારે હુકમનામાવાળાએ જપ્ત કરવાની મિલકતની જોઇએ તેટલા બરોબર વર્ણનવાળી યાદ દરખાસ્તસાથે આપવી.

સ્થાવર મિલકત જપ્ત કરવાની દરખાસ્ત હોયતો જાસ્તી વિગત લખવાની તે.

૨૩૭. જ્યારે જ્યારે હુકમનામાના દેણદારની કંઈ સ્થાવર મિલકત જપ્ત કરવાની દરખાસ્ત કરી હોય, ત્યારે ત્યારે તે મિલકત ઓળખવાને બસ થાય એવું તેનું વર્ણન તે દરખાસ્ત નીચે આપવું, તથા હુકમનામાના દેણદારનો તે મિલકતમાં હિસ્સો અથવા હકસંબંધ હોય તેની તપસીલ, દરખાસ્ત કરનાર ખરેખરી રીતે માનતો હોય અને તપાસ કરતાં તેનાથી નક્કી થઈ શકી હોય તે પ્રમાણે આપવી.

ફરિયાદઅરજીના સાચાપણાના એકરારમે વાસ્તે પાછળ જે રીત કહી છે તે રીતે સદરહુ પ્રત્યેક વર્ણનઉપર અને તપસીલઉપર તેના સાચાપણાના એકરાર કરવા.

કલેકટરના રજીષ્ટરમાંનો ઉતારો દરખાસ્ત સાથે ક્યારે આપવો.

૨૩૮. જપ્ત કરવાની મિલકત કલેકટરની આફિસમાં નોંધાએલી જમીનુ હોય તો, તે જમીનના કે તેના મેહેસુલના માલીક તરીકે, અથવા વેચી શકાય એવો તેમાં હકસંબંધ રાખનાર તરીકે, અથવા તે જમીનનું મેહેસુલ આપવાને જવાબદાર તરીકે કયા શખસોનાં નામ નોંધ્યાં છે તે, તથા નોંધેલા માલીકોના હિસ્સા શા છે એ બતાવનારો, તે આફિસના રજીસ્ટરમાંથી ખરો કહિને સહી કરેલો, ઉતારો જમીની દરખાસ્તસાથે આપવો.

બજાવણી બંધ રાખવાવિશે.

૨૩૯. આ બાબને આધારે જે કોરટને હુકમનામું બજાવવાસારૂ મોકલ્યું હોય તે કોરટને પુરતું કારણ દેખાડવામાં આવે તો યોગ્ય મુદતસુધી તે હુકમનામું બજાવવું બંધ રાખવું, એટલામાટે કે, જે કોરટે તે હુકમનામું કર્યું હોય તે કોરટ પાસે, અથવા તે હુકમનામાબાબત કે તેની બજાવણી બાબત જે કોરટને અપીલ હકુમત હોય તે કોરટ પાસે, બજાવણી બંધ રાખવાનો હુકમ કરાવવાસારૂ, અથવા તે અવલ કે અપીલ કોરટે બજાવણીનો હુકમ કાઢ્યો હોત ત્યારે કે તે કોરટોને બજાવણીની દરખાસ્ત કરવામાં આવી હોત ત્યારે તે અવલ કે અપીલ કોરટ હુકમનામાબાબત કે બજાવણી બાબત બીજો જે હુકમ કરી શકત તે કરાવવાસારૂ હુકમનામાનો દેણદાર તે અવલ કે અપીલ કોરટને અરજ કરી શકે. (કોરટ બજાવણી ક્યારે બંધ રાખે.)

અને બજાવવાના કામમાં જો હુકમનામાના દેણદારને પકડ્યો હોય અથવા તેની મિલકત ધરી હોય તો, સદરહુ હુકમને વાસ્તે કરેલી અરજીનો નિકાલ થતાં સુધી જે કોરટે બજાવવાનો હુકમ કાઢ્યો હોય તે કોરટ પ્રતિવાદીને છોડવાના અથવા મિલકત પાછી આપવાનો હુકમ કરવાને મુખત્યાર છે.

ટીકા—૨૩૯. જ્યારે હાઈકોરટનું હુકમનામુ બજાવવા સારૂ ૨૨૪ મી કલમ પ્રમાણે કોઈ ન્યાયાધીશ તરફ મોકલવામાં આવે અને હુકમનામાનો દેણદાર એવી તકરાર ઉઠાવે એટલાની બજાવણી માગવામાં આવી છે. તેના કરતાં હુકમનામા પ્રમાણે ઓછુ લેહેણુ રહે છે તો આ બાબતની તજવીજ કરવાને જડજને અખત્યાર નથી પણ તે કારણ બતાવવા ઉપરથી બજાવણી બંધ રાખી શકે. ૯ વી. રી. ૩૬૧

હુકમનામુ બજાવનારી કોરટે હુકમનામાના ભર પાયા થયા છે કે નહી તે વાંધાની તજવીજમાં પેસવાની જરૂર નથી પણ બજાવણી બંધ રાખી જે કોરટે હુકમનામુ કરી આપ્યુ હોય તે કોરટ પાસે એ બાબતની તજવીજ કરાવવાનું ફરમાવવું. ૯ વી. રી. ૩૬૦

એક તરફી હુકમનામુ મેળવવામાં આવ્યુ હતું તે કારણ ઉપરથી તે હુકમનામુ ફેરવવા વાંધાની હુકમનામુ કરી આપનારી કોરટ જે પ્રતિવાદી અરજ કરી શકે તેટલા સારૂ બજાવણી બંધ રાખી શકાય. ૮ વી. રી. ૨૦૨

૨૪૦. કલમ ૨૩૯ પ્રમાણે બજાવણી બંધ રાખવાનો, અથવા મિલકત પાછી આપવાનો, અથવા હુકમનામાના દેણદારને છોડી દેવાનો હુકમ કરતાં પહેલાં હુકમનામાના દેણદારપાસે પોતાને યોગ્ય લાગે તેવા જામીન માગવાને, અથવા પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી તેની સાથે શરતો કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. (હુકમનામાના દેણદાર પાસે જામીન માગવાનો તથા તેની સાથે શરતો કરવાનો અખત્યાર.)

૨૪૧. કલમ ૨૩૯ પ્રમાણે હુકમનામાના દેણદારની મિલકત પાછી (છોડીમુક્યો હો.)

ય તો હુકમનામાના દેણદારાય તે પકડાય.

આપી હોય, અથવા તેને છોડી દીધો હોય, તેથી બજાવણીને વાસ્તે મોકલેલું હુકમનામું બજાવવામાં તે મિલકત ફરી ધરવાને અથવા તે શખ્સને ફરી પકડવાને હરકત નથી.

ટીકા—૨૪૧. હુકમનામાવાળાની કબુલત સાથે હુકમનામાના દેણદારની અરજ ઉપરથી અમુક મુદ્દત સુધી બજાવણીના કામમાં વેચાણ અથવા બીજુ કૃત્ય બંધ રાખવામાં આવ્યું હોય તો ઠરાવેલી મુદત પહેલાં તે કામ ફાઇલ ઉપરથી કાઢી નાખવાં જોઇએ નહીં. ૯ વી. રી. ૨૦૫

હુકમનામાના દેણદારે થોડુંક વસુલ આપ્યું હતું તેથી ૭ અઠવાડીઆં સુધી બજાવણીનું કામ આગળ ચાલતુ બંધ રાખવું એવી હુકમનામાવાળાએ અરજ કરી પણ તેમાં એમ માગણી હતી કે જપ્તી કાયમ છે એમ જાણવુ જોઇએ. ફાઇલ ઉપરથી બજાવણીની દરખાસ્ત કાઢી નાંખી એ કામમાં હુકમનામાના લેણદારે બજાવણીની બીજી દરખાસ્ત આપતાં એક વરસની મુદત જવા દીધી તોપણ તે જપ્તી કાયમ હતી એમ ઠરાવ્યુ. ૧૨ વી. રી. ૨૬૦

હુકમનામું કરનારી કોરટે અથવા અપીલ કોરટે કરેલો હુકમ જે કોરટને દરખાસ્ત કરી હોય તે કોરટે માન્યકરવો.

૨૪૨. હુકમનામું કરનારી કોરટનો અથવા ઉપર લખેલી અપીલ કોરટનો તે હુકમનામુ બજાવવાની બાબતમાં જે હુકમ થાય તે, જે કોરટને હુકમનામું બજાવવા મોકલ્યું હોય તે કોરટે માન્ય કરવો.

હુકમનામાવાળાની તથા હુકમનામાના દેણદારની દરમ્યાન ફરિયાદ ચાલુ હોય ત્યાં સુધી બજાવણી બંધ રાખવાનું.

૨૪૩. કોઈ કોરટમાં હુકમનામું થયું હોય અને તેજ કોરટમાં તે હુકમનામાના માલીકઉપર, જેની વિરૂદ્ધ તે હુકમનામું થયું હોય તેની ફરિયાદ ચાલતી હોય, તો (પોતાને યોગ્ય લાગે તો) ચાલુ ફરિયાદનો નિકાલ આવે ત્યાંસુધી પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી શરતોથી અથવા બીનશરતે તે હુકમનામું બજાવવું બંધ રાખવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

૬.—હુકમનામું બજાવનારી કોર્ટે નિકાલ કરવાની તકરારો.

હુકમનામું બજાવનારી કોરટે નિકાલ કરવાની તકરાર.

૨૪૪. નીચેની તકરારોનો નિર્ણય હુકમનામું બજાવનારી કોરટે હુકમ લખીને કરવો. તેને વાસ્તે જુદી ફરિયાદ નહીં ચાલે: તે તકરારો એ કે:—

(અ) દરમ્યાનની ઉપજને વાસ્તે ચોકશી કરવાનું હુકમનામામાં ફરમાવ્યું હોય ત્યારે તે દરમ્યાનની ઉપજની રકમસંબંધી તકરારો,

(બ) ફરિયાદ થયાની તારીખથી હુકમનામું બજે ત્યાંસુધીનું અથવા હુકમનામાની તારીખથી ત્રણ વરસ પુરાં થાય ત્યાંસુધીનું ફરિયાદના વિષયની બાબતમાં જે દરમ્યાનનું

ઉત્પન્ન અથવા વ્યાજ હુકમનામામાં આપવાનું ઠરાવ્યું હોય તે દરમ્યાનના ઉત્પન્નની અથવા વ્યાજની રકમ-સંબંધી તકરારો.

(ઙ) જે ફરિયાદ ઉપરથી હુકમનામું થયું હોય તે ફરિયાદના પક્ષકારો વચ્ચે અથવા તેમના વારસવકીલો વચ્ચે, અને તે હુકમનામું બજાવવાવિશે અથવા તેમાંથી છુટા થવાવિશે, અથવા તેની ભરપાઇ વિશે જે કાંઈ બીજી તકરારો ઉત્પન્ન થાય તે.

ફરિયાદ કર્યાની તારીખથી તે ફરિયાદ ઉપરથી થએલું હુકમનામું બજે તે તારીખસુધી થાય તે દરમ્યાનની ઉપજને વાસ્તે તે હુકમનામામાં ઠરાવ ન કર્યો હોય તો તે ઉપજને વાસ્તે જુદી ફરિયાદ કરવાને આ કલમના કાંઈ ઠરાવથી હરકત છે એમ સમજવું નહીં.

ટીકા—૨૪૪. "કયાં હુકમનામાના descharge અથવા ભરવામાં બાબત" એટલા શબ્દો ઉમેરવામાં આવ્યા છે.

દરમ્યાન નફા બાબત હુકમનામામાં કહેવામાં ન આવ્યુ હોય તો હુકમનામુ બજાવનારી કોરટ તે બાબતની તજવીજ કરી શકે નહી. તેનું કારણ કે જો તે કોરટ તેમ કરે તો હુકમનામુ બદલ્યુ કહેવાય અને આ પ્રમાણે હુકમનામુ બદલવા તે કોરટને અખતીઆર નથી. પણ અમુક દીવસથી દરમ્યાન નફો અગર વ્યાજ અપાવે તો કેટલું અપાવવુ એ ફક્ત ગણતરીની વાત છે. અને તે હુકમનામુ બજાવનારી કોરટ તે નક્કી કરી શકે. જે કોરટે હુકમનામુ કરેલુ હોય તે કોરટે દરમ્યાન ઉપજ અપાવવાનો ઠરાવ કરવો જોઇએ અને કેટલી મુદતને વાસ્તે તે અપાવવો તે મુદત પણ નકી કરવી જોઇએ (૧૧ વી. રી. ૨૦૦).

હુકમનામામાં અપાવેલી છે તે કરતાં વધારે જમીન હુકમનામા વાળો બજાવણીમાં કબજે કરે અને તકરાર ઉઠવા ઉપરથી તે જમીન તે પાછી આપે તો વસીલતનો સ્વાલ હુકમનામુ બજાવતાં પક્ષકારો વચ્ચે ઉઠ્યો છે તેથી હુકમનામુ બજાવનારી કોરટ તે બાબત નીશ્ચય કરી શકે, જુદો દાવો લાવવાની જરૂર નથી. (૨૦ વી. રી. ૪૬૫).

હુકમનામામાં એમ ફરમાવ્યુ હોયકે દરમ્યાન ઉપજનો આંકડો બજાવણી વખતે નકી કરવો તો તે ઉપજનો આંકડો હુકમનામા વાળાએ જે બતાવ્યો હોય તે તેને બંધન કારક નથી. ૯ વી. રી. ૨૧૭

જે પ્રતિવાદી દરમ્યાન નફાની કમીશનર રૂબરૂ તજવીજ ચાલતાં ગેરહાજર રહે, પોતાના હીસાબ અને કાગળ બતાવે નહી, અને પોતે જે ખરચ કર્યું હોય તે નકી કરવાનાં સાધન નીચલી કોરટ આગળ રજુ ન કરે તો, પછી તે બાબતમાં અપીલ કોરટની મદદ માગવાનો તેને હક નથી. ૮ વી. રી. ૨૦૩

જે હુકમનામુ અપીલમાં ફેરવવામાં આવ્યુ હોય તેની બજાવણીમાં પૈસા

લીધા હોય તે પૈસા પાછા લેવાને નવો દાવો બાંધવાની જરૂર નથી જે કોરટે હુકમનામુ કર્યું તે કોરટે આ બાબતની તજવીજ કરવી જોઇએ. ૨ વી. રી. ૨૭૫ ૪ વી. રી. ૬૬

હુકમનામાના લેણદારે પોતાના દેણદારની કેટલીક મીલકત બજાવણીમાં વેચાવી. અને ઉપજેલી કીમત હુકમનામામાં અપાવેલા આંકડા જેટલી નહોતી પછીથી અપીલમાં લેહેણાનો આંક બજાવણીમાં જે ઉપજ્યુ હતું. તેના કરતાં ઘણો ઓછો ઠરાવવામાં આવ્યો અને તે પૈસા પાછા લેવા હુકમનામાના દેણદારે દાવો બાંધ્યો. તેમાં એમ ઠરાવવામાં આવ્યુ કે જુદો દાવો ચાલશે નહી. પણ જે કોરટને બજાવણીનું કામ સોંપવામાં આવ્યુ હતું તે કોરટને આ બાબતનો નિશ્ચય કરી પૈસા પાછા અપાવવાનો હુકમ કરવાનો અખ્તીઆર છે. ૧૯ વી. રી. ૪૧૩

એક હુકમનામાની બજાવણીમાં માલ જપ્ત કરવામાં આવ્યો હોય અને પછી તે હુકમનામુ પાછળથી રદ કરવામાં આવે તો માજને નુકશાન થયું હોય તે બાબતનો જુદો દાવો લાવવો જોઇએ, તે બાબતનો આ કલમ પ્રમાણે નીકાલ થઈ શકે નહી. ૭ વી. રી. ૪૫

હુકમનામા ઉપર ભરપાયા કર્યા વગર કોરટની બાહાર જે પૈસા આપવામાં આવ્યા હોય તે બાબતનો દાવો ચાલી શકે નહી. ૩ વી. રી. રેફરન્સ ૩. ૭ મદ્રાસ. હા. રી. ૧૮૮

પણ જો એ પ્રમાણે સરટીફીકેટ આપવાનો સ્પષ્ટ અથવા ગરભીત કરાર હોય તો તે કરાર તોડ્યા બાબતનો દાવો ચાલશે. ૨૫૮ મી કલમ જુઓ. અને ૨૫૮ મી કલમ પ્રમાણે કોરટને અરજી કરી શકાય અને તે અરજી ઉપર જે હુકમ કરવામાં આવે તે ઉપર અપીલ પણ થઈ શકે.

આવી જાતના સવાલની ચોકસી દાવાના પક્ષકાર અગર તેમના વારસો વચેજ થઇ શકેછે. પણ તે ઉપરાંતના બીજા કામોના પક્ષકારો વચે થઈ શકતો નથી. આ કલમ પ્રમાણે અસલ પક્ષકારોના વારસોની વચેની તકરારનો પણ નીવાડો કરી શકાય. અને વારસો જેટલી મીલકત તેમના કબજામાં આવી હોય, તેટલીનેજ માટે જુવાબદાર છે. (૨૩૪ મી કલમ જુઓ.)

જે હુકમનામાનો દેણદાર એમ કહેતો હોય કે હુકમનામુ કપટથી અને ખોટા સબબને ઉભા કરી મેળવેલુ છે તો તેની તજવીજ આ કલમ પ્રમાણે થાય નહી. હુકમનામુ રદ કરાવવાને અગર નીચલી કોરટને પોતાના હુકમની ફરી તપાસ કરવાની અરજી આપવી જોઇએ. ૮ વી. રી. ૫૮૬

આ કલમ પ્રમાણે કરેલા કેવી જાતના હુકમો ઉપર અપીલ થઈ શકે તે બાબતમાં ૫૮૮ મી કલમ જુઓ.

ઈ—હુકમનામાં બજાવવાના પ્રકારવિશે.

હુકમનામું બજાવવાની દરખાસ્ત લીધા પછી શું કરવું તે.

૨૪૫. હુકમનામું બજાવવાની દરખાસ્ત મળ્યા પછી કોરટે નક્કી કરવું કે તે કામને લાગુ પડી શકે તેવા ૨૩૫ મી ૨૩૬ મી ૨૩૭ મી અને ૨૩૮ મી કલમના ઠરાવપ્રમાણે જે કરવું જોઇએ તે કર્યું કે નહીં; અને

તેપ્રમાણે કર્યું ન હોય તો, દરખાસ્ત ના મંજુર કરવાને અથવા તેજ વખતે ત્યાંહાંજ અથવા કોરટ નીમે તે વખતની અંદર દુરસ્ત કરવા દેવાને કોરટ મુખત્યાર છે. આપ્રમાણે દરખાસ્ત દુરસ્ત ન કરે તો તે રદ કરવી. આ કલમપ્રમાણે કરેલી પ્રત્યેક દુરસ્તી ઉપર જડજે પોતાની સહી કરવી.

દરખાસ્ત મંજુર કર્યા પછી શું કરવું તે.

દરખાસ્ત મંજુર થાય, ત્યારે કોરટે તે દરખાસ્ત આવ્યાનો શેરો અને જે તારીખે દરખાસ્ત કરી હોય તે તારીખ ફરિયાદના રજીસ્ટરમાં દાખલ કરવી. અને દરખાસ્તના સ્વરૂપપ્રમાણે હુકમનામું બજાવવાનો હુકમ કરવો. પરંતુ પૈસાનું હુકમનામું હોય ત્યારે, જે રકમનું હુકમનામું કર્યું હોય તે રકમની સાથે જપ્ત કરવાની મિલકતની કિંમત બને તેટલી મળતી આવવી જોઇએ.

ટીકા—૨૪૫. ૨૩૫-૨૩૬-૨૩૭-૨૩૮ કલમોમાં જે જે ફરમાવ્યું છે તે પ્રમાણે અરજીમાં હકીકત આવવી જોઇએ.

હુકમનામું અગર તેની નકલ દાખલ કરવાની જરૂર નથી ફકત ફોરમલ ચુક હોય તેજ કારણસર દરખાસ્ત રદ કરવી નહીં પણ તે સુધરાવવી. ૯ વી. રી. પરચુરણ ૧૫

ટપાલ અગર તાર મારફતે આવેલી અરજીઓ નિયમ વિરુદ્ધ છે. તેવી અરજીઓ લઈ શકાય નહી. હુકમનામાના હપ્તા કરાવવાની અરજી હુકમનામાની તારીખથી છ મહીનામાં કરવી જોઇએ. (સન ૧૮૭૭ના ૧૫ મા આકટના પરિશિષ્ટ ૨ ના ભાગ ૩ નો નંબર ૧૭૫) હુકમનામું થયા પછી પક્ષકારો વચ્ચે નવો કરાર થાય અને તેથી લેણદારને નવા દાવાનો હક મળતો હોય તો નવો દાવો લાવી શકાય પણ કાયદા પ્રમાણે જે દીવશથી મુદત ગણવી જોઇએ તે દીવશથી ગણતાં આવો દાવો મુદતની અંદર હોવો જોઇએ. હુકમનામું સરતી હોય અને તે સરત હુકમનામાવાળાએ અમલમાં લાવવાની હોય તો તે સરત પાળે નહી ત્યાં સુધી તેને હુકમનામાનો લાભ મળે નહી. આ નિયમ હુકમનામાના દેણદારને પણ બંધનકારક છે અને કેટલીક સરતો તેના લાભમાં હોય અને કેટલીક તેના વીરુદ્ધ હોય તો પાછલી સરતો પુરી કર્યા શીવાય તે ફકત આગલી સરતોનો લાભ લઈ શકે નહી જેમકે સફીલના હક બાબત હુકમનામું હોય અને તેમાં અમુક મુદતમાં હુકમનામાવાળાએ રૂપૈયા ભરવા એમ ફરમાવ્યું હોય ને તે મુદતમાં તે રૂપૈયા ન ભરેતો હુકમનામું બજાવવાની કોરટ ના પાડે. ઈ. લા. રી. ૧ અ. ૧૩૩

હુકમનામું ફેરવવામાં ન આવ્યું હોય ત્યાં સુધી તેની બજાવણી થવી જોઇએ. (૯ વી. રી. ૨૭૬)

હુકમનામાના એક ભાગની બજાવણી મેળવી શકાય નહી આખું હુકમનામું બજાવવું જોઇએ. ૨૩ વી. રી. ૩૪૨

પણ વસીલાતનો આંકડો નક્કી કરવામાં ન આવ્યો હોય તેની તજવીજ ચાલતાં જે વસીલાતનો આંકડા નક્કી થયા છે તે બાબતની બજાવણી નીકળી શકે. ૨૪ વી. રી. ૪૪૪ .

જ્યારે હુકમનામાનો એક દેણદાર વારસાના હકથી તેજ મીલકતના સંબંધમાં હુકમનામું ધારણ કરનાર થાય ત્યારે શું પરિણામ થાય તે બાબતમાં ૨૫ વી. રી. ૩૪૩ મે પાને પોગોઝ વીરૂદ્ધ ફકરૂદીન મહમદના કામમાં ફેંસલો છે તે જુઓ.

સામસામી હુકમનામાં.

૨૪૬. તેના તેજ પક્ષકારો વચ્ચે પૈસા આપવા બાબતનાં સામ સામા થએલાં હુકમનામાં કોરટમાં રજુ થયાં હોય તો, જે પક્ષકારની પાસે વધારે રકમનું હુકમનામું હોય તેજ પક્ષકારે, અને ઓછી રકમ બાદ કરતાં બાકી રહે તેટલીજ રકમને સારૂ, તે હુકમનામું બજાવવાને હુકમ કરાવવો; અને ઓછી રકમના જેટલી ભરપાઈ વધારે રકમના હુકમનામામાં કરવી, તેમજ ઓછી રકમનું હુકમનામું પણ ભરપાઈ કરવું.

જો બંને રકમો બરાબર હોય તો બંને હુકમનામાં ભરપાઈ કરવાં.

ખુલાસો ૧ લો.—આ કલમમાં જે હુકમનામાં કહ્યાં છે તે હુકમનામાં એકજ વખતે અને એકજ કોરટે બજાવવા જોગ હોય તેવાં સમજવાં.

* **ખુલાસો ૨ જો**—સામસામાં હુકમનામાંપૈકી એક હુકમનામાની માલકી એમાંથી એક પક્ષકારને કોઇએ લખી આપી હોય ત્યારે, આ કલમ લાગુ પડશે. અને માલકી લેનારે હુકમનામાની રૂઇએ આપવાના કરજની બાબતમાં, તેમજ મૂળ માલકી સોંપનારે હુકમનામાની રૂઇએ આપવાના કરજની બાબતમાં પણ આ કલમ લાગુ પડે છે.

ખુલાસો ૩ જો.—નીચેપ્રમાણે ન હોય તો, એટલે—

જે ફરિયાદોમાં હુકમનામાં થયાં હોય તે પૈકી એકનો હુકમનામાવાળો બીજીમાં હુકમનામાનો દેણદાર ન હોય, અને પ્રત્યેક પક્ષકારનું બંને ફરિયાદોમાં એકજ સ્વરૂપ ન હોય તો, અને

હુકમનામાને આધારે લેહેણી રકમો નક્કી ન હોય તો:-

આ કલમ લાગુ પડે નહીં.

દ્રષ્ટાંતો.

(અ) **અ** ની પાસે **બ** ઉપરનું રૂ. ૧૦૦૦નું હુકમનામું છે. આગળ ઉપરના કોઈ દિવસે અમુક માલ **અ** સ્વાધીન ન કરે તો રૂ. ૧૦૦૦ આપવા એવું **અ** ઉપરનું હુકમનામું **બ** પાસે છે. આ કલમપ્રમાણે **બ** થી પોતાનું હુકમનામું સામસામી હુકમનામા તારીકે ગણી શકાય નહીં.

(બ) **અ** ને **બ** એ સહ-વાદીઓ **ક** ઉપર રૂ.૧૦૦૦ નું હુકમનામું મેળવે છે. અને **બ** ઉપર રૂ. ૧૦૦૦ નું હુકમનામું **ક** મેળવે છે. આ કલમપ્રમાણે **ક** થી પોતાનું હુકમનામું સામસામી હુકમનામા તરીકે ગણી શકાય નહીં

(ક) બ ઉપર રૂ. ૧૦૦૦ નું હુકમનામું અ મેળવે છે. ક જે કે બ નો એક ટ્રસ્ટી છે તે, બ ની વતી અ ઉપર રૂ. ૧૦૦૦ નું હુકમનામું મેળવે છે. આ કલમ પ્રમાણે બ થી ક નું હુકમનામું સામસામી હુકમનામા તરીકે ન ગણી શકાય.

એકજ હુકમનામામાં અપાયેલા સામસામી દાવા.

૨૪૭. એકજ હુકમનામામાં બંને પક્ષકારોને એક બીજા પાસેથી જુદી જુદી રકમો લેવાને હક્કદાર ઠરાવ્યા હોય, તો જે પક્ષકારને ઓછી રકમ લેવાનો હક્ક હોય તેણે સામા પક્ષકાર ઉપર બજાવણીનો હુકમ કરાવવો નહીં; પરંતુ ઓછી રકમ જેટલી ભરપાઈ હુકમનામા ઉપર કરવી.

તે રકમો બરાબર હોય તો કોઈ પણ પક્ષકારે બજાવણીનો હુકમ કરાવવો નહીં. પણ પ્રત્યેક રકમની ભરપાઇ હુકમનામા ઉપર કરવી.

હુકમનામું શા માટે ન બજાવવું તેનું કારણ બતાવવાની નોટીસ.

૨૪૮. (અ.) હુકમનામાની તારીખ અને તે બજાવવાને કરેલી દરખાસ્તની તારીખ એ બેની વચ્ચે એક વરસ કરતાં વધારે મુદત થઈ ગઈ હોય તો, અથવા.

(બ). જે ફરિયાદમાં હુકમનામું થયું હોય તે ફરિયાદના કોઈ પક્ષકારના કાયદેસર વારસ વકીલ ઉપર તે હુકમનામું અમલમાં લાવવાની દરખાસ્ત કરી હોય તો,—

જે પક્ષકાર ઉપર બજાવણીની દરખાસ્ત કરી હોય, તે પક્ષકારને કોરટે નોટીસ કાઢવી. તેમાં મુદત ઠરાવીને એમ લખવું કે, તમારા ઉપર હુકમનામું શામાટે ન બજાવવું તેનું કારણ તે ઠરાવેલી મુદતમાં તમારે બતાવવું.

વિશેષ ઠરાવ.

પરંતુ જે હુકમનામું બજાવવાને દરખાસ્ત કરી હોય, તે હુકમનામા ઉપર થએલી અપીલમાં કોઈ હુકમનામું થયું હોય તે તારીખથી, અથવા જે પક્ષકાર ઉપર હુકમનામું બજાવવાની દરખાસ્ત કરી હોય તે પક્ષકાર વિરૂદ્ધ છેલો હુકમ કોઈ પહેલાંની બજાવણીની દરખાસ્ત ઉપર કર્યો હોય તે તારીખથી, એક વરસમાં દરખાસ્ત કરી હોય તો, હુકમનામાની તારીખ અને તે બજાવવાની દરખાસ્તની તારીખ વચ્ચે એક વરસ કરતાં વધારે મુદતવિતી ગઈ છે તે સબબથી, અથવા

વારસવકીલ ઉપરની દરખાસ્તમાં, તેજ શખ્સના ઉપર બજાવણીની કોઈ પહેલાંની દરખાસ્ત ઉપરથી તેના ઉપર હુકમનામું બજાવવાનો કોરટે હુકમ કાઢ્યો હોય તો, હુકમનામાના દેણદારના કાયદાસર વારસવકીલ ઉપરની દરખાસ્ત છે એ સબબથી,

તેવી નોટીસ આપવાની જરૂર નથી.

ખુલાસોઃ—આ કલમમાં "કોરટ" એ શબ્દથી જે કોરટે હુકમનામું

કર્યું તે કોરટ સમજવી, પરંતુ બજાવવાને સારૂ બીજી કોરટને હુકમનામું મોકલ્યું હોય ત્યારે તેનો અર્થ તે બીજી કોરટ એમ સમજવો.

નોટીસ કાઢ્યા પછી શું કરવું તે.

૨૪૯. ગઈ છેલ્લી કલમ પ્રમાણે જેને નોટીસ કાઢી હોય તે શખસ હાજર ન થાય, અથવા હુકમનામું શામાટે ન બજાવવું તેનું કોરટની ખાત્રી-લાયક કારણ ન બતાવે, તો કોરટે તે હુકમનામું બજાવવાનો હુકમ કરવો.

જો તે શખસ હુકમનામું અમલમાં લાવવાને કંઈ હરકત બતાવે, તો કોરટે તે હરકત ધ્યાનમાં લેવી અને પોતાને યોગ્ય જણાય તેવો હુકમ કરવો.

વારંટ ક્યારે કાઢવું.

૨૫૦. પાછળના ઠરાવો પ્રમાણે પ્રથમની તજવીજો કરવાની હોય (તો) તે કર્યાપછી, કંઈ વિરુદ્ધ કારણ ન જણાય તો, હુકમનામું બજાવવાને કોરટે પોતાનું વારંટ કાઢવું.

તારીખ, સહી, શિક્કો અને સ્વાધીન કરવું.

૨૫૧. તે વારંટઉપર, જે તારિખે તે કાઢ્યું હોય તે તારીખ નાખવી, તથા જડજે કે તે કામને વાસ્તે કોરટ નીમે તે અમલદારે સહી કરવી, તથા કોરટના શિક્કાથી શિક્કો કરવો; અને તે બજાવવાને યોગ્ય અમલદારને સ્વાધીન કરવું.

તે વારંટમાં એક દિવસ મુકરર કરીને લખવું કે, તે દિવસે અથવા તે પહેલાં તે વારંટ બજાવવું. અને કયે દિવસે તથા કઇ રીતે તે વારંટ બજાવ્યું એ વિશે, અથવા તે ન બજ્યું હોય તો તે શા કારણથી ન બજ્યું એવિશે તે યોગ્ય અમલદારે વારંટઉપર શેરો કરવો, અને તે શેરાસહીત, જે કોરટમાંથી તે વારંટ નિકળ્યું હોય તે કોરટને, તે પાછું મોકલવું.

મયતના વારસવકીલો ઉપર મયતની મિલકતમાંથી આપવા એવું પૈસા બાબતનું હુકમનામું.

૨૫૨. કોઈ મૈયતના કાયદેસર વારસવકીલ તરીકે કોઈ પક્ષકારઉપર પૈસાબાબતનું હુકમનામું થયું હોય, અને તે હુકમનામું મૈયતની મિલકતમાંથી પૈસા આપવા એવું હોય, તો મૈયતની કંઈ મિલકત જપ્ત કરી તથા વેચીને તે બજાવી શકાય.

તેવી મિલકત હુકમનામાના દેણદારના કબજામાં રહી ન હોય અને મૈયતની જે મિલકત પોતાના (હુકમનામાના દેણદારના) કબજામાં આવેલી શાબિત થાય, તે મિલકત પોતે બરાબરરીતે કામે લગાડી છે એમ તે કોરટની ખાત્રી ન કરે તો, જાણે તેની જાત ઉપરજ હુકમનામું થયુ હોય તે રીતે, જેટલી મિલકત તેણે બરાબરરીતે કામે લગાડી ન હોય તેટલા પુરતું, તે હુકમનામું હુકમનામાના દેણદારઉપર બજાવી શકાય.

જામીન ઉપરનું હુકમનામું.

૨૫૩. અવલ ફરિયાદમાં હુકમનામું થતાં પેહેલાં, તે હુકમનામું અથવા તેનો કંઈ ભાગ પુરો કરી આપવાને કોઈ શખસ જામીનતરીકે

જવાબદાર થયો હોય, તો પ્રતિવાદી ઉપર જે રીતે હુકમનામું બજાવાય તેરીતે, જેટલે દરજ્જે તે જવાબદાર થયો હોય તેટલે દરજ્જે, તે શખ્સનાઉપર તે હુકમનામું બજાવી શકાય.

પરંતુ પ્રત્યેક કામમાં કોરટને બસ લાગે એવી લખેલી નોટીસ જામીનદારને આપીને ઉપર પ્રમાણે કરવું.

૨૫૪. જે હુકમનામામાં અથવા હુકમમાં, નુકસાનીના બદલાતરીકે અથવા ખરચ તરીકે, અથવા તે હુકમનામામાં કે હુકમમાં અપાવેલી બીજી કોઈ દાદને બદલે ઠરાવેલી રકમતરીકે, અથવા બીજી કોઈ રીતે,—કોઈ પક્ષકારને પૈસા આપવાનું ફરમાવ્યું હોય તે પ્રત્યેક હુકમનામું અથવા હુકમ, હુકમનામાના દેણદારને કેદ કરીને, અથવા આ આકટમાં હવે પછી ઠરાવ કર્યા છે તેરીતે તેની મિલકત જપ્ત કરી તથા વેચીને, અથવા તે બંનેવાનાં કરીને અમલમાં લાવી શકાય. પૈસા બાબતનું હુકમનામું.

ટીકા—૨૫૪. જો બજાવણીની દરખાસ્ત બરાબર નમુના પ્રમાણે કરવામાં આવી હોય તો તે માગલા પ્રમાણે બજાવણી કાઢવી જોઇએ (૮ બી. રી. ૨૭૭) પણ તરત બજાવણીના મોઢેથી અરજ કરવામાં આવી હોય અગર જાત અને મીલકત બેના ઉપર એકજ વખતે બજાવણી માગી હોય તો ૨૩૦ કલમ પ્રમાણે કોરટ તે આપવાની ના કહે.

બજાવણીની રીટ હુકમનામાના દેણદારને પકડવા સારૂ કાહાડવામાં આવી હોય અને તે નાસી જાય તો તે રીટ પાછી આવ્યા વગર પણ તેની જંગમમીલકત જપ્ત કરવાની રીટ કાહાડવામાં આવી હતી. (૧ ઇન્ડીઅન જ્યુરીન. સ. ૨૪૪.)

કોચ ચીફ જસ્ટીસે અને માકફરસનજસ્ટીસે ચુકાવેલા દાવામાં લેહેણદારે પેહેલી મીલકત જપ્તીની દરખાસ્ત કરી હોય અને તેથી તેનું લેહેણુ પતે નહી તો બીજી દરખાસ્ત કરી હુકમનામાના દેણદારને પકડી કેદ કરવાનું લેહેણદાર હક્ક તરીકે માગી શકે કે નહી. એ વાતનો વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો. ફીઅરજસ્ટીસે આગળ જે ૯ વી. રી. ને ૫૨૭ મે પાને ચુકાવેલા કેસમાં દરશાવેલા અભીપ્રાય પ્રમાણે આ બાબતનો ચુકાદો કર્યો હતો અને તે ઉપર અપીલ થઈ હતી. અને ફીઅર જસ્ટીસનો મત પીકોક જ. અને માકફરસન જસ્ટીસે કર્યો હતો. (૮ બે.લો. રી. ૨૪૮) તોપણ કોચ. ચી.જ. નોમત એમ છે કે પેહેલી દરખાસ્તથી પણ હુકમનામાના દેણદારને પકડાવવાનો લેણદારનો હક્ક છે અને તે બાબતમાં કોરટને મુખત્યારી નથી.

ગીરો લખાવી લેનાર ગીરો ખતથી જે હક્ક છે તે ઠરાવી આપવાનો દાવો ન કરતાં અગર ફોરકલોઝરનો દાવો અથવા ગીરો મુકેલી મીલકતના વેચાણનો દાવો ન કરતાં ફક્ત ધરાણીઆ દેવાનુંજ હુકમનામુ મેળવે અને પછી તે ગીરો મુકેલી મીલકતઉપર બજાવે. ને આમ કરવાથી તે પોતાની જામીનીને નબળી કરેછે (૪ વી. રી. ૩૪૮)

તે વાત ખરી પણ તેનું પ્રોસીડીંગ ઘણુ જોખમ ભરેલુ છે કેમકે જે વેચવામાં આવેછે તે ફકત હુકમનામાના દેણદારનોહકસંબંધજ વેચાયછે.

(૧૭ વી. રી. ૪૫૯) અને તેથી કરી ગીરો હક જતા જેટલી કીમત રહે તેથી વધારેની માગણી કોઈ કરશે નહી આ વેચાણથી ખરીદદારને વધારે મળતુ હોયતો ગીરો લેનારને ભારે નુકશાન થાય અને પછી ફક્ત તેનો દેણદારની જાતઉપરજ હક રહે અને બાકીનું હુકમનામું ભરપાયા કરવાને તેની પાસે પૈસા ન હોય. ગીરો મીલકત વેચાવી પોતાનું પૈસાનું હુકમનામુ બજાવેતો આવું પરીણામ થાય પૈસાના લેહેણાની જામીનીમાં મીલકત સાનમાં હોય અને તે લેહેણું પાછું મળવવાના દાવામાં આ પ્રમાણે સાનમાં મુકેલી મીલકતથી લેહેણું વસુલ કરવાનુંજ ન માગતાં ફક્ત પૈસાનું હુકમનામુ વાદી મળવે છે. અને સાનમાં કોઈ મીલકત છે તે વીશે તથા તે લેહેણું સાનવાળી મીલકતથી વસુલ કરવા પાત્ર છે તે વીશે હુકમનામામાં કાંઈ લખાણ નથી અને આપ્રમાણે સાનમાં આપેલી મીલકત બીજો માણસ જેદાવામાં પક્ષકારનથી તે સુધ બુદ્ધીથી અને કીમતી અવેજ આપીલે છે અને તેનો કબજો મેળવે છે તો પછી આવા સુદ્ધબુદ્ધીથી ખરીદદાર વિરુધ તે મીલકતઉપર હુકમનામાવાળો તે હુકમનામુ બજાવી શકે નહી તે ફક્ત સાધારણ હુકમનામાવાળા જેવો છે અને તેના દેણદારની હકદાવા હોય તેજ તે લઈ શકે. જેના કબજામાં મીલકત ગઈ છે તેના ઉપર જુદો દાવોલાવી તે પોતાનો હકબજાવી શકે પણ પછીથી ખરીદદારના હાથમાં જે મીલકત આવી હોય તે મીલકત ઉપર પૈસાનું હુકમનામુ બજાવવાને હકદાર નથી. ૫. વી. રી. ૧૧૫. ૬. વી.રી. ૧૩૨.

હુકમનામાવાળા પાસેથી હુકમનામુ વેચાણ લેનાર ફક્ત હુકમનામાવાળો જેટલોજ હક મળવે છે (૧૪ બે. લો.રી. ૪૨૨ ની ક.)

જે શખસને અસલદાવામાં પ્રતિવાદીમાં ગણ્યો હોય પણ હુકમનામુ કોણાઉપર બજાવવું તે શખસોમાં તેનું નામ ન હોયતો તેના ઉપર બજાવાય નહીં ૭ વી. રી. ૬૨

જે ખતમાં સ્થાવર મીલકત સાનમાં મુકી હતી તે ખત ઉપરથી (દાવો થયો) અને દાવાની રકમ તથા ખરચ વ્યાજસુધાં ઠરાવેલી મુદતમાં હપતો આપવાનું પ્રતીવાદીએ કબુલ કર્યું અને તે પ્રમાણેના ભરાયતો વાદીને એ મીલકત વેચાવવાની છૂટ આપી તે દાવાનો ચુકાદો કર્યો. આ કરાર પ્રમાણે કોરટે વ્યાજ સાથે લેહેણા પૈસા તથા ખરચ આપવાનો પ્રતિવાદીને હુકમ કરી હુકમનામુ કરી આપ્યુ. એમાં એમ ઠરાવવામાં આવ્યું કે આ હુકમનામુ ફક્ત પૈસાનું હુકમનામુ છે અને તેથી વાદીને એ મીલકત ઉપર હક મળતો નથી, (ઈ. લો. રી. ૩. અલહા. ૨૧૯. ફુ. બે.)

દરમ્યાનની ઉપજની અથવા બીજી બાબતની પૈસાની રકમ પાછળથી નક્કી કરવાનું હોય તેવું હુકમનામું.

૨૫૫. દરમ્યાનની ઉપજનું અથવા બીજી કોઇ બાબતનું હુકમનામું હોય, અને તે ઉપજના અથવા બાબતના પૈસાની રકમનો આંકડો પછીથી નિર્ણય કરવાનો હોય, તો હુકમનામા પ્રમાણે પૈસાની કેટલી રકમ તેણે આપવી એ નક્કી થયા પહેલાં, પૈસાબાબતનાં સાધારણ હુકમનામાની પેઠે હુકમનામાના દેણદારની મિલકત જપ્ત કરી શકાય.

ટીકા—૨૫૫. જે સખસે કબજાનું અને દરમ્યાન ઉપજનું હુકમનામુ

મેળવ્યું હોય તે સખ્સને તે એ બે બાબતની બજાવણીની અંદર જે દરમીઆન ઉપજનો આંકડો નક્કી કરવામાં આવ્યો નથી. (૮ વી. રી. ૯૯).

૨૫૬. ફક્ત પૈસાબાબતનુંજ હુકમનામું થયું હોય, અને હુકમનામું થએલી રકમનો આંકડો એકહજાર રૂપીયા કરતાં વધારે ન હોય ત્યારે, હુકમનામું કરતી વખતે હુકમનામાવાળાની મોઢાની અરજથી, હુકમનામાનો દેણદાર કોરટની હકુમતના સ્થાનિક હદમાં હોય તો તેની જાતઉપર, અથવા તેજ હદમાંની તેની જંગમ મિલકત ઉપર, વારંટ કાઢીને લાગલુંજ હુકમનામું બજાવવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખ્ત્યાર છે. એકહજાર રૂપીઆ સુધીનું હુકમનામું તાત્કાળ બજાવવાનો હુકમ કરવાનો અખત્યાર.

ટીકા—૨૫૬. આ કલમ ફક્ત દરશક છે અને કોરટ પોતાને યોગ્ય લાગે તો બજાવણી કાઢવાની ના પાડે. ૮ મ. હા. રી. ૨૮૩

૨૫૭. હુકમનામા ઉપરથી જે પૈસા ભરવાના તે સર્વ નીચે પ્રમાણે ભરવા એટલેઃ— હુકમનામા ઉપરથી પૈસા ભરવાના પ્રકાર.

(અ) જે કોરટનું કામ હુકમનામું બજાવવાનું હોય તે કોરટમાં; અથવા

(બ) કોરટની બહાર હુકમનામાવાળાને; અથવા

(ક) જે કોરટે હુકમનામું કર્યું હોય તે કોરટ ફરમાવે તેવી બીજી કોઈ રીતે.

૨૫૭. અ. હુકમનામાના કરજની ભરપાઈ કરવાની મુદત આપવાબાબતનો દરએક કરાર રદ બાતલ થશે; માત્ર તે મોબદલો આપીને તથા હુકમનામું કરનારી કોરટની મંજુરી લઈને કર્યો હોય અને તે મોબદલો તે પ્રસંગને અનુસરીને યોગ્ય છે એવું કોરટને લાગે તો રદ બાતલ થશે નહીં. હુકમનામાના દેણદારને મુદત આપવા બાબતનો કરાર.

જે જે કરારમાં હુકમનામા ઉપરથી લેણી થએલી અથવા લેણી થનારી રકમના કરતાં વધારે રકમ, સ્પષ્ટ અથવા પર્યાયથી આપવાની ઠરાવી હોય, એવો હુકમનામાના કરજની ભરપાઈબાબતનો દરએક કરાર, ઉપર કહેલી મંજુરી શિવાય કર્યો હશે તો તે રદ બાતલ થશે. હુકમનામાના કરજની ભરપાઈ કરવા બાબતના કરાર.

આ કલમના ઠરાવ તોડીને આપેલી કાંઈપણ રકમ હુકમનામાના કરજની ભરપાઈ કરવામાં વાપરવામાં આવશે; અને કાંઈ બાકી રહેશે તો, તે હુકમનામાના દેણદારને મળવાનો હક્ક છે.

ટીકા—૨૫૭. ગમે તે જાતનાં હુકમનામાં હોય તોપણ દરેક હુકમનામાનો ફેસલો કોરટની માહીતીથી થવો જોઇએ. ૧૮ વી. રી. ૫૩૦ પૈસા સંબંધી જેના ઉપર હુકમનામુ થયુ હોય તે સખ્સ હુકમનામાની રકમ લેણદારને આપવા સારૂ ગમે તે વખતે કોરટમાં આણી શકે અને તેમજ જે સખ્સના

ઉપર જંગમ અથવા સ્થાવર મીલકત સોંપવાનું હુકમનામુ થયું હોય તેને પણ કોરટની માહીતીથી દરેક કામના ૨૫ પ્રમાણે હુકમનામુ પુરૂં પાડી આપવાનો હક છે. ૧૮ વી. રી. ૫૩૦

કોરટના વારંટથી હુકમનામાના દેણદારને પકડ્યો હોય અને તે પકડનાર અધીકારીને પૈસા આપે તો તે ભરણું કોરટની મારફતનું છે એમ ગણાય. (૯ વી. રી. ૪૬૨).

હુકમનામાના પૈસા હપ્તે ભરવાનો કરાર પક્ષકારો કરે અને તે કરાર કોરટ રજીસ્ટર કરે. પછીથી તે કરાર વીરૂદ્ધ કોરટે હુકમનામુ બજાવવા દેવું પણ જોઇએ નહી. ૧૦ મુ.લો રી. આપેન્ડીક્ષ ૨૮ તેના ઉપર કોરટ મનાઈ હુકમ પણ કાઢે. (૨૨ વી. રી. ૧૯૪).

પણ હુકમનામા વાળાએ વકીલ ઉપર કાગળ લખ્યો હોય કે તમારે કોરટમાં સરટીફીકેટ આપવું તો તે કડચો કોરટ મારફત થયો ગણાય નહી કેમકે વકીલ કોરટનો અધિકારી ગણાય નહી. ૭ વી. રી. ૫૧૦ તેમજ કોરટમાં સરટીફીકેટ આપ્યા વગર વાદીએ પ્રતિવાદીને મોઢે કહ્યું હોય કે હુકમનામાનો અમુક ભાગ હું નહી બજાવું તો તેથી બજાવણી કાઢવાને બાધ નથી. (૬ મે. લો. રી. ૩૩૯).

હુકમનામાવાળાને પૈસા આપવા.

૨૫૮. હુકમનામા ઉપરથી ભરવાના કાંઈપણ પૈસા કોરટની બાહાર આપ્યા હોય, અથવા હુકમનામાવાળાનું મનમાને એવી બીજી રીતે હુકમનામાનો બધો અથવા થોડો ઘણો તોડ કર્યો હોય તો, અથવા ૨૫૭ અ. કલમમાં કહેલા પ્રકારના કરારમુજબ કાંઈ રકમ ભરી હોય તો, જે કોરટનું કામ હુકમનામું બજાવવાનું હોય તે કોરટને તે ભરયાની અથવા તોડ કરયાની વાત હુકમનામાવાળાએ જાહેર કરવી જોઇએ.

હુકમનામાનો દેણદાર પણ એવું ભરણું અથવા તોડ કરયાની ખબર કોરટને આપીને એવી અરજ કરી શકે કે, તે ભરણું અથવા તોડ જાહેર કર્યો એવું કાં દાખલ ન કરવું તેનું કારણ કોરટ, નીમે તે દિવસે બતાવવા સારૂ હુકમનામાવાળાને નોટી કાઢે. અને એવી નોટીસ યોગ્યરીતે પોંચાડ્યા પછી હુકમનામાવાળો નીમેલે દિવસે હાજર થવાને, અથવા હાજર થઇને ભરણું અથવા તોડ જાહેર કરયો. એવું કાં દાખલ ન કરવું તેનું કારણ બતાવવાને, ચુકે તો કોરટે સદરહુ ભરણું અથવા તોડ દાખલ કરવો જોઇએ.

એવું કાંઇપણ ભરણું અથવા તોડ ઉપર કહ્યા પ્રમાણે જાહેર કરેલો નહીં હશે તો તે કોઇપણ કોરટે કબુલ રાખવો નહીં.

ટીકા—૨૫૮. કાયદામાં ઠરાવેલી મુદતની અંદર હુકમનામાની જે વ્યવસ્થા થઈ હોય તે બાબતનું સરટીફીકેટ, બેમાંથી એક પક્ષકારે ન આપ્યું હોય તો તેવી વ્યવસ્થાથી બજાવણીને બાધ નહી આવે. ઇં. લો. રી. ૩ મદ્રાસ ૧૧૩

હુકમનામાના દેણદારે હુકમનામાને પેટે વસુલ આપ્યું હોય અને તેનું સરટીફીકેટ કોરટમાં અપાવ્યું ન હોય તો કોરટની બાહાર પૈસા આપ્યા હોય તો તે પાછા લેવાનો દાવો સને ૧૮૭૭ના ૧૦ મા આકટની કલમ ૨૪૪ કથી અને સને ૧૮૭૯ ના ૧૨ મા આકટથી ૨૫૮ મી કલમમાં સુધારો થયો છે તે સુધરેલી કલમના છેલા પારેગ્રાફથી બાધ છે. ઈ. લો. રી. ૬ મું. ૧૪૬

૨૫૮ મી કલમ દરેક જાતના હુકમનામાને લાગુ પડેછે એકલા નાણાના હુકમનામાને લાગુ પડેછે એમ નથી. ઈ. લો. રી. ૬ કલકત્તા ૭૮૬

૨૫૯. કંઈ ખાસ જંગમ મિલકત વિશે, અથવા ખાસ જંગમ મિલકતના હિસ્સા વિશે, અથવા વહુ તાબે લેવા વિશે, હુકમનામું હોય ત્યારે, તે હુકમનામું આ પ્રમાણે અમલમાં લાવી શકાયઃ—એટલે, બને તો તે જંગમ મિલકત કે તેનો હિસ્સો ધરીને જે પક્ષકારને તે આપવાનું ઠરાવ્યું હોય તે પક્ષકારને સ્વાધીન કરવો, અથવા તે પક્ષકાર પોતાની વતી સ્વાધીન લેવાને જે શખસને નીમે તે શખસને સ્વાધીન કરવો; અથવા હુકમનામાના દેણદારને કેદ કરવો; અથવા તેની મિલકત જપ્ત કરવી; અથવા જરૂર હોય તો કેદ તથા જપ્તી એ બંને વાનાં કરવાં.

ખાસ જંગમ મિલકતનાં અથવા વહુ તાબે લેવાનાં હુકમનામાં.

આ કલમ પ્રમાણે કરેલી કોઈ જપ્તી છ મહિનાસુધી અમલમાં રહેલી હોય ને જો હુકમનામાનો દેણદાર હુકમનામા પ્રમાણે ન વરત્યો હોય, અને હુકમનામાવાળાએ જપ્ત કરેલી મિલકત વેચવી એવી દરખાસ્ત કરી હોય તો, સદરહુ પ્રકારની મિલકત વેચવાનો અધિકાર છે; અને ૨૦૮મી કલમ પ્રમાણે કાંઈ રકમ ઠરાવી હોય તેવી બાબતમાં, વેચવાથી જે ઉપજે તેમાંથી હુકમનામાવાળાને તે ઠરાવેલી રકમ આપાવવાને તથા બીજી બાબતમાં કોરટને યોગ્ય લાગે તેટલી બદલાની રકમ અપાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે, અને જો કાંઈ બાકી વધે તો તે બાકી હુકમનામાનો દેણદાર અરજ કરે ત્યારે તેને આપવી.

હુકમનામાનો દેણદાર હુકમનામું માન્ય રાખીને સદરહુ હુકમનામાની બજાવણીનો જે ખરચ આપવાને તે બંધાયેલો છે તે સઘળો ખરચ આપે તો, અથવા જપ્તીની તારીખથી છ માસની આખરે સદરહુ મિલકત વેચવા બાબત દરખાસ્ત ન થઈ હોય તો અથવા દરખાસ્ત થઈ હોય પણ તે નામંજુર કરી હોય તો જપ્તીનો અમલ બંધ થશે.

૨૬૦. કરાર વિશેષરીતે પુરો કરવા બાબત, અથવા લગ્નના હક પુરા કરવા સારુ, અથવા કોઈ બીજું વિશેષકૃત્ય કરવા બાબત અથવા ન કરવા બાબત જે પક્ષકાર ઉપર હુકમનામું થયુ હોય, તે પક્ષકારને તે હુકમનામા પ્રમાણે અથવા તાકીદ પ્રમાણે વર્તવાને તક મળ્યા છતાં, જા-

કરાર વિશેષ રીતે પૂરો કરવાનું અથવા લગ્નના હક્ક પૂરા કરવાનું હુકમનામું.

ણી જોઇને તે પ્રમાણે તે ન વરત્યો હોય તો, તેને કેદ કરીને અથવા તેની મિલકત જપ્ત કરીને અથવા તે બંને વાંનાં કરીને તે હુકમનામું અમલમાં લાવી શકાય.

આ કલમ પ્રમાણે કરેલી કોઈ જપ્તી એક વરસસુધી અમલમાં રહેલી હોય ને જો હુકમનામાનો દેણદાર હુકમનામાં પ્રમાણે ન વરત્યો હોય અને હુકમનામાવાળાએ જપ્તી કરેલી મિલકત વેચવી એવી દરખાસ્ત કરી હોય તો સદરહુ પ્રકારની મિલકત વેચવાનો અધિકાર છે; અને વેચવાથી જે ઉપજે તેમાંથી કોરટને યોગ્ય લાગે તેટલી બદલાની રકમ હુકમનામાવાળાને આપવાને, અને જો કાંઈ બાકી વધે તો તે બાકી હુકમનામાના દેણદાર અરજ કરે તો તેને આપવાને, કોરટ મુખ્ત્યાર છે.

" હુકમનામાનો દેણદાર હુકમનામું માન્ય રાખીને સદરહુ હુકમનામાની બજાવણીનો જે ખરચ આપવાને તે બંધાયલોછે તે સઘળો ખરચ આપે તો, અથવા જપ્તીની તારિખથી એક વરસની આખરે સદરહુ મિલકત વેચવા બાબતની દરખાસ્ત ન થઇ હોય અને તે મંજુર ન કરી હોય તો, સદરહુ જપ્તીનો અમલ બંધ થશે.

ટીકા—૨૬૦. હુકમનામાવાળાની દીવાલ ઉપર જેટલો ભાગ ચણ્યો હતો તેટલોજ હુકમનામાના દેણદારે કાઢી નાખવો એવું હુકમનામામાં ફરમાવ્યુ હતુ તે હુકમનામુ બજાવવાની દરખાસ્ત આપી તેનાજ ખાનામાં કોરટની મદદ કેવી રીતે જોઇએ, તે બાબતમાં એમ લખ્યુ હતું કે ભીંત ઉપર જેટલું ચણતર કર્યું છે તે તોડાવી કબજો અપાવો. હુકમનામાવાળાની દીવાલ ઉપર જેટલી હુકમનામાના દેણદારે દીવાલ ચણી હતી તે તોડાવી નખાવવાનો કોરટે હુકમ નાજર ઉપર કાઢ્યો તે બાબતમાં એમ ઠરાવવામાં આવ્યુ કે હુકમનામાવાળાની અરજી એવી રીતની લેવાય નહી. કલમ ૨૬૦ માં ફરમાવ્યા પ્રમાણે તેણે કોરટની મદદ માગવી જોઇતી હતી એટલે હુકમનામાના દેણદારને કેદ કરો અગર તેની મીલકત જપ્ત કરો અગર એ બને કરો એવી રીતે કોરટની મદદ માગવી જોઇતી હતી. કોરટે એ દરખાસ્ત મંજુર કરવામાં ચુક કરી હતી. કોરટની મદદ કેવી રીતની માગવી અને તેનો શો ઇલાજ છે. તે હુકમનામાવાળાને કોરટે બતાવવુ જોઇતું હતું અને આ પ્રમાણે સુધારીને દરખાસ્ત આપવામાં આવે તો પછી યોગ્ય રસ્તો એ છે કે હુકમનામાના દેણદાર ઉપર નોટીસ કાઢવી અને તેમાં ફરમાવવું કે હુકમનામામાં કરેલો હુકમ નોટીસમાં કહેલી મુદતમાં અમલ લાવવો અને પછી જો તે નીમેલી મુદતમાં હુકમ માન્ય ન કરે તો હુકમનામાવાળાની અરજ ઉપરથી હુકમનામાના દેણદારને કેદ કરવાનો અગર આ કલમ (૨૬૦) માંના ઠરાવને અનુસરીને તેની મીલકત જપ્ત કરવાનો કોરટ હુકમ કરે વળી એમ પણ હુકમનામાવાળાએ જે દાદ ન માગી હોય તે તેને મળે એવી રીતે દરખાસ્ત ઉપર થએલો હુકમ સ્પેશીઅલ અપીલમાં હાયકોરટે બદલવો નહી. ઇ. લો. રી. ૮ કલમ ૧૩૪.

૨૬૧. કોઇ વેચાણ ખત (કન્વેયન્સ) કરી આપવા બાબત, અથવા વેચાય એવા દસ્તાવેજ પાછળ શેરો કરી આપવા બાબત હુકમનામું હોય, અને હુકમનામામાં ફરમાવ્યાપ્રમાણે કરવાને હુકમનામાનો દેણદાર ગફલત કરે અથવા ના પાડે તો, હુકમનામાવાળો હુકમનામાની સરતો પ્રમાણે ખતનો અથવા શેરાનો મુસદો તૈયાર કરીને તે કોરટને આપવાને મુખત્યાર છે.

ખત કરીઆપવાનું અથવા વેચાય એવા લેખ પાછળ શેરો કરી આપવાનું હુકમનામું.

તે ઉપરથી, પાછળ સમન પોંચાડવાને જે રીત કહીછે તે રીતે, તે મુસદો તથા એક લખેલી નોટીસ કોરટે હુકમનામાના દેણદારને પોંચડાવવી. તે નોટીસમાં એમ લખવું કે તમારે તે મુસદા વિશે કંઇ હરકતો લેવી હોય તો કોરટ તે કામને વાસ્તે ઠરાવે તે મુદતની (મુદત લખવી) દરમ્યાન લેવી.

કાયદા પ્રમાણે સ્ટાંપ જોઇતો હોય તો યોગ્ય સ્ટાંપ કાગળ ઉપર તે મુસદાની એક બીજી પ્રત પણ સહી થવા સારૂ હુકમનામાવાળો કોરટને આપવાને મુખ્ત્યારછે.

સદરહુ પ્રમાણે પોહોચ્યાની વાત સાબિત થયા પછી, કોરટે અથવા તે કામને વાસ્તે કોરટ નીમે તે અમલદારે સદરહુ રીતે આપેલી બીજી પ્રતમાં સહી કરવી, અથવા જરૂર હોય તો, હુકમનામાની સરતો સાથે મળતી આવે એવી રીતે, તેમાં ફેરફાર કરીને તે ફેરફારવાળી બીજી પ્રતમાં સહી કરી શકાય.

પરંતુ સદરહુ પ્રમાણે પોંચાડેલા મુસદામાં કોઈ પક્ષકાર હરકત લે તો તેની હરકતો સદરહુ પ્રમાણે ઠરાવેલી મુદતની દરમ્યાન લખીને જણાવવી, અને કોરટની રૂબરૂ તે વિશેની દલીલો કહેવી, અને તે ઉપરથી કોરટે પોતાને યોગ્ય લાગે તેવો હુકમ કરવો, અને બીજી પ્રત ઉપર અથવા તેમાં ફેરફાર કરીને તે ઉપર સહી કરવી.

૨૬૨. ગઇ છેલી કલમ પ્રમાણે વેચાણ ખતમાં અથવા વેચાય એવા દસ્તાવેજ ઉપરના શેરામાં કોરટે સહી કરી આપવી તે નીચેના નમુનાની અથવા હે કોરટ વખતે વખતે ઠરાવે તેવા બીજા નમુનાની કરી શકાય, એટલેઃ " અ. બ. ઉપર ક. ડ. એ કરેલી ફરિયાદમાં અ. બ. ની વતી ની (અથવા જે હોય તે પ્રમાણે) કોરટના જડ્જ ક. ડ.' અને જે પક્ષકારને ખત કરી આપવા અથવા દસ્તાવેજ ઉપરનો શેરો કરી આપવા હુકમ કરેલો હતો, તેજ પક્ષકારે તે ખત અથવા શેરો કરી આપ્યો હોય તે પ્રમાણે તે ખત અથવા શેરો ગણાશે.

કોરટ ખત ઉપર સહી કરે તેનો નમુનો અને તેનું પરિણામ.

૨૬૩. કંઈ સ્થાવર મિલકત સ્વાધીન કરવાનું હુકમનામું હોય તો, જે પક્ષકારને તે મિલકત આપવાનો ઠરાવ થયો હોય તે પક્ષકારને તે મિલકત સ્વાધીન કરવી, અથવા તે પક્ષકાર પોતાની વતી કબજો લેવાને જે સખસને નીમે તે સખસને તે સ્વાધીન કરવી. અને જરૂર પડે તો,

સ્થાવર મિલકતનું હુકમનામું.

જે સખ્શ મિલકત ખાલી કરવાને હુકમનામા પ્રમાણે બંધાએલો છતાં તેમ કરવાને ના પાડે તેને કાઢીને કબજો આપવો.

સ્થાવર મિલકત ભાડુતના કબજામાં હોય ત્યારે તે શી રીતે સ્વાધીન કરવી તે.

૨૬૪. ભાડુતના કબજામાંની અથવા જેને મિલકતનો કબજો રાખવાનો હક હોય અને તે કબજો રાખવાનો હક છોડી દેવાને હુકનામા ઉપરથી બંધાએલો ન હોય તેવા બીજા સખ્સના કબજામાંની કોઈ સ્થાવર મિલકત સ્વાધીન કરવાનું હુકમનામું હોય ત્યારે, તે સ્વાધીન કરવાનો કોરટે હુકમ કરવો, તે એવી રીતે કેઃ—તે મિલકત ઉપર કોઈ પ્રસિદ્ધ ઠેકાણે વારંટની એક નકલ ચોઢવી, અને કોઈ સોઈવાર ઠેકાણે, દાંડી પીટીને અથવા દસ્તુર પ્રમાણે બીજી રીતે, તે મિલકત સંબંધી હુકમનામાનો મતલબ કબજેદારને પ્રસિદ્ધ કરવો.

પરંતુ કબજેદાર મળી શકે તો, સદરહુ મતલબવાળી લખેલી નોટીસ તેનાઉપર બજાવવી, અને તેવે પ્રસંગે કંઈ પ્રસિદ્ધ કરવાની જરૂર નથી.

ટીકા—૨૬૪. જ્યારે હુકમનામા પ્રમાણે લેવાનો જમીનનો ભાગ પ્રતિવાદીના કબજામાં હોય અને કેટલોક ભાગ એડુતના કબજામાં હોય તો પાછલા ભાગની બજાવણી આ કલમ પ્રમાણે થવી જોઈએ. (૭ બી. રી. ૩૭૬

ઇસ્ટેટની વેહેંચણ કરવાનું અથવા હિસ્સા જુદા પાડવાનું.

૨૬૫. સરકારને મેહેસુલ ભરનારી કંઈ અવિભક્ત ઇસ્ટેટની વેહેંચણબાબત અથવા તે ઇસ્ટેટના કોઈ હિસ્સાનો જુદો કબજો લેવાબાબત હુકમનામું હોય ત્યારે, કલેક્ટરે તે ઇસ્ટેટની વેહેંચણ કરવી અથવા તે હિસ્સો જુદો પાડવો; અને તે કામ સદરહુ પ્રકારના ઇસ્ટેટની વેહેંચણ કરવાબાબત અથવા હિસ્સાનો જુદો કબજો લેવાબાબત જે વખતે જે કાયદો અમલમાં હોય (જો હોય તો) તે કાયદા પ્રમાણે કરવું.

ટીકા—૨૬૫. જે જમીનનાં હદની સાન નક્કી થએલી છે અને સરકારને મેહેસુલ ભરનારી જાગીરનો જે ભાગ છે તેવી જમીનના સહ હીસ્સેદારોમાંનો એક ભાગ વેહેચાવવાનો દાવો લાવેછે; પણ તેમાં સરકારને મેહેસુલ ભરવાની પોતાની એકઠી જવાબદારી છે તે રદ કરવા માગતો નથી તો આવો દાવો દીવાની કોરટમાં ચાલી શકે. અને વાદીનો ભાગ પડાવવાનો હક છે કે નહી તે નક્કી કરવાને અને તે પ્રમાણે હુકમનામું કરી આપવાને કોરટને હકુમત છે. ઈ. લો. રી. ૭ કલકત્તા ૧૫૩

૬.—મિલકત જપ્ત કરવાવિશે.

હુકમનામું બજાવવામાં જપ્તી કરીને વેચવાને પાત્ર થઈ શકે તે મિલકત.

૨૬૬. હુકમનામું બજાવવામાં નીચેની મિલકત જપ્ત કરીને વેચવાને પાત્ર છે, (તે એકે):—જમીન, ઘર અથવા બીજી ઇમારતો, માલ, પૈસા, બેંકનોટ, ચેક, બીલ આફ એક્સ્ચેંજ, હુંડીઓ, વાયદાચીઠીઓ (પ્રામિસરી નોટ); સરકારી કાગળીયાં (ગવર્મેન્ટ સિક્યુરીટીઝ), ખત અથવા પે-

સાસંબંધી બીજા લેખ. લેહેણું, કોઈ રેલવે, બેંક, કે બીજી જાહેર કંપની કે કારપોરેશનના ભંડોળ અથવા એકઠી પુંજી માંહેના શૅર, તથા, હવે પછી કહેલી છે તે શિવાયની,—હુકમનામાના દેણદારની અથવા હુકમનામાનો દેણદાર વ્યવસ્થા કરવાની જે સત્તા પોતાના ફાયદાને માટે વાપરી શકે તે સત્તા જે મિલકતઉપર કે જેની ઉપજ ઉપર તેને હોય તેવી,—વેચાય એવી બીજી બધી સ્થાવર જંગમ મિલકત, પછી તે ગમેતો હુકમનામાના દેણદારના નામઉપર હોય કે તેની વતી અથવા તેના ટ્રસ્ટી દાખલ બીજા શખ્સની પાસે હોય.

પરંતુ, નીચેનાં વાંનાં સદરહુ જપ્તી કે વેચાણને પાત્ર થશે નહીં (તેએકે):—

(અ) હુકમનામાનો દેણદાર, તેની સ્ત્રી તથા છોકરાં, એઓનાં જરૂરીઆત પેહેરવાનાં વસ્ત્ર:

(બ) કારીગરોનાં ઓજાર, અને હુકમનામાનો દેણદાર ખેડુત હોય ત્યારે તેનાં ખેતીવાડીનાં હથીઆર, તથા ખેડુત તરીકે તેને પોતાની ઉપજીવિકા મેળવવા માટે જે ઢોર કોરટની નજરમાં જરૂર જણાય તે ઢોર:

(ક) ખેડુતની માલકીનાં અને તેના તાબામાં હોય તેવાં તેનાં ઘરનો અને બીજી ઇમારતોનો સામાન:

(ડ) હિસાબના ચોપડા:

(ઈ) નુંકસાનીને વાસ્તે ફરિયાદ કરવાનો માત્ર હક્ક:

(ફ) જાતીકી નોકરીનો કંઈ હક્ક:

(ગ) સરકારના લશ્કરી તથા મુલકી પેન્શનરને કરી આપેલી નેમણુક, તથા બક્ષિસ (ગ્રાચ્યુઇટી) તથા રાજકીય પેનશન:

(હ) જ્યારે કોઈ સરકારી અમલદારનો અથવા રેલવેના નોકરનો પગાર દરમાસે વીશ રૂપિયાથી વધારે ન હોય ત્યારે તે પગાર; અને જ્યારે તેવા કોઈ અમલદારનો અથવા નોકરનો પગાર તે રકમથી વધારે હોય ત્યારે તે પગારનો નીમે ભાગ.

(આઈ) જે લોકોને નેટીવ આરટીકલ્સ આફ્વાર લાગુ પડે તેમનો પગાર તથા અલાવન્સ:

(જે) મજુરોનો તથા ઘરના નોકરોનો મૂસારો:

(કે) જીવતો રેહેવાથી ઉત્તરાધિકાર મળવાની ઉમેદ હોય તે, અથવા બીજો કેવળ અવલંબી કે શક્ય હોય તેવો હક્ક અથવા સંબંધ;

(લ) ભવિશ્યની ખોરાકી પોશાકીનો હકઃ

ખુલાસો.—(ગ), (હ), (આઈ), (જે), એ રકમોમાં કહેલાં વાંનાં, તે ખરેખર આપવાને પાત્ર થાય તે પહેલાં અથવા પછી પણ જપ્તીથી કે વેચાણમાંથી બાતલ કર્યાં છે.

પણ વળી એવું ઠરાવ્યું છે કે, આ કલમની કોઈ પણ વાતથી—

(અ) ભાડાને વાસ્તે થએલું હુકમનામું બજાવવામાં ઘર અથવા બીજી ઇમારતોનો સામાન જપ્તીથી કે વેચાણથી બાતલ છે એમ સમજવું નહીં, અથવા

(બ) સન ૧૮૮૧ ના લશ્કરના આકટને કે જે તે વખતે અમલમાં હોય એવા તેને મળતા કોઈ કાયદાને બાધ આવે છે એમ સમજવું નહીં.

ટીકા—૨૬૬. સ્થાવર મીલકત શીવાય બીજી બાબતોમાં આ કલમ મુફસીલ સ્માલકાજ કોરટને લાગુ પડેછે.

જે મીલકત જપ્ત કરવાની છે તે વેચી શકાય તેવી હોવી જોઈએ અને તે હુકમનામાના દેણદારની માલકીની હોવી જોઇએ. બના પ્રતિનીધી તરીકે અના ઉપરના દાવામાં અની ખાનગી મીલકત જપ્ત કરી શકાય નહી. આ બાબતમાં કલમ ૨૩૪ જુઓ. તેમ જો મીલકત ઉપર કાંઈ પણ જોખમનો બોજો હોય તો તે બોજો કાયદેસર ખરો હોય તો તે મીલકત હુકમનામાના દેણદારની કેહેવાય નહી. પણ જેની તરફથી તે ઉપર બોજો હોય તેની ગણાય અને હુકમનામાના દેણદારનું દેવું પતવવા સારૂ તેની મીલકત ગણાય નહી. અને જો તે જપ્ત કરી વેચવામાં આવે તો બોજા સહીત તે વેચાય અને જેની તરફથી બોજો હોય તેના હક વિશે વાંધો હોય તો જુદો દાવો લાવવો જોઇએ. (૫ બ. લો. રી. ૧૧૫).

હુકમનામું જપ્ત કરી શકાય તે બાબતમાં કલમ ૨૭૩ જુઓ.

અવિભક્ત કુટુંબના સહ. માલીકનો બાપીકી મીલકતમાંનો ભાગ જપ્ત કરી તેના વીરૂદ્ધ જે હુકમનામું થયુ હોય તે વસુલ કરવા સારૂ વેચી શકાય પણ ખરીદદારને ફકત ભાગ વેચાવવાના દાવાના હક મળે છે. (ઇ. લો. રી. ૩ કલમ ૧૦૮).

મૈયત શખસનું લેહેણું વસુલ કરવાનું સરટીફીકેટ હુકમનામાની બજાવણીમાં જપ્ત કરી વેચી શકાય નહી. (૧ વી. રી. ૨૮).

ખોરાકી પોસાકીનો ભવિષ્યમાન હક વેચી શકાય નહી. પણ ચઢેલી ખોરાકી હોય તે જપ્ત કરાય. ૬ વી. રી મી. ૬૪

જપ્ત કરેલી મીલકત ઉપર બોજો હોય તો તે બોજો કાયમ રાખી જપ્તી કરવામાં આવે છે (૨૦ વી. રી. ૨૦૪) અને મીલકત ઉપર બજાવણીની પ્રોસેસ કઢાવવા કોસીસ હુકમનામાનો લેહેણાદાર કરેછે. એવું જાણવામાં આવ્યાં છતાં પણ માલીકને મીલકત વેચતાં કાયદા પ્રમાણે હમેશાં પ્રતિબંધ નથી. (૨૨ વી. રી. ૪૭૩).

એટુતના કબજાનાં અથવા માલકીના ઘરના સાહીત્ય હોય તોપણ જે મીલકત ખાસ રીતે ગીરો મુકેલી હોય તે હુકમનામાની બજાવણીમાં વેચવાને કલમ ૨૬૬ની ૨કમ કથી બાધ આવતો નથી.ઈ.લો.રી.૪ મુંબઈ ૨૫

એ ૨કમ કા. બાબત વલી ઇ. લો. રી. ૪ મુ. ૪૨૯ જુઓ. તેમાં ભાડાને સારૂ જપ્તી થઈ શકે. એમ ઠરાવવામાં આવેલું છે. સને ૧૮૭૭ના ૧૦મા આકટ અમલમાં આવ્યો ત્યાર પેહેલાં ત્રણ દીવસ અગાઉ એટલે તા. ૨૮ સપટેમ્બરને રોજ પ્રતિવાદીને પોલીટીકલ પેનસન મળતુ હતુ તે જપ્ત કરી પૈસા સંબંધી હુકમનામુ બજાવવા સારૂ અરજી આપવામાં આવી. હુકમનામુ કેમ ન બજાવવું તેનું કારણ બતાવવા સારૂ પ્રતિવાદી ઉપર નોટીસ કાઢવામાં આવી અને તેમાં ઠરાવેલ દીવસે પ્રતિવાદી હાજર થયો અને તે દીવસે ૧૮૭૭નો દસમો કાયદો અમલમાં આવી ચુક્યો હતો હાજર થઈ એમ તકરાર કરી કે ૨૬૬ કલમની જી ૨કમ પ્રમાણે પેન્સન જપ્ત થઈ શકે તેમ નથી. એ કામમાં એમ ઠરાવવામાં આવ્યુ કે સને ૧૮૭૭નો કાયદો અમલમાં આવ્યો ત્યારે સરૂ થએલુ અને તે વખતે ચાલતુ જે પ્રોસીડીંગ હોય તેને સને ૧૮૬૮ના ૧ આકટની કલમ ૬ પ્રમાણે અસલનો કાયદો લાગુ પડે તે કલમમાં દર્શાવેલા અર્થ ગ્રહણના નિયમને સને ૧૮૭૭ ના ૧૦મા આકટની કલમ ૧૪૪ અને ૬થી બાધ આવતો નથી અને સુધ અંતઃકરણથી હુકમનામુ અમુક રીતે બજાવવાની અરજી અને તે ઉપર કોરટનો હુકમ તે બજાવણીનું પ્રોસીડીંગ ગણી શકાય. ઇ.લો.રી.૪ મુ.૧૬૩

સ્પીનીંગ અને વીવીંગ કમ્પનીનું રૂ કાંતવાને કેટલાક સખસો કરાર કરે છે, અને એમ ઠરાવ કરેછે કે આટલુ રૂ કાંતીએ તો અમુક ૨કમ અમને મળે, આ સખસો ૨૬૬મી કલમ પ્રમાણે મંજુર ગણાય અને તેમને મેહેતાણું મળે તે મુસારો ગણાય માટે તે જપ્ત થઈ શકે નહી. ઇ. લો. રી. ૫ મુ. ૧૩૨.

દસ્તાવેજ થાય ત્યારે પૈસા આપવાનો કરાર હોય તો, જ્યાંસુધી તે દસ્તાવેજ થયો નથી ત્યાંસુધી સ્થાવર મીલકત વેચનારનો ખરીદીના પૈસા ઉપર જે હક્ક છે તે લેહેણું કેહેવાય નહી. પણ ફકત શક્ય હક્ક અથવા હીત ગણી શકાય. અને તેથી કલમ ૨૬૬ પ્રમાણે હુકમનામાની બજાવણીમાં જપ્ત કરી વેચી શકાય નહી. જે સખસ આવો હક્ક અથવા હીત હુકમનામાની બજાવણી કરતાં થયેલાં વેચાણ વખતે ખરીદ કરે છે તેને આવી ખરીદીથી કાંઈ મળતુ નથી. ઇ. લો. રી. ૩ અળા. ૧૧૨.

ગાયકવાડ સરકાર અથવા તે રાજ્યની રઇયત અગર કાઠીઆવાડના સ્વસ્થાનની રઇયત પાસે બ્રીટીસ પ્રજાના કોઇકનું લેહેણું હોય તો તે લેહેણું ૨૬૬ મી કલમ પ્રમાણે હુકમનામાની બજાવણીમાં જપ્ત થઇ શકે નહી. લેહેણાં ઉપર બ્રીટીસ ઇન્ડીઆની કોરટોની હકુમત નથી તો લેહેણાં ૨૬૬ કલમ પ્રમાણે જપ્તી ન થઈ શકે. જપ્તીની દરખાસ્ત કરવામાં આવી તે વખતે ગારનીસી બ્રીટીસ ઇંન્ડીઆની હદની બાહાર છે. તેજ કારણથી દેવું જપ્ત ન થઈ શકે એવુ ગણાય નહી. ઇ. લો. રી. ૫ મુ. ૨૪૯

૨૬૭. પોતાને મનથી અથવા હુકમનામાવાળાની અરજ ઉપરથી પોતાને જરૂર લાગે તે શખ્સને સમન કરીને, હુકમનામુ પુરૂં કરવામાં જે મિલકત ધરવાને પાત્ર હોય તે મિલકતસંબંધી તેની જબાની લેવાને, તથા

જે મિલકત ધરવાને પાત્ર હોય તે વિષે કોઇને સ

મન કાઢી તેની જબાની લેવાનો અખત્યાર.

સમન કરેલા શખ્સના કબજામાં કે અખત્યારમાં તે મિલકતસંબંધી કંઈ દસ્તાવેજ હોય તે હાજર કરવાનું કેહેવાને, કોરટ મુખ્ત્યાર છે. અને પોતાને મનથી સમન કાઢ્યા પેહેલાં કોરટે જાહેર કરવું કે કયા શખ્સની વતી તે પ્રમાણે સમન કાઢેલો છે.

લેહેણાની શેરની અને હુકમનામાના દેણદારના કબજામાં ન હોય તેવી બીજી મિલકતની જપ્તી.

૨૬૮. જપ્ત કરવાની મિલકતમાં—(અ) વેચી શકાય એવા લેખઉપર નહોય તેવું લેહેણું હોય, (બ) કોઈ જાહેર કંપની અથવા કારપોરેશનના ભંડોળના શેર હોય, (ક) કોઈ કોરટમાં અથવા કોરટની સંભાળ તળે રાખેલી મિલકત શિવાયની, જે જંગમમિલકત હુકમનામાના દેણદારના કબજામાં ન હોય તેવી બીજી જંગમ મિલકત હોય— ત્યારે લખેલા હુકમથી મનાઈ કરીને જપ્તી કરવી, અને તે મનાઈ હુકમમાં નીચેપ્રમાણે લખવું. એટલે-

(અ) લેહેણું હોય ત્યારે, કોરટનો બીજો હુકમ થતાંસુધી દેણદારે દેવું આપવું નહીં તથા લેહેણદારે તે લેવું નહીં.

(બ) શેર હોય ત્યારે, જે શખ્સના નામ ઉપર તે શેર ચાલતો હોય તે શખ્સે શેર બીજાના નામ ઉપર ચઢાવી આપવા નહીં, અથવા તે ઉપર નફાનો ફાળો (ડિવીડન્ડ) લેવો નહીં.

(ક) સદરહુ બાતલ કર્યાશિવાયની બીજી જંગમ મિલકત હોય ત્યારે, તે જેના કબજામાં હોય તે શખ્સે તે મિલકત હુકમનામાના દેણદારને આપવી નહીં.

તે મનાઈના હુકમની એક નકલ કોરટના મકાનમાં કોઈ પ્રસિદ્ધ ઠેકાણે ચોઢવી, અને તેની એક બીજી નકલ, લેહેણાની બાબતમાં દેણદારને મોકલવી; શેરની બાબતમાં કંપની અથવા કારપોરેશનના યોગ્ય અમલદારને મોકલવી; અને (સદરહુ પ્રમાણે બાતલ કરી છે તે શિવાયની) બીજી જંગમ મિલકતની બાબતમાં, જે શખ્સના કબજામાં તે હોય તે શખ્સને મોકલવી.

આ કલમની (અ) રકમપ્રમાણે જેને મનાઈ થઈ હોય તે દેણદાર પોતાનું દેવું કોરટમાં ભરી શકે; અને તે પ્રમાણે ભર્યું એટલે, તે લેવાને હકદાર શખ્સને આપવાથી તેનો જેવી રીતે છુટકો થાત, તેવો છુટકો થશે.

સરકારી અમલદારના અથવા રેલવે કંપનીના નોકરના પગારની બાબતમાં, લખેલો હુકમ કરીને જપ્તી કરવી. અને તે હુકમમાં, જે અમલદારનું કામ સદરહુ પગાર આપવાનું હોય તે અમલદારને, કોરટ ફરમાવે તેટલો ભાગ કોરટ બીજો હુકમ કરે ત્યાંહાંસુધી દર મહિને રાખી મુકવાનો હુકમ કરવો.

તે મનાઈના હુકમની એક નકલ કોરટના મકાનમાં કોઈ પ્રસિદ્ધ ઠેકાણે ચોઢવી, અને સદરહુ પ્રમાણે જરૂર હોય તેવા અમલદારને આપવી.

સદરહુ પ્રમાણે રાખી મુકેલી રકમ વખતે વખતે કોરટમાં ભરવાનો અખત્યાર સદરહુ પ્રકારના દરએક અમલદારને છે અને તે પ્રમાણે ભરી એટલે હુકમનામાના દેણદારને આપવાથી સરકારનો અથવા રેલવે કંપનીનો (જેમ હોય તેમ) જે રીતે છુટકો થાત, તેવો છુટકો થશે.

ટીકા—૨૬૮. જ્યારે જપ્ત કરવાની મીલકતમાં લેણું હોય ત્યારે જપ્તીની લેખી નોટીસની જરૂર છે જ્યાં સુધી દેણદારને આવી નોટીસ મળી નથી ત્યાં સુધી જે લેણદારનો દેવું વસુલ કરવાનો હક કોરટે ઠરાવી આપ્યો છે તેનેજ વસુલ આપવાને દેવાદાર બંધાએલો છે અને પોતાના લેણદારનો દેવું વસુલ કરવાનો હક છે કે નહી તે જોવાનું દેણદારનું કામ નથી. ૭ વી. રી. ૧૦

૮ મુંબાઇ હાય કોરટ રીપોર્ટને પાને ૧૬૯મે એવું ઠરાવવામાં આવેલું છે કે આગળના આસાઇન્મેન્ટની ખબર નહોવાથી અવેજ આપી દેવું પોતે લીધું હોય તેવા આસૈનીના જેવીજ સ્થીતીમાં હુકમનામાના દેણદારનું લેહેણું જપ્ત કરાવનાર લેહેણદાર રેહેતો નથી. પણ આગળ જે આસૈનમેન્ટ થયું હોય તે બાબતમાં પોતાના દેણદાર કરતાં સારી સ્થીતીમાં તે આવી શકે નહીં જપ્તી થતાં પહેલાં આસાઇનમેનટ કરવામાં આવ્યું. હોય અને તે હુકમનામાના દેણદારને બંધન કારક હોયતો સાધારણ નીયમ પ્રમાણે તે આસૈનમેનટ હુકમનામું જપ્ત કરનાર લેહેણદાર વિરૂદ્ધ પણ બંધન કારક છે.

આસાઇનરના વીરૂદ્ધ છે એકવીટેબલ (નૈયાયિક) આસાઇમેનટ પુરણ રીતે અમલ કરવાને માટે જેના હાથમાં ફનડ છે તેને નોટીસ આપવાની જરૂર નથી.

આ કલમ પ્રાણે જપ્તીની તારીખથી છ મહીના પુરા થયા પેહેલાં ખતાં વેચી શકાય નહી ઇ. લો. રી. ૨ મુંબાઈ ૫૫૮.

સને ૧૮૭૭ના આક્ટ ૧૦ની કલમ ૨૬૮ મુજબ મનાઈ હુકમ કઢાવો એક હુકમનામાવાળાએ પોતાના દેણદારનું લેણું જપત કરાવ્યું તે બાબતનો હુકમ પોહોચતાં કલમ ૨૭૮ પ્રમાણે જપતી ઉઠાવવાને માટે કલમ રજુ કરી, આ કામમાં એમ ઠરાવવામાં આવ્યું કે ૨૭૮મી કલમ પ્રમાણે કરેલી અરજી ચાલે નહી કેમકે તે કલમ આ કામને લાગુ નથી પણ હુકમનામાની બજાવણીમાં જપ્ત થએલું લેહેણું જાહેરનામું કાઢતાં પેહેલાં જે મીલકત વેચાવાની છે તેની કીમત શી છે અને તે કેવા પ્રકારની છે તે નક્કી કરવાને માટે કોરટના મત પ્રમાણે જે જે બાબતો થનાર ખરીદદારે જાણવી અવશ્ય છે તે બાબતની તજવીજ કરવાની કલમ ૨૮૭ પ્રમાણે કોરટની ફરજ છે વેચાણ કરવાની મિલકત લેણું હોય અને કેહેવાતા દેવાદાર તરફથી કોરટને એવી નોટીસ મળે કે દેવું છે નહી તો દેવું છે કે નહી તે બાબતની કોરટે વેચાણ કરતાં અગાઉ તજવીજ કરવી જોઇએ ઇ. લો. રી. ૪ મુંબાઈ ૩૨૩.

૨૬૯. કલમ ૨૬૬ ના પહેલા વિશેષ ઠરાવમાં કહેલી છે તે શિવાયની બીજી કોઈ જંગમ મિલકત હુકમનામાના દેણદારના તાબામાં હોય હુકમનામાના દેણદારના કબ-

જામાંની જંગમ મિલકતની જપ્તી.

ત્યારે, ખરેખર કબજો લઈને તેની જપ્તી કરવી, અને જપ્તી કરનાર અમલદારે તે મિલકત પોતાનીજ સંભાળમાં અથવા પોતાના હાથ નીચેના કોઈ શખ્સની સંભાળમાં રાખવી, અને તેની યોગ્ય સંભાળને માટે તે જવાબદાર થશે.

વિશેષ ઠરાવ.

પરંતુ કબજે લીધેલી મિલકત જલદીથી અને સ્વભાવિક રીતે આપોઆપ બગડી જાય એવી હોય, અથવા તેને સંભળાવાનું ખરચ તેની કિંમત કરતાં વધારે થાય તેમ હોય ત્યારે, તે એકદમ વેચી નાખવાને તે યોગ્ય અમલદાર મુખત્યાર છે.

જપ્ત કરેલા જીવધનના ગુજરાનને વાસ્તે નિયમ કરવાનો અખત્યાર.

જાનવર તથા બીજી જંગમ મિલકત જપ્તીમાં રહે ત્યાંસુધી તેના ગુજરાન તથા સંભાળને વાસ્તે વખતે વખતે નિયમ કરવાને સ્થાનિક સરકાર મુખત્યાર છે, અને આ કલમ પ્રમાણે મિલકત જપ્ત કરનાર અમલદારે, આ કલમના પહેલા ભાગમાં ઠરાવેલું છે તે છતાંએ, તે નિયમોપ્રમાણે વર્તવું.

ટીકા—૨૬૯. વાદીના ઉપર હુકનામું પ્રતીવાદીએ મેળવ્યું તેની બજાવણીમાં વાદીનો માલ જપ્તી કરવામાં આવેલો અને તે આ જપતી અમલમાં હતી તેવામાં પ્રતીવાદીની ગફલતથી બગડેલો તેના નુકશાન બદલનો દાવો જુદો લાવવો જોઇએ જે હુકમનામાંથી તે માલ જપતી થએલો તે હુકમનામું બજાવનારી કોરટથી એ બાબતનો નીર્ણય કરી શકાય નહીં નોર્થ વે. પ્રોઃ ૧૮૭૧ પાને ૧૮૭.

મુંબાઇ હાઈ કોરટના ૧૧મા વાલ્યુમને પાને ૪૬ મે એમ ઠરાવ્યું છે કે ખોટી રીતે માલ જપતી કરાવવા સારૂ અગર જપતીમાં માલ હતો તે વખતે તેનો બીગાડ થવા સારૂ હુકમનામાવાળાઓ જુવાબદાર છે કે નહી તે બાબતનો એક સરખો સાધારણ નીયમ નથી દરેક કામની બીના ઉપર તેના જુવાબદારીનો આધાર છે એટલે કે આવી ખોટી રીતે જપ્તીમાં માલ લીધો તે અગર તેને નુકશાન થયું તે તેની પોતાની વર્તણુંકનું પરિણામ છે કે નહીં જો હુકનામાવાળાએ પોતે જાતે અગર મુખત્યાર મારફતે કોરટને અરજ કરી હોય અને તે અરજીમા જપ્તી કરવાની મીલકત દરશાવી હોય અને તેજ ખાસ મીલકતની જપ્તી કરવાને કોરટના વારંટમાં ફરમાવ્યું હોય અને તે વારંટનો અમલ કોરટનો અધીકારી કરે અને તે મીલકત હુંકમનામાના દેણદારની ન હોય તો હુકમનામાવાળો જુવાબદાર છે, અને કોરટનો અધીકારી વારંટની રૂએ પોતાનો બચાવ કરી શકે છે અને જ્યાં સુધી તે વારંટ ઉપરાંત ગયો નથી ત્યાં સુધી તે જુવાબદાર નથી પણ જો હુકમનામાવાળાની અગર તેના મુખત્યારની સુચના શીવાય હુકમનામાના દેણદારની એવી મીલકત જપ્તીમાં આણે તો હુકનામાવાળો જુવાબદાર નથી.

વેચાય એવા લેખની જપ્તી.

૨૭૦. મિલકતમાં, કોરટમાં અનામત મુકેલો ન હોય અથવા સરકારી અમલદારના હવાલામાં ન હોય, એવા વેચાય એવા લેખ હોય ત્યારે, ખરેખર કબજો લઇને તે જપ્ત કરવા, અને તે લેખ કોરટમાં આણવા તથા

કોરટનો બીજો હુકમ થાય તે પ્રમાણે તજવીજ કરવા સારૂ તે રાખશે.

૨૭૧. આ કાયદાપ્રમાણે જે પ્રોસેસમાં જંગમ મિલકત ધરવાનું ફરમાવ્યું હોય અથવા સત્તા આપી હોય તેવા કોઈ પ્રોસેસ બજાવનાર શખસે સુર્યાસ્તપછી અને સુર્યોદય પહેલાં કોઈપણ રહેવાના ઘરમાં પેસવું નહીં અથવા રહેવાના ઘરનો કોઈ બાહારનો દરવાજો ફોડવો નહીં. પણ સદરહુ પ્રકારનો કોઈ શખસ કોઈ રહેવાના ઘરમાં યોગ્યરીતે દાખલ થયો હોય, તો પછી જે ઓરડામાં તેવી મિલકત છે એમ માનવાનું તેને કારણ હોય તે ઓરડાનાં બારણાનું બંધન કાઢીને તે ઉઘાડવાને તે મુખત્યાર છે. ઘરમાંની મિલકત ધરવાનું.

પરંતુ દેશ રિવાજપ્રમાણે લોકોમાં બહાર ન દેખાતી હોય એવી સ્ત્રી તે ઓલીમાં ખરેખર રીતે હોય, તો પ્રોસેસ બજાવનાર શખશે તેને ખબર આપવી કે, તમને ત્યાંથી જવાની છુટ છે. અને તે સ્ત્રીને જવાને યોગ્ય વખત આપ્યાપછી તથા જતા રહેવાને બધી યોગ્ય સુગમતા આપ્યાપછી તે મિલકત ધરવાને વાસ્તે તે ઓલીમાં જવાને તે મુખત્યાર છે. પરંતુ તેણે તે મિલકત છાનીમાનો ખસે નહીં એટલામાટે, આ ઠરાવોથી વિરૂદ્ધ ન આવે એવી, બધી સાવચેતી રાખવી. જનાનામાંની મિલકતધરવાનું.

ટીકા—૨૭૧. જો બહારનું બારણું બંધ કરી તેને તાળુ વાસ્યું હોય તો જપ્તીના વારંટને આધારે નાજર અથવા શેરીફમાલ અથવા તેની જાત ઉપર દીવાની પ્રોસેસની બજાવણી કરતાં પ્રતિવાદીનું ઘર તોડી પેશી શકે નહી. આ હક ફકત માણસના ઘરનેજ અગર તે ઘરને લગતા ઉપગ્રહ અગર હાકીસનેજ લાગુ પડેછે, પણ રેહેવાના ઘરનો ભાગ નહી એવા એક દુરના મકાનને લાગુ પડતો નથી. ૮ મુ. હા. રી. ૮ પા. ૧૨૭

જપ્તીનું વારંટ અમલમાં લાવતાં નાજર અથવા શેરીફને દુકાનનું બારણું તોડવાનો હક છે. ઇ. લૉ. રી. ૩ મુંબઈ ૮૯ જેને અખત્યાર મળ્યો હોય તેવા અધીકારીને તે પડદાનસીન સ્ત્રીને પકડવા સારૂ જે ઘરમાં તે રહેતી હોય તે ઘરના જનાનામાં પેસવાને કોરટના ખાસ હુકમની જરૂર નથી. તે અધીકારી એકવાર ઘરમાં પેઠો એટલે પછી કલમ ૩૩૬ પ્રમાણે તે ઘરનો દરેક ઓરડો ઉઘાડવાની તેને સત્તા છે. ઇ. લૉ. રી. ૭ કલકત્તા ૧૯

૨૭૨. કોઈ કોરટમાં અથવા સરકારી અમલદારની સંભાળમાં અનામત રાખેલી મિલકત હોય, ત્યારે તે કોરટ અથવા અમલદારને નોટીસ આપીને જપ્તી કરવી. તે નોટીસમાં નોટીસ કરનાર કોરટે એમ લખવું, કે અમારો બીજો હુકમ થાય તે પ્રમાણે તે મિલકતની અથવા તે ઉપર કંઈ બાજ કે ડીવીડન્ડ આપવાનું થાય તેની તજવીજ કરવાને તે આપની પાસે રાખશે. કોર્ટમાં અથવા સરકારી અમલદાર પાસે અનામતરાખેલીમિલકતની જપ્તી.

પરંતુ તે મિલકત કોઈ કોરટમાં અનામત હોય અથવા કોરટની સં- વિશેષ ઠરાવ.

ભાળમાં રાખેલી હોય, અને લખી આપ્યાના સબબથી, જપ્ત કર્યાના સબબથી, અથવા બીજા કોઈ સબબથી, પ્રતિવાદી શિવાય બીજો કોઈ શખસ તે મિલકતમાં પોતાનો હક્ક સંબંધ છે એમ કહે, અને તે શખસ તથા હુકમનામાવાળો એ બેની વચ્ચે તે મિલકતની માલકીના હક્ક વિશે, અથવા પહેલો હક્ક કોનો છે એ વિશે તકરાર ઉઠે તો, તેનો નિવેડો જે કોરટમાં અથવા કોરટની સંભાળમાં મિલકત હોય તે કોરટે કરવો.

ટીકા.—૨૭૨. કોરટે એટલે ડેપ્યુટી કલેકટર, પણ પ્રથમ તજવીજ કરવાને યોગ્ય છે. ૧૦ વી. રી. ૪૩

હાયકોરટના રીસીવરના હાથમાં જે મીલકત હોય તે મુફસીલ કોરટના હુકમનામાની બજાવણીમાં વેચી શકાય નહી. આવી મીલકત ઉપર બજાવણી કરવા સારૂં હુકમનામાના લેણદારે હાયકોરટને અરજ કરવી જોઇએ ઇત્યાદી ઈ. લા. રી. ૧ કલકત્તા ૪૦૩ પણ હાયકોરટના રીસીવર અને બીજી કોરટ અથવા અધીકારીના કબજામાં હુકમનામાના દેણદારના મીલકત હોયતો તે એમાં કાંઈ ફેર ગણાય કે નહી તે બાબતનો પ્રશ્ન છે.

પોતાના હુકમનામાના દેણદારે બીજા શખસો ઉપર મેળવેલા હુકમનામાના પૈસા જે સ્માલકાજ કોરટમાં તેને ખાતે જમે હતા તે મુનસફ કોરટના પોતાના લાભમાં થએલા હુકમનામાની બજાવણીમાં જપ્ત કરાવ્યા અને પછી તે પૈસા પોતાનું હુકમનામુ પતવવા સારૂ અપાવવાનો મુનસફનો હુકમ મેળવ્યો તે હુકમ સ્માલકાજ કોરટના જડજને લખી જણાવ્યો હતો પછીથી પ્રતિવાદી કે જેનું હુકમનામુ તેજ હુકમનામાના દેણદાર ઉપર થયુ હતું તેણે તે વેચાણના પૈસા જપ્ત કરાવ્યા પછી સ્માલકાજ કોરટના જડજે કલમ ૨૭૨ પ્રમાણે વાદીનો બીજા અરજદાર કરતાં પ્રથમ હક્ક છે કે નહી તે વીશે તજવીજ કરી અને તેનો નિર્ણય વાદી વીરૂદ્ધ કર્યો તે બંને લેણદારોની વચ્ચે પ્રમાણમાં પૈસા વેંચી આપ્યા. આવી રીતની હકીકત છતાં વાદીએ પ્રતિવાદીને જે પૈસા આપવામાં આવ્યા હતા તેનો ભાગ પાછો લેવાને દાવો કર્યો તેમાં એમ ઠર્યું કે આ કામને ૨૯૫મી કલમ લાગુ નથી, કેમકે પોતાનું હુકમનામું બજાવવાની અરજી વાદીએ સ્માલકાજ કોરટને કરી નહોતી અને બજાવણીને વાસ્તે તે હુકમનામુ તે કોરટ તરફ મોકલવામાં પણ આવ્યુ નહોતુ અને ૨૭૨ કલમમાં જે પેટા કલમ છે તેના અર્થ એ છે કે હક્ક અથવા પ્રથમ હક્ક બાબતનો નિર્ણય જે કોરટમાં અથવા કોરટના કબજામાં મીલકત છે તેજ કોરટ કરી શકે, પણ જે કોરટે જપ્તીનો હુકમ કર્યો હોય તે કરી શકે નહી. વળી એમ પણ ઠરાવ્યુ છે કે પૈસા આપવાનો મુનસફે હુકમ કર્યો, ત્યાર પેહેલાં જે બાબતની તજવીજ સ્માલકાજ કોરટે કરી હતી તે તજવીજ કરવાને તેને અખત્યાર હતો પણ પ્રતિવાદીએ જપ્તી કરી ત્યાર પેહેલાં જે હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો તેથી આ પ્રમાણે પૈસા જપ્ત થઈ શકે તેમાં હુકમનામાના દેણદારનું કાંઈ હીત રહ્યું નહોતુ કેમકે તે હુકમથી પૈસાની માલકી વાદીને મળી અને સ્માલકાજ કોરટનો તેની વ્યવસ્થા કરવાનો અધીકાર ગયો તેથી વેહેચણીનો જે હુકમ કરવામાં આ-

બ્યો હતો તે ખોટો હતો અને તે વાદી માગ્યા પ્રમાણે હુકમનામુ મેળવવાને હકદાર હતી. ઇ. લો. રી. ૭ કલકતા. ૫૫૩

૨૭૩. જપ્ત કરવાની મિલકતમાં પૈસાનું હુકમનામું હોય, અને જે હુકમનામું બજાવવાનો યત્ન હોય તે હુકમનામું કરનારી કોરટેજ તે જપ્ત કરવાનું હુકમનામુ કર્યું હોય, તો કોરટે હુકમ કરીને જપ્તી કરવી. તે હુકમમાં એમ લખવું કે, તે જપ્ત કરવાના હુકમનામાથી જે ઉપજે તે બજાવવાનું હુકમનામું પુરૂં કરવામાં કામે લગાડવું. પૈસા બાબતના હુકમનામાની જપ્તી.

બીજી કોઇ કોરટે કરેલું પૈસા બાબતનું હુકમનામું જપ્ત કરવાનું હોય તો, જે હુકમનામું બજાવવાનો યત્ન હોય તે હુકમનામું કરનાર કોરટના જડજની સહીથી તે કોરટને લખેલી નોટીસ આપીને જપ્તી કરવી. તે નોટીસમાં નોટીસ મોકલનાર કોરટે એમ લખવું કે, અમે તે નોટીસ રદ કરીએ ત્યાંસુધી આપે કરેલા હુકમનામાની બજાવણી આપ બંધ રાખશો. આવી નોટીસ મળે તે કોરટે,—

(અ) જે હુકમનામું બજાવવાનો યત્ન હોય તે હુકમનામું કરનારી કોરટ નોટીસ રદ ન કરે તો અને તે રદ્દ કરતાંસુધી, અથવા
(બ) જે હુકમનામું બજાવવાનો યત્ન હોય તેનો માલક, નોટીસ મળે તે કોરટે. કરેલું હુકમનામું બજાવવાની દરખાસ્ત, નોટીસ મળે તે કોરટને ન કરે તે અને તે કરતાં સુધી,

નોટીસ પ્રમાણે બજાવણી બંધ રાખવી.

સદરહુ પ્રમાણે દરખાસ્ત મળે ત્યારે કોરટે હુકમનામું બજાવવાનું કામ ચલાવવું, અને તેથી જે ઉપજે તે, જે હુકમનામું બજાવવાનો યત્ન હોય, તે હુકમનામું પુરૂં કરવામાં કામે લગાડવું.

બીજાં બધાં હુકમનામાં જપ્ત કરવાની બાબતમાં, જે હુકમ નામું જપ્ત કરવાનો યત્ન હોય તેના માલકને, જે હુકમનામું બજાવવાનો યત્ન હોય તે હુકમનામું કરનારી કોરટના જડજની સહીથી લખેલી નોટીસ આપીને જપ્તી કરવી. તે નોટીસમાં તે માલકને એવી મનાઈ કરવી કે, તમારે કોઈપણ રીતે તે બીજાને આપવું નહીં અથવા તેના ઉપર કંઈ બોજો નાંખવો નહીં; અને તે હુકમનામું કોઇ બીજી કોરટે કર્યું હોય તો, તે કોરટને પણ તેવી લખેલી નોટીસ મોકલવી; ને તેમાં નોટીસ મોકલનાર કોરટે એમ જણાવવું કે, તે નોટીસ અમારી તરફથી રદ કરવામાં આવે ત્યાંસુધી જપ્તી કરવાનો યત્ન હોય તે હુકમનામું તમારે બજાવવું નહી. જે કોરટને આવી નોટીસ મળે તે પ્રત્યેક કોરટે તે નોટીસ સદરહુ પ્રમાણે રદ થાય ત્યાંસુધી તેને અમલમાં લાવવી. બીજાં હુકમનામાંની જપ્તી.

હુકમનામાવાળાએ માહીતી આપવી.

આ કલમ પ્રમાણે જપ્ત થએલા કોઈ હુકમનામાનો માલક, તે હુકમનામું બજાવનારી કોરટને વાજબી રીતે જોઈએ તે માહિતી અને મદત આપવાને બંધાએલો છે.

ટીકા—૨૭૩. એક કોરટે એવા બે પૈસાના હુકમનામાની બજાવણી એક કોરટથી થતી હતી એમાં એમ ઠર્યું કે ૨૭૩મી કલમના પેહેલા ભાગનીનુ વિધાન લાગુ પડેછે. ઇ. લો. રી. ૨ અલા. ૨૯૦

સ્થાવર મિલકતની જપ્તી.

૨૭૪. મિલકત સ્થાવર હોય તો મનાઇ હુકમ કરીને તે જપ્ત કરવી. તે મનાઈ હુકમમાં એવી મનાઈ કરવી કે હુકમનામાના દેણદારે કોઈ રીતે તે મિલકત બીજાને આપવી નહીં અથવા તેના ઉપર કંઈ બોજો નાખવો નહીં, અને કોઈ પણ શખસે ખરીદીથી, બક્ષીસથી અથવા બીજી રીતે તેના પાસેથી તે મિલકત લેવી નહી.

તે મિલકત ઉપર અથવા તેની પાસે કોઈ ઠેકાણે, તે હુકમ દાંડી પીટીને અથવા દસ્તુર પ્રમાણે બીજી રીતે પ્રસિદ્ધ કરવો, અને હુકમની એક નકલ તે મિલકતના તથા કોરટના મકાનના કોઇ પ્રસિદ્ધ ભાગ ઉપર ચોઢવી.

મિલકતમાં સરકારને મેહેસુલ ભરવું પડે એવી જમીન હોય તો, જે ડિસ્ત્રીકટમાં જમીન હોય તે ડિસ્ત્રીકટના કલેક્ટરની કચેરીમાં પણ તે હુકમની એક નકલ ચોઢવી.

ટીકા—૨૭૪. ડએ પોતાને ગીરો આપેલા ગામનો અડધો ભાગ વેચી પોતાનું દેવું વસુલ કરવાનું હુકમનામુ વાદીના બાપના વિરૂદ્ધ પ્રતિવાદીએ મેળવ્યુ અને તે હુકમનામાની બજાવણીમાં ગીરો મુકેલી મીલકત જપ્ત કરાવી અને તે જપ્તી સને ૧૮૭૭ ના ૧૦ મા આકટની ૨૭૪ મી કલમ પ્રમાણે મનાઈ હુકમ કાઢી કરવામાં આવી જપ્તી દુર કરવા સારૂ વાદીઓએ અરજી આપી પણ તેમની અરજી રદ કરવામાં આવી પછીથી તેઓએ મીલકતના ઉપર પોતાનો હક્કછે એવુ ઠરાવી આપવા દાવો બાંધ્યો ડીસ્ત્રીકટ જડજે તે દાવો સને ૧૮૭૭ના ૧લા આકટની કલમ ૪૨ નો બાધ આવેછે એમ ગણી રદ કર્યો કેમકે વાદીઓ હક્ક ઠરાવવા ઉપરાંત વીશેષ દાદ માગી શકત અને તેઓએ માગી નથી તે સાહેબના મતમાં એમ હતું કે જપ્તીથી વાદીઓના કબજાને હરકત થઇછે. તેથી તે કબજો પુનઃપ્રાપ્ત કરવાને વાદીઓએ દાવામાં માગણી કરવી જોઇતી હતી અથવા જપ્તી ખસેડવાની તો માગણી અવશ્ય કરવી જોઈતી હતીજ. તે કામમાં હાયકોરટમાં અપીલ થવા ઉપરથી એમ ઠરાવવામાં આવ્યું કે પરિણામી હુકમ માગ્યા શીવાય ફકત હક્ક ઠરાવવાનું હુકમનામુ માગ્યુછે તે કારણથી દાવાની અરજીને બાધ આવતો નથી. ડના ઉપર મનાઈ હુકમ કરવામાં આવ્યો તેથી ડનો કબજો તુટતો નથી તોપછી વાદીઓનો તુટેજ નહી. અને જ્યાં સુધી તેઓ એમ કબુલ કરતા હતા કે ડનો જપ્તી થયેલી મીલકતમાં હક્ક સંબંધ છે. ત્યાંસુધી મનાઈ હુકમ રદ કરાવી જપ્તી ખસાડવાનું તે વાજબી

રીતે માગી શકતા નથી. વાદીઓ પોતાના દાવામાં પરીણામી દાદ આજ. બી રીતે માગી શકત નહી, અને વાદીઓના હકની માહીતી વગર મેં ખરીદી કરીછે અવી ડ વિરૂદ્ધ થએલા હુકમનામાથી વેચાણ થાય, તે વખતે ખરીદ કરનાર તકરાર ન ઉઠાવી શકે તેટલા માટે ફકત જ્યારે તેઓએ દાવો બાંધ્યો ત્યારે તો પોતાનો હક્ક ઠરાવી આપવાની માગણી કરવાને તેઓ હક્કદાર છે અને ખરેખર તેમ કરવાનું તેઓને બંધન પણ છે. ઈ. લો. રી. ૪ મુંબઈ. ૫૨૯

૨૯૦ મી કલમ પ્રમાણે કોરટમાં નોટીસ ચોઢાવવામાં આવે તે પેહેલાં દીવાની કાયદાની ૨૭૪ની કલમ પ્રમાણે વેચવાની મીલકતનો નજીક કોઈ પણ જગ્યાએ તે વેચાવવાની પ્રસિદ્ધ ખબર આપવી અને તે વેચાવાના હુકમની નકલ મીલકતના કાંઈ પણ જાહેર ભાગ ઉપર ચોઢવી એ બે અવશ્ય કરવાં જોઇએ ઇત્યાદી. ઈ. લો. રી. ૭ કલકત્તા ૩૪

૨૭૫. ખરચસુધાંત હુકમનામામાં અપાવેલી રકમ તથા કંઈ મિલકત જપ્ત કરવાને લીધે થયેલું ખરચ ખરાજાત કોરટમાં ભરવામાં આવે, અથવા કોરટની મારફતે બીજી રીતે હુકમનામાની ભરપાઈ થાય, અથવા હુકમનામું રહિત કરવામાં કે રદ કરવામાં આવે તો, મિલકતમાં જેનો સંબંધ હોય તેવા કોઈ શખસની અરજ ઉપરથી, જપ્તી ઉઠાડવાનો હુકમ કરવો. હુકમનામું ભરપાઈ થયા પછી જપ્તી ઉઠાડવાનો હુકમ.

૨૭૬. ખરોખર ધરીને, અથવા ઉપર કહ્યાપ્રમાણે યોગ્યરીતે જાણ અને પ્રસિદ્ધ કરેલા લેખી હુકમથી, જપ્તી કરી હોય ત્યારે જપ્તી ચાલુ હોય તે દરમ્યાન જપ્ત કરેલી મિલકત વેચાણથી, બક્ષીસથી, ઘરાણીયાથી, કે બીજી રીતે કોઈ ખાનગી આપી દેશે તે, અને હુકમનામાના દેણદારને કોઈ લેહેણું અથવા ડીવીડન્ડ, અથવા શેર સ્વાધીન કરશે તે જપ્તી ઉપરથી અમલમાં લાવી શકાય એવા બધા દાવાની સામે નિરર્થક ગણાશે. જપ્તી પછી મિલકત ખાનગીરીતે આપી દેવાનો વ્યવહાર નિરર્થક થવાનો.

ટીકા—૨૭૬ હુકમનામાની બજાવણીને હરકત થતી અટકાવવાને જરૂર હોય એટલે સુધી વેચાણ રદ બાતલ છે એવો આ કલમનો હેતુછે અને જે લેહેણદારે બજાવણી કરી હોય તેના હકને અસર કરતા વેચાણ વગેરેને લાગુ પડેછે જેણે બજાવણી કાઢવી હોય તેના રક્ષણને માટે આ કલમ છે, અને હવે પછી કાંઇક કાળે જે કોઈ શખસો બજાવણી કઢાવે તેના રક્ષણને માટે નથી. મુ. ઈ. અપીલ. ૧૨ પા. ૫૪૩ આજ બાબતમાં ૧૧. મુ. હા. રી. પાને ૧૫૯ મે બાલાજી રામચંદ્ર વિરૂદ્ધ ગજાનંન બાબાજીનો ફેસલો જુઓ. પછીથી થએલું વેચાણવીગેરે રદ બાતલ ઠરી શકે તેટલા સારૂ જમીનની અગર જમીનમાં નાહક સંબંધની જપ્તી પૂર્ણપણે થઇછે તેમ ગણવા સારૂ જપ્તીની જે જે ક્રીયા ઠરાવી છે તે બધી અમલમાં લાવવી જોઇએ એટલે કલમ ૨૭૪ પ્રમાણે જપ્તીને લખી હુકમ જપ્તી થએલી મીલકત ઉપર અથવા મીલકત પાસે કોઈ જગ્યાએ તાણીને વાંચી સંભળાવવો જાઇએ (૨) કોરટમાં કોઈ પણ પ્રસિધ જગ્યાએ તે લખી હુ-

કમ ચોઢવો જોઇએ. (૩) જે જીલ્લામાં જે જમીન આવેલી હોય તે જીલ્લાના કલેકટરની કચેરીમાં તે લખી હુકમ ચોઢવો જોઇએ. ૧૦ વી.રી.૨૬૪

અ એ બ ના વિરૂદ્ધ એક તરફી હુકમનામું મેળવ્યું. બ ની મીલકત બજાવણીમાં જપ્તી થઇ. જપ્તી થઈ હતી તેમાં બ એ ક ને મીલકત વેચી, પછી બ એ અ નું મેળવેલું હુકમનામું રદ કરાવવા અરજી આપી અને ૧૦૮ મી કલમ પ્રમાણે તે હુકમનામું રદ કરવાનો અને નવી તજવીજ થવાનો ઠરાવ થયો તે કામમાં એવો ઠરાવ થયો કે કેની ખરીદી ૨૭૬ કલમ પ્રમાણે રદ બાતલ ગણાય નહી. ૧૦–વી. રી. ૯૯

જપ્તી કાયમ હતી તે વેચાણ બક્ષીસ જપ્તી ઉઠવાથી બંધનકારક થતું નથી. ૪ વી. રી ૨૫.

પોતેજ. ૨) વહીવટદારની નીમણુંક થવાથી જે મીલકત જપ્તીમાં હોય તે ઉપરથી જપ્તી ખસતી નથી. ૧૩ વી. રી. ૪૨૩

જપ્તી થતાં પહેલાં જે ગીરો હક હોય તે હક છોડાવવાને જપ્તી કરનાર લેહેણદારને લેહેણદાર છે તેજ કારણથી કોઈ કોઈ હક પ્રાપ્ત થતો નથી. ઈ. લો. રી. ૯ કલકતા ૬૬૪

જપ્ત થએલું નાણું અથવા ચલણી નોટ જે પક્ષકારને મળવાનો હક્ક હોય તેને આપવાનું કોરટ ફરમાવે.

૨૭૭. જપ્ત કરેલી મિલકતમાં નાણું અથવા ચલણી નોટો હોય તો, જપ્તી ચાલુ હોય તે દરમ્યાન કોઇપણ વખતે કોરટ એવું ફરમાવે કે, તે નાણું અથવા નોટો, અથવા હુકમનામાની ભરપાઈ થવાને બસ હોય તેટલો તેનો ભાગ, હુકમનામાપ્રમાણે તે લેવાને જે હક્કદાર હોય તે પક્ષકારને આપવો.

જપ્તથયેલી મિલક૰ઉપર કોઈ દાવો કરે અથવા જપ્તીમાંહરકતકરે તેની તજવીજ.

૨૭૮. હુકમનામું બજાવવામાં જપ્ત કરેલી કોઈ મિલકત એ જપ્તીને પાત્ર નથી એમ કહીને તે મિલકતઉપર કોઈ દાવો રાખે, અથવા તેની જપ્તીમાં કોઈ હરકત લે, તો દાવેદાર અથવા હરકત કરનારની જબાની લેવાની બાબતમાં તથા બીજી બધી બાબતમાં જાણે તે દાવેદાર અથવા હરકત કરનાર ફરિયાદનો પક્ષકાર હોય એવા અખત્યારથી તે દાવાની અથવા હરકતની કોરટે તજવીજ કરવી.

પરંતુ કોરટના વિચારમાં એમ આવે કે તે દાવો અથવા હરકત કરવામાં જાણીજોઇને કે વિનાકારણ ઢીલ કરી છે તો પછી તેવી તજવીજ કરવી નહીં.

વેચાણ મુલતવી રાખવાનું.

જે મિલકતને વાસ્તે દાવો અથવા હરકત કરી હોય તે વેચવાને જાહેરનામું પ્રગટ થયું હોય તો વેચાણનો હુકમ કરનાર કોરટ, તે દાવો અથવા હરકતની તજવીજ થઈ રહે ત્યાંસુધી, તે વેચાણ મુલતવી રાખવાને મુખત્યાર છે.

ટીકા—૨૭૮, ગીરો મુકનારના ઉપર હુકમનામું થયેલું તેની બજાવણીમાં મનાઈ હુકમથી ગીરો મુકેલી મીલકત જે ગીરો રાખનારના કબજામાં હતી

તે જપ્ત થઈ આવા કામમાં ગીરો રાખનારને વચ્ચે પડી જપ્તી ઉઠાવવાની અરજી કરવાનો હક છે. ૧૦ મું. હા. રી. ૧૦૦

આ કલમ પ્રમાણે જે કામ ચાલતું હોય તેમાં હકદારે કામની શરૂઆત કરવી જોઇએ અને તેમાં તેના પોતાનાજ હક અને કબજા સંબંધી પુરાવા લેવા જોઇએ બીજા કરેલા હક તથા કબજા બાબત પુરાવા લેવાય નહી. ૧૧ વી. રી. ૮

પુરાવાનો બોજો હક કરનારને થાયછે અને જપ્તી થઈ તે વખતે કોનો કબજો હતો એ આ કામમાં અગત્યનો સવાલ છે. ૧૧ વી. રી. ૨૦૨

જે પુરાવો લેવાની જડની ફરજ છે તે લેવાની માગ્યા પછી જડજે જો હુકમ આપ્યો હોય તે અપનાર વિરૂદ્ધ. ૨૪ વી. રી. ૪૨૨

પોતાના દેણદારની જે મીલકત નથી તેવી મીલકત જે લેહેણદાર જપ્તી કરાવેછે તે ટ્રેસ્પાસ કરેછે અને આવું કૃત્ય જેણે દ્વેષબુદ્ધિ વગર અને ભુલથી કર્યું હોય તોપણ તે કૃત્યને સારૂ નુકશાની ભરી આપવાની જુવાબદારી તેને માથે છે. ૭ મું. હા. રી. ૧૭૭

પણ જપ્તી થયેલા બળદો ઉપર અડધ માલકી હુકમનામાના લેહેણદારની હતી તે કામમાં ટ્રેસપાસ થયો એમ ઠરાવવામાં આવ્યું નહી. ૭ વી. રી. ૩૫૫

દીવાની કામ ચલાઉ કાયદાની કલમ ૨૮૯ અને ૨૭૪ પ્રમાણે જપ્તી થયેલી મીલકત ઉપરની કોઈ પણ જાહેર જગ્યાએ વેચાણનું જાહેરનામું ચોઢવાની જરૂરછે અને તે પ્રમાણે ન કરવામાં આવે તો ૩૧૧ મી કલમ પ્રમાણે તે કામ ભારે ગેરસીરસ્તે ચાલ્યું છે એમ ગણાશે જો એમ શાબીત થાય કે વેચાણમાં વેચેલી મીલકતની ઉપજેલી કીમત અયોગ્યછે અને લીલામની જાહેરખબર આપવામાં અને તે ચલાવવામાં ભારે ગેરશીરસ્તે કામ ચાલ્યું છે જો વિરૂદ્ધ પુરાવો ન આપે ત્યાં સુધી વેચાણમાં વેચેલી મીલકતના યોગ્ય કીમત ઉપજી તેનું કારણ ગેરશીરસ્તે કામ ચાલ્યું છે એમ કોરટ અનુમાન કરશે. ઈ. લો. રી. ૭ કલકત્તા ૪૯૬

હુકમનામાની બજાવણીમાં જે મીલકત જપ્તી કરવામાં આવી તે જપ્તી વિરૂદ્ધ હુકમનામાના દેણદારે એવો વાંધો ઉઠાવ્યો કે જપ્તી થયેલી મીલકત મારા કબજામાં મારી પોતાની મીલકત તરીકે નથી પણ ધર્મદાનમાં આવેલી તે તરીકે છે આ વાંધો એવા પ્રકારનો છે કે તેની કલમ ૨૭—અને તે પછીની કલમો પ્રમાણે નીરાકરણ થઈ શકે હુકમનામું બજાવનારી કોરટે હુકમનામું ધારણ કરનાર વિરૂદ્ધ જપ્તી ઉઠાડવાનો ઠરાવ કર્યો એ કામમાં એમ ઠરાવવામાં આવ્યું કે હુકમનામાના દેણદારે વાંધો લીધો હતો તેમ છતાં પણ આવા હુકમ ઉપર અપીલ થઈ શકતી નથી અને હુકમનામા ધારણ કરનારનો યોગ્ય રસ્તો એટલોજ છે કે ૨૮૩ મી કલમ પ્રમાણે તેણે દાવો બાંધવો. ઈ. લો. રી. ૨ અલાબાદ ૭૫૨

પોતાના હુકમનામાના દેણદારનું લેહેણું કલમ ૨૬૮ પ્રમાણે મનાઈહુકમ મેળવીને લેહેણું હુકમનામું ધારણ કારનારે જપ્તી કરાવ્યું જેના ઉપર મનાઈહુકમ ગયો હતો તે શખ્સ કલમ ૨૭૮ પ્રમાણે જપ્તી ઉઠાવવાને

અરજ કરી તે કામમાં એમ ઠરાવ્યું કે કલમ ૨૭૮ આવા કામને લાગુ પડતી નથી પણ હુકમનામાની બજાવણીમાં લેહેણું વેચવાનું જાહેરનામું કાઢતાં પહેલાં ખરીદદારે જે બાબતો મીલકતનો પ્રકાર અને કીમત સમજવા સારૂ કોરટના મત પ્રમાણે જાણવાની જરૂર છે તે નક્કી કરવાની કોરટની ફરજ છે ઇત્યાદી. ઈ. લો. રી. ૪ મુંબાઈ ૩૨૩

દાવેદારે પુરાવો આપવો.

૨૭૯. જપ્તીને દિવસે જપ્ત કરેલી મિલકતમાં પોતાનો કંઈ સંબંધ હતો, અથવા તે પોતાના કબજામાં હતી, એવું બતાવવાને દાવેદાર કે હરકતદારે પુરાવો આપવો જોઇએ.

મિલકત ઉપરથી જપ્તી દુર કરવાનું.

૨૮૦. સદરહુ તજવીજ કરવાથી કોરટની ખાત્રી થાય કેઃ દાવામાં અથવા હરકતમાં જણાવેલા કારણને લીધે, જપ્તી કરી તે વખતે તે મિલકત હુકમનામાના દેણદારના કબજામાં, અથવા તેની વતી ટ્રસ્ટી દાખલ કોઈ શખ્સના કબજામાં, અથવા તેને ભાડું આપનાર કુળ કે બીજા શખ્સના કબજામાં નહોતી; અથવા, જપ્તીકરી તે વખતે હુકમનામાના દેણદારના કબજામાં હતી ખરી પરંતુ તે કબજો તેને પોતાને સારૂ અથવા પોતાની મિલકત તરીકે નહોતો, પણ કોઈ બીજા શખ્સને વાસ્તે અથવા તેના ટ્રસ્ટી દાખલ હતો; અથવા થોડોક પોતાને વાસ્તે અને થોડોક કોઈ બીજા શખ્સને વાસ્તે હતોઃ તો કોરટે બધી અથવા પોતાને યોગ્ય લાગે તેટલી મિલકત ઉપરથી જપ્તી દુર કરવાનો હુકમ કરવો.

ટીકા—૨૮૦. જે અમુક દાવેદારે જપ્તી ઉઠાવવાનો હુકમ મેળવ્યો હોય તે સખ્સના સંબંધમાં તે હુકમ કરાયો છે એમ ગણાશે પણ હુકમનામાના દેણદારની જે મીલકત નથી એવો સામાન્ય ઠરાવ ગણાશે નહીં. કે તેના લાભ બધી દુનીઆ લઈ શકે. ૭ વી. રી. ૨૭

૨૭૯મી કલમ પ્રમાણે જે હુકમ કરવામાં આવ્યો હોય તે રદ કરાવવાને દાવો લાવવાની મુદત ગણવામાં જે તારીખે તે હુકમ ઉપર સહી થઈ તે તારીખથી ગણવામાં આવશે પણ મોઢેથી જે દહાડે હુકમ આપવામાં આવ્યો તે તારીખથી ગણવામાં નહીં આવે. ૧૦ મુ. હા. રી. ૧૯

જપ્તથયેલી મિલકતઉપરથી જપ્તી ખસેડવાનો દાવો નામંજુર કરવાનું.

૨૮૧. જપ્તી કરતી વખતે તે મિલકત હુકમનામાના દેણદારના કબજામાં બીજા કોઇ શખ્સની વતી નહીં પણ તેની પોતાની મિલકત તરીકે હતી, અથવા તેની વતી ટ્રસ્ટી દાખલ કોઈ બીજા શખ્સના કબજામાં હતી, અથવા તેને ભાડું આપનારા કોઈ કુળ કે બીજા શખ્સના તાબામાં હતી એવી કોરટની ખાત્રી થાય તો કોરટે દાવો નામંજુર કરવો.

બોજાવાળાના હક સુધાંત જપ્તી ચાલું રાખવાનું.

૨૮૨. જેનો કબજો ન હોય એવા કોઈ શખ્સનો ઘરાણીયા હક્ક અથવા લીયન તે મિલકત ઉપર છે એવી કોરટની ખાત્રી થાય, અને જપ્તી ચાલુ રાખવી યોગ્ય લાગે તો, તે ઘરાણીયા હક્ક અથવા લીયન કાયમ રાખીને જપ્તી ચાલુ રાખવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

ટીકા—૨૮૨. સને ૧૮૭૭ ના ૧૦મા કાયદાની કલમ ૨૮૩ પ્રમાણે સ્માલકાજ કોરટના હુકમનામાની બજાવણીમાં જંગમ મીલકત જપ્તી કરવામાં આવી હોય તે ઉપર હક ઠરાવવાને અને તેનો કબજો પુનઃપ્રાપ્ત કરવા સારૂ હારેલા દાવેદારે જે દાવો બાંધ્યો હોય તે ચલાવવાને સને ૧૮૬૫ ના ૧૧મા આકટની ૧૨ કલમ પ્રમાણે સ્માલકાજને અધીકાર છે, અને તે દાવો તે કોરટમાં બાંધેલો જોઇએ. એ. લો. રી. ૩ મુંબાઈ. ૧૧૯

જે પક્ષકારોના વિરૂદ્ધ બજાવણીના કામમાં હુકમ કરવામાં આવ્યો હોય તે પોતાનો જે હક હોય તે સ્થાપીત કરવાનો દાવો લાવવાને કલમ ૨૮૩ પ્રમાણે તે પક્ષકારને હક છે પણ તે દાવો કેવા પ્રકારનો અને તે કઈ કોર્ટમાં લાવવો જોઇએ. તે બાબત એ કલમમાં કાંઈ લખ્યાણ નથી આવો દાવો પક્ષકારે દીવાની કોરટમાં ચલાવવો અગર સ્માલકાજ કોરટમાં લાવવો તેનો આધાર દાવાના રૂપ ઉપર અને જે હક ઠરાવવાના છે તેના રૂપ ઉપર આધાર રાખે છે માલ ગેરકાયદે પકડવામાં આવ્યો હોય તો તે માલ અગર તેની કીમત લેવાનો માલીકે કરેલો દાવો ખરીદદારના વિરૂદ્ધ સ્માલકાજ કોરટમાં ચાલી શકે પણ તે દાવાનો આંક સ્માલકાજ કોરટની હકુમતની અંદર હોવો જોઇએ. પણ જો વાદી હુકમનામાના ધારણ કરનાર અને હુકમનામાના દેણદારને પક્ષકાર કરી મીલકત ઉપર પોતાનો હક ઠરાવવા માગે તો આવો દાવો સ્માલકાજ કોરટમાં ચાલી શકે નહી. જે સખસના વિરૂદ્ધ કલમ ૨૮૦ પ્રમાણે હુકમ કરવામાં આવ્યો હોય તે સખસનો હક ઠરાવવાનો દાવો સ્માલકાજ કોરટમાં ચાલશે નહી. ઇ. લો. રી. ૭ કલકત્તા. ૬૦૮.

૨૮૩. જે પક્ષકાર વિરૂદ્ધ કલમ ૨૮૦, ૨૮૧, અથવા ૨૮૨ પ્રમાણે હુકમ કર્યો હોયતે પક્ષકાર, તકરારની મિલકતમાં પોતે દાવો રાખતો હોય તે હક ઠરાવવાની ફરિયાદ કરવાને મુખ્તાર છે. પરંતુ આવી ફરિયાદ (જો થાય તો તે) નો નિકાલ થાય તેને અનુસરીને સદરહુ હુકમ નીરુત્તર ગણાશે. જપ્ત મિલકત ઉપર હક ઠરાવવાની ફરિયાદો ચાલે.

૨૮૪. જપ્ત કરેલી કોઈ મિલકત, અથવા હુકમનામાની ભરપાઈ સારૂ જરૂર જણાય તેટલો તે મિલકતનો ભાગ વેચવો, અને વેચાણથી જે ઉપજે તે અથવા તેનો પુરતો ભાગ, હુકમનામાપ્રમાણે લેવાને જે પક્ષકાર હકદાર હોય તે પક્ષકારને આપવો, એવો હુકમ કરવાને કોઈ પણ કોરટ મુખ્તાર છે. જપ્તથયેલી મિલકત વેચવાનો અને જે ઉપજે તે હકદારને આપવાનો હુકમ કરવાનો અખ્તાર.

૨૮૫. કોઈ કોરટની સંભાળમાં નહોય એવી મિલકત એક કરતાં વધારે કોરટોના હુકમનામાં બજાવવામાં જપ્ત થઈ હોય ત્યારે, તે કોરટમાં સૌથી ઉંચા દરજાની કોરટ હોય તે કોરટે તે મિલકત લેવી, અથવા તેના પૈસા કરવા, અને તે ઉપરનાં કોઈ દાવાનો તથા તેની જપ્તીમાં લીધેલી હરકતનો નિર્ણય કરવો; અથવા તે કોરટોના દરજામાં કંઈ તફાવત નહોય ત્યારે, જે કોરટના હુકમનામાથી તે મિલકત ઉપર પ્રથમ જપ્તી થઈ હોય તે કોરટે તેમ કરવું. ઘણી કોર્ટોનાં હુકમનામાં બજાવવામાં જપ્ત થયેલી મિલકત.

ગ.—મિલકતના વેચાણવિશે અને તે સ્વાધીન કરવા વિશે.

(અ). સામાન્ય નિયમ.

વેચાણનું કામ કોણે અને શી રીતે કરવું.

૨૮૬. હુકમનામાં બજાવવામાં વેચાણ કરવું પડે, તે કોરટના કોઈ અમલદારે અથવા કોરટ નીમે તેવા બીજા કોઈ શખ્સે કરવું; અને, કલમ ૨૯૬ માં ઠરાવ્યું છે તે શિવાય, તે વેચાણ આ આકટમાં હવે પછી કહેલું છે તે રીતે જાહેર લીલામથી કરવું.

ટીકા—૨૮૬. સબાર્ડિનેટ જડજની ગેરહાજરીમાં જડજ પોતે ઉપરી અધીકારી છે તે કારણથી ફરમાવેલાં કામ કરવાને અધીકારવાન ગણાશે નહી. ૧૨ વી. રી. ૨૭૮

જાહેર લીલામથી કરવાના વેચાણનું જાહેરનામું.

૨૮૭. હુકમનામું બજાવવામાં કોઈ મિલકત જાહેર લીલામથી વેચવાનો હુકમ કર્યો, એટલે કરવા ધારેલા વેચાણનું જાહેરનામું તે કોરટની ભાષામાં કોરટે કાઢવું. તે જાહેરનામામાં વેચવાનો વખત તથા ઠેકાણું જણાવવું, તથા નીચેનો મજકુર બની શકે તેટલી સ્પષ્ટરીતે અને ચોકસાઇથી તેમાં જણાવવો.—

(અ) વેચવાની મિલકત;

(બ) વેચવાની મિલકતમાં, સરકારને મેહેસુલ ભરનારી ઈસ્ટેટમાંનો અથવા તેના કંઈ ભાગમાંનો હક્ક સંબંધ હોય તો તે ઇસ્ટેટ અથવા તેના ભાગઉપર ઠરાવેલો જમાબંદી આકાર;

(ક) મિલકતઉપર કંઈ બોજો હોય તો તે;

(ડ) જે રકમ લેવાને વાસ્તે વેચવાનો હુકમ કર્યો હોય તે; અને

(ઈ) મિલકતની કિંમત તથા સ્વરૂપનો વિચાર આવવાને ખરીદદારે જે બાબતો જાણવાની જરૂર છે એમ કોરટને જણાય તેવી દરેક બાબત.

સદરહુ પ્રમાણે જણાવવાની બબતો નક્કી કરવાસારુ, જરૂર લાગે તેવા કોઈ શખ્સને સમન કાઢવાને, તથા તેવી કોઈ બાબતો વિશે તેની જબાની લેવાને તથા તે બાબતો વિશે તેના કબજામાં કે અખત્યારમાં હોય તેવા દસ્તાવેજો હાજર કરવાનું તેને કહેવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

હૈકોર્ટે કરવાના નિયમ.

આ કાયદો અમલમાં આવ્યાપછી બને તેટલા જલદી, આ કલમપ્રમાણે કોરટોએ કામ ચલાવવામાં શી રીતે વહિવટ કરવો તે વિશે, હૈકોરટે નિયમ કરવા, આપ્રમાણે કરેલા કોઈ નિયમોમાં વખતે વખતે ફેરફાર કરવાને હૈકોરટ મુખત્યાર છે. આવા બધા નિયમ સ્થાનિક સરકારી ગેઝીટમાં પ્રસિદ્ધ થશે, અને ત્યારથી તે કાયદા જેટલા બળવાન ગણાશે. આ

પારેગ્રાફના અર્થપ્રમાણે રંગુનના રીકાર્ડર એ, પોતાની કોરટ તથા રંગુનની સ્માલકાજ કોરટની બાબતમાં, હૈ કોરટ ગણાશે,

હુકમનામું બજાવવાનું કામ કલેકટરને ત્યાં મોકલ્યું હોય તે કામને આ કલમની કંઈ વાત લાગુ પડશે નહીં.

ટીકા—૨૮૭. હુકમનામાની બજાવણીમાં વેચાણ થયુ કે વેચાયલી મીલકતની માલકી ખરીદદારને મળેછે અને જો કે તે મીલકતનો કબજો ન મલ્યો હોય તોપણ આવી મીલકત બીજા સખસને આપવામાં હીંદુશાસ્ત્ર અગર ઈંગ્રેજી કાયદા પ્રમાણે ખરીદદાર બાધ આવતો નથી. ઈ. લો. રી. ૧ મુ. ૫૦૦

પોતાના હુકમનામાની રૂઈએ વાસ્તવીક રીતે શુ વેચાય છે તે નકી કરવા સારૂ કોરટને પુષ્કળ સત્તા છે તોપણ જેવી રીતે ખાનગી કરારથી ખરીદ કરતો હોય અને મીલકતની કીંમત અને જાત વીગેરે વિશે તે તજવીજ કરે તેજ પ્રમાણે હરાજીમાં જો ખરીદદાર પણ આવી તજવીજ કરવાને બંધાએલો છે. ૧૨ વી. રી. ૪૧

જ્યારે હુકમનામાના દેણદારનું ભાગે પડતુ હીત હોય તો અવિભક્ત ભાગમાં તેનો હક્ક દાવો અને સંબંધ વેચવો જોઈએ. ૫ મુ. હા. રી. ૬૩ અને ૫ મુ. હા. રી. ૧૭

જ્યારે પોતાના ધણીની મીલકતમાં વિધવાનો જે હક્ક દાવો હોય તે વેચવાનું જાહેરનામુ થયુ હોય અને જે હુકમનામુ ભરપાયા કરવાને સારૂ વેચાણ કરવામાં આવેછે તે હુકમનામુ ધણી ઉપર થયુ હતુ એમ સ્પષ્ટ વેચાણની જાહેરખબરમાં લખ્યું હોય તો મૈયત હુકમનામાના દેણદારની પુરણ મીલકત ખરીદદારને વેચાણથી મળેછે. ૨૪ વી. રી. ૩

હુકમનામાના દેણદારની મીલકતમાં લેહેણદારના હક્ક હોય તે બાબત ૨૪ વી. રી. ૨૬૩ જુઓ.

૨૮૮. કલમ ૨૮૭ પ્રમાણેના કોઈ જાહેરનામામાં કંઈ ખોટું જણાવ્યું હોય, અથવા કંઈ મુકી દીધું હોય, અથવા કંઈ ભુલ કરી હોય, તેને વાસ્તે કોઈ જડજ કે બીજો સરકારી અમલદાર જવાબદાર થશે નહીં, પરંતુ બદદયાનતથી તેમ કર્યું હશે તો જવાબદાર થશે.

જડજ વગેરેને અભય.

૨૮૯. જે ઠેકાણે મિલકત જપ્ત કરી હોય તે ઠેકાણે, કલમ ૨૭૪ માં કહ્યું છે તે રીતે, જાહેરનામું પ્રસિદ્ધ કરવું અને પછી તેની એક નકલ કોરટના મકાનમાં તથા, સરકારને મેહેસુલ ભરનારી જમીનની બાબતમાં, કલેક્ટરની કચેરીમાં પણ ચોઢવી.

જાહેરનામું પ્રસિદ્ધ કરવાનો પ્રકાર.

સ્થાનિક સરકારી ગેઝીટમાં અને કોઈ સ્થાનિક વર્તમાનપત્રમાં તે જાહેરનામું પ્રસિદ્ધ કરવાને કોરટ ફરમાવે તો તેમ પણ કરવું. અને તે રીતે પ્રસિદ્ધ કરવાનું ખરચ તે વેચાણનું ખરચ ગણવું.

ટીકા—૨૮૯. આ કલમને લગતા ઈ. લો. રી. ૭ કલકત્તા પાનું ૬૬ અને ઈ. લો. રી. ૭ કલકત્તા પા. ૩૪ એ ફૈસલો જુઓ.

વેચાણુનીનુદત. ૨૯૦. કલમ ૨૬૯ ના વિશેષ ઠરાવમાં કહેલી મિલકતના પ્રસંગશિવાય બાકીને પ્રસંગે આ બાબ પ્રમાણેનું કોઈપણ વેચાણ,—હુકમનામાનો દેણદાર લેખી સંમતી નઆપે તો,-સ્થાવર મિલકત હોય ત્યારે ઓછામાં ઓછા ત્રીશ દિવસ વીત્યા વગર ન કરવું, અને જંગમ મિલકત હોય ત્યારે ઓછામાં ઓછા પંદર દિવસ વીત્યાવિના ન કરવું. અને એ મુદત વેચાણનો હુકમ કરનાર જડજની કોરટના મકાનમાં જાહેરનામુ ચોડ્યાના તારીખથી ગણવી.

ટીકા—૨૯૦. દીવાની કોરટના હુકમનામાથી અમુક સ્થાવર મીલકત તા. ૧૫ માર્ચ સને ૧૮૭૯ ના રોજ વેચાશે એવુ ઝાહેરનામુ કાઢવામાં આવ્યુ હતુ તે ઝાહેરનામાની તારીખ ૧૫ ફેબ્રુઆરી સને ૧૮૭૯ હતી તેથી વેચાણનો દીવસ અને ઝાહેરનામાની તારીખ વચ્ચે ૩૦ દીવસ પુરા ન થતાં ૨૯ દીવસ રહ્યા વેચાણ થઈ ગયા પછી હુકમનામાના દેણદારે તે વેચાણ ગેરકાયદે છે એમ કહી તે રદ કરવાની અરજી આપી કેમકે એમાં ૨૯૦મી કલમ લખ્યા મુજબ અમલ કરવામાં આવ્યો નહતો આ ઉપરથી તે વેચાણ રદ કરવાનો ડેપ્યુટી કમીશનરે હુકમ કર્યો. અપીલ થવા ઉપરથી ડેપ્યુટી કમીશનરનો હુકમ જ્યુડીસીઅલ કમીશનરે ફેરવ્યો અને એમ ઠરાવ્યુ કે ૩૦ દહાડાને બદલે ૨૯ દીવસનું ઝાહેરનામુ થયુ તેથી ગેરસીરસ્તે કામ ચાલ્યુ છે એમ ગણાય અને જો ગેરસીરસ્તે કામ ચાલવાથી મને નુકશાન થયુંછે એવુ હુકમનામાનો દેણદાર બતાવી નશકે તો વેચાણ મંજુર કરવુ જાઇએ જ્યુડીસીઅલ કમીશનરના ઠરાવ ઉપર હાયકોરટની ડેવીજન બેંચે અપીલ થઈ અને ડેવીજન બેંચે આ સવાલ નિર્ણય થવા સારૂ ફુલબેંચ તરફ મોકલાવ્યો તે સવાલનો ઉતર ન આપતાં ફુલબેંચે એમ ઠરાવ્યુ કે જ્યુડીસીઅલ કમીશનરનો ફેસલો છતાં પણ આવુ વેચાણ રદ કરવાની હાયકોરટને સત્તા છે. ઇ. લો. રી. ૫ કલકત્તા ૮૭૮

હુકમનામાના દેણદારની કબુલતથી વખત સંબંધનો ઠરાવ છે તેને ન અનુસરવામાં આવે તો ચાલે. આવી કબુલત શીવાય પેહેલી તારીખે વેચાણ કર્યું હોય તો તે ગેરસીરસ્તે થયેલુ ગણાય અમુક મુદત સુધી મુલતવી રાખવાની કબુલત આપી હોય તો નવી નોટીસની જરૂર નથી. (૩ વી. રી. પરચુરણ ૧૧ અને ૯ વી. રી. પરચુરણ ૮૪) પણ આ નિયમીત મુદત સુધી મુલતવી રાખવાની કબુલત આપી હોય તો નવી નોટીસની જરૂર છે. ૨૩ વી. રી. ૨૫૬ અને ૨૫ વી. રી. ૩૨૮

વેચાણ મુલતવી રાખવાનો અખત્યાર. ૨૯૧. કોરટની નજરમાં આવેતો તે આ બાબપ્રમાણે (કલેકટરે કરવાનાં વેચાણ સિવાયનું) કોઈ વેચાણ કોઈ નિર્દિષ્ટ કરેલા દિવસ તથા કલાકસુધી મુલતવી રાખે, અને સદરહુ પ્રકારના વેચાણનું કામ ચલાવનાર અમલદારની નજરમાં આવે તો, વેચાણ મુલતવી રાખવાનાં પોતાનાં કારણ લખીને તે વેચાણ મુલતવી રાખે. પરંતુ કોરટના મકાનમાં અથવા મકાનની હદમાં વેચાણ કરવાંમાં આવે તો, કોરટની રજાવગર સદરહુપ્ર-

માણે મુલતવી રાખવું નહીં. આ કલમપ્રમાણે જ્યારે સાત દિવસ કતાં વધારે મુદતસુધી વેચાણ મુલતવી રાખ્યું હોય ત્યારે, ૨૮૯ મી કલમપ્રમાણે નવું જાહેરનામું કાઢવું જોઇયે. પણ હુકમનામાનો દેણદાર તે પ્રમાણે ન કરવાને કબુલ હોય તો તેમ કરવું નહીં. લીલામમાં ભાગ (લૉટ) ત્રણ વાર થયા પહેલાં લેહેણું તથા (વેચાણના ખરચસુદ્ધાં) ખરચ તે અમલદારને આપવા માંડે, અથવા જે કોરટે વેચાણનો હુકમ કર્યો હોય તે કોરટમાં તે લેહેણાની અને ખરચની રકમ ભરી છે એમ તે અમલદારની ખાત્રી થાય એવી શાબિતી આપવામાં આવે, તો સદરહુ પ્રમાણેનું પ્રત્યેકવેચાણ બંધ રાખવું.

લેહેણું અને ખરચ આપવા માંડે અથવા આપ્યું એમ શાબિત કરે તો વેચાણ બંધ રાખવું.

૨૯૨. આ બાબપ્રમાણેના કોઈપણ વેચાણને લગતું કંઈ કામ જે અમલદારને કરવાનું હોય, તે અમલદારે તે વેચાણ વખતે વેચાએલી કંઈ મિલકતનો કંઈપણ હક્કસંબંધ, ઉઘાડી રીતે અથવા પરબાર્યો માગવો નહીં, કે મેળવવો નહીં, કે મેળવવાનો યત્ન કરવો નહીં.

બજાવણીના વેચાણમાં જેમનો સંબંધ હોય તે અમલદારે લીલામમાં મિલકત ની માગણી કરવી નહી અથવા તે ખરીદવીનહી.

૨૯૩. ખરીદદાર રૂપીયા ન ભરે તે કારણને લીધે આ કાયદાપ્રમાણે ફરી વેચાણ કરવું પડે તેથી (જો કંઈ) ઓછી કિંમત ઉપજે તો, કેટલી ઓછી ઉપજી તે, તથા તે ફરી વેચાણને લીધે થએલું ખર્ચ, વેચાણનું કામ ચલાવનાર અમલદારે કોરટને લખી જણાવવું,

કસુર કરનારો ખરીદદાર ફરી લીલામ કરવાથી ખોટ આવે તેનો જવાબદાર થશે.

અને હુકમનામાવાળાની અથવા હુકમનામાના દેણદારની અરજઉપરથી, આ બાબમાં પૈસા બાબતનું હુકમનામું બજાવવાને જે નિયમો કહ્યા છે તેપ્રમાણે, રૂપીયા ન ભરનારપાસેથી તે રકમ વસુલ કરી શકાશે.

ટીકા—૨૯૩. જે ખરીદદારની કસુર હોય તેને કીમતનો તફાવત ભરી આપ આપવાનો હોય તો તે તફાવત ઉપર બ્યાજ ચડતું નથી ઇ. લા. રી. ૫૦૦ ફરી વેચાણ થવાથી જે ખોટનીય તે પુરી કરવાને પેહેલાં વેચાણમાં જે કસુર કરનારે ખરીદની જુવાબદારી બાબતના કલમ ૨૯૩નો ઠરાવ છે તે ઠરાવ સ્થાવર અને જંગમ મીલકતના વેચાણને તેમજ કલમ ૨૯૭ ૩૦૬ અને ૩૦૮ પ્રમાણે ફરી વેચાણ કરવામાં આવે તેને લાગુ પડે છે ઇ. લૉ. રી. ૭ કલકત્તા ૩૩૭.

૨૯૪. જે હુકમનામું બજાવવામાં મિલકત વેચાતી હોય તે હુકમનામાના માલીકે, કોરટની સ્પષ્ટ પરવાનગી લીધાવગર, તે મિલકતની માગણી કરવી નહીં, કે તે ખરીદવી નહીં.

હુકમનામાવાળાએ પરવાનગી વગર મિલકતની માગણી કરવી નહી અથવા ખરીદવી નહી.

હુકમનામાવાળો ખરીદે તો હુકમનામાની રકમ ખરીદીની રકમના ભરણા તરીકે ગણાય.

સદરહુ પરવાનગીથી હુકમનામાવાળો ખરીદ કરે ત્યારે, હુકમનામા ઉપરનું લેહેણું અને વેચાણની રકમ એક બીજામાં મજરે લેવાનું જો તે કહે તો તેમ કરવું. અને હુકમનામું બજાવનારી કોરટે આખા હુકમનામાની અથવા તેના ભાગની તે પ્રમાણે ભરપાઈ કરવી.

હુકમનામાવાળો સદરહુ પ્રકારની પરવાનગી વગર પોતે અથવા બીજા શખસની મારફત ખરીદ કરે ત્યારે, કોરટને યોગ્ય લાગે તો, હુકમનામાના દેણદારની અથવા વેચાણમાં સંબંધ હોય તેવા કોઈ બીજા શખસની અરજી ઉપરથી, હુકમ કરીને સદરહુ વેચાણ રદ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે; અને એવી અરજી અને હુકમનો ખરચ, તથા ફરીથી વેચાણ કરવાથી કીંમતમાં જે કાંઈ ઓછું ઉપજે તે રકમ અને તે વેચાણ સંબંધી સઘળો ખરચ હુકમનામાવાળાએ આપવો પડશે.

ટીકા—૨૯૪. સને ૧૮૭૯ના ૧૨ મા આક્ટથી સુધારો થતાં પેહેલાં સન ૧૮૭૭ના ૧૦મા આકટની કલમ ૨૯૪ જેવી હતી તેના અર્થ પ્રમાણે હુકમનામાના ધારણ કરનારથી વિભકત ન થયા હોય એવા તેના દીકરાએ ખરીદી કરી હોય તો તે હુકમનામાની ધારણ કરનારે ખરીદી કરી એમ ગણાય અને બાપની અને દીકરાની મજીઆરી મીલકના પૈસાથી તે ખરીદ કરવામાં આવી હોય તો તે ખરીદી તદન રદ બાતલ છે જો વિરૂધ પુરાવ ન હોય તો પૈસા મજીઆરી મીલકતના છે, કાયદેસર અનુમાન કરવામાં આવે ઈ. લો. રી. ૫ મું. ૧૩૦

જે હુકમનામાની બજાવણીમાં મીલકત વેચાઈ હોય તે હુકમનામાનો ધારણ કરનાર મીલકત ખરીદ કરી શકે ત્યાર પેહેલાં ૨૯૪ મી કલમ પ્રમાણે કોરટના સ્પષ્ટ પરવાનગી લેવાને બંધાએલો છે અને આ તકરાર ઉઠાવવામાં આવે કે ન આવે તોપણ સ્પષ્ટ પરવાનગી મેળવી ન હોય તો તેણે કરેલું વેચાણ રદ બાતલ છે. પાસે ઉભેલા લોકોના મન ઉપર ખોટી અસર કરવાને અને મીલકતની માગણી કરતાં તેમને અટકાવવાને થનાર ખરીદદારે જે મીલકત વિરૂદ્ધ જે કાંઈ કહ્યું હોય તો તે બારે ગેર સીરસ્તે કામ ચાલ્યું છે એમ કહેવાય અને તેથી ૩૫૧ કલમ પ્રમાણે તે વેચાણ રદ બાતલ છે. ઈ. લો. રી. ૫ કલકત્તા ૩૦૮.

બજાવણીના વેચાણમાં જે ઉપજે તે હુકમનામાવાળાઓમાં ફાળે પડતું વેહેંચી આપવું.

૨૯૫. હુકમનામું બજાવવામાં વેચાણથી અથવા બીજી રીતે જે અવેજ વસુલ થાય, અને જે કોરટની પાસે તે અવેજ હોય તે કોરટને તે વસુલ થતાં પહેલાં એક કરતાં વધારે શખસોએ તેજ હુકમનામાના દેણદારની ઉપર પૈસાબાબતનાં હુકમનામાં બજાવવાને દરખાસ્તો કરી હોય, અને તે હુકમનામાં પુરાં થયાં ન હોય તો વસુલ કરવાનું ખરચ બાદ કરીને બાકીનો અવેજ ફાળે પડતો તે બધા શખસોને વેહેંચી આપવો.

પરંતુ એવું ઠરાવ્યું છે કે:—

(अ) धराणीयो हक्क अथवा बोजो कायम राखीने कंई मिलकत वेचाई होय त्यारे, ते वेचाणथी कंई वधारो रहे तेमांथी हिस्सो लेवाने ते गीरोदार अथवा बोजवाळो गीरोदार तरीके अथवा बोजावाळा तरीके हक्कदार थशेनहि. धराणीयो हक्क कायम राखी ने मिलकत वेची होय तो ते विशे विशेष ठराव.

(ब) हुकमनामुं बजाववामां वेचवाने पात्र जे मिलकत होय, तेना उपर धराणीयो हक्क होय अथवा बोजो होय तो, गीरो राखनारनी अथवा बोजवाळानी संमतीथी, धराणीयो हक्क अथवा बोजो राख्या शिवाय ते मिलकत वेचवानो, अने वेचेली मिलकत उपर गीरो राखनारनो अथवा बोजावाळानो जे हक्क होय तेज हक्क तेने वेचाणमांथी उपजेली रकमउपर आपवानो, हुकम करवाने कोरट मुख्त्यारछे.

(क) स्थावर मिलकत उपरनो बोजो पतावी नांखवामाटे तेनुं वेचाण जे हुकमनामामां फरमाव्युं होय ते हुकमनामानी बजावणीमां सदरहु मिलकत वेची होय तो वेचाणनी उपज हेठळ लखेली बाबतमां वापरवी:— विशेष ठराव.

पेहेली.—वेचाणनो खरच आपवामां;

बीजी.—बोजाबाबत जे मुद्दल तथा व्याज देवुं होय ते आपवामां;

त्रीजी.—त्यार पछीना कांई बोजा होय तो ते बाबत जे मुद्दल तथा व्याज देवुं होय तेआपवामां; अने

चोथी.—हुकमनामाना देणदारनी विरुद्ध पैसाबाबतनां हुकमनामांना मालेको, के जेओए सदरहु मिलकतनुं वेचाण थवानी अगाउ पोतानां हुकमनामां बजाववासारु सदरहु वेचाण फरमावनारु हुकमनामुं करनारी कोरटने दरखास्त करी होय अने जेमनां हुकमनामानी भरपाई थई न होय, तेओने फाळा पडती वेहेंची देवमां.

ते बधो अवेज अथवा तेनो कंई भाग लेवाने जे शख्स हक्कदार न होय तेने ते आपवामां आवे तो, कोई पण हक्कदार शख्स, अवेज पाछो भरवानी ते शख्सने जरुर पाडवासारु फरियाद करी शके."

आ कलममां कहेली कोई वातथी सरकारना हकने बाध आवतोनथी.

टीका—२९५. जप्ती करतां पेहेलां जे गीरो हक उतपन्न थयो होय

તે છોડવવાને જપ્તી કરનાર લેણદારને લેણદાર તરીકેજ હક નથી ઇ. લો. રી. ૩ કલમ ૬૬૪.

હુકમનામાની બજાવણીમાં વેચાણથી અથવા બીજી રીતે જે પૈસા કોરટમાં ભરવામાં આવ્યા હોય ને કોરટમાં ભરવા ત્યારથીજ આસેટસ ગણાય અને તે મુદત પેહેલાં જેઓએ બજાવણીની દરખાસ્ત કરી છે તેવા હુકમનામાના ધારણ કરનારાઓમાં પ્રમાણમાં વેચી આપી શકાય ઇ. લો. રી. ૬ મુંબાઈ ૧૬.

સને ૧૮૫૯ના ૮મા કાયદાની કલમ ૨૭૦ અને ૨૭૧ ને સને ૧૮૭૭ના ૧૦મા આકટની કલમ ૨૯૫ ને મળતી આવે છે તેનો હેતુ કરારથી પક્ષકારોના જે હક ઉતપન થાય તે બદલવાનો અથવા તેમના ઉપર સંકોચ મુકવાનો નથી પણ તે એક હક ધરાવતાં બે હુકમનામાવાળાઓની વચમાં જે તકરાર હોય તેનો અને હુમનામાની બજાવણીમાં વેચાએલી મીલકતનું ઉતપન બીજી કેઈ રીતે તેઓની વચ્ચે વેચી આપવું તે બાબત નો કાંઈ નીયમ નથી તેવા નિવાડો કરવા માટે છે ઇ. લો. રી. ૪ કલકત્તા. ૨૯

જ્યારે સન ૧૮૫૯નો આઠમો આકટ અમલમાં હતો તે વખતે હુકમનામાના દેણદારે પોતાના હુકમનામાની બજાવણીમાં હુકમનામાના દેણદારની કેટલીક મીલકત જપ્ત કરાવી આ મીલકતનું વેચાણ ૯ જાનેવારી સને ૧૮૭૯ એટલે સન ૧૮૭૭ નો ૧૦મો આકટ અમલમાં આવ્યો. ત્યાર પછી થયું વેચાણ થયાની બે દહાડા અગાઉ જે ઉતપન આવે તેમાંથી પ્રમાણમાં ભાગ કહાડીને જે મીલકતથી પોતાનું હુકમનામું વસુલ કરાવી આપવાની દરખાસ્ત કરી એમાં એમ ઠરાવવામાં આવ્યું કે પેહેલાં જપ્તી કરનાર લેણદારે સને ૧૮૫૯ના ૮મા આ કાયદા મુજબ જપ્તી કરાવી હતી તેથી તે કાયદાની ૨૭૦ મી કલમ પ્રમાણે પોતાનું હુકમનામું પુરેપુરૂ વસુલ કરાવવાનો તેનો હક છે. અને ૨૯૫ મી કલમથી કાયદામાં ફેરફાર થવાને લીધે એ હક જતો નથી. ઇ. લો. રી. ૩ મુંબાઈ. ૨૧૭.

૨૬૬ અને ૨૯૫ એ બે કલમો સામે વાંચવી જોઇએ અને ઘર અગર મકાન બાબતના ભાડાનું લેહેણાદારે હુકમનામું મેળવ્યું હોય તેની રૂઇએ એવા ઘર અગર મકાનનું વેચાણ થઈ જે ઉતપન આવ્યુ હોય તેમાં શાહુકારણ હુકમનામાના લેહેણદાર આમ પડાવવાને ૨૯૫ મી કલમ પ્રમાણે હકદાર નથી. ઇ. લો. રી. ૪ મુંબાઈ. ૪૨૯.

અમદાવાદની સ્માલકાજકોરટના હુકમનામાની બજાવણીમાં કેટલીક જંગમ મિલકત જપ્ત થઈ જપ્તી થયા પછી પણ વેચાણ થતાં પહેલાં અમદાવાદના સબારડીનેટ જડજસાહેબની કોરટમાં બીજા લેણદારોએ તે જ સખસ ઉપર બીજા હુકમનામા મેળવ્યા અને "હુકમનામાની બજાવણીમાં તેજ મીલકત જપ્તી કરાવવાની દરખાસ્ત આપી" તે ઉપરથી સ્માલકાજકોરટના જડજ ઉપર મનાઈ હુકમ મોકલી સદરહુ મીલકત સબારડીનેટ જડજે જપ્તી કરી વેચાણ થયા પછી સબારડીનેટ કોરટથી જેમણે હુકમનામા મેળવ્યા હતાં તેમણે સ્માલકાજકોરટે વેચાણ કરી ઉતપન કરેલું હતું તેમાં ૨૯૫ મી કલમ પ્રમાણે ભાગ માગ્યો તેમાં એમ ઠરેલું કે સ્મા-

લકાજકોરટનું હુકમનામું ભરપાયા થાય ત્યાં સુધી તેઓ ભાગ પડાવવાને હકદાર નથી. ઈ. લો. રી. ૪ મુંબાઈ ૪૭૨

સુરતના સબારડીનેટજડજની કોરટના હુકમનામાની બજાવણીમાં આંકલેશ્વરની સબારડીનેટજડજની કોરટના કારકુનનો પગાર જપ્તી કરવાનો સુરતની કોરટે હુકમ મોકલ્યો અને તેમાં એમ ફરમાવ્યું કે સુરતકોરટનુ હુકમનામું ભરપાવા થાય ત્યાંસુધી દરેક મહીને તે કારકુનનો નીમે પગાર અટકાવી સુરતકોરટમાં મોકલાવવો આ પ્રમાણે સુરતકોરટનું હુકમનામું બજતુ હતું તેવામાં તે કારકુનના બીજા લેણદારે અંકલેશ્વરની કોરટમાં હુકમનામું મેળવ્યું હતુ તેણે ૨૯૫ મી કલમ પ્રમાણે સુરતના હુકમનામાવાળાને અને પોતાને તે નીમે પગાર વેચી આપવાની દરખાસ્ત કરી તેમાં ઠરાવ્યું કે અરજી આપી શકે તેવી નહોતી કેમકે સુરતકોરટનું હુકમનામું તે કોરટ પોતેજ બનાવતી હતી અને અંકલેશ્વરની કોરટ બજાવતી નહોતી અંકલેશ્વરની કોરટ તરફ જે હુકમ માગ્યો તે હુકમ બીજી કોરટનું હુકમનામું બજાવવાસારૂ મોકલવામાં આવ્યો નહોતો પણ ખાતાના ઉપરી તરીકે જે અધીકારીનું કામ પગાર વેચવાનું છે તેમ ગણીને હુકમ મોકલાવામાં આવ્યો હતો. ઈ. લો. રી. ૫ મુંબાઈ. ૧૯૮

(બ).—જંગમ મિલકત વિશે નિયમો.

૨૯૬. વેચવાની મિલકતમાં વેચાય એવો દસ્તાવેજ અથવા કોઈ જાહેર કંપનીનો કે કારપોરેશનનો શેર હોય તો, જાહેર લીલામથી વેચાણ કરવાનું ફરમાવ્યાને બદલે, તેવો દસ્તાવેજ અથવા શેર તે દિવસના બજાર ભાવ પ્રમાણે દલાલની મારફતે વેચવાનો અખતાર આપવાને કોરટ મુખત્યાર છે. **વેચાય એવા લેખ તથા જાહેર કંપનીના શેર વિશે નિયમ.**

૨૯૭. બીજી જંગમ મિલકત વેચાય ત્યારે પ્રત્યેક ભાગ (લૉટ) ની કીમત વેચાણ વખતે અથવા ત્યાર પછી વેચાણ કરનાર અમલદાર ફરમાવે કે તરત આપવી. અને તે આપવામાં કસુર થાય તો તે મિલકત લાગલીજ ફરીને લીલામમાં મુકીને વેચવી. **વેચેલી બીજી જંગમ મિલકતની કિંમતનું ભરણું.**

વેચાણની રકમ ભરે એટલે, વેચાણ કરનાર અમલદારે તેની પોંચ આપવી, અને તે વેચાણ પાકું થશે.

ટીકા—૨૯૭. કસુર કરનાર ખરીદદાર કીમત ઓછી ઉપજે તેને માટે જુવાબદાર છે તે બાબતમાં ઇ. લો. રી. ૭ કલકત્તા ૩૩૭ જુઓ.

૨૯૮. જંગમ મિલકતનું વેચાણ પ્રસિદ્ધ કરવામાં અથવા તેના વેચાણનું કામ ચલાવવામાં કંઈ ગેરશિરસ્તે કામ થયું હોય તેટલા ઉપરથી તે વેચાણ ખોટું થશે નહિ. પરંતુ તે ગેરશિરસ્તપણાને લીધે કોઇ શખસનું કોઈ બીજા શખસને હાથે નુકસાન થાય તો, તેના ઉપર નુકશાનીનો બદલો લેવાની ફરિયાદ માંડવાને તે નુકશાન થએલો શખસ મુખત્યાર છે; અથવા (તે બીજો શખસ વેચાણ લેનારજ હોય તો) તે ખાસ મિલકત **ગેરશિરસ્તપણાને લીધે જંગમ મિલકતનું વેચાણ ખોટું થશે નહી, પણ કોઇને નુકશાન થાય તો તે ફરિયાદ કરી શકે.**

અપાવો અને તે ન આપે તો નુકશાનીનો બદલો અપાવો એવી ફરિયાદ કરવાને, તે નુકશાન થએલો શખસ મુખત્યાર છે.

ટીકા—૨૯૮. એએ નીચેની કોરટમાં હુકમનામુ મેળવ્યુ તે હુકમનામુ અપીલ કોરટે ફેરવ્યું અંદર કોરટમાં અપીલ થતાં તે કામ ફરી તજવીજ સારૂ ડીસ્ત્રીકટ કોરટમાં પાછુ આવ્યુ ડીસ્ત્રીકટ કોરટે નીચલી કોરટનું હુકમનામુ બહાલ રાખ્યું પછી વળી અપીલ થઈ અને તેજ પ્રોસીડીંગ પાછુ આવ્યુ હુકમનામાના દેણદારની મીલકત વેચવી એએ હુકમનામુ બજાવ્યુ પણ દરખાસ્તમાં હુકમનામાની તારીખ ખોટી નાંખી આમ થવાથી હુકમનામાના દેણદારની વીરૂદ્ધ કાંઈ થયું છે એવું તે પોતે બતાવી શક્યો નહીં. પણ બજાવણીમાં ખરીદ કરનારના ઉપર ગેરરીરસ્તે કામ ચાલ્યુ છે માટે તે રદ કરવુ જોઈએ એવો દાવો આણ્યો. તેમાં એમ ઠર્યું કે આવો દાવો ચાલી શકે નહીં. ઇ. લો. રી. ૧ અલાહાબાદ ૨૧૨

ખરેખર ધરેલી જંગમ મિલકત સ્વાધીન કરવાનું.

૨૯૯. વેચેલી મિલકતમાં વેચાય એવા દસ્તાવેજ અથવા બીજી જંગમ મિલકત હોય, અને તે ખરેખર ધરવામાં આવી હોય, તો તે મિલકત ખરીદદારને સ્વાધીન કરવી.

હુકમનામાના દેણદારની જંગમ મિલકતઉપર બીજાનો કબજે રાખવાનો હક (લીયન) હોય ત્યારે તે શી રીતે સ્વાધીન કરવી.

૩૦૦. વેચેલી મિલકતમાં કોઈ એવી જંગમ મિલકત હોય કે તે ઉપર હુકમનામાના દેણદારનો માલકી હક્ક હોય પણ તે કબજે રાખવાનો હક્ક બીજા કોઈનો હોવાથી તે બીજાને કબજે હોય, તો તે મિલકત ખરીદદારને સ્વાધીન કરવી, તે એવી રીતે કે,–કબજાવાળા શખસને નોટીસ આપવી, ને તેમાં એવી મનાઈ કરવી કે ખરીદદારશિવાય બીજા કોઈ શખસને તમારે મિલકતનો કબજો આપવો નહિ.

લેહેણું તથા જાહેર કંપનીના શેર સ્વાધીન કરવાનું.

૩૦૧. વેચેલી મિલકતમાં, જેને માટે વેચાય એવા લેખ ન હોય એવું લેહેણું, અથવા કોઈ જાહેર કંપનીનો શેર હોય, ત્યારે તે મિલકત સ્વાધીન કરવી તે કોરટના લેખી હુકમથી કરવી. તેમાં લેહેણદારને એવી મનાઈ કરવી કે તમારે તે કરજ અથવા તેનું વ્યાજ લેવું નહિ; તથા દેણદારને એવી મનાઈ કરવી કે ખરીદદારશિવાય કોઈપણ શખસને તમારે દેવું આપવું નહિ; અથવા, જેના નામ ઉપર શેર ચાલતો હોય તે શખસને એવી મનાઈ કરવી કે, તમારે ખરીદદારશિવાય કોઈપણ શખસને નામે કોઈ રીતે શેર ચઢાવી આપવો નહિ, અથવા તેના કંઈ ડિવિડન્ડ કે વ્યાજના રૂપીઆ લેવા નહિ; અને કંપનીના મ્યાનેજર, સેક્રેટરી, અથવા બીજા યોગ્ય કામદારને એવી મનાઈ કરવી કે, તમારે ખરીદદારશિવાય કોઈ પણ શખસને નામે તેવી કોઈ રીતે શેર ચઢવા દેવો નહિ અથવા ખરીદદાર શિવાય કોઈપણ શખસને ઉપર કહેલા કંઈ રૂપીઆ આપવા નહિ.

વેચાય એવા

૩૦૨. વેચાય એવા લેખ અથવા કોઈ જાહેર કંપનીનો શેર બી-

જાને નામે ચઢાવી આપવામાં, જે પક્ષકારના નામ ઉપર તે લેખ અથવા શેર ચાલતો હોય તેનો શેરો અથવા વેચાણખત કરી આપવું જોઈતું હોય તો, તે લેખ અથવા શેરના સરટિફીકેટ ઉપર શેરો કરવાને અથવા જરૂર હોય તેવા બીજા દસ્તાવેજ ઉપર સહી કરવાને જડજ મુખત્યાર છે. લેખ અને શેર ચઢાવીઆપવાનું.

નીચેના નમુનાનો અથવા તેવી મતલબનો શેરો અથવા સહી કરવીઃ "અ. બ. ઉપર ઇ. ફ. એ કરેલી ફરિયાદમાં અ. બ. ની વતી ક. ડ. (અથવા જે હોય તે) કોરટના જડજ."

તે લેખ અથવા શેર બીજાને નામે ચઢતાસુધી, તેનું ચડેલું વ્યાજ કે ડિવિડન્ડ લેવાસારૂ તથા તે બદલની પાવતી ઉપર સહી કરવાસારૂ કોઈ શખસને, હુકમ કરીને, નીમવાને કોરટ મુખત્યાર છે. અને સદરહુ પ્રમાણે કોઈ શેરો કરવામાં આવે, અથવા દસ્તાવેજ કરી આપવામાં આવે, અથવા પોંચઉપર સહી કરવામાં આવે તે કામ સર્વપ્રકારે જાણે પક્ષકારે પોતેજ કર્યું હોય તેમ ગણાશે.

૩૦૩. જેને વાસ્તે પાછળ ઠરાવ કરવામાં આવ્યો ન હોય એવી કોઈ જંગમ મિલકત હોય ત્યારે, ખરીદદારને અથવા તે કહે તેને તે મિલકતનો હક પ્રાપ્ત થયો છે એવો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે, અને તે પ્રમાણે તે મિલકતનો હક પ્રાપ્ત થશે. બીજી મિલકત હોય ત્યારે તેનો હક પ્રાપ્ત થવાનો હુકમ.

(ફ).—સ્થાવર મિલકતવિશે નિયમો.

૩૦૪. હુકમનામું બજાવવામાં સ્થાવર મિલકતના વેચાણનો હુકમ કરવાને સ્માલકાજ કોરટ શિવાયની, બીજી કોઈપણ કોરટ મુખત્યાર છે. કઈ કોરટો જમીનના વેચાણનો હુકમ કરીશકે.

૩૦૫. સ્થાવર મિલકત વેચવાનો હુકમ થયો હોય ત્યારે, જો હુકમનામાનો દેણદાર કોરટની એવી ખાત્રી કરી આપે કે,–તે મિલકત અથવા તેનો કંઈ ભાગ અથવા તેની બીજી કોઈ સ્થાવર મિલકત ગીરો મુકવાથી કે ભાડે આપવાથી કે ખાનગી રાહે વેચવાથી હુકમનામાની રકમ જેટલા રૂપીઆ ઉભા થશે એમ માનવાનું કારણ છે તો,–હુકમનામાનો દેણદાર તે રકમ મેળવી શકે એટલાસારૂ તેની અરજ ઉપરથી, કોરટને યોગ્ય જણાય તેટલી મુદત સુધી, વેચવાનો હુકમ કરેલી મિલકતનું વેચાણ મુલતવી રાખવાને કોરટ મુખત્યાર છે. હુકમનામાની રકમ પ્રતિવાદી ઉભી કરે એટલા માટે જમીનનું વેચાણ મુલતવી રાખવાનું.

આવે પ્રસંગે કોરટે હુકમનામાના દેણદારને એક સરટિફીકેટ આપવું. તેમાં મુદત નાખીને તેને એવો અખત્યાર આપવો કે તેમાં લખેલી મુદતની અંદર અને ૨૭૬ મી કલમમાં ગમે તે ઠરાવ હોય તે છતાં પણ કરવા ધારેલું ઘરાણીયું, ભાડાચીઠી કે વેચાણ કરવું; પરંતુ તે ગીરો, ભાડાચીઠી, અને વેચાણને લીધે જે રૂપીઆ આપવાના તે બધા હુકમનામાના દેણદારને ન આપતાં કોરટમાં ભરવા. હુકમનામાના દેણદારને સરટિફીકેટ આપવું.

વળી એવું ઠરાવ્યું છે કે આ કલમપ્રમાણે કરેલું કોઇપણ ગીરો, ભાડાચીઠ્ઠી અથવા વેચાણ કોરટ કાયમ કરે ત્યાંહાંસુધી તે પાકું થશે નહીં.

સ્થાવર મિલકતના ખરીદદારે અનામત મુકવાનું.

૩૦૬. આ ભાગપ્રમાણે સ્થાવર મિલકતના પ્રત્યેક વેચાણ વખતે જે શખ્સ ખરીદદાર ઠરે તેણે તેમ ઠર્યાપછી તરતજ પોતાની ખરીદીની રકમમાંથી સેંકડે પચીસ ટકા વેચાણ ચલાવનાર અમલદારને અનામત ભરવા. અને તે રીતે રૂપીયા ન ભરે તો તે મિલકત લાગલીજ ફરી લીલામ કરીને વેચવી.

ટીકા—૩૦૬. જે ખરીદદાર કાયદા પ્રમાણે જોઇતી રકમ મુકે નહી. અને તેથી મીલકત ફરી વેચવી પડે અને નુકશાન થાય તો તેને માટે તે જુવાબદાર છે અને જેટલો તફાવત પડતો હોય તે બાબતનો દાવો તેના ઉપર ચાલી શકે. ૩ વી. રી. ૩

હુકમનામાની બજાવણીમાં જે અવિભક્ત સ્થાવર મીલકતનો ભાગ વેચવામાં આવ્યો હોય તેને સહહિસ્સેદારને ફકત પોતાનો પ્રથમ ખરીદીનો હક્ક છે એમ કહેવાથી અને ૩૦૬ અને ૩૦૭ કલમોના ઠરાવ પ્રમાણે અમલ કરવાથીજ જે પરભાર્યા માણસને તે ભાગ વેચવામાં આવ્યો હોય તેના વિરૂદ્ધ પ્રથમ ખરીદીનો હક્ક પ્રાપ્ત થતો નથી તે કલમ પ્રમાણે હક્ક પ્રાપ્ત થાય તે પહેલાં તેણે વેચાણ વખતે માગણી કરવી જોઇએ અને તે માગણી પરભાર્યા માણસ જેટલીજ ભારે હોવી જોઇએ. ઇ. લો. રી. ૨ અલાહાબાદ ૫૦

પુરેપુરી રકમ ભરવાની મુદત.

૩૦૭. મિલકતના વેચાણ પછી વેચાણનો દિવસ બાદ કરીને પંદરમે દિવસે કોરટ બંધ થાય તે અગાઉ ખરીદદારે ખરીદીની પૂરેપૂરી રકમ ભરવી, અથવા પંદરમો દિવસ રવીવાર કે બીજો રજાનો દિવસ હોય ત્યારે પંદરમા દિવસ પછી પહેલ વહેલી જે દિવસે રજા ખુલે તે દિવસે ભરવી.

તે રકમ ન ભરે ત્યારે શી રીતે કરવું.

૩૦૮. ગઇ છેલી કલમમાં કહેલી મુદતની દરમ્યાન ભરણું નહીં થાય તો, તે અનામતમાંથી વેચાણનું ખરચ બાદ કરીને બાકી દંડ દાખલ સરકારમાં વસુલ થશે, અને મિલકત ફરી વેચવામાં આવશે. અને કસુર કરેલા ખરીદદારનો તે મિલકતઉપર કે તે ફરી વેચવાથી ઉપજેલા રૂપીમાના કંઇ ભાગ ઉપર કંઇ દાવો રેહેશે નહીં.

સ્થાવર મિલકતના ફરી વેચાણનું જાહેરનામું.

૩૦૯. ખરીદીની રકમ ભરવાને જે મુદત ઠરાવી છે તે દરમ્યાન તે રકમ ન ભરવાથી સ્થાવર મિલકતનું જે ફરી વેચાણ કરવું પડે તે નવું જાહેરનામું કાઢીને કરવું. તે જાહેરનામું પહેલાં વેચાણને વાસ્તે ઠરાવી છે તેટલી મુદતનું અને તે રીતે કાઢવું.

બજાવણીમાં અવિભક્ત મિલકતનો હિસ્સો વેચાય તેમાં સહભાગીદારનો મા

૩૧૦. હુકમનામાની બજાવણીમાં વેચાએલી મિલકત, અવિભક્ત સ્થાવર મિલકતનો હિસ્સો હોય, અને વેચાણ ચાલતાં કોઇ માગણીમાં બે અથવા વધારે શખ્સો અનુક્રમે એકજ રકમ આપે, ને તેમાં એક સહહિસ્સેદાર હોય, તે. માગણી તે સહ-હિસ્સેદારની માગણી ગણાશે.

ગણી કરવાનો હક પહેલો છે.

ટીકા—૩૧૦. વેચાયલી મીલકત અવિભક્ત સ્થાવર મીલકતનો ભાગ નથી પણ આવા ભાગમાં ગીરો રાખનારના હક્ક દાવા હોય તો સને ૧૮૭૭ ના ૧૦મા આક્ટની કલમ ૩૧૦ લાગુ પડતી નથી. ઇ. લો. રી. ૩ અલાબાદ ૨૫

મીલકત વેચતાં પહેલાં પ્રથમ ખરીદીનો હક્ક સહઃહિસ્સેદારે કર્યો હોય અને વધારેમાં વધારે માંગણી કરવામાં આવી હોય તેટલી રકમને આપવા માંડે તેથી ૩૧૦ મી કલમ પ્રમાણે અમલ થયો એમ ગણાશે નહી. સાધારણ રીતે માગણી કરવામાં આવેછે તે પ્રમાણે સહઃ હીસ્સેદારે પણ ચોખી માગણી કરવી જોઇએ ઇ. લો. રી. ૩. ૮૨૭

ઇ. લો. રી. ૨. ૮૫૦ ને પાને આવેલો ફેસલો જુઓ.

ગેરશિરસ્તપણાને લીધે જમીનનું લીલામ રદ કરવાની અરજ.

૩૧૧. વેચાણ કરવાની વાત પ્રસિદ્ધ કરવામાં અથવા વેચાણ ચલાવવામાં ભારે ગેરશિરસ્ત કામ ચાલ્યું છે એ સબબથી હુકમનામાવાળો અથવા આ બાબપ્રમાણે જેની સ્થાવર મિલકત વેચાઈ હોય તે શખ્સ, તે વેચાણ રદ્દકરવાની કોરટને અરજ કરી શકે.

પણ, તે ગેરશિરસ્તે કામ ચાલ્યાથી મને ખરેખરૂં નુકસાન થયું છે એમ અરજદારે કોરટની ખાત્રી થાય તે રીતે. શાબિત કરેઆવગર ગેરશિરસ્તાના સબબથી વેચાણ રદ્દ કરવું નહીં.

ટીકા—૩૧૧. આવી અરજીની મુદત સને ૧૮૭૭ ના ૧૫ મા આક્ટના પરિસીષ્ટની ત્રીજા ભાગની રકમ ૧૬૬ માં રકમપ્રમાણે ગણાશે આવી હુકમનામાનો ધારણ કરનાર અગરજેની સ્થાવર મીલકત વેચાઈ હોય તે કરી શકે ૯ વી: રી. ૩૮૮ આવી અરજી આવે કે સુણાવણીનો દીવશ ઠરાવી દરેક પક્ષકારને નોટીસો આપવી.

ગેરસીરસ્તે કામ વેચાણના જાહેરનામા કરવામાં અગર તે વેચાણચલાવવામાં આવવૂ જોઇએ પછીથી વેચાણના પૈસા ભરવામાં ઢીલ થઈ હોય તે ગેરસીરસ્તે કામ ચાલ્યુ ગણાય નહીં અને તેનો લાભ લેઈ વેચાણરદ્દ કરાવવા અરજી આપી શકાય નહીં ૬: વી: રી. પ્રચુરણ ૮૨.

હુકમનામાના ધારણ કરનારે મૃત્યુ પામ્યા પછી અને તેની જગ્યા એ બીજા શખ્સે પોતાનું નામ દાખલ કરવાની અરજી આપ્યા અવલ નોટીશો કાઢવામાં આવી હોય તો તે ગેરસીરસ્તે કામ ચાલ્યુ ગણાય નહીં ૨૨ વી. રી. ૪૮૧ તેમજ પ્રોસીડીંગમા કોઈ ભારે ગેરસીરસ્તે કામ ચાલ્યુ ન હોય તો પછી કીમત ઉપજી તે અયોગ્યછે એજ કારણથી વેચાણ રદ્દ થઈ શકે નહીં. ઇ. લો રી. ૧ અલાબાદ. ૩૮૪ આ કલમ ૬૫૨ કરવામાં આવ્યુ હોય તેવા કામને લાગુ નથી હેવી બાબતમાં તો જુદો દાવોજ લાવવો જોઇએ.

હુકમનામાની બજાવણી જે પ્રોસીડીંગ ચાલ્યુ હોય તેને સને ૧૮૭૭ના ૧૫ મા આક્ટની ૧૩ મી કલમ લાગુ પડતી નથી. ઇ. લો. રી. ૩ અલાબાદ ૧૮૫.

સને ૧૮૭૭ના ૧૦મા આકટની કલમ ૩૧૧ પ્રમાણે જ્યારે હુકમનામાના દેણદારે વેચાણ રદ કરવાની અરજ કરી અને તેમાં હરાજીમાંથી ખરીદ કરનારને પક્ષકાર કરવામાં આવ્યો અને વેચાણ પછીથી રદ થયું વેચાણ રદ કરવાના હુકમ વિરૂદ્ધ હરાજીમાંના ખરીદદાર અપીલ કરી શકે. ઇ. લો. રી. ૨ અલાબાદ ૩૫૨

સને ૧૮૭૭ના ૧૦મા આકટની કલમ ૩૧૧મી પ્રમાણે વેચાણ રદ કરવાને સારૂ હરાજીમાંનો ખરીદદાર અરજ ન કરે તોપણ જ્યારે તે કલમ પ્રમાણે અરજ કરવામાં આવે તો તે પક્ષકાર થઈ શકે અને પછી જો તેની વિરૂદ્ધ હુકમ કરવામાં આવે તો એવા હુકમ વિરૂદ્ધ અપીલ કરી શકે. ઇ. લો. રી. ૨ અલાબાદ ૩૯૬.

અમીને સ્થાવર મીલકતનું વેચાણ રજાને દીવસે કર્યું હોય તો તે ગેરકાયદે નથી અને વેચાણ પ્રસીદ્ધ કરવામાં અને તે ચલાવવામાં ગેરસીરસ્તે કામ ચાલ્યુંછે એમ પણ ગણાય નહી. ઇ. લો. રી. ૩ અલાબાદ ૩૭૩

હુકમનામું થયા પછી પણ હુકમનામાની બજાવણી સારૂ દરખાસ્ત થતાં પેહેલાં હુકમનામાનો દેણદાર મરણ પામ્યો હોય તો તે મીલકતની જપ્તી અને વેચાણ અમલ ચલાવતાં પેહેલાં કોરટે જેના ઉપર બજાવણી કાઢવામાં આવી હોય તેનું હુકમનામું શા માટે ન બજાવવું તેવુ કારણ બતાવવા સારૂ નોટીસ આપવી અને આવી નોટીસજ આપવામાં આવી હોય પછી ચાલેલુ સઘળુ કામ રદ થશે. ઇ. લો. રી. ૬ કલકત્તા ૩૦૭ તેમજ વેચાણનું જાહેરનામું પ્રસિદ્ધ જગ્યાએ ચોડવુ જોઇએ અને તેમ ન કરવામાં આવ્યુ હોય તો ગેરસીરસ્તે કામ ચાલ્યુ એમ ગણાશે. એ બાબતમાં ઇ. લો. રી. ૬ કલકત્તા પાનું ૪૬૬ કાલીધર ચૌધરી વી. રામકુંવર ગુમનો ફેસલો જુઓ.

હુકમનામાના ધારણ કરનારે વેચાણ મીલકત લેવી હોય તો કોરટની પરવાનગી લેવી જોઇએ તે બાબતમાં ઇ. લો. રી. ૫ કલકત્તા ૩૦૮મે પાને રોહીની વલભ વી. ભોળાનાથ સરકારનો ફેસલો જુઓ).

હુકમનામાના દેણદારની મીલકતના વેચાણમાં હુકમનામાના ધારણ કરનારને માગણી કરવાની છુટ આપવામાં આવે તો જેણે મીલકત ખરીદ કરવામાં અત્યંત પ્રમાણિકપણું રાખવુ જોઇએ અને જો તે જાતે અગર તેના આડતીઆઓ બીજા લોકોને મીલકતની માગણી કરતાં ખોટી સમજ પાડી અટકાવે તો વેચાણ રદ કરવાને સારૂ તે પુરતુ કારણ છે આખર પ્રતિવાદીના મીલકતો વહીવટ કરનાર અને હુકમનામાને ધારણ કરનાર એ બે અવિભક્ત કુટુંબના હતા અને હુકમનામાની બજાવણીમાં તે પ્રતિવાદીની મીલકત વેચાવાની હતી તેમાં એમ ઠરાવવામાં આવ્યુ કે હુકમનામાના ધારણ કરનારને મીલકત ખરીદ કરવાની પરવાનગી આપવી જોઇતી નહોતી કેમકે જે ખરીદ તે કરશે તેનો લાભ સગીર પ્રતિવાદીની મીલકતનો વહીવટ કરનાર જે કુટુંબનો હતો તે કુટુંબને મળશે અને પ્રીનસીપાલની મીલકત તેના એજન્ટે ખરીદ કરી તેવુ થશે. ઇ. લો. રી. ૭ કલકત્તા ૩૪૯.

હુકમનામાના દેણદારે હુકમનામાની બજાવણીમાં કરેલુ વેચાણ રદ કરવાને અરજી સને ૧૮૭૭ના ૧૦મા આકટની કલમ ૩૧૧ મુજબ આપી હુકમનામુ બજાવનારી કોરટે તે હરકતો નામંજુર કરી વેચાણ મંજુર કર્યું તે ઉપરથી હુકમનામાના દેણદારે ફરી તપાસની અરજી આપી આ અરજી મંજુર કરવાના કારણ ન લખતાં ગેરસીરસ્તે સબારડીનેટ જડજે આગલા હુકમથી વેચાણ મંજુર કરવામાં આવ્યુ હતું તે રદ કર્યા વગર વેચાણ રદ કરવાનો હુકમ કર્યો તે ઉપરથી લીલામમાં વેચાણ રાખનારે ડીસ્ટ્રીકટ જડજે અપીલ કરી આ અપીલ ફેસલાની ફરી તજવીજ ઉપર જે હુકમ થયો હતો તે ઉપર છે એમ ગણી ડીસ્ટ્રીકટ જડજે અપીલ દાખલ કરી અને સબારડીનેટ જડજનો હુકમ રદ કર્યો એમાં એમ ઠરાવવામાં આવ્યુ કે આવી અપીલ સાંભળવાની ડીસ્ટ્રીકટ જડજને સત્તા નહોતી કેમકે ફરી તપાસમાં જે હુકમ કરવામાં આવ્યો હોય તે ઉપર આ અપીલ નહોતી પણ તે વેચાણ રદ કરવાના હુકમ ઉપર હતી અને આવી જાતના હુકમ ઉપર અપીલ થઈ શકતી નથી હુકમનામાની ફરી તપાસની અરજી મંજુર કરતાં અવલ તે અરજી મંજુર કરવાનો હુકમ અને તેનો હક રીતે દફતરે નોંધવાં જોઈએ. ઇ. લો. રી. ૩ અલાહાબાદ ૩૧૬

સને ૧૮૭૭ના ૧૦મા કાયદાની કલમ ૩૧૧ મુજબ વેચાણ રદ કરાવવાની અરજી થવા ઉપરથી એમ જાણવામાં આવ્યું કે વેચાણની જાહેર ખબર કાઢવામાં ભારે ગેર શીરસ્તે કામ ચાલ્યુ છે પણ તેવી રીતે કામ ચાલવાથી ખરેખરૂં નુકશાન થયું છે એમ બતાવી આપવા સારૂ સાક્ષીઓ બોલાવવામાં આવ્યા નહી તો પોતાના સાક્ષીઓને નોટીસો કાઢવાને માટે અરજદારે અરજ કરી હતી ત્યાર પછી સતરે દીવશે તે કામ સારૂ જોઈતી ફી તેણે રજુ કરી આવી નોટીશો કાઢતાં આફીસમાં ૭ દીવસની ઢીલ થઈ અને સુણાવણીનો જે દીવસ ઠરાવેલો હતો તેથી ફકત ત્રણ દીવશ અગાઉ નોટીસો નીકળી અરજદારે એમ જણાવ્યું કે આવી ઢીલ થયાથી પોતાના સાક્ષીઓ હાજર કરવાની તેને પુરતી તક મળી નહોતી એમ ઠર્યું કે વેચાણના જાહેરનામાં કાઢવામાં ગેર શીરસ્તે કામ ચાલ્યુંહોય તે ઉપરથી ખરેખર નુકશાન થયું છે એમ કોરટ અનુમાન કરી શકતી નથી પણ જ્યારે ગેર શીરસ્તે કામ ચાલ્યુ હોય તે અને ખરેખરૂં નુકશાન થયું હોય તે બે વાત સાબીત થાય ત્યારે ગેર શીરસ્તેથી કામ ચાલવાથી નુકશાન થયુ છે એમ કોરટ બાજબી રીતે અનુમાન કરી શકે.

અને વળી એમ ઠર્યું કે અરજદારે પોતેજ ઢીલ કરી તો પછી કચેરીમાં ઢીલ થઈ તે પોતાના સાક્ષીઓ રજુ કરી શકયો નથી એમ તેનાથી બોલી શકાય નહીં ઇ. લો. રી. ૭ કલકત્તા ૭૩૦.

હુકમનામાની બજાવણીમાં જમીનનો ઉપભોગ હક વેચાયો તેમાં તેનું મેહેસુલ કેટલું આવવું પડતું હતું તે લીલામના જાહેરનામામાં કેહેવામાં ન આવ્યું હોય તો તે કારણથી સને ૧૮૭૭ના ૧૦મા આકટની ૩૧૧ મી કલમ ગેરશીરસ્તે કામ ચાલ્યું એમ કહેવાય નહી પણ જો મેહેસુલનો આંકડો હોય તેના કરતાં વધારે દર્શાવ્યો હોય તો તે કારણથી ગેર શીરસ્તે

કામ આવ્યું એમ કહેવાય કેમકે તેથી ખરીદદારો ઓછી કીમતે માગણી કરે ઇત્યાદી. ઇ. લૉ. રી. ૭ કલકત્તા. ७२૩.

હરકત નામંજુર કર્યાનું અને મંજુર કર્યાનું પરિણામ.

૩૧૨. ગઈ છેલી કલમમાં કહ્યાપ્રમાણે અરજ કરવામાં ન આવે અથવા તેવી અરજ થયાં છતાં હરકત ના મંજુર કરવામાં આવે તો ફરિયાદના પક્ષકાર તથા ખરીદદાર પુરતું વેચાણ કાયમ કરવાનો હુકમ કોરટે કરવો.

જો તેવી અરજ કરવામાં આવે અને હરકત મંજુર થાય તો વેચાણ રદ કરવાનો હુકમ કોરટે કરવો.

આ કલમપ્રમાણે જે પક્ષકારની વિરૂદ્ધ હુકમ કર્યો હોય તે પક્ષકારથી, સદરહુ ગેરશિરસ્તપણાના સબબથી, તે હુકમ રદ કરાવવાની ફરિયાદ થશે નહીં.

ટીકા—૩૧૨. વેચાણ મંજુર કરવાનો અગર તે રદ કરવાનો આ કલમ પ્રમાણે હુકમ કરવામાં આવ્યો હોય તો તે ઉપર અપીલ થઈ શકે છે. ૫૮૮ માં કલમ જુઓ.

હુકમનામાના દેણદારનો વેચવા જોગ હકસંબંધ નથી એ કારણથી લીલામ રદ કરવાની અરજ.

૩૧૩. જે શખસની કહીને મિલકત વેચવા કાઢી હતી તેનો તેમાં વેચાય એવો કંઈ હક્કસંબંધ નહોતો, એ સબબથી વેચાણ રદ કરવાસારુ, તેવા કોઈ વેચાણ વખતનો ખરીદદાર કોરટને અરજ કરવાને મુખ્તાર છે, અને કોરટ પોતાને યોગ્ય લાગે તેવો હુકમ કરવાને મુખ્તાર છે. પરંતુ વેચાણ રદ કરવાના હુકમ વિરૂદ્ધ હુકમનામાના દેણદારને તથા હુકમનામાવાળાને પોતાની વાત જણાવવાની તક મળ્યાવગર તેવો હુકમ કરવો નહીં.

ટીકા—૩૧૩. હુકમનામાના દેણદારને પ્રોસીડીંગની ખબર ન હોય તો આ કલમ પ્રમાણે હુકમ થઈ શકે નહીં. ૧૧ વી. રી. પાનું ૨૯૮

વેચાણ કાયમ કરવાનું.

૩૧૪. હુકમનામાની બજાવણીમાં સ્થાવર મિલકતનું વેચાણ કોરટ કાયમ કરે ત્યાંસુધી તે પાકું થશે નહીં.

જો વેચાણ રદ થાય તો ખરીદદારને કીમત પાછી આપવી.

૩૧૫. કલમ ૩૧૨ અથવા ૩૧૩ પ્રમાણે સ્થાવર મિલકતનું વેચાણ રદ થાય ત્યારે,

અથવા વેચવા કાઢેલી મિલકતમાં હુકમનામાના દેણદારનો વેચાય એવો હક્ક સંબંધ નહોતો અને તેથી કરીને ખરીદદાર પાસેથી તે મિલકત લેઈ લેવામાં આવી એમ માલમ પડે ત્યારે,

જે કોઈ શખસને ખરીદીની રકમ આપી હોય તેની પાસેથી (વ્યાજ સુદ્ધાં અથવા વગર વ્યાજે જેમ કોરટ ફરમાવે તેમ) પોતાની ખરીદીની રકમ પાછી લેવાને ખરીદદાર હક્કદાર થશે.

તે ખરીદીની રકમ તથા કોરટ (જો કંઇ) વ્યાજ અપાવે તે રકમ

વસુલ કરવાની તે, પૈસાબાબતનું હુકમનામું બજાવવાને આ કાયદામાં જે નિયમ ઠરાવ્યા છે તે પ્રમાણે, તે શખસના ઉપર બજાવણી કરીને વસુલ થઈ શકે.

ટીકા—૩૧૫. સને ૧૮૫૯ ના આઠમા આકટ પ્રમાણે હુકમનામાની બજાવણીમાં સ્થાવર મીલકત વેચવામાં આવી અને હુકમનામાના દેણદારનો તે મીલકતમાં કાંઈ વેચી શકાય એવો હકસંબંધ નહોતો કારણથી લીલામમાંથી ખરીદ રાખનાર પાસેથી તે મીલકત લઈ લેવામાં આવી તેથી ખરીદદારે સને ૧૮૭૭ ના ૧૦ મા આકટની કલમ ૩૧૫ મુજબ હુકમનામું બજાવનારી કોરટને પૈસા પાછા મળવા સારૂ અરજ કરી તેમાં એમ ઠરવું કે આવી અરજી કોરટ સાંભળી શકેછે. ઈ. લો. રી. ૨ અલાબાદ ૨૯૯

ત્યાર પછીની બીજા કામમાં એવું ઠરાવ્યું કે ૩૧૫ મી કલમ આકટ અમલમાં આવતાં પેહેલી બાબતને લાગુ પાડી શકાય નહી. ઇ. લો. રી. ૨. અલાબાદ ૭૮૦.

૩૧૬. ઉપર કહ્યા પ્રમાણે સ્થાવર મિલકતનું વેચાણ પાકું થયાપછી, વેચેલી મિલકતતથા વેચાણ વખતે જે શખસ ખરીદદાર ઠર્યો હોય તેનું નામ લખીને કોરટે સરટિફીકિટ આપવું. તે સરટિફીકિટમાં વેચાણ કાયમ કરયાની તારીખ નાખવી; અને ફરિયાદના પક્ષકારના તથા તેઓની મારફત કે તેઓના આધારથી દાવો રાખનારા શખસોના સંબંધ પુરતો વેચેલી મિલકતઉપર, ખરીદદારને તે સરટિફીકિટની તારીખથી હક્ક પ્રાપ્ત થશે તેની અગાઊ થનાર નથી: પરંતુ જે હુકમનામાઉપરથી વેચાણ થયું તે હુકમનામું સદરહુ તારિખે કાયમ હોવું જોઇયે. સ્થાવર મિલકતના ખરીદદારને સરટિફીકટ.

ટીકા—૩૧૬. આ કલમમાં કહેલાં કૃત્ય થયાં એટલે સોંપણી પુરી થઈ એમ ગણાશે ત્યાર પછીથી હક્કદાર સામો થાય તો તેથી કલમ ૩૩૫ મુજબ કોરટને વચ્ચે પડવાનો હક્ક મળતો નથી.

હુકમનામાના ધારણ કરનારે પોતાના દેણદારની મીલકતમાં જે કાંઈ હક સબંધ હોય તે વેચાવવાનો કોરટનો હુકમ મેળવ્યો. જુને. પાને. તે ખરીદ કરી વેચાણનું સરટીફીકટ લીધું તે સરટીફીકટે હુકમમાં લખ્યણ સદરહુ હુકમ કરતાં વિશેષ હતું હુકમ ઉપરાંત સરટીફીકિટમાં જે લખાણ હોય તેનો તે લાભ લઈ શકતો નથી તોપણ જો તે સરટીફીકિટને અન્વયે કબજો મેળવે અને સરટીફીકિટ અને વેચાણના હુકમમાં તફાવત છે તેની પ્રમાણીકપણે જે ખરીદદારને ખબર ન હોય તેવા ખરીદદારને વેચે તો તેને ખરીદદારનો હક્ક સંપૂર્ણ ગણાશે. ૨૨. વી. રી. ૪૦૭.

એક હુકમનામાની બજાવણીમાં ગીરો મુકેલી મીલકત વેચવાનું હુકમનામું જારી કરી વેચાવવામાં આવ્યું એમાં એમ ઠરાવ્યું કે સ્થાવર મીલકતનો હક્ક સંબંધ આથી જે વેચવામાં આવ્યો તે કલમ ૩૧૬ પ્રમાણે હક્ક હતો અને તેથી ખરીદદારને વેચાણનું સરટીફીકટ આપવું જોઇતું હતું ૯. મું હા. રી. ૬૪.

વેચાણના સરટીફીકેટથી મીલકતનો હક્ક સંબંધ દર્શાવનારા લેખ છે, અને આવા હક્ક સંબંધની કીમત રૂ૧૦૦ અગર તે ઉપરાંતની હોય તો તે રજીસ્ટર કરાવવોજ જોઇએ.

ફક્ત લખાણમાં ફક્ત અશુદ્ધ ના હોય અથવા વર્ણનમાં ભુલ હોય તેથી વેચાણનું સરટીફીકેટ રદ જતું નથી પક્ષકારોનો શો ઇરાદો હતો તે જોવો જોઇએ. ૭. વી. રી. ૨૪૫.

સને ૧૮૫૯ ના આઠમા આક્ટની કલમ ૨૫૯ અને સને ૧૮૬૬ ના ૨૦ મા આક્ટની કલમ ૧૭ અને ૪૨ પ્રમાણે વેચાણનું સરટીફીકેટજ રજીસ્ટર થવું જોઇએ તેનું ટીપણ ફક્ત રજીસ્ટર થવું જોઇએ નહી ઇ. લો. રી. ૩ મદ્રાસ. ૪૧.

અરજદારે તા. ૧૭ ફેબરૂઆરી ૧૮૭૬ને રોજ કોરટના લીલામમાં કેટલીક જમીન વેચાણ લીધી તેજ સાલ તા. ૨૦ માર્ચ વેચાણ મંજુર કર્યું તા. ૧૦ મી માર્ચ સને ૧૮૮૦ સુધી ખરીદદારે સરટીફીકેટ મેળવવા અરજ કરી નહી એમાં એમ ઠર્યું કે કલમ ૧૭૮ પ્રમાણે અરજીને મુદતનો બાધ લાગે છે અને જ્યારે વેચાણ મંજુર થયું એટલે તા. ૨૦ મી માર્ચ સન ૧૮૭૬ને રોજ તેનો સરટીફીકેટ જવાનો હક્ક ઉતપન્ન થયો. ઇ. લો. રી. ૫. મુંબાઈ ૨૦૨.

બેનામી ખરીદદાર વિરૂદ્ધ ફરિયાદનો અટકાવ.

૩૧૭. કોઈ બીજા શખ્સના વતી ખરીદી કરી હતી, અથવા તે બીજો શખ્સ જેની મારફત દાવો રાખતો હોય તેવા કોઈ શખ્સની વતી ખરીદી કરી હતી એ સબબથી, સરટિફીકટમાં જેનું નામ હોય તેવા ખરીદદારઉપર કોઈ ફરિયાદ ચાલશે નહી.

સરટિફીકેટમાં લખેલા ખરીદદારનું નામ દગાથી અથવા ખરા ખરીદદારની સંમતી વગર સરટિફીકેટમાં ઘાલ્યું છે એવું સાબિત કરાવવાની ફરિયાદ કરવાને આ કલમની કોઈ વાતથી પ્રતિબંધ થશે નહી.

ટીકા—૩૧૭. જે સ્થાવર મીલકતના ખરીદદારના નામનું સરટીફીકેટ આપવામાં આવ્યું છે તે હુકમનામાના દેણદારનો ફક્ત ટ્રસ્ટી છે અને તેનું પોતાનું હુકમનામું ન બજે અગર બજાવવામાં ઢીલ થાય તેટલા માટે આ ખરીદ ખરીદદારના નામની કરવામાં આવી છે એવું ઠરાવી અપાવવાને સારૂ દાવો કર્યો હોય તેને આ કલમથી બાધ આવતોનથી ઇ. લો. રી. ૧ અલાબાદ. ૨૩૫.

૧૪ વી. રી. ૧૭૯. મસ્મન શ્યામ કેશી. વી. મસ્મતરાજ કીશોરનો ફેંસલો જુઓ બીનામી વેચાણ હિંદુસ્તાનમાં એટલે સાધારણ છે કે તેમના વિરૂદ્ધ ખાસ રીતે કોઈપણ અનુમાન ઉતપન્ન થઈ શકે નહી. ૧૪ મું. ઇ. અપીલ પાને. ૪૯૬મે મસ્મન બેહેતર કુંવર વિરૂદ્ધ લાલા બહુરલાલનો ફેંસલો જુઓ. હુકમનામાની રૂઇએ વેચાયલી મીલકત પ્રમાણીકપણે ખરીદ કરી હોય તેવો ખરીદદાર વેચાણના પૈસા લઈ તે સોલક હુકમનામાના દેણદારને પાછી આપે એવું કાંઈ બંધન નથી. ૧૦ મું. હા. રી. ૩૪૪.

૩૧૮. વેચાએલી મિલકત, હુકમનામાના દેણદારના કબજામાં અથવા તેની વતી બીજા કોઈ શખ્સના કબજામાં અથવા તે મિલકતની જપ્તી થયા પછી હુકમનામાના દેણદારે ઉત્પન્ન કરેલા હક્કથી દાવો રાખનાર કોઈ શખ્સના કબજામાં હોય, અને તે વીશેનું સરટિફીકિટ કલમ ૩૧૬ પ્રમાણે મળ્યું હોય ત્યારે, ખરીદદારની અરજઉપરથી, કોરટે તેનો કબજો અપાવવાનો હુકમ કરવો, તે એવી રીતે કે, ખરીદદારને અથવા ખરીદદાર પોતાની વતી કબજો લેવાને જે કોઈ શખ્સને નીમે તેને તે મિલકતનો કબજો આપવો, અને જરૂર પડે તો જે કોઈ શખ્સ તે મિલકત ખાલી કરવાની ના કહે તેને કાઢી મુકવો. હુકમનામાના દેણદારના તાબાની સ્થાવર મિલકત સ્વાધીન કરવાનું.

ટીકા—૩૧૮. જે માણસનો દૃશ્યરીતે વાસ્તવીક હક્કથી કબજો છે તેને ખર્ચ કોરટના વેચાણના હક્કથી કબજો અપાવવાનો હીંદુસ્તાનની કોરટનો રીવાજ નથી. આ રીવાજને ન્યાય યુક્ત છે અને વાસ્તવીક છે. જો દેણદાર દાવો બાંધી પોતાના કબજે રાખવાનો હક્ક બતાવી આપે તો તે હક્કના નવા માલીકને તેના કરતાં વીશેશ હક્ક મળતો નથી તેથી કરીને ખરીદદારને રીત મુજબ દાવો લાવી પોતાનો હક્ક સાબીત કરવો પડે છે. ૧૦ મુ. હા. આ. ૮૭૬.

આ કલમ પ્રમાણે કબજો લાવવાનો હક્ક સરટીફીકેટની તારીખથી ઉત્પન્ન છે અને વેચાણ મંજુર થયુ તે તારીખથી થતો નથી એ બાબત ઇ. લા. રી. ૩ મુંબાઈ ૪૩૩.

૩૧૯. વેચેલી મિલકત ભાડુતના અથવા જેને તેનો કબજો રાખવાનો હક્ક હોય તેવા બીજા શખ્સના કબજામાં હોય, અને તે વિશેનું સરટિફીકિટ કલમ ૩૧૬ પ્રમાણે મળ્યું હોય, ત્યારે કોરટે તે અપાવવાનો હુકમ કરવો તે એવી રીતે કે, તે મિલકત ઉપર કોઈ પ્રસિદ્ધ ઠેકાણે વેચાણના સરટિફીકિટની નકલ ચોહોડવી, અને કોઈ સોહવાર ઠેકાણે દાંડી પીટીને અથવા દસ્તુરપ્રમાણે બીજીરીતે કબજેદારને જાહેર કરવું કે હુકમનામાના દેણદારનો હક્ક સંબંધ ખરીદદારને વેચેલો છે. ભાડુતના તાબામાં હોય તેવી સ્થાવર મિલકત સ્વાધીન કરવાનું.

૩૨૦. ગવર્નર જનરલ ઇન કોન્સિલની મંજુરીથી સરકારી ગેઝીટમાં જાહેરખબર આપીને નીચેપ્રમાણે ઠરાવ કરવાને તથા તેવો કોઈ ઠરાવ રદ કરવાને કે તેમાં ફેરફાર કરવાને સ્થાનિક સરકાર મુખત્યાર છેઃ એટલેઃ—કોઈપણ સ્થાનિક હદમાં, કોરટે કંઈ સ્થાવર મિલકત વેચવાનો હુકમ કર્યો હોય તેવાં કામોમાં, હુકમનામાની બજાવણીનું કામ, અથવા કોઈ વિશેષ જાતનાં તેવાં હુકમનામાની બજાવણીનું કામ, અથવા કોઈ વિશેષ જાતની સ્થાવર મિલકત કે સ્થાવર મિલકતમાંનો હક્કસંબંધ વેચવાનું જે હુકમનામામાં ફરમાવ્યું હોય તે હુકમનામાની બજાવણીનું કામ,—કલેકટરને હવાલે કરવું. અમુક હુકમનામાં કલેક્ટરે તરફ બજાવવા મોકલવાના નિયમ કરવાનો અખત્યાર.

હુકમનામાંમો કલવાના, બજાવ વાના, અને પા છાંમોકલવાના નિ મય કરવાનો અ ખ્યાર.

આ કાયદામાં પાછળ ગમે તેમ કહ્યું હોય તો પણ કોરટમાંથી કલેકટરને ત્યાં હુકમનામું મોકલવાબાબત, તથા તે બજાવવામાં કલેકટરની અને તેના તાબાનાં માણસોની કામ ચલાવવાની રીત નિયમસર કરવાબાબત, તથા કલેકટરની પાસેથી કોરટને હુકમનામું પાછું મોકલવા બાબત, વખતે વખતે નિયમો કરવાને પણ સ્થાનિક સરકાર મુખ્યતાર છે.

ટીકા—૩૨૦. વડીલોપારજીત જમીનના ઉપર સાનહક્ક બજાવવામાં એવી જમીનનું અગર તેમાંના હક્ક સંબંધનું વેચાણ કરવાનું હુકમનામું થયું હોય તો તે સને ૧૮૭૭ના ૧૦મા આકટની કલમ ૩૨૦ મુજબ સ્થાનીક સરકારે જે ધારા કર્યા છે તેના અર્થ પ્રમાણે પૈસાનું હુકમનામું ગણવું જોઈએ. ઇં. લો. રી. ૪ અલાબાદ ૧૧.

સદરહુ પ્રમાણે મોકલેલાં હુકમનામાં બજાવવા વિશે કલેકટરનો અખત્યાર.

૩૨૧. સદરહુ પ્રમાણે હુકમનામાની બજાવણીનું કામ કલેકટરને હવાલે કરવામાં આવ્યું હોય ત્યારે,

(અ.) કલમ ૩૦૫ પ્રમાણે કોરટ જે રીતે કામ ચલાવત તેરીતે કામ ચલાવવાને, અથવા

(બ.) વેચવાનો હુકમ થયેલી તમામ મિલકત કે તેનો કાંઈ ભાગ પ્રીમિયમ લેઈ હંમેશને વાસ્તે કે કાંઈ મુદતને વાસ્તે ભાડે આપીને અથવા ઘરાણે મુકીને, હુકમનામાની રકમ ઉભી કરવાને, અથવા

(ક.) વેચવાનો હુકમ થયેલી મિલકત અથવા જરૂર હોય તેટલો તેનો ભાગ વેચવાને,

કલેકટર મુખ્યતાર છે.

હુકમનામાની બજાવણી સદરહુ પ્રમાણે કલેકટરનેસોંપવામાંઆવે ત્યારે તેણે કેમ કામ ચલાવવું તે.

૩૨૨. સ્થાવર મિલકતને જે કરાર વિશેષરીતે લાગુ હોય તે કરારનેલીધે જે હુકમનામામાં તે મિલકત વેચવાનું ફરમાવ્યું હોય તેવું હુકમનામું નહીં પણ પૈસાબાબતનું હુકમનામું હોય, અને તે પુરૂં કરવામાં કોરટે સ્થાવર મિલકત વેચવાનો હુકમ કર્યો હોય, એવું હુકમનામું બજાવવાનું કામ સદરહુ પ્રમાણે મોકલ્યું હોય ત્યારે, કલેકટરને જરૂર જણાય તેવી ચોકશી કર્યા પછી, હુકમનામાના દેણદારની કામમાં આવે તેવી તમામ સ્થાવર મિલકત વેચ્યાવગર, તેની સઘળી જવાબદારી પતી જશે એમ માનવાનું તેને (કલેકટરને) કારણ હોય તો આ આક્ટમાં આગળ ઠરાવ્યા પ્રમાણે કામ ચલાવવાને કલેકટર મુખ્યતાર છે.

હુકમનામાવાળાને અનેમિલકત ઉપર જેમ

૩૨૨. અ. ૩૨૨ મી કલમમાં કહેલે પ્રસંગે કલેકટરે નોટીસ પ્રસિદ્ધ કરવી, અને તેમાં એવું જણાવવું કે,

નો દાવો હોય તે એને નોટીસ આપવી.

(અ) હુકમનામાના દેણદાર ઉપરનાં પૈસાબાબતનાં જે હુકમનામાં તેની સ્થાવર મિલકત વેચીને બજાવી શકાય એવાં હોય, અને તે પ્રમાણે બજાવવાને જે હુકમનામાવાળાની મરજી હોય તેવા પ્રત્યેક હુકમનામાવાળાએ, તથા પૈસા બાબતનાં જે હુકમનામાંની બજાવણીમાં તે મિલકત વેચવાનું કામ ચાલુ હોય તેવા પ્રત્યેક હુકમનામાવાળાએ હુકમનામાની નક્કલ તથા તે હુકમનામા ઉપરથી વસુલ કરવા જોગ રકમ કેટલી છે તે બતાવનારૂં તે કરનારી અથવા બજાવનારી કોરટનું સર્ટીફીકિટ પોતાની (કલેક્ટરની) રૂબરૂ હાજર કરવું.

(બ) સદરહુ મિલકત ઉપર કંઈ દાવો હોય એવા પ્રત્યેક શખ્સે તે દાવાની હકીકત કલેક્ટરને આપવી, તથા તેના પુરાવામાં કંઈ દસ્તાવેજ હોય તો તે હાજર કરવા.

સદરહુ નોટીસ ડિસ્ત્રિકટની ભાષામાં કરવી. અને તે પ્રમાણે ચાલવાસારૂ તે પ્રસિદ્ધ થયાની તારિખથી સાઠદિવસની મુદત તે નોટીસમાં આપવી. ૩૦૪ થી કલમ પ્રમાણે જે કોરટે અસલ હુકમ કર્યો હોય તે કોરટના મકાનમાં, તથા કલેકટરને યોગ્ય લાગે તેવી બીજી જગાએએ(જો કોઈ હોય તો) ચોઢીને સદરહુ નોટીસ પ્રસિદ્ધ કરવી. એવા કોઈ હુકમનામાવાળાનું અથવા દાવો કરનારનું ઠેકાણું જાણીતું હોય તો સદરહુ નોટીસની નકલ તેને ટપાલ રસ્તે અથવા બીજી રીતે મોકલવી.

પૈસા સંબંધી હુકમનામાની રકમ ઠરાવવી અને તે પતાવવા સારૂ કામમાં આવે એવી સ્થાવર મિલકતનો નિર્ણય કરવો.

૩૨૨ બ. સદરહુ મુદત પુરી થયા પછી, હુકમનામાના દેણદારની અને હુકમનામાવાળા અથવા દાવો કરનારા (હોય તો) ની કાંઈ જાહેર કરવાની ઇચ્છા હોય તે સાંભળી લેવાસારૂ, અને સદરહુ હુકમનામા તથા દાવાનું તથા હુકમનામાના દેણદારની સ્થાવર મિલકતનું સ્વરૂપ અને મર્યાદા બાબત પોતાની માહિતી કરી લેવાસારૂ જરૂર હોય તેવી ચોકશી ચલાવવાને, કલેકટરે એક દિવસ નિમવો. અને તે સુનાવણી તથા ચોકશી વખતે વખતે મુલતવી રાખવાને તે મુખત્યાર છે.

કલેકટરને જાહેર કરેલા કોઈ હુકમનામા અથવા દાવાસંબંધી હુકમનામાના દેણદારની જવાબદારીના ખરાપણા અથવા મર્યાદા બાબત તકરાર ન હોય તો, અથવા સદરહુ હુકમનામાની કે દાવાની પરસ્પર અગ્રતાબાબત, અથવા સદરહુ હુકમનામું કે દાવો પૂરો કરવામાં એવી કોઈ

મિલકતની જવાબદારીબાબત તકરાર ન હોયતો, કલેકટરે એક યાદી તૈયાર કરવી. તે યાદીમાં–સદરહુ પ્રકારનું હુકમનામું પુરૂં કરવાબાબત વસુલ કરવાની રકમ, કયા અનુક્રમમાં તે હુકમનામાં તથા દાવા પુરા કરવાનાછે તે અને તે કારણસારૂ કામમાં આવે તેવી સ્થાવર મિલકત,–લખવી જોઇએ.

સદરહુ બાબતની કાંઈ તકરાર ઉત્પન્ન થાય તો, તે વિગતની યાદી તથા તે સંબંધી પોતાનો અભિપ્રાય લખીને, કલેકટરે તે તકરાર કલમ ૩૦૪ ને આધારે અમલ હુકમ કરનારી કોરટને મોકલવી. અને લખી મોકલ્યુ હોય તેનો જવાબ આવતાંસુધી, તે તકરારના વિષયસંબંધી કામ મુલતવી રાખવું. તકરારનો વિષય પોતાની હકુમત માહેનો હોયતો કોરટે તેનો નિકાલ કરવો, અથવા તકરારનો નિકાલ કરવાસારૂ તે કામ અખત્યારવાળી કોરટમાં મોકલવું, અને આખરનો ઠરાવ થાય તે કલેકટરને જણાવવો. પછી કલેકટરે તે ઠરાવ મુજબ ઉપર કહ્યા પ્રમાણે યાદી તૈયાર કરવી.

ડિસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટ ક્યારે નોટીસ કાઢીને ચોકશી કરે.

૩૨૨ ક. કલમ ૩૨૨ અ. અને ૩૨૨ બ. માં ફરમાવેલી નોટીસ પોતે કહાડવાને બદલે તથા તેમાં ફરમાવેલી ચોકશી પોતે કરવાને બદલે પોતાને ખબર હોય અથવા પોતાની આફીસના કાગળ પત્રોમાંથી દેખાઈ આવે તેટલી હુકમનામાના દેણદારની તથા તેની સ્થાવર મિલકતની સ્થીતિ લખીને એક યાદી તૈયાર કરી તે યાદી ડિસ્ટ્રિકટ કોરટને મોકલવાનો કલેકટરને અધિકાર છે; અને પછી તે કોરટે કલમ ૩૨૨ અ. તથા ૩૨૨ બ. માં ફરમાવેલી નોટીસ કરવી, ચોકશી ચલાવવી, અને યાદી તઇયાર કરવી, અને તે યાદી કલેકટરને મોકલવી.

કલમ ૩૨૨ બ. તથા ૩૨૨ ક. મુજબ ઉત્પન્ન થનારી તકરારમાં કોર્ટે કરેલા ઠરાવનું પરિણામ.

૩૨૨ ડ. કલમ ૩૨૨ બ. તથા ૩૨૨ ક. મુજબ ઉત્પન્ન થનારી કાંઈ તકરારનો કોરટે કરેલો કાંઈ ઠરાવ, તે માહેના પક્ષકારોની વચમાં હુકમનામા પ્રમાણે અમલમાં આવશે અને હુકમનામા પ્રમાણેજ તેની ઉપર અપીલ કરી શકાશે.

પૈસા બાબતનાં હુકમનામાનો ફડચો કરવાની તજવીજ.

૩૨૩. કલમ ૩૨૨ બ. અથવા ૩૨૨ ક. માં ઠરાવ્યા પ્રમાણે, વસુલ કરવાની રકમ અને કામમાં આવવા જોગ મિલકતનો નિર્ણય કર્યા પછી નીચે પ્રમાણે કલેકટરને અખત્યાર છે. (એટલે)—

(૧.) કામમાં આવવા જોગ હોય તેવી તમામ મિલકત વેચ્યાશિવાય સદરહુ રકમ વસુલ થાય એમ નથી એવું જણાય તો તે મિલકત વેચવાને કામે લાગવું; અથવા હુકમનામામાં કાંઈ વ્યાજ અપાવ્યુ હોય તો હુકમનામા પ્રમાણે વ્યાજસુધાં, અને હુકમનામામાં વ્યાજ અપાવ્યું ન હોય તો તે બાબતમાં પોતાને વાજબી જણાય તે દર પ્રમાણે વ્યાજ (જો હોય

તો) સુધાં, સદરહુ રકમ સદરહુ પ્રમાણે વેચાણ કર્યા વગર વસુલ કરી શકાશે એવું જણાય તો.

(૨.) (૩૦૪ થી કલમ પ્રમાણે ગમેતે હુકમ થયો હોય તોયપણ) સદરહુ રકમ અને વ્યાજ હેઠળ લખેલી રીતે ઉભું કરવાનો અખત્યાર છે.—

(અ.) સદરહુ તમામ મિલકત અથવા તેનો કાંઈ ભાગ પ્રીમીયમ લઈ હમેશને વાસ્તે અથવા કંઈ મુદતને વાસ્તે ભાડે આપીને; અથવા

(બ.) તે મિલકત તમામ અથવા તેનો કાંઈ ભાગ ઘરાણે મુકીને; અથવા

(ક.) તે મિલકતમાંથી થોડી વેચીને; અથવા

(ડ.) વેચાણના હુકમની તારિખથી વીસ વરસ કરતાં વધારે ન હોય એટલી મુદત સુધી તે મિલકત તમામ અથવા તેનો કંઈ ભાગ હાંસરે ખંડી આપીને કે પોતે તેનો વહિવટ કરીને અથવા બીજા પાસે તે કરાવીને; અથવા

(ઇ.) સદરહુ પ્રકારોપૈકી એક પ્રકારે થોડી અને બીજા એક અથવા વધારે પ્રકારે થોડી તજવીજ કરીને.

(૩.) તે તમામ મિલકતનો અથવા તેના કાંઈ ભાગનો આ કલમ પ્રમાણે વહિવટ કરવાસારૂ તે મિલકતના માલેકના બધા અધિકાર વાપરવાને કલેકટર મુખત્યાર છે.

(૪.) કામમાં આવવા જોગ મિલકત અથવા તેનો કાંઈ ભાગ વધારે કીમતે વેચાય એવું કરવાસારૂ અથવા ભાડે કે વહિવટમાં આપવાના કામને વધારે યોગ્ય કરવાસારૂ, અથવા તે ઉપરનો બોજો પતાવવામાટે જે વેચાણ કરવાનું તે વેચાણમાંથી તેને બચાવવા સારૂ, કોઈપણ બોજાવાળાનો દાવો જે આપવાનો થયો હોય તેનો ફડચો કરવાને અથવા રકમ દેણી થઈ હોય કે નહોય તોયપણ કોઈ બોજાવાળાના દાવાની તોડજોડ કરવાને કલેકટર મુખત્યાર છે. અને એવા ફડચો અથવા તોડજોડ કરવામાટે નાણાની ત્રેવડ કરવાસારૂ પોતાને બસ લાગે તેટલો તે મિલકતનો ભાગ ઘરેણે મુકવાને, ભાડે આપવાને, અથવા વેચી નાખવાને તે મુખત્યાર છે. આ પારેગ્રાફપ્રમાણે જે બોજાની તજવીજ કલેકટર યોજશે એવા બોજા ઉપરની લેણી રકમવિશે કાંઈ તકરાર ઉત્પન્ન થાય તો, પોતાના નામથી અથવા હુકમનામાના દેણદારના નામથી હિસાબ લેવાની ફરિયાદ યોગ્ય કોરટમાં કરવાને કલેકટર મુખત્યાર છે; અથવા સદરહુ તકરારનો નિકાલ થવાસારૂ તે દરએક પક્ષકારે નીમેલા એક એક લવાદ, એવા બે લવાદોને, અથવા એવા લવાદો નીમે તે સરપંચને સોંપવાનું કબુલ કરવાને કલેકટર મુખત્યાર છે.

આ કલમના (૨), (૩) અને (૪) પારેગ્રાફ પ્રમાણે કામ ચાલવતી વખતે મુખ્ય નિર્બંધ રાખનારો મુલકી અમલદાર આ આક્ટને અનુસરીને આ બાબત વખતે વખતે જે કાનુન કરે તે કાનુનપ્રમાણે કલેકટરે ચાલવું જાઈયે.

ભાડાનો વ્યવહાર અથવા વહિવટ પુરો થયા પછી બાકી રકમ કાંઈ (લેણી)રહી હોયતોતેનુંવસુલ.

૩૨૪. ૩૨૩ મી કલમપ્રમાણે ભાડાનો વ્યવહાર અથવા વિહવટ પુરો થયાપછી વસુલ કરવાની રકમ ઉત્પન્ન થઈ ન હોય તો કલેકટરે તે વાત હુકમનામાના દેણદારને અથવા જેનો હક્કસંબધ હોય તેવા તેના વારસ વકીલને લખી જણાવવી, અને તેમાં એવું પણ જણાવવું કે, આ નોટીસની તારિખથી છ અઠવાડિયાંની અંદર સદરહુ રકમ પુરી થવાને જરૂર હોય તેટલી બાકીની રકમ કલેકટરને નહીં ભરો તો સદરહુ તમામ મિલકત અથવા તે રકમ પુરી થાય તેટલો તે મિલકતનો ભાગ વેચવાનું કામ કલેકટર ચલાવશે; અને સદરહુ છ અઠવાડિયાં પુરાં થઈ ગયા છતાં સદરહુ બાકીની રકમ આપી ન હોય તો તે મિલકત અથવા તેનો ભાગ કલેકટરે સદરહુ પ્રમાણે વેચવો.

કલેક્ટરે દિવાની કોરટને હિસાબ આપવો.

૩૨૪. આ આ બાબના ઠરાવપ્રમાણે પોતાને આપેલો અખત્યાર ચલાવતાં તથા તેમાં કહેલાં કર્તવ્ય બજાવતાં કલેકટરના હાથમાં આવેલા સઘળા પૈસાનો તથા તેને થયેલા સઘળા ખરચનો હિસાબ તેણે, ૩૦૪ થી કલમપ્રમાણે અસલ હુકમ કરનારી કોરટને વખતે વખતે આપવો, અને બાકી રહેલી રકમ કોરટ હુકમ કરે તેપ્રમાણે વ્યવસ્થા કરવાસારૂ તેણે પોતાની પાસે રાખવી.

આ ખરચમાં, સદરહુ મિલકત અથવા તેના કંઈ ભાગબાબત વખતે વખતે સરકારને જે કરજ અને જવાબદારી દેણી હશે તે, સદરહુ મિલકત અથવા તેના ભાગ બાબત વરિષ્ટ ધારણ કરનારને જે ગણોત (જો હોય તો) વખતે વખતે દેણું હશે તે, અને (કલેકટર તે પ્રમાણે ફરમાવે તો) તેણે શાહેદોને બોલાવ્યા હશે તેઓનો ખરચ, આ સઘળું આવે છે એમ સમજવું.

બાકીરહેલી રકમની વ્યવસ્થા.

સદરહુ બાકી રહેલીરકમહેઠળ લખ્યાંપ્રમાણે કોરટે કામે લગાડવી:—

પેહેલું, સદરહુ મિલકતની ઉપજમાંથી હુકમનામાના દેણદારના કુટંબનાં જે માણસોને (જો હોય તો) પોતાના ગુજરાસારૂ કાંઈ મળવાનો હક્કહોય તેઓમાંહેના દરએકની બાબતમાં કોરટને યોગ્ય લાગે તે રકમ આપીને તેઓના ગુજરાનની તજવીજ કરવામાં; અને

બીજું, કલેકટરે ૩૨૧ મી કલમપ્રમાણે કામ ચલાવ્યું હોય તો, જે અવલ હુકમનામાની બજાવણીમાં સ્થાવર મિલકત વેચવાનો હુકમ કર્યે

હતો, તે હુકમનામું પુરૂં કરવામાં અથવા ૨૯૫ મી કલમપ્રમાણે કોરટ હુકમ કરે તે બીજાં કામમાં; અથવા

ત્રીજું, ૩૨૨ મી કલમપ્રમાણે કલેકટરે કામ ચલાવ્યું હોય તો સદરહુ મિલકત ઉપરના બોજાનું વ્યાજ કમી કરવામાં અને (હુકમનામાના દેણદારના ગુજરાનું બીજું પુરતું સાધન નહોય ત્યારે) કોરટને યોગ્ય લાગેતે રકમ આપીને તેના ગુજરાનમાં; અને મૂળ હુકમનામાવાળાના, તથા સદરહુ નોટીસપ્રમાણે જે આવ્યા હોય અને જે રકમ વસુલ કરવાનો હુકમ કર્યો હોય તે રકમમાં જેઓના દાવા ગણ્યા હોય એવા બીજા કોઈ હુકમનામાવાળાના દાવા ફાળાપ્રમાણે આપવામાં;

અને સદરહુ હુકમ જે હુકમનામાવાળાઓએ મેળવ્યો હોય તેઓનું પત્યાશિવાય બીજા કોઈ પૈસાબાબતમાં હુકમનામાવાળાને સદરહુ મિલકતમાંથી અથવા સિલક રકમમાંથી કાંઈ પણ મળવાનો હક્ક નથી;

અને કાંઈ બાકી રહી હોય તો તે હુકમનામાના દેણદારને, અથવા સદરહુ પ્રમાણેનો બીજો શખ્સ હોય તો તેને, કોરટ ફરમાવે તેપ્રમાણે આપવી.

૩૨૫. આ બાબના ઠરાવપ્રમાણે કલેકટર કોઈ મિલકત વેચે ત્યારે, તેણે સદરહુ મિલકતના પોતાને યોગ્ય લાગે તેવા એક અથવા વધારે લાટ (ભાગ) કરીને તે જાહેર લિલામ કરીને વેચવી, તથા તેને,— | વેચાણ કેવી રીતે કરવાં.

(અ) દરએક લાટ ઓછામાં ઓછી કેટલી કિંમતે વેચવો તેની વાજબી કિંમત ઠરાવવાનો અખ્ત્યાર છે;

(બ) મિલકતની વાજબી કિંમત મેળવવાસારૂ જ્યારે વેચાણ મુલતવી રાખવાની તેને જરૂર જણાય ત્યારે ને મુલતવી રાખવાનાં પોતાનાં કારણ દફતરમાં લખી મુકીને તે વેચાણ યોગ્ય મુદ્દતસુધી મુલતવી રાખવાનો અખ્ત્યાર છે;

(ક) વેચવા કાઢલી મિલકત માંહોમાંહે ખરીદ કરી પોતાને યોગ્ય લાગે તેપ્રમાણે તે જાહેર લિલામથી અથવા ખાનગી કરારથી કરીને વેચવાનો અખ્ત્યાર છે.

૩૨૫ અ હુકમનામાના દેણદારની સ્થાવર મિલકતના અથવા તેની કાંઈ પણ ભાગના સંબંધમાં કલમ ૩૨૨ થી ૩૨૫ (બંને કલમો સુધાંત) ઉપરથી કલેકટરને મળેલો અધિકાર તે ચલાવે ત્યાંહાંસુધી અથવા તેમાં કહેલાં કામ તે બજાવે ત્યાંહાસુધી, કલેકટરની લખેલી પરવાનગી શિવાય સદરહુ મિલકત અથવા તેનો કાંઈ ભાગ ધરાણે મુકવાને અથવા તેની ઉપર બોજો નાખવાને અથવા તે પટે આપવાને અથવા બીજાને આપ- | હુકમનામાના દેણદારે અથવા તેના વારસ વગેરે બીજાને આપવાની અને હુકમનામાવાળાઓએ ઈલાજ ચલા

વવાની મનાઈ.

વાને હુકમનામાના દેણદારને અથવા તેના હક્ક સંબંધવાળા વારસ વકીલને અધિકાર નથી, તેમજ સદરહુ મિલકત ઉપર અથવા તેના કાંઈ ભાગ ઉપર પૈસા બાબતનાં હુકમનામાની બજાવણીમાં કોઈ દિવાની કોરટે પ્રોસેસ કાઢવું નહિ.

તેજ મુદતમાં, જે હુકમનામું પુરૂં કરવાની તજવીજ ૩૨૩મી કલમ પ્રમાણે કલેકટરે કરી હોય એવા કોઈ હુકમનામાની બાબતમાં હુકમનામાના દેણદાર ઉપર અથવા તેની મિલકત ઉપર કોઈ પણ દિવાની કોરટે કાંઈ પણ બજાવણીનું પ્રોસેસ કાઢવું નહિ.

આ કલમના ઠરાવ લાગુ હોય એવાં જે હુકમનામાને (કાયદાની) જે મુદત લાગુ હશે તે મુદત ગણતી વખતે સદરહુ ઠરાવને લીધે જે ઇલાજ થોડી મુદત સુધી હુકમનામાવાળાથી કરી શકાશે નહિ તે ઇલાજના સંબંધમાં ઉપરની મુદત બાદ કરવી.

મિલકત ઘણા ડિસ્ટ્રિક્ટોમાં હોય ત્યારે તે બાબતના ઠરાવ.

૩૨૫ અ. જે મિલકતનું વેચાણ કરવા વિશે હુકમ થયો હોય તે મિલકત એક કરતાં વધારે ડિસ્ટ્રિકટમાં હોય ત્યારે, કલમ ૩૨૨થી ૩૨૫ (બંને કલમો સુધાંત) માં કલેકટરને આપેલો અધિકાર તથા સોંપેલા કામ, સ્થાનિક સરકાર સામાન્ય નિયમ કરીને અથવા વિશેષ હુકમ કરીને વખતે વખતે ફરમાવે તે પ્રમાણે સદરહુ ડિસ્ટ્રિકટના કલેકટરોપૈકી એક કલેકટરે ચલાવવાં અને બજાવવાં.

પક્ષકાર તથા શાહેદોએ હાજર થવાની તથા દસ્તાવેજ હાજર કરવાની ફરજ પાડવાનો કલેકટરનો અધીકાર.

૩૨૫ ક. પક્ષકાર તથા સાહેદોને હાજર થવાની તથા દસ્તાવેજ રજુ કરવાની ફરજ પાડવાનો જે અધિકાર દિવાની કોરટને છે તે કલમ ૩૨૨થી ૩૨૫ (બંને કલમો સુધાંત) માં આપેલો અધિકાર ચલાવતી વખતે કલેકટરને છે.

જમીનનું જાહેર લીલામ બંધ રાખવાનો અખત્યાર કોરટ કલેકટરને ક્યારે આપે.

૩૨૬. જે સ્થાનિક હદમાં કલમ ૩૨૦ પ્રમાણે પ્રસિદ્ધ કરેલો ઠરાવ અમલમાં ન હોય તેવી સ્થાનિક હદમાં જપ્ત કરેલી મિલકત જમીન અથવા જમીનમાંનો કંઈ હિસ્સો હોય, અને કલેકટર કોરટને એવું જણાવે કે-તે જમીન અથવા હિસ્સાનું જાહેર વેચાણ હરકત ભરેલું છે, તથા તે જમીન કે હિસ્સો કોઈ થોડી વખત કોઈને આપવાથી, અથવા વહિવટમાં સોંપ્યાથી યોગ્ય મુદતમાં હુકમનામું પુરૂં થાય તેમ છે, તો તે જમીન અથવા હિસ્સો વેચવાનું કામ ચલાવ્યાને બદલે, કલેકટરે ભલામણ કરી હોય તે રીતે હુકમનામું પુરૂં થાય તેવો બંદોબસ્ત કરવાનો કલેકટરને અખત્યાર આપવાને કોરટ મુખત્યાર છે. આવે પ્રસંગે કલમ ૩૨૦ ના બીજા પારેગ્રાફથી કલમ ૩૨૫ ક (બંને સુધાંત) સુધીના ઠરાવો લાગુ પડી શકે તેટલા લાગુ પડશે.

ટીકા—૩૨૬. જમીન અગર તેના ભાગને લગતો ખાસ કરાર હોય અને તે કરારની રૂએ વેચવાનું હુકમનામુ ફરમાવ્યુ હોય તો સને ૧૮૭૭ના ૧૦મા આકટની કલમ ૩૨૬માં લાગુ પડતી નથી અને તેથી આ કલમ પ્રમાણે આવી બાબતમાં વેચાણ અટકાવવાનો અખત્યાર કોરટ કલેકટરને આપી શકતી નથી. ઇ. લો. રી. ૨ અલાબાદ ૮૫૯.

૩૨૭. કોઈ સ્થાનિક હદમાં જમીનના કોઈ જાતના હક્ક સંબંધ એવા અનિશ્ચિત અથવા અનિર્ણિત હોય કે તેમની કિમત ઠરાવવી અશક્ય થાય, એવું સ્થાનિક સરકારની નજરમાં આવે ત્યારે, ગવર્નર જનરલ ઇનકૌંસિલની મંજુરીથી તેવી સ્થાનિક હદમાં પૈસાબાબતનાં હુકમનામાં બજાવવામાં તેવા હક્ક સંબંધ વેચવાની બાબતમાં શરતો નાખીને વખતે વખતે ખાસ નિયમ કરવાને સ્થાનિક સરકાર મુખત્યાર છે. પૈસા સંબંધી હુકમનામાં બજાવવામાં જમીનનાવેચાણનાસ્થાનિક નિયમ.

અને, આ કાયદો કોઈ સ્થાનિક હદમાં અમલમાં આવે ત્યારે, ત્યાં હુકમનામાં બજાવવામાં જમીનના વેચાણબાબત કંઈ ખાસ નિયમો અમલમાં હોય તો તે નિયમોને અમલમાં ચાલુ રાખવાને, અથવા ગવર્નર જનરલ ઇન્ કૌંસિલની મંજુરીથી, વખતે વખતે તેમાં ફેરફાર કરવાને સ્થાનિક સરકાર મુખત્યાર છે.

સદરહુપ્રમાણે કરેલા અથવા ચાલુ રાખેલા બધા નિયમો તથા સદરહુપ્રમાણે તેમાં કરેલા બધા ફેરફારો સ્થાનિક સરકારી ગેઝીટમાં પ્રસિધ કરવા, અને ત્યારથી તે કાયદા જેટલા બળવાન ગણાશે.

૯.—બજાવણીમાં હરકત થાય તે વિશે.

૩૨૮. મિલકતનો કબજો આપવાબાબતનું હુકમનામું બજાવવામાં, વારંટ બજાવવાનું કામ જે અમલદારને સોંપ્યું હોય તેને કોઈ શખસ અટકાવ અથવા હરકત કરે તો, તે હરકત અથવા અટકાવ કરે ત્યારથી એક મહિનાની અંદર કોઈપણ વખતે હુકમનામાવાળો કોરટને ફરિયાદ કરે. હુકમનામું બજાવવામાં અટકાવ થાય ત્યારે કેમ કરવું.

તે ફરિયાદની તજવીજ કરવાસારૂ કોરટે એક દિવસ ઠરાવવો. અને જે શખસની સામે ફરિયાદ કરવામાં આવી હોય તેને તેનો જબાબ દેવાસારૂ સમન કરવો.

૩૨૯. તે હરકત અથવા અટકાવ હુકમનામાના દેણદારે અથવા તેની ઉશ્કેરણીથી કોઈ શખસે કર્યો હતો એવી કોરટની ખાત્રી થાય તો, કોરટે ફરિયાદ બાબતની તપાસ કરવી અને પોતાને યોગ્ય લાગે તેવો હુકમ કરવો. હુકમનામાનો દેણદાર અથવા તેની ઉશ્કેરણીથી બીજો કોઈ અટકાવ કરે ત્યારે કેમ કરવું.

ટીકા—૩૨૯. એક દાવામાં એક શખસે એવી તકરાર કરી કે હુકમનામાના દેણદારનો બધો હક્ક સંબંધ તેને મળેલો છે અને તેથી કેટલાક

વરસ સુધી તેણે બજાવણી કાઢતાં પ્રતિબંધ કર્યો તેમાં એમ ઠર્યું કે જે શખસે આ પ્રમાણે આગળ પડી દાવામાં વચ્ચે પડ્યો હતો તેને પ્રતિવાદી ગણવો જોઇએ, અને તેના ઉપર બજાવણી કાઢવી જોઇએ હુકમનામાના દેણદાર સાથે એવી વર્તણુંક જેને દાવામાં હક સંબંધ ન હોય તેવા સખસ દાવામાં પોતાનો હક્ક ઉતપન્ન કરે અને તે હક્કથી હુકમનામાની બજાવણીની સામો આવી તે અટકાવે તો તેમ કરવાથી હુકમનામાના દેણદાર તરીકે તેનું નામ દાવામાં દાખલ થવું જોઇએ તે ૭. વી. રી. ૩૬૮

આવી અરજીને દાવા તરીકે નોંધી અને તે ઉપર નંબર ચડાવીને તજવીજ કરવામાં ન આવી હોય તો અપીલમાં તે પ્રમાણે કરવાનો જડજને હુકમ થવો જોઇએ. મું. હા. રી. ૩૫.

કોરટને યોગ્ય લાગે તેવો હુકમ કરે એવી જે સત્તા ૩૨૯ મી કલમથી આપવામાં આવી છે તેનો અર્થ જે કામમાં તે અખતિયાર વાપરવાનો છે તેની બધી હકીકત ધ્યાનમાં રાખી કરવો જોઇએ. દાવાનો પ્રતિવાદી હુમનામા પ્રતિબંધ વાદીના હક્ક વિશે વાંધો લેઈ શકતો નથી તેથી વાદીને બજાવણીનો લાભ ન મળે એટલા માટે મીલકતમાં જેનું હીત નથી એવા ત્રીજા શખસને ગેરબાજબી રીતે ઉશકેરે છે એ વાત શાબીત થાય તો ૩૨૯ મી કલમ પ્રમાણે હુકમ કરવો જોઇએ. હુકમનામાનો લેણદાર અને ત્રીજો શખસ જે હુકમનામાની બજાવણીમાં હરકત કરે છે તે બેની વચમાં પ્રતિવાદીની ઉશકેરણીથી બજાવણીમાં હરકત કરવામાં આવી છે. તે વાતથી તદન નીરાળી અને તેની સાથે સંબંધ નહીં રાખતાં એવા અગત્યના ગુણ દોષ જોઈ નીર્ણય કરવાના સવાલનો ચુકાદો આ કલમ પ્રમાણે કરવા તે કોરટને સત્તા નથી. ઇ. લો. રી. ૩. મદ્રાસ. ૮૧.

અટકાવ જારી રહે ત્યારે કેમ કરવું.

૩૩૦. હુકમનામાના દેણદારે અથવા તેની ઉસ્કેરણીથી કોઈ શખસે કંઈ વાજબી કારણવગર તે હરકત અથવા અટકાવ કર્યો હતો, અને ફરિયાદ કરનારને તે મિલકતનો કબજો મળવામાં હજીએ તે દેણદાર અથવા તે શખસ હરકત અથવા અટકાવ કરે છે, એવી કોરટની ખાત્રી થાય તો, હુકમનામાવાળાની અરજી ઉપરથી, તે દેણદારને અથવા તે બીજા શખસને ત્રીશ દિવસસુધી કેદમાં રાખવાને તથા મિલકતનો કબજો હુકમનામાવાળાને આપવો એવું ફરમાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે. આથી તે હુકમનામાનો દેણદાર અથવા તે બીજો શખસ, તેવી હરકત અથવા અટકાવને માટે હિંદુસ્તાનના ફોજદારી કાયદાપ્રમાણે અથવા બીજા કોઈ કાયદાપ્રમાણે જે શિક્ષાને પાત્ર થતો હોય તે શિક્ષા તેને કરવાને કંઈ હરકત નથી.

હુકમનામાના દેણદાર શિવાય

૩૩૧. મારી પોતાની વતી અથવા હુકમનામના દેણદાર શિવાયના બીજા કોઇની વતી તે મિલકત મારા કબજામાં છે, એમ શુદ્ધબુદ્ધિથી દાવો

રાખીને હુકમનામાના દેણદારશિવાય બીજા કોઈ શખ્સે હરકત અથવા અટકાવ કર્યો હોય તો, હુકમનામાવાળાને વાદી ગણીને તથા દાવો રાખનારને પ્રતિવાદી ગણીને તેઓની વચ્ચે ફરિયાદ હોય તેમ તે દાવાઉપર નંબર પાડીને તે નોંધવો;

બીજો કોઈ શુદ્ધ બુદ્ધિથી હક રાખનાર અટકાવ કરેત્યારે કેમ કરવું.

અને બાબ ૫ ના ઠરાવપ્રમાણે હુકમનામાવાળાએ દાવો રાખનાર ઉપર તે મિલકતની બાબે ફરિયાદ માંડી હોય તે રીતે તથા તેવા અખત્યારથી કોરટે તે દાવાની તજવીજ કરવી, અને હુકમનામું બજાવવાનો અથવા બજાવણી મુલતવી રાખવાનો પોતાને યોગ્ય લાગે તેવો હુકમ કરવો. પરંતુ આથી હિંદુસ્તાનના ફોજદારી કાયદા પ્રમાણે અથવા તે હરકત કે અટકાવને વાસ્તે શિક્ષા કરવાના બીજા કોઈ કાયદા પ્રમાણે દાવો રાખનાર ઉપર કંઈ કામ ચલાવાય તેમ હોય તો તેવું કામ ચલાવવાને હરકત નથી.

આવો પ્રત્યેક હુકમ હુકમનામાપ્રમાણે ગણાશે. અને અપીલ અથવા બીજા કામસાર હુકમનામાને જે શરતો લાગુ છે તેજ શરતો તેને લાગુ થશે.

૩૩૨. હુકમનામું બજાવવામાં હુકમનામાના દેણદાર શિવાય બીજા કોઈ શખ્સના કબજામાંથી કંઈ મિલકત લેઈ લેવામાં આવી હોય, અને તે શખ્સ એવી તકરાર લે કે,–મારી વતી અથવા હુકમનામાના દેણદાર શિવાય બીજા શખ્સની વતી તે મિલકત શુદ્ધબુદ્ધિથી મારા કબજામાં હતી, અને તે મિલકત હુકમનામામાં આવેલી નથી, અથવા, જો હુકમાનામામાં તે આવી હોય તો, હુકમનામું થયું તે ફરિયાદમાં હું પક્ષકાર નહોતો, માટે મારી પાસેથી તે મિલકતનો કબજો લેવાનો હુકમનામાવાળાને હુકમનામાપ્રમાણે હક્ક નથી,–તો કોરટને અરજ કરવાને તે મુખત્યાર છે.

જે શખ્સની પાસેથી કબજો કાઢી લીધો હોય તે શખ્સ હુકમનામાવાળાને કબજો મળવાના હકમાં વાંધો લે ત્યારે કેમ કરવું.

અરજ કરવાનું સંભવતું કારણ છે એમ અરજદારને તપાસ્યાપછી કોરટને જણાય તો, કોરટે તકરારના વિષયની તજવીજ ચલાવવી; અને આ કલમના પેહેલા પારેગ્રાફમાં કહેલું કારણ ખરૂં છે એવું કોરટને જણાય તો અરજદારને મિલકતનો કબજો મળવાવિશે કોરટે હુકમ કરવો, અને સદરહુપ્રમાણે કોરટને ન જણાય તો કોરટે અરજી કાહાડી નાખવી.

આ કલમપ્રમાણે અરજોની સુનાવણી કરવામાં, તકરારનાં ઉપર બતાવેલાં કારણોશિવાય બીજી બાબતઉપર કોરટે કાંઈ લક્ષ આપવું નહીં.

આ કલમપ્રમાણે જે પક્ષકાર વિરૂદ્ધ હુકમ થાય તે પક્ષકાર મિલકતનો તુર્ત કબજો લેવાના જે હક્કનો તે દાવો રાખતો હોય તે હક્ક ઠરાવવાની ફરિયાદ માંડવાને મુખત્યાર છે; પણ જો કોઈ તેવી ફરિયાદ કરી હોય તો તે ફરિયાદમાં જે નિકાલ થાય તેને અનુસરીને તે હુકમ આખરનો ગણાશે.

ટીકા—૩૩૨. આ કલમ પ્રમાણે જે દાવા કરવામાં આવ્યા હોય તે દરેક બાબત રેગ્યુલર દાવા ગણવા જોઇએ. (૨૨ વી. રી. ૧૨૩) પણ યોગ ફરીયાદ અરજી અને યોગ સ્ટાંપ વગર રેગ્યુલર દાવા તરીકે તેમની તજવીજ થઈ શકે નહી. (૨૨ વી. રી. ૧૦૩).

આ કલમ પ્રમાણેના દાવામાં અરજદારે પોતાની વાત સાબેત કરવી જોઇએ અને તે કામ શરૂ કરવાનો હક તેનો છે.

જે મીલકતના ભાગ ઉપરથી અરજદારનો કબજો ખસેડવામાં આવ્યો છે તેના કરતાં વધારે મીલકત ઉપર અરજદાર પોતાના હક સાબીત કરી શકે તોપણ આ કલમનો લાભ લેઇને આખી મીલકત કબજે લઈ શકતો નથી પણ આ કલમ પ્રમાણે કામ ચલાવવાથી બાકીનો ભાગ કબજે લેવા સારૂ પાકો દાવો લાવવાના હકને બાધ આવતો નથી. મીતાક્ષરા પ્રમાણે અવિભક્ત કુટુંબના કોઈ સખસ ઉપર હુકમનામુ થયુ હોય અને તેની બજાવણીમાં કુટુંબની મીલકતમાં તેવા સખસોનો હક હીસ્સો વેચવામાં આવ્યો હોય તો ખરીદદારને જમીનનો અમુક ભાગ કબજે મેળવવાનો હક પ્રાપ્ત થતો નથી. (૨૨ વી. રી. ૨૧૪).

સને ૧૮૭૭ ના ૧૦ મા આકટની કલમ ૩૩૨ મુજબ જે સખસ હક ધરાવતો હોય તેણે પોતાનો હક સાબીત કરવાની જરૂર નથી. ફકત પોતાનો કબજો સાબીત કરવો જોઇએ. ઈ. લો. રી. ૨ અલાબાદ ૯૮.

જે હરકત લેનાર એમ નથી કહેતો કે આમુક મીલકતનો કબજો હું મારા હકથી અગર પ્રતિવાદી શીવાય બીજા કોઇથી પ્રાપ્ત કરેલા હકથી ધરાઉછુ પણ પ્રતિવાદીની પાસેથી પ્રમાણીકપણે હક મેં મેળવ્યો છે તો તેની અરજી સાંભળી શકાય નહી.

મારો પોતાનો કબજો છે એમ વાદી કહેછે અને પોતાનો હક કાયમ કરવા સારૂ તેણે અરજી કરી તેમાં એમ કહ્યું કે વાદીનો કબજો લેઈ લેવામાં આવ્યો નહોતો માટે તેને દાવો કરવાનું કારણ નથી અને તેથી તેની અરજી કરવાનો હક નથી અને આ કલમના ઠરાવ પ્રમાણે તેની અરજીની સુણાવણી કરી ચુકાદો કરવાને કોરટને અધીકાર પણ નથી ૧૨ વી.રી.૨૩૧

જે હુકમનામામાં પોતે પક્ષકાર નથી તેવા હુકમનામાના બળથી કોઈ સખસનો જમીનનો કબજો છોડાવવામાં આવ્યો હોય અને કોરટને અરજ કરે તો તેની અરજીની તજવીજ થવી જોઇએ અને જો તેનો હક સાબીત કરી આપે તો તેનો લાભમાં હુકમનામુ પણ થવુંજોઇએ.(૧૧ વી.રી.૧૪૬).

ફરિયાદ માંડયા પછી હુકમનામાના દેણદારે મિલકત બીજાને નામે ચઢાવી હોય તો.

૩૩૩. જે ફરિયાદઉપરથી હુકમનામું થયું હોય, તે ફરિયાદ માંડયા પછી હુકમનામાના દેણદારે કોઈ શખસને નામે તે મિલકત ચઢાવી આપી હોય, તો તેવા શખસને કલમ ૩૩૧ અથવા ૩૩૨ માં કહેલી કંઈ વાત લાગુ નથી.

ખરીદદારસ્થાવર મિલકતનો ક

૩૩૪. હુકમનામું બજાવવામાં વેચાએલી કોઈ સ્થાવર મિલકના ખરીદદારને તે મિલકતનો કબજો લેતાં, હુકમનામાનો દેણદાર અથવા તેના

વતી કોઈ શખ્સ હરકત કે અટકાવ કરે ત્યારે, હુકમનામાવાળાને જે મિલકત હુકમનામામાં અપાવવાનો ઠરાવ કર્યો હોય તે મિલકતનો કબજો લેતાં હુકમનામાવાળાને હરકત અથવા અટકાવ થાય તેબાબત આ બાબમાં જે નિયમો ઠરાવ્યા છે—તે લાગુ પડશે.

બજો લેતાં હરકત અથવા અટકાવ થાય તે વિશે.

૩૩૫. સદરહુ મિલકતનો તુર્ત કબજો લેવાના હક્કબાબત શુદ્ધબુદ્ધિથી દાવો રાખનારા હુકમનામાના દેણદાર શિવાયનો બીજો કોઈ શખ્સ તે મિલકતના ખરીદદારને હરકત અથવા અટકાવ કરે તો, અથવા તે મિલકતનો કબજો સોંપતાં કોઈ એવા શખ્સનો કબજો લેઈ લીધો હોય તો, ખરીદદારની અથવા જે શખ્સનો કબજો લેઈ લીધો હોય તેની ફરિયાદ ઉપરથી, પ્રસંગપ્રમાણે, હરકત અથવા અટકાવ કર્યાની અથવા કબજો લેઈ લીધાની વાતની ચોકશી કોરટે કરવી તથા તેબાબત પોતાને યોગ્ય લાગે તેવો હુકમ કરવો.

હુકમનામાના દેણદાર શિવાય બીજા દાવેદારની હરકત.

જે પક્ષકારની વિરૂદ્ધ તેવો હુકમ કરવામાં આવે તે પક્ષકાર, મિલકતનો તુર્ત કબજો લેવાના જે હક્કનો તે દાવો રાખતો હોય તે હક્ક ઠરાવવાની ફરિયાદ માંડવાને મુખત્યાર છે. પરંતુ જો કોઈ તેવી ફરિયાદ કરી હોય તો તેમાં જે નિકાલ થાય તેને અનુસરીને તે હુકમ આખરનો ગણાશે.

ટીકા—૩૩૫. કોઈ પણ ખરીદદારને મીલકત કબજે લેવામાં હરકત કરે અગર સામો થાય તો તે તારીખથી ૩૦ દીવસની અંદર તેને ફરીઆદ કરવી જોઈએ જો કોરટ હુકમ કરમાવે તો જે સખ્સના વિરૂદ્ધ હુકમ કરવામાં આવ્યો હોય તે સખ્સે હુકમની તારીખથી એક વરસ સુધીમાં દાવો કરવો જોઈએ પણ જ્યારે હુકમનામાની બજાવણીમાં વેચાણ કરી કોઈ સખ્સનો કબજો દુર કરવામાં આવ્યો હોય તો અને કંઈ હુકમ કરવામાં આવ્યો ન હોય તો સાધારણ રીતે જે મુદત ગણાતી હોય તેટલી મુદતની અંદર તે દાવો લાવી શકેછે. (૭ વી. રી. ૨૫૬).

આઈ.—પકડવા વિશે તથા કેદ કરવા વિશે.

૩૩૬. હુકમનામું બજાવવામાં હુકમનામાના દેણદારને કોઈપણ દિવસે અને કોઈપણ વેળાએ પકડી શકાય. પકડ્યા પછી બને તેટલો જલદી કોરટની રૂબરૂ તેને આણવો. અને કેદ કરવાનો હુકમ કરનારી કોરટ જે ડિસ્ટ્રિકટમાં હોય તે ડિસ્ટ્રિકટની તુરંગમાં તેને કેદ કરી શકાય; અથવા તે જેલમાં જોઈએ તેવી સગવડ ન મળે તો, તે ડિસ્ટ્રિકટની કોરટો જે શખ્સને કેદ કરવાનો હુકમ કરે તેમને કેદમાં રાખવાં સારૂ સ્થાનિક સરકાર જે કોઈ બીજી જગા નીમે ત્યાં કેદ કરી શકાય.

હુકમનામાના દેણદારને કેદમાં રાખવાનું ઠેકાણું.

પરંતુ એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે,

(અ) આ કલમ પ્રમાણે પકડવા સારૂ સુર્યાસ્તપછી અને સુર્યોદય

પેહેલાં કોઈ રેહેવાના ઘરમાં પેસવું નહિ, અને રેહેવાના ઘરનો બાહારનો દરવાજો ફોડીને અંદર જવું નહિ. પણ પકડવાનો અખત્યાર મળેલો અમલદાર કોઈ રેહેવાના ઘરમાં યોગ્ય રીતે દાખલ થયો હોય તો પછી જે ઓરડામાં હુકમનામાનો દેણદાર મળશે એવું માનવાનું તેને કારણ હોય તે ઓરડાનાં બારણાનું બંધન કાઢીને તે ઉઘાડવાને તે મુખત્યાર છે. પણ તે ઓરડામાં હુકમનામાની દેણદાર નહિ હોય તેવી કોઈ સ્ત્રી ખરેખર રહેલી હોય અને દેશ રિવાજ પ્રમાણે લોકોમાં બાહાર નદેખાતી હોય તો તે અમલદારે તેને ખબર આપવી કે તમને ત્યાંથી જવાની છુટ છે. અને તે સ્ત્રીને જવાને યોગ્ય વખત આપ્યા પછી તથા જતા રેહેવાને યોગ્ય સુગમતા આપ્યા પછી, પકડવાસારૂ તે ઓરડામાં જવાને તે મુખત્યાર છે.

વિશેષ ઠરાવ. (બ) જે હુકમનામું બજાવવામાં હુકમનામાના દેણદારને પકડ્યો હોય તે હુકમનામું પૈસા બાબતનું હોય, અને હુકમનામાનો દેણદાર પોતાને પકડનાર અમલદારને પકડવાનું ખરચ તથા હુકમનામાની રકમ આપે, તો તે અમલદારે તેને એકદમ છોડી મુકવો.

સરકારી ગેઝીટમાં જાહેરનામું પ્રસિદ્ધ કરીને નીચે પ્રમાણે ફરમાવવાને સ્થાનિક સરકાર મુખત્યાર છે. એટલેઃ—

પૈસા બાબતનું હુકમનામું બજાવવામાં આ કલમ પ્રમાણે હુકમનામાના દેણદારને પકડીને કોરટની રૂબરૂ આણ્યો હોય, ત્યારે કોરટે તેને ખબર આપવી કે, ૨૦ મા બાબ પ્રમાણે નાદાર ઠરવાસારૂ અરજ કરવાને તને અખત્યાર છે; અને જો તારી અરજીના મજકુર બાબત કપટબુદ્ધિનું કંઈ કૃત્ય તેં નહીં કર્યું હોય, અને કોરટે નીમેલા વસુલદાર (રિસીવર) ના કબજામાં તું તારી બધી મિલકત આપીશ, તો તારો છુટકો થશે.

આવું જાહેરનામું પ્રસિદ્ધ થયા પછી, હુકમનામાનો દેણદાર તે પ્રમાણે અરજ કરવાનો પોતાનો ઇરાદો જણાવે, અને બોલાવશો ત્યારે હું હાજર થઈશ, તથા કલમ ૩૪૪ પ્રમાણે નાદાર ઠરવાને એક મહીનાની અંદર અરજ કરીશ એવી પુરતી જામીનગીરી આપે તો, કોરટે તેને પકડ્યામાંથી છુટો કરવો.

પરંતુ એ રીતે અરજ કરવામાં તે કસુર કરેતો જામીનગીરીની રકમ વસુલ કરવાનું ફરમાવવાને અથવા હુકમનામું બજાવવામાં તેને જેલમાં મોકલવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

જામીનની બાબતમાં કલમ ૨૫૩માં ઠરાવ કર્યો છે તે રીતે સદરહુ જામીનગીરીની રકમ વસુલ થઈ શકે.

ટીકા—૩૩૬. સને ૧૮૭૭ના ૧૦ મા આક્ટની પાંચમી રકમ સ્મા-લકોઝ કોરટમાં આણેલા દેવાદારોને પણ લાગુ પડે છે અને હુકમતવાળી કોરટને અરજ કરવાથી એવા શખ્સોને પણ ૨૦મા પ્રકરણનો લાભ મળી શકે ઇ. લો. રી. ૨. મદ્રાસ ૯.

પડદાનસીન સ્ત્રીને પકડવા સારૂ જે ઘરમાં તે રહેતી હોય તે ઘરના જનામાં વેચવાનો ખાસ હુકમ વારંટ બજાવનાર અધીકારીને આપવાની જરૂર નથી કલમ ૩૩૬ પ્રમાણે જો તે અધિકારી ઘરમાં પેઠો એટલે જનાનાસુધાં ઘરનો દરેક ઓરડો ઉઘાડવાની તેને સત્તા છે. ઇ. લો. રી. ૭ કલકત્તા. ૧૯.

૩૩૭. હુકમનામાના દેણદારને પકડવાના પ્રત્યેક વારંટમાં તે વારંટ બજાવવાને જે અમલદારને સોંપ્યુ હોય તેને એવું ફરમાવવું કે,-જે રકમ આપવાનો હુકમનામાના દેણદારને હુકમ થયો છે તે રકમ, તથા તેનું વ્યાજ ને ખરચ (હોયતો) આપવાને તે જવાબદાર હોય તે રકમ જલદી ભરવામાં ન આવે તો, બની અનુકુળ પડતી ઉતાવળથી તેને કોરટની રૂબરૂ આણવો. પકડવાના વારંટમાં હુકમનામાના દેણદારને હાજર કરવાનું ફરમાવવું.

૩૩૮. હુકમનામાના દેણદારની પદવી, જાત, તથા તેના દેશ રીવાજ પ્રમાણે ખોરાકીને સારૂ આપવાની માસિક રકમના ચઢતા ઉતરતા દર વખતે વખતે ઠરાવવાને સ્થાનિક સરકાર મુખત્યાર છે. ખોરાકીનો દર.

૩૩૯. હુકમનામાના દેણદારને પકડે ત્યારથી તેને કોરટની રૂબરૂ આણી શકાય ત્યાંસુધીની તેની ખોરાકી સારૂ ઉપર પ્રમાણે ઠરેલા દર લક્ષમાં રાખીને, જડજને જે રકમ બસ લાગે તે રકમ હુકમનામાવાળો કોરટમાં ભરે નહિ તો અને ભરે નહિ ત્યાંસુધી હુકમનામાની બજાવણીમાં કોઈ હુકમનામાના દેણદારને પકડવો નહિ. હુકમનામાના દેણદારની ખોરાકીના પૈસા.

હુકમનામું બજાવવામાં હુકમનામાના દેણદારને તુરંગમાં મોકલવામાં આવે ત્યારે, સદરહુ દરપ્રમાણે જેટલી માસિક રકમ મળવાને તે યોગ્ય હોય તેટલી માસિક રકમ તેની ખોરાકીસારૂ કોરટે ઠરાવવી; અથવા તેવા દર ઠરાવવામાં ન આવ્યા હોય તો, જે વર્ગમાં તે હોય તે વર્ગને વાસ્તે કોરટને બસ લાગે તેટલી રકમ ઠરાવવી.

જે પક્ષકારની દરખાસ્ત ઉપરથી હુકમનામું બજાવવામાં આવ્યું હોય તેણે, દરેક મહિનાની પહેલી તારીખ પહેલાં કોરટે ઠરાવેલી માસિક રકમ માસિક ભરણું કરીને અગાઉથી આપવી.

પહેલું ભરણું, ચાલુ માસના જેટલા દિવસ બાકી રહ્યા હોય તેટલા દિવસને માટે, હુકમનામાના દેણદારને તુરંગમાં મોકલ્યા પહેલાં કોરટના યોગ્ય અમલદારને કરવું. અને ત્યાર પછીનાં કોઈ ભરણાં (જો હોય તો) જે અમલદારને સ્વાધીન તુરંગ હોય તેને કરવાં.

૨૧

ટીકા—૩૩૯. ખોરાકીના પૈસા અગાઉથી આપવા જોઇએ અને તે પ્રમાણે ન આપવામાં આવેતો હુકમનામાના દેણદાર છુટકારાને માટે અરજ કરે અને તે પ્રમાણે તેનો તરત છુટો કરવો જોઇએ.

એક શખ્સને ૪થી અગષ્ટને રોજ પકડ્યો અને તે દહાડે સાંજરે કેદમાં મોકલ્યો કેદમાં મોકલતાં પેહેલાં હુકમનામાવાળાએ ૨૭ દીવસની ખોરાકી બસ નથી કેમકે ૨૭ દીવસ ઉપરાંત કેટલાક કલાક બાકી હતા ૫ અગષ્ટને રોજ તેને છોડવાની અરજ કરવામાં આવી. છઠી અગષ્ટે લેણદારે એક દીવસના પૈસા ભર્યા એમાં ઠરાવ્યું કે આ ખોરાકી મુદતની અંદર ભરવામાં આવી નથી તેથી કેદીને છુટો મુકવો જોઇએ કાયદાનું અર્થ ગ્રહણ શબ્દે શબ્દ પ્રમાણે જે બરોબર કરવું જોઇએ અને બીજી બાબતની કોરટ તજવીજ કરશે નહી. પ. બં. લો. રી. આપેન્ડીક્ષ. ૭૯.

દેશી સ્ત્રીઓ દેશના રીવાજ પ્રમાણે જાહેર રીતે બાહાર ફરતી નથી તો પણ તેમને દીવાની કોરટની પ્રોસેસની બજાવણીમાં કેદ કરતાં કંઈ બાધ નથી તોપણ તેમને કેદ પકડ્યાનો હુકમ કરતાં પેહેલાં કોરટે જોવું જોઇએ કે હુકનામું વસુલ કરવા સારૂ બીજું કાંઈ સાધન છે કે નહીં અને પછી પોતાની મરજી પ્રમાણે જે સત્તા વાપરવાનો તેમને અધિકાર છે તે વાપરવો.

ખોરાકીની રકમ ફરિયાદના ખરચમાં ગણવી.

૩૪૦. તુરંગમાં હોય તેવા હુકમનામાના દેણદારની ખોરાકી સારૂ હુકમનામાવાળાએ જે રકમો આપી હોય તે ફરિયાદનું ખરચ ગણાશે.

પરંતુ તે આપેલી કોઇ રકમને વાસ્તે હુકમનામાના દેણદારને તુરંગમાં રખાશે નહિ અથવા પકડાશે નહિ.

હુકમનામાના દેણદારને છોડી મુકવાનું.

૩૪૧. નીચેને પ્રસંગે હુકમનામાના દેણદારને તુરંગમાંથી છોડી મુકવો:—

(અ) તુરંગમાં મોકલવા વિશેના વારંટમાં કહેલી રકમ જે અમલદારને સ્વાધીન તુરંગ હોય તેને ભરે ત્યારે; અથવા
(બ) બીજી રીતે હુકમનામું પૂરેપૂરૂં અદા થાય ત્યારે, અથવા
(ક) જે શખ્સની દરખાસ્તથી તેને કેદ કર્યો હોય તે શખ્સની અરજ ઉપરથી, અથવા
(ડ) આ કાયદામાં પાછળ ઠરાવ્યા પ્રમાણે તે શખ્સ ખોરાકીની રકમ ન ભરે ત્યારે, અથવા
(ઈ) હુકમનામાના દેણદારને, આગળ ઠરાવ્યું છે તે પ્રમાણે, નાદાર ઠરાવવામાં આવે તો, અથવા
(ફ) કલમ ૩૪૨ માં મર્યાદા કરી છે તે પ્રમાણે તેની કેદની મુદત પૂરી થાય ત્યારે.

પરંતુ આ કલમમાં કહેલા બીજા, ત્રીજા ને પાંચમાં પ્રસંગોમાં કોરટના હુકમ વગર હુકમનામાના દેણદારને છોડી મુકવો નહિ.

આ કલમ પ્રમાણે છોડી મુકેલો હુકમનામાનો દેણદાર તે છોડી મુકવા ઉપરથી રણમુકત (કરજમાંથી છુટો) થશે નહીં. પરંતુ જે હુકમનામું બજાવવામાં તેને કેદ કર્યો હોય તે હુકમનામા ઉપરથી તેને ફરી પકડી શકાશે નહીં.

ટીકા—૩૪૧. આડમીની સ્ટેન [વહીવટ] ના દાવામાં જે પૈસા પોતાની પાસે છે એવું અ. એ કબુલ કર્યું હતું તે પૈસાની હુમનામા પ્રમાણે વ્યવસ્થા કરવા સારૂ પોતાના વકીલને આપવાની અને હુકમ થયો હતો અએ પૈસા આપવાની ના કહી અને કોરટના હુકમને તાબેન થવાથી અને કેદ કરવામાં આવી છ મહીના કેદમાં રહ્યા પછી ૩૪૧ મી કલમ પ્રમાણે પોતાને છોડી મુકવા બાબત કોરટને અરજ કરી, એની અરજ મંજુર કરવામાં આવી નહીં અપીલમાં એમ ઠર્યું કે હુકમનામાની બજાવણીમાં અને કેદ કરવામાં આવી નહોતી તેથી ૩૪૧ અને ૩૪૨ કલમો લાગુ પડતી નથી. ઇ. લો. રી. ૪ કલકત્તા. ૬૬૫

૩૪૨. હુકમનામું બજાવવામાં છ માસ કરતાં વધારે મુદત સુધી કોઈ શખસને કેદ કરવામાં આવશે નહીં. કેદમાંરાખવાની મુદત છ માસ કરતાં વધારે નહી થાય.

અથવા પચાસ રૂપીઆ કરતાં વધી નહિ એવી રકમ આપવાનું હુકમનામું હોય તો છ અઠવાડીયાં કરતાં વધારે મુદતસુધી કોઇને કેદ કરવામાં આવશે નહિ. કેદમાં રાખવાની મુદત છ અઠવાડીયાં કરતાં વધારે ક્યારે ન થાય.

ટીકા—૩૪૨. રતનશી કલ્યાણજી અને બીજાઓની અરજી ઉપરથી થયેલો ફેસલો. ઇ. લો. રી. ૨. મુંબાઇ. ૧૪૮ મે પાને છે તે જુઓ.

૩૪૩. વારંટ બજાવવાને જે અમલદારને સોંપ્યું હોય તેણે તે ઉપર શેરો કરવો. તેમાં કઈ તારિખે અને કઈ રીતે તે બજાવ્યું તે લખવું; તથા વારંટ પાછું લાવવાનો મોડામાં મોડો દિવસ તેમા લખ્યો હોય તે વીતી ગયો હોય તો ઢીલ થવાનું કારણ લખવું; અથવા વારંટ ન બજાવ્યું હોય તો તે કેમ બજાવવામાં ન આવ્યુ તેનું કારણ લખવું; અને તે શેરા સહિત કોરટમાં વારંટ પાછું મોકલવું. વારંટ ઉપર શેરો.

મારાથી વારંટ બજાવી શકાય તેમ નથી એવી મતલબનો શેરો તે અમલદારે કર્યો હોય તો, જે અશકતતા જણાવવામાં આવી હોય તે બાબત કોરટે તેની સોગન ઉપર જબાની લેવી, અને યોગ્ય લાગે તો તે અશકતતા વિશે સાક્ષીઓને સમન કાઢી જબાની લઇને કોરટે પરિણામ દફતરમાં લખવું.

બાબ ૨૦ મો.

હુકમનામાના દેણદાર નાદાર હોય તે વિશે.

નાદાર દેવાદાર ઠરાવવાની અરજ કરવાનો અખત્યાર.

૩૪૪. પૈસા બાબતનું હુકમનામું બજાવવામાં કોઈ હુકમનામાના દેણદારને પકડ્યો અથવા કેદ કરેલો હોય તો, અથવા તેની મિલકત વિરૂદ્ધ એવાં હુકમનામાની બજાવણીમાં જપ્તીનો હુકમ આપ્યો હોય તો, તે પોતાને નાદાર દેવાદાર ઠરાવવાસારૂ લેખી અરજ કરવાને મુખત્યાર છે.

કોઈ પણ પૈસા બાબતનાં હુકમનામાવાળો, હુકમનામાના દેણદારને નાદાર દેવાદાર ઠરાવવાસારૂ લેખી અરજ કરવાને મુખત્યાર છે.

એવા પ્રકારની દર એક અરજ, જે ડિસ્ટ્રિક્ટ કોરટની હકુમતની સ્થાનિક હદમાં સદરહુ હુકમનામાનો દેણદાર રહેતો હશે અથવા કેદમાં હશે તે ડિસ્ટ્રિક્ટ કોરટને કરવી જોઈએ.

ટીકા—૩૪૪. સને ૧૮૭૭ ના ૧૦ મા આકટની કલમ ૩૪૪ મુજબ જે શખસ અરજ કરતો હોય તણે પોતાની હકીકત ૩૫ મી કલમમાં આવી જાયછે એમ કોરટની ખાત્રી કરી આપવી જોઈએ અને તે શાબીત કરવાનો બોજો અરજદારના ઉપર છે નાદાર ઠરાવવાની અરજી રદ કરવાનો હુકમ થયો હોય તે ઉપર અપીલ નથી કલમ ૫૮૮ ની ૧૭ મી રકમમાં અપીલ કરવાની છુટ આપેલી છે તે હુકમનામાના લેણદારને આપેલી છે સને ૧૮૭૭ના આકટ ૧૦ની કલમ ૫ ને બીજા પરિશિષ્ટના સંબંધમાં વાંચતાં આખુ વીશમું પ્રકરણ સ્માલકાજ કોરટને લાગુ પડે છે તેથી અમદાવાદની સ્માલકાજ કોરટને સદરહુ પ્રકરણ પ્રમાણે નાદાર ઠરાવવાનો અખતિયાર આપવાનો સરકારનો તા. ૩ અપરેલ સન ૧૮૭૮નો ઠરાવ અખતિયાર ઉપરાંતનો રદ છે.

અરજનો મજકુર.

૩૪૫. હુકમનામાના દેણદારે અરજ કરી હોય ત્યારે તેમાં નીચેની બાબતો લખવી.

(અ) તે શખસને પકડ્યો અથવા કેદ કર્યો હોય તે અથવા તેની મિલકતની જપ્તી બાબત હુકમ કર્યો હોય તે વાત, કઈ કોરટના હુકમથી તેને પકડ્યો અથવા કેદ કર્યો તે અથવા કઈ કોરટે જપ્તીનો હુકમ કર્યો તે કોરટ, અને જો તેને પકડ્યો અથવા કેદ કર્યો હોય તો તે કયે ઠેકાણે બંધીમાં છે તે;

(બ) તેની મિલકત કેટલી, તે કઈ જાતનીછે તે, તથા તેની વિગત, તથા પૈસા શિવાયની કોઈ મિલકત હોય તો તેની કીમત;

(ક) કયે એક અથવા વધારે ઠેકાણે તે મિલકત મળી આવવાની તે;

(ડ) કોરટની નજરમાં આવે તે પ્રમાણે તેની વ્યવસ્થા કરવા સારૂ તે મિલકત આપવાની તેની મરજી છે તે;

(ઢ) તેના ઉપર બધા પૈસા સંબંધી દાવા હોય તેની રકમ તથા વિગત; અને

(ણ) તે જાણતો હોય અથવા તેનાથી નક્કી કરાય તે પ્રમાણે તેના લેહેણદારોનાં નામ તથા ઠેકાણાં.

પૈસા બાબતના હુકમનામાવાળાએ અરજી કરી હોય તેમાં હુકમનામાની તારીખ, જે કોરટે હુકમનામું કર્યું હોય તે કોરટ, તે ઉપરથી લેણી રહેલી રકમ, તથા જે ઠેકાણે હુકમનામાનો દેણદાર રહે છે અથવા બંધીમાં છે તે ઠેકાણું આ મજકૂર લખવો જોઇયે.

ટીકા—૩૪૫. અરજદારે આ કલમના ઠરાવ પ્રમાણે બરોબર વર્તવુ જોઇએ. નહીતો તેને મુક્ત કરવામાં નહી આવે જેમકે પોતાની તમામ મીલકત કીયે ઠેકાણેથી મળશે તે બરોબર બતાવે નહી તો તેને મુક્ત કરવામાં નહી આવે. ૧૪ વી. રી. ૫૫.

૩૪૬. પાછળ ફરિયાદઅરજીઉપર સહી કરવાના તથા તેના સાચાપણાના એકરાર કરવાના નિયમો ઠરાવ્યા છે તે પ્રમાણે અરજદારે તે અરજ ઉપર સહી કરવી તથા તેના સાચાપણાના એકરાર કરવા. અરજ ઉપર સહી કરવી તથા સાચાપણાનાએકરાર કરવા.

૩૪૭. તે અરજની સુનાવણીને વાસ્તે કોરટે એક દિવસ ઠરાવવો, તથા કઈ જગાએ અને કઈ વખતે તેની સુનાવણી થશે એ વિશેની લખેલી નોટીસ તથા તે અરજની નકલ કોરટમાં ચોઢાવવી તથા અરજદારને ખરચે હેઠળ લખેલાઓને પોંચાડવી. અરજની નકલ તથા નોટીસ પોંચાડવી.

હુકમનામાનો દેણદાર અરજદાર હોય ત્યારે, જે હુકમનામું બજાવવામાં તેને પકડ્યો અથવા કેદ કર્યો હોય અથવા જમીનો હુકમ થયો હોય તે હુકમનામાવાળાને અથવા તેના પ્લીડરને, અને તે અરજમાં બીજા લેહેણદાર (જો કોઇ) લખ્યા હોય તો તેમને:—

અરજદાર હુકમનામાવાળો હોય ત્યારે, હુકમનામાની દેણદારને અથવા તેના પ્લીડરને.

કોરટને જો વાજબી જણાય તો, પોતાને યોગ્ય લાગે તે સરકારી ગેઝીટમાં અને જાહેર વર્તમાનપત્રોમાં અરજદારને ખરચે તે અરજ છપાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

અરજદાર હુકમનામાનો દેણદાર હોય, અને આ કલમપ્રમાણે ભરવાના કંઈ પૈસા આપવાને તે અશક્ત છે એમ કોરટની ખાત્રી થાય તો તે પૈસા આપવાનું તેને માફ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

બીજા લેહેણદારોને પોંચાડવાનો અખત્યાર.

૩૪૮. અરજદારનો હું લેણદાર છું એમ કોઈ શખ્સ કહેતો હોય, અને તે અરજઉપર મને જાહેર કરવાની રજા આપો એવી અરજ કરતો હોય, તો તે શખ્સને પણ, પોતાને યોગ્ય લાગે તો, તેવી નકલ તથા નોટીસ પોંચડાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

ઘેરામાં હોય તે અરજદાર વિશે કોરટના અખત્યાર.

૩૪૯. હુકમનામાના દેણદારને પકડેલો હોય તો, કલમ ૩૫૦ પ્રમાણે સુનાવણી થાય ત્યાંસુધી એકદમ તેને તુરંગમાં મોકલવાનો હુકમ કરવાને અથવા જે અમલદારને વારંટ બજાવવા આપ્યું હોય તેના ઘેરામાં તેને રાખવાને અથવા ફરમાવશે ત્યારે હાજર થઇશ એવી રીતના પુરતા જામીન તે આપે તો તે લેઇને તેને છોડવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

સુનાવણી વખત કામ ચલાવવાની રીત.

૩૫૦. ઉપર પ્રમાણે ઠરાવેલા દિવસે અથવા ત્યાર પછી જે દિવસઉપર કોરટે સુનાવણી મુલતવી રાખી હોય તે દિવસે, જે શખ્સોને તે નોટીસ પોંચાડી હોય તેમની અથવા તેમના પ્લીડરોની સમક્ષ, હુકમનામાના દેણદારની તે વખતની હાલત વિશે તથા તે વખત પછીનાં વસુલ આપવાનાં તેના સાધનવિશે,કોરટે હુકમનામાના દેણદારની જબાની લેવી: અને સદરહુ હુકમનામાવાળો, અરજમાં લખેલા બીજા લેહેણદારો, તથા લેહેણદારછીએ એમ પોતેજ કહેનારા બીજા(જો હોય તો) શખ્સો હુકમનામાના દેણદારનો છુટકો થવાની સામે જે કહે તે સાંભળવું. અને પછી પોતાને યોગ્ય લાગેતો હુકમનામાનો દેણદાર નાદાર દેવાદાર ઠરાવવાને યોગ્ય નથી એવું બતાવવાનો પુરાવો કરવા સારૂ તે હુકમનામાવાળાને તથા બાકીના લેહેણદારોને કે શખ્સોને મુદત આપવાને કોરટ મુખતિયાર છે.

નાદાર ઠરાવવાનું તથા વસુલદાર નીમવાનું.

૩૫૧. જો કોરટની ખાત્રી થાય કેઃ—

(અ) અરજમાં લખેલી હકીકતો વસ્તુતઃ ખરી છે;

(બ) જે હુકમનામાની બજાવણીમાં પોતાને પકડ્યો અથવા કેદ કર્યો હોય, અથવા જામીનો હુકમ કર્યો હોય તે હુકમનામું જે ફરિયાદ ઉપરથી થયુ હોય તે ફરિયાદ માંડી ત્યારથી અથવા ત્યાર પછી કોઈ વખતે હુકમનામાના દેણદારે, પોતાના લેહેણદારોને દગો દેવાના ઇરાદાથી, પોતાની કંઈ મિલકત છુપાવી નથી, અથવા બીજાને નામે ચઢાવી નથી અથવા લંબાવી નથી;

(ક) પોતાનું કરજ પૂરેપૂરૂ અદા કરવાને પોતે શક્તીવાન નથી એમ જાણીને, તેણે બેદરકાર થઇને કરજ કાઢ્યું નથી; અથવા પોતાના લેહેણદારોમાંથી કોઇને

અઘટિત રીતે પસંદ કરીને કંઈ રૂપીઆ અથવા મિલકત આપી દીધી નથી;

(૬) અરજીના મજકુર બાબત તેણે કપટ બુદ્ધિનું બીજું કંઈ કૃત્ય કર્યું નથી;

તો, તે નાદાર છે એમ કોરટ ઠરાવે; તથા પોતાને યોગ્ય લાગે તો, તેની મિલકતનો વસુલદાર નીમવાનો હુકમ કરવાને પણ કોરટ મુખતિયાર છે; અથવા તે વસુલદાર ન નીમે તો, તે નાદારનો છુટકો કરવાને કોરટ મુખતિયાર છે.

જો સદરહુ પ્રમાણે કોરટની ખાત્રી ન થાય તો કોરટે અરજ નામંજુર કરવાનો હુકમ કરવો.

ટીકા—૩૫૧. સને ૧૮૭૭ના ૧૦ મા આકટની કલમ ૩૫૧ પ્રમાણે નાદાર ઠરાવવાની અરજી રદ કરવાનો હુકમ હોય તોપણ તે ઉપર અપીલ થઈ શકેછે. ઇ. લો. રી. ૨ મદ્રાસ. ૨૧૯.

તેમજ ઇ. લો. રી. ૯ કલકત્તા. ૧૬૮ મેંનું બીબક્ષ વિરુદ્ધ ચસનીનો ફેસલો જુઓ. ઇ. લો. રી. ૪ કલકત્તા. ૮૮૮ જુઓ.

૩૫૨. અરજમાં કહેલા લેહેણદારોએ તથા નાદારના લેહેણદાર છીએ એમ પોતેજ કહેનારા બીજા (હોય તો) શખસોએ પછી નાદાર ઉપરના પોતપોતાના પૈસા સંબંધી દાવાની વિગતોનો તથા રકમનો પુરાવો હાજર કરવો; અને કોણે પોતાને નાદારના લેહેણદાર શાબિત કરેલા છે તથા તેમનું પોતપોતાનું લેહેણું શું છે તેનો કોરટે હુકમ કરીને નીર્ણય કરવો. અને તે શખસોનું તથા લેહેણાનું એક પત્રક તૈયાર કરવું; અને કલમ ૩૫૧ પ્રમાણે થએલો ઠરાવ તે દરેક લેહેણદારનું પોતાના લેહેણાનું હુકમનામું હોય તેમ ગણાશે. (લેહેણદારોએ પોતાનાં લેહેણાં શાબિત કરવાં. / પત્રક તૈયાર કરવું.)

આવા પ્રત્યેક પત્રકની નકલ કોરટના મકાનમાં ચોઢવી.

કરજ પતાવવાને જે પેઢી નાદાર થઈ હોય તે પેઢીના ભાગીદારને, અથવા નાદારી પહેલાં તે મરી ગયો હોય તો તેના કાયદેસર વારસ વકીલોને, પેઢીના લેહેણદારોની સાથે લેહેણું શાબિત કરવાનો હક્ક છે એમ આ કલમની કોઈ વાતથી સમજવું નહીં.

૩૫૩. તે પત્રકમાં જેનું નામ લખ્યું ન હોય તેવો નાદારનો કોઈ લેહેણદાર, કોરટને એવી અરજ કરે કે, નાદાર ઉપરના મારા પૈસા સંબંધી દાવાની વિગત તથા રકમનો પુરાવો આણવાની મને રજા આપો, અને હું નાદારનો લેહેણદાર છું એમ શાબિત કરૂં તો, તે શાબિત થએલા લેહેણાને વાસ્તે લેહેણદાર તરીકે મારૂં નામ પત્રકમાં દાખલ કરવું એવો, હુકમ કરો. (પત્રકમાં લખ્યા ન હોય એવા લેહેણદારોએ કરવાની અરજી.)

પત્રકમાં કહેલો કોઈ લેહેણદાર કોરટને એવી અરજી કરે કે, મારા પોતાના લેહેણાની રકમ, સ્વરૂપ અથવા વિગતો પત્રકમાં ફેરફાર કરવાનો હુકમ કરો, અથવા બીજા લેહેણદારનું નામ કાઢી નાંખો, અથવા બીજા લેહેણદારના લેહેણાની રકમ, સ્વરૂપ કે વિગતો પુરતો તે પત્રકમાં ફેરફાર કરો.

આ કલમ પ્રમાણે કોઈ અરજ થાય ત્યારે, નાદાર અને બીજા લેહેણદારો ઉપર જે નોટીસો બજાવવી કોરટને યોગ્ય લાગે તે અરજદારને ખરચે બજાવ્યા પછી, તથા તેમની હરકતો જો કંઈ હોય તો સાંભળ્યાપછી, કોરટ તે અરજ માન્ય કરવાને અથવા નામંજુર કરવાને મુખત્યાર છે.

ટીકા—૩૫૩. આ કલમ પ્રમાણે થયેલા હુકમ ઉપર અપીલ થઈ શકે છે. લેણદારેને કરવાની અરજીની મુદત સને ૧૮૭૭ના ૧૫મા આકટની રકમ ૧૭૪ પ્રમાણે નેવું દીવસની છે.

વસુલદાર નીમવાના હુકમનું ફળ.

૩૫૪. કલમ ૩૫૧ પ્રમાણે કરેલા પ્રત્યેક હુકમ સ્થાનિક સરકારી ગેઝીટમાં પ્રસિદ્ધ કરવો; અને તે હુકમથી (કલમ ૨૬૬ ના પહેલા વિશેષ ઠરાવમાં બતાવેલાં વાંનાં શિવાયની) નાદારની બધી મિલકતનો હક, વસુલદારને પ્રાપ્ત થશે. પછી અરજીમાં ગમેતો તે મિલકત બતાવી હોય કે નહીં તેની ચીંતા નહી.

વસુલદારે જામીનઆપવા અને માલમતા વસુલ કરવી.

૩૫૫. આ પ્રમાણે નીમાએલા વસુલદારે કોરટ ફરમાવે તેવા જામીન આપવા, અને ઉપર બાતલ કરી છે તે શિવાયની તે બધી મિલકત પોતાના કબજામાં લેવી;

નાદાર દેણદારને છોડી મુકવો.

અને, નાદારે મને કબજો આપ્યો છે અથવા કબજો આપવાસારૂ તેનું ચાલે એટલું તેણે કર્યું છે એમ વસુલદાર કોરટને સર્ટિફીકેટ લખી મોકલે ત્યારે, પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી (જો કરવી હોય તો) શરતો કરીને, નાદારને છોડી મુકવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

વસુલદારનું કામ.

૩૫૬. કોરટ ફરમાવે તે મુજબ વસુલદારે નીચે લખેલાં કામ કરવાં: એટલે—

(અ) મિલકતના પૈસા કરવા:

(બ) કરજ, દંડ, અને ગુનેગારી બદલ નાદાર પાસે સરકારનું (જો કંઈ) લેહેણું હોય તો તે તેમાંથી આપવું:

(ક) તે હુકમનામાવાળાનું ખરચ આપવું.

(ડ) જે કરજોની નિર્ભયતાને વાસ્તે નાદાર દેણદારની મિલકત ગીરો હોય તેવાં બધાં કરજ અનુક્રમે તેમની અગ્રતાપ્રમાણે વાળવાં:

(ઈ) બાકી રહે તે, પત્રકમાં નામ હોય તે લેહેણદારોમાં તે

બધાને એક સરખા ગણીને તેમનાં પોતપોતાનાં લેહે-
ણાંની રકમપ્રમાણે ફાળે પડતુ વેહેંચી આપવું:

અને તે વેહેંચી આપેલી બાકીઉપર સેંકડે પાંચ ટકા કરતાં વધારે નહીં એવું કોરટ ઠરાવે તે કમીશન પોતાના કામના મેહેનતાણાતરીકે રાખવાને તે વસુલદાર મુખ્તાર છે. (આ રાખેલી કમિશનની રકમ એ વેહેંચી આપવાની રકમ તરીકે ગણવી) અને પછી જો કંઈ વધે તો તે નાદારને અથવા તેના કાયદેસર વારસવકીલને આપવું.

મેહેનતાણા-નો તેનો હક.

વધારો આપી દેવો.

પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે, જે સ્થાનિક પ્રદેશમાં, ૩૨૦ મી કલમપ્રમાણે ઠરાવ જાહેર કરેલો હોય ને તે ઠરાવ અમલમાં હોય તેવા સ્થાનિક પ્રદેશમાં, ખેતીવાડીના કામસારૂ ધારણ કરી હોય અથવા ગણોતે આપી હોય, અથવા સરકારને મેહેસુલ ભરતી હોય એવી સ્થાવર મિલકતનાં વેચાણ વસુલદારે કરવાં નહીં; પણ તેણે નાદારની બીજી મિલકત વેચ્યા પછી, કોરટે-(અ) પત્રકમાં લખેલા લેણદારોનાં લેહેણાંનો ફડચો કરવાને મળી ચુકેલી રકમ બાદ કરતાં બાકી રકમ જે જોઇતી હોય તે રકમ, (બ) નાદારની વેચવાની રેહેલી સ્થાવર મિલકત, તથા (ક) તેનોઉપર કાંઈ બોજા હોય તો તે,—નક્કી કરવા; અને ઉપર લખેલી તપસીલની યાદી કલેકટરને મોકલવી; ત્યારપછી કલમ ૩૨૨ થી ૩૨૫ (બંને સુધાંત) ઉપરથી કલેકટરને મળેલા અધિકાર પૈકી તેને યોગ્ય લાગે તે અધિકાર ચલાવીને તથા તે કલમના ઠરાવ લાગુ હશે તેટલેસુધી તેઓને અનુસરીને, તેણે એપ્રમાણે જોઇતો હોય તે રકમ ઉભી કરવા માંડવું; અને આપ્રમાણે અધિકાર ચલાવ્યાથી તેના હાથમાં જે રકમો આવે તે સઘળી રકમો, કોરટનો હુકમ આવે તે પ્રમાણે બ્યવસ્થા થવાસારૂ કલેકટરે પોતાની પાસે રાખવી.

૩૫૭. કલમ ૩૫૧ અથવા ૩૫૫ પ્રમાણે જે નાદારને છોડી મુક્યો હશે તેને પત્રકમાં દાખલ કરેલા કોઈ કરજને વાસ્તે પકડવામાં અથવા કેદ કરવામાં આવશે નહીં. પરંતુ, (કલમ ૩૫૮ ના ઠરાવને અનુસરીને) પત્રકમાં લખેલા લેહેણદારોનાં લેહેણાંની એક તૃતિયાંશ સુધાની ભરપાઈ થાય ત્યાંહાંસુધી, અથવા ૩૫૧ મી અથવા ૩૫૫ મી કલમ પ્રમાણે છુટકો કરવા બાબત થયલા હુકમની તારિખથી બારવરસ થઈ જાય ત્યાંહાંસુધી, પેહેલાં અથવા પછીથી મેળવેલી (કલમ ૨૬૬ ના પહેલા વિશેષ ઠરાવમાં બતાવેલા વાંનાં શિવાયની તથા વસુલદારને જે મિલકતનો હક્ક પ્રાપ્ત થયો હોય તે શિવાયની) તેની મિલકત કોરટના હુકમથી જપ્ત કરીને વેંચવાને પાત્ર થશે.

છોડીમુકવાનું ફળ.

૩૫૮. પત્રકમાં દાખલ કરેલા કરજની કુલ રકમ બસે રૂપિયા અથવા તે કરતાં ઓછી હોય તો, તે કરજોની બાબતની જાસ્તી જવાબ-

નાદાર જવાબદારીમાંથી મુ

ક્ત થયો એવો ઠરાવ કરવો.

દારીમાંથી સદરહુ પ્રમાણે છોડી મુકેલા નાદારને મુક્ત કરવાનો ઠરાવ કરવાને કોરટ મુખ્તાર છે, પણ પત્રકમાં લખેલા કરજના એક તૃતિયાંશ સુધીની ભરપાઈ થઈ હોય, અથવા છુટકો કરવા બાબતના હુકમની તારિખથી બારવરસ થઈ ગયાં હોય એવી કોઈ પણ બાબતમાં સદરહુ નાદાર સદરહુ પ્રમાણે મુકત થયો એવું કોરટે ઠરાવવું જોઇએ.

અરજદાર દગાબરેલોહોય ત્યારે કામ ચલાવવાની રીત.

૩૫૯. કલમ ૩૫૦ પ્રમાણે ચાલેલી સુનાવણી વખતે એવું શાબિત થાય કે, અરજદારે–

(અ) પોતાની અરજમાં પોતાના દેવાવિશે, અથવા પોતાના કબજામાંની, કે પોતાને મળવાને ઉમેદ હોય તેવી, કે પોતાની વતી તરસ્ટી દાખલ બીજાની પાસે હોય તેવી પોતાની મિલકત વિશે, કંઈ છુપાવવાનો કે જાણીજોઇને કંઈ ખોટી બીના લખવાનો ગુનો કરેલોછે; અથવા

(બ) કંઈ મિલકત દગાબાજીથી છુપાવીછે, કે બીજાને નામે ચઢાવી આપી છે, કે લખાવી છે; અથવા

(ક) અરજીના મજકુર બાબત બીજુ કંઈ કપટ બુદ્ધિનું કૃત્ય કર્યું છે,

તો, તેના, કોઈ લેહેણદારની અરજ ઉપરથી, લખેલો હુકમ કરીને તેને કોરટે કેદની શિક્ષા કરવી. તે શિક્ષા કેદમાં મોકલ્યાની તારિખથી એક વરસ સુધીની કરી શકાય.

અથવા, પોતાને યોગ્ય લાગે તો, કાયદા પ્રમાણે તેના ઉપર કામ ચલાવવાને તેને માજીસ્ટ્રેટને ત્યાં મોકલવાને કોરટ મુખ્તાર છે.

બીજી કોર્ટને ડિસ્ટ્રિકટ કોર્ટના અખ્તયાર આપવાનું.

૩૬૦. સરકારી ગેઝીટમાં જાહેર ખબર આપીને કલમ ૩૪૪ થી ૩૫૯ સુધીમાં (બંને સુધાંત) ડિસ્ટ્રિકટ કોરટને આપેલા અખ્તયાર ડિસ્ટ્રિકટ કોરટ શિવાયની બીજી કોઈ કોરટને આપવાને સ્થાનિક સરકાર મુખ્તયાર છે; અને સદરહુ પ્રમાણે અધિકાર મળેલી પોતાના ડિસ્ટ્રિકટમાં જે કોઈ કોરટ હોય તેને, કલમ ૩૪૪ પ્રમાણે આવેલા મુકદમા મોકલવાને ડિસ્ટ્રિકટ જડજ મુખ્તારછે.

બીજી કોર્ટમાં મુકદમા મોકલવાનું.

સદરહુ પ્રમાણે અધિકાર મળેલી કોઈ પણ કોરટ, તેજ કોરટનું હુકમનામું બજાવવામાં પકડેલા માણસે કલમ ૩૪૪ પ્રમાણે કરેલી કોઈ અરજ, લેવાને મુખ્તયાર છે.

હુકમનામાના દેણદારની મિલકત અઢી હજાર રૂપીઆ કરતાં વધારે

હોય, અથવા તેની ઉપરના પૈસાસંબંધી દાવા પાંચ હજાર રૂપિયા કરતાં વધારે હોય, અથવા સદરહુ મિલકત અથવા તેનો કંઈ ભાગ બ્રહ્મદેશમાંના બ્રિટિશ સરકારના મુલક બાહાર હોય ત્યારે આબાબના કોઈ પણ ઠરાવ, રંગુન, મુલમેન, અકયાબ અને બસઈ શેહેરમાંની હકુમતવાળી કોઈ પણ કોરટને લાગુ નથી.

ભાગ ૨ જો.

પ્રસંગોપાત ઉત્પન્ન થનારાં કામો વિશે.

બાબ ૨૧ મો.

પક્ષકારોનાં મરણ, લગ્ન, અને તેમની નાદારીવિશે.

૩૬૧. વાદીના અથવા પ્રતિવાદીના મરણપછી જો ફરીયાદ કરવાનો હક્ક પોંચતો હોય તો, તે મરણથી ફરિયાદ બંધ પડશે નહીં.

પક્ષકારના મરણ પછી જો ફરીઆદ કરવાનો હક પોંચતો હોય તો, ફરિયાદ બંધ નહી પડે.

દૃષ્ટાંતો.

(અ) ક હયાત હોય ત્યાંસુધી બને વર્ષાસન આપવું એવો બને કની સાથે અ કરાર કરે છે. તે આપવાની જરૂર પાડવાસારૂ અના ઉપર બ ને ક ફરિયાદ કરે છે. હુકમનામા પહેલાં બ ગુજરી જાયછે. આમાં ક ને ફરિયાદ કરવાનો હક્ક પોંચે છે માટે ફરિયાદ બંધ પડતી નથી.

(બ) સદરહુ દ્રષ્ટાંતમાં, બધા પક્ષકારો હુકમનામા પહેલાં ગુજરી જાય છે. બ ને ક એ બેમાં છેલો મૈયત થયો હોય તેના વારસવકીલને ફરિયાદ કરવાનો હક્ક પોંચે છે, એટલેકે તે અ ના વારસવકીલઉપર તે ફરિયાદ ચલાવી શકે.

(ક) આબરૂ લીધા (લાઇબલ) બદલ બ ઉપર અ ફરિયાદ કરે છે. અ ગુજરી જાય છે. આમાં ફરિયાદ કરવાનો હક્ક પોંચતો નથી માટે ફરિયાદ બંધ પડે છે.

(ડ) મિતાક્ષરાના નિયમ લાગુ પડે તેવા અવિભક્ત હિંદુ કુંટુંબનો એક અ માણસ કુટુંબની મિલકતની વેચાણ કરવાની ફરિયાદ કરે છે. નાંની-વયના છોકરા બ ને પોતાનો વારસ મુકીને અં ગુજરી જાય છે. આમાં ફરિ-

યાદ કરવાનો હક્ક બ ને પોંચે છે અને ફરિયાદ બંધ પડતી નથી.

ટીકા—૩૬૧. કોઈ પણ પક્ષકારનું મૃત્યુ થયુંછે એ વાત શાબીત કરવી જોઇએ પુરાવાના કાયદાની ૧૦૭ અને ૧૦૮ કલમ જુઓ હિંદુશાસ્ત્ર પ્રમાણે પરગામ ગયેલાની બાર વરસ સુધી કાંઈ પણ ખબર ન આવે તો તેના મોતનું અનુંમાન કરવામાં આવે છે. (૧૪ મુ. હૈ. આ. ૪૧૨) અમલ દાવા લાવવામાં પણ આ અનુંમાન લાગુ પાડીશકાય છે એમ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું. (ઈ. લૉ. રી. ૧ અલાબાદ ૫૩.

ઘણાવાદીઓ અથવા પ્રતિવાદીઓ પૈકી એક મરણ પામે અને ફરિયાદ કરવાનો હક પોંચતો હોય ત્યારે શી રીતે કરવું.

૩૬૨. એક કરતાં વધારે વાદીઓ અથવા પ્રતિવાદીઓ હોય, અને તેઓમાંનો કોઈ મરી જાય, અને એકલા બાકી રહેલા વાદી અથવા વાદીઓને વાસ્તેજ અથવા એકલા બાકી રહેલા પ્રતિવાદી કે પ્રતિવાદીઓની ઉપરજ ફરિયાદ કરવાનો હક્ક પોંચતો હોય તો, દફતરમાં તેવા મતલબનું લખાણ કોરટે કરાવવું, અને બાકી રહેલા વાદી અથવા વાદીઓની અરજ ઉપરથી, અથવા બાકી રહેલા પ્રતિવાદી કે પ્રતિવાદીઓની ઉપર, તે ફરિયાદનું કામ આગળ ચાલશે.

ટીકા—૩૬૨. દાવાનું કારણ એ શબ્દોનો આ કલમમાં અર્થ દાવો લાવવાનો હક્ક એવો છે જો કે અમુક જમીનના સહઃમાલીક અ અને બ એ બે જણાએ ફેરવાસની નુકશાનીનો દાવો બાંધ્યો હોય અને બ મરીજાય તો અને દાવાનું કારણ ચાલ્યુ રહ્યું છે.

ઘણાવાદીઓ પૈકી એક મરણ પામે અને બાકીનાને તથા મેયતના વારસવકીલને ફરિયાદ કરવાનો હક પોંચતો હોય તો શી રીતે કરવું.

૩૬૩. એક કરતાં વધારે વાદીઓ હોય અને તેમાંનો કોઈ મરી જાય, અને એકલા બાકી રહેલા વાદી અથવા વાદીઓને વાસ્તેજ ફરિયાદ કરવાનો હક્ક પોંચતો ન હોય, પણ તેને અથવા તેમને તથા મરનાર વાદીના કાયદેસર વારસવકીલને મળીને ફરિયાદ કરવાનો હક્ક પોંચતો હોય તો; તે કાયદેસર વારસવકીલની અરજ ઉપરથી, તે મરનાર વાદીની જગાએ દફતરમાં તેનું નામ દાખલ કરવાને કોરટ મુખ્ત્યાર છે. અને બાકી રહેલા વાદી અથવા વાદીઓની તથા તે કાયદેસર વારસવકીલની અરજ ઉપરથી ફરિયાદનું કામ આગળ ચાલશે.

ટીકા—૩૬૩. આ અરજી વાદીના મોતની તારીખથી ૬૦ દીવસના અંદર કરવી જોઇએ.

સને ૧૮૬૦ના ૨૭ના આકટ પ્રમાણે લેહેણું વસુલ કરવાનું સરટીફીકટ મળ્યુ હોય તે સખ્સ મરનારનો કાયદેસર વારસ વકીલ (રીપ્રેઝેન્ટેટીવ) થતો નથી એ સરટીફીકેટથી તેને ફક્ત લેહેણું વસુલ કરવાનોજ હક્ક મળે છે. મરનારની સ્થાવર અગર જંગમ મીલકતને બીજાના કબજામાં હોય તે પાછી મેળવવાનો દાવો બાંધવાને તેથી અધીકાર પ્રાપ્ત થતો નથી. (૮ વી. રી. ૧) અને બીન ફરજને મરનાર હીંદુની વીધવા સ્થાવર મીલકત સંબંધી

દાવા લાવવા કેવી સત્તા છે તે બાબતમાં કાનમાના ઓઅર વી. શીવગંગા નાથનીનો કેસ. ૯ મું. હ. અપીલ ૫૩૯મે જુઓ.

તેમજ શીપન વી. વીઠોજી (૪ મુ. હા રી. ૧૭૮)ના કામમાં એમ ઠરાવવામાં આવ્યુ કે સને ૧૮૨૭ના ૮મો રેગ્યુલેશન પ્રમાણે જે સરટીફીકટ આપવામાં આવે છે તેજેને તે મળ્યુ છે તે સખસ મરનારનો વારસછે તે બાબતનો પ્રથમ દર્શનીક પુરાવો પણ ગણાય નહીં.

હુકમનામુ થયા પછી જો વાદી મરીજાય તો તેના વારસોએ પક્ષકારમાં સામેલ થવાની અરજી ૬૦ દીવસની અંદરજ આપવીજ જોઇએ એમ નથી પણ અપીલ કરવાને વાદીને જેટલી મુદત મળે ને તેટલીજ તેમને મળશે.

દીવ.ની કાઅદાની કલમ ૩૬૩-૩૬૫ અને મુદત કાયદાની રકમ ૧૭૧ હુકમનામુ થયા પછી મરી ગયેલા વાદીની બાબતમાં લાગુ પડતી નથી.ઇ. લો. રી. ૩ મદ્રાસ ૨૩૬.

સને ૧૮૭૭ના ૧૦મા આક્ટની કલમ ૩૬૩ અને ૩૬૫ પ્રમાણે મૈયત વાદીના વારસ વકીલ (રાપ્રેઝેન્ટટીવ તરીકે હક દર્શાવી સામેલ થવાની મુદત મુદતના કાયદાની રકમ ૧૭૧મા દીવસ ૬૦ની આપેલીછે તે હુકમનામાના દેણદારે જે બજાવણી બાબતનું કામ સાફ કર્યું હોય તેમાં શામીલ થઇને ચાલુ રાખવાની બાબતમાં તેના વારસ વકીલને લાગુ પડતી નથી. (ઇ. લો. રી. ૩ મુ. ૨૨૧).

૩૬૪. મૈયત વાદીના કાયદેસર વારસવકીલપણાનો દાવો રાખનાર કોઈ શખસ કોરટને કાયદામાં જે મુદત ઠરાવી હોય તે મુદતમાં અરજ ન કરે તો, બાકી રહેલા વાદી અથવા વાદીઓની અરજ ઉપરથી ફરિયાદનું કામ આગળ ચાલશે; મૈયત વાદીના વારસવકીલે અરજ કરી ન હોય ત્યારે શી. રીતે કરવું.

અને મૈયત વાદીના કાયદેસર વારસવકીલને (જો કોઈ હોય તો) પક્ષકાર કરવામાં આવશે, તથા બાકી રહેલા વાદી અથવા વાદીઓની સાથે સામેલ થઇને તેણે અરજ કરી હોત ત્યારે ફરિયાદનું કામ જે રીતે ચાલ્યું હોત તે રીતે તે ફરિયાદમાં થએલા હુકમનામામાં તેનું પોંચશે તથા તે હુકમનામું તેને લાગુ પડશે.

૩૬૫. એકનો એક વાદી હોય તે અથવા બીજા મુઆ પછી બાકી રહેલો એકનો એક વાદી હોય તે ગુજરી જાય ત્યારે, ફરિયાદ કરવાનો હક પોંચતો હોય તો મૈયતના કાયદેસર વારસ વકીલની અરજ ઉપરથી, તે વાદીની જગાએ દફતરમાં તેનું નામ દાખલ કરવાને કોરટ મુખતિયાર છે. અને તે ઉપરથી ફરિયાદનું કામ આગળ ચાલશે. એકનો એક વાદી અથવા બાકી રહેલો એકનો એક વાદી ગુજ જાય ત્યારે શી રીતે કરવું.

૩૬૬. મૈયત વાદીના કાયદેસર વારસ વકીલપણાનો દાવો રાખનાર કોઈ શખસ કોરટને તેવી અરજ, કાયદામાં જે મુદત ઠરાવી હોય તે મુદતમાં, નહીં કરે તો, ફરિયાદ બંધ પાડવી એવો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. તથા તે ફરિયાદનો જવાબ દેવામાં પ્રતિવાદીને જે ખરચ મૈયત વાદીના વારસવકીલ અરજ ન કરે તો ફરિયાદ બંધ પડે.

થયું હોય તે, પ્રતિવાદી અરજ કરે તો, મૈયત વાદીના માલમીલકતમાંથી તેણે વસુલ કરી લેવાનો હુકમ કોરટે કરવો.

અથવા, પ્રતિવાદીની અરજ ઉપરથી, કોરટની નજરમાં યોગ્ય જણાય તો, ખરચ અથવા બીજી રીતની કરવી ઘટે તેવી શરતોથી, મૈયત વાદીના કાયદેસર વારસ વકીલને બોલાવવાનો, અથવા તકરારી બાબતોનો આખર નિકાલ કરવા સારૂ ફરિયાદનું કામ ચલાવવાનો, અથવા તે બંનેનો, વાજબી લાગે તેવો બીજો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

ખુલાસો:—કોઈ શખ્સ પાસે વારસાનું સરટિફિકેટ અથવા લેહેણું વસુલ કરવાનું સરટીફિકેટ હોય તો, તેટલાજ ઉપરથી તે શખ્સ મૈયતનો કાયદેસર વકીલ થતો નથી. પરંતુ તેવું કોઈ સરટીફિકેટ જેની પાસે હોય, તે શખ્સને તે ઉપરથી મૈયતની કંઈ મિલકત મળે, ત્યારે તે મિલકતની બાબતમાં કાયદેસર વારસવકીલ તરીકે તે જવાબદાર ગણાય.

ટીકા—૩૬૬. જે દહાડે અપીલ કરવાની મુદત પૂરી થતી હતી તે દહાડે જ વાદી મરી ગયો અને વાદીના મુવા પછી બે દહાડે વાદીના છોકરાએ અપીલ દાખલ કરવાની રજા મળવા સારૂ ડીસ્ટ્રીકટ જડજ અરજ કરી પણ તે અરજ મંજુર કરવામાં આવી નહી હાયકોરટને અપીલ કરતાં એમ તે કોરટે જણાવ્યુ કે બાજબી મુદતમાં અરજી કરવામાં આવી હતી પણ આ બાબત કેવળ ડીસ્ટ્રીકટ જડજની હકુમતની છે અને તે ઉપર અપીલ થઈ શકતી નથી. (૧૮ વી.રી. ૨૯૩ વાદી કે અપીલન્ટ હતો તેના મુવા પછી તેની જગ્યાએ પોતાનું નામ દાખલ કરાવવાની અરજી તેના વારસ વકીલે કરી પણ તે મુદત બાહાર છે એમ ગણી આપેલેટ કોરટે રદ કરી અને દાવો કાઢી નાખ્યો તેમાં એમ ઠર્યું કે નીચલી આપેલેટ કોરટના હુકમ ઉપર અપીલ થઈ શકે નહીં. ઈ. લો. રી. ૩ અલાબાદ ૮૪૪.

મૈયત વાદીના વારસવકીલ વિશે તકરાર ઉઠે તો શી રીત કરવું.

૩૬૭. મૈયત વાદીનો કાયદેસર વારસ વકીલ કોણ એ વિશે કંઈ તકરાર ઉઠે તો, તે વાતનો બીજી ફરિયાદમાં નિર્ણય થાય ત્યાં સુધી ફરિયાદ બંધ રાખવાને, અથવા ચાલુ ફરિયાદનું કામ ચલાવવા સારૂ કોને કાયદેસર વારસ વકીલ તરીકે ગણવો એ વાતનો તે ફરિયાદની સુનાવણી વખતે અથવા તે પહેલાં નિકાલ કરવાને કોરટ મુખતિયાર છે.

ઘણા પ્રતિવાદીઓ પૈકી એક મૈયત થાય, અથવા એકનો એક પ્રતિવાદી કે બાકી રહેલો એકનો એક પ્રતિવાદી મૈયત થાય તો શી રીતે કરવું.

૩૬૮. એક કરતાં વધારે પ્રતિવાદીઓ હોય અને તેમાંનો કોઈ હુકમનામા પહેલાં ગુજરી જાય, અને એકલા બાકી રહેલા પ્રતિવાદી અથવા પ્રતિવાદીઓ ઉપરજ ફરિયાદ કરવાનો હક્ક પોંહચતો ન હોય તો,

તથા એકનો એક પ્રતિવાદી અથવા બીજા મરતાં બાકી રહેલો એકનો એક પ્રતિવાદી ગુજરી જાય તોએ ફરિયાદ કરવાનો હક પોંચતો હોય તો,

વાદી જે કોઈ શખ્સને મૈયત પ્રતિવાદીનો કાયદેસર વારસવકીલ કહેતો હોય, અને જેને મઇયતને ઠેકાણે પ્રતિવાદી કરવાના તેની મરજી હોય, તેનું નામ, વર્ણન, તથા રહેવાનું ઠેકાણું લખીને કોરટને અરજ કરવાને તે મુખ્તિયાર છે.

તે અરજ ઉપરથી મૈયત પ્રતિવાદીને ઠેકાણે તે વારસ વકીલનું નામ કોરટે દફતરમાં દાખલ કરવું.

અને સમનમાં એક દિવસ લખીને તે દિવસે ફરિયાદનો જવાબ કરવા સારૂ હાજર થવાને તે વારસ વકીલ ઉપર સમન કાઢવો.

અને ત્યાર પછી, તે વારસ વકીલને જાણે અસલથીજ પ્રતિવાદી કર્યો હોય અને ફરિયાદમાં પ્રથમ ચાલી ગયેલા કામમાં જાણે તે પક્ષકાર હોય તે રીતે, તે મુકદમાનું કામ આગળ ચાલશે.

પરંતુ, એ રીતે પ્રતિવાદી કરેલો શખ્સ, મૈયત પ્રતિવાદીનો હું કાયદેસર વારસ વકલ નથી એવી હરકત લેવાને, અથવા તેવા વારસ વકીલ તરીકે પોતાને ઘટતો હોય તેવો જવાબ કરવાને મુખ્તિયાર છે.

સદરહુપ્રકારની અરજ કરવાને કાયદામાં જે મુદત ઠરાવી હોય તે મુદતમાં વાદી તેવી અરજ ન કરે અને તે મુદતમાં અરજ ન કરવાનું પુરતું કારણ હતું એવી કોરટની ખાત્રી ન કરે તો ફરિયાદ બંધ પડશે.

ટીકા—૩૬૮. પ્રતિવાદીની બાબતમાં ૩૬૮ મી કલમમાં જે ઠરાવ છે તેજ રેસ્પોનડન્ટને લાગુ પડે છે અને અપીલ ચાલતાં જો રેસ્પોન્ડન્ટ મરી જાય તો અપેલેન્ટે કોશીસ કરી એક અગર વધારે માણસોને રેસ્પોનડન્ટની જગ્યાએ દાખલ કરાવવા ઇત્યાદી. ઇ. લો. રી. ૪ મુંબાઈ ૬૫૪.

૩૬૯. સ્ત્રી વાદી અથવા પ્રતિવાદી હોય તેનું લગ્ન થવાથી ફરિઆદ બંધ પડશે નહીં, પરંતુ લગ્ન થયા છતાંએ ફરિયાદનું કામ ચાલીને ફેસલો થાય; અને સ્ત્રી પ્રતિવાદીઉપર હુકમનામું હોય તો તે ઉપરથી, તે એકલીના ઉપર તે બજી શકે.

સ્ત્રી પક્ષકારના લગ્નથી ફરિયાદ બંધ પડશે નહીં.

પોતાની સ્ત્રીએ કરેલા કરજનો કાયદા પ્રમાણે ધણી જવાબદાર થાય એવી તરેહનું કામ હોય તો, કોરટની રજાથી ધણીના ઉપર પણ હુકમનામું બજી શકે, અને સ્ત્રીની તરફનો ફેસલો થાય તો,—તે હુકમનામાના વિષયમાં ધણીને કાયદા પ્રમાણે હક પોંચતો હોય તો કોરટની રજાથી ધણીની દરખાસ્ત ઉપરથી પણ હુકમનામું બજાવવાનો હુકમ થઈ શકે.

ટીકા—૩૬૯. આ બાબતમાં ઇનડીઅન શકશેસન આકટ તથા લગન થયેલી સ્ત્રીઓની મીલકત બાબતનો (સને ૧૮૭૪નો ૩) આકટ જુઓ આ બે આકટ હીંદુબુદ્ધ અને જૈનધર્મ પાળનારાને લાગુ પડતા નથી.

વાદીના દેવાળાને લીધે અથવા દેવું વાળવાની તેની નાદારીને લીધે ફરિયાદને ક્યારે હરકત થાય.

૩૭૦. વાદીના લેહેણદારના લાભને માટે જે ફરિયાદ, કલમ ૩૫૧ પ્રમાણે નીમેલો તેનો અસાઇની અથવા વસુલદાર ચલાવી શકે તેવી ફરિયાદમાં વાદી દેવાળું કાઢે, અથવા દેવું વાળવામાં નાદાર ઠરે તો, તેથી તે ફરિયાદને હરકત થશે નહીં; પરંતુ તે ફરિયાદ ચલાવવાને તથા કોરટ હુકમ કરે તે મુદતમાં તેના ખરચનો જામીન આપવાને તે અસાઇની અથવા વસુલદાર ના પાડે તો હરકત થશે.

અસાઇની ફરિયાદ ચલાવવામાં અથવા જામીન આપવામાં કસુર કરે ત્યારે શું કરવું.

સદરહુ પ્રમાણે હુકમમાં કહી હોય તેટલી મુદતમાં તે અસાઇની અથવા વસુલદાર ફરિયાદ ચલાવવાને તથા જામીન આપવાને કસુર કરે અથવા ના પાડે તો, વાદીએ દેવાળું કાઢ્યું છે અથવા તે નાદાર થયો છે એ સબબથી ફરિયાદ કાઢી નાંખવાની અરજ કરવાને પ્રતિવાદી મુખ્તિયાર છે; અને કોરટ ફરિયાદ કાઢી નાંખવાને, તથા તેનો જવાબ કરવામાં પ્રતિવાદીને થએલું ખરચ તેને અપાવવાને મુખ્તિયાર છે. તે ખરચ વાદીની માલમિલકત ઉપર લેહેણા તરીકે શાબિત કરવું.

બંધ પડવાથી અથવા કાઢી નાખવાથી થવાનું ફળ.

૩૭૧. આ બાબ પ્રમાણે ફરિયાદ બંધ પડે અથવા કાઢી નાંખવામાં આવે તો તેના તેજ દાવાના કારણ ઉપરથી નવી ફરિયાદ ચાલશે નહિ.

બંધ પડ્યાનો અથવા કાઢી નાખ્યાનો હુકમ રદ કરવાની અરજ.

પરંતુ દેવાળીયા અથવા નાદાર અથવા મૈયત વાદીના કાયદેસર વારસ વકીલપણાનો દાવો રાખનાર શખ્સ બંધ થયાનો અથવા કાઢી નાંખ્યાનો હુકમ રદ કરાવવા સારૂ અરજ કરવાને મુખ્તિયાર છે. અને કાંઈ પુરતા કારણનો લીધે તેનાથી ફરિયાદ ચલાવાઇ નોહોતી એમ શાબિત થાય તો, ખરચ અને બીજી રીતની પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી શરતો કરીને બંધ પાડ્યાનો અથવા કાઢી નાંખ્યાનો હુકમ કોરટે રદ કરવો.

ટીકા—૩૭૧. સને ૧૮૫૯ના ૮ મા આકટના કલમ ૧૦૨ પ્રમાણે વાદીના વારસ વકીલે દાવો આગળ ચલાવ્યો નહી એ કારણથી તે દાવો સને ૧૮૬૮માં બંધ પડ્યો છે એમ ઠરાવવામાં આવ્યુ તેજ કારણ ઉપરથી સને ૧૮૮૦માં બીજો દાવો બાંધ્યો જેને દીવાની કાયદાની કલમ ૩૭૧ના બાધ આવશે નહી. ઇ. લો. રી. ૩ મદ્રાસ ૩૧.

એકજ વાદી મરી ગયો હતો અને વાદીના મૃત્યુની તારીખથી દીવસ ૯૦ની અંદર જો દાવો ચાલુ રાખવાને અરજી કરવામાં ન આવે તો તે દાવો બંધ પડે છે અરજી કરવાનો હક થયો ત્યારથી ત્રણ વરસની મુદતમાં કાયદેસર વારસ વકીલની અરજ ઉપરથી દાવો ફરીથી ચાલુ કરી શકાય

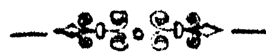
પણ તેણે એમ બતાવી આપવું જોઇએકે દાવા આગળ ચલાવતાં પુરતાં કારણોથી તેને અટકાવ થયો હતો. ઇ. લો. રી. ૫ કલકત્તા. ૧૩૯.

ફરિયાદ ચાલતાં હકસંબંધ બીજાને લખી આપવામાં આવેતો શી રીતે કરવું.

૩૭૨. ફરિયાદ ચાલતાં તેમાંનો કંઈ હક્કસંબંધ બીજાને લખી આપવામાં આવ્યો હોય, ઉત્પન્ન કરવામાં આવ્યો હોય કે મળ્યો હોય તેવે પ્રસંગે, તે હક્કસંબંધ જે શખ્સની પાસે આવ્યો હોય તે શખ્સથી અથવા તે શખ્સનાઉપર, કોરટની રજાથી, ફરિયાદ ચાલી શકે. અને તે શખ્સનું નામ જેની પાસેથી તે હક્કસંબંધ ગયો હોય તેની સાથે સામેલ કરીને અથવા તેને બદલે દાખલ કરીને, જેવી જરૂર હોય તે પ્રમાણે કરીને, ફરિયાદ ચલાવવી. કોરટે રજા આપવી તે બધા પક્ષકારોની સંમતીથી આપવી અથવા તેમને લખી નોટીસ પોંચાડીને તથા તેમની કંઈ હરકતો હોય તો તે સાંભળીને આપવી.

ટીકા—૩૭૨. સને ૧૮૭૭ના ૧૦મા આકટની કલમ ૩૭૨માં દાવો ચાલતાં શબ્દોછે તેનો અર્થ જે દાવામાં છેવટનો હુકમ ન થયો હોય એવો છે. ઇ. લો. રી. ૫ કલકત્તા ૭૨૬.

કોઈ દાવામાં હુકમનામું થયા પછી દાવો આગળ ન ચલાવ્યો તે કારણથી સને ૧૮૭૫ માં દાવો ફાઇલ ઉપરથી દુર કર્યો તેને પાછો ફાઈલ ઉપર લેવરાવવાને કાંઈ પણ ઉપાય કરવામાં આવ્યા નહી સને ૧૮૭૯ વાદી અને પ્રતિવાદી એબે મરણ પામ્યા અને તેજ વરસમાં વાદીના વારસોએ પ્રતિવાદીની મીલકતના વહીવટ કરનાર વિરૂદ્ધ અસલ દાવામાં થયેલુ હુકમનામુ અમલ લાવવા સારૂ દાવો બાંધ્યો સને ૧૮૭૭ના ૧૦મા આકટની કલમ ૧૩ પ્રમાણે અસલ કોરટે દાવો કાઢી નાંખ્યો અપેલેટ કોરટનો એમ મત હતો કે હજી દાવો ચાલુ છે અને તે ફરીથી લાવી શકાય માટે એમ હુકમ કર્યો કે ૩૭૨મી કલમ પ્રમાણે અરજીના રૂપમાં ફરીયાદ અરજી સુધારી આપવા સારૂ વાદીને પાછી આપવી વાદીએ અસલ દાવો પાછો ફેલ ઉપર લઈ ચલાવવો જોઇએ એવી અરજી આપી ત્યારે એમ ઠર્યું કે આ અરજીને ૧૭૮મી કલમ પ્રમાણે મુદતનો બાધ લાગતો નથી. અને આ કલમ લાગે તો એ પણ બાંધવા દેવાની પરવાનગી મળી મુદત ગણવી જોઇએ. ઇ. લો. રી. ૬ કલકત્તા ૬૦.

બાબ ૨૨ મો.

ફરિયાદો કાઢી લેવા તથા માંડીવાળવાવિશે.

નવી ફરિયાદ આણવાની પરવાનગીસાથે વાદીને ફરિયાદ કાઢી લેવા દેવાનો અખત્યાર.

૩૭૩. ફરિયાદ કર્યા પછી કોઈપણ વખતે વાદીની અરજઉપરથી કોરટની ખાત્રી થાય કે,—(અ) રીતીસર કરવામાં કંઈ ખામી હોવાનેલીધે ફરિયાદ નિષ્ફળ થવી જોઇએ, અથવા (બ) વાદીને ફરિયાદ કાઢી લેવાની અથવા પોતાના દાવાનો કંઈ ભાગ છોડી દેવાની રજા આપીને તે ફરિયાદના વિષયની અથવા તે પ્રમાણે છોડી દીધેલા ભાગસંબંધી નવી ફરિયા-

ર આણવાની છુટ આપવાનાં પુરતાં કારણ છે,—તો ખરચ અથવા બીજી રીતની પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી શરતો કરીને તેવી રજા આપવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

તેવી રજાશિવાય વાદી ફરિયાદ કાઢી લે અથવા પોતાના દાવાનો કંઈ ભાગ છોડી દે તો કોરટ ઠરાવે તે ખરચનો તે જવાબદાર થશે, અને તેજ બાબતની અથવા તેજ ભાગસંબંધી નવી ફરિયાદ આણવાનો તેને પ્રતિબંધ થશે.

ઘણા વાદીઓ પૈકી એકને બાકીનાઓની સંમતીશિવાય ફરિયાદ કાઢી લેવાની રજા આપવાનો આ કલમની કોઈ વાતથી કોરટને અખત્યાર મળે છે એમ સમજવું નહીં.

ટીકા—૩૭૩. વાદીએ સને ૧૮૫૯ના ૮મા આકટની કલમ ૯૭ મુજબ નવો દાવો લાવવાની પરવાનગી સહીત દાવો પાછો ખેંચી લેવાની રજા માગી તેમાં મુનસફ અરજ મંજુર કરી પણ સરત ચુકથી નવો દાવો લાવવાની પરવાનગી વીશે અરજ ઉપર શેરો લખવાનું રહી ગયું અને પછી મુનસફે આવી પરવાનગીનો હુકમ કર્યો તેમાં એમ ઠર્યું કે આવો હુકમ કરવાને કાંઈ બાધ નથી આવો હુકમ પેહેલા કરેલા હુકમની ફરી તજવીજમાં કરેલો ગણાય ઇત્યાદી. ૨૦ વી. રી. ૪૦૧

રજા વગર અરજી પાછી ખેંચી લીધી હોય તો જેમ સને ૧૮૫૯ ના ૮ આકટની ૯૭મી કલમ પ્રમાણે તેજ બાબતનો બીજો દાવો લાવવાને બાધ આવતો હતો તેમ આ કલમ પ્રમાણે પણ બાધ આવે. વાદીએ બતાવી આપવુ જોઇએ કે પેહેલાં દાવો ખેંચી લેવાને કોરટની પરવાનગી મેળવી હતી. ૨૦ વી. રી. ૪૧૫.

પેહેલી ફરિયાદથી મુદતના કાયદાને અસર થતી નથી.

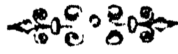
૩૭૪. ગઈ છેલી કલમપ્રમાણે રજા મળ્યાથી, કોઈ નવી ફરિયાદ કરવામાં આવે તેમાં જાણે પ્રથમની ફરિયાદ આણીજ નહોતી તે રીતે મુદતનો કાયદો વાદીને લાગુ પડશે.

ફરિયાદો માંડીવાળવાનું.

૩૭૫. કોઈ પણ કાયદેસર કરારનામું અથવા ખાનગી સમજુત કરીને કોઈ ફરિયાદનો તમામ અથવા થોડો ઘણો તોડ જોડ થાય, અથવા પ્રતિવાદી ફરિયાદના તમામ કે થોડા ઘણા વિષયસંબંધી વાદીનું મન મનાવે, તો તે કરારનામું, સમજુત અથવા મન મનાવવું દફતરમાં દાખલ કરવું, અને ફરિયાદને લાગુ પડે તેટલું તેમાં જે હોય તે પ્રમાણે કોર્ટે હુકમનામું કરવું. અને તે કરારનામામાં સમજુતમાં અથવા મન મનાવવામાં ફરિયાદનો જેટલો વિષય આવી ગયો હશે તેટલા પુરતું તે હુકમનામું આખરનું થશે.

ટીકા—૩૭૫. દાવો ચાલતો હોય અને તેનો ઘરમેળે ચુકાદો થઈ ફેસલો કરવામાં આવ્યો હોય અને તે ખાનગી ચુકાદાના લખાણ પ્રમાણે

હુકમનામુ તૈયાર કરવામાં આવ્યુ હોય તો પક્ષકારોનો હક નકી થઈ ઠરી ચુક્યા એમ ગણાશે અને અસલ દાવાનાં કારણ ઉપરથી દાવો લાવતાં પેહેલાં તે હુકમનામુ રદ કરવુ જોઇએ. આવો ચુકાદો કોરટની બાહાર કરવામાં આવ્યો હોય પણ જો એમ બતાવવામાં આવે કે બંને પક્ષકારોએ ખુશીથી તે ઠરાવ કબુલ કર્યો તોપછી આગળ હક તે ઠેકાણે ખાનગી ચુકાદામાં ઠરેલો હકજ ગણાવવામાં આવશે નોર્થવેસ્ટરન પ્રોવીન્અશ ફુલબેન્ચ. ૧૮૬૭.

બાબ ૨૩ મો.

કોર્ટમાં ભરણું કરવા વિશે.

૩૭૬. લેહેણું અથવા નુકશાન લેવાની કોઈ ફરિયાદમાં ફરિયાદ ચાલતાં કોઈ પણ વખતે, જે રકમથી દાવો પૂરેપૂરો પતી રહેશે એમ પ્રતિવાદીને લાગતું હોય, તે રકમ કોર્ટમાં અનામત મુકવાને પ્રતિવાદી મુખત્યાર છે.

દાવો પતવા સારૂ પ્રતિવાદીએ રકમ અનામત મુકવાનું.

ટીકા—૩૭૬. લેહેણુ અથવા નુંકશાનીના દાવામાં કોરટમાં રૂપીઆ ભરવાની છુટછે પણ પ્રતિવાદીએ કબજે રાખેલી મીલકત પાછી મેળવવાનો અગર તેની કીમત લેવાનો દાવો હોય તો હાવો દાવો લેહેણાનો અને નુકશાનીનો કેહેવાય નહી કેમકે ખાસ મીલકત પાછી આપવાનું પણ કોરટ હુકમનામુ કરે અને તેથી કોરટમાં રૂપીઆ ભરવામાં આવ્યા હોય તો ખાસ તે મીલકત કબજે લેવાનો જે વાદીનો પોતાની મરજી મુજબ હક છે તે જાય પણ જો વાદી મીલકત અગર તેની કીમત અને નુકશાન માગતો હોય તો નુકશાન બાબતના પૈસા તે કોરટમાં ભરી શકેછે. તે આ રૂપૈઆ ભર્યા. એટલે દાવાનું કારણ અને દેવુ અથવા નુકશાનીનો આંકડો ભર્યો હોય તેટલો કબુલ કર્યો એમ ગણાય.

સાધારણ રીતે પૈસા કોરટમાં ન ભર્યા હોય પણ દાવામાં કોઈ ભાગના પૈસા ભર્યા હોય તો તેથી આખો દાવો કબુલ કર્યો ગણાય નહી.

૩૭૭. અનામત મુક્યાની લખી નોટીસ કોરટની મારફત પ્રતિવાદીએ વાદીને આપવી, અને મુકેલી રકમ (કોરટ બીજી રીતે ન ફરમાવે તો) વાદીને તેની અરજ ઉપરથી આપવી.

અનામત મુક્યાની નોટીસ.

૩૭૮. પ્રતિવાદીએ અનામત મુકેલી કોઈ રકમથી દાવો પૂરેપૂરો પતતો હોય કે કંઈ ઓછું પડતું હોય તોપણ, તે મુક્યાની નોટીસ મળે તે તારીખથી તે મુકેલી રકમ ઉપર વાદીને કંઈ બ્યાજ અપાવવામાં નહી આવે.

નોટીસ મળ્યા પછી અનામત મુકેલી રકમ ઉપર વાદીને બ્યાજ અપાવવું નહી.

૩૭૯. પોતાના દાવાનો માત્ર કંઈ ભાગ પત્યા દાખલ તે રકમ વાદી સ્વીકારે તો બાકીને વાસ્તે પોતાની ફરિયાદ ચલાવવાને તે મુખત્યાર

અનામત મુકેલી રકમ વાદી

પોતાના દાવાનો કંઈ ભાગ પત્યાત રીકે સ્વીકારે ત્યા રે શી રીતે કરવું.

છે. અને પ્રતિવાદીએ મુકેલી રકમથી વાદીનો દાવો પૂરેપૂરો પત્યો છે, એમ કોરટ ઠરાવ કરે તો, અનામત મુક્યાપછી થએલું ફરિયાદનું ખરચ તથા તે પહેલાંનું વાદીના દાવાની વધારાની રકમથી થએલું જેટલું ખરચ હોય તે વાદીએ આપવું.

જ્યારેવાદી દાવો પૂરેપૂરો પત્યા તરીકે તે રકમ સ્વીકારે ત્યારે શી રીત કરવું.

પોતાનો દાવો પૂરે પૂરો પત્યા દાખલ તે રકમ વાદી સ્વીકારે તો તે મતલબનું તેણે કોરટને લખીને આપવું; અને તે લખેલું દાખલ કરીને તે પ્રમાણે કોરટે ફેસલો આપવો; અને દરેક પક્ષકારનું ખરચ કોણે આપવું એ ઠરાવવામાં, તે કજીઆમાં કયો પક્ષકાર વધારે ઠપકો આપવા જેવો છે એ વાત કોરટે વિચારમાં લેવી.

દૃષ્ટાંતો.

(અ) અ ને બ ના રૂ. ૧૦૦ દેવા છે રૂપીયાની ઉઘરાણી ન કરતાં તથા ઉઘરાણી કરવાથી જે ઢીલ થશે તેથી પોતાને કંઈ ગેરફાયદો થશે એમ માનવાનુ કારણ ન છતાં તે રકમને વાસ્તે અ ના ઉપર બ ફરિયાદ કરે છે. ફરિયાદ દાખલ થયા પછી અ તે રૂપીયા કોરટમાં ભરે છે. બ તે રકમ પોતાનો દાવો પૂરે પૂરો પત્યા તરીકે સ્વીકારે છે, તોએ કોરટે તેને કંઈ ખરચ અપાવવું ન જોઇએ. કેમ કે તેની તરફનો વાદ વિનાકારણ હતો એમ અનુમાન થાય છે.

(બ) દૃષ્ટાંત (અ) માં કહેલી હકીકતોછતાં અ ના ઉપર બ ફરિયાદ કરે છે. ફરિયાદ દાખલ થયા પછી અ દાવામાં વાંધો લે છે. ત્યાર પછી અ કોરટમાં તે રકમ ભરે છે. બ તે રકમ પોતાનો દાવો પૂરે પૂરો પત્યા તરીકે સ્વીકારે છે. આમાં કોરટે બ નું ખરચ અપાવવું જોઇએ. કેમ કે વાદ ચલાવવો જરૂર હતો એમ અની વર્તણુક બતાવે છે.

(ક) અ ને બ ના રૂ. ૧૦૦ દેવા છે, અને તે રકમ ફરિયાદ થયાશિવાય આપવાને તે ખુશી છે. બ રૂ. ૧૫૦ માગે છે, અને તેટલી રકમની અ ઉપર ફરિયાદ કરે છે. ફરિયાદ દાખલ થયા પછી અ રૂ. ૧૦૦ કોરટમાં ભરે છે, અને બાકીના રૂ. ૫૦ આપવાની તેની જવાબદારી બદલ માત્ર તે વાંધો લે છે. બ તે સો રૂપીયાની રકમ પોતાનો દાવો પૂરે પૂરો પત્યા તરીકે સ્વીકારે છે. કોરટે તેને અનું ખરચ આપવાનો હુકમ કરવો.

બાબ ૨૪ મો.

ખરચને વાસ્તે જામીન માગવા વિશે.

૩૮૦. એકનો એક વાદી અથવા (એક કરતાં વધારે વાદીઓ હોય ત્યારે) બધા વાદીઓ બ્રિટિશ ઇંડિયાની બહાર રેહેનારા છે, અને તે વાદી પાસે અથવા તે વાદીઓ પૈકી કોઇની પાસે ફરિયાદની મિલકત શિવાય પુરતી સ્થાવર મિલકત બ્રિટિશ ઇંડિયામાં નથી એમ, કોઈ ફરિયાદ કરતી વખતે અથવા ત્યાર પછી ફરિયાદનું કામ ચાલતાં કોઈ વખતે કોર્ટને જણાય તો, પોતાને મનથી અથવા કોઈ પ્રતિવાદીની અરજ ઉપરથી, કોઈ પ્રતિવાદીનું થએલું તથા હવે પછી થવાનો સંભવ હોય તે બધું ખરચ આપવાના જામીન, હુકમમાં મુદત ઠરાવીને તે ઠરાવેલી મુદતની અંદર આપો, એમ વાદી અથવા વાદીઓને હુકમ કરવાને કોર્ટ મુખત્યાર છે. ફરિયાદનું કામ ચાલતાં ખરચને સારૂ વાદી પાસેથી જામીન ક્યારે મંગાય.

ટીકા—૩૮૦. રેહેવાનું ઠેકાણું. ( ) એ શબ્દનો અર્થ જે અમુક કાયદામાં તે શબ્દ વાપરેલામાં આવ્યો હોય તે કાયદો ઘડવામાં કાયદા કરતાં રેગો સાહેબુ હતો તે ઉપર આધાર રાખેછે સને ૧૮૭૦ના ૧૦ મા આકટની કલમ ૩૮૦માં રેહેવાનું ઠેકાણું જે લખ્યુ છે તેનો અર્થ એવો છે કે જ્યારે દાવો ચુકે ત્યારે વાદીની જરૂર પડે તે હાજર થઈ શકે તેવો સંભવ છે એવી તરેહનું તેમાં રેહેઠાણ હોવુ જોઇએ ઇત્યાદી. ઇ. લો. રી. ૪ મુંબાઈ ૩૨૭.

૩૮૧. આ પ્રમાણે ઠરાવેલી મુદતમાં તેવા જામીન આપવામાં ન આવે, અને કલમ ૩૭૩ ના ઠરાવ પ્રમાણે વાદી અથવા વાદીઓને ફરિયાદ કાઢી લેવાની રજા આપવામાં ન આવે, તો કોર્ટે તે ફરિયાદ કાઢી નાખવી. જામીન આપવામાં કસુર થાય તો તેનું ફળ.

૩૮૨. કોઈ શખસ એવે પ્રસંગે બ્રિટિશ ઇંડિયા છોડીને જાય કે તે ઉપરથી, ખરચ આપવાનું તેને કહેવામાં આવે ત્યારે તે મળવાનો નહી, એવો વાજબી સંભવ જણાયઃ તો તે કલમ ૩૮૦ ના અર્થ પ્રમાણે બ્રિટિશ ઇંડિયાની બહાર રેહેનારો ગણાશે. બ્રિટિશ ઇંડિયાના બહાર રેહેવાનું.

બાબ ૨૫ મો.

કમિશનવિશે.

અ.—સાક્ષીઓની જબાની લેવાનું કમિશન.

૩૮૩. કોર્ટની હકુમતની સ્થાનિક હદમાં રેહેનારા જે શખસોને કોર્ટમાં હાજર રેહેવાની આ કાયદા પ્રમાણે માફી મળી હોય, અથવા સક્ષીઓની જબાની લેવા સારૂ

કોરટ જે પ્રસંગે કમિશન કાઢી શકે તે.

મંદવાડ કે નબળાઇને લીધે જેઓ કોરટમાં હાજર રહી શકે એવા ન હોય, તેમની સવાલનામાથી અથવા બીજી રીતે જબાની લેવા સારૂ કોઇપણ કોરટ કોઇપણ ફરિયાદમાં કમિશન કાઢવાને મુખ્ત્યાર છે.

ટીકા—૩૮૩. જે સાક્ષી કેદમાં હોય અને ૧૮૬૯ ના ૧૫ મા આકટ (કેદીઓની સાક્ષી વીશેનું) લાગુ પડશે જુબાની આપવા સારૂ ચોકી પેરા સાથે કેદીને કોરટમાં આણવો અગર તેની જુબાની કમીશનથી લેવી.

અમુક કમીશન મુદતની અંદર બજીને નહી આવે તેટલાજ કારણથી કોરટે કમીશન કાઢવાની ના પાડવી જોઇએ આ પ્રશ્નનો વિચાર અરજદારે કરવાનો છે. ૮ બે. લો. રી. અપેન્ડીક્ષ ૧૬ આ કેસમાં એમ ઠરાવ્યુ કે કોરટે કમીશન કાઢવું ના જોઇએ. કાયદા પ્રમાણે કમીશન કાઢવાનું કોરટની મુખત્યારી ઉપર છે.

કમિશન કાઢવાનો હુકમ.

૩૮૪. પોતાની મેળે, કે ફરિયાદનો કોઈ પક્ષકાર, અથવા જેની શાહેદી લેવી હોય તે સાક્ષી સોગનનામાને આધારે અથવા બીજી રીતે અરજ કરે ત્યારે તેવો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

કોરટની હકુમતમાં સાક્ષી રહેતો હોય ત્યારે.

૩૮૫. કમિશન કાઢનારી કોરટની હકુમતની સ્થાનિક હદમાં રહેનારા કોઈ શખ્સની જબાની લેવાનું કમિશન, તે બજાવવાને કોરટને જે કોઈ શખ્સ યોગ્ય લાગે તેના ઉપર, મોકલી શકાય.

કયા શખ્સોની જબાની માટે કમિશન નિકળે તે.

૩૮૬. કોઈપણ કોરટ કોઇપણ ફરિયાદીમાં નીચેના શખ્સોની જબાની લેવાનું કમિશન કાઢી શકે:—

(અ) પોતાની હકુમતની સ્થાનિક હદની બહાર રહેનારા કોઈ શખ્સની,

(બ) જે તારિખે તેમની જબાની કોરટમાં લેવાની હોય તે પહેલાં તે હદ છોડી જવાના હોય તે શખ્સોની; અને

(ક) સરકારના જે લશ્કરી ને મુલકી અમલદારો જડજના અભિપ્રાય પ્રમાણે સરકારી કામમાં ખલેલ પોહચાશિવાય હાજર થઈ શકે નહીં તેમની.

હૈ કોરટ અથવા રંગુનની રિકાર્ડર કોરટ શિવાયની બીજી જે કોઈ કોરટની હકુમતની સ્થાનિક હદમાં તે શખ્સ રહેતો હોય તે કોરટઉપર અથવા કમિશન કાઢનારી કોરટને હૈ કોરટના જે પ્લીડરને નીમવાનું યોગ્ય લાગે તે પ્લીડરઉપર તે કમિશન મોકલવાનો અખ્તયાર છે.

આ કલમપ્રમાણે કોઈ કમિશન કાઢતી વખતે કોરટે ફરમાવવું કે, તે કમિશન પોતાને ત્યાંજ પાછું મોકલવાનું છે કે કોઈ તાબાની કોરટમાં પાછું મોકલવાનું છે.

બ્રિટિશ ઇંડિયામાં ન હોય તેવા સાક્ષીની જબાની લેવાનું કમિશન.

૩૮૭. બ્રિટિશ ઇંડિયાની બાહાર કોઈ ઠેકાણે રહેનારા કોઈ શખ્સની જબાની લેવાસારૂ કમિશન કાઢવાની જે કોરટને અરજ કરવામાં આવી હોય તે કોરટની ખાત્રી થાય કે, તે સાક્ષીની શાહેદી જરૂરની છે તો તે કમિસન કાઢવાને કોરટ મુખ્ત્યાર છે.

કમિશનને અનુસરીને કોર્ટે સાક્ષીની જબાની લેવી.

૩૮૮. કોઈ શખ્સની જબાની લેવાનું કમિશન જે કોરટને મળ્યું હોય, તે પ્રત્યેક કોરટે કમિશનને અનુસરીને તે શખ્સની જબાની લેવી.

ટીકા—૩૮૮. સને ૧૮૭૩ના આકટ ૧૦ (સોગન આપવા બાબતનો) ની કલમ ચાર પ્રમાણે સોગન અથવા પ્રતીજ્ઞા આપવાનો કોરટને અગર કમીશનરને અખ્તયાર છે અને કલમ પાંચ પ્રમાણે સાક્ષીઓની જુબાની પુરાવા કાયદાને અનુસરીને લેવી જોઇએ સાક્ષીઓની મુખજુબાની લેવાની છે કે પક્ષો ઉપરથી તેમની તપાસ કરવાની છે તે વાત કમીશનમાં લખવી જોઈએ.

સાક્ષીઓની જબાની સુધાંત કમિશન પાછું મોકલવું.

૩૮૯. કમિસન બરાબર રીતે બજાવ્યાપછી તે કમિસન મુજબ લીધેલા પુરાવા સુધાંત તે, જે કોરટમાંથી નિકળયું હોય તે કોરટમાં પાછું મોકલવું. પરંતુ કમિશન કાઢવાના હુકમમાં બીજી રીતે ફરમાવ્યુ હોય ત્યારે તે ફરમાવ્યા મુજબ તે પાછું મોકલવું, અને તે કમિશન, તથા તે ઉપર કરેલો રિપોર્ટ, તથા કમિશન પ્રમાણે લીધેલો પુરાવો (નીચેની પહેલી કલમને બાધ ન આવે એવી રીતે) તે ફરિયાદના દફતરનો ભાગ ગણવો.

જબાનીઓ પુરાવામાં ક્યારે વંચાય.

૩૯૦. કમિશન ઉપરથી લીધેલો પુરાવો જે પક્ષકારની વિરૂદ્ધ તે આણ્યો હોય તેની સંમતી શિવાય ફરિયાદમાં પુરાવા દાખલ વાંચવો નહીં, પરંતુઃ—

(અ) શાહેદી આપનાર શખ્સ કોરટની હકુમત બહાર હોય, અથવા મરી ગયો હોય, અથવા મંદવાડકે નબળાઈને લીધે જાતે શાહેદીઆપવાને હાજર રહી શકતો ન હોય અથવા કોરટમાં જાતે હાજર થવાની માફી મળી હોય તો, અથવા.

(બ) ગઈ છેલી રકમમાં કહેલી બાબતો પૈકી કોઇની શાબિતી ન લેવી એમ કોરટની નજરમાં આવે, અને—જે કારણને લીધે કમિશનથી શાહેદી લેવામાં આવી હોય તે કારણ બંધ થયું છે એવી શાબિતી છતાંએ—કોઈશખ્સની શાહેદી ફરિયાદમાં પુરાવા દાખલ વાંચવાને કોરટ અખ્તિયાર આપે તો,

તેવી સંમતીની જરૂર નથી.

કમિશન બજાવવાના તથા પાછાં મોકલવાના ઠરાવો પરરાજ્યની કોરટોએ કાઢેલા કમિશનને લાગુ પડેછે.

૩૯૧. કમિશન બજાવવાના તથા પાછા મોકલવાના પાછળ જે નિયમો કહ્યા તેજ નીચે કહેલી કોરટોએ કાઢેલા કમિશનને લાગુ પડશે;

(અ) જે કોરટો બ્રિટિશ ઇંડિયાની હદની બહાર હોય, અને જે મલીકા માઆઝમાના અથવા ગવર્નર જનરલ ઇન્ કૌન્સિલના હુકમથી સ્થાપેલી હોય તે, અથવા

(બ) બ્રિટિશ ઇંડિયા શિવાયના બ્રિટિશ રાજ્યના કોઈ ભાગમાંની કોરટો, અથવા

(ક) જે તે વખતે મલીકા માઆઝમાની સાથે દાસ્તીમાં હોય તેવા કોઈ પરરાજ્યની કોરટો.

બ.—સ્થાનિક તજવીજ કરવા સારૂ કમિશન.

સ્થાનિક તજવીજ કરવાનું કમિશન.

૩૯૨. કોઈ ફરિયાદમાં અથવા કામમાં તંટાની કોઈ બાબતની સફાઈ કરવા સારૂ અથવા કોઈ મિલકતની બજાર કીંમતકે કોઈ દરમ્યાનની ઉપજ કે નુકશાન કે વારશીક ચોખો નફો નક્કી કરવા સારૂ સ્થાનિક તજવીજ કરવી કોરટને જરૂરની અથવા યોગ્ય લાગતી હોય, અને તે જડજ જાતે સુગમતાથી કરી શકતો ન હોય, તો પોતાને યોગ્ય લાગે તેવા શખસ ઉપર કમિશન મોકલવાને કોરટ મુખતિયાર છે. અને તેમાં એવું ફરમાવવું કે તમારે તે તજવીજ કરીને તેનો કોરટને રિપોર્ટ કરવો.

પરંતુ, આવું કમિશન કયા શખસોને આપવું એ વિશે સ્થાનિક સરકારે કંઈ નિયમ કર્યા હોય ત્યારે તે નિયમો પરમાણે કોરટે ચાલવું પડશે.

ટીકા—૩૯૨. સ્થાનિક તપાસને માટે કમીશન કાઢવુ કે નહી તે કોરટની મુખત્યારી ઉપર છે પોતાને કરવાનું કામ કોરટ બીજાને સોંપી શકે નહી• હક્ક અને કબજા સંબંધી અને જગ્યાની હદ સંબંધીની મુદ્દાની ખરી વાતોની તજવીજ કમીશનને સોંપી શકાય નહીં. તકરારી જગ્યાની સૃષ્ટિકૃત રચના કેવી છે તેની તજવીજ કરવાનું કામ તથા નકશામાં દરશાવેલી જે જમીન છે તે તકરારી જમીન છે કે નહી જે તે ઉપર આવેલી બીજી આજે તપાસ નકી કરવાનું કામ તથા તજવીજ કરતાં ઉપયોગી અને મદદગાર થઈ પડે તેવું કામ કમીશનને સોંપી શકે. (૨૩ વી. રી. ૨૮૬).

૩૯૩. પોતાને જરૂર જણાય તેવી સ્થાનિક તપાસ કર્યા પછી તથા પોતે લીધેલો પુરાવો લખી લીધા પછી કમિશનરે તે પુરાવો તથા તેની સાથે પોતાનો લખેલો રિપોર્ટ પોતાની સહી કરીને કોરટમાં મોકલવો. કમિશનરે કામ કરવાની રીત.

કમિશનરનો રિપોર્ટ તથા તેણે લીધેલો પુરાવો (પણ રિપોર્ટશિવાયનો પુરાવો નહીં) એ ફરિયાદમાં પુરાવો ગણાશે, તથા તે દફતરનો ભાગ ગણાશે. પરંતુ કમિશનરને સોંપેલી અથવા તેના રિપોર્ટમાં કહેલી કોઈ બાબતવિશે, અથવા તેની તજવીજ કરવાની રીત વિશે કોરટ અથવા કોરટની રજાથી ફરિયાદનો કોઈ પક્ષકાર ખુલી કોરટમાં ખુદ કમિશનરની જબાની લેવાને મુખત્યાર છે. રિપોર્ટ અને જબાનીઓએ ફરિયાદમાં પુરાવો ગણાશે. ખુદ કમિશનરની જબાની લેઈ શકાય.

ટીકા—૩૯૩. પુરાવાના આકટની ૩૩મી કલમ પ્રમાણે તે કલમમાં કહીછે તે હકીકત ન હોય તો જુબાનીઓ વીગેરે પુરાવામાં લેવાય નહીં આ કલમ પ્રમાણે તે હકીકત ન હોય તોપણ જુબાનીઓ પુરાવામાં ગણી કમીશનના રીપોર્ટ ઉપર કોરટે અભિપ્રાય આપવાનો છે.

અમુક સખસ કમીશનરની આગળ આવી હાજર થતો નથી તે કમીશનરના રીપોર્ટ વિરુદ્ધ વાંધો ન લઈ શકે તેમ નથી (૭ વી. રી. ૧૪૦) પણ જ્યારે પક્ષકારને કમીશનરની જુબાની લેવાનો લાગ હતો તે લાગ ખોયો હોય તે પછી પાછળથી રીપોર્ટમાં વાંધો લીધો હોય તો તે રદ કર્યો તે વાજબી છે. (૧ વી. રી. ૨૫૪).

કુ.—હિસાબ તપાસવાનાં કમિશન.

૩૯૪. કોઈ ફરિયાદમાં હિસાબ તપાસવાની કે નક્કી કરવાની જરૂર હોય તો, પોતાને યોગ્ય લાગે તેવા શખ્સને તે તપાસ અથવા નક્કી કરવાનું ફરમાવીને તેનાઉપર કમિશન મોકલવાને કોરટ મુખત્યાર છે. હિસાબ નક્કી કરવા તથા તપાસનું કમિશન.

ટીકા—૩૯૪. ૩૯૪મી કલમ પ્રમાણે હીસાબ તપાસવાને નીમેલા કમીશનરને આપવાની ઠરાવેલી રકમ પક્ષકાર ન ભરે અથવા ભરવાની ના પાડે તો તે કારણથી દાવો કાઢી નાંખવાની કોરટને સત્તા નથી હીસાબ તપાસવાને સારૂ નીમાયલા કમીશનરને મેહેનતાણા બદલ આપવાની રકમ નકી હોવી જોઇએ અને તે દર મહીને આપવાની જોઇએ નહીં. ઇ. લો. રી. ૨ મદ્રાસ ૨૫૯.

હીસાબ તપાસવા સારૂ ક્યારે કમીશન કાઢવુ ઇત્યાદી બાબતમાં ઇ. લો. રી. ૬ કલકત્તા ૭૫૪મે પાને ફેસલો છે તે જુઓ.

૩૯૫. જરૂર જણાય તેવા કામના કાગળ તથા જરૂર જણાય તેવા તપશીલવાર હુકમો કોરટે કમિશનરને આપવા, કોર્ટે કમિશનરને જરૂરના હુકમો આપવા.

અને તપાસ કરવામાં કમિશનર જે કામ ચલાવે તેજ માત્ર તેણે મોકલવું, કે તપાસને વાસ્તે તેને સોંપેલી બાબત ઉપર તેણે પોતાનો અભિપ્રાય પણ લખી મોકલવો, એ વિશે હુકમોમાં સ્પષ્ટરીતે જણાવવું.

કમિશનરે આગળ ચાલેલું કામ કોર્ટે પુરાવામાં લેવું અથવા જાસ્તી તપાસ કરવાને ફરમાવવું.

કમિશનરે આગળ ચાલેલું કામ કરિયાદમાં પુરાવામાં લેવાશે. પરંતુ તે કામથી કોરટને નારાજી થવાનું કારણ હોય તો જરૂર હોય તેવી જાસ્તી તપાસ કરવાનું કોરટે ફરમાવવું.

૬.—ભાગ પાડવાનાં કમિશન.

સરકારને મેહેસુલ ન ભરતી હોય તેવી સ્થાવરમિલકતના ભાગ પાડવાનું કમિશન.

૩૯૬. સરકારને મેહેસુલ ભરનારી ન હોય તેવી સ્થાવર મિલકતની કાંઈ કરિયાદમાં ભાગ પાડવાની કોરટને જરૂર જણાય તો, તે મિલકતની સાથે કયા કયા શખ્સો સંબંધ રાખે છે અને તેમાં તેમના શા શા હક છે એ નક્કી કર્યાપછી, તે હકપ્રમાણે ભાગ પાડવાસારૂ પોતાને યોગ્ય જણાય તે શખ્સોઉપર કમિશન મોકલવાનેકોરટ મુખ્તાર છે.

કમિશનરે કામ શી રીતિ કરવું તે.

કમિશનરોએ મિલકત તપાસીને નક્કી કરવી, અને કમિશન કાઢવાના હુકમમાં ફરમાવ્યા હોય તેટલા તે મિલકતના હિસ્સા પાડવા. અને તે હિસ્સા પક્ષકારોને વેંચી આપવા, અને જો હિસ્સાની કિંમત બરોબર કરવાસારૂ એક બીજાને આપવાની રકમ ઠરાવવાનો સદરહુ હુકમમાં અખત્યાર આપ્યો હોય તો તેમ કરવાને તે મુખ્તાર છે.

પછી કમિશનરોએ રિપોર્ટ તઇયાર કરીને તે ઉપર શહી કરવી, અથવા (તે એક મત ન થઈ શકે તો) જુદા જુદા રિપોર્ટ કરવા. તેમાં દરેક પક્ષકારનો હિસ્સો ઠરાવવો અને દરેક હિસ્સો (જો સદરહુ હુકમમાં તે રીતિ ફરમાવ્યું હોય તો) માપણી તથા ચતુઃસીમાથી ઓળખાવવો. તે રિપોર્ટ અથવા રિપોર્ટો કમિશનની સાથે જોડીને કોરટને મોકલવા. અને તે રિપોર્ટ અથવા રિપોર્ટો વિશે પક્ષકારો જે કંઈ હરકત લે તે સાંભળ્યા પછી કોરટે તે રદ કરી નવું કમિશન નીમવું, અથવા (કમિશનરો પોતાના રિપોર્ટમાં એકમત થતાહોય તો) તે પ્રમાણે હુકમનામું કરવું.

ટીકા—૩૯૬. મીલકતની વેહેચણીના દાવામાં સબારડીનેટ જડજે વેંચણી કરી આપવા સારૂ અમીનને નાંમ્યો અમીને રીપોટ કર્યો અને ગુણદોષ ઉપર પ્રતિવાદીએ તે રીપોટ વીરૂદ્ધમાં ધાલી લીધો પણ છેવટ પ્રોસીડીંગ પ્રતિવાદીએ કબુલ કર્યાથી તે રીપોટ મંજુર કરવામાં આવ્યો ડીસ્ટ્રીક્ટ કોરટને અપીલ કરતાં પ્રતિવાદીએ એવી તકરાર ઉઠાવી કે અમીનની નીમણુક ગેરકાયદે છે તેમાં એમ ઠર્યું કે આટલે દરજે રીપોર્ટ કબુલ કર્યા પછી હવે પ્રતિવાદી વાંધો ઉઠાવી શકતો નથી પોન્ટીફેક્ષ જસ્ટીસનો એમ મત છે કે વહેચણીના દાવામાં કોરટે ૩૯૬મી કલમ પ્રમાણે પોતાને યોગ લાગે તેવો કમીશનર વેહેચણ કરી આપવા સારૂ નિમવાને સારૂ મુખ્તાર છે કલમમાં "કમીશનરો"છે પણ વેચાણ કરવા સારૂ એકથી વધારે ક-

મીશનરો નિમવાની જરૂર નથી કેમકે જનરલ કલૌઝીસ આક્ટને અન્વયે કમીશનરો બહુ વચનમાં છે તે શબ્દ એક વચનમાં વાંચી શકાય ઈત્યાદી ઇ. લૉ. રી. ૭ કલકત્તા ૩૧૮.

ઈ.—સામાન્ય ઠરાવ.

૩૯૭. જે પક્ષકારની અરજ ઉપરથી અથવા જેના લાભને માટે કમિશન કાઢવું હોય તેણે કમિશનના ખરચને વાસ્તે કોરટને વાજબી લાગે તે (જો કોઈ હોય તો) રકમ કોરટ નીમે તે વખતની અંદર કોરટમાં ભરવી, એવો આ બાબ પ્રમાણે કોઈ કમિશન કાઢ્યા પહેલાં હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. કમિશનનું ખરચ કોરટમાં ભરવું.

૩૯૮. કમિશનર નીમવાના હુકમમાં બીજી રીતે ફરમાવ્યું ન હોય તો આ બાબપ્રમાણે નીમેલો કોઈ કમિશનર નીચેપ્રમાણે કરવાને મુખત્યાર છે, એટલે:— કમિશનરોના અખત્યાર.

(અ) પક્ષકારોની પોતાની, તથા તેઓ અથવા તેઓમાનો કોઈ જે સાક્ષીને હાજર કરે તેની, તથા પોતાને સોંપેલી બાબતમાં જે કોઈ બીજા શખસને બોલાવીને તેની શાહેદી લેવી કમિશનરની નજરમાં યોગ્ય જણાય તે શખસની શાહેદી લેવાને:

(બ) તજવીજ કરવાની બાબતને લાગુ પડે તેવા દસ્તાવેજો અને બીજી વસ્તુઓ મગાવીને તપાસવાને:

(ક) હુકમમાં કહેલી કોઈ જમીન અથવા ઈમારતમાં કોઈપણ વાજબી વખતે દાખલ થવાને.

૩૯૯. સાક્ષીઓને સમન કાઢવા બાબત, તેમના હાજર રહેવા બાબત, તેમની જબાની બાબત તથા તેમના ભથા બાબત, અને તેમને શિક્ષા કરવા બાબત આ કાયદામાં જે ઠરાવો છે તે, આ બાબ પ્રમાણે શાહેદી આપવાનું અથવા દસ્તાવેજ હાજર કરવાનું જે સખસોને કહ્યું હોય તેમને લાગુ પડશે. પછી જે કમિશનની બજાવણીમાં તેમને એ રીતે કહ્યું હોય તે કમિશન બ્રિટિશ ઈંડિયાની હદની અંદરની કે તે હદની બહારની કોઈ કોરટે કાઢ્યું હોય તેની ચિંતા નહી. કમિશનરની રૂબરૂ સાક્ષીઓએ હાજર રહેવા વિશે, જબાની આપવા વિશે તથા તેમને શિક્ષા કરવા વિશે.

આ કલમના કારણ સારૂ કમિશનર એ દિવાની ન્યાયાધિકારની કોરટ ગણવામાં આવશે.

૪૦૦. આ બાબ પ્રમાણે કમિશન કાઢવામાં આવે ત્યારે કોરટે ફરમાવવું કે પક્ષકારોએ પોતે અથવા પોત પોતાના મુખત્યારો કે પ્લીડરોની મારફતે કમિશનરની રૂબરૂ હાજર થવું. કમિશનરની રૂબરૂ હાજર થવાને કોરટે પક્ષકારોને ફરમાવવું.

પક્ષકારો તે પ્રમાણે હાજર ન થાયતો કમિશનર એકતરફી કામ ચલાવે. એકતરફી કામ ચલાવવાનું.

ભાગ ૩ જો.

ખાસ પ્રસંગની ફરિયાદો વિશે.

બાબ ૨૬ મો.

નાદારોની ફરિયાદો.

નાદારીમાં ફરિયાદો આણી શકાય.

૪૦૧. નીચેના નિયમોને અનુસરીને નાદારીમાં કોઈ ફરિયાદ આણી શકાય.

ખુલાસો:—આવી ફરિયાદ કરવામાં ફરિયાદ અરજીને વાસ્તે કાયદામાં ઠરાવેલી ફી ભરવા જેટલાં કોઈ સખસ પાસે પુરતાં સાધન નહોય અથવા, જ્યાં તેવી ફી ન ઠરાવી હોય ત્યાં, ફરિયાદના વિષય તથા તેનાં જરૂરીયાત પેહેરવાનાં વસ્ત્રશિવાય તેની માલકીની સો રૂપીયાની મિલકત ન હોય, ત્યારે તે સખસ ફરિયાદ કરવાને નાદાર કહેવાય.

ટીકા—૪૦૧. ઇષ્ટમીત્ર જો નાદાર હોય તો તેપણ નાદારી રીતે દાવો દાખલ કરી શકે. પણ જો ઇષ્ટમિત્ર નાદાર નહોય તો નાદારીમાં તેનાથી દાવો લાવી શકાય નહી. (૧૧ બે. લો. રી. ૩૭૩) નાદારીમાં દાવાનો બચાવ કરવા બાબતના આ કાયદામાં કોઈ ઠરાવ નથી. વાદીને આ હક્ક છે. તેનુ કારણ દાવાનો સ્ટાંપ દાવા દાખલ કરતી વખતે ન ભરવો પડે તેજ છે પ્રતિવાદીને એવા સ્ટાંપ ભરવાની જરૂર નથી.

રીત મુજબ દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો; પ્રતિવાદીએ પોતાની હકીકત આપી અને એક પ્રતિવાદીની માંદગીના સબબથી સુણાવણી મુલતવી રહી. પછીથી વાદીએ નાદાર તરીકે દાવો આગળ ચલાવવાની પરવાનગી માગી. તેમાં એમ વાંધો લેવામાં આવ્યો એ પ્રમાણે કરી શકાય નહી. તેમાં આ દાવો નવો દાવો નાદાર તરીકે લાવવાની પરવાનગી સહીત પાછો ખેંચી લેવો જોઇએ. પોન્ટીફેક્ષ જસ્ટીસનો એવો મત થયો કે દાવો આગળ ચલાવવા દેવો કેમકે નાદારીમાં દાવા લાવવાની પરવાનગી આપવાની કોરટને મુખત્યારી છે તેમાં તેવો દાવો આગળ ચલાવવાની પરવાનગી આપવાની સત્તાનો સમાસ થાય છે. ઇં. લૉ. રી. ૨ કલકત્તા ૧૩૦.

નાદારીમાં દાવો દાખલ કરવાની પરવાનગીની અરજી આપી હોય તો તે તારીખથી તે દાવો દાખલ કર્યો એમ ગણાશે. પણ જે તારીખે તે અરજ મંજુર કરી તે ઉપર નંબર ચઢાવી તે અરજી રજીષ્ટર કરી તે તારીખથી નહી. મુદત ગણવામાં પેહેલી કહેલી તારીખ ગણવી જોઇએ. ૪ મુ. હા. રી. ૩૯.

સગીર નાદાર તરફથી તેનો ઇષ્ટમિત્રે દાવો દાખલ કર્યો. ઇષ્ટમિત્ર પણ નાદારજ હતો. તેમાં એમ ઠર્યુંકે દાવો નિષ્ફળ જાય તે કારણથી ઇષ્ટમિત્ર ઉપર ખરચ ચઢાવવું જોઇએ નહી. (૨૫ વી. રી. ૩૧૬).

પોતે નાદાર છે એટલુંજ નહી પણ ઇષ્ટમિત્ર પણ નાદાર છે અને ઇષ્ટમિત્ર તરીકે કામ કરવા બીજો કોઈ પૈસાવાળો સખ્સ મળતો નથી એવા પુરાવા આપે નહી ત્યાંસુધી કોઈ સગીરને નાદારીમાં દાવો દાખલ કરવાની પરવાનગી ન આપવી એવો જે ઈંગ્રેજી કાયદાનો નીયમ છે તે નિયમ દીવાની કાયદામાં છે નહી અને તેના વિધાનોમાંથી અનુમાને કરી કાઢી શકાતો પણ નથી. ઈ. લો. રી. ૩ મદ્રાસ. ૩.

૪૦૨. નાત બહાર કાઢ્યા બાબત, આબરૂ લીધા (ડીફેમેશન) બાબત આળ ચઢાવ્યા બાબત, ગાળ દીધા બાબત, અથવા હુમલો કર્યા બાબત નુકશાનીનો બદલો મળવા સારૂ નાદારીમાં કોઇ ફરિયાદ ચાલશે નહી. કઈ ફરિયાદો વિશે અપવાદ છે તે.

૪૦૩. નાદાર તરીકે ફરિયાદ કરવાની પરવાનગીની અરજ લખેલી કરવી. અને ફરિયાદ અરજીઓમાં કલમ ૫૦ પ્રમાણે જે વિગતો લખવાની કહીછે તે તેમાં લખવી. અરજદારની સ્થાવર અથવા જંગમ જે કંઇ મિલકત હોય તેનું, તેની આશરે કીમત સુધાંતનું એક પત્રક તેની સાથે જોડવું, અને ફરિયાદ અરજી ઉપર સહી કરવા વિશે તથા તેના સાચાપણાના એકરાર કરવા વિશે પાછળ જે રીત કહીછે તે રીતે તે ઉપર સહી તથા સાચાપણાના એકરાર કરવા. અરજ લેખી કરી. અરજમાં લખવાનો મજકુર.

૪૦૪. કલમ ૩૬ માં ગમે તેમ કહેલું હોય તે છતાં એ, અરજદારે પોતે જાતે કોરટને અરજ આપવી. પરંતુ કલમ ૬૪૦ અથવા ૬૪૧ પ્રમાણે કોરટમાં હાજર થવાની તેને માફી મળી હોય તો, તે અરજ બાબત બધા અગત્યના સવાલોના જવાબ દેઈ શકે તેવો યોગ્યરીતે અખત્યાર મળેલો મુખત્યાર તે અરજ આપી શકે. અને જે ધણીનો તે મુખત્યાર હોય તે ધણી જાતે હાજર થયો હોત ત્યારે તે ધણીની જે રીતે જબાની લેઈ શકાય તે રીતે તે મુખત્યારની જબાની લેવાય. અરજ આપવાનું.

ટીકા—૪૦૪. કોરટમાં હાજર થવાની નાદારને માફી હોય તોપણ તેણે અરજી જાતે પોતે આપવી જોઇએ તે અવશ્ય છે. ૪ મુ. હા. રી. ૯૧.

જ્યારે નાદારને કલમ ૬૪૦ અને ૬૪૧ મુજબ કોરટમાં હાજર થવાની માફી હોય અને યોગ્ય અધિકાર મળેલા એજન્ટે અરજી આપી હોય તો તે એજન્ટ પણ નાદારજ જોઇએ એવી કાંઈ જરૂર નથી. ૩ વી. રી. ૨૦

પણ આવો એજન્ટ વકીલ હોઈ શકે. ૧૫ વી. રી. ૧૯૮. અને આવા વકીલે ખાસ મુખત્યારનામું આપવું જોઈએ સાધારણ વકીલાતનામું ચાલે નહી. ૨૧ વી. રી. ૩૦૮.

૪૦૫. કલમ ૪૦૩ અને ૪૦૪ માં કહ્યા પ્રમાણે અરજ તૈયાર કરી ન હોય અથવા આપી ન હોય તો કોરટે તે નામંજુર કરવી. અરજ નામંજુર કરવાનું.

૪૦૬. અરજ રીતસર લખીને બરાબર રીતે આપી હોય ત્યારે પોતાને યોગ્યલાગે તો, દાવાના ગુણદોષ વિશે તથા અરજદારની મીલકત અરજદારની જબાની.

વીથી અરજદારની અથવા અરજદારને મુખત્યાર મારફતે હાજર થવાને રજા આપી હોય ત્યારે,—તેના મુખત્યારની જબાની લેવાને જડજ મુખત્યાર છે.

જો મુખત્યારે અરજ આપી હોય તો, કમિશનથી અરજદારની જબાની લેવાનું કોરટ ફરમાવે.

મુખત્યારે અરજ આપી હોય ત્યારે, પોતાને યોગ્ય લાગે તો, આ કાયદાના ઠરાવ પ્રમાણે ગેરહાજર હોય તેવા સાક્ષીની જબાની જે રીતે લેવાય છે તે રીતે, કમીશન મારફત અરજદારની જબાની લેવી, એમ હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

અરજ નામંજુર કરવાનું.

૪૦૭. કોરટને એવું માલમ પડે કેઃ—

(અ) અરજદાર નાદાર નથી, અથવા

(બ) અરજ આપ્યા પહેલાંના લાગલાગ બે માસની અંદર અરજદારે દગાબાજીથી અથવા આ બાબનો ફાયદો મેળવવાના વિચારથી કંઈ મિલકત આપી કે વેચી દીધી છે, અથવા

(ક) અરજદારે લખેલી બાબતો ઉપરથી તેનો તે કોરટમાં ફરિયાદ કરવાનો હક્ક જણાતો નથી, અથવા

(ડ) કરવા ધારેલી ફરિયાદના વિષયના સંબંધમાં તેણે કોઈ એવા કરાર કર્યો છે કે તેથી તે વિષયમાં બીજા કોઈ શખ્સનું કંઈ લાગતું વળગતું થાય છે,

તો કોરટે તે અરજ નામંજુર કરવી.

ટીકા—૪૦૭. આ કલમ પ્રમાણે અરજદાર અગર તેના એજન્ટની જુબાની લેવાની છે. અરજદારના સાક્ષીઓના લેવાની નથી. ૨૫ વી. રી. ૭૪

આ કલમ પ્રમાણે અરજી નામંજુર કરવામાં આવી હોય તો તે ઉપર અપીલ નથી. ૨૪ વી. રી. ૬૨.

અરજદારની નાદારીનો પુરાવો લેવા સારૂ ઠરાવેલા દિવસની નોટીસ.

૪૦૮. કલમ ૪૦૭ માં કહેલા કોઈ સબબથી અરજ નામંજુર કરવાનું કંઈ કારણ કોરટને જણાય નહિ તો, પોતાની નાદારી શાબિત કરવામાં અરજદાર જે પુરાવો આપે તે લેવાને તથા તેની ગેરશાબિતીમાં જે પુરાવો આપવામાં આવે તે સાંભળવાને કોરટે એક દિવસ ઠરાવવો. (તે દિવસ બાબતની ઓછામાં ઓછા દશ દિવસ પહેલાં સામા પક્ષકારને તથા સરકારી પ્લીડરને નોટીસ આપવી).

સુનાવણી વખતે કામ ચલાવવાની રીત.

૪૦૯. તે પ્રમાણે ઠરાવેલ દિવસે અથવા ત્યાર પછી અનુકુળ પડે તેમ જલદી બેમાંથી ગમે તે પક્ષકારે હાજર કરેલા (જો કોઈ હોય તો) સાક્ષી કોરટે તપાસવા. અને અરજદારની અથવા તેના મુખત્યારની ઉલટ—તપાસણી કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. અને તેમની શાહેદીના મતલબનું એક ટીપણ કોરટે કરવું.

આ ઠેકાણે ઠરાવ્યા પ્રમાણે કોરટે લીધેલો (કોઈ હોય તો) પુરાવો તથા અરજ વાંચવાથીજ કલમ ૪૦૭ માં કહેલી કોઈ હરકતો અરજદારને લાગેછે કે નહિ એ વિશે પક્ષકારો જે દલીલો કહે તે કોરટે સાંભળવી.

પછી અરજદારની નાદાર તરીકે ફરિયાદ કરવાની અરજ કોરટે મંજુર રાખવી કે મંજુર કરવાને ના પાડવી.

ટીકા—૪૦૯. જડજે પોતેજ જુબાનીઓ લેવી જોઇએ. ૧ મું. ૧૦૨ ૪૦૭ મી કલમમાં જે જે બાબત કહેલી છે તે બધીના સબંધમાં તજવીજ થવી જોઇએ. ફકત નાદારીની બાબતનાજ સવાલ હોવા જોઇએ એમ નહી. ૧૪ વી. રી. ૨૮૧

નાદારીની અરજ ના મંજુર કર્યા પછી તેની ફરી તજવીજમાં કોરટ ક્યા સુધીમાં લેઈ શકેછે તે વાત શક ભરેલી છે. ૧૧ વી. રી. ૨૨ પણ ૭ વી. રી. ૪૮૯ પાને જુઓ.

સન ૧૮૭૭ના ૧૦ મા આકટની કલમ ૪૦૯ પ્રમાણે નાદારીમાં દાવો ચલાવવાની પરવાનગી ન આપવાનો હુકમ થયો હોય તો કલમ ૬૩૮ પ્રમાણે તેની ફરી તજવીજ થઈ શકેછે. કલમ ૪૧૩ માં જે લખેલુંછે તેથી જે શખસના વિરૂદ્ધ આવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યોહોય તેને ફરી તજવીજ કરવાની અરજી આપવાનો હક છે તેના હકને બાધ આવતો નથી. ફરી તજવીજમાં અરજદારે હુકમની નકલ અને હરકતનું ટીપણ દાખલ કરવું જોઇએ. ઈ. લો. રી. ૪ મુંબઈ ૪૧૪

૪૧૦. અરજ મંજુર કરવામાં આવે તો તેના ઉપર નંબર પાડીને તે નોંધવી, અને ફરિયાદમાં તે ફરિયાદ અરજી તરીકે ગણવી. અને ૫ મા બાબ પ્રમાણે માંડેલી ફરિયાદ તરીકે બધી રીતે તે ફરિયાદનું કામ આગળ ચાલશે. પરંતુ કોઈ અરજીબાબત, કે વકીલની નેમણુક બાબત કે ફરિયાદને લગતા બીજા કામ બાબત (પ્રોસેસ બજાવવાને જે ફી આપવી પડે તે શિવાય) કંઈ કોરટ ફી વાદીને આપવી પડશે નહિ.

જો અરજ મંજુર કરવામાંઆવે તો શી રીતે કરવું.

ટીકા—૪૧૦. નાદાર તરીકે દાવો કરવાની પરવાનગીની અરજી જો મંજુર કરવામાં આવે તો તે દાવાની અરજી ગણાશે અને જે દાહાડે તે અરજી આપી તે દાહાડો દાવાની અરજી દાખલ કર્યાની તારીખ ગણાશે (સન ૧૮૭૭ ના આકટ ૧૫ કલમ ૪.)

પણ જ્યારે નાદાર તરીકે દાવો કરવાની પરવાનગીની અરજી ઉપર નંબર નાંખ્યાં તેને રજીષ્ટર કરી; તે રજીષ્ટર કરવાનું કારણ અરજ નાદાર માલુમ પડ્યો એ નહી હતું. પણ તેણે નાદાર તરીકે દાવો કરવાનો હક છોડી દીધો અને યોગ્ય સ્ટાંપ કારટમાં ભર્યા તે કારણ હતું. આમ હોય તો જે તારીખે સ્ટાંપ ભર્યા તે તારીખ ફરીયાદ અરજી રજુ કર્યાની અને દાવો દાખલ કર્યાની તારીખ ગણાશે. નાદારી અરજી દાખલ કરી તે તારીખ નહી ગણાય. ઈ. લો. રી. ૧ અલાહાબાદ ૨૩૦

પ્રોસેસ ફી અગર સાક્ષીઓને ખોરાકીના પૈસા ન આપવાની અગર જો તે બ્રીટીસ ઇંડીયાની બહાર રહેતો હોય તો જામીન ન આપવાની અગર પુરાવામાં જે દસ્તાવેજો તે દાખલ કરે તેના ઉપર ફી ન આપવાની તેને છુટ નથી.

નાદાર જીતે ત્યારે ખરચ.

૪૧૧. ફરિયાદમાં વાદી જીતે તો, નાદાર તરીકે ફરિયાદ કરવા ન દીધી હોત ત્યારે તેને કેટલી કોરટ ફી ભરવી પડત તેનો કોરટે હિસાબ ગણવો. અને તે રકમ દાવાના વિષય ઉપરનો પહેલો બોજો ગણાશે. અને

કોરટ ફી વસુલ કરવાનું.

હુકમનામામાં જે પક્ષકારને તે રકમ આપવાનું ફરમાવ્યું હશે તેની પાસેથી પણ, ફરિયાદનો ખરચ આ આકટપ્રમાણે જે રીતે વસુલ કરવામાં આવે તે રીતે, સરકાર વસુલ કરશે.

ટીકા—૪૧૧. અરજી સંબંધી મુદતના કાયદાના જે ઠરાવ છે તે સરકારને પણ લાગુ પડે છે અને તેથી હુકમનામામાં કોરટ ફી આપવાનો જેને હુકમ થયો હોય તેની પાસેથી તે રકમ વસુલ કરવાને ૪૧૧ મી કલમ પ્રમાણે સરકારે કરેલી અરજીને સન ૧૮૭૭ ના મુદતના આકટની કલમ ૧૭૮ લાગુ પડે છે. ઈ. લો. રી. ૪ મદ્રાસ ૧૫૫.

નાદાર હારે ત્યારે કેમ કરવું.

૪૧૨. વાદી ફરિયાદમાં હારે અથવા તે નાદાર નથી એમ ઠરે અથવા ૯૭ મી કે ૯૮ મી કલમ પ્રમાણે ફરિયાદ કાઢી નાખવામાં આવે તો, નાદાર તરીકે ફરિયાદ કરવાની રજા ન મળી હોત ત્યારે જે કોરટ ફી વાદીને ભરવી પડત તે ભરવાને સારૂ, વાદીને અથવા કલમ ૩૨ પ્રમાણે ફરિયાદમાં સહવાદી કર્યો હોય તેને કોરટે હુકમ કરવો;

અને, ફરિયાદ નજીવી હતી અથવા હેરાન હેરાન કરવાસારૂ કરેલી હતી એમ કોરટને માલમ પડે તો, વાદીને સો રૂપીયાસુધીના દંડની, અથવા એક મહિનાની મુદતસુધીની કેદની, અથવા તે બંનેની શિક્ષા કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

અરજદારને નાદારીમાં ફરિયાદ કરવાની રજા આપવાની નાપાડી હોય તો પછી બીજી તેવી અરજ ચાલશેનહી.

૪૧૩. અરજદારને નાદારતરીકે ફરિયાદ કરવાની રજા ન આપવાનો હુકમ ૪૦૭ મી કલમ પ્રમાણે કર્યો હોય તો, ત્યારપછી ફરિયાદ કરવાના તેના તેજ હક ઉપરથી તેવી જાતની ફરી અરજી તેનાથી થશે નહીં. પરંતુ, નાદારીમાં ફરિયાદ કરવાની રજા મળવાસારૂ તેણે જે અરજ કરી હોય તેની સામે થવામાં સરકારને ખરચ થયું હોય (તો) તે, એ અરજદાર પ્રથમ આપે તો તેને તેજ હકથી હમેશની રીતે ફરિયાદ કરવાને છુટ મળશે.

ટીકા—૪૧૩. આદરજી એદલજી વી. માણેકજી એદલજીનો કેસ ઈ. લો. રી. ૪ મુંબઈ ૪૧૪ માં છે. તે જુઓ.

૪૧૪. પ્રતિવાદીની અથવા સરકારી પ્લીડરની અરજ ઉપરથી, તે બાબતની એક અઠવાડીઆની લખેલી નોટીસ વાદીને આપીને, નીચે લખેલે પ્રસંગે, વાદી નાદાર નથી એવો હુકમ કરવાને કોરટ મુખ્તાર છેઃ તે પ્રસંગ એ કે— વાદી નાદાર નથી એવું ક્યારે ઠરાવવું.

(અ) ફરિયાદ ચાલતાં તેની વર્તણુક અઘટિત અથવા સંતાપકારક છે એવો તેના ઉપર દોષ આવે તો;

(બ) નાદાર તરીકે તેણે ફરિયાદ ચાલુ ન રાખવી જોઇએ એવાં સાધન તેની પાસે છે એમ જણાય તો, અથવા

(ક) ફરિયાદના વિષયના સંબંધમાં તેણે કોઈ એવો કરાર કર્યો છે કે તેથી તે વિષયમાં બીજા કોઈ શખ્સનું કંઈ લાગતુ વળગતું થયું છે તો.

૪૧૫. નાદારીમાં ફરિયાદ કરવાની રજાને વાસ્તે કરેલી અરજનું અને નાદારીની તપાસનું ખરચ તે ફરિયાદનું ખરચ ગણાશે. ખરચ.

બાબ ૨૭ મો.

સરકાર અથવા સરકારી અમલદારો કરે તે અથવા તેમના ઉપર થાય તે ફરિયાદો વિશે.

૪૧૬. સરકારની તરફે કરવાની ફરિયાદો હિંદુસ્તાનના સ્ટેટ સેક્રેટરી ઇન કોન્સિલના નામથી કરવી, અને સરકાર ઉપરની ફરિયાદો હિંદુસ્તાનના સ્ટેટ સેક્રેટરી ઇન કૌન્સિલ ઉપર કરવી. સ્ટેટ સેક્રેટરી ઇન કૌન્સિલે અથવા તેમના ઉપર કરવાની ફરિયાદો.

ટીકા—૪૧૬. સન ૧૮૭૭ ના આકટ ૧ની કલમ ૯ પ્રમાણે હકની સાબીતી શીવાય સ્થાવર મીલકતનો કબજો સરકારે કરેલો હોય તો સરકાર ઉપર દાવો ચાલે નહી.

કોઈ નોકરને ગેરવ્યાજબી રીતે કાઢી મુકવામાં આવ્યો હોય તો નુકશાનીનો દાવો સરકાર વિરૂધ ચાલી શકેછે. ૭ બે. લો. રી. ૬૮૮

પબ્લીક ફેરી માજીસ્ટ્રેટે લીધી હોય તે કારણથી નુકશાન થયું હોય તેને સારૂ સરકાર સામો દાવો ચાલી શકે નહી. ૭ વી. રી. ૧૯૧

પબ્લીક વર્કસખાતાના અધિકારીએ પોતાની સત્તા ઉપરાંત જે કાંઈ કરાર કરેલા હોય તે સરકારને બંધનકારક નથી. ૧૭ વી. રી. ૪૯૭

સરકારની બળદની ગાડીમાં લઇ જતાં ગફલતથી માલને નુકશાન થયુ હતું તે કામમાં સેક્રેટરી ઓફ સ્ટેટને જવાબદાર ગણવામાં આવ્યા હતા. ૩ અલાબાદ. ૧૯૫

સરકારની વતી કામ કરવાનો અખત્યાર મળેલા શખસો.

૪૧૭. કોઈ ન્યાયના કામબાબત સરકારની વતી કામ કરવાને જેમને નોકરીને લીધે અથવા બીજી રીતે અખત્યાર મળ્યો હોય તેવા શખસો, કબુલ કરેલા મુખત્યારો ગણાશે; અને સરકારની વતી આ કાયદાપ્રમાણે હાજર થવાનું, કામ કરવાનું અને અરજી કરવાની તે તેઓ કરશે.

સ્ટેટ સેક્રેટરી ઈન કાઉન્સિલે કરવાની ફરિયાદમાં ફરિયાદઅરજી.

૪૧૮. હિંદુસ્તાનના સ્ટેટ સેક્રેટરી ઈન કાઉન્સિલે કરવાની ફરિયાદમાં, વાદીનું નામ, વર્ણન અને રહેવાનું ઠેકાણું ફરિયાદઅરજીમાં ઘાલવાને બદલે "હિંદુસ્તાનના સ્ટેટ સેક્રેટરી ઈન કાઉન્સિલ" એ શબ્દ લખ્યા એટલે બસ થશે.

પ્રોસેસ લેવા સારૂ સરકારનો મુખત્યાર.

૪૧૯. કોઈ કોરટનો સરકારી પ્લીડર તે કોરટમાંથી સદરહુ સ્ટેટ સેક્રેટરી ઈન કાઉન્સિલ ઉપર નિકળેલી પ્રોસેસો લેવાસારૂ, સરકારનો મુખત્યાર ગણાશે.

સ્ટેટ સેક્રેટરી ઈન કાઉન્સિલે હાજર થઈને જવાબ આપવાનું.

૪૨૦. સદરહુ સ્ટેટ સેક્રેટરી ઈન કાઉન્સિલને ફરિયાદઅરજીનો જવાબ દેવાસારૂ કોરટે દિવસ ઠરાવવો તેમાં, યોગ્ય અમલદારોની મારફતે સરકારને જરૂરનું લખાણ કરવાસારૂ તથા તે સ્ટેટ સેક્રેટરી ઈન કાઉન્સિલની અથવા સરકારની વતી હાજર થઈને જવાબ દેવાસારૂ સરકારી પ્લીડર ઉપર લખાઈ આવવાને જોઈએ તેટલી વાજબી મુદત આપવી, અને કોરટની નજરમાં આવે તો તે મુદત વધારવાને તે મુખત્યાર છે.

ટીકા—૪૨૦. કલેકટરે અમુક શખસનું નામ કબજેદાર તરીકે દાખલ કરેલુ હોય તેથી કલેક્ટરના ચાલુ કોઈ પણ દાવાનું કારણ ઉત્પન્ન થયું નથી તથાપી કલેક્ટરનાં કૃત્યથી કાયદેસર નુકશાન થવાનું ઉઘાડું બાજબી કારણ હોય તો—એટલે કે જાણે વતનના રજીસ્ટરમાં એકનું નામ દાખલ કરી બીજા શખસનું તદન દુર કરેલું હોય અથવા કલેક્ટરનાં કૃત્યથી કોઈ પણ માણસના હકને નુકશાન થવાનો સંભવ હોય તો દાવામાં કલેક્ટરને પક્ષકારમાં સામીલ કરવા તે અયોગ્ય નથી.

એક દાવો કલેક્ટર અને બીજા શખસ ઉપર કરવામાં આવ્યો. કલેક્ટર સાહેબ અપીલ કરતો નથી. દાવો દાખલ કરવો કે નહી તે પ્રશ્ન એ જજમેંટમાંના દરેક પક્ષકારને સામાન્ય છે તેથી સામાવાળો એમ તકરાર ઉઠાવી શકે દાવામાં કલેક્ટરના વિરૂધ કાંઈ પણ દાવાનું કારણ જણાતું નથી અને તેથી ડીસ્ટ્રીક્ટ કોરટને હકુમત નથી. ૧૦ મું. હા. રી. ૧૯૪

કલેકટરે એક ભાગદારનું નામ રજીસ્ટરમાં સ્થાવર મીલકતના માલીક અગર કબજેદાર° તરીકે દાખલ કર્યું હોય તેથી કલેકટર વિરૂદ્ધ દાવાનું કારણ ઉત્પન્ન થતું નથી. કેમકે કલેકટરની બુકો રેવન્યુના કામ સારૂ રાખવામાં આવે છે. પણ હક્ક સાબીત કરવા સારૂ રાખવામાં આવતી નથી. પણ જો કેલેકટર વાદીને ભાડામાંનો અગર નફામાંનો પોતાનો ભાગ દેવા

નહી એવી અગર બીજા કોઈ પક્ષકારનો ભાગ તેને આપવો નહી એવી મનાઈ કરે તો કલેકટર વિરૂદ્ધ દાવો ચાલી શકે. ૧૦ મું. હા. રી. ૧૯૨.

સરકાર ઉપરની ફરિયાદ સંબંધી સવાલના જવાબ દેઈ શકે એવા શખ્સોને હાજરરાખવાનું.

૪૨૧. ફરિયાદસંબંધી જરૂરીઆત સવાલોના જવાબ દેઈ શકે એવો શખ્સ કોઈ કામમાં સદરહુ સ્ટેટ સેક્રેટરી ઈન કૌંસિલ તરફથી સરકારી પ્લીડરની સાથે આવ્યો ન હોય તો, તે શખ્સને હાજર રહેવાનું ફરમાવવાને પણ કોરટ મુખત્યાર છે.

સરકારી અમલદારને પ્રોસેસ પોંચાડવાનું.

૪૨૨. સરકારી અમલદાર પ્રતિવાદી હોય, અને જે આફિસમાં તે નોકર હોય તે આફિસના મુખ્ય અમલદારને તે સમનની એક નકલ પ્રતિવાદીને પોંચાડવાસારૂ મોકલવાથી ઘણી અનુકુળતાથી સમન પોંચશે એમ કોરટને જણાય તો, તે રીતે પોંચાડવાસારૂ સમનની એક નકલ તે અમલદારને મોકલવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

અમલદાર સરકારમાં લખાણ કરી શકે એટલા માટે મુદત વધારવાનું.

૪૨૩. સમન મળ્યાપછી સરકારી અમલદારની નજરમાં એમ આવે કે, ફરિઆદઅરજીનો જવાબ આપતા અગાઉ મારે સરકારમાં લખાણ કરવું જોઇએ, તો તે પ્રમાણે સરકારને લખવાને તથા યોગ્ય અમલદારોની મારફતે હુકમ થઈ આવવાને જેટલી મુદત જરૂર હોય તેટલી સમનમાં ઠરાવેલી મુદત વધારી આપવાસારૂ કોરટને અરજ કરવાને તે મુખત્યાર છે.

અને એવી અરજ કરવામાં આવે ત્યારે કોરટની નજરમાં જરૂર જણાય તેટલી મુદત વધારી આપવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

સ્ટેટ સેક્રેટરી ઈન કૌંસિલ ઉપર અથવા સરકારી અમલદાર ઉપર ફરિયાદ કરતાં પહેલા કરવાની નોટીસ.

૪૨૪. સદરહુ સ્ટેટ સેક્રેટરી ઈન કૌંસિલ ઉપર અથવા કોઈ સરકારી અમલદાર ઉપર તેણે પોતાના હોદ્દાની રૂહએ કંઈ કૃત્ય કર્યું હોય તે સંબંધી લખેલી નોટીસ આપ્યાપછી લાગલા બે માસ વીતે ત્યાંસુધી ફરિયાદ માંડી શકાશે નહીં. તે નોટીસમાં દાવાનું કારણ તથા વાદી થવા ધારતો હોય તેનું નામ અને રહેવાનું ઠેકાણું જણાવવું. અને તે નોટીસ આપવાની તે, જો સ્ટેટ સેક્રેટરી ઈન કૌંસિલ ઉપરના હોય તો સ્થાનિક સરકારના સેક્રેટરીને સ્વાધીન કરવી અથવા તેના આફિસમાં મુકી આવવી, કે તે ડિસ્ટ્રિકટના કલેકટરને સ્વાધીન કરવી અથવા તેની આફિસમાં મુકી આવવી; અને જો તે સરકારી અમલદાર ઉપરની હોય તો તે અમલદારને સ્વાધીન કરવી અથવા તેની આફિસમાં મુકી આવવી; અને તેવી નોટીસ સદરહુપ્રમાણે સ્વાધીન કરી છે અથવા મુકેલી છે એમ મજકુર ફરિઆદઅરજીમાં લખવો જોઇએ.

ટીકા—૪૨૪. અયોગ્યપુરાવાની મીલકતના સંબંધમાં કોર્ટ ઑફ્વાર્ડસના એજંટ તરીકે સને ૧૮૭૩ના ૧૯મા આકટની કલમ ૨૦૪ પ્રમાણે કામ કરતો

હોય ત્યારે તે સને ૧૮૭૭ના ૧૦મા આક્ટની કલમ ૨ અને ૪૨૪ મુજબ સરકારી અધિકારી ગણાય. અને તેથી ૪૨૪મી કલમ પ્રમાણે તેને નોટીસ આપવી જોઇએ. ઇ. લો. રી. ૩ અલાહાબાદ ૨૦.

આવા દાવામાં પકડવાનું.

૪૨૫. ડિસ્ટ્રિક્ટ જડજની લખેલી સંમતીશિવાય આવી ફરિઆદમાં પકડવાનું વારંટ કાઢવું નહીં.

જવાબ કરવાનું સરકાર માથે લે તો અરજ કરવાની તે.

૪૨૬. સરકારી અમલદાર ઉપરની ફરિઆદનો જવાબ કરવાનું કામ સરકાર માથે લે તો, સરકારી પ્લીડરે, ફરિયાદઅરજીનો હાજર થઇને જવાબ દેવાસારૂ પોતાને અખત્યાર મળ્યાપછી, કોરટને અરજ કરવી, અને તે અરજ થાય એટલે કોરટે તેના અખત્યાર વિશેની ટીપ રજીસ્ટરમાં નોંધાવવી.

આવી અરજ ન થાય ત્યારે શી રીતે કરવું.

૪૨૭. પ્રતિવાદીને ફરિયાદઅરજીનો હાજર થઇને જવાબ આપવાસારૂ નોટીસમાં જે દિવસ ઠરાવ્યો હોય, તે દિવસે અથવા તે પહેલાં સરકારી પ્લીડર તેવી અરજ ન કરે તો, ખાનગી પક્ષકારો વચ્ચે ફરિયાદ હોય તે રીતે કામ ચલાવવું. પરંતુ હુકમનામું બજાવવામાં પ્રતિવાદીને પકડવામાં આવે અથવા તેની મિલકત જપ્ત થાય તે શિવાય, બીજી રીતે તેને પકડવો નહીં અથવા તેની મિલકત જપ્ત કરવી નહીં.

ફેસલા પહેલાં પ્રતિવાદીને પકડી શકાય નહીં.

સરકારી અમલદારોને જાતે હાજર થવાની માફી.

૪૨૮. સરકારી અમલદાર ઉપરની સદરહુ પ્રકારના કૃત્યસંબંધી ફરિયાદમાં, પ્રતિવાદી કોરટની એવી ખાત્રી કરે કે, સરકારી કામને હરકત થયા વગર હું મારી નોકરી ઉપરથી ગેરહાજર રહી શકતો નથી તો, જાતે હાજર થવાનું કોરટે તેને માફ કરવું.

સરકાર અથવા સરકારી અમલદાર ઉપર હુકમનામું હોય ત્યારે કેમ કરવું.

૪૨૯. સદરહુ સ્ટેટ સેક્રેટરી ઇન કૌંસિલ ઉપર અથવા સરકારી અમલદાર ઉપર સદરહુ પ્રકારના કૃત્યસંબંધી હુકમનામું થાય તો, કઇ મુદતમાં તે હુકમનામું પુરૂં કરવું એ વાત તે હુકમનામામાં દર્શાવવી; અને તે દર્શાવેલી મુદતમાં હુકમનામું પુરૂં કરવામાં ન આવે તો, સ્થાનિક સરકારનો હુકમ મળવાસારૂ તે બાબતનો કોરટે રિપોર્ટ કરવો.

આવું કોઇ હુકમનામું બજાવવાનો હુકમ કરવો નહીં, પરંતુ તે રિપોર્ટની તારીખથી ત્રણ માસની મુદતસુધીમાં હુકમનામું પુરૂ ન થાય તો પછી તે બજાવવાનો હુકમ કરવો.

બાબ ૨૮ મો.

પરરાજ્યના લોકો કરે તે ફરિયાદો, તથા પરદેશી અને દેશી રાજ્યકર્તાઓ કરે તે અથવા તેમના ઉપર થાય તે ફરિયાદો.

પરરાજ્યના

૪૩૦. અંગ્રેજ સરકારસાથે દુશ્મનીમાં હોય એવાં કોઇ પરરાજ્ય-

માંનાં માણસો ગવર્નર જનરલ ઈન કૌન્સિલની રજાથી બ્રિટિશ ઈંડિયામાં રહેતાં હોય તો તે, તથા અંગ્રેજ સરકાર સાથે મિત્રાચારીમાં હોય એવાં કોઈ પરરાજ્યનાં માણસો, જાણે તે મલીકા મામ્માઝમાની રૈયત હોય તે પ્રમાણે, બ્રિટિશ ઈંડિયાની કોરટોમાં ફરિયાદ કરવાને મુખ્ત્યાર છે.

લોકો ક્યારે ફરિયાદ કરે.

અંગ્રેજ સરકારસાથે દુશ્મનીમાં હોય એવા પરરાજ્યનો કોઈ માણસ સદરહુ રજા વગર બ્રિટિશ ઈંડિયામાં રહેતો હોય, અથવા પરરાજ્યના મુલકમાં રહેતો હોય, તો તેનાથી તેવી કોઈ કોરટમાં ફરિયાદ થશે નહીં.

ખુલાસો:—ગ્રેટબ્રિટન અને આયર્લંડના સંયુક્ત રાજ્યસાથે જે પરરાજ્ય લડાઈ ચલાવતું હોય તેના મુલકમાં રહેનારો, અને તે મુલકમાં વેપાર ધંધો ચલાવવાસારૂ મલીકા મામ્માઝમાના એક સ્ટેટ સેક્રેટરીની સહીનો અથવા હિંદુસ્તાનની સરકારના એક સેક્રેટરીની સહીનો પરવાનો લીધાવગર તે દેશમાં વેપાર ધંધો ચલાવનારો દરેક શખ્સ, આ કલમના બીજા પારેગ્રાફના કામસારૂ દુશ્મનીવાળા પરરાજ્યના મુલકમાં રહેનાર પરદેશી ગણાશે.

૪૩૧. પરદેશી સંસ્થાન નીચે પ્રમાણે હોય ત્યારે, બ્રિટિશ ઈંડિયાની કોરટોમાં ફરિયાદ કરવાને મુખ્ત્યાર છે:—

પરદેશી રાજ્ય ક્યારે ફરિયાદ કરી શકે.

(અ) મલીકા મામ્માઝમાએ અથવા ગવર્નર જનરલ ઈન કૌંસિલે તે રાજ્ય કબુલ કર્યું હોય તો; અને
(બ) તે પરદેશી સંસ્થાનના ઉપરીના અથવા તે સંસ્થાનની રૈયતના ખાનગી હક્કો અમલમાં લાવવાના હેતુથી ફરિયાદ કરી હોય તો.

મલીકા મામ્માઝમાએ અથવા ગવર્નર જનરલ ઈન કૌંસિલે પરદેશી સંસ્થાન કબુલ કર્યું નથી એ વાત ન્યાયાધિકારની રૂઈએ કોરટે ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ.

૪૩૨. કોઈ સત્તાધિકારી રાજાના અથવા રાજ્ય ચલાવનાર સરદારના કહેવાથી, તેની વતી કોઈ ફરિયાદ ચલાવવાસારૂ અથવા તેનો જવાબ કરવાસારૂ સરકારના હુકમથી મુદામ નીમેલા શખ્સો કબુલ કરેલા મુખ્તારો ગણાશે, અને આ કાયદાપ્રમાણે હાજર થવાનું, કામ કરવાનું અને અરજી કરવાનું કામ તે રાજાની અથવા સરદારની વતી તેઓ કરશે; પછી તે રાજા અથવા સરદાર બ્રિટિશ સરકારસાથે ગમે તો તાબેદારીની અથવા બીજી રીતની દોસ્તીમાં હોય, અને તે ગમે તો બ્રિટિશ ઈંડિઆમાં અથવા તેની બાહાર રહેતા હોય.

રાજા અથવા રજવાડા તરફથી ફરિયાદ ચલાવવા અથવા તેનો જવાબ કરવાને સરકારે મુદામ નીમેલા શખ્સો.

૪૩૩. સદરહુ પ્રકારના કોઈ રાજા અથવા સરદાર ઉપર અને પરદેશી સંસ્થાનના કોઈ એલચી અથવા વકીલ ઉપર ડિસ્ટ્રિક્ટ કોરટના તા-

રાજાવગેરે ઉપરની ફરિયાદો.

ખાની ન હોય એવી કોઈ યોગ્ય હકુમતની કોરટમાં, સરકારના એક સેક્રેટરીના સહીથી સરકારની સંમતીનો દાખલો આણીને (પણ તે સંમતીશિવાય નહીં) ફરિયાદ કરી શકાય;

નીચે પ્રમાણે હકીકત હોય તોજ તે સંમતી આપવી એટલે:—

(અ) તે રાજા, સરદાર, એલચી અથવા વકીલ ઉપર કોઈ કોરટમાં ફરિયાદ કરવા ધારનાર શખસ ઉપર તેવી કોરટમાં તે રાજા, સરદાર, એલચી અથવા વકીલે ફરિયાદ માંડી હોય તો, અથવા

(બ) તે કોરટની હકુમતની સ્થાનિક હદમાં તે રાજા, સરદાર, એલચી અથવા વકીલ પોતે અથવા બીજાની મારફતે વેપાર કરતો હોય તો, અથવા

(ક) તે સ્થાનિક હદની અંદરની અને તે રાજા, સરદાર, એલચી, અથવા વકીલના કબજામાંની સ્થાવર મિલકત વિશે ફરિયાદ હોય તો.

રાજા વગેરેને પકડવાની માફી.

તેમની મિલકત ક્યારે જપ્ત થાય.

તે રાજા, સરદાર, એલચી અથવા વકીલને આ કાયદાપ્રમાણે પકડવામાં આવશે નહીં; અને સદરહુ કલમપ્રમાણે દાખલા સુધાંતના સરકારની સંમતી શિવાય તેવા કોઈ રાજાની, રજવાડાની, એલચીની અથવા વકીલની મિલકત ઉપર કોઈ હુકમનામું બજાવવામાં આવશે નહીં.

ટીકા—૪૩૩. કોઈ પણ રાજાએ પોતાના રાજકીય અધિકારની રૂહએ જે કૃત્ય કર્યું હોય તે બાબત મ્યુનસીપાલ કોરટમાં દાવા ચાલી શકે નહીં. કોઈ પણ સ્વતંત્ર રાજ્યના વારસાના હકની તકરાર દીવાની કોરટમાં ચાલી શકે નહીં. પણ જ્યારે રાજાએ હકુમત કબુલ કરી હોય તો બ્રીટીસ મુલકમાં જે મીલકત હોય તેને સારૂ તેના ઉપર દાવા થઇ શકે. ૨૫ વી. રી. ૪૦૪.

દેશી સંસ્થાનોની કોર્ટોનાં હુકમનામાં બ્રિટિશ ઈંડિયામાં બજાવવાનું.

૪૩૪. હિંદુસ્તાનના ગેઝીટમાં જાહેરખબર આપીને વખતેવખતે:—

(અ) મલીકા માઆઝમાસાથે દોસ્તીમાં હોય તેવા કોઈ દેશી રાજા રજવાડાના મુલકમાંની, અને ગવર્નર જનરલ ઇન કૌન્સિલના હુકમથી સ્થાપેલી, ન હોય તેવી કોઈ દિવાની અથવા મુલકી કોરટોનાં હુકમનામાં, જાણે તે બ્રિટિશ ઈંડિયામાંની કોરટોએ કર્યાં હોય તે રીતે, બ્રિટિશ ઈંડિયામાં બજાવી શકાય એવું ઠરાવવાને,

(બ) તેવો કોઈ ઠરાવ રદ કરવાને,

ગવર્નર જનરલ ઇન કૌંસિલ મુખ્ત્યાર છે.

તે ઠરાવ અમલમાં હોય ત્યાંસુધી તે પ્રમાણે સદરહુ હુકમનામાં બજાવી શકાય.

—❧—

બાબ ૨૯ મો.

કારપોરેશન તથા કંપનીઓ તરફની અને તેમના ઉપરની ફરિયાદો.

૪૩૫. પોતાના અમલદારના અથવા ટ્રસ્ટીના નામથી ફરિયાદમાં વાદી પ્રતિવાદી થવાનો અખત્યાર મળ્યો હોય, એવી કંપનીએ અથવા કારપોરેશને કરેલી ફરિયાદોમાં, તે કંપનીની અથવા કારપોરેશનની તરફથી તેના કોઈ ડિરેકટરે અથવા સેક્રેટરીએ અથવા બીજો જે અમલદાર મુકદમાની હકીકત બાબત જબાની આપવાને શકિતવાન હોય તેણે ફરિયાદ અરજી ઉપર સહી તથા સાચાપણાના એકરાર કરવા. ફરિયાદ અરજી ઉપર સહી અને સાચાપણાના એકરાર.

ટીકા—૪૩૫. ઇનકારપોરેટેડ કમ્પનીએ દાવો પોતાના કારપોરેટ નામથી કરવા જોઇએ અને તેના ઉપર પણ દાવો તેજ નામથી થવો જોઇએ. ૧૦ વી. રી. ૩૬૬.

દાવાની અરજી ઉપર સાધારણ સીલથી સીક્કો મારવો જોઇએ પણ તેના ઉપર ઇકરાર જે સખસ અરજીમાં લખેલી વાત ખરીછે એવું કહી શકે તેણેજ કરવો જોઇએ.

એક નામથી દાવો કરવાને અગર એક નામથી તેના ઉપર દાવો થઈ શકે એવો કોઈ પેઢીને અખત્યાર ન હોય તો દરેક ભાગીદારનું નામ દાખલ કરવું જોઇએ. અને આવી કમ્પની ઉપર દાવો કરતાં જો વાદીને બધા ભાગીદારોનાં નામની ખબર ન હોય તો જે નામથી તે ઓળખાતા હોય તે નામ લખી બધા ભાગીદારોનાં નામ વધારે ચોકસાઇથી આપી શકતો નથી એમ વાદીએ જાહેર કરવું જોઇએ. ૮ વી. રી. ૪૫.

૪૩૬. પોતાના અમલદારના અથવા ટ્રસ્ટીના નામથી ફરિયાદમાં વાદી પ્રતિવાદી થવાનો અખત્યાર મળ્યો હોય તેવી કંપની અથવા કારપોરેશન ઉપર ફરિયાદ હોય ત્યારે નીચે પ્રમાણે સમન પોંચાડી શકાયઃ— કારપોરેશન અથવા કંપનીને સમન પોંચાડવાનું.

(અ) તે કારપોરેશનની અથવા કંપનીની રજીસ્ટર કરાવેલી (જો કોઈ હોય તો) આફીસમાં સમન મુકી આવવો, અથવા

(બ) તે કારપોરેશનની કે કંપનીની આફીસના (અથવા એક કરતાં વધારે આફીસો હોય તો બ્રિટિશ ઇંડિયામાંની મુખ્ય આફીસના) પત્તાથી તે અમલદારને કે ટ્રસ્ટીને પત્ર લખીને તે પત્રમાં ટપાલ મારફતે તે સમન મોકલવો, અથવા

(ક) તે કારપોરેશનના કે કંપનીના કોઈ ડિરેકટર, સેક્રેટરી, અથવા બીજા મુખ્ય અમલદારને આપવો.

ફરિયાદસંબંધી જરૂરના સવાલોનો જવાબ દેઈ શકે એવા તે કારપોરેશનના અથવા કંપનીના કોઈ ડિરેકટરને, સેક્રેટરીને કે બીજા મુખ્ય અમલદારને જાતે હાજર થવાનું ફરમાવવાને કોરટ મુખ્તાર છે.

બાબ ૩૦ મો.

ટ્રસ્ટી મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર અને મૈયતની મિલકતનો વહિવટ કરનાર કરે તે તથા તેમના ઉપર થાય તે ફરિયાદો.

ટ્રસ્ટી વગેરેને જે મિલકતનો હક પ્રાપ્ત થાય તે મિલકત વિશેના ફરિયાદોમાં હિત સંબંધ હોય તેવા શખ્સોના વારસ વકીલ થવાનું.

૪૩૭. ટ્રસ્ટીને મૃત્યુપત્ર ચલાવનારને અથવાં મૈયતની મિલકતના વહિવટ કરનારને જે મિલકતનો હક્ક પ્રાપ્ત થયો હોય તે મિલકતસંબંધી બધી ફરિયાદોમાં, તે મિલકતમાં હિતસંબંધવાળા શખ્સોની તથા ત્રાહિતની વચ્ચે ટંટો હોય ત્યારે, તે હિતસંબંધવાળા શખ્સોની વતી તે ટ્રસ્ટી, મૃત્યુપત્ર ચલાવનારે અથવા મૈયતની મિલકતનો વહિવટ કરનાર વારસવકીલ તરીકે હાજ્ર થયેલા ગણાશે, અને સાધારણરીતે તેમને ફરિયાદના પક્ષકાર કરવાની જરૂર નથી પરંતુ કોરટને યોગ્ય લાગે તો તેમને અથવા તેમાંના કોઇને તેવા પક્ષકાર થવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખ્તાર છે.

ટીકા—૪૩૭. ઈંડીઅન સકશેન આકટની રૂઇએ જે વહીવટ કરનારા અગર એકઝીક્યુટરો હોય તેમના અધિકારને આકટની ૧૭૯મી કલમ પ્રમાણે મરનારની તમામ મીલકત ઉપર છે અને તેઓ તે મરનાર સખ્સના કાયદેસર વારસ વકીલ (પ્રીઝેન્ટેટીવ) ગણાય છે; પણ એકઝીક્યુટરે વીલ સાબીત કરવું જોઇએ. અગર અમુક હુકમની કોરટમાંથી વીલ સહીત વહીવટપત્ર મેળવવું જોઇએ. આ પ્રમાણે થયા પછીજ તે એકઝીક્યુટર અગર વહીવટ કરનાર મીલકત ઉપર પોતાનો હક્ક સાબીત કરી શકે. (કલમ ૧૮૭) તેમજ જે પોતાની મીલકતની વ્યવસ્થા કર્યા શીવાય મરણ પામ્યો હોય તેની મીલકત ઉપર વહીવટ પત્ર મેળવ્યા શીવાય, કોઈ પણ હક્ક સ્થાપીત કરી શકાતો નથી.

ઓફીસીયલ ટરસ્ટી કુલ ટરસ્ટી છે અને તેની ટરસ્ટી નહીકે નીમણુંકથીકે તેની બધી મીલકત ઉપર અધિકાર તેનો થાય છે. (સને ૧૮૬૪ નો ૧૭મો આકટ જુઓ). સ્પષ્ટ ટ્રસ્ટી થવા તેના વારસવકીલ ઉપર દાવો લાવવાની અમુક મુદત મુદતના કાયદામાં ઠરાવેલી નથી. સને ૧૮૭૭ ના ૧૫ મા આકટની ૧૦ કલમ જુઓ.

મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર તથા મૈયતની મિલકતના

૪૩૮. મૃત્યુપત્ર ચલાવનારા અથવા મૈયતની મિલકતનો વહિવટ કરનારા ઘણા હોય ત્યારે, તેમાંના એક અથવા વધારે ઉપરની ફરિયાદમાં તે બધાને પક્ષકાર કરવા.

વહિવટ કરનારને સામીલ કરવાનું.

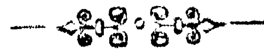
પરંતુ જે મૃત્યુપત્ર ચલાવનારાઓએ મૃતલેખ કરનારનું મૃત્યુપત્ર શાબિત કર્યું ન હોય તેમને, તથા કોરટની હકુમતની સ્થાનિક હદની બહાર જે મૃત્યુપત્ર ચલાવનારા અને મૈયતની મિલકતના વહિવટ કરનારા હોય તેમને પક્ષકાર કરવાની જરૂર નથી.

ટીકા—૪૩૮. સને ૧૮૬૫ના ૧૦મા આકટની ૨૬૧મી કલમ જુઓ. આ કલમ એકઝીક્યુટર અને આડમીનીસ્ટ્રેટર (વહીવટ કરનાર)ના રક્ષણ માટે છે.

મૃત્યુપત્ર ચલાવનારી પરણેલી સ્ત્રીનો ધણી સામીલ કરવો નહી.

૪૩૯. મૃત્યુપત્ર ચલાવનારી અથવા મૈયતની મિલકતનો વહિવટ કરનારી પરણેલી સ્ત્રી ફરિયાદ કરે તેમાં અથવા તેના ઉપર ફરિયાદ થાય તેમાં, કોરટ બીજીરીતે ન ફરમાવે તો, તેના ધણીએ પક્ષકાર થવું નહીં.

ટીકા—૪૩૯. આ કલમની સાથે સને ૧૮૬૫ના ૧૦મા આકટની કલમ ૧૮૩, ૧૮૯ અને ૨૭૫ જુઓ.

બાબ ૩૧ મો.

સગીર તથા દીવાના એઓની તરફની અને તેમના ઉપરની ફરિયાદો.

સગીરની ફરિયાદ ઇષ્ટમિત્રે કરવી.

૪૪૦. સગીરે કરવાની પ્રત્યેક ફરિયાદ તેના નામથી પાકી ઉમરના શખસે કરવી, તે પાકી ઉમરના માણસને તે ફરિયાદમાં સગીરનો ઇષ્ટમિત્ર કહેવા, અને જાણે તે વાદી હોય તે રીતે ફરિયાદનું કંઈ પણ ખરચ ભરવાને તેના ઉપર હુકમ થઈ શકશે.

ખરચ.

ટીકા—૪૪૦. અમુક સખસ પુખ્ત ઉમરનો કયારે થાય છે તે બાબત ઘણી અનિશ્ચીત હતી. ઇન્ડીઅન સકસેશન આકટ પ્રમાણે પાકી ઉમ્મર ૧૮ વરસની ગણેલી છે પણ હીંદુસ્તાનના દેશીઓ પુખ્ત ઉમરના કયારે ગણાય તે વાત શક ભરેલી હતી. બ્રીટીસ હીંદુસ્તાનમાં વાસ કરી રહેલા સખસોની પુખ્ત ઉમર ૧૮ વરસે ગણવી જોઇએ. આમાં કેટલાંક અપવાદ છે. પણ જે સગીરની જાત અગર મીલકતને માટે ન્યાયની કોરટે જો કોઇને વાલી નીમ્યો હોય તે અને જે સગીર કોરટ ઓફવાર્ડસની હકુમત નીચે છે તે ૨૧ વરસે પુખ્ત ઉમરના થયા ગણાય છે. દાવો ચાલતાં સગીરનો વાલી નીમવામાં આવ્યો હોય તો તેની પુખ્ત ઉમર ૨૧ વરસે થઈ ગણાય. ઇ. લો. રી. ૧ કલકત્તા ૩૮૮.

વીજકોર જીબાઈ વીરૂદ્ધ વજીનો ફેસલો મુંબાઈ હાયકોરટ રીપોર્ટ ૯ પાને ૩૧૦મે છે તે જુઓ.

પરદેશી વાલી કોરટ મંજુર રાખી શકે નહી. ૭ મુ. હા. રી. પા. ૭

ઇષ્ટમિત્રે અથવા તે ફરિયાદ પુરતા નીમેલા વાલીએ અરજી કરવી.

૪૪૧. સગીરની વતી (કલમ ૪૪૯ પ્રમાણેની અરજ શિવાયની) પ્રત્યેક અરજ કોરટને કરવી તે તેના ઇષ્ટમિત્રે કરવી, અથવા તે ફરિયાદ પુરતા નીમેલા તેના વાલીએ કરવી.

ઇષ્ટમિત્ર શિવાય ફરિયાદઅરજી દાખલ કરી હોય તો તે ફાઈલમાંથી દુર કરવી.

ખરચ.

૪૪૨. ઇષ્ટમિત્ર વગર સગીરે અથવા તેની વતી કોઇએ ફરિયાદ અરજી દાખલ કરી હોય તો, જે પ્લીડરે અથવા બીજા શખસે ફરિયાદ અરજી આપી હોય તેની પાસેથી ખરચ અપાવીને ફરિયાદ અરજી ફાઈલ માંથી કાઢી નાખો એવી અરજ પ્રતિવાદી કરવાને મુખત્યાર છે. તે અરજની નોટીસ તે શખસને પ્રતિવાદીએ આપવી. અને તેની કંઈ હરકતો હોય તો તે સાંભળ્યાપછી, તે કામમાં પોતાને યોગ્ય લાગે તેવો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

ફરિયાદ પુરતો વાલી કોરટે નીમવો.

૪૪૩. ફરિયાદનો પ્રતિવાદી સગીર હોય તો, તેના સગીરપણાનો ખાત્રી થયા પછી, તે સગીરને વાસ્તે જવાબ દાખલ કરવાને અને મુકદમો ચલાવવામાં તેની વતી સામાન્ય રીતે કામ કરવાને કોઈ લાયક શખસને તે સગીરનો તે ફરિયાદ પુરતો વાલી નીમવો.

ફરિયાદ પુરતો વાલીએ, સન ૧૮૭૫ ના હિંદુસ્તાનના પાકી ઉમર વિશેના આકટની કલમ ૩ જી ના અર્થ પ્રમાણે, જાતનો અથવા મિલકતનો વાલી થતો નથી.

ટીકા—૪૪૩. સને ૧૮૬૪ના ૨૦મા કાયદા પ્રમાણે જો સગીરની મીલકતનો વહીવટ કરવાને કોઈ વહીવટદાર (આડમીનીસ્ટ્રેટર) નીમાયો ન હોય તો સને ૧૮૭૯ના ૧૨મા આકટથી સુધારો થયેલી ૪૪૩મી કલમ પ્રમાણે દાવા પુરતો વાલી સગીરના સામે થયેલા દાવાનો બચાવ કરવા સારૂ નીમવાને કાંઈ હરકત નથી. સગીરની મીલકત કબજે લેવાના હક્ક ન રાખતો હોય તેવા ઇષ્ટમિત્ર અગર દાવા પુરતા વાલીને સને ૧૮૬૪ ના ૨૦ મા આકટની ૨જી કલમ લાગુ પડતી નથી. સને ૧૮૬૪ ના ૨૦મા આકટ પ્રમાણે અગર સને ૧૮૭૯ના ૧૨મા આકટ સુધારવામાં આવ્યો તે સુધરેલા દીવાની કાયદા પ્રમાણે પણ કોઈ પણ સખસને અગર સ્ત્રીને તેની મરજી વિરૂદ્ધ ઇષ્ટમિત્ર, દાવા પુરતો વાલી, અગર સગીરની મીલકતનો વહીવટ કરનાર અથવા તેની જાતનો રક્ષક કોરટ નીમી શકે નહી. આગળથી કબુલત લીધા શીવાય જે સખસને દાવાપુરતો વાલીનીમ્યો હોય તેને, ખરચ આપવાની બાબતમાં, દીવાની કાયદાની કલમ ૪૨૮ લાગુ પડતી નથી. કોરટનો અધિકારી સગીરનો દાવાપુરતો વાલી નીમાયો હોય તે છતાં પણ સને ૧૮૮૦ના ૧૫મા આકટની ૩ કલમની રકમ બ પ્રમાણે તે સગીર સામેનો દાવો ચલાવવાની કોરટની હકુમતને બાધ આવતો નથી. ઇ. લો. રી. ૪ મુંબાઇને પાને ૬૩૮મે મોહન ઇશ્વર વિરૂદ્ધ હકુ રૂપાના કામમાં જે ઠરાવ કરેલો છે તે સને ૧૮૭૯ના ૧૨મા આકટથી દીવાની કાયદાની કલમ

૪૫૬માં સુધારો થયા પ્રમાણે, દાવાપુરતા વાલી કોરટના અધીકારીઓ નીમાતા તેમની બાબતમાં સને ૧૮૮૦ ના ૧૫મા આકટની કલમ ૩ થી રદ થયેલો છે. ઇ. લો. રી. ૫ મુંબાઈ ૩૦૬.

વીલમાં છોકરીની ઉમર સહેજ લખી હોય ને તે છોકરાની ચોકસ વયનો પુરાવો નથી. વીલ કરનારના મૃત્યુ પછી છોકરીના વાલીને સરટીફીકેટ આપવાનું કામ ચાલ્યુ હોય તે ફકત તે વખતે તે છોકરી સગીર હતી તેનો પુરાવો છે. વાદીને વેચાણ કરી આપ્યું તે વખતે વેચાણ કરી આપનાર સગીર હતી. એ વાતની સાબીતી નહોતી તેથી તેણે કરેલું વેચાણ મંજુર રાખવામાં આવ્યું હતું. સગીર હતી તેના પુરાવાનો બોજો પ્રતિવાદીને શીર છે. ૮ વી. રી. ૩૭૧.

સગાઈ પાસેની છે તે કારણથી કોઈ પણ સખસને વાલી થવાનો હક મળતો નથી. ૪ વી. રી. પરચુરણ ૩.

સગીરને પ્રતિવાદીના વર્ગમાંથી દુર કરવાનો નીચેની અપીલ કોરટે હુકમ કર્યો તેમાં કાયદાની કાંઈ ભુલ નહોતી કેમકે વાલી નીમાયા શીવાય સગીર વિરૂદ્ધ હુકમનામું કરવામાં આવ્યું હોય તે તેને બંધનકારક નથી. ૧૧ વી. રી. ૩૦૦.

જે દાવામાં સગીર પ્રતિવાદીને કાંઈ પણ ખરેખરો ભાગ લેવાની જરૂર નથી તેમાં પોતાના રક્ષ્ય (વાડુ) ના હકને નુકશાન કરતું કાંઈ પણ કામ વાલી વાજબી રીતે કરી શકતો નથી. સગીરના કાયદાની વાત તે કરી શકે નહી તો તે બાબત તેણે કોરટના હાથમાં રહેવા દેવી જોઈએ. ૧૯ વી.રી.૧૪૩

જે સખસનો સગીર સામે હક હોય તેને, વહીવટનું સરટીફીકેટ મળે ત્યાંસુધી સને ૧૮૬૪ના ૨૦મા આકટની ૨૭ કલમથી તેણે દાવો લાવતાં હરકત નથી. તે દાવો લાવી શકેછે પણ તરતજ તેણે વહીવટદાર નીમવા સારૂ ડીસ્ત્રીકટ જડજને અરજ કરવી જોઈએ. અને ૮ મી કલમ પ્રમાણે ડીસ્ત્રીકટ જડજ વહીવટદાર નીમી શકેછે. ૧૧ મુ. હા. રી. પાનુ. ૨૧.

ઈષ્ટમિત્ર અથવા વાલી વગર મેળવેલો હુકમ દુર કરાય.

૪૪૮. કોઈ સગીરની વતી કોઈ ઈષ્ટમિત્ર અથવા ફરિયાદ પુરતો વાલી (જે હોય તે) હાજર થયા વગર કોઈ ફરિયાદમાં અથવા કોરટને કરેલી કોઈ અરજ ઉપરથી કંઈ હુકમ થયો હોય, અને તે હુકમમાં અથવા તે હુકમ ઉપરથી તે સગીરનો કોઈ રીતે સંબંધ હોય અથવા તેને લાગતું વળગતું હોય તો તે હુકમ રદ થઈ શકે; અને જે પક્ષકારની અરજથી તેવો હુકમ કરવામાં આવ્યો હોય તેના પ્લીડરને તે સગીરપણાની વાત માલમ હોય અથવા વાજબી રીતે માલમ પડી હોત એમ હોય તો, તે પ્લીડર પાસેથી ખરચ અપાવીને તે હુકમ રદ થઈ શકે.

ખરચ.

ઈષ્ટમિત્ર કોણ થઈ શકે.

૪૪૫. ઉમરે પોંચેલો અને પાકી શમજનો હોય એવો કોઈ શખસ સગીરના ઇષ્ટમિત્ર તરીકે કામ કરી શકે. પરંતુ તે સગીરના લાભથી તેનો લાભ ઉલટો ન હોવો જોઇએ, અને તે ફરિયાદમાં તે પ્રતિવાદી ન હોવો જોઇએ.

ઈષ્ટમિત્રને દુર કરવાનું.

૪૪૬. સગીરના ઇષ્ટમિત્રનું હિત તે સગીરના હિતથી વિરૂદ્ધ હોય ત્યારે, અથવા સગીરથી ઉલટો જેનો લાભ હોય તેવા પ્રતિવાદી સાથે તે ઇષ્ટમિત્રને એટલું લાગતું વળગતું હોય કે તે ઉપરથી સગીરનો લાભ તેનાથી બરોબર સચવાશે એવો સંભવ ન હોય ત્યારે, અથવા તે પોતનું કામ બજાવે નહી ત્યારે, અથવા ફરિયાદ ચાલતી હોય તેવામાં તે બ્રિટિશ ઇંડિયામાં રેહતો બંધ થાય ત્યારે, અથવા બીજા કોઈ પુરતા કારણને લીધે, તેને દુર કરવાસારૂ કોઈ પ્રતિવાદી અથવા સગીરની વતી કોઈ શખ્સ અરજ કરવાને મુખ્તાર છે. અને (બતાવેલું કારણ બસ છે એવિશે કોરટની ખાત્રી થાય તો) ઇષ્ટમિત્રને તે પ્રમાણે દુર કરવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખ્તાર છે.

ટીકા—૪૪૬. વાલીનાં કૃત્ય પોતાના રક્ષ્યનાં વીરૂદ્ધ જણાય તે છતાં પણ તે પૂર્ણ શુદ્ધબુદ્ધીથી કરેલાં હોઈ શકે. ૬ વી. રી. પરચુરણ ૧૮.

ઈષ્ટમિત્રે નિકળી જવાનું.

૪૪૭. કોરટ બીજીરીતે હુકમ ન કરે તો, પોતાની જગાએ દાખલ કરવાસારૂ કોઈ લાયક શખ્સ પ્રથમ મેળવ્યાવગર, અને થઈ ગએલા ખરચને વાસ્તે જામીન આપ્યાવગર કોઈ ઈષ્ટમિત્ર પોતાનીજ અરજ ઉપરથી નિકળી શકશે નહીં.

નવો ઇષ્ટમિત્ર નીમવાની અરજ.

નવો ઇષ્ટમિત્ર નીમવાસારૂ કરેલી અરજીને સોગનનામાથી પુષ્ટી આપવી; અને જે શખ્સનું નામ સુચવ્યું હોય તે લાયક છે તથા સગીરથી ઉલટો તેનો લાભ નથી એવું તે સોગનનામામાં બતાવવું.

ઈષ્ટમિત્ર ગુજરી જાય અથવા તે દુર થાય ત્યારે કામ બંધરાખવું.

૪૪૮. સગીરનો ઈષ્ટમિત્ર ગુજરી જાય અથવા તેને દુર કરવામાં આવે ત્યારે તેની જગાએ ઇષ્ટમિત્ર નીમવામાં આવે ત્યાંસુધી આગળ કામ ચલાવવું બંધ રાખવું.

નવો ઈષ્ટમિત્ર નીમવાની અરજ.

૪૪૯. તે સગીરનો પ્લીડર યોગ્ય મુદતમાં નવો ઇષ્ટમિત્ર નીમાવવાની તજવીજ ન કરે તો, સગીર સાથે અથવા તકરારી બાબત સાથે સંબંધ હોય તેવો કોઈ શખ્સ ઇષ્ટમિત્ર નીમવાસારૂ કોરટને અરજ કરવાને મુખ્તાર છે. અને પોતાને યોગ્ય લાગે તે શખ્સને ઇષ્ટમિત્ર નીમવાને કોરટ મુખ્તાર છે.

સગીર વાદી અથવા અરજદાર ઉમરે પોંચે ત્યારે તેણે શું કરવું.

૪૫૦. સગીર વાદીએ અથવા જે સગીર ફરિયાદનો પક્ષકાર ન હોય તેની વતી કંઈ અરજ ચાલુ હોય તેણે, ઉમરે પોંચે એટલે, ફરિયાદનું અથવા અરજનું કામ પોતે ચલાવશે કે નહીં એ વાત પસંદ કરવી.

ટીકા—૪૫૦. સગીર પુખ્ત ઉમરનો થાય ત્યારે વાલીએ અજાણપણાને લીધે અગર ગફલતથી જે દાવા ન કર્યા હોય તે પોતાના નામથી ચલાવવાને તેને હરકત નથી. ૩ વી. રી. ૪૩.

૪૫૧. તે કામ ચલાવવાનું પોતે પસંદ કરે તો, ઇષ્ટમિત્રને કાઢી નાંખીને પોતાના નામથી કામ ચલાવવાની રજા મળવાનો હુકમ કરાવવાસારૂ તેણે અરજ કરવી. જો તે કામ ચલાવવાનું પસંદ કરે તો.

આવે પ્રસંગે ફરિયાદનું અથવા અરજનું મથાળું, ત્યારથી નીચે પ્રમાણે વંચાય એવી રીતે, સુધારવું—

અ. બ. માજી સગીર, તેની વતી તેનો ઇષ્ટમિત્ર ક. ડ. હતો, પરંતુ હમણાં તે ઉમરમાં આવેલો.

૪૫૨. ફરિયાદનું અથવા અરજનું કામ છોડી દેવાનું તે પસંદ કરે, અને તે એકલોજ વાદી અથવા એકલોજ અરજ કરનાર હોય તો, પ્રતિવાદીએ અથવા રેસ્પોન્ડન્ટે કરેલું ખરચ અથવા તેના ઇષ્ટમિત્રે આપેલું હોય તે ખરચ આપીને તે ફરિયાદ અથવા અરજ કાઢી નાખવાનો હુકમ કરાવવાસારૂ તેણે અરજ કરવી. કામ છોડી દેવાનું તે પસંદ કરે તો. ખરચ.

૪૫૩. કલમ ૪૫૧ અથવા ૪૫૨ પ્રમાણે કરવાની કોઈ અરજ એક તરફી થઈ શકે. અને માજી સગીર ઉમરે પોંચ્યે છે એ વાત સોગનનામાથી શાબિત કરવી જોઇયે. કલમ ૪૫૧, ૪૫૨ પ્રમાણે અરજો કરવાનું તથા તે શાબિત કરવાનું.

૪૫૪. સગીર સહ-વાદી ઉમરે પોંચ્યા પછી ફરિયાદ નાકબુલ કરવાની ઇચ્છા રાખે તો, સહ-વાદી તરીકે પોતાનું નામ કાઢી નાખવાને તેણે અરજ કરવી. અને, તે જરૂરનો પક્ષકાર નથી એમ કોરટને જણાય તો, ખરચ અને બીજી બાબતને વાસ્તે પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી શરતો કરીને ફરિયાદમાંથી તેનું નામ કોરટે કાઢી નાખવું. સગીર સહ-વાદી ઉમરે પોંચ્યા પછી ફરિયાદ ચલાવવાની, ના કહે ત્યારે.

તે અરજના નોટીસ પ્રતિવાદી ઉપર તેમજ ઇષ્ટમિત્ર ઉપર બજાવવી. અને માજી સગીર ઉમરે પોંચ્યો છે એ વાત સોગનનામાથી શાબિત કરવી. આ અરજનું બધા પક્ષકારોનું ખરચ અને ત્યાંસુધીમાં ફરિયાદમાં ચાલેલા બધા અથવા કંઈ કામનું ખરચ કોરટ ફરમાવે તે શખસોએ આપવું. ખરચ.

માજી સગીર ફરિયાદમાં જરૂરનો પક્ષકાર હોય તો તેને પ્રતિવાદી કરવાને કોરટ ફરમાવે.

૪૫૫. કોઈ સગીર ઉમરે પોંચ્યા પછી, પોતાને નામે ઇષ્ટમિત્રે કરેલી ફરિયાદ ગેરવાજબી અથવા અયોગ્ય હતી, એમ કોરટની ખાત્રી થાય એ રીતે શાબિત કરે, અને તે એકલોજ વાદી હોય તો, ફરિયાદ કાઢી નાખવાને તે અરજ કરે. ફરિયાદ ગેરવાજબી અથવા અયોગ્ય હોય તો.

તે અરજની નોટીસ લાગતા વળગતાં બધા પક્ષકારો ઉપર બજાવવી.

અને તે ગેરવાજબીપણા અથવા અયોગ્યપણા વિશે કોરટની ખાત્રી થયા પછી, તે અરજ મંજુર કરવાને, તથા ફરિયાદમાં કંઈ કામ ચાલ્યું હોય તે-નું અને તે અરજસંબંધી બધા પક્ષકારોનું ખરચ આપવાનો તે ઇષ્ટમિ-ત્રને હુકમ કરવાને કોરટ મુખ્તયાર છે.

ખરચ.

ફરિયાદ પુરતો વાલી નીમવાની અરજ.

૪૫૬. સગીરને નામે અને સગીરનીવતી, અથવા વાદીએ, અરજ કરવાથી ફરિયાદ પુરતો તેનો વાલી નીમવાનો હુકમ મળી શકે. ફરિયાદમાં-ની તકરારી બાબતોમાં સગીરથી ઉલટો લાભ સુચવેલા વાલીનો નથી, તથા તે વાલી તરીકે નીમવાને લાયક છે એ વાત ખરી કરી બતાવનારા સાગનનામાથી તે અરજને પુષ્ટી આપવી.

ફરિયાદ પુરતા વાલી તરીકે કામ કરવાને યોગ્ય તથા ખુશી હોય એ-વો કોઈ શખ્સ ન હોય તો, કોરટને પોતાના કામદારો પૈકી કોઈને એવા વાલી તરીકે નીમવાનો અધિકાર છે; પણ સગીરથી ઉલટો તેને લાભ ન હોવો જોઇએ.

ફરિયાદ પુરતો વાલી કોણ થઈ શકે.

૪૫૭. પાકી સમજનો અને ઉમરે પોંચેલો સહ-પ્રતિવાદી, સગીરથી ઉલટો તેનો લાભ ન હોય તો, ફરિયાદ પુરતો વાલી નીમી શકાય, પરંતુ વાદીને અથવા પરણેલી સ્ત્રીને તે રીતે નીમી શકાય નહીં.

વાલી પોતાના કામમાં કસુર કરે તો તેને દુર કરી શકાય.

૪૫૮. સગીર પ્રતિવાદીનો ફરિયાદ પુરતો નીમેલો વાલી પોતાનું કામ ન કરે, અથવા બીજું પુરતું કારણ જણાવવામાં આવે તો, તેને દુર કરવાને તથા તેણે કામ કરવામાં કસુર કર્યાથી કોઈ પક્ષકારને થએલું ખ-રચ આપવાનો તેને હુકમ કરવાને કોરટ મુખ્તયાર છે.

ખરચ.

ફરિયાદ ચાલતાં વાલી મેયત થાય તો નવો વાલી નીમવો.

૪૫૯. ફરિયાદ પુરતો નીમેલો વાલી ફરિયાદ ચાલતાં ગુજરી જાય અથવા કોરટ તેને દુર કરે તો કોરટે તેની જગાએ નવો વાલી નીમવો.

મેયત હુકમનામાના દેણદારના સગીર વારસવકીલનો ફરિયાદપુરતો વાલી.

૪૬૦. મેયત પક્ષકારનો વારસ અથવા વારસવકીલ સગીર હોય અને તેના ઉપર હુકમનામું અમલમાં લાવવાની દરખાસ્ત થાય ત્યારે, કોરટે ફરિયાદ પુરતો તે સગીરનો વાલી નીમવો. અને તે દરખાસ્તની નો-ટીસ હુકમનામાવાળાએ તે વાલી ઉપર બજાવવી.

ઇષ્ટમિત્રે અથવા ફરિયાદ પુરતા વાલીએ હુકમનામા પહેલાં કોર્ટની રજાવગર તથા જામીનઆ

૪૬૧. ફરિયાદ પુરતા કોઈપણ વાલીએ અથવા ઇષ્ટમિત્રે, હુકમ-નામાની અથવા હુકમની પહેલાં કોઈપણ વખતે સગીરની વતી પૈસાની કંઈ રકમ અથવા બીજી વસ્તુ સ્વીકારવી કે લેવી નહીં. પરંતુ તેણે પ્રથમ કોરટની રજા મેળવી હોય, અને તે પૈસા કે બીજી વસ્તુ તે સગીરના ફા-યદાને વાસ્તે હું રાખીશ અને તે સગીરને તેનો બરાબર હિસાબ આપી-શ એ વાતના કોરટની ખાત્રી લાયક જામીન આપ્યા હોય, તો સદરહુ પૈ-

સા અથવા વસ્તુ તે સ્વીકારી શકશે અથવા લેઈ શકશે. પ્યા વગર પૈસા લેવા નહી.

૪૬૨. જે ફરિયાદમાં કોઈ ઈષ્ટમિત્રતરીકે કે વાલીતરીકે કામ કરતો હોય તે ફરિયાદની બાબતમાં તે ઈષ્ટમિત્રે અથવા ફરિયાદ પુરતા વાલીએ કોરટની રજાશિવાય સગીરની વાતી કંઈ કબુલાયત અથવા તોડજોડ કરવી નહીં. ઈષ્ટમિત્રે અથવા ફરિયાદ પુરતા વાલીએ કોર્ટની પરવાનગી વગર તોડજોડ કરવી નહી.

કોરટની રજાશિવાય કરેલી કોઈ તેવી કબુલાયત અથવા તોડજોડ, સગીર શિવાયના બીજા બધા પક્ષકારો વિરૂદ્ધ નિરર્થક થઈ શકે એવી ગણાશે. પરવાનગી વગરની તોડજોડ નિરર્થક થઈ શકે તેવી છે.

૪૬૩. સને ૧૮૫૮ ના આકટ નંબર ૩૫ પ્રમાણે અથવા જે તે વખતે અમલમાં હોય તેવા બીજા કોઈ કાયદાપ્રમાણે, જે દિવાનાઓ દિવાના ઠરેલા હોય તેમની બાબતમાં કલમ ૪૪૦ થી ૪૬૨ (બંને સુધાંત) સુધીમાં કહેલા ઠરાવો, પ્રસંગપ્રમાણે જરૂરનો ફેરફાર કરીને, લાગુ પાડવામાં આવશે. ૪૪૦થી૪૬૨ સુધીનીકલમો દિવાના લોકોને લાગુ પડેછે.

ટીકા—૪૬૩. સને ૧૮૫૮ ના ૩૫ મા આકટની કલમ ૧૧ પ્રમાણે ગાંડાની મીલકતનો વહીવટ લેવા સારૂ નીમાયેલો કલેકટર પોતેજ ગાંડાની તરફથી દાવા બાંધી શકે નહી પણ તે કામ સારૂ તેણે વહીવટદાર નીમવો જાઇએ. ૭ વી. રી. ૫.

૪૬૪. કોરટ આફ વાર્ડસએ અથવા દિવાની કોરટે કોઈ સ્થાનિક કાયદાપ્રમાણે જે સગીરની અથવા દિવાનાની જાતનો વાલી અથવા મિલકતનો વહિવટકરનાર નીમ્યો હોય તે સગીરને અથવા દીવાનાને કલમ ૪૪૦ થી ૪૬૨ સુધીમાં કહેલી કંઈ વાત લાગુ પડતી નથી. કોર્ટની સંભાળમાં હોય તે.

બાબ ૩૨ મો.

લશ્કરી માણસોએ તથા તે માણસોઉપર કરવાની ફરિયાદો.

૪૬૫. લશ્કરી ઓહદાથી સરકારની ખરેખર નોકરી બજાવતો હોય તેવો કોઈ અમલદાર અથવા સોલજર ફરિયાદનો પક્ષકાર હોય, અને જાતે ફરિયાદ ચલાવવાસારૂ, અથવા તેનો જવાબ કરવાસારૂ તેને ગેરહાજર રહેવાની રજા મળી શકતી ન હોય, તો પોતાની વતી ફરિયાદ કરવા અથવા તેનો જવાબ કરવાસારૂ કોઈપણ શખસને અખત્યાર આપવાને તે મુખત્યાર છે. જે અમલદાર અથવા સોલજરને રજા ન મળે તે પોતાની વતી ફરિયાદ અથવા જવાબ કરવાસારૂ કોઈપણ શખસને અખત્યાર આપે.

તે મુખત્યાર આપવો તે લખીને આપવો, અને તે લેખઉપર તે અમલદારે અથવા સોલજરે,–(અ) પોતાના કમાંડિંગ આફીસરની સમક્ષ સહી કરવી; અથવા તે પક્ષકાર પોતેજ કમાંડિંગ આફીસર હોય તો તેના હાથ નીચેના પહેલા અમલદારની સમક્ષ સહી કરવી; અથવા (બ) તે અમલદાર કે સોલજર લશ્કરી સ્ટાફની નોકરીમાં કામ કરતો હોય તો, જે આફીસમાં તે નોકર હોય તેના મુખ્યની અથવા બીજા ઉપરી અમલદારની સમક્ષ સહી કરવી. પછી તે કમાંડિંગ આફીસરે અથવા બીજા અમલદારે તે મુખત્યારપત્ર ઉપર સહી કરવી, અને તે પછી તે મુખત્યારપત્ર કોરટમાં દાખલ કરવું.

તે લેખ કોરટમાં ઉપર પ્રમાણે દાખલ થયો એટલે, તે મુખત્યારનામું બરોબરરીતે લખી આપ્યું છે, તથા તે લખી આપનાર અમલદારને કે સોલજરને જાતે ફરિયાદ ચલાવવાને કે તેમાં જવાબ કરવાને ગેરહાજર રહેવાની રજા મળી નહીં,–એ વાતનો તે કમાંડીંગ આફીસરની અથવા બીજા અમલદારની સહી એ પુરતો પુરાવો ગણવો.

ખુલાસો:—આ બાબમાં "કમાંડીંગ આફીસર" એટલે, તે અમલદાર અથવા સોલજર જે કોઈ રેજીમેન્ટમાં, કોરમાં, ડીટાચમેન્ટમાં, અથવા ડીપોમાં હોય, તે રેજીમેન્ટ, કોર, ડીટાચમેન્ટ, અથવા ડીપો ઉપર જે તે વખતે બરોબર હુકમ ચલાવનાર અમલદાર સમજવો.

આ પ્રમાણે મુખત્યાર મળેલો શખસ જાતે કામ ચલાવે અથવા પ્લીડરનીમે.

૪૬૬. પોતાની તરફથી ફરિયાદ ચલાવવાને અથવા જવાબ કરવાને કોઈ અમલદારે અથવા સોલજરે જેને મુખત્યાર આપ્યો હોય તે શખસ, મુખત્યાર આપનાર અમલદાર અથવા સોલજર હાજર હોય અને કામ કરી શકે તે રીતે, જાતે તે ફરિયાદ ચલાવવાને કે જવાબ કરવાને મુખત્યાર છે; અથવા તે અમલદારની કે સોલજરની વતી ફરિયાદ ચલાવવાસારૂ કે જવાબ કરવાસારૂ પ્લીડર નીમવાને મુખત્યાર છે.

આ પ્રમાણે મુખત્યાર મળેલા શખસ ઉપર અથવાતેના પ્લીડરઉપર પ્રોસેસ પોંચાડવામાંઆવે તે બરોબર પોંચેલી ગણવી.

૪૬૭. કલમ ૪૬૫ પ્રમાણે કોઈ અમલદારે અથવા સોલજરે મુખત્યાર આપેલા કોઈ શખસને, અથવા ઉપર કહ્યાપ્રમાણે તે શખસે તે અમલદારને કે સોલજરને બદલે અથવા તેમની વતી કામ કરવાને નીમેલા પ્લીડરને પોંચાડેલી પ્રોસેસો, જાતે તે પક્ષકારને હાથોહાથ અથવા તેના પ્લીડરને પોંચાડી હોય એમ સમજવું.

અમલદારઅને સોલજરને સમનપોંચાડવાનું.

૪૬૮. જ્યારે પ્રતિવાદી કોઈ અમલદાર અથવા સોલજર હોય ત્યારે, તેને સમન પોંચાડવાસારૂ સમનની એક નકલ કોરટે તેના કમાંડીંગ આફીસરઉપર મોકલવી.

જે અમલદારને એ નકલ મોકલી હોય તેણે, જેના નામની તે હોય તેને, બની શકે તો ખુદ પોંચડાવ્યા પછી તેનાઉપર તે પોંચ્યાવિશેનો તે શખસનો લખેલો શેરો લેઈને તે પાછી મોકલવી.

કોઈ કારણને લીધે નકલ તેપ્રમાણે ન પોંચાડાય તો, જે કારણને લીધે સમન પોંચાડવાનું બન્યું ન હોય તે કારણ લખી જણાવીને, જે કોરટે તે મોકલ્યો હોય તે કોરટને તે સમન પાછો મોકલવો.

પકડવાનું વારંટ છાવણીવગેરેમાં શી રીતે બજાવવું.

૪૬૯. હુકમનામું બજાવવામાં પકડવાનું વારંટ અથવા બીજુ પ્રોસેસ છાવણીના, ગ્યારીસનની, લશ્કરી થાણાની અથવા લશ્કરી બજારની હદમાં બજાવવાનું હોય ત્યારે, તે વારંટ અથવા બીજુ પ્રોસેસ બજાવવાનું કામ જે અમલદારને સોંપ્યું હોય તેણે તે વારંટ અથવા બીજુ પ્રોસેસ કમાંડીંગ આફીસરને આપવું.

કમાંડીંગ આફીસરે તે વારંટ અથવા બીજા પ્રોસેસ ઉપર સહી કરીને તે ચલાવવું, અને પકડવાનું વારંટ હોય ત્યારે વારંટમાં જે શખસનું નામ લખ્યુ હોય તે પોતાની હકુમતની હદમાં હોય તો તેને પકડાવીને, જે દિવાની અમલદારને તે બજાવવાનું કામ સોંપ્યું હોય તેને સ્વાધીન કરવો.

બાબ ૩૩ મો.

ઈન્ટરપ્લીડર (વિરૂદ્ધ હક્કોનો નિર્ણય કરવાની તિરાહિત કરે તે ફરિયાદ).

ઈન્ટરપ્લીડર ફરિયાદ ક્યારે થઈ શકે.

૪૭૦. માત્ર તિરાહિત (સ્ટેકહોલ્ડર) તરીકે જે શખસના કબજામાં રૂપીઆ અથવા મિલકત હોય, અને તે રૂપીઆ અથવા મિલકત ખરા માલકને આપવાને જે તૈયાર હોય, તેની પાસેથી તે મિલકત અથવા રૂપીઆ લેવાનો બે અથવા વધારે શખસો એક બીજાને વિરોધ આવે એવી રીતે હક્ક કરતા હોય ત્યારે, તે મિલકત અથવા પૈસા કોને આપવા એ બાબત અને પોતાને નુકશાન થાય તે લેવાબાબત બધા હક્કદાર ઉપર ઈન્ટરપ્લીડરની ફરિયાદ કરવાને તે તિરાહિત મુખત્યાર છે.

પરંતુ, જે ફરિયાદમાં બધા પક્ષકારોના હક્કોનો બરોબર રીતે નિર્ણય થઇ શકે તેવી કોઈ ફરિયાદ ચાલુ હોય તો, તે તિરાહિતે ઈન્ટર પ્લીડરની ફરિયાદ કરવી નહીં.

આવી ફરિયાદમાં ફરિયાદઅરજી.

૪૭૧. ઇન્ટરપ્લીડરની પ્રત્યેક ફરિયાદમાં, જે જે બીના ફરિયાદ અરજીમાં લખવાની જરૂર છે તે શીવાય નીચે પ્રમાણે બીજી વધારે બીનાઓ લખવી:—

(અ) હક્ક રાખેલી વસ્તુમાં વાદીને ફક્ત તિરાહિત (સ્ટેકહો- લ્ડર) શીવાય બીજી રીતનો કંઈ સંબંધ નથી.

(બ) પ્રતિવાદીઓ જે જુદા જુદા હક્ક કરતા હોય તેઃ અને

(ક) વાદી અને કોઈ પ્રતિવાદી વચ્ચે મિલાફીપણું નથી.

દાવોકરેલી વસ્તુ કોરટમાં મુકવાનું.

૪૭૨. દાવો કરેલી વસ્તુ કોરટમાં ભરાય એવી અથવા કોરટની સંભાળમાં રખાય એવી હોય ત્યારે, વાદીએ તે કોરટમાં ભરવી અથવા કોરટની સંભાળમાં રાખવી; તેમ કર્યા પહેલાં ફરિયાદમાં કંઈ હુકમ મેળવવાનો વાદીને હક્ક થશે નહીં.

પહેલી સુનાવણીવખતે કામ ચલાવવાનીરીત.

૪૭૩. પહેલી સુનાવણી વખતે કોરટ નીચે પ્રમાણે કરી શકેઃ એટલે—

(અ) દાવો કરેલી વસ્તુની બાબતમાં પ્રતિવાદીઓ પ્રત્યે વાદીની બધી જવાબદારીમાંથી તેને દુર કરીને તેનું ખરચ અપાવવાનો, તથા ફરિયાદમાંથી તેનું નામ કાઢી નાખવાનો ઠરાવ કરેઃ

અથવા ઇનસાફ કે સુગમતાને સારૂ નીચે પ્રમાણે કરવાની જરૂર છે એમ કોરટને લાગે તોઃ

(બ) ફરિયાદનો આખર નિકાલ થતાં સુધી બધા પક્ષકારોને રહેવા દેઃ

અને, દાવો રાખેલી વસ્તુના હક્કનો નિર્ણય કરી શકાય તેવી રીતની પક્ષકારોની કબુલત અથવા બીજો પુરાવો છે એમ કોરટને જણાય તોઃ

(ક) દાવો રાખેલી વસ્તુ ઉપરનો હક્ક નિર્ણય કરે;નહીતો પછી,

(ડ) કોરટની રૂબરૂ પોત પોતાના હક્ક આણવા સારૂ કેફીયત દાખલ કરીને તથા પુરાવો આપીને એક બીજા ઉપર વાદ ચલાવવાને પ્રતિવાદીઓને ફરમાવે, અને પછી એવા હક્કનો નિર્ણય કોરટે કરવો.

મુખત્યાર અને ભાડુત ઇન્ટિરપ્લીડર ફરિયાદ ક્યારે કરી શકે.

૪૭૪. મુખ્યની અથવા જમીનના માલકની મારફત દાવો રાખતા ન હોય એવા બીજા શખ્સોની સામે, તે મુખ્યને અથવા જમીનના માલકને વાદ કરવાની જરૂર પાડવા સારૂ, મુખત્યાર પોતાના મુખ્ય ઉપર અથવા ભાડુત પોતાના માલક ઉપર ફરિયાદ કરી શકે એમ આ બાબની કોઈ કલમથી સમજવું નહીં.

દ્રષ્ટાંતો.

(અ) અ. એક ઝવેરાતની પેટી પોતાના મુખત્યાર તરીકે બ પાસે અનામત મુકે છે. ક એ મારી પાસેથી એ ઝ-

ઝવેરાત ગેરવાજબી રીતે લીધુંછે એમ કહીને ક તે બ પાસેથી માગેછે. અ ને ક ના ઉપર બ ઇન્ટિરપ્લીડરની ફરિયાદ માંડી શકે નહીં.

(બ) અ એક ઝવેરાતની પેટી પોતાના મુખ્તાર તરીકે બ પાસે અનામત મુકેછે. પછી ક ને અ લખેછે કે મારી પાસે તમારૂં લેહેણું છે તેમાં તે ઝવેરાત તારણ કરી આપુંછું. ત્યારપછી અ એવું કહેછેકે ક નું કરજ અદા કરેલું છે. અને ક તે વાત ના પાડેછે. તે બંને બ ની પાસેથી ઝવેરાત માગે છે. આમાં અ ને ક ની ઉપર ઇન્ટરપ્લીડરની ફરિયાદ કરવાને બ મુખ્તાર છે.

૪૭૫. ખરેખર રીતે ફરીયાદ કરી હોય તો, દાવો રાખેલી વસ્તુ ઉપર બોજો રાખીને, અથવા બીજી કોઈ અમલમાં આવે એવી રીતે વાદીને તેનું ખરચ અપાવવાનો ઠરાવ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. વાદીના ખરચનો બોજો.

૪૭૬. ઇન્ટરપ્લીડરની ફરિયાદમાંના પ્રતીવાદીઓ પૈકી કોઈ પ્રતીવાદી તે ફરીયાદના વિષયની બાબતમાં તિરાહિત ઉપર ખરેખર ફરિયાદ કરે તો, જે કોરટમાં તિરાહિત ઉપરની ફરિયાદ ચાલતી હોય તે કોરટને ઇન્ટિરપ્લીડરની ફરિયાદમાં તિરાહિતની તરફમાં હુકમનામું કરનારી કોરટે તે હુકમનામું થયાની વાત યોગ્ય રીતે જણાવવી. એ લખી જણાવવામાં આવે એટલે તે કોરટે તે તિરાહિત ઉપરનું કામ બંધ રાખવું. અને તે બંધ રહેલી ફરીયાદમાં થએલા તેના ખરચનો તે ફરીયાદમાં ઠરાવ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. પરંતુ તે ફરિયાદમાં ખરચનો ઠરાવ ન કર્યો હોય તો, જેટલા ભાગનો ઠરાવ ન કરેલો હોય તેટલું ખરચ ઇંટરપ્લીડરની ફરિયાદમાં થએલા તેના ખરચમાં ઉમેરી શકાય. તિરાહીત(સ્ટેકહોલ્ડર) ઉપર પ્રતિવાદી ફરિયાદ કરે ત્યારે કામ ચલાવવાનીરીત. ખરચ.

ભાગ ૪ થો.

ચાલુ ગરજ પુરતા ઈલાજ.

બાબ ૩૪ મો.

ફેસલો થતાં પહેલાં પકડવા તથા જપ્તી કરવા વિશે.

અ—ફેસલો થતાં પહેલાં પકડવાનું.

૪૭૭. સ્થાવર મિલકતનો કબજો લેવાની ફરીયાદ શિવાયની બીજી કોઈ ફરિયાદમાં કામ ચાલતાં કોઈ પણ વખતે વાદી સોગનનામાથી અથવા બીજી રીતે કોરટની ખાતરી કરી આપે કે,— જામીન લેવા સારૂ વાદી ક્યારે અરજ કરે.

વાદીનું ન ચાલે અથવા તેને ઢીલ થાય એ હેતુથી, અથવા કોરટની કોઈ પ્રોસેસ ટાળવાના હેતુથી, અથવા પોતાના ઉપર જે હુકમનામું થાય તે બજતાં હરકત પડે કે ઢીલ થાય એ હેતુથીઃ

(અ) પ્રતીવાદી સંતાઈ પેઠો છે અથવા તેણે કોરટની હકુમત છોડી છે, અથવા

(બ) પ્રતીવાદી સંતાઈ પેસવાનો છે કે કોરટની હકુમત છોડવાનો છે, અથવા

(ક) પ્રતીવાદીએ પોતાની બધી કે થોડી ઘણી મીલકત કોઈને વેચી કે આપી દીધી છે અથવા કોરટની હકુમતમાંથી લઈ ગયો છે; અથવા

એવી ખાતરી કરી આપે કે,—પ્રતીવાદી એવે પ્રસંગે બ્રિટિશ ઇંડ્યા છોડવાનો છે કે તે ઉપરથી ફરીયાદમાં પ્રતીવાદીના ઉપર જે હુકમનામું થાય તે બજાવવામાં વાદીને હરકત કે ઢીલ પડશે અથવા પડે એવો વાજબી સંભવ રહે છે.

તો ફરીયાદમાં તેના ઉપર જે હુકમનામું થાય તે પ્રમાણે જવાબ દેવા સારૂ હાજર થવાને પ્રતીવાદીનો જામીન લો, એવી અરજ કરવાને વાદી મુખતીયાર છે.

પ્રતિવાદીએ જામીન શા માટે ન આપવા તેનું કારણ બતાવવા સારૂ તેને હાજર કરવાનો હુકમ.

૪૭૮. અરજદારને તપાસ્યા પછી તથા પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી બીજી તજવીજ કરવા પછી કોરટની ખાત્રી થાય કે;

ઉપર કહ્યા પ્રમાણેના કોઈ ઇરાદાથી પ્રતીવાદી—

(અ) સંતાઈ પેઠો છે, અથવા કોરટની હકુમત છોડી છે, અથવા

(બ) સંતાઈ જવાનો છે, અથવા કોરટની હકુમત છોડવાનો છે, અથવા

(ક) પોતાની બધી કે થોડી ઘણી મીલકત વેચી કે આપી દીધી છે, કે કોરટની હકુમતમાંથી લઈ ગયો છે, અથવા

ઉપરની કલમમાં જે પ્રસંગ કહ્યો છે તેવે પ્રસંગે પ્રતીવાદી બ્રિટિશ ઇંડિયા છોડવાનો છે,

તો પોતાને હાજર થવાના જામીન પ્રતીવાદીએ શા માટે ન આપવા તેનું કારણ બતાવવા સારૂ પ્રતીવાદીને પકડવાનું તથા તેને કોરટની રૂબરૂ આણવાનું વારંટ કાઢવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

૪૭૯. તે કારણ પ્રતીવાદી ન બતાવે તો કોરટે તેને એવો હુકમ કરવો કે, તમારા ઉપરનો દાવો અદા થવાને બસ થાય તેટલા પૈશા અથવા બીજી મીલકત તમે કોરટમાં અનામત રાખો, અથવા ફરિયાદ ચાલેછે ત્યાં સુધી, અને ફરિયાદમાં તમારા ઉપર જે હુકમનામું થાય તે બજી રેહે અથવા પતી રહે ત્યાં સુધી, કોઈ પણ વખતે તમને બોલાવવામાં આવે ત્યારે હાજર થવાના તમે જામીન આપો. જો પ્રતિવાદી કારણ ન બતાવે તો અનામત મુકવાનો અથવા જામીન આપવાનો કોરટ તેને હુકમ કરે.

જામીને એવી રીતે લખી આપવું કે, જો પ્રતિવાદી તે રીતે હાજર નહીં થાય તો, ફરિયાદમાં જે રકમ આપવાનો પ્રતિવાદીને હુકમ થશે તે રકમ હું આપીશ.

૪૮૦. પ્રતિવાદીને હાજર કરવાને થએલો જામીન, જે કોરટમાં પોતે જામીન થયો હોય તે કોરટને કોઈપણ વખતે પોતાની જવાબદારી રદ કરવાની અરજ કરી શકે. જામીન પોતાની જવાબદારી કાઢી નાખવાની અરજ કરે ત્યારે શી રીતે કરવું.

આવી અરજ થાય ત્યારે, કોર્ટે પ્રતિવાદીને હાજર થવાનો સમન કરવો. અથવા પોતાને યોગ્ય લાગે તો, પહેલથીજ તેને પકડવાનું વારંટ કાઢવાને કોરટ મુખ્તાર છે.

સમન અથવા વારંટ પ્રમાણે પ્રતિવાદી હાજર થાય એટલે, અથવા પોતે પોતાની ખુશીથી આવીને હાજર થાય ત્યારે, કોરટે જામીનને ફરમાવવું કે તમે જામીનીમાંથી છુટા થાય છે. અને નવો જામીન લાવવાને પ્રતિવાદીને કેહેવું.

૪૮૧. કલમ ૪૭૯ અથવા ૪૮૦ પ્રમાણેનો કોઈ હુકમ પ્રતિવાદી માન્ય ન કરે તો, ફરિયાદનો ફેસલો થતાં સુધી અથવા, પ્રતિવાદી વિરૂદ્ધ ફેસલો આપવામાં આવે તો, હુકમનામું બજે ત્યાંસુધી પ્રતિવાદીને કેદમાં મોકલવાને કોરટ મુખ્તાર છે. પરંતુ આ કલમપ્રમાણે કોઈ શખસને ગમે તેમ હોય તો એ છ માસ કરતાં જાસ્તી મુદત કેદ કરવો નહીં, અથવા ફરિયાદના વિષયની રકમ કે કિંમત પચાસ રૂપીયા કરતાં વધારે ન હોય તો છ અઠવાડીયાં કરતાં વધારે મુદત કેદ કરવો નહી. પ્રતિવાદી જામીન ન આપે અથવા તેને નવો જામીન ન મળે તો કેમ કરવું.

પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે, કોઈ શખસને સદરહુ હુકમપ્રમાણે ચાલ્યા પછી આ કલમપ્રમાણે તુરંગમાં અટકાવી રાખવો નહી.

ટીકા—૪૮૧. પ્રતિવાદીને આવા કામમાં અગર બજાવણીના કામમાં તેને પોતાનો હુકમ માન્ય કરવાની તક મળે અગર તે જાણી જોઇને તે હુકમ માન્ય કરવાની ના પાડે ત્યાંસુધી તેને કેદ કરવો નહી. ૭ મુ. હા. રી. ૧૨૨.

૪૮૨. હુકમનામાના દેણદારની ખોરાકી આપવાવિશે કલમ ૩૩૯ માં જે ઠરાવ કર્યા છે તે આ બાબપ્રમાણે પકડેલા બધા પ્રતિવાદીને લાગુ પડશે. પકડેલા પ્રતિવાદીના ખોરાકી.

બ.—ફેસલો થતાં પહેલાં જપ્તી કરવાનું.

હુકમનામું પુરૂ કરવાના પ્રતિવાદી પાસેથી જામીન માગવાની અને તે જામીન ન આપે તો મિલકત જપ્ત કરવાની ફેસલો તથા પહેલાં અરજ.

૪૮૩. કોઈપણ ફરિયાદ ચાલતાં કોઈપણ વખતે સોગનનામું કરીને અથવા બીજીરીતે વાદી કોરટની ખાત્રી કરે કે, પોતાના ઉપર જે હુકમનામું થાય તે બજાવવામાં હરકત અથવા ઢીલ થાય એ ઇરાદાથી પ્રતિવાદી—

(અ) પોતાની બધી અથવા થોડીઘણી મિલકત કોઇને વેચી કે આપી દેવાનો છે, અથવા જે કોરટમાં ફરિયાદ ચાલતી હોય તેની હકુમતમાંથી લંબાવવાનો છે, અથવા

(બ) પોતાની મિલકત કોરટની હકુમતમાં રહેવા દેઈને કોરટની હકુમત છોડી ગયો છે,

તો, એ ફરિયાદમાં તેના ઉપર જે હુકમનામું થાય તે અદા કરવાનો જામીન પ્રતિવાદી પાસે માગો, અને જો તે જામીન ન આપે તો કોરટનો બીજો હુકમ થતાંસુધી કોરટની હકુમતમાંની તેની કંઈ મિલકત જપ્ત કરવાનું ફરમાવો, એવી કોરટને અરજ કરવાને વાદી મુખ્તાર છે.

અરજનો મજકુર.

કોરટ બીજીરીતે ન ફરમાવેતો, જપ્ત કરવાની મિલકત અને તેની અટકળેલી કિંમત અરજમાં જણાવવી.

ટીકા—૪૮૩. જે કોરટમાં દાવો ચાલતો હોય તે કોરટની હકુમતમાં મીલકત હોય તો આ કલમ લાગુ પડે છે. જેથી ચોવીસ પ્રગણાના ફર્સ્ટ સબારડીનેટ જડજે કલકત્તામાં જે મીલકમ હતી તે બાબતમાં હાયકોરટ તરફ ૪૮૩મી કલમ પ્રમાણે હુકમ સને ૧૮૪૦ના ૨૩મા આકટની ૧લી કલમપ્રમાણે શેરો થવા મોકલ્યો ત્યારે હાયકોરટે શેરો કરવાની ના પાડી. ૮ બે. લો. રી. ૩૩૫.

અબ્રાહીમના કામમાં મુંબઈની હાયકોરટે તેથી ઉલટો ઠરાવ કર્યો હતો ૯.મુ. હા. રી. ૧૭૦.

પોતાના હુકમનામાની બજાવણીમાં કોરટ જપ્ત કરી શકે નહી તેની જપ્તી અગાઉથી કોરટ કરી શકતી નથી. ૯ મ. હા. રી. ૬૧.

હુકમનામાની બજાવણીમાં ઢીલ કરવાના અગર હરકત કરવાના ઇરાદાથી પ્રતિવાદી પોતાની મીલકત ખસેડવાનો છે અગર તેની બીજી રીતે વ્યવસ્થા કરવાનો છે એવી કોરટની ખાત્રી થયા પછી કોરટ પ્રતિવાદીની મીલકત જપ્ત કરવાનો હુકમ આપે તો, પછી દાવાનો ચુકાદો વાદીના વિરૂદ્ધ થાય તોપણ, વાદીને આ પ્રમાણે કોરટને અરજ કરવાનું પુરતું અને સારૂં કારણ હતું એમ અનુમાન કરવું જોઇએ. અને તેથી વિરૂદ્ધ સાબીત ન થાય ત્યાંસુધી નુકશાની મળી શકે નહી. ૧૮ વી. રી. ૪૪૦.

આ કલમ પ્રમાણે મીલકત જપ્ત કરવામાં આવી હોય અને જપ્તી કરનાર અધિકારીની સાથે મળી જઈને તે પછીથી પ્રતિવાદીએ છોડી દીધી હોય તો, પેહેલાં તેમના ઉપર ફોજદારી કામ ચલાવ્યા વગર તે મીલકતની કીમત મેળવવાનો દાવો ચાલી શકે. ૧૮ વી. રી. ૨૭.

જામી આપવાનું કે કારણ બતાવવાનું કોર્ટ પ્રતિવાદીને ફરમાવે.

૪૮૪. અરજદારને તપાસ્યા પછી તથા પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી બીજી કંઈ તજવીજ કર્યા પછી જો કોરટની ખાત્રી થાય કે: તે ફરિયાદમાં પોતાનાઉપર જે હુકમનામું થાય તે બજાવવામાં હરકત અથવા ઢીલ થાય એ ઇરાદાથી પ્રતિવાદી પોતાની મિલકત વેચી કે આપી દેવાનો છે અથવા લંબાવવાનો છે અથવા એવા ઇરાદાથી પોતાની મિલકત કોરટની હકુમતમાં રહેવા દેઈને કોરટની હકુમત છોડી ગયો છે તો:—માગવામાં આવે ત્યારે તેમિલકત અથવા તેની કીમત અથવા હુકમનામું પુરૂં કરવા જેટલો તેનો ભાગ હાજર કરીને, કોરટ હુકમ કરે તે પ્રમાણે વ્યવસ્થા થવાસારૂ કોરટમાં આપવા માટે, હુકમમાં લખેલી રકમના જામીન કોરટ ઠરાવે તે મુદતની દરમ્યાન આપવા, કે નહી તો જામીન શા સારૂ ન આપવા તેનું હાજર થઈને કારણ બતાવવું—એમ પ્રતિવાદીને ફરમાવવાને કોરટ મુખ્ત્યાર છે.

આ અરજમાં લખેલી મિલકત પૈકી તમામ મીલકત અથવા તેનો કંઈ ભાગ શરતથી જપ્ત કરવાનું હુકમમાં ફરમાવવાને પણ કોરટ મુખ્તયાર છે.

ટીકા—૪૮૪. હુકમનામું થતાં પેહેલાં કેદની બાબતમાં જેમ સ્વતંત્ર અખ્તયાર કોરટને વાપરવાનો છે તેમજ હુકમનામા પેહેલાં જપ્તી કરવામાં પણ તે અખ્તયાર બહુ સંભાળથી વાપરવો જોઇએ. અને પ્રતિવાદી પોતાની મીલકતની કાંઈ પણ વ્યવસ્થા કરવાનો છે. એવી ખાતરી થાય ત્યાંસુધી પ્રોસેસ અમલમાં લાવવી નહી. ૨ મુ. હા. રી. ૧૪૯.

સને ૧૮૭૭ના ૧૦મા આકટની કલમ ૪૮૪ મુજબ પ્રતિવાદી વિરૂદ્ધ જે હુકમનામું વાદીનું થાય તે પુરૂં કરી આપવાની જામીન આપવાનું ૧૦ મી મારચ સને ૧૮૮૧ને રોજ પ્રતિવાદી ઉપર હુકમ કરવામાં આવ્યો અગર જામીન શા સારૂં ન આપવા તેનું કારણ તા. ૨૮મી મારચ સને ૧૮૮૧ને રોજ તેણે બતાવવું. દીવાની કાયદાને છેડે જે નમુના આવેલા છે તે નમુનામાં છે તે પ્રમાણે કલમ ૪૮૪ને અન્વયે કામ ચલાઉ જપ્તી કરવા સારૂ આ તાકીદની સાથે હુકમ પણ જોડવામાં આવ્યો હતો. જપ્તી થતી અટકાવવા સારૂ પ્રતિવાદીએ તા. ૧૨મી મારચે હુકમનામું પુરૂં કરી આપવાના જામીન આપ્યા. અને જપ્તીનો અમલ કરવામાં આવ્યો નહી તા. ૨૮મી મારચ ૧૮૮૧ને રોજ જામીન શા માટે ન આપવા જોઇએ તેનું કારણ પ્રતિવાદીએ બતાવ્યું. પણ જામીન આપવામાં આવ્યા હતા તેથી સબારડીનેટ જડજનો એવો મત હતો કે એ કામ પુરૂં થઈ ગયું છે અને

હવે જામીન બાબત રદ થઈ શકે નહી. આ કામમાં એમ ઠર્યું કે સબાર્ડિનેટ જડજની ભુલ છે. આવી રીતે આપેલી જામીની કલમ ૪૮૪માં જે સ્પષ્ટ રીતે જામીન લેવાનું ફરમાવ્યું છે તેવી ગણાય નહી. અને જામીન શા માટે ન આપવા તેનું કારણ બતાવવામાં આ પ્રમાણે જામીન આપવાથી કાંઈ બાધ નથી. ઈ. લો. રી. ૫ મુંબાઈ ૬૪૩.

જો કારણ ન બતાવે અથવા જામીન ન આપે તો જપ્તી કરવી.

૪૮૫. કોરટે ઠરાવેલી મુદતમાં જો પ્રતિવાદી ફરમાવેલા જામીન ન આપે, અથવા પોતે જામીન શાસારૂ ન આપવા તેનું તે કારણ ન બતાવે તો અરજમાં બતાવેલી મિલકત અથવા ફરિયાદમાં જે હુકમનામું થાય તે પુરૂં કરવાને બસ જણાય તેટલો તે મિલકતનો ભાગ જપ્ત કરવાનું ફરમાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

જપ્તી ઉઠાડવાનું.

જો પ્રતિવાદી તેવું કારણ બતાવે અથવા ફરમાવેલા જામીન આપે, અને અરજમાં બતાવેલી મિલકત અથવા તેનો કંઈ ભાગ જપ્ત થયો હોય, તો તે જપ્તી ઉઠાડવાનો કોરટે હુકમ કરવો.

ટીકા—૪૮૫. મીલકત જપ્ત કરવામાં આવે ત્યારે તેમાંથી થતું ઉત્પન્ન પણ જપ્ત થાય છે. પણ જપ્તી કરતી વખતે જો હુકમનામા વાળો અસલ માલીકનો કબજો રહેવા દે અને તેને ઉત્પન્નનો ઉપભોગ કરવા દે તો, એ ઉત્પન્ન માલીકના હાથમાં આવ્યું કે તે જપ્તીની રૂઈએ હુકમનામાના દેવાને માટે ખાસ રીતે જપ્ત કરવાને તે પાત્ર રહેતું નથી. ૧૨ વી. રી. ૩૯૧.

જપ્તી કરવાની રીત.

૪૮૬. જપ્તી કરવી તે પૈસા બાબતનું હુકમનામું બજાવવામાં મિલકત જપ્ત કરવાની જે રીત આ કાયદામાં કહેલી છે તે રીતે કરવી.

ટીકા—૪૮૬. જપ્તી થયેલી મીલકતના જે ભાગ ઉપર વચ્ચે આવનાર (ઈન્ટરવીનર) હક્ક રાખે છે તે ભાગ તેના કબજામાં છે કે નહી અગર ઈન્ટરવીનરના કહેવામાં જે ભાગ હુકમનામાના દેણદારના કબજામાં છે, તેજ ભાગ તેના કબજામાં છે કે નહી એ બાબતની તજવીજ કરવાની ના પાડવી એ અનિયમિત છે. ૧૭ વી. રી. ૭૪.

ફેસલા પહેલાં જપ્ત કરેલી મિલકત ઉપરના દાવાની તજવીજ.

૪૮૭. ફેસલો થતાં પહેલાં જપ્ત થએલી મિલકત ઉપર કંઈ દાવો કરવામાં આવે તો તેની તજવીજ, પૈસા બાબતનું હુકમનામું બજાવવામાં જપ્ત થએલી મિલકત ઉપરના દાવાની તજવીજને વાસ્તે આ આકટમાં પાછળ જે રીત ફરમાવી છે તે રીતે કરવી.

જામીન આપે અથવા ફરિયાદ કાઢી નાખવામાં આવે એટલે જપ્તી દુર કરવી.

૪૮૮. ફેસલો થતાં પહેલાં જપ્તી કરવાનો હુકમ કર્યો હોય તો, ફરમાવેલા જામીન તથા જપ્તીના ખરચનો જામીન પ્રતિવાદી આપે ત્યારે, અથવા ફરિયાદ કાઢી નાખવામાં આવે ત્યારે, જે કોરટે હુકમ કર્યો હોય તે કોરટે જપ્તી દુર કરવી.

જપ્તીથી પરાયાના હકને હરકત

૪૮૯. ફેસલો થતાં પહેલાંની જપ્તીથી, ફરિયાદમાં પક્ષકાર ન હોય તે શખસોના જપ્તી પહેલાંના જે હક્ક હોય તેને હરકત થશે નહીં. તથા

પ્રતિવાદી ઉપર કોઇનું હુકમનામું હોય તો તે શખ્સને તે હુકમનામું બજાવવામાં તે જપ્તીમાંની મિલકત વેચવાની દરખાસ્ત કરવાને પણ પ્રતિબંધ થશે નહીં.

ત થશે નહી અથવા હુકમનામાવાળાને વેચાણની દરખાસ્ત કરવાને પ્રતિબંધ થશે નહી.

૪૯૦. આ બાબના ઠરાવોને આધારે મિલકત જપ્તીમાં હોય, અને વાદીની તરફમાં હુકમનામું થાય, તો તે હુકમનામું બજાવવામાં તે મિલકત ફરી જપ્ત કરવાની જરૂર નથી.

આ બાબ પ્રમાણે જપ્ત થએલી મિલકત હુકમનામું બજાવવામાં ફરી જપ્ત કરવી નહી.

ફ.—પકડવાનું અથવા જપ્તી કરવાનું કામ કર્યું તે અયોગ્ય હોય ત્યારે નુકસાનીનો બદલો.

૪૯૧. જે ફરિયાદમાં કોઇને પકડ્યો હોય અથવા જપ્તી કરી હોય તે ફરિયાદમાં કોર્ટને એવું જણાય કે, તે પકડવાની અથવા જપ્તીની અરજ અપુરતા કારણ ઉપરથી કરવામાં આવી હતી.

અપુરતા કારણથી કોઇને પકડાવ્યો હોય અથવા જપ્તીકરાવી હોય તો તેની નુકશાનીનો બદલો.

અથવા વાદીની ફરિયાદ નિષ્ફળ જાય અને કોરટને એવું જણાય કે, ફરિયાદ કરવાનું સંભવિત કારણ ન હોતું,

તો તે પકડવાથી અથવા જપ્તીથી પ્રતિવાદીને જે ખરચ અથવા નુકશાન થયું હોય તેના બદલામાં પોતાને યોગ્ય જણાય તેટલી એક હજાર રૂપીયા સુધીની રકમ કોઈ વાદી પાસેથી પ્રતિવાદીને અપાવવાનો, પ્રતિવાદીની અરજ ઉપરથી, પોતાના હુકમનામામાં ઠરાવ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

પરંતુ નુકસાનીના બદલાંની ફરિયાદમાં જેટલી રકમનું હુકમનામું કોરટ કરી આપે તે કરતાં વધારે રકમ આ કલમ ઉપરથી કોરટે અપાવવી નહી.

વિશેષ ઠરાવ.

આ કલમ પ્રમાણે રકમ અપાવવાનો ઠરાવ થયા પછી તે પકડવા અથવા જપ્તી બાબત નુકસાનીનો બદલો લેવાની કોઈ ફરિયાદ ચાલશે નહીં.

બાબ ૩૫ મો.

કામ ચલાઉ તાકીદ અને દરમ્યાનના હુકમો વિશે.

અ.—કામ ચલાઉ તાકીદ.

૪૯૨. કોઈ પણ ફરિયાદમાં સોગન નામાથી અથવા બીજી રીતે એવું શાબિત થાય કે:—

જે પ્રસંગે કામ ચલાઉ તાકી

દ આપી શકાય તે પ્રસંગ.

(અ) ફરિયાદનો કોઈ પક્ષકાર ફરિયાદમાંની કોઇપણ તકરારી મિલકતનો નાશ કરશે, અથવા તેને કંઈ નુકસાન કરશે અથવા તે કોઇને આપી દેશે અથવા એકાદા હુકમનામાની બજાવણીમાં તે ગેરવાજબી રીતે વેચાશે એવી દેશત છે, અથવા

(બ) પોતાના લેહેણદારોને દગો દેવાને ઇરાદે પ્રતિવાદીએ પોતાની મિલકત લંબાવવાની અથવા તે વેચી કે આપી દેવાની બીક બતાવી છે, અથવા તેમ કરવાની તે તૈયારીમાં છે,

તો હુકમ કરીને કોરટ એવી કામચલાઉ તાકીદ આપે, કે તારે તે કૃત્ય કરવું નહી; અથવા તે મિલકતનો નાશ થતો હોય તે, તેને નુકસાન થતુ હોય તે, તે બીજાને આપી દેવાતી હોય તે, વેચાતી હોય તે, લંબાવાતી હોય તે, અથવા તેની વ્યવસ્થા થતી હોય તે બંધ રાખવાને તથા અટકાવવાને સારૂ પોતાને યોગ્ય લાગે તેવો બીજો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યારછે, અથવા તે તાકીદકે બીજો હુકમ નહી કરવામાં આવે એમ કેહેવાને કોરટ મુખતીયારછે.

ટીકા—૪૯૨. હમેશને માટે મનાઈ હુકમ હુકમનામું કરીને અપાય છે. સ્પેસીફીકરીલીફ આકટ (૧૮૭૭ના ૧)ની ૫૩મી કલમ જુઓ.

મીલકત જે સ્થીતીમાં છે તે સ્થીતીમાં રાખવી જોઇએ એવું જરૂરનું હોય તે કામમાં મીલકતનો બગાડ થવાનો ભયછે એ પેહેલું સાબીત કરવું પેહેલું એ સાબીત કર્યા વગર કામ ચાલતાં મનાઈ હુકમ આપી શકાય નહી. ૨૩ વી. રી. ૬૦.

નીચેનાં કામોમાં મનાઈ હુકમ આપવામાં આવ્યો હતો:—

(૧) બજાવણી કરતાં જેમ કાનવાડાઓ જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા તેનો કોઈ પણ ભાગ હુકમનામાવાળો ન વેચે.

(૨) જે પૈસા માજીસ્ત્રેટે જપ્ત કર્યા હતા અને જે પાછા મેળવવાને સારૂ આ દાવો હતો તે પૈસા પ્રતિવાદીએ વેપારમાં રોકવાનો ઇરાદો જણાવ્યો હતો તે પ્રમાણે રોકે નહી. ૧૩ વી. રી. ૯૫.

પ્રતિવાદી કોરટમાં દાવા બાંધી દેવું વસુલ કરવા માંગે છે એ મનાઈ હુકમને માટે પુરતું કારણ નથી. ૧૪ વી. રી. ૪૦૯.

સબાર્ડિનેટ કોરૂટમાં જે દાવો ચાલતો હોય તે ખેંચી લઈ પોતાની ફાઈલ ઉપર લીધા શીવાય ડીસ્ટ્રીકટ કોરટ આ કલમને અન્વયે હુકમ આપી શકે નહી. ૨ મુ. હા. રી. ૯૮.

કરાર ફરી તો ડયો નહી અથ-

૪૯૩. કરાર તોડવાથી અથવા બીજી નુકશાની કરવાથી પ્રતીવાદીને અટકાવવાની ફરીયાદ હોય, તેમાં નુકસાનીનો બદલો માગ્યો હોય કે

નહી તો એ, ફરીવાદ કરેચા પછી કોઈ પણ વખતે ફેસલો થતાં પહેલાં કે ફેસલો થયા પછી—પ્રતીવાદીએ તે કરાર તોડવા નહી અથવા જે નુકશાનની ફરીયાદ કરી હોય તે નુકશાન કરવું નહી, અથવા તેજ કરારમાંથી ઉત્પન્ન થતું અથવા તેજ મીલકત કે હક્ક સંબંધી તેવી જાતનું કાંઈ નુકશાન કરવું નહી કે કાંઈ કરાર તોડવા નહી,—એવી પ્રતીવાદીને અટકાવવાની કામ ચલાઉ તાકીદ કરવા સારૂ કોરટને અરજ કરવાને વાદી મુખત્યાર છે.

વા તોડવો જારી રાખવા નહી એ વિશે મનાઈની તાકીદ.

તે તાકીદ કેટલી મુદત સુધી અમલમાં રાખવી તે વીશે, હિસાબ રાખવા વિશે, જામીન આપવા વીશે, અને બીજી બાબત વિશે પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી શરતો કરીને તે તાકીદ હુકમ કરીને આપવાને, અથવા તે નહી આપવામાં આવે એમ કહેવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

આ કલમ પ્રમાણે અથવા કલમ ૪૯૨ પ્રમાણે આપેલી તાકીદ ન માનવામાં આવે તો, છ મહીનાથી વધારે નહી એવી કોઈ મુદત સુધી પ્રતીવાદીને કેદમાં રાખીને અથવા તેની મીલકત જપ્ત કરીને અથવા બંને વાનાં કરીને તે અમલમાં લાવી શકાશે.

આ કલમ પ્રમાણે કરેલી કોઈ જપ્તી એક વરસ કરતાં વધારે મુદત અમલમાં રેહેશે નહી; એક વરસની આખરે, પ્રતીવાદીએ તાકીદ નહી માની હોય તો, જપ્ત કરેલી મિલકત વેચી શકાશે. અને જે ઉપજે તેમાંથી પોતાને યોગ્ય લાગે તેટલી બદલાની રકમ વાદીને અપાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે, અને જો કાંઇ બાકી રેહે તો તે પ્રતીવાદીને આપવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

૪૯૪. તાકીદનો હુકમ આપ્યા પહેલાં હમેશાં તાકીદની અરજ વિશેની નોટીસ વિરૂદ્ધ પક્ષકારને આપવાનું કોરટે ફરમાવવું. પરંતુ ઢીલ થવાથી તાકીદ આપવાનો હેતુ ધુળ મળશે એમ જણાય તો તેવી નોટીસ આપવાની જરૂર નથી.

તાકીદ આપ્યા પહેલાં વિરૂદ્ધ પક્ષકારને નોટીસ આપવાનું કોરટે ફરમાવવું.

૪૯૫. કારપોરેશનને અથવા જાહેર કંપનીને આપેલી તાકીદ તે કારપોરેશનને અથવા કંપનીને પોતાને બંધન કારક છે, એટલુંજ નહી પણ તે કારપોરેશનના કે કંપનીના જે મેંબરોનાં અને અમલદારોનાં જાતીકાં કામ અટકાવવાનું તે તાકીદમાં માગ્યું હોય તે બધા મેંબરોને તથા અમલદારોને પણ તે બંધન કારક છે.

કારપોરેશનને આપેલી તાકીદ તેના મેંબરને તથા અમલદારોને બંધનકાર છે.

૪૯૬. તાકીદના હુકમથી જે કોઇ પક્ષકાર નારાજી હોય તેની તે વિશેની અરજ ઉપરથી, તાકીદનો કોઇ પણ હુકમ કાઢી લેવાને, તેમાં ફેરફાર કરવાને અથવા તે રદ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

તાકીદનો હુકમ કોર્ટ કાઢી લે, ફેરફાર કરે અથવા રદ કરે.

અપુરેતા કારણ ઉપરથી તાકીદ કાઢવી હોય તો પ્રતિવાદીને નુકશાનીનો બદલો.

૪૯૭. પોતે જે તાકીદ આપી છે તે આપવા બાબતની અરજ અપુરેતા સબબથી કરી હતી, એમ કોરટને જણાય, અથવા

તાકીદ કાઢ્યા પછી ફરીયાદ કાઢી નાખવામાં આવે, અથવા ગેરહાજરીના સબબથી કે બીજી કોઈ રીતે વાદી વિરૂધ ફેસલો આપવામાં આવે અને ફરીયાદ કરવાનું સંભવિત કારણ નહોતું એમ કોરટને જણાય,

તો તે તાકીદથી જે ખરચ અથવા નુકશાન થયુ હોય તેના બદલામાં પોતાને વાજબી જણાય તેટલી એક હજાર રૂપીઆ સુધીની કોઈ રકમ વાદી પાસેથી પ્રતીવાદીને અપાવવાનો, પ્રતીવાદીની અરજ ઉપરથી, પોતાના હુકમનામામાં ઠરાવ કરવાને કોરટ મુખતાર છે.

વિશેષ ઠરાવ.

પરંતુ નુકશાનીના બદલાની ફરિયાદમાં જેટલી રકમનું હુકમનામું કોરટ કરી આપે, તે કરતાં વધારે રકમ આ કલમ ઉપરથી કોરટે અપાવવી નહીં.

આ કલમ પ્રમાણે રકમ અપાવવાનો ઠરાવ થયા પછી તે તાકીદ બાબત નુકસાનીનો બદલો લેવાની કોઈ ફરીયાદ ચાલશે નહી.

બ—દરમીયાનના હુકમ.

નાશ થાય એવી વસ્તુઓ દરમ્યાન વેચવાનો હુકમ કરવાનો અખતાર.

૪૯૮. કોઈ ફરીયાદના વિષયની કોઈ પણ જંગમ મીલકત જલદી અને સ્વાભાવિક રીતે પોતાના મેળે બગડી જાય એવી હોય તો, ફરીયાદના કોઈ પક્ષકારની અરજ ઉપરથી તે વેચવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખતીયારછે. અને તે હુકમમાં જે સખસનું નામ લખ્યું હોય તે સખસે કોરટને યોગ્ય લાગે તે રીતે અને તેવી સરતોથી તે વેચવી.

ટીકા—૪૯૮. કોઈ પણ મુકદમો કોરટની રૂબરૂ ચાલતો હોય તેના સંબંધમાં જેજે અરજીઓ યોગ્ય રીતે કરવામાં આવે તે બધી ઉપર કોરટે સ્પષ્ટ હુકમ લખવો જોઈએ. જે સખસનું દાવાના પરિણામમાં હીત છે. તે સખસે યોગ્ય મુદતમાં કલમ ૩૨ પ્રમાણે પક્ષકારમાં સામેલ થવાને સારૂ અરજી આપી હોય તો તે મંજુર કરવી જોઈએ. ૫ વી. રી. ૧૦૯.

દાવાનો નીકાલ જેથી થતો નથી એવો દરમ્યાન હુકમ કરવામાં આવ્યો હોય અને તે ઉપર અપીલ થઈ નહોય તો, છેવટ હુકમનામા ઉપર અપીલમાં તેના સંબંધની બાબતોની તકરાર ઉઠાવતાં અપેલન્ટને બાધ નથી. નોક્ષ પાનું ૩૯૧.

ફરિયાદનો વિષય અટકાવી રાખવા વગેરેનો હુકમ કરવાનો અ

૪૯૯. ફરીયાદના કોઈ પણ પક્ષકારની અરજ ઉપરથી અને પોતાને યોગ્ય લાગે તો શરતોથી નીચે પ્રમાણે કરવાને, એટલે—

અખત્યાર તથા પ્રવેશ કરવાની, નમુના લેવાની અને પ્રયોગ કરવાની સત્તા આપવાનો અખત્યાર.

(અ) તે ફરીયાદના વિષયમાંની કોઈ મીલકત અટકાવી રાખવાનો, સાચવી રાખવાનો, અથવા નજરે જોવાનો હુકમ કરવાને,

(બ) તે ફરીયાદના બીજા કોઈ પક્ષકારના કબજામાં કાંઇ જમીન અથવા ઇમારત હોય તે જમીન ઉપર અથવા ઇમારતમાં સદરહુ તમામ કારણ સારૂ અથવા તે પૈકી કોઇ કારણ સારૂ કોઇ સખસને જવાનો અખત્યાર આપવાને, અને

(ક) સદરહુ તમામ કારણ સારૂ અથવા તે પૈકી કોઈ કારણ સારૂ પુર્ણ માહીતી અથવા પુરાવો મળે એટલા માટે જરૂર અથવા યોગ્ય જણાય તેવા કાંઈ નમુના લેવાનો, અથવા કાંઇ અવલોકન કરવાનો, અથવા પ્રયોગ કરવાનો અખત્યાર આપવાને, કોરટ મુખત્યાર છે.

પ્રોસેસ બજાવવા વિશે આ આક્ટમાં પાછળ કહેલા છે તે ઠરાવો, પ્રસંગ પ્રમાણે જરૂર હોય તે ફેરફાર કરીને, આ કલમ પ્રમાણે જવાનો અખત્યાર આપેલા સખસોને લાગુ પડશે.

આવા હુકમ કરવાની અરજ નોટીસ આપ્યા પછી કરી શકાય.

૫૦૦. સમન પોચ્યા પછી કોઇ પણ વખતે પ્રતીવાદીને લેખી નોટીસ આપીને કલમ ૪૯૮ અથવા કલમ ૪૯૯ પ્રમાણે હુકમ કરાવવાની અરજ કરવાને વાદી મુખત્યાર છે.

તેવો હુકમ મેળવવાને વાસ્તે પ્રતીવાદીએ અરજ કરવાની હોયતો, અરજદાર હાજર થયા પછી કોઈ પણ વખતે વાદીને લેખી નોટીસ આપીને તે અરજ કરવાને પ્રતીવાદી મુખત્યાર છે.

જે જમીનવિશે ફરિયાદ હોય તે જમીન પક્ષકારના કબજામાં લાગલીજ ક્યારે અપાવાય.

૫૦૧. સરકારમાં મેહેસુલ ભરનારી જમીન વીશે અથવા વેચાય એવા જમીનઉપરના સત્તાપ્રકારવિશે ફરિયાદ હોય, અને જેના કબજામાં તે જમીન અથવા સત્તાપ્રકાર હોય તે શખસ સરકારનું મેહેસુલ અથવા સત્તાપ્રકારના માલકની ચેઢેલી સાંથ, જે હોય તે, આપવાને ચુકે, અને તેને લીધે તે જમીન અથવા સત્તાપ્રકાર વેચવાનો હુકમ થાય તો, તે જમીનમાંના અથવા સત્તાપ્રકારમાંના હક્કસંબંધનો દાવો રાખતો હોય એવો ફરિયાદનો બીજો કોઈપણ પક્ષકાર વેચાણ પહેલાંનું ચેઢેલું મેહેસુલ અથ-

વા સાથ આપે એટલે (કોરટની નજરમાં આવે તો જામીન લેઇને અથવા વગર જામીને) તે જમીનનો અથવા સત્તાપ્રકારનો કબજો તેને લાગલોજ આપી શકાય.

અને આપ્રમાણે ભરેલી રકમ કોરટને યોગ્ય લાગે તે દરના બ્યાજ સુધાંત કસુર કરનારે આપવી એમ પોતાના હુકમનામામાં ઠરાવવાને, અથવા ફરિયાદમાં હુકમનામું થાય તેમાં કંઈ હિસાબ નક્કી કરવાનું ફરમાવવામાં આવે તો, હિસાબમાં આપ્રમાણે ભરેલી રકમ કોરટ ફરમાવે તે દરથી બ્યાજસુધાં મજરે ધરવાને કોરટ મુખ્તસાર છે.

પૈસા વગેરે કોર્ટમાં અનામતમુકવાનું.

૫૦૨. પૈસાવિશે અથવા સ્વાધીન કરી શકાય એવી બીજી કોઈ વસ્તુવિશે ફરિયાદ હોય, અને ફરિયાદનો કોઈ પક્ષકાર કબુલ કરે કે,-કોઈ બીજા શખ્સની વતી ટ્રસ્ટી દાખલ મારી પાસે તે પૈસા અથવા વસ્તુ છે, અથવા તે કોઈ બીજા શખ્સની છે કે તે બીજા શખ્સની લેહેણી છે તો,-કોરટ બીજો હુકમ કરે તે પ્રમાણે કરવાસારૂ તે કોરટમાં અનામત મુકવાનો અથવા જામીન લેઇને કે વગર જામીને છેવટ કહેલા શખ્સને આપવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખ્તયાર છે.

બાબ ૩૬ મો.

વસુલદારની નીમણુક.

વસુલદાર ની મવાનો કોર્ટનો અખત્યાર.

૫૦૩. કોઈ સ્થાવર કે જંગમ મિલકત વિશે ફરિયાદ હોય અથવા તે જપ્તીમાં હોય, અને તેના પૈસા કરવાની, તે સાચવી રાખવાની, અથવા તેની સારી રખવાળી કરવાની, કે વહિવટ કરવાની જરૂર છે એમ કોરટને જણાય ત્યારે, હુકમ કરીને:—

(અ) તે મિલકતનો વસુલદાર નીમવાને કોરટ મુખ્તયાર છે. અને જરૂર હોય તો,

(બ). જે શખ્સના કબજામાં અથવા હવાલામાં તે મિલકત હોય તેની પાસેથી તે કબજો અથવા હવાલો લેઇ લેવાને કોરટ મુખ્તયાર છે:

(ક) તે વસુલદારના હવાલામાં અથવા વહિવટમાં સોંપવાને કોરટ મુખ્તયાર છે; અને

(ડ) તે મીલકતના ભાડા તથા ઉત્પન્ન ઉપર કોરટને યોગ્ય જણાય તેટલી ફી અથવા કમીશન તે વસુલદારને મેહેનતાણા બદલ આપવાને,-તથા ફરિયાદ આણવા વિશે,

ફરિયાદનો જવાબ કરવા વિશે, તથા મિલકતના પૈસા કરવા વિશે, વહિવટ વિશે, રક્ષણ કરવા વિશે, સાચવી રાખવા વિશે, અને સુધારવાવિશે, તથા તે મિલકતનું ભાડું અને ઉત્પન્ન વસુલ કરવા વિશે, તથા તે ભાડું અને ઉત્પન્ન કામે લગાડવા તથા ખરચવા વિશે, તથા લખેલા દસ્તાવેજો કરી આપવાવિશે માલકને પોતાને જે અખત્યાર હોય તે અથવા તે પૈકી કોરટને યોગ્ય લાગે તે અખત્યાર તે વસુલદારને આપવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

એ પ્રમાણે નીમેલા પ્રત્યેક વસુલદારેઃ— વસુલદારની જવાબદારી.

(ઈ) તે મિલકત બાબત તેને જે મળે તેનો બરોબર હિસાબ આપવા સારૂ (કોરટ જામીન લેતો) કોરટને યોગ્ય લાગે તેવા જામીન આપવા,

(ફ) કોરટ ફરમાવે તે તે મુદતે અને તેવા નમુનામાં પોતાનો હિસાબ હાજર કરવો,

(ગ) તેની પાસે જે બાકી લહેણી નિકળે તે કોરટ ફરમાવે તે રીતે તેણે આપવી, અને

(હ) પોતાની મોટી ગફલતને લીધે અથવા જાણી જોઇને કસુર કરવાથી મિલકતને જે નુકસાન થાય તેનો જવાબદાર તે થશે.

જપ્તીમાંની મિલકત જેના કબજામાં અથવા હવાલામાં હોય તેનો કબજો અથવા હવાલો લેઈ લેવાનો ફરિયાદના પક્ષકારોને, અથવા તેમાંના કોઈ એકને કે કેટલાએકને હાલ હક ન હોય તો, તે કબજો અથવા હવાલો લેઈ લેવાને આ કલમની કોઇ વાતથી કોરટને અખત્યાર મળતો નથી.

ટીકા—૫૦૩. વહીવટ કરવાની અરજીનું હુકમનામું કરી તે હુકમનામામાં મીલકતનો વહીવટ કરવા સારૂ અને રીસીવર નીમ્યો. એ મરી ગયો અને પછીથી હુકમ કરી બ ને રીસીવર નીમ્યો. બ મીલકતની બરોબર બવસ્થા કરતો નથી એમ કહી તેને દુર કરવાની એક પ્રતિવાદીએ કોરટને અરજ કરી. એ અરજી નામંજુર કરવામાં આવી. તેમાં એમ ઠરાવ્યું આ હુકમ ઉપર અપીલ થઈ શકે છે. ઇ. લૉ. રી. ૫ મુંબઈ ૪૫.

ડીસ્ટ્રીકટ કોરટના તાબાની કોરટે અમુક સખસને રીસીવર નીમવા સારૂ તેનું નામ આપી અને તેને નીમવાના કારણ આપી ૫૦૫ મી કલમ પ્રમાણે હુકમ કર્યો હોય તો તે હુકમ ઉપર અપીલ નથી કેમકે આ ફકત પ્રથમ હુકમ છે અગર ફકત કોરટે પોતાનો અભિપ્રાય દરશાવ્યો છે એમ

ગણવું જોઇએ. તે ૫૦૩૭ કલમ પ્રમાણે હુકમ ગણી શકાય નહી. તેમજ આવી રીતે જેનું નામ બતાવી હુકમ કરવામાં આવ્યો હોય તે હુકમ ડીસ્ટ્રીક્ટ કોરટ બહાલ કરે તે ઉપર પણ અપીલ નથી. ઇત્યાદી ઇ. લૉ. રી. ૭ કલકત્તા. ૭૧૯.

કલેક્ટરને વસુલદાર ક્યારે નીમી શકાય.

૫૦૪. તે મિલકત સરકારને મેહેસુલ ભરનારી જમીન હોય અથવા જે જમીનનું મેહેસુલ આપી દીધેલું કે છોડી દીધેલું હોય એવી જમીન હોય, અને કોરટના નજરમાં એમ આવે કે કલેકટરે વહિવટ કરવાથી લાગતા વળગતા લોકોને ફાયદો થશે તો, કલેકટરને તે મિલકતનો જમુલદાર નીમવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

ટીકા—૫૦૪. પોતાના હવાલામાં જે મીલકત છે તેના લાભને સારૂ દાવો સરૂ કરવાનો આ કલમ પ્રમાણે વહીવટ કરવા સારૂ નીમાયલા રીસીવરનો અખત્યાર કોરટે જે તેને સત્તા આપી હોય તેઉપર આધાર રાખે છે. તોપણ મિલકતના હીતને લગતી કોઈ પણ ફરીઆદમાં પ્રતિવાદી કીંવા રેસ્પોન્ડન્ટ તરીકે હાજર થઈ પોતાની તકરાર તેની સામાન્ય સત્તાની રૂઇએ તે જાહેર કરી શકે છે. સદર દીવાની અદાલત (નૉર્થવેસ્ટર્ન પ્રોવીનસીસ, ૧૮૬૨.

મીલકત જપ્ત કરી ઉપજ વસુલ કરનાર નીમવાની સત્તા જે મીલકત બાબતની તકરાર હોય તેના કબજાની બાબતનેજ લાગુ પડેછે. અને દાવો પુરો થયો એટલે તે સત્તા બંધ પડેછે. ૧૪ વી. રી. ૬૮૪.

આ બાબ પ્રમાણે કઈ કોર્ટને અખત્યાર છે તે.

૫૦૫. આ બાબમાં આપેલો અખત્યાર ફકત હૈ કોરટોએ અને ડિસ્ટ્રિકટ કોરટોએ વાપરવો. પરંતુ ડિસ્ટ્રિકટ કોરટના તાબાની કોરટના જડજની નજરમાં એમ આવે કે પોતાની રૂબરૂની કોઈ ફરિયાદમાં વસુલદાર નીમવાની જરૂર છે તો, તે નીમણુકને વાસ્તે પોતાને લાયક જણાય તે શખસનું નામ તેણે બતાવવું. અને તે શખસનું નામ તથા તેને નીમવાનાં કારણ ડિસ્ટ્રિકટ કોરટને મોકલવાં, અને ડિસ્ટ્રિકટ કોરટે તે પ્રમાણે નામ આપેલા શખસની નિમણુક કરવાને તે જડજને અખત્યાર આપવો, અથવા પોતાને યોગ્ય જણાય તેવો બીજો હુકમ કરવો.

ટીકા—૫૦૫. ઇ. લૉ. રી. ૭ કલકત્તા. ૭૧૯મે પાને બીરજન કુંવર વીરૂદ્ધ રામચરણ લાલમહાતાનો ફેસલો જુઓ.

ભાગ ૯ મો.

વિશેષ કામો વિશે.

બાબ ૩૭ મો.

લવાદીપર સોંપવાનું.

૫૦૬. પક્ષકારોની દરમ્યાન ફરિયાદમાંની વાંધાની કોઈ વાત લવાદીપર સોંપવાની ફરિયાદના બધા પક્ષકારોની ખુશી હોય તો, ફેશલો કહી સંભળાવતાં પહેલાં કોઈપણ વખતે લવાદપર સોંપવાનો હુકમ થવા સારૂ પક્ષકારો પોતે જાતે અથવા એ કામને વાસ્તે લખીને મુદ્દામ અખત્યાર આપેલા પોત પોતાના વકીલોની મારફતે, કોરટને અરજ કરવાને મુખત્યાર છે.

લવાદને સોંપવાનો હુકમ કરવાસારૂ ફરિયાદનાપક્ષકારો અરજ કરે.

આવી પ્રત્યેક અરજ લખેલી જોઇએ, અને જે ખાસ બાબત લવાદને સોંપવાની હોય તે તેમાં જણાવવી.

ટીકા—૫૦૬. આ કલમોથી કામ કરવાની છુટ મળેછે અને જે રીત બતાવવામાં આવી છે તેજ પ્રમાણે પંચાતથી ફેસલો કરાવવાની કોઇની આ કલમોથી ફરજ થતી નથી, અગર પોતાની ખુશીમાં આવે તે પ્રમાણે કામનો ચુકાદો કરવામાં અટકાવ આવતો નથી. ૨૪ વી. રી. ૧૪.

આવી અરજીઓ લખી હોવી જોઇએ અને જો આવી અરજી વકીલ આપતો હોય તો તેને ખાસ અખત્યાર તે બાબતમાં મળેલો હોવો જોઇએ.

બંને પક્ષકારની સ્પષ્ટ લેખી કબુલત હોય તોજ પંચથી ફેસલાનું કામ ચલાવવું. અને કોઈ પક્ષકાર પોતાની હરકત છે એમ જણાવ્યા પછી લવાદ રૂબરૂ હાજર થાય તો તેણે પોતાની તકરાર છોડી દીધી છે. એમ ગણાય નહી. ૧૦ મુ. ઇ. અપીલ ૪૧૩.

પણ કોરટમાં રૂબરૂ કામ હોય અને તે ચાલતું હોય તે દરમ્યાન લવાદને તે કામ ફેસલો કરવા સારૂ સોંપવાનું કબુલ કરવામાં આવે તો, લેખી કબુલતની જરૂર નથી. ૧ મ. હા. રી. ૧૦૯.

પણ આવા કામમાં ખાસ અખત્યાર શીવાય વકીલ પોતાના અસીલને લવાદને કામ સોંપવા બાબતમાં બાંધી શકતો નથી.

વાદીને વધારેનો દાવો ૪૩મી કલમ પ્રમાણે છોડી દેવાની છુટછે તેવીજ છુટ લવાદનો ફેસલો નોંધાવવાની અરજી લઇને પક્ષકાર આવે તો તેને છે. ૧૦ વી. રી. ૪૯૩.

લવાદને ફેસલો કરવા સારૂ સોંપવાને બધા પક્ષકારો ખુશી હોવા જોઇયે અમુક દાવો લવાદોને સોંપવામાં આવશે અને તેવિશે હરકત લેવી હોય તો અમુક મુદતમાં લેવી એવી ખબર આપ્યા પછી હરકત લેવામાં આવી નથી માટે લવાદને ફેસલો કરવા સારૂ કામ સોંપવું તે બસ નથી.

કબુલાત સ્પષ્ટ હોવી જોઇએ. મારશ. ૫૨૭ તેથી ગેરહાજર વાદીની તરફથી ખાસ અખત્યાર નહોય તો લવાદને કામ સોંપાય નહીં.૧વી.રી.૮૦.

કલમ ૫૦૬ અને ૫૦૭નો એવો સ્પષ્ટ ભાવછે કે પક્ષકારોએ લવાદના નામ આપવાં જોઇએ. અગર કોરટ જે લવાદો નીમે તે કબુલ કરવાં જોઇએ. કોઇ પક્ષકારની મરજી ઉપરાંત કોરટની મરજી મુજબ લવાદોને કોઈ પણ બાબતનો નિવાડો સોંપવાને કોરટને કાયદા પ્રમાણે અખત્યાર નથી. લખનોરની સીવીલ કોરટના જડજે અપેલન્ટે કબુલ નહી કરેલો એવા લવાદોને નીમ્યા અને નીમી તે લવાદોએ કરેલો ફેસલા પ્રમાણે થયેલુ હુકમનામું રદ કર્યું. ૯ મુ. ઇ. અપીલ ૪૧૩.

જે પક્ષકારો વચ્ચે કોરટમાં દાવો ચાલતો હોય તે પક્ષકારો તકરારી બાબત તેમજ બીજી બાબતો ફેસલો કરવા સારૂ ૫૨૫ અને ૫૨૬મી કલમો પ્રમાણે લવાદોને સોંપી શકે છે. એમ કરવાને કાયદાનો કોઈ બાધ નથી. પણ લવાદના ફેસલા ઉપરથી કોરટે હુકમનામું કરતાં વાદીના દાવાનેજ વળગી રહેવું જોઇએ. અને તે ઉપર પોતાનો ઠરાવ આપવો જોઇએ. ૧૪ વી. રી. ૪૬૯.

લવાદોની નીમણુક કબુલ કરવામાં આવી નહોય તો તે લવાદના ફેસલા ઉપરથી જે ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હોય તે કબુલ નહીં કરનારા પક્ષકારને બંધનકારક નથી. ૧૪ વી. રી. ૨૧૧.

કોરટના હુકમથી લવાદને કામ સોંપવામાં આવ્યું હોય તે એક પક્ષકારની અરજી ઉપરથી રદ થતું નથી. ૧૭ વી. રી. ૫૬૬.

જે પક્ષકારોનું ખરેખરૂં હીત છે તે બધાએ પંચને કામ સોંપવાની કબુલત આપવી જોઇએ. ૧૦ વી. રી. ૧૭૧.

કામ પાછું મોકલતાં અપીલ કોરટ પક્ષકારોને લવાદને કામ સોંપવાનું ફરમાવવું અને તેમ તેઓ ન કરે તો તમારે લવાદ નીમવા એવો હુકમ અસલ કોરટને કરી શકે નહીં.

આ કલમ પ્રમાણે લવાદે કરેલો ફેસલો રદ કરવા સારૂ રેગ્યુલર અપીલ અપીલ ચાલી શકે છે. વી. રી. એ. મી. ૩૩ અને તે અપીલ પુરેપુરા સ્ટામ્પ ઉપર જોઇએ. ૧૨ વી. રી. ૫૦.

અપીલ કોરટે લવાદને કામ ફેસલો કરવા સારૂ સોંપવાનું ફરમાવવાનો અસલ કોરટે હુકમ કર્યો અને પક્ષકારોએ લવાદને કામ સોંપવાની કબુલત આપી તેમાં એમ ઠર્યું કે આ પ્રોસીડીંગ બાબત અપીલમાં વાંધા લઈ શકાય નહી. ૨૨ વી. રી. ૩૯૬. ઇ. લો. રી. ૬ કલકત્તા પાનું ૨૫૧ એમા ગોપાલનો ફેસલો જુઓ.

લવાદની નીમણુક.

૫૦૭. પક્ષકારોએ એકમત થઇને લવાદની નિમણુક કરવી.

કોર્ટ ક્યારે લવાદ નીમે.

તે નિમણુક બાબત પક્ષકારો એકમત ન થઈ શકે, અથવા જે શખસને તેઓ નીમે તે લવાદી કબુલ કરવાની ના કહે, અને કોરટ લવાદ નીમે એવી પક્ષકારોની ખુશી હોય, તો કોરટે લવાદ નિમવો.

ટીકા—૫૦૭. લવાદો પોતાની સત્તા બીજાને સોંપી શકે નહી. અને કેટલાક પ્રતિવાદી ગેરહાજર હોય તો, હાજર લવાદો તેની જગ્યાએ બીજો નીમી શકે નહી. ૭ વી. રી. ૨૬૯.

૧૯ વી. રી. ૪૭ અને ૨૨ વી. રી. ૧૨૯.

લવાદ નીમવામાં બંને પક્ષકાર એક મત ન થાય અને આ કલમ પ્રમાણે કોરટ લવાદ નીમે તો આ નીમણોક તેમની ઈચ્છાથી કરી છે એમ અનુમાન કરવું. ૭ વી. રી. ૧૩.

જે બાબતનો કોરટ નીરણય કરી ચુકીછે તે લવાદને કોરટ સોંપી શકેનહી. અને તેમજ જો અપેલેટ કોરટ કોઈ મુદા ઉપર પુરાવો લેવાને કામ પાછું મોકલે તો તે બધી બાબત લવાદને સોંપી શકાય નહી. ૨૨ વી. રી. ૨૦૭.

કલકત્તા હાયકોરટે ૨૧ વી. રી. ૨૧૦મે પાને એમ ફુલબેંચનો ઠરાવ કર્યો છે કે અપીલમાં જે તકરારી બાબત પોતાની રૂબરૂ આવી હોય તે લવાદને સોંપી શકે નહી.

૫૦૮. વાંધાની જે બાબતનો લવાદપાસે નિર્ણય કરાવવો હોય તે બાબત કોરટે હુકમ કરીને લવાદને સોંપવી, અને નિવાડો કરી આપવાને પોતાને વાજબી લાગે તેટલી મુદત કોરટે ઠરાવવી, તે તથા મુદત હુકમમાં લખવી. લવાદોને સોંપણનો હુકમ.

એક વખત કોઈ બાબત લવાદીપર સોંપ્યા પછી, આ આકટમાં હવે પછી જે ઠરાવો કરેલા છે તે શિવાય, તેજ ફરિયાદમાં કોરટે તેમાં કંઈ હાથ ઘાલવો નહીં.

ટીકા—૫૦૮. જો મુદત ન ઠરાવી હોય તો લવાદને કામ સોંપવાનો હુકમ રદ છે. ૧૦ વી. રી. ૨૦૯. અને ૬ મુ. હા. અપીલ ૧૩૪.

જ્યારે બધી બાબતો લવાદને સોંપવામાં આવી હોય ત્યારે સોંપવાના તેમજ ફેસલાના ખરચ વીશે ઠરાવ કરવાને લવાદોને સત્તા છે. તેમજ વ્યાજ અપાવવાને પણ કરવાને પણ સત્તા છે. ૧ બેં. લો. રી. ૧૪૪.

ફેસલો કરવાને ઠરાવેલી મુદત વીત્યા પેહેલાં ફેસલો કરવાનું કામ શરૂ કર્યું નહોતું પણ બધા પક્ષકારો હાજર થયા અને કોઇએ કાંઈ હરકત લીધી નહી તેથી તે ફેસલો કાયદેસર ગણવામાં આવ્યો હતો. ૫ બેં. લો. રી. ૩૫૭.

૫૦૯. બે અથવા વધારે લવાદોને સોંપણ હોય તો, લવાદોમાં મતભેદ થાય તેને માટે હુકમમાં બંદોબસ્ત કરવો, તે એવી રીતે કેઃ— બે અથવા વધારેલવાદોને સોંપણ હોય ત્યારે મતભેદ પડેતો શું કરવું તેનો હુકમ કરવો.

(અ) સરપંચ નીમવો, અથવા

(બ) લવાદો પૈકી વધારે જણ એકમત થાય તો વધારે મત પ્રમાણે ચુકાદો કરવો એમ ઠરાવવું, અથવા

(ક) સરપંચ નીમવાનો લવાદોને અખત્યાર આપવો, અથવા
(ડ) પક્ષકારો એકમત થઇને કહે તે પ્રમાણે કે તેઓ એકમત ન થાય તો કોરટ ઠરાવે તે પ્રમાણે બીજી રીતે બંદો બસ્ત કરવો.

સરપંચ નીમવામાં આવે ત્યારે, જો તે સરપંચને કામ કરવાનો પ્રસંગ આવે તો, તેણે નિવાડો ક્યારે કરી આપવો એને માટે કોરટને વાજબી જણાય તેટલી મુદત કોરટે ઠરાવવી.

ટીકા—૫૦૯. લવાદોમાંથી ઘણાના મત પ્રમાણે જે ઠરાવ થાય તેપ્રમાણે ચાલવાને પક્ષકારો કબુલ થયા પણ કોરટે તે પ્રમાણે રીતસર હુકમ કર્યો નહી. લવાદોએ કામની સુણાવણી કરી પક્ષકારો લવાદ રૂબરૂ હાજર થયા અને હુકમની ખામી હતી તેવિશે વાંધો ઉઠાવ્યો નહી. પછી તે ફેસલો ઘણાના મતથી થયો છે એ કારણથી ફેસલા વિરુદ્ધ તકરાર કરાય નહી. ૮ વી. રી. ૧૭૧.

બે લવાદોની વચ્ચે થોડોક મત ભેદ હોય તેથી આખો ફેસલો રદ જતો નથી. ૨ વી. રી. ૩૨.

ઘણાના મતના ઠરાવ પ્રમાણે વરતવાને પક્ષકારો બંધાતા ન હોય તો ફેસલો બધા લવાદોના એક મતથી થવો જોઇએ. ૧૯ વી. રી. ૪૭ ૨૨ વી. રી. ૧૨૯.

જ્યારે એક કામ ફેસલો કરવા સારૂ ત્રણ લવાદોને સોંપવામાં આવ્યું હતું તોપછી બે લવાદોની સહીનો ફેસલો રદ બાતલ છે અને તે કામમાં પુરાવામાં લેવો જોઇએ નહી. ૧૦ વી. રી. ૩૯૮ ૨૨ વી. રી. ૧૨૯.

લવાદને કામ સોંપવાના હુકમમાં લવાદોમાં મત ભેદ પડે તો શું કરવું તેનો ઠરાવ નહોય અને લવાદોમાં મત ભેદ ન પડે તો તે કારણ ફેસલો રદ જતો નથી. ૧૪ વી. રી. ૩૦.

લવાદ અથવા સરપંચનું મૃત્યુ અશક્તતા વગેરે.

૫૧૦. લવાદ, અથવા એક કરતાં વધારે લવાદો હોય ત્યારે, તે લવાદોમાંનો કોઈ અથવા સરપંચ ગુજરી જાય, અથવા ના કહે, અથવા ગફલત કરે, અથવા કામ કરવાને અશકત થાય, અથવા એવે પ્રસંગે બ્રિટિશ ઇંડિયા છોડે કે તે ઉપરથી ઘણુંકરીને વહેલો પાછો નહીં આવે એમ જણાય, તો તે મરનાર, અથવા ના કહેનાર અથવા ગફલત કરનાર, અથવા કામ કરવાને અશકત થયો હોય તે, અથવા બ્રિટિશ ઇંડિયા છોડે તે શખ્સને બદલે કોરટની નજરમાં આવે તો નવો લવાદ અથવા સરપંચ નીમવાને અગર લવાદી રદ કરવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. અને લવાદી રદ કરવાનો હુકમ કોરટ કરે તો કોરટે ફરિયાદનું કામ આગળ ચલાવવું.

ટીકા—૫૧૦. લવાદનો ફેસલો થયા વગર કામ પાછું આવે ત્યારે પક્ષકારોને નોટીસ આપ્યા વગર કામ કાઢી નાખવું જોઇએ નહી. ૨ ૩વી. રી. ૨૧

લવાદે મોકલેલું રાજીનામું મંજુર થાય ત્યાર પેહેલાં તે પાછું ખેંચી લેવાને તેને કુલ મુખ્તારી છે. ૧૫ વી. રી. ૩૭ પ્રીવીકૌન્સીલનો એવો ઠરાવ છે કે જો લવાદે પેહેલું રાજીનામું મોકલ્યુ હોય પણ તે તેણે પાછળથી પાછું ખેંચી લીધું હોય તો પછી તે લવાદ કાયમ રહેછે અને લવાદના ફેસલા ઉપર તેણે સહી કરી તે વખ્તે તેમ કરવાને તેને અધીકાર નહોતો એમ ગણવું જોઇએ નહી. ૨૩ વી. રી. ૪૨૯.

૫૧૧. સોંપણના હુકમમાં સરપંચ નીમવાનો અખત્યાર લવાદોને આપ્યો હોય અને તેમ કરવામાં તેઓ કસુર કરે તો, કોઇપણ પક્ષકાર લવાદોને એવી લખી નોટીસ આપે કે, તમે સરપંચ નીમે; અને તે નોટીસ પોંચ્યા પછી સાત દિવસમાં અથવા પ્રત્યેક કામમાં કોરટ પરવાનગી આપે તેટલી જાસ્તી મુદતમાં સરપંચ નીમવામાં નહીં આવે તો, સદરહુ પ્રમાણે જે પક્ષકારે નોટીસ આપી હોય તે પક્ષકારની અરજ ઉપર કોરટ સરપંચ નીમવાને મુખ્તાર છે. સરપંચની નીમણુક કોર્ટે ક્યારે કરવી.

ટીકા—૫૧૧. બ એ કામ લવાદને સોંપવાનું એવી સરતે કબુલ કર્યું કે પોતે જે સાત જણનાં નામ આપે તેમાંથી એક જણને સરપંચ નીમવો. પંચો પસંદ કરવામાં આવ્યા અને ૨ ને સરપંચ નીમ્યો. ૨ અને કેટલાક પંચોએ એ લવાદ તરીકે કામ કરવાની ના પાડી. ફરીથી લવાદો નીમાયા પણ સરપંચ નીમવામાં આવ્યો નહી. લવાદમાં સરખા મત ભેદ પડ્યા અને કોરટે પોતાની મરજીથી આઇને સરપંચ નીમ્યો. આઈ બતાવેલા સાત જણમાંનો નહોતો. આઇની નીમણોક વિરૂદ્ધ બએ હરકત લીધી.

અપીલમાં એમ ઠરાવ્યું કે લવાદને ફેસલો કરવા સારૂ સોંપતાં પેહેલાં એવી સરત હતી કે સરપંચ સાત જણમાંથી એક જણ નીમાવો જોઇયે. આથી કોરટનો સરપંચ નીમવાનો અધિકાર નિયમિત થયો હતો અને સરપંચ સાતમાંનો એક નહોતો માટે લવાદનો ફેસલો કાયદેસર નથી. ૭ મ. હા. રી. ૭૨.

જ્યારે બે અથવા વધારે લવાદો નીમવામાં આવે ત્યારે મત ભેદ પડે તેટલા સારૂ સરપંચ નીમવાની આ કલમ પ્રમાણે જરૂર છે. પણ જ્યારે કોરટની મંજુરીથી એકજ લવાદ નીમાય ત્યારે સરપંચ નીમવાની જરૂર નથી. ૨૫ વી. રી. ૧૧.

૫૧૨. સોંપણના હુકમમાં દાખલ કરેલા લવાદને અથવા સરપંચને જે અખ્તયાર મળે છે તેજ, કલમ ૫૦૯. કલમ ૫૧૦, અથવા કલમ ૫૧૧ પ્રમાણે નીમેલા પ્રત્યેક લવાદને અથવા સરપંચને છે એમ સમજવું. કલમ ૫૦૯, ૫૧૦, અથવા ૫૧૧ પ્રમાણે નીમેલા લવાદ કે સરપંચના અખત્યાર.

૫૧૩. પોતાની રૂબરૂ સોંકથી થતી હોય તે ફરિયાદોમાં પક્ષકારો તથા સાક્ષીઓને જે પ્રોસેસો કાઢવાનો કોરટને અખ્તયાર છે તેજ, જે પ- સાક્ષીઓનેસમન કરવાનું.

ક્ષકારો અથવા સાક્ષીઓની જ્યાની લેવાની લવાદોની અથવા સરપંચની મરજી હોય તે પક્ષકારો તથા સાક્ષીઓને પણ કોરટે કાઢવી.

કસુર વગેરેને વાસ્તે શિક્ષા.

તે પ્રોસેસપ્રમાણે જે શખ્સો હાજર ન થાય, અથવા બીજી કંઈ કસુર કરે, અથવા શાહેદી આપવાની ના કહે અથવા સોંપેલી બાબતોની તજવીજ ચાલતાં લવાદનું કે સરપંચનું કંઈ અપમાન કરે તે શખ્સોને, કોરટની રૂબરૂ ચોકશી થતી હોય તેવી ફરિયાદોમાં તેવીજ તકસીરોને માટે જે નુકસાન, દંડ અથવા શિક્ષા થાય તેવુંજ નુકસાન, દંડ, અથવા શિક્ષા લવાદ કે સરપંચ કોરટને લખી મોકલે ત્યારે કોરટના હુકમથી કરવામાં આવશે.

ટીકા—૫૧૩. જ્યારે પક્ષકારોએ લવાદોને ફકત એકજ સાક્ષીનો પુરાવો લેવા એવી રીતે સરત કરી, કામ ફેસલો કરવા સારૂ સોંપ્યું હોય તો, તેમને બીજો પુરાવો લેવાને સત્તા નથી. ૨ બ. લો. રી. આપેન્ડીક્ષ ૨૫.

નીવાડો કરવા સારૂ મુદત વધારવી.

૫૧૪. જરૂરનો પુરાવો ન મળવાથી અથવા ખબર ન મળવાથી અથવા બીજા કોઈ કારણને લીધે હુકમમાં લખેલી મુદતમાં લવાદો નિવાડો પુરો ન કરી શકે તો, યોગ્ય જણાએથી, જાસ્તી મુદત આપવાને તથા નિવાડો કરી આપવાસારૂ વખતે વખતે તે મુદત વધારવાને અથવા લવાદી રદ કરવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. અને લવાદી રદ કરવાનો હુકમ કરે તો કોરટે ફરિયાદનું કામ આગળ ચલાવવું.

લવાદી રદ કરવાનું.

ટીકા—૫૧૪. પક્ષકારોની કબુલત લીધા શીવાય કોરટ પોતાની ખુશીથી ફેસલો આપવાની મુદત વધારી શકેછે. ૨ વી. રી. ૨૯૭.

લવાદનો ફેસલો રજુ કરવાની મુદત વધારવાની અરજી અને તેઉપરનો હુકમ લેખી હોવો જોઇએ અને તે દફતરે રાખવો જોઇએ. લવાદના ફેસલા વિરૂદ્ધ હરકત લેવાને જે મુદત આપવામાં આવી હતી તે ટુંકી કરી નાંખવાથી એક પક્ષકારના હકને હરકત થવા જેવું હોય તોપણ તેવા હુકમ ઉપર અપીલ નથી પણ તે હુકમની ફરી તપાસની અરજી આપવી જોઇએ. ૪ લો. રી. ૩ મદ્રાસ ૫૯.

૫૧૫. સરપંચ ઠરાવ્યો હોય ત્યારે—

લવાદોને બદલે સરપંચ ક્યારે લવાદીનું કામ કરે.

(અ) નિવાડો કર્યાવિના ઠરાવેલી મુદત લવાદોએ વીતી જવા દીધી હોય તો, અથવા

(બ) કોરટને કે સરપંચને લવાદોએ એવી લખી નોટીસ આપી હોય કે,

અમે એકમત થઈ શકતા નથી તો,

લવાદોને બદલે સરપંચ લવાદીનું કામ કરવાને મુખત્યાર છે.

૫૧૬. કોઈ ફરિયાદમાં લવાદો નિવાડો કરે ત્યારે તે કરનાર શખ્સોએ તેનાઉપર સહી કરવી, તથા તેમની રૂબરૂ જે જબાનીઓ લીધી હોય અને જે દસ્તાવેજો શાબિત થયા હોય તે સુધાંત તે નિવાડો કોરટમાં દાખલ કરાવવો, અને પક્ષકારોને દાખલ કર્યાની નોટીસ આપવી. નિવાડા ઉપર સહી કરવી અને તે દાખલ કરવો.

ટીકા—૫૧૬. લવાદના ફેસલામાં પક્ષકારોના જે હક નક્કી કરવામાં આવ્યા હોય તેને કોરટના ફેસલાથી હરકત થતી નથી. ૨ વી. રી. ૨૯૭.

લવાદનો ફેસલો થયા પછી ગુણ દોશઉપર મુકદમાનો ફેસલો કોરટ આપે તો તે ગરકાયદે વર્તિ એમ ગણાય. ૫ વી. રી. ૧૩૦ વળી ૧૦ વી. રી. ૩૯૮ જુઓ.

લવાદને કામ ફેસલો કરવા સારૂ સોંપવામાં આવ્યું તે કાયદેસર નહોતું તે કારણસર તે ફેસલા ઉપર અપીલ થઈ શકે છે. ૧૯ વી. રી. ૪૭.

એકજ જગ્યાએ અને એકજ વખતે એકઠા બેઠેલા બધા લવાદોએ ફેસલા ઉપર સહી ન કરી હોય તો તે લવાદનો ફેસલો કાયદેસર નથી. ૧૧ વી. રી. ૪૩૩ ૧૨ વી. રી. ૩૯૭.

લવાદનો ફેસલો દાવાનું રૂપ બદલી શકે નહી. ૫ વી. રી. ૧૩.

લવાદે આગળ તજવીજ કરેલી તે કામમાં દાખલ કરી અને આગળના કામમાં જે કબુલતો કરવામાં આવી હતી તે ઉપર આધાર રાખ્યો તેમાં લવાદે કરેલો ફેસલો કાયદા વિરૂદ્ધ ગણવામાં આવ્યો અને તે રદ કર્યો. ૨૪ વી. રી. ૮૧,

લવાદનો ફેસલો નોંધવા સારૂ તે કોરટના યોગ્ય અધીકારીને લવાદે આપ્યો તે તેનું કૃત્ય મુદતના આકટ પ્રમાણે "અરજી" ગણાય નહી. ઈ. લો. રી. ૭ કલકત્તા ૩૩૩.

કોરટે બધું લવાદના કામનું રેકાર્ડ જોવું અને તેમાં ગેરવરતણુંકનું અનુમાન થતું હોય તો તે કોરટ રદ કરે. ૧૨ વી. રી. ૯૩ ૨૨ વી. રી. ૪૪૭

૫૧૭. કોરટના હુકમથી કોઈબાબત લવાદોને સોંપવામાં આવી હોય ત્યારે, લવાદો અથવા સરપંચ કોરટની સંમતી લઈને, કોરટનો અભિપ્રાય લેવાસારૂ સઘળો નિવાડો અથવા તેનો કંઈ ભાગ ખાસ હકીકત (સ્પેશ્યલ કેસ) તરીકે લખી આપે; અને કોરટે તેઉપર પોતાનો અભિપ્રાય આપવો. અને તે અભિપ્રાય નિવાડામાં ઉમેરીને નિવાડાનો ભાગ ગણવો. લવાદ અથવા સરપંચ ખાસ હકીકત લખી આપે.

૫૧૮. (અ) નિવાડાનો કંઈ ભાગ લવદોને ન સોંપેલી બાબત ઉપર છે, અને તે ભાગ બીજા ભાગથી જુદો પાડી શકાય છે તથા સોંપેલી બાબત ઉપર કરેલા ચુકાદાને તે કંઈ અસર કરતો નથી એમ જણાય ત્યારે, અથવા કેટલેક પ્રસંગે અરજ ઉપરથી કોર્ટ નિવાડામાં ઓછું વતું અથવા સુધારો કરે.

(બ) તે નિવાડો કંઈ પદ્ધતિમાં અપુર્ણ હોય અથવા તેમાં એવી કંઈ દેખાઉતી ભુલ હોય કે તે ચુકાદામાં કંઈ ફેરફાર ન કરતાં દુરસ્ત થઈ શકે તો,

હુકમ કરીને તે નિવાડામાં ઓછું વધુ કરવાને કે તે સુધારવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

લવાદીના ખરચ વિશેનો હુકમ.

૫૧૯. લવાદીના ખરચ બાબત કંઈ તકરાર નિકળે અને તેવિશે નિવાડામાં પુરતો બંદોબસ્ત કર્યો ન હોય તો તે ખરચ બાબત પોતાને યોગ્ય જણાય તેવો હુકમ કરવાને પણ કોરટ મુખત્યાર છે.

નિવાડો અથવા લવાદોને સોંપેલી બાબત પાછી ક્યારે મોકલાય.

૫૨૦. પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી શરતોથી, તેજ લવાદોને અથવા સરપંચને ફરી વિચાર કરવાસારૂ તે નિવાડો અથવા લવાદીપર સોંપેલી કોઈબાબત નીચે લખેલ પ્રસંગે પાછી મોકલવાને કોરટ મુખત્યાર છેઃ—

(અ) લવાદોને સોંપેલી કોઈબાબત નિવાડામાં વગર નિકાલ કરે રહેવા દીધી હોય અથવા લવાદોને ન સોંપેલી કોઈ બાબતનો તેમાં ચુકાદો કર્યો હોય ત્યારે;

(બ) નિવાડો એટલો મોઘમ હોય કે તે બજી શકે નહીં તો;

(ક) નિવાડો કાયદાસર નથી એવી હરકત નિવાડો જોતાંજ જણાઈ આવતી હોય તો.

ટીકા—૫૨૦. પક્ષકારો વચ્ચે જે બાબતનો વાંધો હોય તે શીવાયની બીજી બાબતોનો નિકાલ કરવા સારૂ આ કલમ પ્રમાણે લવાદો તરફ કામ પાછું મોકલવાનો કોરટને અખત્યાર નથી. ૧૪ વી. રી. ૪૯૯

જે લવાદનો ફેંસલો પૂર્ણ નહોતો અને જે બધો ફેંસલો પક્ષકારોએ કબુલ રાખ્યો નહોતો તે ફેંસલો નોંધવાની કોરટે ના પાડી તે બરાબર કર્યું હતું. ૨૧ વી. રી. ૧૮૨

જે બાબત વીશે પક્ષકારોમાં તકરાર નહોતી અને જે બાબતનો નિર્ણય કરવાનું લવાદોને સોંપવામાં આવ્યું નહોતું તે બાબત ઉપર લવાદોએ ફેરેલો ફેંસલો, તે પ્રમાણે કોરટે પોતાનો ફેંસલો આપી મંજુર કર્યો હોય તોપણ, હકુમત નહી તે કારણથી, રદ બાતલ છે. ૧૫ વી. રી. ૧૭૨.

જે ભુલો કોરટ પોતે સુધારી શકે તેવી ન હોય તો દુરસ્ત કરવા સારૂ ફેંસલો ફરી કરવાને કોરટ લવાદ તરફ પાછો મોકલી શકેછે અને લવાદો તે ફેંસલાનો ફરી વિચાર કરવાની ના પાડે તો, તેમનો કરેલો ફેંસલો બગાડ અથવા ગેરવર્તણુકની સાબીતી વીના પણ રદ બાતલ છે. ૭ વી. રી. ૪૦૬

જ્યારે તકરારી બાબત લવાદને સોંપવામાં આવી હોય અને જેમાં મુદ્દાનો એક પ્રશ્ન લવાદને સોંપવામાં ન આવતાં ભુલથી રહી ગયો હોય તો આવી ભુલ જેનું હીત હોય તે પક્ષકારે કોરટને જાહેર કરવી અને જો તે તેમ ન કરેતો કોરટ તે બાબત ઉપર ખુશી પડે તે હુકમ અથવા નિર્ણય કરે. ૭ વી. રી. ૨૪૭

ખાનગી રીતે લવાદને ફેંસલો કરવા સારૂ કામ સોંપવામાં આવ્યું હતું તેમાં લવાદે કરેલો ફેંસલો નોંધાવવાના દાવામાં તે ફેંસલાનો ફરીથી વિચાર કરવા સારૂ ૫૨૦ કલમ પ્રમાણે લવાદ તરફ મોકલવાનું કારણ નથી તથા

૫૨૧ કલમ પ્રમાણે તે ફેંસલો નામંજુર કરવાનું કારણ નથી એમ અવલ કોરટે ઠરાવ્યું અને તે ફેંસલો નોંધવાનો હુકમ કર્યો પણ તે પ્રમાણે હુકમનામું કાઢ્યું નહી. આ કામમાં એમ ઠર્યું કે હુકમ અગરે હુકમનામા તરીકે આ હુકમ ઉપર અપીલ થઈ શકતી નથી. ઈ.લો.રી.૨ અલા.૪૭૧

જરુજે જે બાબત નિર્ણય કરવા સારૂ લવાદને સોંપી હોય તેના અને પક્ષકારોએ સોંપી હોય તેના જુદા ફેંસલા લવાદોએ લખવા જોઈએ. એ બે બાબતોના ફેંસલા ભેળસેળ કરી દેવા નહી. ૩ વી. રી. પરચુરણ ૨૭

૫૨૧. કલમ ૫૨૦ પ્રમાણે ફરીવિચાર કરવાસારૂ પાછા મોકલેલા નિવાડાને ફરી વિચારમાં લેવાની લવાદો અથવા સરપંચ ના પાડશે તો, તે નિવાડો રદ થશે. પરંતુ નીચેના કોઈ કારણ શિવાય કોઈ નિવાડો રદ કરવો નહીં, તે એ કેઃ— નિવાડો રદ કરવાનાં કારણ.

(અ) લવાદે અથવા સરપંચે રૂશવત લીધી હોય અથવા બદચાલ ચલાવી હોય તો;

(બ) કોઈપણ પક્ષકારે પોતે જે વાત ખુલ્લી કરવી જોઈએ તે દગાથી છુપાવી હોય, અથવા જાણી જોઈને લવાદને કે સરપંચને ઊંધું સમજાવ્યું હોય કે ઠગ્યા હોય તો;

(ક) લવાદી રદ કરીને ફરિયાદ પાછી ચલાવવાનો કોરટે હુકમ કાઢ્યા પછી નિવાડો કર્યો હોય તો;

અને કોરટે આપેલી મુદતમાં નિવાડો નહી કર્યો હોય તો તે કાયદેસર ગણાશે નહી.

ટીકા—૫૨૧. ફેંસલો રદ કરાવવાની અરજી ફેંસલો કોરટમાં રજુ થયો તે તારીખથી દસ દીવશની અંદર કરવી જોઇએ. (મુદતનો કાયદો જુઓ). કોરટ આ મુદત વધારી આપી શકતી નથી. ૨ મું. હા. રી. અસલ હકુમત. ૨૮૫

જુના સ્ટાંપ આકટ પ્રમાણે અયોગ્ય સ્ટાંપ ઉપરનો દસ્તાવેજ લવાદો ધ્યાનમાં લેઈ શકેછે. પણ સન ૧૮૬૯ ની ૧૪ મી કલમ પ્રમાણે આવો દસ્તાવેજ લવાદો ધ્યાનમાં લઈ શકતા નથી.

અને આવો દસ્તાવેજ ધાનમાં લેતો જેમ ચોખો ખોટો ફેંસલો ફરીથી સુધારી આપવાની ના કહે તેમ તે લવાદોની ઘેર વરતણુંક ગણાય. ૩, વી. રી. ૧૬૮ વળી ૧૧ વી. રી. ૧૪૦ ૧૫ વી. રી. ૫. ફૈ. ૯ ૨૩ વી. રી. ૪૨૯ ૨૪ વી. રી. ૧૮૮

લવાદોની સભામાં અમુક લવાદ હાજર નહોતો પણ તેણે ફકત સહી કરી હોય તો તે લવાદનો ફેંસલો રદ કરાય. ૨૨. વી. રી. ૪૧૮

જો લવાદનો ફેંસલો રદ કરવામાં આવે અને તકરારી બાબતની દાવામાં ચોકશી થાય તો, લવાદે શા કારણથી ફેંસલો આપ્યો તે બાબતમાં તેની સાક્ષી તરીકે જુબાની લેવાય નહી પણ તેના રૂબરૂ જે કબુલતો

કરવામાં આવી હોય તે સાબીત કરવા સારૂ તેની જુબાની લઇ શકાય છે. ૧૭ વી. રી. ૫૧૬

દાવાના પક્ષકારો વચ્ચે લવાદને ફૈસલો કરવા સારૂ કામ સોંપતાં અગર ખાનગી સમાધાન કરતાં, જે જે હકીકત બની હોય તે તેની અસર કામની જ્યારે કોરટ રૂબરૂ તજવીજ ચાલે ત્યારે તેના ગુણ દોષ ઉપર થવા દેવી જોઇએ નહી. ૨૦ વી. રી. ૧૭૨

લવાદના રૂબરૂ કામ પુરૂં થયા પછી પણ લવાદનો ફૈસલો બહાર પડવા પહેલાં જો જેનું હીત છે તેમાંનો એક સખસ ગાંડો થઈ જાયતો તેથી લવાદનો ફૈસલો રદ જતો નથી. ૭ વી. રી. ૫

લવાદનો ફૈસલો રદ કરવાનો કોરટનો હુકમ દરમ્યાન હુકમ છે તેથી તે ઉપર અપીલ થઈ શકતી નથી પણ તે ફૈસલો રદ કરી કોરટ દાવો ચલાવી તે દાવામાં જે હુકમનામું કર્યું હોય તેના ઉપર અપીલ થઈ શકેછે. ૧૪ વી. રી. ૩૨૭ વળી ૨૨ વી. રી. ૪૨૦ જુઓ. વળી ઈ. લો. રી. ૭ કલકત્તા ૧૯૯ જુઓ.

નિવાડા પ્રમાણે ફૈસલો આપવો.

૫૨૨. ઉપર કહ્યાપ્રમાણે નિવાડો અથવા લવાદીપર સોંપેલી બાબતો પૈકી કોઈ બાબત ફરીથી વિચાર કરવાસારૂ પાછી મોકલવાનું કારણ કોરટને ન જણાય, અને નિવાડો રદ કરવાસારૂ કંઈ અરજ કરવામાં આવી ન હોય, અથવા કોરટે તે અરજ ના કબુલ કરી હોય તો,

તે અરજ કરવાની મુદત વીત્યાપછી નિવાડાપ્રમાણે કોરટે ફૈસલો આપવો.

અથવા, ખાસ હકીકત (સ્પેશ્યલ કેસ) ના રૂપમાં તે નિવાડો કોરટમાં મોકલ્યો હોય તો, તે ખાસ હકીકતઉપર પોતાનો અભિપ્રાય હોય તે મુજબ ફૈસલો આપવો.

ફૈસલાપછી હુકમનામું કરવું.

આપ્રમાણે ફૈસલો આપવામાં આવે એટલે તે ઉપરથી હુકમનામું કરવું. અને હુકમનામાં બજાવવાને આ કાયદામાં જે ઠરાવો કરેલા છે તે રીતે તે હુકમનામું બજાવવું. અને તે હુકમનામાઉપર અપીલ ચાલશે નહી. પરંતુ જેટલું હુકમનામું નિવાડાપ્રમાણે નહીં હોય અથવા નિવાડા કરતાં વધારે હશે તેટલાને વાસ્તે અપીલ ચાલવાને હરકત નથી.

ટીકા—૫૨૨. આગલા દાવામાં વાદીએ જે કહેલું તે લવાદના ફૈસલામાં રદ કરવામાં આવ્યું તો તેથી લવાદોના ફૈસલા ઉપરથી નવો દાવો લાવતાં વાદીને બાધ નથી. ૯ વી. રી. ૬૮

લવાદનો ફૈસલો રદ કરવાનો મુનસફનો હુકમ જ્યાં સુધી કાયમ હોય ત્યાં સુધી તે ફૈસલા પક્ષકારોને બંધનકારક છે એમ કહેવાય નહી. ૨૧ વી. રી. ૨૬૧

અપેલન્ટને બંધનકારક નહી તેવા ફૈસલા ઉપર અપીલ કરતાં દરેક દરમ્યાન હુકમ ઉપર અપીલ કરવાની જરૂર નથી. ૫ વી. રી. પ્રી. કો. ૨૧

ત્રણમાંના બે લવાદોએ જે સુચના કરી હતી તે કોરટે વધારાની ગણી તેને હુકમનામામાં દાખલ ન હોતી કરી તોપણ લવાદના ફેસલા પ્રમાણે કરેલું હુકમનામું આ કલમ પ્રમાણે છેવટનું ગણવામાં આવ્યું. ૨૦ વી. રી. ૨૨૬.

લવાદોમાં બગાડ હોય અગર તેમની ગેરવરતણુક હોય તોપણ લવાદના ફેસલા પ્રમાણે કોરટે ફેસલો આપ્યો હોય તે છેવટનો ગણાય. ૭ વી. રી. ૨૦૫ ૮ વી. રી. ૧૭૧.

લવાદના ફેસલા પ્રમાણે કરેલો હોય તો કોરટનો ફેસલો છેવટનો ગણાય છે. લવાદના ફેસલાથી તે ઉલટો છે તે કારણસર તે ઉપર અપીલ થઈ શકે. ૩ વી. રી. ૧૬૮; વળી ૧૧ વી. રી. ૧૪૦, ૨૩ વી. રી. ૪૨૯. ૨૪ વી. રી. ૧૮૮ જુઓ.

લવાદોને નહી સોંપેલી તેવી બાબત વીશે કોરટે સેહેજ સુચના કરી હોય અને તે લવાદના ફેસલાના બીજા ભાગથી જુદી પાડી શકાય તેવી હોય તથા તેથી લવાદને સોંપેલી બાબતના ઠરાવને બાધ આવતો ન હોય તો લવાદના ઠરાવ પ્રમાણે ફેસલો આપતી કોરટે પોતાના ફેસલામાં આવી વાત વધારી હોય તો તેથી ફેસલાના છેવટપણાને અડચણ આવતી નથી. ૧૭ વી. રી. ૩૫૨.

કોરટના હુકમથી અમુક બાબત લવાદને સોંપવામાં આવી હોય લવાદે કરેલા ઠરાવ પ્રમાણે કોરટે ફેસલો આપ્યો હોય તો તે ઉપર અપીલ નથી. તે ફેસલો છેવટનો છે. ૧૪ વી. રી. ૩૩; ૧૭ વી. રી. ૩૦; ૨૩ વી. રી. ૪૨૯.

લવાદનો ફેસલો થતા પેહેલાં લવાદનામું રદ કરાવી સકાય. ૭ વી. રી. ૨૬૯ આ પ્રમાણે સ્વચ્છંદપણે થઈ શકતું નથી. પણ તેને માટે સારૂં પાકું કારણ હોવું જોઇએ. ૧૫ વી. રી. ૩૩૧. ૨૧ વી. રી. ૩૯૫. ૨૨ વી. રી. ૫૨૨.

વળી આ બાબતમાં ઇ. લો. રી. ૩ અલાબાદ ૨૮૬.

લવાદ ઉપર સોંપવાનું કરારનામું કોર્ટમાં દાખલ કરાય.

૫૨૩. જ્યારે કોઈ શખ્સો એવું લખેલુ કરારનામું કરે કે, તેમની વચેનો કંઈ વાંધો, તે કરારનામામાં લખેલા શખ્સને, અથવા કરારનામામાં લખેલી બાબતઉપર જે કોરટની હકુમત હોય તે કોરટ ઠરાવે તે શખ્સને, લવાદીસારૂ સોંપવો, તો તે કરારના પક્ષકારો અથવા તેમાંનો કોઇ કોરટમાં તે કરારનામું નોંધાવવાને અરજ કરી શકે.

અરજ ઉપર નંબર પાડીને તે નોંધવી.

તે અરજ લખેલી હોવી જોઇએ. તે અરજ કરારનામું કરનારા બધા શખ્સોએ આપી હોય તો, જેમનો હક્ક હોય અથવા જેઓ હક્કનો દાવો રાખતા હોય. તે પૈકી એક અથવા અનેકને વાદી કે વાદીઓ ગણીને તથા બીજાઓ કે બીજાને પ્રતિવાદીઓ કે પ્રતિવાદી ગણીને—અને બધાએ અરજ ન આપી હોય, તો અરજદારને વાદી ગણીને તથા બીજાઓને પ્રતિવાદી ગણીને, તેઓની વચે ફરિયાદ હોય તે પ્રમાણે તે ઉપર નંબર પાડી તે નોંધવી,

તે ન દાખલ કરવાનું કારણબ તાવવાનીનોટીસ.

આપ્રમાણે અરજ થયાપછી અરજદાર શિવાયના કરારનામું કરનારા સઘળા પક્ષકારોને તે બાબતની નોટીસ આપવાનું કોરટે ફરમાવવું. તે નોટીસમાં એમ લખવું કે કરારનામું શામાટે નોંધવું નહીં તેનું કારણ તમારે નોટીસમાં લખેલી મુદતની દરમ્યાન બતાવવું.

પુરતું કારણ બતાવવામાં ન આવે તો કોરટ તે કરારનામું દાખલ કરાવવાને મુખત્યાર છે. અને તે ઉપરથી લવાદીપર સોંપવાનો હુકમ કરવો. તથા કરારનામામાં લવાદનું નામ ન લખ્યું હોય અને લવાદ નીમવામાં પક્ષકાર એકમત ન થાય તો લવાદ નીમવાને પણ કોરટ મુખત્યાર છે.

ટીકા—૫૨૩. ૫૨૩ અને ૫૨૫મી કલમો પ્રમાણે દાવાના પક્ષકારો તેમજ જેઓની વચ્ચે દાવા ન ચાલતા હોય તે લોકો કોરટની મારફતથી શીવાય ખાનગી રીતે લવાદને ફેસલો કરવાનું કામ સોંપવાનો કરાર કરે અને આવો કરાર નોંધવાની કોરટને અરજ કરે અને તકરારી બાબત વિશે કોરટમાં દાવો ચાલે છે તે કાંઈ કોરટને તે કરાર ન નોંધવાનું પુરતુ કારણ નથી. ઇ. લો. રી. ૪ મુ. ૧. વળી ઇ. લો. રી. ૬ કલકત્તા. ૨૫૧. વળી ઇ. લો. રી. ૬ કલકતા ૨૫૧ જુઓ.

લવાદીપર સોંપવાના હુકમ ઉપરથી ચાલતાકામને આ બાબના ઠરાવ લાગુ પડશે.

૫૨૪. કલમ ૫૨૩ પ્રમાણે કોરટે લવાદીપર સોંપવાનો જે હુકમ કરયો હોય તે ઉપરથી ચાલતા બધા કામમાં, તથા લવાદના નિવાડાને, તથા તે ઉપરથી થએલા હુકમનામાની બજાવણીને, આ બાબના પાછળ કહેલા ઠરાવ, સદરહુ પ્રમાણે દાખલ કરેલા કાંઈ કરારનામાથી વિરૂદ્ધ ન હોય, તેટલા પુરતા લાગુ પડશે.

કોર્ટની મારફત વગર જે બાબત લવાદીપર સોંપી હોય તેનો નિવાડો દાખલ કરવા વિશે.

૫૨૫. કાંઈ ઇનસાફની કોરટની મારફત વગર કાંઈ બાબત લવાદીપર સોંપવામાં આવી હોય, અને તે ઉપરથી લવાદે નિવાડો કર્યો હોય તો, નિવાડો જે બાબતનો હોય તે બાબત વિશે છેક નીચા દરજાની જે કોરટને હકુમત હોય તેને, નિવાડામાં જેનું હિત હોય તે શખસ તે નિવાડો કોરટમાં દાખલ કરવાસારૂ અરજ કરવાને મુખત્યાર છે.

અરજ ઉપર નંબર પાડીને તે નોંધવી.

તે અરજ લખેલી હોવી જોઈએ, અને અરજદારને વાદી ગણીને તથા બીજા પક્ષકારોને પ્રતિવાદીઓ ગણીને તેમની દરમ્યાન ફરિયાદ હોય તે પ્રમાણે તે અરજઉપર નંબર પાડીને તે નોંધવી.

લવાદીના પક્ષકારોને નોટીસ આપવી.

અરજદાર શિવાય લવાદીના બીજા જે પક્ષકારો હોય તેમને નોટીસ આપવાનું કોરટે ફરમાવવું. તે નોટીસમાં એમ લખવું કે,—નિવાડો શામાટે દાખલ ન કરવો તેનું કારણ નોટીસમાં કહેલી મુદતમાં તમારે બતાવવું.

ટીકા—૫૨૫. આ કલમ પ્રમાણે લવાદનો ફેસલો અમલમાં લાવવાની અરજી દાવાનો આંક બાંધ્યા શીવાય કરી શકાય છે. ૧૪ વી. રી. ૨૫૫.

પણ જો ૭ મહીનાની મુદતમાં ખાનગી રીતે લવાદને સોંપેલો ફેસલો અમલમાં લાવવાની અરજી કરવામાં ન આવે તો આ કલમનો લાભ લેવાય નહી. ૫ વી. રી. ૧૨૩.

લવાદનો ફેસલો કોરટમાં નોંધાવવો જોઇએ. ન નોંધાવાનું શું પરીણામ થાય છે તે બાબતમાં ૨૫ વી. રી. ૧૫૨ જુઓ.

કલમ ૫૨૫ અગર ૫૨૬ પ્રમાણે કોઈ પણ કામ ચાલ્યું ન હોય તોપણ ખાનગી રીતે લવાદે કરેલો ફેસલો બંધનકારક છે. ૭ વી. રી. ૨૬૯ વળી ૯ વી. રી. ૪૪૧ અને ૨૦ વી. રી. ૪૨૦ જુઓ.

જ્યારે પક્ષકારો વચેનો ખાનગી લવાદનો ફેસલો આ કલમ પ્રમાણે કોરટમાં નોંધાય ત્યારે કોરટે તે પ્રમાણે ફેસલો આપી હુકમનામું કાઢવું જોઇએ. હુકમનામું કાઢ્યા શીવાય બજાવણીનો હુકમ કોરટ કરી શકતી નથી. ૨૧ વી. રી. ૨૯૫.

જો પ્રતિવાદી કોરટની હકુમતમાં રહેતો હોય અને દાવાનો આંક કોરટની હકુમત કરતાં વધારે ન હોય તો દેવાનો ખાનગી ફેસલો થયો હોય તે નોંધવાની અરજી સાંભળવાનો આ કલમ પ્રમાણે સ્માલકાજ કોરટને અખત્યાર છે. ૧૦ વી. રી. ૮૫ અને ૧૩ વી. રી. ૨૩૩ જુઓ.

આ કલમ પ્રમાણે ફેસલો નહી નોંધવાનો કોરટ હુકમ કરે તો તે હુકમનામું ગણાય નહી. અને તેથી તે ઉપર અપીલ થતી નથી. ૭ વી. રી. ૪૦૧ ૧૧ વી. રી. ૫૭ ૧૨ વી. રી. ૮૫.

પણ ૧૪ વી. રી. ૨૫૫ ૧૫ વી. રી. ૬. બે. ૯ ૨૧ વી. રી. ૧૮૨ જુઓ. તેમજ ઈ. લો. રી. ૧ કલકત્તા ૩૬૨ જુઓ.

કોરટની માધ્યસ્થી વીના તકરારી બાબત નીવાડો કરવા સારૂ લવાદને સોંપવામાં આવી. તેનો લવાદે ફેસલો કર્યો અને કલમ ૫૨૫ પ્રમાણે તે નોંધાવવાની અરજી સામે વાંધો લેવામાં આવ્યો તે કોરટે વ્યાજબી ગણી તે ફેસલો નોંધવાની ના પાડી. તેમાં એમ ઠર્યું કે એ હુકમ ઉપર અપીલ નથી. ઈ. લો. રી. ૭ કલકત્તા. ૪૯૦.

સબારડીનેટ જડજને સ્માલકાજ કોરટના જડજનો અધિકાર મળ્યો હોય તેથી તે સ્માલકાજ કોરટનો જડજ થતો નથી અને તેને ૫૨૫ મી કલમ પ્રમાણે ફેસલો પોતાની હકુમતની અંદર હોયતો તે નોંધી શકે છે. ઈ. લો. રી. ૩ મું. ૨૧૯

ખાનગી ફેસલામાં નહી સોંપવામાં આવી હોય તેવી બાબતનો નીકાલ કરવામાં આવ્યો હોય અને પછી આવો ફેસલો કોરટમાં નોંધવાની અરજ કરવામાં આવે અને તે રદ કરવામાં આવી હોયતો તે બરાબર થયું છે એમ ઠર્યું. ઈ. લો. રી. ૩ અલા. ૫૪૧.

કોરટની માધ્યસ્થી શીવાય પક્ષકાર અને બીજા લોકો લવાદને કામ ચુકાદો કરવા સારૂ સોંપવાનો કરાર કરી શકેછે. ઈત્યાદી. ઈ. લો. રી. ૪ મું. ૧ ઈ. લો. રી. ૬ કલ. ૨૫૧ વળી ઈ. લો. રી. ૩ મદ્રાસ ૬૮ નો ફેસલો જુઓ.

૫૨૬. કલમ ૫૨૦ માં અથવા કલમ ૫૨૧ માં કહેલું અથવા હ- તે નિવાડો દા

અમલ કરીને અમલમાં લાવવાનું.

વાળો આપેલું કંઈ કારણ નિવાડા વિરુદ્ધ બતાવવામાં ન આવે તો, કોરટ તે દાખલ કરવાનો હુકમ કરવો. અને ત્યારથી તે નિવાડો આ બાબન ઠરાવપ્રમાણે કરેલા નિવાડા મુજબ ગણવો.

ટીકા—પર૬. ખાનગી ફેંસલા વિરુદ્ધ પુરતું કારણ બતાવવામાં આવે તો કોરટ તે ફેંસલો અમલમાં લાવવાની ના પડે. ૨૧ વી. રી. ૩૭૭''જ્યુડીશીયલ પ્રોસીડીંગ''ના અર્થ સારૂ ઈ. લો. રી. ૨ મું. ૫૫૩ જુઓ.

બાબ ૩૮ મો.

પક્ષકારોના કરારનામાઉપરથી ચલાવવાના કામવિશે.

કોરટના અભિપ્રાય સારૂ હકીકત (કેસ) લખી આપવાનો અખત્યાર.

૫૨૭. હકીકતની અથવા કાયદાની કોઈ તકરારનો ચુકાદો થવામાં પોતાનું લાગતું વળગતું છે એમ જે પક્ષકારો દાવો રાખતા હોય તે લખી કરારનામું કરવાને મુખત્યાર છે. તે કરારનામામાં તેમણે તે તકરાર હકીકત (કેસ) તરીકે કોરટના અભિપ્રાયસારૂ લખવી, તથા તેમાં એવો ઠરાવ કરવો કે તે તકરારવિશે કોરટનો નિર્ણય થએથી:—

(અ) પક્ષકારોએ ઠરાવેલા અથવા કોરટ ઠરાવે તેટલા રૂપીયા તેઓમાંના એકજણે બીજાને આપવા; અથવા

(બ) કરારનામામાં લખેલી કંઈ સ્થાવર કે જંગમ મિલકત તેઓમાંના એકજણે બીજાને આપવી; અથવા

(ક) કરારનામામાં દર્શાવેલું બીજું કંઈ વિશેષ કામ તેઓમાંથી એક અથવા વધારે જણે કરવું અથવા ન કરવું.

આ કલમપ્રમાણે કોરટને લખી આપેલી પ્રત્યેક હકીકતના (કેસના) અનુક્રમે નંબર પાડીને પારેગ્રાફ કરવા, અને તેમાં કાઢેલી તકરારનો નિર્ણય કરવાસારૂ કોરટને જે હકીકતોની તથા દસ્તાવેજોની જરૂર પડે તે હકીકતો અને દસ્તાવેજો તેમાં સંક્ષેપમાં જણાવવા.

વિષયની કીમત ક્યારે લખવી.

૫૨૮. કંઈ મિલકત આપવાબાબત અથવા કંઈ વિશેષ કામ કરવા કે ન કરવાબાબત કરારનામું હોય તો, જે મિલકત આપવાની હોય તેની અથવા જે મિલકતસાથે કરારનામામાં દર્શાવેલું કામ નિસબત રાખતું હોય તેની કીમતનો અટકળેલો આંકડો કરારનામામાં લખવો.

કરારનામા ઉપર ફરિયાદ તરીકે નંબરે પાડીને તે દાખલ કરવું.

૫૨૯. ઉપર કહેલા નિયમોપ્રમાણે કરારનામું તૈયાર કર્યું હોય તો, કરારનામાના વિષયની જે રકમ અથવા કીમત હોય તેટલીજ રકમ અથવા કીમતવાળા વિષયની ફરિયાદ સાંભળવાની જે કોરટને હુકમત હોય કોરટમાં તે કરારનામું દાખલ થઈ શકે,

એ પ્રમાણે કરારનામું દાખલ થાય એટલે જે શખ્સો લાગતા વળગતા પણાનો દાવો રાખતા હોય તે પૈકી એક અથવા વધારેને વાદી અથવા વાદીઓ ગણીને તથા બીજા કે બીજાઓને પ્રતિવાદી કે પ્રતિવાદીઓ ગણીને તેમની દરમ્યાન ફરિયાદ હોય તે પ્રમાણે તે કરારનામા ઉપર નંબર પાડીને તે નોંધવું, અને જે શખ્સે અથવા શખ્સોએ તે કોરટમાં આપ્યું હોય ને શિવાયના તે કરારનામું કરનારા બીજા સઘળા શખ્સોને નોટીસ આપવી.

૫૩૦. કરારનામું દાખલ થયા પછી તે કરારનામું કરનારા સઘળા શખ્સો ઉપર કોરટની હકુમત ચાલશે, અને તે કરારનામામાં લખી આપેલી વાત તેમને બંધનકારક થશે. કરારનામું કરનારા શખ્સો ઉપર કોરટની હકુમત ચાલશે.

૫૩૧. પાંચમા બાબપ્રમાણે કરેલી ફરિયાદ માફક તે મુકદમો સુનાવણીને વાસ્તે રાખવો, અને તે બાબના ઠરાવો આ ફરિયાદને લાગુ પડે તેટલા લાગુ પાડવા. મુકદમો સાંભળીને નિકાલ કરવાનું.

પક્ષકારોની જબાની લીધાપછી અથવા પોતાને યોગ્ય લાગે તેવો બીજો પુરાવો લીધા પછી, કોરટની ખાત્રી થાય કેઃ—

(અ) તે પક્ષકારોએ બરોબરરીતે કરારનામું કરેલું છે, અને

(બ) તે કરારનામામાં લખેલી તકરારમાં તેઓ શુદ્ધબુદ્ધિથી હકસંબંધ ધરાવનારા છે, અને

(ક) તે નિર્ણય કરવાલાયક છે,

તો સાધારણ ફરિયાદ માફક તે ઉપર કોરટે ફેસલો કહી સંભળાવવો. તે પ્રમાણે ફેસલો આપ્યાપછી હુકમનામું કરવું. અને આ કાયદામાં હુકમનામાં બજાવવાને જે નિયમો ઠરાવ્યા છે તે રીતે તે હુકમનામું બજાવવું.

બાબ ૩૯ મો.

વેચાય એવા લેખ ઉપરથી સંક્ષિપ્ત કામ ચલાવવાની રીતવિશે.

૫૩૨. આ બાબપ્રમાણે કામ ચલાવવાની વાદીની ખુશી હોય તો, આ કલમ જે કોરટને લાગુ પડે તેવી કોઈ કોરટમાં, બીલ્સ આફ એક્સચેન્જની, હુંડીઓની, અથવા વાયદાચીઠીઓ (પ્રામીસરી નોટ) ની બધી ફરીયાદો, આ કાયદામાં કહેલા નમુના પ્રમાણે ફરિયાદ અરજી આપીને માંડી શકાય. પરંતુ સમન કાઢવો તે આ આકટને જોડેલા ચોથા પરિશિષ્ટમાં નંબર ૧૭૨ માં કહેલા નમુનાપ્રમાણે, અથવા હે કોરટ વખતે વખત ઠરાવે તેવા બીજા નમુનાપ્રમાણે કાઢવો. બીલ્સ આફ એક્સચેન્જ વગેરે ઉપરથી સંક્ષિપ્ત ફરિયાદો કરવાની તે.

જે મુકદ્દમામાં ફરિયાદ અરજી અને સમન અનુક્રમે ઉપર કહેલા નમુનાપ્રમાણે કરેલા હોય તેમાં, હાજર થઇને જવાબ કરવાસાર આ આકટ-માં હવે પછી કહ્યું છે તે રીતે પ્રતિવાદીએ જડજની રજા લીધાવગર, તેણે હાજર થવું નહીં અથવા ફરિયાદનો જવાબ કરવો નહીં.

અને તે પ્રમાણે રજા લેવામાં તે કસુર કરે અથવા રજા પ્રમાણે હાજર થઇને જવાબ કરવામાં કસુર કરે તો, સમનમાં લખેલી રકમથી વધારે ન હોય એવી કોઈ રકમનું, તથા (કંઈ દર લખ્યો હોય તો) લખેલા દર પ્રમાણે હુકમનામાની તારીખ સુધીના બાજનું, તથા હે કોરટે કરેલા નિયમપ્રમાણે ખરચને બદલે જે રકમ ઠરાવવામાં આવે તે સુધાંતનું હુકમ-નામું મેળવવાને વાદી હકદાર થશે. પરંતુ ખરચને વાસ્તે તે ઠરાવેલી રક-મ કરતાં વાદી વધારે માગે તો બીજાં કામમાં થાય છે તે રીતે ખરચનો આંકડો નક્કી કરીને તે સુધાંતનું હુકમનામું મેળવવાને વાદી હકદાર થશે. અને તે હુકમનામું લાગલુંજ અમલમાં આણી શકાશે.

સમનમાં કહેલી રકમ કોરટમાં ભરવાની તે.

પ્રતિવાદીનો જવાબ પ્રથમ દર્શનીય ચાલે એવો નથી એમ કોરટને જણા-યાવગર અથવા તેની શુદ્ધબુદ્ધિવિશે વાજબી સંશય આવ્યાવગર, સમનમાં લખેલી રકમ કોરટમાં ભરવાનું અથવા તેને વાસ્તે જામીન આપવાનું પ્રતિવાદીને કહેવું નહીં.

ખુલાસો:—જે બીલ, હુંડી, અથવા ચીઠી ઉપરથી ફરિયાદ કરી હો-ય તે બીલ, હુંડી, અથવા ચીઠી, ફકતમુદત પાકી એટલે પૈસા મળવાનો પ્રથમ દર્શનીય હક સ્થાપન કરવાને બસ થાય તેવા પ્રસંગેજ આ કલમ લાગુ પડે છે એમ સમજવું નહીં.

ગુણદોશ ઉપર જવાબ કરવાનું પ્રતિવાદી બતાવે તો તેને હાજર થવાની રજા આપવી.

૫૩૩. પ્રતિવાદી અરજ કરે એટલે અને સમનમાં કહેલી રકમ પ્રતિવાદી કોરટમાં ભરે અથવા કોરટની ખાત્રીલાયક એવું સોગનનામું કરે કે તે ઉપરથી– કંઈ જવાબ જણાઈ આવે, અથવા તે બીલના હુંડીના કે વાયદાચીઠીના માલકને મોબદલો શાબિત કરવાની ફરજ પડે એવી કંઈ હ-કીકતો જણાઈ આવે, અથવા અરજની પુષ્ટીમાં કોરટને બસ લાગે એવી બીજી હકીકતો જણાઈ આવે,–તો જામીનવિશે, મુદ્દા તૈયાર કરીને નોંધ-વાવિશે અથવા બીજી રીતની કોરટને યોગ્ય લાગે તે શરતો કરીને, હાજર થઇને ફરિયાદનો જવાબ કરવાની કોરટે રજા આપવી.

હુકમનામું રદ કરવાનો અખત્યાર.

૫૩૪. હુકમનામું થાયપછી વિશેષ પ્રસંગ હોય તો, હુકમનામું રદ કરવાને અને જરૂર પડે તો બજાવવાનું કામ બંધ રાખવાને અથવા રદ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. અને સમન પ્રમાણે હાજર થઇને ફરિયાદનો જવાબ કરવાની રજા આપવાનું કોરટને વાજબી લાગે તો, કોરટને યોગ્ય

લાગે તે શરતોથી, તે રજા આપવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

૫૩૫. આ બાબપ્રમાણે ચાલતા કોઈ કામમાં, જે બીલ, હુંડી અથવા ચીઠી ઉપર ફરિયાદનો આધાર હોય તે લાગલીજ કોરટના કોઈ અમલદારની પાસે રાખવાનો હુકમ કરવાને, તથા તે કામના ખરચને વાસ્તે વાદી જામીન આપે ત્યાંસુધી બધું કામ બંધ રાખવાનો હુકમ કરવાને, કોરટ મુખત્યાર છે. કોરટના અમલદાર પાસે બીલ વગેરે રાખવાનો હુકમ કરવાનો અખત્યાર.

૫૩૬. બીલ આફ એકસચેન્જ અથવા વાયદાચીઠી નકારવાથી તેના માલકનો તે બીલ અથવા ચીઠીની રકમ લેવાસારૂ આ બાબપ્રમાણે જે ઇલાજ ચાલે તેજ, તે નકારવાને લીધે, તે નકાર્યાબદલ અથવા ભરણું ન કર્યાબદલ નોંધ કરાવવામાં અથવા બીજી રીતે તેને જે ખરચ લાગ્યું હોય તે ખરચ લેવાને, ચાલશે. ન શિકારેલા બીલ કે ચીઠીના નકરામણનો દાખલો મેળવવાનું ખરચ લેવાનું.

૫૩૭. ૫૩૨ થી ૫૩૬ સુધીના પાંચ કલમોમાં જે ઠરાવ કરેલા છે તે શિવાય, બાબ ૫ મા પ્રમાણે કરેલી ફરિયાદોમાં કામ ચલાવવાની જે રીત છે તેજ આ બાબપ્રમાણે કરેલી ફરિયાદોમાં કામ ચલાવવાની રીત સમજવી. આ બાબ પ્રમાણે કરેલી ફરિયાદોમાં કામ ચલાવવાની રીત.

૫૩૮. ૫૩૨ થી ૫૩૭ (બંને સુધાંત) સુધીની કલમો ફકત નીચે કહેલી કોરટોને લાગુ પડે છે, એટલેઃ— આ બાબ લાગુ કરવાનું.

(અ) ફોર્ટ વુલ્યમ, મદ્રાસ, અને મુંબઇના ન્યાયાધિકારી હૈ કોરટોને;

(બ) રંગુનના રીકાર્ડરના કોરટને;

(ક) કલકત્તા, મદ્રાસ, અને મુંબઈ એ શેહેરોમાંના સ્માલકાજ કોરટોને;

(ડ) કરાંચીના જજજની કોરટને; તથા

(ઈ) સરકારી ગેઝેટમાં જાહેરખબર આપીને સ્થાનિક સરકાર સાધારણ અવલ દિવાની હકુમતવાળી જે બીજી કોરટોને તે કલમો લાગુ કરે તે કોરટોને.

આ પ્રમાણે લાગુ કરવામાં આવે ત્યારે તે લાગુ કરેલા ઠરાવોને લગતા અખત્યાર કોણે ચલાવવા ને તેને લગતું કામ કોણે કરવું તે ફરમાવવાને, તથા તે લાગુ કરેલા ઠરાવો અમલમાં લાવવાને જરૂર લાગે તેવા નિયમો કરવાને સ્થાનિક સરકાર મુખત્યાર છે.

સદરહુ જાહેરખબર છપાયાપછી એક માસમાં તે ઠરાવો તે પ્રમાણે લાગુ પડશે, અને સદરહુ પ્રમાણે કરેલા નિયમો કાયદા જેટલા બળવાન ગણાશે.

આવી કોઈ જાહેરખબરમાં વખતે વખતે ફેરફાર કરવાને અથવા તે રદ કરવાને સ્થાનિક સરકાર મુખત્યાર છે.

બાબ ૪૦ મો.

સાર્વજનિક ધર્માદાયબાબતની ફરિયાદોવિષે.

સાર્વજનિક ધર્માદાય બાબત ની ફરિયાદો ક્યારે થઈ શકે.

૫૩૯. સાર્વજનિક, ધર્માદાય, અથવા ધર્મસંબંધી કામસારૂ સ્પષ્ટ અથવા ગર્ભિતરીતે ઉત્પન્ન થએલો કંઈ જથ્થો (ટરસ્ટ) તોડયો છે એમ કહેવામાં આવતું હોય ત્યારે, અથવા તેવા કોઈ જથ્થાનો, (ટરસ્ટનો) વહિવટ કરવાસારૂ કોરટના હુકમની જરૂર જણાય ત્યારે, પોતાના ઓહદાના સંબંધથી, આડવોકેટ જાનરલ અથવા ટરસ્ટમાં જેમનો પ્રત્યક્ષ સંબંધ હોય અને જેમણે આડવોકેટ જનરલની લખેલી સંમતી મેળવી હોય તેવા બે અથવા વધારે શખ્સો,-ટરસ્ટનો વિષય બધો અથવા થોડો ઘણો જે ડિસ્ત્રિક્ટની દિવાની હકુમતના સ્થાનિક હદમાં હોય તે ડિસ્ત્રિક્ટ કોરટમાં અથવા હૈ કોરટમાં-નીચેપ્રમાણે હુકમનામું મેળવવાસારૂ ફરિયાદ કરવાને મુખત્યાર છેઃ—એટલે—

(અ) ટરસ્ટ અન્વયે નવા ટરસ્ટી નીમવાનુંઃ

(બ) ટરસ્ટ અન્વયે કંઈ મિલકતનો હક ટરસ્ટીઓને પ્રાપ્ત કરવાનુંઃ

(ક) જે જે બાબતોને માટે ટરસ્ટ હોય તે તે બાબતોમાં તે શા પ્રમાણમાં આપવું એ ઠરાવવાનુંઃ

(ડ) ટરસ્ટની બધી અથવા થોડી ઘણી મિલકત ભાડે આપવાનો, વેચવાનો, ઘરાણે મુકવાનો, અથવા બદલવાનો અખત્યાર આપવાનું.

(ઈ) તેની વ્યવસ્થા કરવાસારૂ કંઈ યોજના મુકરર કરવાનું, અથવા કામના સ્વરૂપ પ્રમાણે જોઈએ તેવી જાસ્તી અથવા બીજી કંઈ દાદ અપાવવાનું.

આડવોકેટ જનરલને આ કલમમાં જે અખત્યાર આપેલો છે તે ઇલાકાના મુખ્ય શેહેર બાહાર સ્થાનિક સરકારની અગાઉથી મંજુરી લઈને કલેકટર પણ ચલાવે અથવા સ્થાનિક સરકાર આ કામને વાસ્તે નીમે તેવો કોઈ અમલદાર ચલાવે.

* સને૧૮૪૦ ના આકટ નંબર ૧૦ ની કલમ ૨ આઉપરથી રદ કરી છે.

ટીકા—૫૩૯. કોઈ પણ મુર્તીના પૂજકો અગર ભક્તોનો તે મુર્તીના અગર દેરાને લગતી મીલકત અથવા નાણાની બાબતમાં વીશ્વાસઘાત થયો છે તેવી ફરીયાદ લાવવાનો હકછે. ઈત્યાદી. ઈ. લો. રી. ૩ મું. ૨૭ તેમજ આ કલમના સંબંધમાં ઈ. લો. રી. ૮ કલકત્તા ૩૨ જુઓ.

ભાગ ૬ ઠો.

અપીલોવિશે.

બાબ ૪૧ મો.

અવલ હુકમનામાં ઉપરની અપીલોવિશે.

૫૪૦. આ કાયદામાં અથવા જે તે વખતે અમલમાં હોય તેવા બીજા કોઈ કાયદામાં બીજીરીતે સ્પષ્ટપણે ઠરાવ્યુ ન હોય તો, અવલ કોરટોના ઠરાવો ઉપર અપીલો સાંભળવાને જે કોરટોને અખત્યારે છે તે કોરટોમાં, અવલ હકુમત ચલાવનારી કોરટોનાં હુકમનામા ઉપર અથવા હુકમનામાંના કંઈ ભાગ ઉપર અપીલ ચાલશે. મુદ્દામ મનાઈ કરી હોય તે શિવાયમનાં તમામ અવલ હુકમનામાં ઉપર અપીલ ચાલશે.

ટીકા—૫૪૦. કોરટનો હુકમનામા ઉપર અપીલ થઈ શકે છે; કોરટના ઠરાવ ઉપર અપીલ થઈ શકતી નથી; તેથી જો હુકમનામું અમુક પક્ષકારના લાભમાં હોય તો, કેટલાક મુદ્દા તેના વિરૂદ્ધ ઠરાવવામાં આવ્યા છે તે કારણથી તે અપીલ કરી શકતો નથી. વી. રી. ૧૩ ૧.

દાવાનો આંક ૫૦૦૦ થી વધારે હતો અને તે પ્રીન્સીપલ સદરઅમીનની કોરટમાં કરવામાં આવ્યો હતો; પણ તે દાવો પેહેલી કલાસના સબારડીનેટ જડજે ચુકવ્યો તેમાં એમ ઠર્યું કે સને ૧૮૬૯ના ૧૪ મા આકટની કલમ ૨૬ પ્રમાણે અપીલ હાયકોરટમાંજ થવી જોઇએ. મુ, હા. રી. ૯ ૨૮૬.

દાવાનો આંક બાંધ્યો હોય તે પ્રમાણે કોરટોની હકુમત નક્કી થાય છે. તેથી જે કામમાં અસલ દાવાનો આંક ૫૦૦૦થી વધારે હતો અને તે દાવામાં ફેસલા ઉપર અપીલ ડીસ્ટ્રીકટ કોરટને કરી. અપીલમાં જે બાબતની તકરાર હતી તે રૂ ૫૦૦૦થી ઓછી હતી. તોપણ તે કામમાં એમ ઠર્યું કે ડીસ્ટ્રીકટ કોરટમાં અપીલ ચાલી શકે નહી. ૭ મ. હા. રી. ૩૫૬.

દાવાનો આંક રૂ ૫૦૦૦ની અંદર હતો તેથી હાયકોરટ આગળ અપીલ ચાલી શકે નહી એવી તકરાર અપેલન્ટે પોતાની બધી તકરારો પુરી થઈ ગયા પછી લીધી. તેથી આ તકરાર હાયકોરટે સાંભળવાની ના પાડી. ૧૮ વી. રી. ૩૧૮.

રૂ ૧૦૦૦૦ કરતાં વધારેના દાવામાં હાયકોરટમાં અપીલ થાય તેમાં અપેલન્ટે બધો કેસ કોરટ રૂબરૂ મુકવો જોઇએ અને તે પ્રમાણે ન કરે તો જે કાગલ દાખલ કરવામાં ન આવ્યો હોય તે અપીલ ચાલતાં તેને વાંચવા દેવામાં આવશે નહી. વી. રી. ૨૪ ૧૪૩.

સને ૧૮૭૭ના ૧૦ મા આકટની ૫૫૬ પ્રમાણે અપેલન્ટની કસુરથી અપીલ કાઢી નાંખવામાં આવી હોય તો તે "ડીક્રી" કેહેવાય નહી. અને તે ઉપર અપીલ થઈ શકે નહી. ઇ. લો. રી. ૩ અલાબાદ ૩૮૨.

એક તરફી હુકમનામા ઉપર અપીલ ૫૪૦મી કલમ પ્રમાણે થઈ શકે છે; પણ જો પ્રતિવાદી આવીને પેહેલી સુણાવણીને દીવસે પોતાની હેકીગત

આપે તો પછી એક તરફી દાવો કહેવાય નહી.ઈ.લો. રી. ૩ મદ્રાસ. ૨૬૪.
નીચલી કોરટનું હુકમનામું રદ કરાવી પોતાના લાભમાં જે અપેલન્ટે હુકમનામું મેળવ્યું છે તેને નીચલી અપીલ કોરટના કેટલાક ઠરાવ તેના વિરૂદ્ધ છે તે કારણથી અપીલ કરવાનો હક્ક મળતો નથી.ઇ.લો.રી.૬ કલકત્તા ૨૦૫.

એક દાવામાં ફક્ત તકરાર સાંભળવાનીજ બાકી રહી હતી અને તે તકરારો સાંભળવાનો દીવસ મુકરર કરવામાં આવ્યો હતો. તે દીવસે વાદી અગર તેનો વકીલ હાજર થયા નહી. તેઉપરથી દાવો કાઢી નાંખ્યો. તેમાં એમ ઠર્યું કે નીચલી અપીલ કોરટે અપીલની સુણાવણી કરવી જોઇતી હતી. કલમ ૧૦૨ અને ૧૦૩ આ કામને લાગુ નથી. ઇ. લો. રી. ૩ અલાબાદ ૨૯૨.

વહીવટના દાવામાં હુકમનામું થયું તે પ્રમાણે અ ને મીલકતનો વહીવટ કરવા સારૂ રીસીવર નીમ્યો. અ ના મૃત્યુ પછી બ ને રીસીવર નીમવામાં આવ્યો. મીલકતનો વહીવટ બરાબર કરતો નથી. તે કારણ બને ખસેડવો જોઇએ એવી એક પ્રતિવાદીએ અરજ કરી. તે અરજ નામંજુર કરવામાં આવી. તેમાં એમ ઠર્યું કે આ હુકમ ઉપર અપીલ થઈ શકે છે. ઇ. લો. રી. ૫ મુ. ૪૫.

પ્રતિવાદીએ હકીઅત આપ્યા પછી કેટલાક પ્રથમ મુદા કાઢ્યા અને તેનો ચુકાદો કરી એમ ઠરાવ્યુંકે વાદીના કેટલોક દાવો રદ છે. અને કેટલાક દાવાનો ગુણ દોશ ઉપર તપાસ કરવો. તેમાં એમ ઠર્યું કે અપીલ થઈ શકતી નથી. ઇ. લો. રી. ૩ મદ્રાસ ૧૩.

આના સંબંધમાં ઇ. લો. રી. ૩ અલાબાદ ૭૫ અને ઇ. લો. રી. ૩ અલાબાદ ૧૫૨ જુઓ.

અપીલનો નમુનો.

વાદની સાથે શું સામીલ રાખવું.

૫૪૧. અપીલ કરવી તે વાદીના રૂપમાં લખીને કરવી; અને તે અપેલન્ટ આપવી; અને જે હુકમનામા ઉપર અપીલ કરી હોય તે હુકમનામાની નકલ તથા (અપીલ કોરટ ચલાવી ન લે તો) જે ફેસલાઉપર તે હુકમનામું આધાર રાખતું હોય તે ફેસલાની નકલ તેની સાથે જોડવી.

વાદનો મજકુર.

તે વાદમાં, જે હુકમનામાઉપર અપીલ કરવાની હોય તે હુકમનામાઉપર હરકત લેવાનાં કારણો, સંક્ષેપમાં કલમવાર લખવાં. તેમાં કંઈ દલીલ અથવા હકીકત લખવી નહીં, અને તે કારણોઉપર અનુક્રમે નંબર પાડવા.

ટીકા—૫૪૧. અપીલના કારણોમાં જે લખ્યું હોય તેજ બાબત ઉપર વકીલોને બોલવા દેવા જોઇએ પણ અનિશ્ચીત સાધારણ હકીકત ઉપરથી તેમને અનુમાન કરવાં દેવાં જોઇએ નહી. ૧૩ વી. રી. ૧૨૩.

એક પ્રતિવાદીને બાતલ કરી મરનાર સખસનો વારસ વાદી છે એમ ઠરાવવામાં આવ્યું હોય અને તે પ્રતિવાદી અપીલ કરતો ન હોય તો વાદીનો દાવો રદ કરવા સારૂ બીજા પ્રતિવાદીઓ તે પ્રતિવાદીનો હક્ક બતાવી શકે નહી. ૨૪ વી. રી. ૬૨૫.

કોરટ ફી આપ્યા વગર નાદાર રેસ્પોન્ડન્ટ હરકતની અરજી આપી શકે નહીં. ઇ. લૉ. રી. ૧ મું. ૭૫.

સને ૧૮૭૭ના ૧૦મા આક્ટની ૪૦૯મી કલમ પ્રમાણે નાદાર તરીકે દાવો બાંધવાની પરવાનગી ન આપવાનો હુકમ કર્યો હોય તો તેની ૬૨૩ મી કલમ પ્રમાણે ફરી તપાસ કરી શકાય છે. જે સખ્સના વિરૂદ્ધ આવો હુકમ કરવામાં આવ્યો હોય તેને ૪૧૩મી કલમના ઠરાવથી ફરી તપાસ મેળવવાનો હક્ક જતો નથી. ઇં. લૉ. રી. ૪ મુંબાઈ ૪૧૪.

૫૪૨. લખી આપ્યા શિવાયનું હરકત લેવાનું બજું કોઈ કારણ કોરટની રજા વગર અપીલ કરનારે કાઢવું નહીં, અથવા બીજા કોઈ હરકત લેવાના કારણની પુષ્ટીમાં તેનું કંઈ સાંભળવું નહી, પરંતુ અપીલનો નિકાલ કરવામાં અપીલ કરનારે લખ્યાં હોય તે શિવાયનાં બીજાં કારણનો વિચાર કરવાની કોરટને મનાઈ નથી.

જે કારણ લખ્યાં હોય તે કારણનેજ અપીલ કરનારે વળગી રહેવું.

પણ એવું ઠરાવવામાં આવે છે કે, અપીલ કરનારે જે કારણ લખ્યું ન હોય તે કારણ ઉપર મુકદ્દમો લઢવાની રેસ્પોન્ડન્ટને પુરતો તક ન મળી હોય તો, કોરટે તે ન લખેલા કારણ ઉપર પોતાના ફેસલાનો આધાર રાખવો નહીં.

ટીકા—૫૪૨. મુદતનો બાધ આવેછે કે નહી તે જોવાનું કામ અપીલ કોરટનું છે. મુંબઈ હાયકોરટ રીપોર્ટમાં સાલુજી કેસરાજીનો કેસ જુઓ.

જો નીચલી કોરટમાં મુદતના ચુદાનો ઠરાવ પ્રતિવાદી વિરૂદ્ધ અને બીજા મુદાઓનો ઠરાવ તેની તરફમાં થયો હોય તો અપેલેટ કોરટને મુદતની બાબતમાં તજવીજ કરવાનો ચોખો હક્ક છે. ૭ વી. રી. ૬૭.

એક બાબત ઉપર ચોખો નિર્ણય થઈ ગયો હોય તે બદલી હકીકતને નવું રૂપ આપવા દેવું એ ઘણું હાનીકારક છે, ૨ મુ. ઇ. અપીલ ૪૭૦.

જ્યારે અપીલ કોરટમાં તદન નવો અને જુદોજ મુદ્દો ઉઠાવવામાં આવે ત્યારે તે એવી રીતે ઉઠાવવો જોઇએ કે તે ઉપર પુરાવો આપવાને દરેક પક્ષકારને પુરેપુરો લાગ મળે. ૧૭ વી. રી. ૩૬૧

અપીલકોરટે જે બાબત ઉપર કાંઈપણ સવાલ ઉઠાવવામાં ન આવ્યો હોય અને જે સવાલને અનુસરીને અસલ કોરટમાં બચાવ કરવામાં ન આવ્યો હોય તે સવાલ મુદામાં કાઢવો જોઇએ. ૨૩ વી. રી. ૧૬૯ ૨૨. વી. રી. ૨૯૯ તેમજ એવા મુદા ઉપર અપીલનો ચુકાદો પણ આપવો જોઇએ નહિ.

ખરચની બાબતમાંજ અપેલન્ટ અપીલ કરતો હોય તો તેજ મુદાની અપીલકોરટે તજવીજ કરવી. ૧૮ વી. રી. ૫૦૭

અપીલની ટીપમાં રેસજ્યુડીકાટાની તકરાર કરવામાં ન આવી હોય તોપણ કોરટ બીજી અપીલમાં તે તકરાર સાંભળી શકેછે એટલુંજ નહિ. પણ નીચેની એક કોરટમાં અગર અપીલની ટીપમાં તે તકરાર ઉઠાવવામાં ન આવી હોય તો પણ જો બીજી અપીલમાં તે તકરાર ઉઠાવવામાં

આવેતો કામના કાગળો ઉપરથી અગર હકીકતની બાબત ઉપર ઠરાવ લખવા સારૂ કામ પાછુ મોકલ્યા પછી તે તકરાર સાંભળી તેનો ચુકાદો કરવો જોઇએ. ઈ. લો. રી. ૪ અલા. ૬૯

યાદ નામંજુર કરવાનું અથવા દુરસ્ત કરવાનું.

૫૪૩. પાછળ બતાવી તે રીતે અપીલની યાદ લખી ન હોય તો તે નામંજુર થઈ શકે, અથવા કોરટ ઠરાવે તે મુદતમાં દુરસ્ત કરવાસારૂ અપીલ કરનારને તે પાછી અપાય, અથવા ત્યાંને ત્યાં તેજ વખતે તે દુરસ્ત થઈ શકે.

આ કલમપ્રમાણે કોઇ યાદ કોરટ નામંજુર કરે તો તે નામંજુર કરવાના સબબ કોરટે લખવા.

આ કલમપ્રમાણે અપીલની યાદ દુરસ્ત કરવામાં આવે તો જડજે અથવા આ કામસારૂ જડજ નીમે તે અમલદારે તે દુરસ્તીઉપર પોતાની સહી કરવી.

ટીકા—૫૪૩. જ્યારે અપીલની અરજી દાખલ કરવામાં આવી હોય અને નોટીસ કાઢવાને સારૂ મુદત ઠરાવી હોય અને શુણાવણીનો દીવસ નક્કી કરવામાં આવ્યો હોય તો અપીલની અરજી ઉપર પુરતો સ્ટાંપ નથી એમ કોરટને જણાતાં ખુટતો સ્ટાંપ પુરો કરી અપીલ દાખલ કરવાની તક આપવી જોઇએ. ૨૧ વી. રી. ૩૫૬

ઘણા વાદીઓને અથવા પ્રતિવાદીઓને બધાને લાગુ પડે એવા કારણ ઉપરથી હુકમનામું કર્યું હોય તો. તે વાદીઓ અથવા પ્રતિવાદીઓમાંથી એકજણ આખું હુકમનામું ફેરવાવી શકે.

૫૪૪. કોઈ ફરિયાદમાં એક કરતાં વધારે, વાદીઓ અથવા પ્રતિવાદીઓ હોય, અને જે હુકમનામાઉપર અપીલ કરવામાં આવી હોય તે હુકમનામું બધા વાદીઓને અથવા બધા પ્રતિવાદીઓને લાગુ પડે એવા કોઈ કારણ ઉપરથી આપ્યું હોય તો, વાદીઓમાંથી અથવા પ્રતિવાદીઓમાંથી ગમે તે એકજણ આખા હુકમનામાઉપર અપીલ કરવાને મુખ્ત્યાર છે. અને પછી બધા વાદીઓના કે પ્રતિવાદીઓના, જેના હોય તેના, લાભમાં તે હુકમનામું ફેરવવાને અથવા તેમાં ઓછું વતું કરવાને અપીલ કોરટ મુખત્યાર છે.

ટીકા—૫૪૪. કેટલાક પક્ષકારો અપીલ ન કરી હોય તોપણ દાવાના પક્ષકારો વચ્ચે વ્યાજબી હુકમનામું જે થાય તે કરી આપવાની અપીલ કોરટને સત્તા છે. ઈ. લો. રી. ૩ કલમ ૩૭૮

જે પક્ષકારે અપીલ કરી નથી તેની બાબતમાં નીચલી કોરટનો ઠરાવ ફેરવવાની અપીલકોરટને સત્તા નથી. ૧૮ વી. રી. ૩૯

એક પ્રતિવાદીએ હુકમનામાના થોડાક ભાગ વિરૂદ્ધ અપીલ કરી હોય તેથી આખા હુકમનામા વિરૂદ્ધ અપીલ કોરટ તકરાર સાંભળી દાવો રદ કરી શકતી નથી ૨૪ વી. રી. ૩૮૯

જે હુકમનામાંઉપર અપીલ થઈ હોય તે હુકમનામાં બજાવવા તથા તેમની બજાવણીનું કામ બંધ રાખવાબાબત.

૫૪૫. હુકમનામાઉપર અપીલ કરવામાં આવી હોય તેટલાજ કારણઉપરથી તે હુકમનામું બજાવવાનું કામ બંધ થશે નહીં; પરંતુ પુરતું કારણ હોય તો બજાવણીનું કામ બંધ રાખવાનો હુકમ કરવાને અપીલ કોરટ મુખત્યાર છે: અપીલ થઈ હોય એટલાજ કારણઉપરથી હુકમનામાંની બજાવણી બંધ રાખવી નહીં.

જેનાઉપર અપીલ થઈ શકે તેવા હુકમનામાની, તેનાઉપર અપીલ કરવાની ઠરાવેલી મુદત વીત્યા અગાઉ, બજાવણી બંધ રાખવાની અરજ કરવામાં આવે, તો હુકમનામું કરનારી કોરટ પુરતા કારણઉપરથી બજાવવાનું કામ બંધ રાખવાનો હુકમ કરવાને મુખત્યાર છે: અપીલ થઈ શકે એવું હુકમનામું અપીલની મુદત વીત્યા પહેલાં બજાવવું બંધ રખાય.

પરંતુ, હુકમ કરનારી કોરટના નીચેપ્રમાણે ખાત્રી થયાવગરઃ એટલે—

(અ) હુકમ નહીં કરવામાં આવે તો બજાવવાનું કામ બંધ રાખવાના અરજ કરનાર પક્ષકારને ખરેખર નુકસાન થાય તેમ છે;

(બ) અરજ કરવામાં ગેરવાજબી ઢીલ કરેલી નથી; અને

(ક) જે હુકમનામું અથવા હુકમ અરજ કરનારને આખરે બંધનકારક થાય તે હુકમનામું અથવા હુકમ બરાબર રીતે પુરો કરી આપવાના તે અરજદારે જામીન આપેલા છે;

એવી ખાત્રી થયાવગર આ કલમપ્રમાણે કોઈ હુકમ કરવો નહીં.

ટીકા—૫૪૫. તેજ પક્ષકારો વચ્ચે અને તેજ કારણ ઉપરે યોગ્ય હકુમતની કોરટે આગળ જે ફેસલો આપ્યો હોય તે અપીલ થઈ હોય તો પણ બંધનકારક છે. પણ બીજા દાવામાં ફેસલો આપનાર જડજ તેને અરજી કરવામાં આવે અને જામીન આપવામાં આવેતો અપીલનો ચુકાદો થતાં સુધી હુકમનામાની બજાવણી બંધ રાખે અને જો પેહેલી કોરટનું હુકમનામું અપીલમાં ફરેતો બીજા દાવામાં થએલા હુકમનામાની ફરી તપાસની અરજી કોરટ સાંભળી શકે છે. ૪. મું. હા.રી. અ. કે. ૮૧

હાલના અરજદારે બજાવણીની દરખાસ્ત કરી હતી અને હુકમનામાના દેણદારો ડીસ્ટ્રીકટ કોરટને અપીલ કરી હતી તેથી બેહરકત લેનારાઓ જામીન થયા. તેમાં એમ ઠર્યું કે અપીલ કોરટનું જે હુકમનામું થાય તે પુરૂ કરી આપવાની જામીનની જવાબદારીછે તે ફકત તે કોરટના પેહેલા હુકમનામાનેજ માટેછે એમ નથીપણ હાયકોરટે કેસ પાછો મોકલ્યો હોય અને તે પછી જે હુકમનામું થાય તેને માટે પણ છે. ઇ. લૉ. રી. ૨ મું. ૬૫૪

જેના ઉપર અપીલ થઈ હોય તે હુકમનામું બજાવવાનો હુકમ કરવામાં આવે તો જામીન લેવાના તે.

૫૪૬. જે હુકમનામા ઉપર અપીલ ચાલુ હોય તે હુકમનામું બજાવવાનો હુકમ કરવામાં આવે ત્યારે, હુકમનામું કરનારી કોરટને અપેલેન્ટ પુરતું કારણ બતાવે તો, હુકમનામું બજાવવામાં જે મિલકત લેવામાં આવે તે પાછી આપવાના, અથવા તે મિલકતની કીમત આપવાના, અને અપીલ કોરટનું હુકમનામું અથવા હુકમ થાય તે બરોબર રીતે પુરો કરવાના, જામીન આપવાનું હુકમનામું કરનારી કોરટે ફરમાવવું,

અથવા તેવા કારણઉપરથી હુકમનામું કરનારી કોરટને તેવા જામીન લેવાનું ફરમાવવાને અપીલ કોરટ મુખત્યાર છે.

અને પૈસાબાબતનું હુકમનામું બજાવવામાં સ્થાવર મિલકત વેચવાનો હુકમ કર્યો હોય, અને તે હુકમનામાઉપર અપીલ ચાલુ હોય તો, હુકમનામાના દેણદારે અરજ કરવાથી, જામીન આપવા વિષેની અથવા બીજી રીતની હુકમનામું કરનારી કોરટને યોગ્ય લાગે તેવી શરતો કરીને અપીલનો નિકાલ થતાંસુધી વેચાણ બંધ રાખવું.

સરકાર અથવા સરકારી અમલદાર પાસેથી તેવા જામીન માગવા નહીં.

૫૪૭. કલમ ૫૪૫ અને ૫૪૬ માં કહેલા છે તેવા જામીન હીંદુસ્તાનના સ્ટેટ સેક્રેટરી ઈન કૌંસિલ પાસેથી, અથવા કોઈ સરકારી અમલદારે કંઈ કામ પોતાના ઓહદ્દાને લીધે કર્યું છે એમ કહીને તે કામબદલ તેનાઉપર ફરિયાદ કરી હોય, ત્યારે (ફરિયાદનો જવાબ કરવાનું સરકારે માથે લીધું હોય તો) તે અમલદાર પાસેથી માગવા નહીં.

હુકમનામાંઉપર થએલી અપીલોમાં કામ ચલાવવાની રીત.

અપીલની યાદ નોંધવાનું.

૫૪૮. અપીલની યાદ મંજૂર કરવામાં આવે એટલે, અપીલ કોરટે અથવા તે કોરટના યોગ્ય અમલદારે તેનાઉપર અપીલ આપ્યાની તારીખનો શેરો કરવો; અને અપીલ નોંધવાસાર એક ચોપડી રાખીને તે ચોપડીમાં તે અપીલ નોંધવી.

અપીલનું રજિષ્ટર.

તે ચોપડીને અપીલનું રજિસ્ટર કહેવું.

અપીલ કોરટ અપેલેન્ટ પાસેથી ખરચના જામીન માગે.

૫૪૯. રેસ્પોન્ડંટને હાજર થઈને જવાબ આપવાનું ફરમાવતાં પહેલાં, અથવા ત્યારપછી રેસ્પોંડંટની અરજ ઉપરથી, અપીલ કોરટની નજરમાં આવે તો, અપીલના ખરચના અથવા અવલ ફરિયાદના ખરચના અથવા તે બંનેના ખરચના અપેલેન્ટ પાસેથી જામીન માગવાને અપીલ કોરટ મુખત્યાર છે.

અપેલેન્ટ બ્રિટિસ ઈંડિયાની બહાર રહેતો હોય તો.

પરંતુ કોઈ કામમાં અપેલેન્ટ બ્રિટિશ ઈંડિયાની બહાર રહેતો હોય, અને જે મિલકત (જો કંઈ હોય તો તે) બાબત અપીલ હોય તે શિવાય તેની કંઈ પુરતી સ્થાવર મિલકત બ્રિટિશ ઈંડિયામાં ન હોય, તો તે કામમાં હમેશ કોરટે ખરચના જામીન માગવા.

કોરટ હુકમ કરે તેટલી મુદતમાં તે જામીન આપવામાં ન આવે તો, કોરટે તે અપીલ નામંજુર કરવી.

ટીકા—૫૪૯. "હાજર થઇને જવાબ દેવાનું રેસ્પોન્ડન્ટને ફરમાવતાં પેહેલાં" એ શબ્દોનો અર્થ નોટીસમાં જે તારીખ કહી હોય તે નહિ પણ જે દહાડે અપીલની શુણાવણી થવાની હોય તે સમજવો. ૧૮વી.રી.૧૦૨

અપેલેટ કોરટ અપેલેટની પાસેથી ખરચ બાબતના જામીન માગે તો જે મુદતમાં આવા જામીન આપવા જોઇએ તે મુદત કોરટ વધારી શકેછે; પણ મુદત વધારવાની અરજી કોરટને કરવામાં ન આવે અને ઠરાવેલી મુદતમાં જામીન પણ આપવામાં ન આવે તો ૫૪૯ મી કલમ પ્રમાણે અપીલ રદ કરવી એ કોરટની ફરજછે. ઇ. લો. રી.૧ અલા.૮૯

નાદાર તરીકે દાવો કરનારની પાસે ખરચના જામીન માગી શકાય પણ આવી અરજીની પુષ્ટીમાં ખાસ કારણ બતાવવાં જોઇએ. ઇ. લો. રી. ૩ મદ્રાસ ૬૬

અપેલન્ટ પોતના કેહેવા પ્રમાણેજ નાદાર હોય પણ એમ માલમ પડે કે જે શખ્સો જામીન ન આપી શકે તેવા છે તેમનું તે બાબતમાં હીત છે તો આવા કામમાં બેશક જામીન આપવા જોઇએ. ૧૮ વી. રી. ૧૦૨

૫૫૦. અપીલની યાદ નોંધાય એટલે, જે કોરટના હુકમનામાઉપર અપીલ થઇ હોય તે કોરટને, તે અપીલ વિશેની નોટીસ અપીલકોરટે મોકલવી.

જે કોરટના હુકમનામા ઉપર અપીલ થઇ હોય તે કોરટને અપીલ કોર્ટે નોટીસ આપવી.

જે કોરટનાં દફતર અપીલ કોરટમાં રખાતાં નથી તે કોરટઉપર અપીલ હોય તો, જે કોરટને તે નોટીસ મળે તે કોરટે, બનીશકે તેટલી જલદી કરીને તે ફરિયાદમાંના બધા જરૂરીઆત કાગળો અથવા અપીલ કોરટે નામ લેઇને મંગાવેલા કાગળો મોકલી દેવા.

અપીલ કોર્ટે ને કાગળ મોકલી દેવા.

જે કોરટના હુકમનામાઉપર અપીલ થઇ હોય તે કોરટમાં કોઇ કાગળોની નકલ કરી રાખવા બેમાંથી કોઇ પક્ષકાર માગતો હોય તો, જે કાગળોની નકલ કરી રાખવા માગતો હોય તે કાગળોનાં નામ સુધાંત તે કોરટને લખેલી અરજ કરવાને તે મુખતાર છે; અને તેવા કાગળોની નકલો તે અરજદારને ખરચે કરીને તેપ્રમાણે રાખવી.

જે કોરટના હુકમનામા ઉપર અપીલ થઇ હોય તે કોરટમાં દાખલ થએલા દસ્તાવેજોની નકલો રાખવું.

૫૫૧. અપેલન્ટ અથવા તેના પ્લીડર કહે તે સાંભળવાની મુદત ઠરાવ્યાપછી અને તે મુદતે હાજર થાય તો તેપ્રમાણે તેનું કહેવું સાંભળ્યાપછી, અપીલ કોરટને યોગ્ય લાગે તો, જે કોરટના હુકમનામાઉપર અપીલ થઇ હોય તે કોરટને તે અપીલ વિશેની નોટીસ મોકલ્યા વગર, અને રેસ્પોન્ડન્ટને અથવા તેના પ્લીડરને નોટીસ પોંચાડ્યા વગર, તે કોરટના હુ-

નીચલી કોર્ટનો ઠરાવ તે કોર્ટને નોટીસ મોકલ્યા વગર કાયમ રાખવાનો અખત્યાર.

રાવ કાયમ રાખવાને અપીલ કોરટ મુખ્તાર છે; પરંતુ તેવે પ્રસંગે તે કાયમ રાખ્યાની વાત તે કોરટને જણાવવી જોઇયે.

ટીકા—૫૫૧. રેસ્પોન્ડન્ટનું નામ કાઢી નાખી તેને બદલે બીજા પક્ષકારોને પ્રતિવાદી કરવાની અને પછી તે પક્ષકારો વિરૂદ્ધ નીચલી કોરટમાં કામની તજવીજ કરવા સારૂ તે કામ પાછું મોકલવાની નાચેની અપીલ કોરટને સત્તા નથી. ૧૬. વી. રી. ૧૮૩

જો અપેલન્ટનો એક વકીલ અપીલ ચલાવવાને હું તૈયાર નથી એમ કહે તો અપેલન્ટના બીજા વકીલને બોલાવીને કામ ચલાવવાને તમે તૈયાર છો કે કેમ તેમ પુછવાને કોરટ બંધાયલી નથી પણ કોરટ એકદમ અપીલ કાઢી નાખે. ૭. વી. રી. ૩૩૨

૫૫૧ મી કલમ પ્રમાણે નીકાલનો હુકમ કોરટે કર્યો હોય તો તે હુકમનામું છે અને તેથી તે પ્રમાણે હુકમનામું તૈયાર કરવાની જે ફરજ છે તે જતી નથી. મ. લો. રી. ૩ મ. ૧.

અપીલ સાંભળવાનો દિવસ.

૫૫૨. નીચલી કોરટનો ઠરાવ કલમ ૫૫૧ પ્રમાણે અપીલ કોરટ કાયમ ન કરે, તો તે અપીલ કોરટે અપીલ સાંભળવાનો એક દિવસ મુકરર કરવો.

કોરટમાં ચાલુ કામ કેટલું છે, રેસ્પોન્ડેન્ટને રહેવાનું ઠેકાણું કેટલું દુર છે, અને અપીલની નોટીસ પોંચાડવાને કેટલી મુદત લાગશે તે ઉપર વિચાર કરીને તે દિવસ એવી રીતે ઠરાવવો કે જેથી તે દિવસે હાજર થઇને અપીલનો જવાબ આપવાને રેસ્પોન્ડેન્ટને પુરતો વખત મળે.

અપીલ સાંભળવાના દિવસની નોટીસ પ્રસિદ્ધ કરવાનું તથા તે પોંચાડવાનું.

૫૫૩. આ પ્રમાણે ઠરાવેલા દિવસની નોટીસ અપીલ કોરટના મકાનમાં ચોઢવી, અને તેવી એક નોટીસ અપીલ કોરટે, જે કોરટના હુકમનામાઉપર અપીલ થઇ હોય તે કોરટને મોકલવી; અને હાજર થઇને જવાબ દેવાસાર પ્રતિવાદીને સમન પોંચાડવાવિશે જે રીત ૬ઠ્ઠા બાબમાં કહી છે તે રીતે તે નોટીસ રેસ્પોન્ડેન્ટને અથવા અપીલ કોરટમાંના તેના પ્લીડરને પોંચાડવી; અને તે સમનને તથા તે પોંચાડવાસંબંધી કામને લાગુ પડે તેવા બધા નિયમો આ નોટીસ પોંચાડવાસંબંધી કામને લાગુ પડશે.

અપીલ કોરટ પોતે નોટીસ પોંચાડાવે.

જે કોરટના હુકમનામાઉપર અપીલ થઇ હોય તે કોરટને નોટીસ મોકલવાને બદલે, ઉપર કહેલા નિયમપ્રમાણે અપીલ કોરટ પોતે રેસ્પોન્ડેન્ટને અથવા તેના પ્લીડરને તે નોટીસ પોંચડાવવાને મુખ્તાર છે.

ટીકા—૫૫૩. રેસ્પોન્ડન્ટ ઉપર અપેલેન્ટ બારમહીના સુધી નોટીસ બજાવી શક્યો નહિ. પછી નવો સમન કાઢી તે બજાવવાની તક અપેલેન્ટને આપવાની કોરટે નાપાડી. નોટીસ બજાવનાર પક્ષકારને માલુમ પડે કે રેસ્પોન્ડન્ટ ઘેર નથી તેમ છતાં પણ તે નોટીસ બારણે ચોઢે તો આવી બજાવણી રદ છે અને તેની કાંઈ અસર નથી. ૨૦ વી. રી. ૯૨

૫૫૪. રેસ્પોન્ડેન્ટની નોટીસમાં એવું જણાવવું કે જો તમે સદરહુ-પ્રમાણે ઠરાવેલ દિવસે અપીલ કોરટમાં હાજર નહીં થાઓ તો અપીલ એક તરફી સાંભળવામાં આવશે.

નોટીસનો મજકુર.

સુનાવણી વખતે કામ ચલાવવાની રીત.

૫૫૫. સદરહુપ્રમાણે ઠરાવેલ દિવસે અથવા બીજા જે દિવસ ઉપર સુનાવણી મુલતવી રાખી હોય તે દિવસે અપીલની તરફેણમાં અપેલેન્ટ જે કહે તે સાંભળવું. પછી કોરટ એકદમ અપીલ કાહાડી ન નાખે તો અપીલની વિરૂદ્ધ રેસ્પોન્ડેન્ટ જે કહે તે સાંભળવું જોઇયે, અને એવી બાબતમાં અપેલેન્ટને જવાબ આપવાનો હક્ક પ્રાપ્ત થશે.

શરૂવાત કરેવાનો હક.

૫૫૬. સદરહુ પ્રમાણે ઠરાવેલ દિવસે અથવા બીજા જે દિવસ ઉપર સુનાવણી મુલતવી રાખી હોય તે દિવસે અપેલેન્ટ જાતે અથવા પોતાના પ્લીડર મારફતે હાજર ન થાય તો કસુરને લીધે અપીલ કાઢી નાખવી.

અપેલેન્ટની કસુરને લીધે અપીલ કાઢી નાખવી.

જો અપેલેન્ટ હાજર થાય અને રેસ્પોન્ડેન્ટ હાજર ન થાય તો તેની ગેરહાજરીમાં અપીલ એક તરફી સાંભળવી.

એકતરફી અપીલ સાંભળવી.

ટીકા—૫૫૬. જે પક્ષકારના વીરૂદ્ધ એકતરફી ફેસલો કરવામાં આવ્યો હોય તો તે ફેસલા ઉપર અપીલ કરી શકે નહિ. તેણે ૧૦૮ કલમ પ્રમાણે અરજ કરવી જોઇએ. ૩. મ. હા. રી. ૧૦૯

વાદીના વકીલની ગેરહાજરીમાં એકતરફી દામનો ચુકાદો થયો હોય તો તેણે સ્પેશલ અપીલ ન કરતાં ફરી તપાશની અરજી કરવી જોઇએ. ૧૦ વી. રી. ૩૪૮

અપેલેન્ટના કસુરથી ૫૫૬ મી કલમ પ્રમાણે અપીલ કાઢી નાંખવામાં આવી હોય તો તે કાઢી નાંખવાના હુકમ ઉપર અપીલ થઇ શકતી નથી. ઈ. લો. રી. ૨ અલા. ૬૧૬. ઈ. લો. રી. ૩ અલા. ૩૮૨

અપીલ ફરી દાખલ કરાવવાની અરજ કરવી જોઇએ. અને તે અરજી રદ કરવામાં આવે તો તે હુકમ ઉપર અપીલ થઇ શકે છે. ઈ. લો. રી.૪ કલ. ૮૨૫

૫૫૭. સદરહુ પ્રમાણે ઠરાવેલ દિવસે અથવા બીજા જે દિવસ ઉપર સુનાવણી મુલતવી રાખી હોય તે દિવસે એવું માલમ પડે કે, કોરટે ઠરાવેલી મુદતમાં નોટીસ કાઢવાને જોઇએ તે ખરચની રકમ અપેલેન્ટે ભરી નહીં એટલામાટે રેસ્પોન્ડેન્ટ નોટીસ પોંચી નથી, તો અપીલ કાઢી નાખવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખ્ત્યાર છે.

અપેલેન્ટ નોટીસનું ખરચ ભરવાને ચુક્યો તેથી નોટીસ ન પોંચી હોય તો અપીલ કાઢી નાખવામાં આવે.

પરંતુ સદરહુ પ્રમાણે અપીલની સુનાવણીનિ વાસ્તે ઠરાવેલ દિવસે જો રેસ્પોન્ડેન્ટ જાતે અથવા પ્લીડરની મારફતે અથવા યોગ્ય રીતે અખ-

વિશેષ ઠરાવ.

ત્યાર આપેલા મુખ્ત્યારના મારફતે હાજર થાય તો, રેસ્પોન્ડન્ટને નોટીસ ન પોંચાડી હોય તોએ, ઉપર પ્રમાણે હુકમ કરવો નહિ.

કસુરને લીધે કાઢી નાખેલી અપીલ ફરી ફાઈલ ઉપર લેવાય.

૫૫૮. કલમ ૫૫૬ અથવા ૫૫૭ પ્રમાણે કોઈ અપીલ કાઢી નાખવામાં આવે તો, તે અપીલ ફરી ફાઈલ ઉપર લેવા સારૂ અપીલ કોરટને અરજ કરવાને અપેલન્ટ મુખ્ત્યાર છે. અને જો એવું શાબીત કરવામાં આવે કે,—અપીલ સુનાવણીને વાસ્તે નિકળી તે વખતે કોઈ પુરતા સબબને લીધે મારાથી હાજર રેહવાયું નહિ અથવા સદરહુ પ્રમાણે જોઇએ તે રકમ ભરાઈ નહિ—તો ખરચ અથવા બીજી રીતની જે શરતો તેના ઉપર નાખવી કોરટને યોગ્ય લાગે તે શરતોથી અપીલ ફરી ફાઈલ ઉપર લેવાને કોરટ મુખ્ત્યાર છે.

સુનાવણી મુલતવી રાખીને જે શખસોનું લાગતું વળગતું જણાય તેમને રેસ્પોન્ડન્ટ કરવાનું ફરમાવવાનો અખત્યાર.

૫૫૯. સુનાવણી વખતે કોરટને એવું જણાય કે, જે કોરટના હુકમનામા ઉપર અપીલ થઈ છે તે કોરટમાં કોઈ શખસ ફરિયાદનો પક્ષકાર હતો પણ અપીલમાં તેને પક્ષકાર કરેલો નથી, અને અપીલના નિવેડામાં તેનો સંબંધ છે. તો આગળનો એક દિવસ ઠરાવીને તે દિવસ ઉપર સુનાવણી મુલતવી રાખવાને અને તે શખસને રેસ્પોન્ડન્ટ કરવાનું ફરમાવવાને કોરટ મુખ્ત્યાર છે.

જો રેસ્પોન્ડન્ટના ઉપર એકતરફી હુકમનામું થયું હોય તેની અરજ ઉપરથી અપીલ ફરી સાંભળી શકાય.

૫૬૦. રેસ્પોન્ડન્ટની ગેરહાજરીમાં એકતરફી અપીલ સાંભળીને તેના વિરુદ્ધ ફેસલો આપ્યો હોય તો, તે અપીલ ફરી સાંભળવાસારૂ અપીલ કોરટને અરજ કરવાને રેસ્પોન્ડન્ટ મુખ્ત્યાર છે. અને નોટીસ યોગ્ય રીતે બજાવી ન હતી અથવા અપીલ સુનાવણીને વાસ્તે નિકળી તે વખતે કોઈ પુરતા સબબને લીધે પોતાથી હાજર રેહવાયું નહિ, એમ કોરટની ખાત્રી રેસ્પોન્ડન્ટ કરી આપે તો, ખરચ અથવા બીજી રીતની જે શરતો તેના ઉપર નાખવી કોરટને યોગ્ય લાગે તે શરતોથી, અપીલ ફરી સાંભળવાને કોરટ મુખ્ત્યાર છે.

ટીકા—૫૬૦. એકતરફી અપીલ ચુકી હોય તે ફરી સાંભળવાની અરજી કરતાં અપીલની નોટીસ યોગ્ય રીતે તેના ઉપર બજી નહોતી અગર અપીલની શુણાવણી થઈ તે વખતે પુરતા કારણથી તે હાજર થઈ શક્યો નહોતો એમ કોરટને ખાત્રીપૂર્વક બતાવી આપવા સારૂ અરજદારે તત્પર રહેવું જોઇએ ઇ. લો. રી. ૬ કલ. ૬૪૮

ઇ. લો. રી. ૨ અલા. ૫૬૭નો ફેસલો જુઓ.

રેસ્પોન્ડન્ટે જાણે જુદી અપીલ કરી હોય તે પ્રમાણે તે સુનાવ-

૫૬૧. કોઈ રેસ્પોનડેનટે હુકમનામાના કોઈ ભાગ ઉપર અપીલ કરી ન હોય તોએ, સુનાવણી વખતે, નીચલી કોરટમાં તેનાવિરુદ્ધ ઠરાવ કરેલો હોય તેવા કોઇપણ કારણ ઉપર હુકમનામાનું તે પ્રતિપાદન કરે એટલુંજ નહિ પણ, અપીલ કરીને હુકમનામામાં જે હરકત તે લે તે

હરકત લેવાને તે મુખત્યાર છે. પરંતુ અપીલની સુનાવણીને વાસ્તે જે દિવસ ઠરાવ્યો હશે તે દિવસથી સાતદિવસ કરતાં ઓછા નહિ હોય તેટલા દિવસ આગમચ તે હરકત વિશેની નોટીસ દાખલ કરવી જોઇએ.

તે હરકત લેવી તે યાદીના રૂપમાં લેવી, અને કલમ ૫૪૧માં અપીલની યાદીના નમુના તથા મજકુર વિશે જે ઠરાવોછે તે તેને લાગુ પડશે.

ણી વખતે હુકમનામામાં હરકત લે.

નોટીસનો નમુનો તથા તેને જે ઠરાવ લાગુ પડે તે.

ટીકા—૫૬૧. જો અપીલ પાછી ખેંચી લેવાની અપેલેન્ટને પરવાનગી આપવામાં આવે તો રેસ્પોન્ડન્ટ પોતાની હરકતો બતાવી સકતો નથી. ૯. વી. રી. ૩૨૮

જો અપેલેન્ટ મરી જાય અને તેની જગ્યાએ તેના વારેસ વકીલનું નામ દાખલ કરવાની અરજ કરવામાં ન આવે તો અપીલ બંધ પડે છે અને રેસ્પોન્ડન્ટ પોતાની હરકત બતાવી શકે તેટલા માટે અપીલ ચાલુ રાખી શકાય નહિ. ૩ મુ. હા. રી. ૮૧

જે દાદ અપેલેન્ટ માગતો નથી તે દાદ આપવામાં અપીલકોરટ પોતાની સત્તા ઉપરાંત ચાલીછે તે ધોરણ સામસામી અપીલોને પણ લાગુ પડે છે. ૨૮ વી. રી. ૧૭

૫૬૨. જે કોરટના હુકમનામા ઉપર અપીલ થઇ હોય તે કોરટે કંઇ પ્રારંભની બાબત ઉપરથી ફરિયાદનો નિકાલ કર્યો હોય, અને તેથી કરીને જે હકીકતનો પુરાવો પક્ષકારોના હક્કનો નિર્ણય કરવાસારૂ અપીલ કોરટને અવશ્યનો લાગતો હોય તે હકીકતનો કંઇ પુરાવો લેવામાં આવ્યો ન હોય, અને તે પ્રારંભની બાબત ઉપરનું હુકમનામું અપીલમાં રદ થાય તો, અપીલ કોરટને યોગ્ય જણાએથી, હુકમ કરીને, તે કામ અપીલમાં થએલા હુકમની નકલ સાથે, જે કોરટના હુકમનામા ઉપર અપીલ થઇ હોય તે કોરટને પાછું મોકલવાને અપીલ કોરટ મુખત્યાર છે. અને અપીલ કોરટે એવું ફરમાવવું કે રજીસ્ટરમાં તે ફરિયાદનો જે મૂળ નંબર પડ્યો હોય તે નંબર ઉપર તેને પાછી દાખલ કરીને તેના ગુણદોષ ઉપર તજવીજ કરવી.

અપીલ કોર્ટે મુકદ્દમો પાછો મોકલવાનો.

જો અપીલકોરટને યોગ્ય લાગે તો, આ પ્રમાણે પાછા મોકલેલા કોઇ કામમાં, અમુક એક અથવા વધારે મુદ્દાની ચોકશી કરવી એમ ફરમાવવાને અપીલ કોરટ મુખત્યાર છે.

ટીકા—૫૬૨. અપીલમાં દાવાની ફરી તજવીજ કરવાસારૂ કામ પાછું મોકલવાનો હુકમ થયો હોય તે ઉપર અપીલમાં ફરી મોકલવાનો હુકમ ૫૬૨ પ્રમાણેછે કે નહિ તેનીજ તકરાર કરવી જોઇએ એમ નથી પણ પ્રથમના પોઇન્ટ ઉપર અપેલેન્ટ કોરટનો ઠરાવ બરોબરછે કે નહિ તેની પણ તકરાર થઇ શકે. ઈ. લો. રી. ૩ અલા. ૬૭૫

અપીલકોરટ દાવાની અરજી સુધારવાનો હુકમ કરી શકતી નથી અથવા પરવાનગી આપી શકતી નથી અથવા આવો સુધારો કરવાસારૂ ૫૬૨ મી કલમ પ્રમાણે કામ પાછું મોકલી શકતી નથી. ઇ. લો. રી. ૨ અલા. ૬૬૯

વળી ઇ. લો. રી. ૩ અલા. ૮૫૫ અને ઇ.લો.રી.૫ કલમ૧૪૪જુઓ.

જાસ્તી પુરાવો લેવાની મનાઈ ક્યારે થાય.

૫૬૩. સદરહુ પ્રમાણે કંઈ પુરાવો ન લીધો હોય તે લેવાનું ફરમાવીને કોઈ કામ પાછું મોકલ્યુ હોય ત્યારે, જે કોરટને કામ પાછુ મોકલ્યુ હોય તે કોરટે સદરહુ પ્રમાણે લીધેલા પુરાવાની વિરૂદ્ધ જે પુરાવો આપવામાં આવે તે શિવાય તે કામમાં બીજો કંઇ પુરાવો લેવો નહિ.

પાછું મોકલવાની મર્યાદા.

૫૬૪. કલમ ૫૬૨માં ઠરાવ્યુ છે તે શિવાય બીજો ફેસલો કરવા સારૂ કોઈ કામ અપીલ કોરટે પાછું મોકલવું નહિ.

દફતર ઉપરનો પુરાવો બસ હોય તો અપીલ કોર્ટે આખર નિકાલ કરવો.

૫૬૫. અપીલ કોરટને ફેસલો કહી સંભળાવવાને વાસ્તે દફતરમાં પડેલો પુરાવો બસ હોય તો, જરૂર હોય તો, મુદા ફરી ઠરાવીને અપીલ કોરટે તે કામનો આખરનો નિર્ણય કરવો; પછી જે કોરટના હુકમનામા ઉપર અપીલ કરી હોય તે કોરટે, અપીલ કોરટ જે કારણ ઉપરથી ફેસલો કરે તે કરતાં જુદા કારણ ઉપરથી બીજો ફેસલો આપ્યો હોય તેની ચિંતા નથી.

ટીકા—૫૬૫. કામ ફરી તજવીજ કરવા આપે તેમાં નવા વકાલતનામાની જરૂર નથી. ૧ વી. રી. ૨૬૬

કામ પાછુ મોકલવાનો હુકમ છેવટનો છે અને તે પછીથી થનાર અધીકારી બદલી શકતો નથી. ૧૪ વી. રી. ૨૮૫

કામ ફરી પાછું મોકલ્યું તેનું પરિણામ એછે કે આગળનો ઠરાવ બધો રદ થાયછે અને બધું કામ પાછું નવેસર ચાલતું હોય તેમ ગણાય છે. ૧૨ વી. રી. ૧૧૨

મુદ્દા કાઢીને ચોકશી સારૂ જે કોર્ટના હુકમનામા ઉપર અપીલ થઈ હોય તે કોર્ટ તરફ અપીલ કોર્ટ ક્યારે મોકલે.

૫૬૬. જે કોરટના હુકમનામા ઉપર અપીલ થઈ હોય તે કોરટે કોઈ મુદ્દો કાઢવો, અથવા તેનો તપાસ કરવો, અથવા હકીકતની કોઈ તકરારનો નિર્ણય કરવો છોડી દીધો હોય, અને ગુણદોષ ઉપરથી ફરિયાદનો ખરો નિકાલ કરવા સારૂ તે મુદ્દો કાઢવો અથવા તેનો તપાસ કરવો, અથવા હકીકતની તકરારનો નિરણય કરવો અગત્યનો છે એમ કોરટને લાગે, તથા તે મુદ્દાનો કે તકરારનો અપીલ કોરટથી નિરણય થાય એટલો દફતર ઉપર પુરાવો ન હોય, તો ચોકશીને વાસ્તે મુદા કાઢવાને તથા જે કોરટના હુકમનામા ઉપર અપીલ થઈ હોય તે કોરટ તરફ ચોકશીસારૂ તે મુદા મોકલવાને અપીલ કોરટ મુખત્યાર છે. અને આવે પ્રસંગે જરૂર હોય તે જાસ્તી પુરાવો લેવાને તે કોરટને ફરમાવવું,

અને તે કોરટે તે મુદાની ચોકશી કરવી, અને તે મુદા ઉપરનો પોતાનો ઠરાવ તથા પુરાવો અપીલ કોરટને મોકલવો.

ટીકા—૫૬૬. જ્યારે અપીલકોરટ પુરાવો લેવાસારૂ એક મુદો અસલ કોરટમાં મોકલે તો આખુ કામ ફરી તજવીજસારૂ મોકલ્યુંછે એમ ગણાય નહિ. ૨૨ વી. રી. ૨૦૭

જો પ્રથમ પોઇન્ટનો ચુકાદો નીચલી કોરટે ખોટો કર્યો હોય અને કાંઈ પણ પુરાવો દાખલ કરવાનો બાકી ન રાખ્યો હોય તોપણ જો અપીલકોરટ તે મુદો અપૂર્ણ અથવા અધુરો ગણે તો અપીલકોરટે કામ પાછું મોકલવું નહિ પણ મુદા ફરીથી ગોઠવી કામનો ચુકાદો પોતેજ કરવો ૨૪ વી. રી. ૬૯

નીચેની કોરટમાં અમુક સવાલ ન ઉઠાવવાનું પુરતુ કારણ હોય તો તે સવાલનો ચુકાદો કરવાસારૂ કામ પાછું મોકલવું જોઇએ.૨૪વી રી. ૭૨

કામ પાછું મોકલવાનો હેતુ એવો નથી કે જે પુરાવો લેવાઈ ગયોછે તે ઉપર કોરટે ચુકાદો આપવો કેમકે આ કામ અપીલકોરટ કરી શકેછે પણ તે મુદાનો નિર્ણય કરવા સારૂ પક્ષકારો જે પુરાવો આપે તે લેવો જોઇએ. ૧૦ વી. રી. ૨૪૮

જ્યારે આવા મુદા કાઢી અપીલકોરટે કામ તજવીજ થવાસારૂ અસલ કોરટમાં પાછું મોકલ્યું હોય ત્યારે જે પુરાવો આપવાનો હોય તે લેવાનો દહાડો કોરટ પાસે ઠરાવવાનો પક્ષકારોને હક્કછે. ૯ વી. રી. ૨૬૪

જ્યારે અપીલકોરટે અમુક મુદાની ચોકશી કરવા સારૂ કામ પાછુ મોકલ્યું હોય અને કામનો ઠરાવ થઈ પાછું આવ્યા પછી તે વિરૂદ્ધ હરકતની અરજી અપીલના પક્ષકારોને કરવાની મુદત ઠરાવી હોય તો આવું હરકતનું ટીપણ દાખલ કર્યા વગર કોઈ પક્ષકારની તકરાર મુદત ગયા પછી સાંભળી શકાય નહિ. ઈ. લો. રી. ૧ અલા. ૧૬૫

ગફલતના દાવામાં યોગ્ય નુકશાન કેટલું અપાવવું તે બાબતમાં કોરટ જુદા જુદા અભિપ્રાય બાંધી શકે તેવું હોય તો દરેક અભિપ્રાય પ્રમાણે કેટલું નુકશાન અપાવવું તેનો પુરાવો વાદીએ તૈયાર રાખવો જોઇએ અને જો એકજ અભિપ્રાયને લગતો પુરાવો વાદીએ રજુ કરેલો હોય તો કોરટ વાદીનેસારૂ ફરી તજવીજ કરી શકતી નથી અને ૫૬૬ માં કલમ પ્રમાણે તેનો દાવો ફરી ગોઠવવાની પરવાનગી આપી શકતી નથી. ઈ. લો. રી. ૫ કલકત્તા. ૨૮૩

૫૬૭. તે ઠરાવ તથા પુરાવો ફરિયાદના દફતરમાં સામીલ કરવો; અને અપીલ કોરટ ઠરાવે તે મુદતમાં, તે ઠરાવ ઉપરની પોતાની હરકતોની યાદ આપવાને અપેલનટ કે રેસ્પોનડેનટ મુખત્યાર છે. ઠરાવ તથા પુરાવો દફતરમાં દાખલ કરવો. ઠરાવઉપર લેવાની હરકતો.

તે યાદ આપવાને વાસ્તે જે મુદત ઠરાવી હોય તે વીત્યા પછી અપીલ કોરટે અપીલનો નિર્ણય કરવો. અપીલનો નિર્ણય.

અપીલ કોર્ટમાં જાસ્તી પુરાવા હાજર કરવાનું.

૫૬૮. અપીલના પક્ષકારોને અપીલ કોરટમાં મોઢાનો કે દસ્તાવેજી જાસ્તી પુરાવો હાજર કરવાનો હક નથી. પરંતુ—

(અ) જે પુરાવો લેવો જોઇયે તે લેવાને, જે કોરટના હુકમનામા ઉપર અપીલ થઇ હોય તે કોરટે ના કહી હોય. અથવા

(બ) ફેસલો પોતાથી આપી શકાય તેટલા માટે અથવા બીજા કોઈ પાકા કારણને લીધે કોઈ દસ્તાવેજ હાજર કરાવવાની અથવા કોઈ સાક્ષી તપાસવાની અપીલ કોરટને જરૂર લાગે,

તો તે પુરાવો હાજર કરવા દેવાને અથવા તે દસ્તાવેજ લેવા દેવાને અથવા સાક્ષીની જબાની લેવા દેવાને અપીલ કોરટ મુખત્યાર છે.

અપીલ કોરટ જાસ્તી પુરાવો લે ત્યારે તે લેવાનાં કારણ તે કોરટે પોતાના દફતરમાં લખવાં.

જાસ્તી પુરાવો લેવાનો પ્રકાર.

૫૬૯. જ્યારે નવો પુરાવો લેવાની રજા આપવામાં આવે ત્યારે અપીલ કોરટ પોતે તે પુરાવો લે; અથવા જે કોરટના હુકમનામા ઉપર અપીલ થઇ હોય તે કોરટને કે બીજી કોઇ તાબાની કોરટને એવું ફરમાવે કે તમારે પુરાવો લેવો અને તે લેવાય એટલે અપીલ કોરટને મોકલવો.

બાબતો જણાવીને નોંધવી.

૫૭૦. જાસ્તી પુરાવો લેવાને ફરમાવવામાં આવે અથવા રજા આપવામાં આવે તેવા બધા કામોમાં, જે બાબતો વિશે પુરાવો લેવાનો હોય તે બાબતો સ્પષ્ટ રીતે અપીલ કોરટે જણાવવી, અને તે જણાવેલી બાબતો પોતાના દફતરમાં નોંધવી.

અપીલના ફેસલા વિશે.

ફેસલો ક્યારે અને ક્યાં સંભળાવવો.

૫૭૧. પક્ષકારોનાં અથવા તેમના પ્લીડરોનાં ભાષણ સાંભળીને, તથા અપીલમાંના કે જે કોરટના હુકમનામા ઉપર અપીલ થઈ હોય તે કોરટમાંના કામમાં હોય તે કોઈ કાગળ જોવાની જરૂર જણાય તો તે જોઇને, અપીલ કોરટે ખુલી કોરટમાં તેજ વખતે અથવા કોઈ આગળને દિવસે ફેસલો કહી સંભળાવવો. કોઈ આગળને દિવસે ફેસલો કહી સંભળાવે તો તે દિવસની નોટીસ પક્ષકારોને અથવા તેમના પ્લીડરોને આપવી.

ટીકા—૫૭૧. અસલ કોરટમાં જે મુદ્દો નિકળ્યો નહોતો તે અપીલકોરટ કાઢી શકતી નથી. અપીલકોરટનું કામ ફક્ત નમુનાના પોઇંટ ઉપરજ વચ્ચે પડવાનું નથી પણ કાયદો ખોટી સરતે લગાડવાથી અગર હકીકત ખોટી સમજવાથી કામના ગુણદોષના સંબંધમાં જે ભુલ થઈ હોયતો ફેસલો સુધારવાનું કામ છે. ૧૧ બી. રી. ૪૦૭

વળી ૩ બી. રી. ૧૬૯ જુઓ.

૫૭૨. અંગ્રેજી ભાષામાં ફેસલો લખવો; પરંતુ જડજની સ્વભાષા અંગ્રેજી ન હોય, અને અંગ્રેજીમાં સમજાય તેવો ફેસલો તે લખી નશકે, તો તેની સ્વભાષામાં અથવા કોરટની ભાષામાં ફેસલો લખવો.

ફેસલાની ભાષા.

૫૭૩. જે ભાષામાં ફેસલો લખ્યો હોય તે કોરટની ભાષા ન હોય, અને કોઈ પક્ષકાર કોરટની ભાષામાં તેનો તરજુમો માગે, તો ફેસલાનો તે ભાષામાં તરજુમો કરવો, અને તરજુમો ખરો છે એ વિશે નક્કી કર્યાપછી તે તરજુમા ઉપર જડજે અથવા જડજ એ કામને વાસ્તે જેને નિમે તે અમલદારે એના ઉપર સહી કરવી.

ફેસલાનો તરજુમો.

૫૭૪. અપીલ કોરટના ફેસલામાં નીચેની વિગતો લખવી:—

ફેસલાનો મજકૂર.

(અ) નિર્ણય કરવાની બાબતો;
(બ) તે ઉપરનો ઠરાવ;
(ક) તે ઠરાવનાં કારણો; અને
(ડ) જે હુકમનામાઉપર અપીલ થઈ હોય તે હુકમનામું રદ કર્યું હોય અથવા તેમાં ફેરફાર કર્યા હોય તો અપેલેન્ટને શી દાદ મળવાનો હક્ક છે તે,

અને ફેસલો કહી સંભળાવતી વખતે જે તારીખે તે કહી સંભળાવ્યા હોય તે તારીખ નાખીને તેના ઉપર જડજે અથવા તે ફેસલાસાથે મળતા આવતા હોય તે જડજોએ સહી કરવી.

તારીખ અને સહી.

ટીકા—૫૭૪. નિર્ણય કરવાને જે સવાલ અપીલકોરટ નકી કરે તે ઉપર અપીલકોરટે પોતાના હુકમનામામાં છેવટ ઠરાવ આપવો જોઇએ. ૨ મુ. હા. રી. ૧૭૬

વળી ૫૫૧ મી કલમ પ્રમાણે જે નીવાડો કર્યો હોય તે હુકમનામું છે અને તે કલમ પ્રમાણે ફેસલો ન લખવો જોઇએ એવું નથી. ઇ. લો. રી. ૩ મ. ૧.

૫૭૫. બે અથવા વધારે જડજોની સભાએ અપીલ સાંભળી હોય, તો તે જડજોના અભિપ્રાય પ્રમાણે અથવા તે જડજો પૈકી વધારે જણાના બહુમત થાય તો તે બહુ મત પ્રમાણે અપીલનો નિકાલ કરવો.

બે અથવા વધારે જડજોએ અપીલ સાંભળી હોય ત્યારે ફેસલો કરવો તે.

જે હુકમનામા ઉપર અપીલ થઈ હોય તે હુકમનામામાં ફેરફાર કરવાના અથવા તે રદ કરવાના ફેસલાસાથે તેના બહુમત મળતા ન આવે, તો તે હુકમનામું કાયમ રાખવું.

પરંતુ જે કોરટમાં બે કરતાં વધારે જડજો હોય તે કોરટના બે જડજોની અપીલ સાંભળનારી સભા મળેલી હોય, અને સભામાં બેઠેલા જડજોનો કાયદાની બાબતમાં જુદો જુદો અભિપ્રાય થાય, તો તેજ કોરટ-

ના બીજા એક અથવા વધારે જડજોને તે અપીલ મોકલી શકાય, અને જેમણે પહેલી અપીલ સાંભળી હોય તે સુધાંતના જે બધા જડજોએ અપીલ સાંભળી હોય તેમાં બહુમત થાય તો બહુમતપ્રમાણે તે અપીલનો નિકાલ કરવો.

જે હુકમનામા ઉપર અપીલ થઈ હોય તે હુકમનામામાં ફેરફાર કરવાના અથવા તે રદ કરવાનાં ફેસલાસાથે તેવા બહુમત મળતા ન આવે, તો તે હુકમનામું કાયમ રાખવું.

આ કલમપ્રમાણે અપીલ મોકલવાનું કામ નિયમસર કરવા સારૂ આ કાયદાને અનુસરતી રીતે વખતે વખતે નિયમ કરવાને હૈ કોરટ મુખત્યાર છે.

ટીકા—૫૭૫. ૫૭૫ મી કલમથી જ્યારે બે જડજોનો અભિપ્રાય જુદો હોય ત્યારે સીનીયર જડજના અભિપ્રાય પ્રમાણે ફેસલો આપવો એવો લેટર્સપેટંટનો ઠરાવ રદ થયો છે. ૪. લો. રી. ૩ મુ. ૨૦૪

જુદો મત પડે તે લખવો. ૫૭૬. એક કરતાં વધારે જડજોએ અપીલ સાંભળી હોય ત્યારે, કોરટના ફેસલાથી કોઈ જડજનો મત જુદો પડે તો, અપીલમાં શો હુકમ અથવા નિકાલ કરવાનો તેના મનમાં આવે છે, એ તેણે લખવું; અને તે બાબતનાં કારણ લખવાને તે મુખત્યાર છે.

ફેસલામાં કેવો હુકમ થઈ શકે. ૫૭૭. જે કોરટના હુકમનામાઉપર અપીલ થઈ હોય તે કોરટનું હુકમનામું કાયમ રાખવાનો, તેમાં ફેરફાર કરવાનો, અથવા તે રદ કરવાનો ફેસલો થઈ શકે; અથવા અપીલમાં કેવા નમુનાનું હુકમનામું કરવું, કે અપીલમાં કેવી પ્રકારનો હુકમ કરવો એવિશે અપીલના પક્ષકારો એકમત થાય તો, તે પ્રમાણે હુકમનામું અથવા હુકમ કરવાને અપીલ કોરટ મુખત્યાર છે.

ટીકા—૫૭૭. નીચલી કોરટે જે ઠરાવ કર્યો છે તે ભુલ ભરેલો છે એવી પૂર્ણ ખાત્રી થાય ત્યાંસુધી અપીલ કોરટે નીચેની કોરટના ફેસલામાં હાથ ઘાલવો નહી. કાયદાનું અનુમાન એવું છે જે ફેસલા ઉપર અપીલ કરવામાં આવી છે તે ખોટો છે એમ સાફ બતાવી આપવામાં આવે નહી. ત્યાંસુધી તે ખરો ગણવો અને જ્યારે તે બાબતમાં સક હોય ત્યારે શકનો લાભ રેસ્પોન્ડન્ટને આપવો જોઇએ. ૭ બે. લો. રી. ૬૨૧.

જેનું થોડુંક હીત છે એવા સહ પ્રતિવાદીની અપીલ ઉપરથી બધાને સામાન્ય હોય તેવા કારણ ઉપરથી આખુ હુકમનામું ફેરવાય અથવા રદ કરાય નહી. ૨ વી. રી. ૧૭૦.

અપીલ કોરટ અપીલનો ચુકાદો ન કરતાં અપેલન્ટને નવો દાવો લાવવાનું ફરમાવે તો જો પછી તે હુકમ ખરો હોય કે ખોટો હોય તોપણ જો પક્ષકારો કબુલ કરે તો તે બંધનકારક છે. ૨૦ વી. રી. ૪૪૦.

સમ હકુમતની કોરટે જે સુચના કરી હોય તે ઉપર ધ્યાન ન રાખવાને અગર તે બદલવાને મુનસફના ફેસલા ઉપર અપીલ સાંભળતાં ડીસ્ટ્રીકટ કોરટને અખતાર નથી. ૧૯ વી. રી. ૧૯૯.

જો દાવાનો આંક બાંધવામાં ભુલથી કોરટની હકુમતને બાધ ન આવતો હોય તો, તે આંક ખોટો બાંધ્યો છે તે કારણથી પહેલી કોરટનું હુકમનામું ફેરવવામાં નીચેની અપીલ કોરટે ભુલ કરીછે એમ ઠર્યું. ૨૪ વી. રી. ૨૨૫.

૫૭૮. ચુકાદો કરવામાં અથવા ફિરયાદમાં કંઈ હુકમ કર્યો હોય તેમાં અથવા બીજી બાબતમાં કંઈ ભુલ અથવા ખામી હોય, અથવા તેમાં કંઇ ગેરસીરસ્ત કામ થયું હોય, પણ તેથી મુકદમાના ગુણદોષને અથવા કોરટની હકુમતને કંઈ લાગતું વળગતું ન હોય તો, તે સબબ ઉપરથી કોઈ હુકમનામું રદ કરવું નહીં, અથવા તેમાં કંઈ મોટો ફેરફાર કરવો નહીં, અથવા અપીલનું કોઈ કામ પાછું મોકલવું નહીં.

ગુણ દોષને અથવા હકુમતને બાધ ન આવે એવી ભુલ અથવા ગેરશીરસ્તપણાને લીધે કોઈ હુકમનામું રદ કરવું નહી અથવા તેમાં ફેરફાર કરવો નહી.

ટીકા—૫૭૮. અપીલ કોરટે દાવાની અરજી ઉપરનો ખુટતો સ્ટામ્પ વાદી જે રેસ્પોન્ડન્ટ હતો તેને પુરો કરી આપવાનું ફરમાવ્યું અને તેણે તેમ કરવાની ના કહી તેથી પેહેલી કોરટનું હુકમનામું ફેરવે અને દાવો રદ કરે તેવું કારણ નથી. ઈ. લો. રી. ૨ અલા. ૮૮૯. વળી ઈ. લો. રી. ૭ કલ. ૩૯૮ જુઓ.

ઘણાજ સ્પષ્ટ અને નિશ્ચીત કારણો ન હોય તો સ્થાનીક તપાસનું જે પરિણામ નીચેની કોરટે ઠરાવ્યું હોય તેમાં અપીલ કોરટે હાથ ઘાલવો નહીં. ૧૫ વી. રી. ૧૩૦.

નીચે લખી છે તે ભુલો એવા પ્રકારની નથી. દાવાની કીમતમાં ભુલ હોય તો: ૧ મુ. હા. રી. ૧૬૩.

અમુક વાદીઓનાં નામ કામમાં ન રેહેવા દેતાં દરમ્યાન હુકમથી તેમનાં નામ કાઢી નાંખવામાં આવ્યાં હોય તે હુકમ. ૪ બે. લો. રી. ૯૭.

નીચેની અપીલ કોરટે વાસ્તવીક મુદ્દો હતો તે મુદ્દાની ઉપરાંત જઇને ફરીઆદ અરજીમાં જે કહ્યું છે તેથી ઉલટો ઠરાવ આપ્યો. ૧૪ વી.રી. ૧૪૧

જે દસ્તાવેજ ઉપર દાવાનો આધાર હતો તેના ઉપર સ્ટાંપ નહોતો. ઈ. લો. રી. ૫ આપેન્ડીક્ષ. ૧૦.

પક્ષકારોને સામેલ કરવાની બાબતમાં.

પણ આ બધાનું મુખ્ય કારણ એ છે કે એ ભુલ એવી નહોવી જોઇયે કે કામના ગુણ દોષ ઉપર તેની અસર થાય અગર કોરટની હકુમતની બાબતમાં કાંઈ બાધ આવતો હોય—

અપીલના હુકમનામા વિશે.

૫૭૯. જે તારીખે ફેસલો કહી સંભળાવ્યો હોય તે તારીખ અપીલના હુકમનામામાં લખવી.

હુકમનામાની તારીખ અને મજકુર.

અપીલનો નંબર, અને અપેલેન્ટ તથા રેસ્પોન્ડેન્ટનાં નામ ને વર્ણન સુધાંત અપીલની યાદ હુકમનામામાં લખવી, અને જે દાદ અપાવી હોય તે અથવા અપીલનો જે બીજો નિર્ણય કર્યો હોય તે તેમાં સ્પષ્ટરીતે લખવો.

વળી અપીલમાં કેટલું ખરચ થએલું છે તે, તથા તે ખરચ અને ફરિયાદનું ખરચ કયા પક્ષકારે શા પ્રમાણમાં આપવું તે પણ હુકમનામામાં લખવું.

જે જડજ અથવા જડજોએ હુકમનામું કર્યું હોય તે જડજ અથવા જડજોએ તેના ઉપર સહી કરીને તારીખ નાખવી.

ફેસલાથી જે જડજનો અભિપ્રાય જુદો પડે તેણે હુકમનામા ઉપર સહી કરવાની જરૂર નથી.

પરંતુ એક કરતાં વધારે જડજો હોય, અને તેમનામાં મતભેદ પડે, તો કોરટના ફેસલાથી જે જડજનો અભિપ્રાય જુદો હોય તેણે હુકમનામા ઉપર સહી કરવાની કંઈ જરૂર નથી.

ફેસલાની અને હુકમનામાની નકલો પક્ષકારોને આપવી.

૫૮૦. પક્ષકારો કોરટને અરજ કરે તો તેમને ખરચે અપીલમાં થએલા ફેસલાની અને હુકમનામાની સહી સુધાંતની નકલો તેમને આપવી.

જે કોર્ટના હુકમનામા ઉપર અપીલ થઈ હોય તે કોર્ટને હુકમનામાની સહી સુધાંતની નકલ મોકલવી.

૫૮૧. ફેસલાની અને હુકમનામાની એક નકલ ઉપર અપીલ કોરટની અથવા તે કોરટ આ કામને વાસ્તે નીમે તે અમલદારની સહી લેઇને તે નકલ, જે હુકમનામા ઉપર અપીલ થઈ હોય, તે હુકમનામું કરનારી કોરટને મોકલવી. અને તે ફરિયાદના અસલ કામ સાથે દાખલ કરવી, અને દિવાની ફરિયાદના રજીસ્ટરમાં અપીલ કોર્ટનો ફેસલો નોંધવો.

અવલ હુકમતવાળી કોર્ટને જે અખત્યાર છે તે જ અપીલ કોર્ટને છે.

૫૮૨. બાબ ૫ પ્રમાણે કરેલી ફરિયાદો સંબંધી અવલ હુકમતવાળી કોરટોને આ કાયદાઉપરથી જે અખત્યાર આપ્યા છે તથા તે કોરટોને જે કામ સોંપ્યાં છે તેજ અખત્યાર. આ બાબપ્રમાણે કરેલી અપીલોમાં અપીલ કોરટોને છે, અને તેઓને બનશે તેટલસુધી તેજ કામો કરવા પડશે; અને કોઈ અપીલના પક્ષકારના મરણથી, લગ્નથી, અથવા તેની નાદારીથી ઉત્પન્ન થતા કામને પ્રસંગે ૨૧ મા બાબમાં, વાદી, પ્રતિવાદી, તથા ફરિયાદ એ શબ્દોમાં અનુક્રમે અપેલેન્ટ, રેસ્પોન્ડેન્ટ, અને અપીલ એ શબ્દોનો બનીશકે તેટલો સમાસ થાય છે એમ ગણવું.

આ કાયદામાં પાછળ કહેલા ઠરાવો આ બાબપ્રમાણે કરેલી અપીલોને લાગુ પડે તેટલા લાગુ પાડવા.

ટીકા—૫૮૨. અપીલ કોરટે અપીલ પાછી ખેંચી લેવાતી અને નવી

અપીલ લાવવાની પરવાનગી આપે. ૧૪ વી. રી. ૧૭. ખોટી રીતે જોડી દીધેલી અપીલો જુદી કરી શકે. ૪ વી. રી. ૧૦૯.

કમીશનરનો હીસાબ તપાસી શકે. ૬ મુ. હા. રી. ૧૪૯.

૫૮૩. આ બાબપ્રમાણે અપીલમાં થએલા હુકમનામાથી (પૂર્વસ્થિતિ પ્રાપ્ત કરવાનો અથવા બીજી રીતનો) કંઈ લાભ મળવાનો જે પક્ષકારને હક હોય, તે પક્ષકારની તે હુકમનામું બજાવવાનો હુકમ મેળવવાની મરજી હોય તો, જે હુકમનામાઉપર અપીલ થઈ હોય તે હુકમનામું કરનારી કોરટને તેણે દરખાસ્ત કરવી; અને ફરિયાદમાં થએલાં હુકમનામાં બજાવવાવિશે પાછળ જે નિયમો કહેલા છે તે પ્રમાણે અપીલમાં થએલું હુકમનામું બજાવવાનું કામ તે કોરટે ચલાવવું. અપીલ કોર્ટના હુકમનામાની બજાવણી.

ટીકા—૫૮૩. અપીલ કોરટે હુકમનામું બહાલ રાખ્યુ હોય તો તે જે બજાવવાનું તે અપીલ કોરટનું હુકમનામું ગણાય છે. ૨૨ વી. ૧૦૨.

હુકમનામાનો અમુક ભાગ બજાવવાની દરખાસ્ત રીત મુજબ નથી તો પણ તે ઉપરથી જે કામ ચાલ્યું હોય તે આખા હુકમનામાની બજાવણીનું ચાલ્યું હોય તો, તે કાયદેસર ગણાશે. ૨૨ વી. રી. ૩૫૪.

બાબ ૪૨ મો.

અપીલનાં હુકમનામાં ઉપરની અપીલો વિશે.

૫૮૪. આ કાયદામાં અથવા બીજા કોઈ કાયદામાં બીજીરીતે ઠરાવ્યું ન હોય તો, હૈ કોરટના તાબાની કોઈ કોરટે અપીલમાં કરેલા સઘળાં હુકમનામાંઉપર નીચેના કારણો પૈકી કોઈ કારણને લીધે હૈકોરટને અપીલ ચાલશે, તે કારણ એ કે— બીજી અપીલ હૈકોરટને થાય.

(અ) કોઈ સ્પષ્ટ કહેલા કાયદાથી અથવા જે રિવાજ કાયદા જેટલો બળવાન હોય તે રિવાજથી ફૈસલો ઉલટો હોય; બીજી અપીલનાં કારણ.

(બ) કાયદાના અથવા જે રિવાજ કાયદા જેટલો બળવાન હોય તે રિવાજના કોઈ અગત્યના મુદ્દાનો ફૈસલામાં નિર્ણય કર્યો ન હોય તો;

(ક) 'આ કાયદામાં અથવા બીજા કોઈ કાયદામાં કામ ચલાવવાની જે રીત કહેલી છે તે રીતમાં એવી મોટી ભુલ અથવા ખામી રહી હોય, કે જેથી ગુણદોષઉપર મુકદ્દમાનો ફૈસલો આપવામાં વખતે ભુલ અથવા ખામી રહી હોય.

ટીકા—૫૮૪. જે હરકત નિચલી અપેલેનટ કોરટને અથવા સ્પેશિયલ અપીલમાં લખી જણાતી નહી હોય તો તે હરકતો હાઈકોરટ સાંભળે નહી. ૭ વી. રી. ૧૫૭ જો કે નિચલી અપીલ કોરટમાં અથવા સ્પેશિયલ અપીલમાં લખી નહી જણાવ્યું હોય તોપણ એ મુકરદમો સાંભળવાને અધિકાર નહી હતો, એવી તકરાર કોરટ સાંભળી શકે. ૨વી. રી. ૧૫૭ એવી તકરાર વાદી પોતે પણ બતાવી શકે ૨ બો. હા. કો. ૨૦૦ તથા ૨ વી. રી. ૨૫૭ જ્યારે નિચલી કોરટે પુરાવા ન છતાં ઠરાવ કરેલો હોય અથવા જે કાયદા સર પુરાવા ગણાતો નથી તે પુરાવા ઉપરથી ઠરાવ કર્યો હોય, તો સ્પેશિયલ અપીલમાં કોરટ હાથ ઘાલશે. રામસુધન સરકાર વિ. કીસ્તો બાગવાગ માર્શલ. રિ. પ્રષ્ટ. ૩૨૨ પક્ષકારોના સંમતિથી પણ હકીકતો ઉપર સ્પેશિયલ અપીલમાં કોરટ હકીકતના પુરાવા જોઈ હુકમનામું કરી શકતી નથી. ફકમદીનાદાસી વિ. દુરગા ચરણ દત એકલન પૃ. ૪ એ વિરૂદ્ધ ચી. ૭૪. પીકકનો ઠરાવ રામપરસાદ સુકલ વિ. રાજેહરસાહેબ. ૬ વી. રી. પૃ. ૨૬૨ જોવું. જકજે જુના આકટની ૩૫૬મી કલમ પ્રમાણે જાસ્તી પુરાવા દાખલ કર્યા અથવા ૩૫૩મી કલમમાં કહેલા પ્રમાણે પ્રથમ કોરટે જે પુરાવા ધ્યાનમાં ન લીધેલો તે પુરાવા ઉપર દાખલ પુરાવો જોઈ, અભિપ્રાય આપ્યો તેથી સ્પેશિયલ અપીલની રેગ્યુલર અપીલ થઈ જતી નથી. લાલ હિરાલાલ. વિ. ગવરીબીજ નાથપરસાદ ૪ વી. રી. પૃ. ૪૩ નીચલી અપેલેનટ કોરટમાં ન લીધેલા પોઇંટ અથવા સ્પેશિયલ અપીલની અરજીમાં ન લખેલા પોઇંટો ઉપર હાઈકોરટ સાંભળનાર નથી મિરબાદર અલી. વિ. મુસામત સુનીચરો વિગરે ૭વી. રી. પૃ. ૧૫૭ જેઠરાવ ઉપર એક પ્રતિવાદીએ અપીલ કરી નથી અને તે બીજા પ્રતિવાદીની અપીલ ઉપરથી ઠરાવ કાયમ રહેલો પેલો ન અપીલ કરનાર પ્રતિવાદીથી સ્પેશિયલ અપીલ થઈ શકતી નથી. મધુસુદનરાવ વિ. સુરનો નોઈદાબી. ૫ વી. રી. પૃ.૧૦૬)

અસલ કોરટ જે પ્રતિવાદીના લાભમાં ઠરાવ થયો હોય એ વાદીની અપીલની સુણાવણી વખતે હાજર થતો નથી અગર ફરી સુણાવણીની અરજી કરતો નથી તે ૫૮૪મી કલમ પ્રમાણે બીજી અપીલ કરી શકે. ઇ. લો. રી. ૨ મદ્રાસ. ૭૫.

જે અપીલ કોરટમાં નીચેની કોરટનું હુકમનામું રદ કરી આપેલનટના લાભમાં હુકમનામું કરવામાં આવ્યું હોય તો કેટલીક બાબતોના ઠરાવ તેના વિરૂદ્ધ તેટલી સારૂ અપેલનટ બીજી અપીલ કરી શકે નહી. ઇ. લો. રી. ૬ કલ. ૨૦૬.

સ્માલકાજ કોરટ સાંભળી શકે તેવા પ્રકારના અસલ દાવાઉપર અપીલ થવાથી કલમ ૫૬૨ પ્રમાણે કામ ફરી તજવીજને સારૂ પાછું મોકલવાનો હુકમ થયો હોય તે હુકમ ઉપર અપીલ ૫૮૬મી કલમ છતાં પણ, થઈ શકેછે. ઇ. લો. રી. ૩ અલા. ૧૮.

અમુક જમીનની ઉત્પતી ખાવાનો હક આપી તે જમીન ગીરો મુકી હતી તે છોડવવાના દાવામાં મુનસફે અરજી દાખલ કરી અને પુરાવો રજુ કરવાનું પક્ષકારોને ફરમાવ્યા પછી મુનસફે યોગ્ય કોરટમાં આપવા સારૂ તે અરજી પાછી આપી અને તેમ કરવાનું કારણ એમ જણાવ્યું કે મીલક-

તની કીમત મુનસફ કોરટની હકુમતથી જ્યાદે છે. તેમાં એમ ઠર્યું કે આ હુકમ ઉપર અપીલ થઈ શકેછે અને નીચલી અપીલ કોરટના ઠરાવ ઉપર પણ અપીલ હાયકોરટને થઈ શકેછે. ઈ. લો. રી. ૧ અલા. ૬૨૦.

જ્યારે નીચલી કોરટના હુકમનામા ઉપર અપીલ ચાલુ હોય ત્યારે અપીલ કોરટ જે બાબતમાં ભુલ હોય તે સુધારી શકે છે તેમજ હુકમનામાની તારીખ પછી જે હકીકત બની હોય અને જે કબુલ કરવામાં આવી હોય તે બાબતમાં પણ તે હુકમનામું ફેરવી શકેછે. વેચણીના દાવામાં અપીલ ચાલતાં એક પ્રતિવાદી મરણ પામ્યો જ્યારે બીજી અપીલની સુણાવણી થતાં વાદીએ મીલકતનો વધારે ભાગ માગ્યો તેમાં એમ ઠર્યું કે વાદીને એ પ્રમાણે વધારે માગવાનો હક્ક છે ઇત્યાદી. ઇ. લો. રી. ૪ કલ. ૪૩૬ અને ઇ. લો. રી. ૬ મુ. ૧૧૩.

૫૮૫. કલમ ૫૮૪માં જે કારણ કહેલાં છે તે શિવાયના કોઈ કારણઉપરથી બીજી અપીલ ચાલશે નહીં. બીજાં કોઈ કારણ ઉપરથી બીજી અપીલ નહી ચાલે.

૫૮૬. સ્માલકાજ કોરટ સાંભળી શકે તેવી જાતની કોઈ ફરિઆદમાં જો અસલ ફરિયાદના વિષયની રકમ અથવા કીંમત ૫૦૦ રૂપીયા કરતાં વધારે ન હોય તો, તેવી ફરિયાદ ઉપર બીજી અપીલ ચાલશે નહીં. અમુક ફરિયાદોમાં બીજી અપીલ ચાલશેનહી.

ટીકા—૫૮૬. જે દાવાની બાબતમાં સ્પેશીઅલ કરવાની છુટ નથી તે વિશે આ કલમના શબ્દો ચોખા છે અને જે કોરટમાં તે દાવો ચાલ્યો હોય તેની સાથે કોઈ સંબંધ નથી. તેથી ઘરના કાટ માળની કીમતનો દાવો આણ્યો હતો અને તેમાં જે રોકી રાખ્યો હતો તે બદલનો દાવો તથા વાદીનો ઘર ઉપર હક્ક છે તે ઠરાવવાના દાવા સામેલ રાખ્યા હતા પણ દાવાનો આંક રૂ.૫૦૦)ની અંદરનો હતો તેમાં હાયકોરટે ઠરાવ્યું કે ઘરના હક્કનો દાવો નકામો છે અને દાવો સ્માલકાજ કોરટમાં ચાલી શકે તેવો હોવાથી તેઉપર અપીલ ચાલી શકતી નથી. ૧ વી. રી. ૩૫ ૧૦ વી. રી. ૨૭૨. આથી જુદી જાતના ઠરાવ ઇ. લો. રી. ૧ કલ. ૧૨૬ અને ૨૪ વી. રી. ૪૭૮માં છે આ કામમાં દાવો સ્માલકાજ કોરટ હતી તેછતાં પણ સાધારણ દીવાની કોરટમાં આણ્યો હતો તેમાં એમ ઠર્યું કે સ્માલકાજ હોય અને ભુલથી દિવાની કોરટમાં દાવો આણ્યો હોય તો સ્પેશલ અપીલ ચાલી શકેછે.

જેમાં સ્થાવર મીલકત જામીનીમાં છે. અને જે દેવું પહેલું સ્થાવર મીલકતથી વસુલ કરવું જોઇએ તેવા દેવાનો દાવો રૂ.૫૦૦)ની અંદરનો હોય તોપણ તે સ્માલકાજ કોરટની હકુમતનો દાવો ગણાય નહી. તે ઉપર સ્પેશ્યલ અપીલ થઈ શકે છે. ૨ મુ. હા. રી. ૧.

પણ સ્થાવર અથવા જંગમ મીલકતની બાબતમાં નુકશાન થયું હોય અને તે વેળાનો દાવો સ્માલકાજ કોરટની હકુમતની અંદરનો હોય તો, બીજી અપીલ થઈ શકે નહી. ૧૧ વી. રી. ૩૬૯.

હીંદુ વીધવાનો ખોરાકી પોશાકીનો દાવો જો તેનો આંક સ્માલકાજ કો-

૨૮ની હકુમતની અંદર હોય તો, તે સ્માલકાજ કોરટમાં ચાલી શકે છે. ૪ મુ. હા. રી. ૭૩.

પણ કલકતા હાયકોરટનો મત તેથી ઉલટો છે. ૬ વી. રી. ૨૮૬. ૯ વી. રી. ૨૧૪ અને ૨૪ વી. રી. ૪૭૪.

નીચેની કોરટે એમ ઠરાવ્યું હોય કે કોઈ પણ દીવાની કોરટમાં દાવો ચાલી શકે નહી તો તેઉપર અપીલ ચાલી શકે છે. ૭ વી. રી. ૪૧.

સ્માલકાજ કોરટના ફેસલાની ફરી તપાસની અરજીઓમાં દીવાની કાયદાના ૪૨ મા બાબ પ્રમાણે અમલ કરવો જોઈએ. ઈ. લૉ. રી. ૫. કલમ ૫૫૯

સન ૧૮૬૫ ના ૧૧ મા આકટની કલમ ૬ પ્રમાણે કરારથી જે પૈસા લેહેણા હોય તે પાછા લેવાનો દાવો સ્માલકાજ કોરટમાં ચાલી શકે છે. જે દાવો માગ્યો છે તે દાવામાં હિસાબ જોઈ દાવો ખરો છે કે ખોટો છે તે જોવું પડે તો પણ ચીંતા નહી. ઈ. લૉ. રી. ૧ કલમ ૧૨૩. ઈ. લૉ. રી. ૬. કલમ ૨૮૪

સ્માલકાજ કોરટમાં ચાલી શકે તેવા દાવા ઉપર અપીલમાં કામ પાછું મોકલવાનો હુકમ થયો હોય તે ઉપર અપીલ થઇ શકે છે. ઈ. લૉ. રી. ૩ અલા. ૧૮

વળી ઈ. લૉ. રી. ૩ અલા. ૫૯ ઈ. લૉ. રી. ૩ અલા. ૫૭ ઈ. લૉ. રી. ૩ અલા. ૬૬ ઈ. લૉ. રી. ૬ કલમ ૨૮૪ અને ઈ. લૉ. રી. ૩ મદ્રાસ ૧૯૨ જુઓ.

બીજી અપીલ વિશે ઠરાવ.

૫૮૭. આ બાબ પ્રમાણે કરેલી અપીલોને તથા તે અપીલોમાં થએલા હુકમનામાંની બજાવણીને બાબ ૪૧માં કહેલા ઠરાવો લાગુ પડે તેટલા લાગુ પાડવા.

બાબ ૪૩ મો.

હુકમો ઉપરની અપીલોવિશે.

અપીલ થઈ શકે એવા હુકમ.

૫૮૮. આ કાયદા પ્રમાણે કરેલા નીચેના હુકમો ઉપર અપીલ ચાલશે. તેવા બીજા હુકમો ઉપર અપીલ ચાલશે નહી:—

(૧) ફરિયાદનું કામ બંધ કરાવવાવિશે, કલમ ૨૦ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૨) વાદી અથવા પ્રતિવાદી તરીકે કોઈ શખ્સનું નામ કાઢી નાખવાવિશે અથવા સામીલ કરવાવિશે, કલમ ૩૨ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૩) કોઈ પક્ષકારે જાતે હાજર થવું જોઇએ એવા, કલમ ૩૬ અથવા કલમ ૬૬ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૪) દાવાનું કારણ સામીલ કરવા બાબત, કલમ ૪૪ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૫) દાવાનું કારણ બાતલ કરવા વિશે કલમ ૪૭ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૬) દુરસ્ત કરવાસારૂ અથવા યોગ્ય કોરટમાં આપવાસારૂ ફરિયાદઅરજી પાછી આપવા વિશેના હુકમો;

(૭) એક કરજ બીજા કરજમાં મજરે અપાવવાના, અથવા મજરે અપાવવાની ના કહેવાના કલમ ૧૧૧ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૮) (અપીલ થાય એવાં કામોમાં) ફરિયાદ કાઢી નાખી હોય તે રદ કરવાનો હુકમ ફરમાવવાસારૂ, કલમ ૧૦૩ પ્રમાણે કરેલી અરજી ના મંજુર કર્યાના હુકમો;

(૯) કલમ ૧૦૮ પ્રમાણે અરજી નામંજુર કર્યાના હુકમો, અથવા એકતરફી હુકમનામું રદ કર્યાનો હુકમ.

(૧૦) કલમ ૧૧૩, ૧૨૦, અને ૧૭૭ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૧૧) લેખી કેફિયત અથવા હુકમનામું બજાવવાની દરખાસ્ત નામંજુર કર્યા બાબતના અથવા દુરસ્ત કરવાસારૂ પાછી આપ્યાબાબતના કલમ ૧૧૯ અથવા કલમ ૨૪૫ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૧૨) કાંઇપણ વસ્તુ અટકાવી રાખવાના કલમ ૧૪૩ તથા ૧૪૫ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૧૩) જંગમમિલકત જપ્ત કરી વેચવાબાબતના કલમ ૧૬૨ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૧૪) મિલકત જપ્ત કરવા બાબતના ૧૬૮મી કલમ પ્રમાણે કરેલા હુકમો, અને જપ્તી કરેલી મિલકતના વેચાણબાબતના ૧૭૦ મી કલમ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૧૫) ખતના (કન્વેયન્સના) અથવા શેરાના ખરડામાં લીધેલી હરકતો વિશે કલમ ૨૬૧ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૧૬) સ્થાવરમિલકતનાં વેચાણ કાયમ રાખવા બાબતના, રદ કરવા બાબતના અથવા રદ કરવાની ના કહેવા બાબતના કલમ ૨૯૪ પ્રમાણે, ૩૧૨ મી કલમના પેહેલા પારેગ્રાફ પ્રમાણે અથવા કલમ ૩૧૩ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૧૭) નાદારીની બાબતમાં, કલમ ૩૫૧, કલમ ૩૫૨, કલમ ૩૫૩ અથવા કલમ ૩૫૭ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૧૮) ૩૬૬ મી કલમના બીજા પારેગ્રાફ પ્રમાણે, ૩૬૭મી કલમ પ્રમાણે અથવા ૩૬૮ મી કલમ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૧૯) ફરિયાદ કાઢી નાખવા બાબત ૩૭૦ મી કલમ પ્રમાણે કરેલી અરજી નામંજુર કર્યાના હુકમો;

(૨૦) દાવો બંધ પાડ્યાનો અથવા કાઢી નાખ્યાનો હુકમ રદ કરવાની ના કેહેવાબાબત કલમ ૩૭૧ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૨૧) કલમ ૩૭૨ પ્રમાણે હરકતો નામંજુર કરવાના હુકમો;

(૨૨) ઇષ્ટમિત્રને અથવા ફરિયાદ પુરતા વાલીને ખરચ ભરી આપવાબાબતના કલમ ૪૫૪, કલમ ૪૫૫ અથવા કલમ ૪૫૮ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૨૩) ઈન્ટરપ્લીડરની ફરિયાદોમાં ૪૭૩ મી કલમની (અ), (બ) અથવા (ક) રકમ પ્રમાણે, ૪૭૫ મો કલમ પ્રમાણે અથવા ૪૭૬મીકલમ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૨૪) ૪૭૯મી, ૪૮૦મી, ૪૮૫મી, ૪૯૨મી, ૪૯૩મી, ૪૯૬મી, ૪૯૭મી, ૫૦૨જી અથવા ૫૦૩જી કલમ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૨૫) લવાદી રદ કરવા વિશે કલમ ૫૧૪ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૨૬) લવાદના નિવાડામાં ફેરફાર કરવા વિશે કલમ ૫૧૮ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

(૨૭) કલમ ૫૫૮ પ્રમાણે અપીલ ફરી ફાઇલ ઉપર લેવાની અથવા કલમ ૫૬૦ પ્રમાણે અપીલ ફરી સાંભળવાની ના કેહેવાના હુકમો;

(૨૮) મુકદ્દમો પાછો મોકલવાવિશે કલમ ૫૬૨ પ્રમાણે કરેલાહુકમો;

(૨૯) હુકમનામું બજાવવામાં કેદ કરવામાં આવે તે શિવાય બીજે કોઈ પ્રસંગે, કોઈ શખ્સને દંડ કરવાના અથવા પકડવાના અથવા કેદ કરવાના આ કાયદાના કોઈ પણ ઠરાવ પ્રમાણે કરેલા હુકમો;

આ કલમ પ્રમાણે અપીલોમાં થએલા હુકમો આખરના સમજવા.

કઈ કોર્ટે અપીલસાંભળવીતે.

૫૮૯. કલમ ૫૮૮ રકમ (૧૫), (૧૬) અને (૧૭) માં કેહેલા કોઇપણ હુકમઉપરની અપીલ હૈકોરટને થશે.

બીજા કોઈ હુકમઉપર અપીલ ચાલે એમ આ બાબમાં કહ્યું હોય તો, જે ફરિયાદના સબંધમાં તે હુકમ થયો હોય તે ફરિયાદના હુકમનામા ઉપર જે કોરટને અપીલ ચાલે તે કોરટને તે હુકમઉપર અપીલ ચાલશે, અથવા (હૈકોરટ શિવાયની) કોઈ કોરટે અપીલ હકુમત ચલાવતાં તેવા હુકમ કર્યા હોય તો તે ઉપર હૈકોરટને અપીલ ચાલશે.

હુકમો ઉપરની અપીલોમાં કામ ચલાવવાની રીત.

૫૯૦. આ કાયદા પ્રમાણે અથવા કોઈ વિશેષ કે સ્થાનિક કાયદામાં જુદી રીતે કામ ચલાવવાની રીત કહી ન હોય તે વિશેષ કે સ્થાનિક કાયદા પ્રમાણે, કરેલા હુકમો ઉપરની અપીલોને બાબ ૪૧ માં કહેલી કામ ચલાવવાની રીત લાગુ પડે તેટલી લાગુ પાડવી.

ફરિયાદ ચાલતાં કરેલા હુકમ ઉપર અપીલ

૫૯૧. આ બાબમાં ઠરાવ્યું છે તે શિવાય, કોઈ કોરટે અવલ હકુમત કીંવા અપીલ હકુમત ચલાવતાં કરેલા કોઈ હુકમ ઉપર અપીલ ચાલશે નહી; પરંતુ કોઈ હુકમનામા ઉપર અપીલ થઈ હોય ત્યારે, તેવા

કોઈ હુકમમાં કંઈ ભુલ ખામી કે ગેરશીરસ્તપણું હોવાને લીધે મુકદ્દમાના ફેસલામાં કંઈ કમી જાસ્ત થતું હોય તો, અપીલની યાદમાં હરકત લેવાના એક કારણ તરીકે તે ભુલ ખામી કે ગેરશીરસ્તપણું લખવાને હરકત નથી.

થાય નહી, પરંતુ હુકમનામા ઉપર અપીલ કરવામાં આવે તો તે હુકમમાં થએલી ભુલ બતાવીશકાય.

ટીકા—૫૯૧. કોરટની ફાઇલ ઉપર દાવો લઈ તે રજીષ્ટર કરવો એવો નીચેની કોરટ ઉપર હુકમ કરચો હોય તો તે ઉપર અપીલ નથી. ઇ.લો. રી. ૫ કલમ ૭૧૧

ભાડાના દાવામાં પ્રતીવાદીએ એમ બતાવ્યું કે જે મીલકતના ભાડામાં દાવો છે તે મીલકતમાં જેનું નામ કામમાં નથી તેવા સખસનું હીત છે; તેમાં એમ ઠર્યું કે જો વાદી આ બાબતમાં વાંધો લેતો હોય અને તેને વાદીમાં સામેલ કરવામાં તકરાર લેતો હોય તો, એ સખસને સહવાદીમાં દાખલ કરવો નહી પણ તેની અને વાદીની વચેની તકરારની સફાઇ થાય તેટલા માટે તેને પ્રતીવાદીમાં સામેલ કરવો જોઇએ તેમાં એમ ઠરયું કે આવા કામમાં ૫૯૧ મી કલમ પ્રમાણે અપીલ થઇ શકે છે ઈ. લો. રી. ૭ કલમ ૧૪૮.

બાબ ૪૪ મો.

નાદારીમાં અપીલ કરવા વિશે.

૫૯૨. આ કાયદા પ્રમાણે અથવા બીજા કોઈ કાયદા પ્રમાણે અપીલ કરવાનો કોઇ શખસને હક્ક હોય, અને અપીલની અરજીને વાસ્તે જે ફી જોઇએ તે આપવાની તેને તાકાત ન હોય તો, અપીલની યાદી સાથે અરજ આપવાથી, બાબ ૨૬, ૪૧, ૪૨, અને ૪૩માં કહેલા નિયમ લાગુ પડી શકે તેટલા પુરતા તે નિયમોને અનુસરીને નાદારીમાં અપીલ કરવાની તેને રજા આપી શકાય.

નાદાર તરીકે કોણ અપીલ કરી શકે.

પરંતુ તે અરજ અને જે હુકમનામા તથા ફેસલા ઉપર અપીલ કરી હોય તે હુકમનામું અને ફેસલો વાંચવાથી જો કોરટની નજરમાં એમ આવે કે, જે હુકમનામા ઉપર અપીલ કરી છે તે હુકમનામું કાયદાથી ઉલટું કે કાયદા જેટલો બળવાન હોય એવા રિવાજથી ઉલટું અથવા બીજીરીતે ભુલ ભરેલું કે ગેરવાજબી છે એમ ધારવાનું કંઈ કારણ જણાતું નથી,–તો કોરટે તે અરજ નામંજુર કરવી.

અપીલ દાખલ કરવાની અરજ ઉપરથી કામ ચલાવવાની રીત.

ટીકા—૫૯૨. નાદાર તરીકે દાવો કરવાની પરવાનગીની અરજી ઉપર હુકમ થયો હોય તે ઉપર અપીલ નથી. ઈ. લો. રી. ૧ અલા. ૭૪૫

નાદાર તરીકે અપીલ કરવાની પરવાનગીની અરજી અરજદારે જાતે આપવી નહી પણ તેના વકીલે આપી તે કારણથી રદ કરવામાં આવી. તેમાં ફરી તપાસની અરજી આપી. તેમાં એમ ઠરયું કે ૬૨૨ મી કલમ

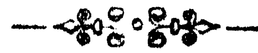
આવા સ્પષ્ટ દરમિયાન હુકમને લાગુ પડતી નથી તેથી આવી અરજી સાંભળી શકાય નહી, ઈ, લૉ. રી. ૪ અલા. ૯૧

નાદારી વિષેની તજવીજ.

૫૯૩. અરજદારની નાદારી વિષેની તજવીજ અપીલકોરટ કરે અથવા જે કોરટના ઠરાવ ઉપર અપીલ થઈ હોય તે કોરટ અપીલ કોરટના હુકમ ઉપરથી કરે.

વિશેષ ઠરાવ.

પરંતુ જે કોરટના હુકમનામાઉપર અપીલ થઈ હોય તે કોરટમાં અરજદારને નાદાર તરીકે ફરિયાદ અથવા અપીલ કરવા દીધી હોય તો, અપીલ કોરટને નાદારી વિષેની તજવીજ કરવાનું ફરમાવવાસારૂ વિશેષ કારણ જણાયાવિના, તેની નાદારી બાબતની ફરી તજવીજ કરવાની કંઈ જરૂર નથી.

બાબ ૪૫ મો.

મલીકા માઆઝમા ઈન કૌન્શિલને કરવાની અપીલોવિશે.

"હુકમનામું" એ શબ્દની બ્યાખ્યા.

૫૯૪. આ બાબમાં, વિષયમાં અથવા પૂર્વાપર સંબંધમાં કંઈ વિરૂદ્ધ ન હોય તો, 'હુકમનામું' એ શબ્દમાં ફેસલાનો અને હુકમનો પણ સમાવેશ થાય છે.

ટીકા—૫૯૪. ફરી તજવીજને સારૂ કામ પાછું મોકલવાનો હુકમ કરેલો હોય તે ઉપર અપીલ કરવાની પરવાનગી આપવાની હાયકોરટને સત્તા નથી. ઇ. લૉ. રી. ૧ અલા. ૭૨૯

મલીકા માયાઝમાં ઈન કૌન્સિલને અપીલ ક્યારે ચાલે.

૫૯૫. બ્રિટિશ ઇંડિયાની કોરટોઉપર અપીલ કરવાબાબત મલીકા માઆઝમા ઈન કૌન્સિલ વખતે વખતે જે નિયમો કરે તેને અનુસરીને તથા આ આકટના આગળ લખેલા ઠરાવોને અનુસરીને, નીચે લખેલાં હુકમનામાંઉપર, એટલે—

(અ) હૈ કોરટે અથવા અપીલ લેવાની આખરની હકુમતવાળી બીજી કોઈ કોરટે અપીલમાં કરેલા કોઇ આખરના હુકમનામાઉપર,

(બ) હૈ કોરટે અવલ દિવાની હકુમત ચલાવીને કરેલા કોઈ આખરના હુકમનામા ઉપર, અને

(ક) મલીકા માઆઝમા ઈન કૌન્સિલને અપીલ કરવાલાયક કામ છે એવું સરટિફિકેટ, આ આકટમાં હવેપછી ઠરાવ કર્યા છે તેપ્રમાણે, મળ્યું, હોય ત્યારે તે કામના હુકમનામાઉપર,

મલીકા માઆઝમા ઈન કૌન્સિલમાં અપીલ ચાલશે.

૫૯૬. કલમ ૫૯૫ની રકમ (અ) તથા (બ) માં કહેલા પ્રત્યેક મુકદમામાં:— દાવાના વિષયની કીમત.

અવલ કોરટમાં કરેલી ફરિયાદના વિષયની રકમ અથવા કીમત દશ હજાર રૂપિયા અથવા તે કરતાં વધારે જોઇએ, અને મલીકા માઆઝમા ઇનકૌન્સિલમાં કરવાની અપીલમાં જે તકરારી બાબત હોય તેની રકમ અથવા કીમત પણ તેજ રકમ જેટલી અથવા તેથી વધારે જોઇએ,

અથવા તેટલી રકમની કે કીમતની મિલકતનો અથવા મિલકતસંબંધી કંઈ દાવો અથવા તકરાર સ્પષ્ટ રીતે કે ગરબિતરીતે, હુકમનામામાં આવવી જોઇએ,

અને જે હુકમનામા ઊપર અપીલ કરવામાં આવે તે હુકમનામામાં તે હુકમનામું કરનારી કોરટની પાસેની નીચલી કોરટનો ઠરાવ બાહાલરાખ્યો હોય તો, અપીલ કરવામાં કાયદાની કંઈ સંગીન તકરાર આવવી જોઇએ.

ટીકા—૫૯૬. દાવા ઉપર સ્ટાંપ આપવા સારૂ દાવાની જે કીમત બાંધી હોય તે કબુલ કરવાને કોરટ બંધાયલી નથી પણ ખરી કીમતની કોરટ તપાસ કરે. ૭ મુ. ઇ. આપીલ્સ ૪૨૮

અ અને બ જુદા જુદા સખસોની મારેફત તેજ મીલકત ખરીદ કરી દરમિયાન ઉપજ સહીત મીલકતની કીમત રૂ. ૧૦૦૦૦) ઉપર હતી. બ એ તેજ મીલકતનું ગણોત જુદા જુદા સખસોને આપ્યું તેથી અ ને જુદા જુદા દાવા લાવવાની જરૂર પડી. અને દરેક દાવાનો આંક ૧૦૦૦૦ થી ઓછો હતો. તેમાં એમ ઠરેલુ કે પ્રીવીકૌંસીલ ને અપીલ થઇ શકે છે. ઇ. લો. રી. ૮ કલમ ૨૧૦

૫૯૭. કલમ ૫૯૫માં કહેલું છે તે છતાંએ:— કેટલીએક અપીલો વિશે મનાઈ.

વિક્ટોરિયા રાણીના રાજ્યના ૨૪મા તથા ૨૫મા વરસમાં થએલા ચાપ્ટર ૧૦૪ પ્રમાણે સ્થપાએલી હૈકોરટના એક જડજે કરેલા ફેસલાઉપર, અથવા ડિવિઝન કોરટના એક જડજના ફેસલાઉપર, અથવા,—તે હૈકોરટના બે કે વધારે જડજોએ ફેસલો કર્યો હોય અથવા તે હૈકોરટના બે કે વધારે જડજો મળીને થએલી ડિવિઝન કોરટના બે કે વધારે જડજોએ ફેસલો કર્યો હોય અને તે જડજોની સરખી સંખ્યાના બે પક્ષ થયા હોય તથા ઉભય પક્ષમાં જુદા મત પડ્યા હોય અને તે સંખ્યા હૈકોરટના તે વખતના જડજોની સઘળી સંખ્યાના અડધકરતાં વત્તી ન હોય ત્યારે એ અથવા વધારે જડજોએ કરેલા ફેસલાઉપર,—મલીકા માઆઝમા ઇનકૌન્સિલમાં અપીલ ચાલશે નહિ.

અને કલમ ૫૮૬ પ્રમાણે જે હુકમનામું આખરનું હોય તેનાઉપર મલીકા માઆઝમા ઇનકૌન્સિલમાં અપીલ ચાલશે નહિ.

જે કોર્ટના હુકમનામાં ઉપર તકરાર હોય તે કોર્ટને અરજ.

૫૯૮. આ બાબપ્રમાણે મલીકા માઆઝમા ઇનકૌન્સિલમાં અપીલ કરવાની જેની ઇચ્છા હોય તેણે, જે કોરટના હુકમનામા ઉપર તે નાખુશી બતાવનો હોય તે કોરટને અરજી આપીને અરજ કરવી.

જે મુદતમાં અરજ કરવી જોઇએ તે મુદત.

૫૯૯. આવી અરજ ઘણું કરીને તે હુકમનામાની તારિખથી છ માસમાં કરવી.

પરંતુ કોરટ બંધ હોય તેવામાં તે મુદત પુરી થાય તો કોરટ પાછી ઉઘડે તે દિવસે તે અરજ કરી શકાય.

કીમત બદલ અથવા લાયકી બદલનું સર્ટિફિકેટ.

૬૦૦. કલમ ૫૯૮ પ્રમાણે કરવાની પ્રત્યેક અરજીમાં અપીલનાં કારણો લખવાં; તથા કલમ ૫૯૬માં જોઇએ તે પ્રમાણે મુકદ્દમાની રકમ, કીમત કે પ્રકાર છે એવું: અથવા બીજીરીતે તે મુકદ્દમો મલીકા માઆઝમા ઇન કૌન્સિલમાં અપીલ કરવાલાયક છે એવું: સર્ટિફિકેટ માગવું.

આવી અરજી મળે એટલે, સદરહુપ્રમાણે સર્ટિફિકેટ શામાટે ન આપવું તેનું કારણ બતાવવાસારૂ સામા પક્ષકાર ઉપર નોટીસ પોંચડાવવાનું ફરમાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

સર્ટિફિકેટ આપવાની ના કહેવામાં આવે તેનું ફળ.

૬૦૧. જો તેવું સર્ટિફિકેટ આપવાની ના કહેવામાં આવે તો તે અરજી કાઢી નાખવી.

પરંતુ જે હુકમનામાઉપર નાખુશી બતાવવામાં આવી હોય તે, હૈકોરટ શિવાય બીજી કોઈ કોરટે કરેલું આખરનું હુકમનામું હોય તો, સર્ટિફિકેટ આપવાની ના કહેવાના હુકમઉપર, તે હુકમની તારિખથી ત્રીશ દિવસની મુદતમાં, તે કોરટ જે હૈકોરટના તાબાની હોય તે હૈકોરટમાં અપીલ ચાલી શકશે.

સર્ટિફિકેટ આપ્યા પછી જામીન આપવો અને (રકમ) અનામત મુકવી જરૂર છે.

૬૦૨. જો સરટિફિકેટ આપવામાં આવે તો, જે હુકમનામાઉપર નાખુશી બતાવવામાં આવી હોય તે હુકમનામાની તારીખથી છ માસમાં અથવા સરટિફિકેટ આપવામાં આવે ત્યારથી છ અઠવાડીયામાં, એ બેમાંથી જેની તારીખ છેલી આવે તેની દરમ્યાન, અરજદારેઃ—

(અ) રેસ્પોન્ડન્ટના ખરચને વાસ્તે જામીન આપવા, તથા

(બ) નીચેના ચાર પ્રકારના કાગળો શિવાય એટલેઃ—

(૧) મલીકા માઆઝમા ઇન કૌન્સિલના જે તે વખતે અમલમાં હોય એવા કોઈ હુકમમાં નમુનાપ્રમાણેના જે દસ્તાવેજો બાતલ કરવાનું ફરમાવ્યું હોય તે દસ્તાવેજોઃ

(૨) જે કાગળો બાતલ કરવાને પક્ષકારો એકમત થાય તે કાગળો.

(૩) કોરટે તે કામનેસારૂ અખત્યાર આપેલા અમલદારને જે હિસાબ અને હિસાબના ભાગો જરૂર વગરના લાગે, અને પક્ષકારોએ જે મુદામ સામીલ કરવાને માગ્યા નહોય તે હિસાબ તથા હિસાબના ભાગો.

(૪) હૈકોરટબાતલ કરવાને ફરમાવે તેવાબીજાદસ્તાવેજો

એ શિવાય ફરિયાદના બધા દફતરનો તરજુમો કરવાસારૂ, તેનીનકલ ઉતારી લેવાસારૂ, અનુક્રમણિકા કરવાસારૂ, અને એક ખરીનકલ મલીકા માઆઝમા ઇનકૌન્સિલમાં મોકલવાસારૂ, ખરચવાને જે રકમ જોઇએ તે અનામત મુકવી.

અને ઉપર બાતલ કરેલાછે તે શિવાયના દફતરના કાગળોની નકલ હિંદુસ્તાનમાં છપાવવાનું અરજદાર પસંદ કરે તો, આ કલમની પહેલી રકમમાં કહેલી મુદતની દરમ્યાન, તે નકલ છાપવાનું ખરચ આપવાસારૂ જે રકમ જોઇએ તેપણ તેણે અનામત મુકવી.

૬૦૩. કોરટની ખાત્રી લાયક સદરહુ જામીન આપવાનું કામ પુરૂં થાય અને રકમ અનામત મુકાઈ રહે ત્યારે, કોરટ નીચે પ્રમાણે કરવાને મુખત્યાર છે, એટલે— અપીલની મંજુરી અને તે ઉપરથી કામ ચાલાવવાની રીત.

(અ) અપીલ મંજુર કરીછે એમ ઠરાવે, અને

(બ) તે બાબતની નોટીસ રેસ્પોનડેનટને આપે, અને ત્યારપછી

(ક) ઉપર બાતલ કરેલા છે તે શિવાયના દફતરની ખરીનકલ કોરટનો શિક્કો કરીને મલીકા માઆઝમા ઇનકૌન્સિલને કોરટે મોકલવી, અને

(ડ) ફરિયાદના કોઈ કાગળોની ખરાપણાની સહી સુધાંતની એક અથવા વધારે નકલોને વાસ્તે ગમે તે પક્ષકાર અરજ કરે, અને તે તૈયાર કરવાનું વાજબી ખરચ આપે તો તે નકલો તેને આપવી.

૬૦૪. અપીલ મંજુર કરેલા પહેલા કોઇપણ વખતે, કારણ દેખાડવામાં આવેતો ઉપર પ્રમાણે કોઈ જામીનને કબુલ કરેલો હોય તે રદ કરવાને તથા તે વિષે વધારે હુકમો ફરમાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે. જામીન કબુલ કર્યા હોય તે રદ કરવાનું.

૬૦૫. અપીલ મંજુર કરેલાપછી પરંતુ સદરહુ બાતલ કરેલાશિવાયની દફતરની નકલ મલીકા માઆઝમા ઇન્કૌન્સિલને મોકલ્યા પહેલાં તે જામીન અપૂરણ માલમ પડે, બીજાજામીન આપવાને અથવા રૂપીયા ભરવાને હુકમ કરવાનો

અખત્યાર.

અથવા સદરહુ ખાતલ કર્યાશિવાયના દફતરનો તરજુમો કરવાસારૂ, તે ઉતારી લેવાસારૂ, છાપવાસારૂ, તેની અનુક્રમણિકા કરવાસારૂ, અથવા નકલ મોકલવાસારૂ, જાસ્તી રકમ ભરવી જોઈતી હોય,

તો કોરટ ઠરાવે તે મુદતમાં બીજો અને પુરતો જામીન આપો અથવા તે મુદતમાં જોઈતી રકમ ભરો એવો અપેલેન્ટને હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

તે હુકમ પ્રમાણે ન ચાલે તેનું ફળ.

૬૦૬. જો તે હુકમ માન્ય કરવામાં અપેલેન્ટ કસુર કરશે તો કામ ચાલતું બંધ થશે,

અને તે બાબતમાં મલીકામાઆઝમા ઈન કૌન્સિલનો હુકમ થયા વગર અપીલનું કામ આગળ ચાલશે નહીં.

અને તેની દરમ્યાન, જે હુકમનામાઉપર અપીલ કરવામાં આવી હશે તેની બજાવણી બંધ રાખવી નહીં.

અનામત મુકેલી રકમની બાકી પાછી આપવાની.

૬૦૭. ઉપર ખાતલ કરેલી છે તે શિવાયની દફતરની નકલ મલીકામાઆઝમા ઈન કૌન્સિલને મોકલી ચુકયાપછી, અપેલેન્ટે કલમ ૬૦૨ પ્રમાણે અનામત મુકેલી રકમમાંથી કંઈ બાકી રહી હોય તો તે અપેલેન્ટ પાછી લેવાને મુખત્યાર છે.

અપીલ ચાલતાં કોરટના અખત્યાર.

૬૦૮. આ બાબ પ્રમાણે કોઈ અપીલ મંજુર કરીહોય તે છતાંએ, અપીલ મંજુર કરનારી કોરટ બીજીરીતે ન ફરમાવે તો, જે હુકમનામા ઉપર અપીલ થઈ હોય તે હુકમનામું બીન શરતે અમલમાં લાવવું.

પરંતુ, ફરિયાદમાં જેનો હક્કસંબંધ હોય તે પક્ષકાર કંઈ વિશેષ કારણ બતાવે અથવા બીજી રીતે કોરટને કંઈ કારણ જણાય ત્યારે, જો પોતાને યોગ્ય લાગે તો, નીચેપ્રમાણે કરવાને, એટલે—

(અ) કોઈ તકરારી જંગમ મિલકત અથવા તેનો કંઈ ભાગ અટકાવી રાખવાને અથવા

(બ) અપીલમાં મલીકામાઆઝમા ઈન કૌન્સિલ જે હુકમ કરે તે પ્રમાણે બરોબરરીતે વર્તવાસારૂ કોરટને યોગ્ય લાગે તેવા રેસ્પોન્ડન્ટની પાસેથી જામીન લઈને, જે હુકમનામાઉપર અપીલ થઈ હોય તે હુકમનામું અમલમાં લાવવાની રજા આપવાને, અથવા

(ક) જેના ઉપર અપીલ થઈ હોય તે હુકમનામા પ્રમાણે અથવા અપીલમાં મલીકામાઆઝમા ઈનકૌન્સિલ જે હુકમ કરે તે પ્રમાણે, બરોબર રીતે વર્તવાસારૂ કોરટને યોગ્ય લાગે તેવા અપેલેન્ટ પાસેથી જામીન

લેઈને, અપીલ થએલું હુકમનામું બજાવવું બંધ રાખવાને, અથવા

(ડ) કોરટની મદત માગનાર કોઈ પક્ષકાર ઉપર પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી શરતો ઠરાવવાને અથવા અપીલના વિષય સંબંધી બીજા હુકમો ફરમાવવાને, કોરટ મુખત્યાર છે.

જામીન પુરતો નથી એમ જણાય તો તે વધારવાનું.

૬૦૯. અપીલ ચાલુ હોય તેવામાં કોઈ પણ વખતે એમાંથી કોઈ પણ પક્ષકારે ઉપરપ્રમાણે આપેલા જામીન અપુરતા માલમ પડે તો, વિરૂદ્ધ પક્ષકારની અરજ ઉપરથી, જાસ્તી જામીન માગવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

કોરટ માગે તેવા જાસ્તી જામીન આપવામાં કસુર થાય ત્યારેઃ—જો મુળ જામીન અપેલન્ટે આપેલા હોય તો, અપેલન્ટે જાણે તે જામીન આપ્યો ન હોય એ રીતે રેસ્પોનડેનટની અરજ ઉપરથી અપીલ થએલું હુકમનામું બજાવવાનો હુકમ કાઢવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

અને જો મુળ જામીન રેસ્પોનડેનટ આપેલા હોય તો, હુકમનામાની બધી આગળની બજાવણી બની શકે તેટલી અટકાવવી. અને જે જામીન અપુરતો માલમ પડે તે આપતી વખતે પક્ષકારો પોત પોતે જે સ્થિતિમાં હતા તે સ્થિતિમાં તેમને લાવવા, અથવા અપીલના વિષયસંબંધી પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી રીતે ફરમાવવું.

મલીકા માયાઝમાં ઈનકૌન્સિલના હુકમ અમલમાં આણવાની રીત.

૬૧૦. મલીકા માઆઝમા ઇનકૌન્સિલનો કોઈ હુકમ અમલમાં લાવવાની અથવા બજાવવાની જેની ઇચ્છા હોય તેણે, જે કોરટની મારફત મલીકા માઆઝમાને અપીલ કરી હોય તે કોરટને અરજી આપીને દરખાસ્ત કરવી, અને તે અરજીની સાથે અપીલમાં જે હુકમનામું અથવા હુકમ કરેલો હોય અને જે અમલમાં લાવવાનો અથવા બજાવવાનો હોય તેની સહી સુધાંતની નકલ સામીલ કરવી.

તે કોરટે મલીકા માઆઝમાંનો હુકમ, જે પહેલા હુકમનામા ઉપર અપીલ થઈ હોય તે હુકમનામું કરનારી કોરટને મોકલવો, અથવા મલીકા માઆઝમા પોતાના તે હુકમમાં ફરમાવે તેવી બીજી કોરટને મોકલવો, અને (એમાંથી ગમે તે પક્ષકારની અરજ ઉપરથી) તે હુકમ બજાવવા અથવા અમલમાં લાવવાની જરૂર હોય તેવા હુકમો કરવા. અને જે કોરટને સદરહુ હુકમ ઉપર કહ્યા પ્રમાણે મોકલ્યો હોય તેણે, પોતે કરેલાં અસલ હુકમનામાં બજાવવામાં જે રીત અને નિયમો લાગુ પડે છે તે રીતે અને તે નિયમો પ્રમાણે તે હુકમ અમલમાં લાવવો. અથવા બજાવવો.

તે હુકમમાં બ્રિટીશ ચલણી નાણામાં આપવાને ઠરાવેલી કંઈ રકમ હીંદુસ્તાનમાં આપવાની હોય તો, વિલાયત સરકારની નાણાસંબંધી લેણ

દેણુ પતાવવાસારૂ મલીકા મઆઝમાની તીજોરીના લાર્ડસ કમીશરોના અનુમતથી હીંદુસ્તાનના સ્ટેટ સેક્રેટરી ઇનકોન્સિલે તે વખતે વટાવનો જે દર ઠરાવ્યો હોય તે પ્રમાણે તે આપવાની રકમની ગણત્રી કરવી.

ટીકા—૬૧૦ પ્રીવીકોંસીલનું હુકમનામું જે કોરટના ઠરાવ ઉપર અપીલ થઇ છે તે કોરટમાં બજાવવાની અરજી ન કરી હોય તો તે અરજી ઉપરથી ચાલેલું કામ રદ બાતલ છે. ૨૨. વી. રી. ૧૦૨ ૧૭ વી. રી.૨૯૨

જે કામમાં પ્રીવીકોંસીલમાં અપીલ થઇ છે તેનું હુકમનામું બજાવતાં પ્રીવીકોંસીલનું છાપેલો ફેસલાની નકલ હુકમનામા તરીકે કોરટ લઇ શકે નહી. ૨૦ વી. રી. ૪૪૪

પ્રીવીકોંસીલના ઠરાવમાં વ્યાજ આપવાનો ઠરાવ હોય પણ વ્યાજનો દર સ્પષ્ટ રીતે આપ્યો ન હોય તો હુકમનામાના બીજા ભાગ ઉપરથી અગર હુકમનામાની સાથે જે કાગળો વંચાય તે ઉપરથી તે દર નકી કરવો જોઇએ. ૧૮ વી. રી. ૧૦૩

પ્રીવીકોંસીલે જે હુકમનામું બહાલ કાર્યું હોય તે હુકમનામાની બજાવણી ડીસ્ટ્રીકટ કોરટમાં હુકમનામા વાળો મેળવી શકે તેટલા સારૂ પ્રીવીકોંસીલે જે હુકમ કર્યો હોય તેની સહીવાળી નકલ રજુ કરવી જોઇએ. ઇ. લો. રી. ૫ કલ. ૩૨૯.

અપીલમાં હાયકોરટે જે છેવટ હુકમનામું કર્યું હતું તેઉપર પ્રીવીકોંસીલમાં અપીલ થઇ. અને રેસ્પોન્ડન્ટના ખરચને સારૂ બ અને બીજા સખસો જામીન થયા. પ્રીવીકોંસીલે અપીલ રદ કરી અને રેસ્પોન્ડન્ટનું ખરચ આપવાનો હુકમ કર્યો. રેસ્પોન્ડન્ટે તે હુકમ બ અને બીજા સખસો ઉપર બજાવવાની અરજી કરી. તેમાં એમ ઠરેલું કે ૬૧૦ અને ૨૫૩ કલમો પ્રમાણે તે હુકમ જામીન ઉપર બજાવી શકાય. ઇ.લો.રી. ૨ અલા. ૬૦૪.

બજાવણી સંબંધી કરેલા હુકમોઉપરઅપીલો.

૬૧૧. મલીકા મઆઝમા ઇન કોંસિલનો હુકમ જે કોરટ અમલમાં લાવે અથવા બજાવે તે કોરટે તે અમલ અથવા બજાવણી સંબંધી કરેલા હુકમો ઉપર, તે કોરટ પોતાનાં હુકમનામાં અમલમાં લાવવા અથવા બજાવવાબાબત જે હુકમો કરે તેનાઉપર જે રીતે અપીલ ચાલે અને તેને જે નિયમો લાગુ પડે તેજ રીતે અને તેજ નિયમોપ્રમાણે, અપીલ ચાલશે.

નિયમ કરવાનો મુખત્યાર.

૬૧૨. નીચેની બાબતો રીતસર કરવાસારૂ આ આક્ટને અનુસરીને વખતે વખતે નિયમ કરવાને હે કોરટ મુખત્યાર છેઃ—

(અ) કલમ ૬૦૦ પ્રમાણે નોટીસો પોંચાડવા બાબત,

(બ) હે કોરટના તાબાની અપીલ લેવાની બાબતે હુકમવાળી કોરટે કલમ ૬૦૧ અને ૬૦૨ પ્રમાણે સર્ટિફીકેટ આપવા અથવા આપવાનું ના કેહેવા બાબત.

(ક) કલમ ૬૦૨, ૬૦૫, અને ૬૦૯ પ્રમાણે જે જામીન

આપવા જોઇએ તેના પ્રકાર અને રકમ બાબત,

(ડ) તે જામીનની પરીક્ષા કરવા બાબત,

(ઈ) દફતર ઉતારી લેવાનું ખરચ અટકળવાબાબત,

(ફ) તે ઉતારો તૈયાર કરવા બાબત, તપાસવાબાબત, અને તેનાઉપર સહી કરવાબાબત.

(ગ) તરજુમો ફરી તપાસવા તથા ખરા તરીકે સહી કરવાબાબત,

(હ) દફતરના ઉતારાની અનુક્રમણિકા તૈયાર કરવાવિષે તથા દફતરમાં ન હોય તેવા કાગળોની યાદી કરવાબાબત.

(આઈ) મલીકા માઆઝમા ઈન કૌન્સિલને કરવાની અપીલસંબંધી બ્રિટિશ ઇંડિયામાં થએલું ખરચ લેવાબાબત,

તથા આ બાબ અમલમાં લાવવાસંબંધી બીજી બધી બાબતો.

એ બધા નિયમો સ્થાનિક સરકારી ગેઝીટમાં પ્રસિદ્ધ કરવા, અને તે પ્રસિદ્ધ થાય ત્યારથી હૈ કોરટમાં તથા તેના તાબાની અપીલ લેવાની આખર હકુમતવાળી કોરટોમાં તે કાયદા પ્રમાણે બળવાન ગણાશે. નિયમ પ્રસિદ્ધ કરવા.

૬૧૩. મલીકા માઆઝમા ઈન કૌન્સિલમાં અપીલ કરવાવિષે કોઈ હૈ કોરટે પહેલાં જે નિયમો કરીને પ્રસિદ્ધ કર્યા હશે અને જે આ આકટ પાસ થતી વખતે અમલમાં હશે તે બધા નિયમો આ આકટની સાથે અનુસરતા હોય તેટલેસુધી આ આકટપ્રમાણે કરેલા છે તથા પ્રસિદ્ધ કર્યા છે એમ સમજવું. ચાલુ નિયમો કાયદાસર છે એમ ગણવું.

૬૧૪. કલમ ૫૯૫ તથા ૬૧૨માં "હૈ કોરટ" એમાં રંગુનના રિકાર્ડરનો પણ સમાવેશ થાય છે એમ સમજવું. પરંતુ તેથી તેની પોતાની કોરટશિવાય બીજી કોરટોને લાગુ પડે તેવા નિયમ કરવાનો તેને અખત્યાર મળતો નથી. રંગુનના રિકારડર.

૬૧૫. સને ૧૮૨૮ ના બંગાળાના રેગ્યુલેશન ૩ કલમ ૪ રકમ પાંચમાં જે નિયમો તથા મર્યાદાઓનો હવાલો આપેલો છે તેજ નિયમો તથા મર્યાદાઓ, બંગાળાની કોર્ટ વુલીયમની ન્યાયાધિકારી હૈ કોરટના ઠરાવઉપર આ આકટપ્રમાણે થએલી અપીલોને લાગુ પડેછે એમ ગણવું. સન ૧૮૨૮ના બંગાળાના ૩ જા કાયદાની ૪થી કલમની ૫ મી રકમનો અર્થ.

૬૧૬. આ બાબમાં કહેલી કોઈ વાતથી: — મલીકા માયાઝમાની મરજીમાં આવે તે પ્રમાણે કરવાનો અખત્યાર કાયમ રાખવો.

(અ) પ્રીવિકૌંસિલની જ્યુડિશિયલ કમિટીએ જે કંઈ નિયમો કર્યા હશે, અને મલીકા માઆઝમા ઇન કૌન્સિલમાં કરેલી અપીલો આપવાવિશે અથવા સદરહુ જ્યુડિશિયલ કમિટીમાં તેમનું કામ ચલાવવાવિશે જે તે વખતે જે નિયમો અમલમાં હશે તેને હરકત થાય છે એમ સમજવું નહીં, અથવા

તથા જ્યુડિશિયલ કમિટી આગળ કામ ચલાવવાના નિયમ કાયમ રાખવા.

(બ) મલીકામાઆઝમા ઇન કૌન્સિલમાં અપીલો આપવાવિશે, અથવા પ્રીવિ કૌન્સિલની જ્યુડિશિયલ કમિટીની રૂબરૂ તે અપીલો ચલાવવાવિશે, જે તે વખતની જ્યુડિશિયલ કમિટીએ જે કંઈ નિયમો કર્યા હશે તેમાં કંઈ કમી જાસ્ત થાય છે એમ સમજવું નહીં.

આ બાબની કંઈ વાત કંઈ ફોજદારી અથવા આડમીરલ્ટી, અથવા વાઈસ આડમીરલ્ટીની હકુમતની કંઈ બાબતને લાગુ પડતી નથી તેમજ પ્રાઈઝ કોરટના કંઈ હુકમો અથવા હુકમનામાંઉપર અપીલો થાય તેને લાગુ પડતી નથી.

ભાગ ૭ મો.

બાબ ૪૬ મો.

હૈ કોર્ટમાં હકીકત લખી મોકલવાવિશે તથા હૈ કોર્ટે તપાસણી કરવાવિશે.

શંકાની હકીકત હૈકોર્ટને મોકલવાનું.

૬૧૭. જે ફરિયાદમાં અથવા અપીલમાં હુકમનામું આખરનું થાય તે ફરિયાદની અથવા અપીલની સુનાવણી વખતે અથવા તે પહેલાં, અથવા તેવું કોઈ હુકમનામું બજાવતી વખતે, કાયદાસંબંધી અથવા કાયદાપ્રમાણે અમલ થતા રીવાજસંબંધી અથવા જે દસ્તાવેજ મુકદ્દમાને લાગુ હોય તે દસ્તાવેજના અર્થસંબંધી કંઇ તકરાર નિકળે, અને તેબાબત ફરિયાદની અથવા અપીલની ચોકશી કરનારી કોરટને અથવા હુકમનામું બજાવનારી કોરટને વાજબી શંકા ઉત્પન્ન થાય તો, પોતાની મેળે અથવા કોઈ પક્ષકારની અરજઉપરથી તે મુકદ્દમાની હકીકત તથા જે બાબત શંકા ઉત્પન્ન થઈ હોય તેબાબત લખી કાઢીને, તે બાબત ઉપરના પોતાના અભિપ્રાયસુધાંત હૈ કોરટનો ઠરાવ થવાસારુ તે મોકલવાને કોરટ મુખત્યાર છે.

હૈકોર્ટનો અ

૬૧૮. સદરહુપ્રમાણે હૈ કોરટને લખી મોકલ્યું હોય તે છતાંએ, મુ-

કદ્દમાનું કામ બંધ રાખવાને અથવા આગળ ચલાવવાને કોરટ મુખત્યાર છે. અને જે બાબત હૈકોરટને લખી મોકલી છે તે બાબત હૈકોરટનો અભિપ્રાય લખાઈ આવશે તે પ્રમાણે હુકમનામું અથવા હુકમ કરશે એવી શરતથી કોઈ હુકમનામું અથવા હુકમ કરવાને પણ કોરટ મુખત્યાર છે.

અભિપ્રાય આવે તે પ્રમાણે હુકમનામું કરે એવી શરતથી કોર્ટ હુકમનામું કરી શકે.

પરંતુ જે મુકદ્દમામાં સદરહુ પ્રમાણે લખી મોકલ્યુ હોય તેમાં,લખી મોકલેલી બાબત હૈકોરટના ફેસલાની નકલ આવે નહિ ત્યાંસુધી, બજાવવાનો હુકમ કાઢવો નહિ અથવા મિલકત વેચવી નહિ અથવા કોઈ શખસને કેદ કરવો નહિ.

૬૧૯. ઠરાવસારૂ મોકલેલા મુકદ્દમાના પક્ષકારો જાતે, અથવા તેમના પોતપોતાના પ્લીડરો કહે તે સાંભળીને હૈકોરટે સદરહુ પ્રમાણે પુછેલી વાતનો ઠરાવ કરવો. અને લખી મોકલનાર કોરટને પોતાના ફેસલાની એક નકલ રજીસ્ટારની સહીથી મોકલવી. અને તે કોરટે તે નકલ મળે એટલે હૈકોરટના ઠરાવને અનુસરીને તે કામનો નિકાલ કરવો.

હૈકોર્ટનો ફેસલો મોકલવો અને તે પ્રમાણે મુકદ્દમાનો નિકાલ કરવો.

૬૨૦. હૈકોરટના અભિપ્રાયસારૂ મુકદ્દમો મોકલવાને લીધે જો કંઈ ખરચ થાય તો તે મુકદ્દમાનું ખરચ ગણાશે.

હૈકોર્ટને હકીકત મોકલવામાં ખરચ થાય તે.

૬૨૧. આ બાબપ્રમાણે હૈકોરટને કોઈ મુકદ્દમો મોકલ્યો હોય તો, તે મુકદ્દમો દુરસ્ત કરવાસારૂ પાછો મોકલવાને હૈકોરટ મુખત્યાર છે, અને જે મુકદ્દમામાંથી હૈકોરટને લખી મોકલવાની બાબત નિકળી તે મુકદ્દમામાં લખી મોકલનારી કોરટે કંઈ હુકમનામું અથવા હુકમ કર્યો હોય તેમાં ફેરફાર કરવાને, તે રદ કરવાને અથવા રહિત કરવાને તથા પોતાને યોગ્ય લાગે તેવા હુકમ કરવાને હૈકોરટ મુખત્યાર છે.

લખી મોકલનારી કોર્ટના હુકમનામામાં ફેરફાર વગેરે કરવાનો અખત્યાર.

૬૨૨. જે કામમાં હૈકોરટને અપીલ ચાલતી નથી તેવા કોઈ કામમાં, ફેસલો કરનારી કોરટે પોતાને કાયદા પ્રમાણે જે હકુમત મળી નથી તે વાપરી છે, અથવા કાયદા પ્રમાણે જે હકુમત મળી હોય તે વાપરવાને કસુર કરી છે અથવા પોતાની હકુમત વાપરવામાં ગેરકાયદે કે ભારે ગેરશિરસ્તે કામ ચલાવ્યુ છે, એમ જણાય, તો તેવા કોઈ કામના કાગળો મંગાવવાને તથા તે કામમાં પોતાને યોગ્ય લાગે તેવો હુકમ કરવાને હૈકોરટ મુખત્યાર છે.

હૈકોર્ટમાં અપીલ ચાલી શકે નહી એવા મુકદ્દમાના કાગળ મગાવવાનો અખત્યાર.

ટીકા—૬૨૨. હાયકોરટના તાબાની કોરટે પોતાની હકુમત ઉપર કામ કર્યું હોય અગર પોતાની હકુમત વાપરી નહોય તે કામમાં હાયકોરટ પોતાની દેખરેખની સત્તા વાપરી શકેછે. ૭ વી. રી. ૫૧૯. ૧૮ વી. રી. ૨૮૯ તેમજ જ્યારે ફેસલામાં મોટી ચુક થઈ હોય અને દાદ મેળવવાનો અરજદારનો હક છે. એમ સાફ માલમ પડે તો હાયકોરટ આ અખત્યાર વાપરે છે. ૧૫ વી. રી. ૩૪૫. જે પક્ષકાર હાયકોરટ પાસે દાદ માગતો હોય તેણે એમ

બતાવી આપવું જોઇએ કે તેની પોતાની વરતણુક એવી ન હોતી કે તે એવી સ્થીતીમાં આવી પડ્યો. તેથી જો એક સખ્સ પોતાની સામેના દાવામાં બોલ્યા વગર ગેરકાયદે કામ ચાલવા દેછે અને તેની મીલકત જપ્ત કરી વેચવામાં આવે તો તેણે રીતમુજબ દાવો લાવવો જોઇએ. તે હાયકોરટમાં જઈ શકતો નથી. ૧૪ બ. લો. રી. ૩૩૦.

દીવાની કોરટ આગળ જે ગુન્હો કરવામાં આવ્યો હોય તેને વાસ્તે કામ ચલાવવાની ફોજદારી કાયદા પ્રમાણે પરવાનગી આપવી કે નહીં તે કોરટની મરજી ઉપર છે. તે બાબતમાં હાયકોરટ વચે પડી શકતી નથી. ઇ. લો. રી. ૩ અલા. ૬૦૮.

સ્પેસીફીકરીલીફ આકટની કલમ ૯થી દીવાની કાયદાની ૧૦૫મી કલમ પ્રમાણે ફરી સુણાવણી કરવાને મનાઈ નથી. ફરી તજવીજ અને ફરી સુણાવણીમાં ઘણો ફરક છે. દાવાના પક્ષકારની અરજ વગર હાયકોરટ વચે પડી શકે છે. ઇ. લો. રી. ૪ મદ્રાસ. ૨૧૭.

હુકમનામાની બજાવણીમાં સ્થાવર મીલકતનું વેચાણ રદ કરવાનો દીવાની કોરટે હુકમ કર્યો હતો તે હુકમ રદ કરાવાની હરાજીમાંથી ખરીદ કરનારે હાયકોરટને અરજ કરી. પણ આ અરજી સતર મહીના પછી કરવામાં આવી હતી તેથી હાયકોરટે વચે પડવાની ના કહી. ઇ. લો. રી. ૪ અલા. ૧૫૪.

જેનું હીત હોય તે સખ્સની અરજી ઉપરથીજ હાયકોરટ ૬૨૨મી કલમ પ્રમાણે વચે પડી શકે છે. સબાર્ડિનેટ જડજે અપીલમાં મુનસફે કરેલા હુકમ રદ કર્યા તે હકુમત વગર કર્યા હતા તેમ ડીસ્ત્રીકટ જડજને જણાવ્યું અને મુનસફના મનને મળી ડીસ્ત્રીકટ જડજે હાયકોરટને લખ્યું. તેમાં એમ ઠર્યું કે હાયકોરટને વચે પડવાની સત્તા નથી. ઇ.લો.રી. ૭ કલ.૧૯૧.

લવાદના ફેસલો નોંધવાની કોરટ ના પાડે તો તે હુકમ છે અને હુકમનામું નથી તેથી તે ઉપર અપીલ થઈ શકે નહીં. પણ ૬૨૨ મી કલમ પ્રમાણે હાયકોરટ વચે પડી શકે છે. ઇત્યાદી. ઇ. લો. રી. ૩ મદ્રાસ ૬૮.

વળી આ બાબતમાં ઇ. લો. રી. ૨ મદ્રાસ ૨૬૪ ઇ. લો. રી. ૭૨ કલકત્તા ૩૩૦ અને ઇ. લો. રી. ૫ કલ. ૮૩૮ જુઓ.

ભાગ ૮ મો.

બાબ ૪૭ મો.

ફેસલાની ફરી તપાસવિશે.

ફેસલાની ફરી તપાસનીઅરજ.

૬૨૩. કોઈ શખ્સની નજરમાં એમ આવે કેઃ—

(અ) જે હુકમનામા અથવા હુકમ ઉપર અપીલ કરવાની આ આકટમાં છુટ આપી હોય, પણ તેવી અપીલ

ન કરી હોય તે હુકમ અથવા હુકમનામાથી;

(ઘ) જેના ઉપર અપીલ કરવાને આ આકટમાં છુટ ન આપી હોય તેવા હુકમનામા અથવા હુકમથી;

(ક) સ્માલકાજ કોરટે અભિપ્રાયસારૂ મોકલ્યા ઉપરથી કરેલા ફેસલાથી;

મને બરોબર ઇનસાફ મળ્યો નથી.

તથા હુકમનામું કે હુકમ કરતી વખતે યોગ્ય ઉદ્યોગ કર્યા છતાંએ મારા જાણવામાં ન હોતો તે, અથવા મારાથી હાજર ન થઈ શકે તે નવો અને અગત્યનો પુરાવો અથવા મજકુર જડી આવ્યો છે તે કારણથી, અથવા કાગળો જોતાંજ કંઈ ભુલ કે ચુક ઉઘાડી મળી આવેછે એ કારણથી, અથવા બીજા કોઈ પુરતા કારણથી પોતાના ઉપર હુકમનામું કે હુકમ થએલો હોય તેની ફરી તપાસ કરવાની જેની ઇચ્છાહોયતે,–

હુકમનામું અથવા હુકમ કરનારી કોરટને અથવા તે કોરટનું કામ જો કોઈ બીજી કોરટને સોંપ્યું હોય તો તે કોરટને ફેસલાની ફરી તપાસને વાસ્તે અરજ કરવાને મુખત્યાર છે.

કોઇએક પક્ષકારે હુકમનામા ઉપર કરેલી અપીલ ચાલુ હોય તે છતાંએ, તે હુકમનામા ઉપર અપીલ કરી ન હોય તેવો બીજો કોઇ પક્ષકાર ફેસલાની ફરી તપાસસારૂ અરજ કરવાને મુખત્યાર છે. પરંતુ તે અપીલનાં કારણ અપીલ કરનારને તથા ફરી તપાસની અરજ કરનારને સામાન્ય હોય, અથવા ફરી તપાસની અરજ કરનાર રેસ્પોન્ડેન્ટ હોય અને જે મજકુરને લીધે તે ફરી તપાસની અરજ કરે છે તે અપીલ કોરટને તે બતાવીશકે એમ હોય, તો તે પ્રમાણે ફરી તપાસની અરજ ન થઇશકે.

ટીકા—૬૨૩. ઉપલી કલમ પ્રમાણે થયેલા હુકમની ફરી તપાસ ૬૨૩મી કલમ પ્રમાણે થઈ શકે છે. ઇ. લો. રી. ૩ કલ. ૩૯૦.

હાયકોરટે એક મુદ્દાની તજવીજ કરી નીરણય કર્યો અને તેઉપર રીત મુજબ ઠરાવ લખ્યો નહી. આ ભુલ એવી નથી કે હાયકોરટના ફેસલાની ફરી તપાસ આપવી જોઇએ. ઇ. લો. રી. ૨ મદ્રાસ ૫૮.

લવાદનો ફેસલો રજુ કરવાની મુદત વધારવાની અરજી અને તેઉપરના હુકમો લખી હોવા જોઇએ અને તે દફતરે રાખવાં જોઇએ. હરકત લેવાની જે મુદત ઠરાવવામાં આવી હોય તે ટુંકી કરવાથી કોઈ પક્ષકારને હરકત આવી હોયતો તેઉપર અપીલ નથી પણ તેની ફરી તપાસ અસલ કોરટે કરવી જોઇએ. ઇ. લો. રી. ૩ મદ્રાસ ૫૯.

૬૨૪. ઉપર કહ્યા પ્રમાણે નવો તથા અગત્યનો મજકુર કે પુરાવો જડ્યાના સબબશિવાય, અથવા હુકમનામું જોતાંજ કંઈ હસ્તદોષની દેખાઇતી ભુલ જણાવાના સબબશિવાય બીજા કોઈ સબબથી, જો હેકો- ફરી તપાસની અરજ કોને કરી શકાય.

રટનો ફેસલો ન હોય તો, જે જડજે ફેસલો આપ્યો હોય તે વગર બીજા કોઈ જડજની પાસે તે ફરી તપાસ કરવાની અરજ ચાલશે નહિ.

ટીકા—૬૨૪. સને ૧૮૬૫ના ૧૧મા આકટની ૨૧મી કલમ દીવાની કાયદાથી રદ થઈ નથી. તેથી પોતાની આગળના અધિકારીએ જે કામ ચલાવ્યું હોય તે ફરી તપાસમાં લેવાનો હુકમ કરવાને મુફસીલ સ્માલકાજ કોરટના જડજને અધિકાર છે. પણ તેપ્રમાણે કરવામાં ૬૨૪ મી કલમ ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ. ઇ. લો. રી. ૬ કલ. ૨૩૬.

ફરી તપાસની અરજનોનમુનો.

૬૨૫. અપીલ તૈયાર કરવાના નમુનાવિશે પાછળ કહેલા નિયમો પ્રસંગ પ્રમાણે જરૂર હોય તે ફેરફાર કરીને, ફરી તપાસના અરજોને લાગુ પડશે.

ટીકા—૬૨૫. ફરી તપાસની અરજીની મુદત ૯૦ દીવસની છે. હાય કોરટને ફરી તપાસની અરજી કરવાની મુદત ૨૦ દીવસની છે.

કોરટની સ્પષ્ટ રજા શીવાય ફરી તપાસની અરજી મુદત ગયા પછી દાખલ કરવી નહીં. ૩ વી. રી. ૧૧૩. ઢીલ થવાનું સારૂં કારણ બતાવ્યા શીવાય મુદત ગયા પછી ફરી તપાસની અરજી દાખલ કરવામાં આવી હોય તો ફરી તપાસની અરજી દાખલ કર્યા પછીનું બધું ચાલેલુ કામ રદ છે. ૭ મુ. પ્રી. ક. ૨૮૩.

હુકમમાં ફરી તપાસની અરજી મંજુર કરવાનાં કારણ આપવાં જોઇયે. નહીં તો તે હુકમ અને તેપછી ચાલેલું કામ રદ કરવામાં આવશે. ૮ વી. રી. ૧૮૪. ૧૧ વી. રી. ૧૯૭.

દાવો ચુક્યા પછી કાયદાનો અર્થ બીજી રીતે કરવામાં આવ્યો છે તે મુદત ગયા પછી ફરી તપાસની અરજી દાખલ કરવાનું કારણ નથી. ૭ મુ. હા. અપીલ્સ ૩૦૯. ૯ વી. રી. ૧૮૧. ૬ મુ. હા. રી. ૧૪૬. વળી ૧૦ મુ. હા. અપીલ્સ ૧૮૩ જુઓ.

નાદાર. તરીકે દાવો કરવાની પરવાનગી ન આપવાના હુકમની ૬૨૩ કલમ પ્રમાણે ફરી તપાસ થઈ શકે છે. ૪૧૩મી કલમથી આમ કરવાને બાધ આવતો નથી. અરજદારે અરજી સાથે જેના ઉપર ફરી તપાસ આપી છે તે હુકમ રજુ કરવો જોઈએ. ઇ. લો. રી. ૪ મુ. ૪૧૪.

અરજ ક્યારે નામંજુર કરવી.

૬૨૬. ફરી તપાસ કરવાનું પુરતું કારણ નથી એમ કોરટની નજરમાં આવે તો કોરટે તે અરજ નામંજુર કરવી.

અરજ ક્યારે મંજુર કરવી.

જો કોરટના અભિપ્રાયમાં એમ આવે કે ફરી તપાસની અરજ મંજુર કરવી જોઇએ, તો કોરટે તે મંજુર કરવી. અને જડજે તે અભિપ્રાયનાં પોતાનાં કારણ પોતાને હાથે દફતરમાં લખવાં.

વિશેષ ઠરાવ.

પરંતુઃ—

(અ) જે હુકમનામાની ફરી તપાસસારૂ અરજ થઈ હોય તે હુકમનામાની મજબુતીમાં સામા પક્ષકારને જે કહેવાનું હોય તે હાજર થઇને કહેવાસારૂ તે સામા પ-

ક્ષકારને પ્રથમ નોટીસ આપ્યાવગર તે અરજ મંજુર કરવી નહિ, તથા

(ખ) હુકમનામું અથવા હુકમ કરતી વખતે મારા જાણવામાં નહોતો અથવા હું આપી શકું તેમ નહોતું તેવો નવો પુરાવો અથવા મજકુર જડી આવ્યો છે એવા સબબ લગાડીને ફરી તપાસની અરજ કરી હોય તો, તે સબબની ખરેખરી શાબીતીવગર તે અરજ મંજુર કરવી નહિ.

ટીકા—૬૨૬. (આ કલમ મુજબ જે નવી હકીકત અગર પુરાવાના સબબથી ફરી તપાસની અરજી આપવાનું ધારેછે તે નવી હકીકત અગર પુરાવ અરજદારના જાણવામાં હતો નહી અગર રજુ થઈ શકે એમ હતું નહીં એવું અરજદારનું જે કહેવું હોય તેનો બરોબર પાકો પુરાવો ન હોય તો અરજી મંજુર કરવી નહી.

જો કોઈ કોરટે ફરી તપાસવાનો હુકમ આપ્યો હોયતો એ તપાસવાનો હુકમ નહી આપવો તથા મુકદમો ફરી તપાસવો નહી જોઇએ એવું કહેવાને કોઈ કોરટને અધિકાર નથી. તે હુકમ છેલો સમજવો પણ જો કોરટ ફરી તપાસવાનો હુકમ આપી તે મુકરદમો ફરી તપાસ્યો હોય, તો તેના ચુકાદા ઉપર અપીલ ચાલશે. ૬ વી. રી. ૩૦૧. ૧ મ. હા. કો. ૧૧૪ જો નીચલી કોરટે ફરી તપાસવાનો અથવા નહી તપાસવાનો હુકમ આપ્યો હોય તો તે આ કલમ પ્રમાણે છેલો સમજવો, અને તેના ઉપર અપીલ ચાલશે નહી ૫ વી. રી.૮૯,૯૦. ૨ બેંગાલ. લા. રીપોર્ટ એ. સી. ૧૮૧ તથા તેજ મુકરદમો; ૧૧ વી.રી. ૫૬, ૭વી.રી. ૭૯, ૯વી. રી. ૧૨૫. નસરૂદીન ખાન વિ. હરેનારાયણ ચોધરીના કામમાં કલકતાની કોરટે ઠરાવ કરેલોછે કે રીવ્યું બાબત બીજી અરજી આટલાં કારણ હોય તો લેવાય. (૧) અરજદારની કસુરથી રીવ્યું અરજી કહાડી નાખી હોય તો. (૨) અથવા દાખલ થયેથી ફરિ સુનાવણીમાં ફેસલનામુ ફેરવવામાં આવ્યુ હોય. (૩) અથવા દાખલ થઇને ફેસલનામું ફેરવવામાં આવ્યું નથી. (૪) નામંજુર કરી હોય તો ૫ વી. રી. પૃ.૯૩ હાઇકોરટે પોતાનો ઠરાવ રીવ્યું કરવાની અરજી નામંજુર કરી હોય, તો તે હુકમ ઉપર પ્રીવીકૌન્સીલમાં અપીલ ચાલતી નથી ૬વી. રી. પરચુરણ પૃ. ૧૦૨ જ્યારે કોરટ રીવ્યું આપે ત્યારે બીજી કોઈ કોરટમાં તે નહી સાંભળવો. એ બાબતનો વાંધો કહાડવાનો અખત્યાર નથી પણ જ્યારે ફરિ સુનાવણી થઈ નિકાલ થાય ત્યારે અપીલના નિયમ લાગુ પડેછે. ૧મ. હા. કો. રી.પૃ. ૧૬૪.)

સ્માલકાજ કોરટનો જડજ ફરી તપાસની અરજી મંજુર કરી શકે છે. ઇ. લો. રી. ૫ કલ. ૬૯૯.

ઇ. લો. રી. ૩ અલા. ૩૧૬ જુઓ.

૬૨૭. જે હુકમનામાની અથવા હુકમની ફરી તપાસ કરવાની અરજ કરી હોય, તે હુકમનામું અથવા હુકમ કરનાર જડજ, અથવા

જે કોર્ટમાં એ અથવાવધારે જ

ડજો હોય તે કોર્ટમાં ફરી તપાસની અરજ.

જડજો, અથવા તેમાંનો કોઈ જડજ ફરી તપાસની અરજ કોરટમાં આપતી વખતે કોરટમાં કામ ઉપર હોય, અને-તે અરજ આપ્યા પછીના લાગલાગ છ માસની મુદત સુધીમાં, ગેરહાજરી અથવા બીજા કારણથી, અરજીમાં બતાવેલા હુકમનામા અથવા હુકમ ઉપર વિચાર કરવાને તેને અથવા તેમને અડચણ ન હોય તો,-તે જડજે અથવા જડજોએ અથવા તેમાંના કોઈ એકે તે અરજ સાંભળવી, અને કોરટના બીજા કોઈ જડજે અથવા જડજોએ તે સાંભળવી નહિ.

અરજ ક્યારે નામંજુર કરવી.

૬૨૮. એક કરતાં વધારે જડજો ફરી તપાસની અરજ સાંભળે અને કોરટના મત સરખા પડે તો તે અરજ નામંજુર કરવી.

જો એક તરફ વધારે મત પડે તો વધારે મત પ્રમાણે ઠરાવ કરવો.

ના મંજુરીનો હુકમ આખરનો મંજુરીમાં લેવાની હરકતો.

૬૨૯. ફરી તપાસની અરજ નામંજુર કરવાનો કોરટનો હુકમ આખરનો ગણાશે, પરંતુ તે અરજ મંજુર કરવામાં આવે ત્યારે તે મંજુરીમાં નીચેના કારણોથી હરકત લેઈ શકાશે. તે એ કે:—

(અ) તે અરજ કલમ૬૨૪ના ઠરાવથી ઉલટી છે એમ કહીને,

(બ) તે કલમ ૬૨૬ના ઠરાવથી ઉલટી છે એમ કહીને, અથવા

(ક) ફરી તપાસની અરજ કરવાને વાસ્તે ઠરાવેલી મુદત વીતી ગયા પછી અને પુરતા કારણ વગર તે કરી છે.

એ અરજ મંજુર કરવાના હુકમ ઉપર એકદમ અપીલ કરીને સદરહુ હરકત લેઈ શકાય, અથવા તે ફરિયાદમાં થએલા આખરના હુકમનામા કે હુકમ ઉપર કરેલી કોઈ અપીલમાં તે લેઈ શકાય.

અરજદારે હાજર થવામાં કસુર કરવાને લીધે અરજ નામંજુર કરી હોય ત્યારે, નામંજુર કરેલી અરજ પાછી ફાઇલ ઉપર લેવાનો હુકમ કરાવવાસારૂ અરજ કરવાને તે અરજદાર મુખત્યાર છે, અને તે અરજ સુનાવણીને વાસ્તે નિકળી તે વખતે કોઈ પુરતા કારણને લીધે હાજર થઈ શકાયું નહિ એમ કોરટની ખાત્રી લાયક શાબિત થાય તો-ખરચ અને બીજી બાબતને વાસ્તે પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી શરતો કરીને તે અરજી પાછી ફાઇલ ઉપર લેવાનો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. એ હુકમ કરવામાં આવે તો તે અરજની સુનાવણીનો એક દિવસ નીમવો.

આ બીજી અરજની લેખી નોટીસ ફરી તપાસની અરજ કરનારે સામા પક્ષકારને પોંચાડ્યા વગર આ કલમ પ્રમાણે કોઈ હુકમ કરવો નહિ.

ફરી તપાસ ઉપરથી કરેલા હુકમની અથવા ફરી તપાસની અરજ ઉપરથી કરેલા કોઈ હુકમની ફરી તપાસ કરવાની અરજ આવશે નહિ.

૬૩૦. ફરી તપાસની અરજ મંજુર કરવામાં આવે એટલે તે બાબતની ટીપ રજીસ્ટરમાં લખવી. અને પછી મુકદ્દમાની લાગલીજ ફરી ચોકશી કરવાને અથવા ફરી ચોકશી કરવાવિશે પોતાને યોગ્ય લાગે તેવો હુકમ કરવાને કોરટ મુખત્યાર છે. મંજુરથએલી અરજ નોંધવી અને ફરી સાંભળવાનો હુકમ કરવો.

ભાગ ૯ મો.

બાબ ૪૮ મો.

સનદી હૈકોર્ટોવિશે વિશેષ નિયમ.

૬૩૧. વિકટોરીઆ રાણીની કારકીર્દિના ૨૪મા તથા ૨૫મા વરસમાં પાસ થએલો ચાપ્ટર ૧૦૪ (હિંદુસ્તાનમાં ન્યાયાધિકારી હૈકોર્ટો સ્થાપવાનો આક્ટ) છે તે પ્રમાણે જે હૈકોર્ટો સ્થપાઈ હોય અને જે હવે પછી સ્થપાય તેનેજ માત્ર આ બાબ લાગુ પડેછે. આ બાબ ફક્ત અમુક હૈકોર્ટોનેજ લાગુ પડે છે.

૬૩૨. આ બાબમાં ઠરાવ્યું છે તે શિવાયના આ કાયદાના ઠરાવો સદરહુ હૈકોર્ટોને લાગુ પડેછે. આ કાયદો હૈકોર્ટોને લાગુ પડે છે.

૬૩૩. હૈકોર્ટ પોતે નિયમ કરીને વખતે વખતે ફરમાવે તે પ્રમાણે તે હૈકોર્ટે પુરાવો સેવો તથા ફેસલા અને હુકમો દફતરમાં લખવા. હૈકોર્ટ પોતાના નિયમ પ્રમાણે ફેસલાલખવા.

૬૩૪. કોઈ ફરિયાદમાં હૈકોર્ટે પોતાની સાધારણ અવલ દિવાની હકુમત ચલાવીને કરેલું હુકમનામું, ફરિયાદમાં થએલા ખરચની આકારણી કરીને આંકડો નક્કી કર્યા પહેલાં, બજાવવું જરૂર છે એમ હૈકોર્ટની નજરમાં આવે તો, ખરચ શિવાયનું બાકીનું હુકમનામું લાગલુંજ બજાવવાનો હુકમ કરવાને કોર્ટ મુખત્યાર છે; ખરચ નક્કી થયા પહેલાં હુકમનામું બજાવવું અને ખરચનેવાસ્તે પછીથી બજાવવું એવો હુકમ કરવાનો અખત્યાર.

અને ખરચ પુરતું હુકમનામું, ખરચનો આંકડો આકાર કરીને નક્કી થતાંજ બજાવવાનો હુકમ કરવાને કોર્ટ મુખત્યાર છે.

૬૩૫. હૈકોર્ટે પોતાની સનદથી મળેલો અધિકાર ચલાવીને જે શખસને, પોતાની સાધારણ અવલ દિવાની હકુમત ચલાવતી વખતે બીજા શખસની વતી કોરટને ભાષણ કરવાનો અથવા સાક્ષી તપાસવાનો અખત્યાર આપ્યો હોય, તે શિવાયના કોઈ શખસને બીજા શખસની વતી કોરટને ભાષણ કરવાનો અથવા સાક્ષી તપાસવાનો અખત્યાર મળેછે એમ અથવા આડવોકેટ, વકીલ અને આટર્નીવિશે નિયમ કરવાની અખત્યારવગર આટર્નીએ કોર્ટને ભાષણ કરવું નહી.

હૈકોરટને જે સત્તા છે તે સત્તામાં ઓછું વતું થાયછે એમઃ આ કાયદામાં કહેલી કોઈ વાતથી સમજવું નહીં.

હૈકોર્ટની પ્રોસેસ કોણ બજાવી શકે.

૬૩૬. પોતાની સાધારણ અથવા અસાધારણ અવલ દિવાની હકુમત ચલાવતાં, અને લગ્નસંબંધી, મૃત્યુપત્રસંબંધી અને મૃત્યુપત્ર ન કરનારા મૈયતસંબંધી હકુમત ચલાવતાં, હૈકોરટે કાઢેલી, કલમ ૬૪ પ્રમાણે પ્રતિવાદીઓ ઉપરના સમન, બજાવણીનાં વારંટ (રીટ) અને કલમ ૫૫૩ પ્રમાણેની નોટીસો શિવાયની દસ્તાવેજ હાજર કરવાની નોટીસો, સાક્ષી સમન અને બીજી હરેક ન્યાયના કામની પ્રોસેસ પોંચાડવાની તે, ફરિયાદનો અટર્ની અથવા તેણે રાખેલા સખસો અથવા હૈકોરટ કંઈ નિયમ કે હુકમ કરીને વખતે વખતે ફરમાવે તેવા બીજા સખસો પોંચાડવાને મુખત્યાર છે.

ઈનસાફ વગરનાં કામ રજીસ્ટ્રાર કરે.

૬૩૭. ઇનસાફ વગરનું અથવા ઇનસાફના જેવું જણાતું હોય તેવું જે કામ જડજે કરવું જોઇએ એમ આ કાયદામાં કહ્યું હોય તે, તથા કલમ ૩૯૪ પ્રમાણે હિસાબ તપાસવાસારૂ તથા હિસાબ નક્કી કરવાસારૂ નીમેલા કમિશરે કરવાનું હોય, તે કામ કરવાનો અખત્યાર હૈકોરટના રજિસ્ટારને, અથવા તે કામ કરવાને કોરટના જે બીજા અમલદારને હૈકોરટ ફરમાવે તે અમલદારને છે.

આ કલમના અર્થપ્રમાણે ઇનસાફ વગરનાં કામ અને ઇનસાફના કામ જેવાં જણાતાં હોય તેવાં કામ ક્યાં તે વખતે વખતે નિયમ કરીને ઠરાવવાનો અખત્યાર હૈકોરટને છે.

અવલ દિવાની હકુમતમાં હૈકોર્ટને જે કલમો લાગુ પડતી નથી તે.

૬૩૮. હૈકોરટને પોતાની સાધારણ અથવા અસાધારણ અવલ દિવાની હકુમત ચલાવતાં આ કાયદાની નીચેની કલમો લાગુ પડશે નહીં. તે એ કે—કલમ ૧૬, ૧૭ તથા ૧૯ કલમ ૫૪ ની રકમ (અ) તથા (બ), કલમ ૫૭, ૧૧૯, ૧૬૦, ૧૮૨થી ૧૮૫ (બંને સુધાંત), ૧૮૭, ૧૮૯, ૧૯૦, ૧૯૧, ૧૯૨, (શાહેદી લેવાની રીતવિશે કહેલું છે તેટલા પુરતી), ૧૯૮થી ૨૦૬ (બંને સુધાંત), અને ટીપણ કરવાસંબંધી જેટલું કહેલું છે તેટલા પુરતી કલમ ૪૦૯.

અને પોતાની અપીલ હકુમત ચલાવતાં કલમ ૫૭૯ હૈકોર્ટને લાગુ પડશે નહીં.

નાદાર દેવાદારો વિશેની હકુમત ચલાવવામાં હૈકોર્ટને આ કાયદો લાગુ નથી.

નાદાર દેવાદારોની કોરટ તરીકે હકુમત ચલાવતાં કોઈપણ હૈકોરટના જડજને આ કાયદાની કંઈ વાત લાગનાર નહી અથવા લાગુ પડનાર નહીં.

૬૩૯. હૈકોરટના કોઈ પણ કામ બદલ વખતે વખતે નમુના ઠરાવવાને તથા હૈકોરટના અમલદારોએ બુકો, નોંધ, હિસાબ કેમ રાખવા એ વિશે નિયમ કરવાને હૈકોરટ મુખત્યાર છે. નમુના ઘડવાનો અખત્યાર.

भाग १० मो.

બાબ ૪૯ મો.

પરચુરણ.

૬૪૦. દેશના રીવાજ અને રીતભાત પ્રમાણે જે સ્ત્રીઓને લોકોમાં હાજર થવાની જરૂર પાડવી ન જોઇએ, તેઓને કોરટમાં જાતે હાજર થવાની માફી કરી છે. અમુકસ્ત્રીઓને જાતે હાજર થવાને માફી કરી છે.

પરંતુ દિવાની પ્રોસેસ બજાવવામાં તેવી સ્ત્રીઓને પકડવાની માફી કરીછે એમ આ ઠેકાણે કહેલી કોઈ વાતથી સમજવું નહિ.

ટીકા—૬૪૦ (૧બેંગાલ.લા.રી.પૃ.૩૧) મહારાણી ઓફ બરદવાન વિ.સ. મ. બારોડાસુંદરીદેવીના કામમાં હાઇકોરટે જે ફેસલોકરેલોછે તે ફેસલાઉપરથી રચવામાં આવ્યો છે. બધી ઓરતોને આ કલમ ઉપરથી પકડવાની તથા કોર્ટમાં હાજર કરવાની કંઈ પણ અડચણ નથી. ૯વી. રી. ૨૮૪ પરધાનની છોકરી અથવા બૈરી અથવા જે પડદાવાળી સ્ત્રીઓછે જેને કોરટમાં હાજર થવાની મનાઇછે તો પણ તેના ઉપર હુકમનામુ બજાવવા સારૂ પકડવાને કંઈ પણ હરકત નથી. ૧બેંગાલ લા. રીપોર્ટ ફ. બ. પાનુ ૩૧. મુંબાઈ હાઇકોરટની અસલ બાજુમાં એવું કરાવ્યુંછે કે પારસીના બઈરાંને કોરટમાં શાહેદી આપવાને હાજર થવાને કંઈ હરકત નથી.)

પડદાનસીન સ્ત્રી જે ઘરના જનાનામાં રેહેતી હોય ત્યાંથી પકડવાને કોરટનો ખાસ હુકમ પકડનાર અધિકારીને આપવાની જરૂર નથી. ૪. લા. રી. ૭ કલ. ૧૯.

૬૪૧. કોઈ શખસનો દરજો એવો હોય કે તેને કોરટમાં હાજર થવાની માફી કરવી જોઈએ એમ સ્થાનિક સરકારની નજરમાં આવે તો, સરકારીગેઝીટમાં જાહેરખબર આપીને તે શખસને કોરટમાં જાતે હાજર થવાની માફી કરવાને સ્થાનિક સરકાર મુખત્યાર છે. અને તેવીજ રીતે જાહેરખબર આપીને તે હક્ક લેઈ લેવાને પણ મુખત્યારછે. સ્થાનિક સરકાર અમુક શખસોને જાતે હાજર રહેવાની માફી કરે.

આ પ્રમાણે માફી મળેલા શખસોનાં નામ અને તેમને રહેવાનાં ઠેકાણાં વખતે વખતે સ્થાનિક સરકારે હૈકોરટને મોકલવાં; અને તેવા શખસોની એક યાદ તે કોરટમાં રાખવી, તથા હૈકોરટના તાબાની પ્રત્યેક કોરટની હકુમતની સ્થાનિક હદમાં તેવા જે શખસો રહેતા હોય તેમની યાદી તે તાબાની કોરટમાં રાખવી. માફી મળેલી હોય તે શખસોના નામની યાદી કોર્ટમાં રાખવી.

મને હાજર ર હેવાની માફી છે એમ કહેવાથી ક મિશન કાડવાનું જે ખરચ થા યં તે.

આ પ્રમાણે માફી મળેલો કોઈ શખ્સ, મને કોરટમાં હાજર થવાની માફી મળી છે એમ કહે, અને તેટલા માટે કમીશનથી તેની શાહેદી લેવાની જરૂર પડે તો, તે કમીશનનું ખરચ તેણે આપવું. પણ તેની શાહેદી લ્યો એમ કહેનાર તે ખરચ ભરે તો તેમ ન કરવું.

દિવાની પ્રોસેસથી જે શખ્સને પકડવાના બાતલ કર્યા છે તે.

૬૪૨. જડજ, માજીસ્ત્રેટ, અથવા ન્યાયના કામબાબતનો બીજો કોઈ અમલદાર પોતાની કોરટમાં જતો હોય ત્યારે, અથવા કોરટમાં કામ ચલાવતો હોય ત્યારે, અથવા કોરટમાંથી પાછો આવતો હોય ત્યારે, તેને દિવાની પ્રોસેસથી પકડી શકાય નહિ.

અને ૨૫૬ મી તથા ૬૪૩ મી કલમમાં જે ઠરાવ કર્યા છે તે શિવાય, કોઈ ઇનસાફદારની રૂબરૂ કોઈ વિષય ચાલુ હોય, અને તે વિષયમાં તે ઇનસાફદારની હકુમત હોય અથવા પોતાને હકુમત છે એમ તે શુદ્ધ બુદ્ધિથી માનતો હોય ત્યારે, તે વિષયના પક્ષકારોને, તેઓના પ્લીડરોને મુખત્યારોને, રેવન્યુ એજંટોને, કબુલ કરેલા મુખત્યારોને અને સમનમાં કહ્યા પ્રમાણે વરતનારા તેઓના સાહેદોને તે વિષયના કામસારૂ તે ઇનસાફસ્થળમાં જતાં, અથવા ઇનસાફસ્થળમાં હાજર રહ્યા હોય તે વખતે, અને ત્યાંથી પાછા આવતાં દિવાની પ્રોસેસથી પકડવાનું બાતલ કર્યું છે.

ટીકા—૬૪૨. હાયકોરટે લવાદને કામ સોંપેલું તે લવાદ પાસે હાજર હતો તે વખતે સ્માલકાજ કોરટના હુકમનામાની બજાવણીમાં હાયકોરટમાં ચાલતા દાવાના પ્રતિવાદીને પકડવામાં આવ્યો તેમાં એમ ઠર્યું કે એ સખ્સને પકડી શકાય નહી અને હાયકોરટ તેને છુટો મુકવાનો હુકમ આપવાને સત્તાવાન છે. પ્રેસીડન્સી ટાઉનમાંની સ્માલકાજ કોરટો હાયકોરટને તાબે છે. ઇ. લો. રી. ૫ કલ. ૧૭૦ વળી ઇ. લો. રી. ૫ કલ. ૧૦૬ જુઓ.

રેવન્યુ કોરટો પણ ૬૫૧મી કલમ પ્રમાણે દીવાની કોરટો છે અને તેથી રેવન્યુ કોરટની પ્રોસેસથી જે સખ્સ પકડાયો હોય તે નાશી જાય તો તેને ૬૫૧મી કલમ પ્રમાણે શીક્ષા થઈ શકે છે. ૬૪૨મી કલમથી તોહોમતદાર ફોજદારી કોરટમાં હાજર હોય તેનેજ માફી મળે છે. ઇ. લો. રી. ૪ અલા. ૬૨૭.

કેટલાક ગુન્હાઓની બાબતમાં કામ ચલાવવાની રીત.

૬૪૩. કોઈ કોરટની રૂબરૂ કામ ચાલતું હોય તેમાં, હીંદુસ્તાનના ફોજદારી કાયદાની કલમ ૧૯૩, કલમ ૧૯૬, કલમ ૧૯૯, કલમ ૨૦૦, કલમ ૨૦૫, કલમ ૨૦૬, કલમ ૨૦૭, કલમ ૨૦૮, કલમ ૨૦૯, કલમ ૨૧૦, કલમ ૪૬૩, કલમ ૪૭૧, કલમ ૪૭૪, કલમ ૪૭૫, કલમ ૪૭૬, અથવા કલમ ૪૭૭ માં કહેલા કોઈ ગુન્હાનો આરોપ, માજીસ્ત્રેટને ત્યાં તપાસ કરવાસારૂ મોકલવાનું પાકું કારણ છે એમ કોરટને જણાય અને તે આરોપ બીજી કોઈ ફરિયાદે કે કામ ચાલતાં અથવા તે કામમાં પુરા-

વામાં આપેલા કોઈ દસ્તાવેજની બાબતમાં રાખી શકાય એમ હોય તો, કોરટ ઉઠે ત્યાંસુધી આરોપીને અટકાવી રાખવાને કોરટ મુખ્તાર છે. અને પછી તેને પેરાસાથે માજીસ્ત્રેટને ત્યાં મોકલવાને અથવા માજીસ્ત્રેટની રૂબરૂ તેને હાજર થવાના પુરતા જામીન લેવાને કોરટ મુખ્તાર છે.

તોહોમતને લાગુ હોય તેવા દસ્તાવેજો અને પુરાવા કોરટે માજીસ્ત્રેટને મોકલવા; અને તે માજીસ્ત્રેટની રૂબરૂ હાજર થઇને સાક્ષીપુરવાસારૂ કોઈ શખસના જાત મુચલકા લેવાને કોરટ મુખ્તાર છે.

માજીસ્ત્રેટે તે તોહોમતના કાગળ લેવા, અને તે ઉપરથી કાયદાપ્રમાણે કામ ચલાવવું.

૬૪૪. કલમ ૬૩૯ઉપરથી તથા વિક્ટોરીઆ રાણીના કારકિર્દિના ૨૪ મા તથા ૨૫ મા વરસમાં મંજુર થએલા ચાપ્ટર ૧૦૪ ની કલમ ૧૫ ઉપરથી હૈકોરટને જે અખત્યાર મળ્યો હોય તે અખ્ત્યારને અનુસરીને આ કાયદાને જોડેલા ચોથા પરિશિષ્ટમાં આપેલા નમુના પ્રત્યેક મુકદ્દમાની હકીકતપ્રમાણે જોઇએ તેવો ફેરફાર કરીને જે કામમાં ઉપયોગ કરવાનું તેમાં કહેલું છે તે તે કામમાં ઉપયોગ કરવા. ચોથા પરિશિષ્ટમાં આપેલા નમુનાનો ઉપયોગ.

૬૪૫. આ કાયદો અમલમાં આવે તે વખતે હૈકોરટના તાબાની કોઇપણ કોરટની જે ભાષા હોય તેજ ભાષા સ્થાનિક સરકાર બીજી રીતનો હુકમ કરે ત્યાંસુધી તે તાબાની કોરટમાં ચાલુ રહેશે. તાબાની કોરટોની ભાષા.

પરંતુ આવી પ્રત્યેક કોરટની કઈ ભાષા ગણવી એ વખતે વખતે ઠરાવવાને સ્થાનિક સરકાર મુખ્તાર છે.

૬૪૫અ. આડમીરલ્ટી (દરીઆઇ), અથવા વાઇસ આડમીરલ્ટી સંબંધી સાલ્વેજ (વહાણ અથવા તેમાંનો માલ જોખમમાંથી બચાવવાની જે મદત કરે તેનું મેહેનતાણું અથવા વહાણનો નાશ થતાં ઉગરેલો માલ) ટાવેજ (પાગડબાંધીને લાવવા બાબતનું મેહેનતાણું) અથવા કોલીશન (વહાણનું અરસ્પરસ અથડાવું) એમના દાવામાં કોરટે ગમેતો અવલ કે અપીલ હકુમત ચલાવતાં, વખતે વખતે નિયમ ઠરાવીને કોરટ ફરમાવે તે રીતે પોતાને મદદ કરવાસારૂ, પોતાને યોગ્ય લાગે તો, તે દાવાના કોઈ પક્ષકારની અરજ ઉપરથી બે લાયક આસેસરોને સમન કરવા. અને તે આસેસરોએ હાજર રહી તે પ્રમાણે મદદ કરવી. સાલવેજ વીગેરેના દાવામાં આસેસર.

હાજર રહેવાબદલ કોરટ નિયમ કરીને ઠરાવે તેટલી ફી સદરહુ પ્રમાણેના પ્રત્યેક આસેસરને મળશે. અને પ્રત્યેક કામમાં કોરટ ફરમાવે તે ફી આપવી પડશે.

૬૪૬. કોઈ કાયદાની બાબત વિશે અથવા કાયદા જેટલો બળવાન હોય એવા રિવાજ વિશે અથવા ઠરાવના ગુણદોષને લાગુ પડે એવા કોઈ સ્માલકાજ કોર્ટના રજીસ્ટ્રારનો

મુકદ્દમા લખીમો કલવાનો અખત્યાર.

દસ્તાવેજના અર્થ વિષે સ્માલકાજકોરટના રજીસ્ટારને કંઈ સંશય આવે તો, જડજના અભિપ્રાયસારૂ હકીકત લખી મોકલવાને તે મુખત્યાર છે. અને જડજે હકીકત લખી મોકલવા વિષે આ કાયદામાં જે ઠરાવો કહેલા છે તે બધા પ્રસંગ પ્રમાણે જરૂરનો ફેરફાર કરીને રજીસ્ટાર હકીકત લખી મોકલે તેને લાગુ પડશે.

પરચુરણકામ.

૬૪૭. કોઈ દિવાની હકુમતવાળી કોરટમાં ફરિયાદો અને અપીલો શિવાયનાં બીજાં બધાં કામોમાં, આ કાયદામાં કહેલી કામ ચલાવવાની રીત જેટલી લાગુ પડે તેટલી લાગુ પાડવી.

પુરાવા તરીકે સોગનનામાં લેવાનું.

આવાં કામોમાં, જે જે બાબત સોગનનામામાં લખેલી હોય તે બાબતના પુરાવાતરીકે તે સોગનનામાં લેવાને વાસ્તે વખતે વખતે નિયમ કરવાને હૈકોરટ મુખત્યાર છે. અને તે નિયમો સ્થાનિક સરકારી ગેઝીટમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે એટલે કાયદા જેટલા બળવાન ગણાશે.

ટીકા—૬૪૭. આ કલમને લગતા ઇ. લો. રી. ૩ મુ. ૩૦૪. ઇ. લો. રી. ૫ મુ. ૬૮૦. ઇ. લો. રી. ૭ કલ. ૧૬૩ અને ૬ કલ. ૬૬૨. જુઓ.

જે શખસને પકડવાનો અથવા જે મિલકત જપ્ત કરવાની હોય તે શખસ અથવા મિલકત ડિસ્ત્રિક્ટની બાહાર હોય ત્યારે કામ ચલાવવાની રીત.

૬૪૮. હુકમનામાની બજાવણી સંબંધી ન હોય એવા આ કાયદાના કોઈપણ ઠરાવ પ્રમાણે કોઈ શખસને પકડવો અથવા કોઈપણ મિલકત જપ્ત કરવી એમ કોઈ કોરટની મરજી હોય અને તે કોરટની હકુમતની સ્થાનિક હદ બાહાર તે શખસ રહેતો હોય અથવા તે મિલકત હોય ત્યારે પોતાની નજરમાં આવે તો, પકડવાનું વારંટ કાહાડીને અથવા જપ્તીનો હુકમ કરીને જે ડિસ્ત્રિક્ટ કોરટની હકુમતની સ્થાનિક હદમાં સદરહુ શખસ રહેતો હોય અથવા સદરહુ મિલકત હોય તે ડિસ્ત્રિક્ટ કોરટને તે વારંટની અથવા હુકમતની નકલ, તથા પકડવાના કે જપ્ત કરવાના ખરચનો સંભવિત આંકડો, મોકલવાને તે કોરટ મુખત્યાર છે.

તે નકલ અને આંકડો મળે એટલે તે ડિસ્ત્રિક્ટ કોરટે પોતાના અમલદાર મારફતે, અથવા પોતાના તાબાની કોરટ મારફતે તે શખસને પકડાવવો અથવા જપ્તી કરાવવી, અને જે કોરટે તે શખસને પકડવાબાબત અથવા તે મિલકત જપ્ત કરવાબાબત વારંટ અથવા હુકમ કાહાડ્યો હોય તે કોરટને તે પકડ્યાની અથવા જપ્ત કર્યાની ખબર કરવી.

અને આ કલમપ્રમાણે જે કોરટ કોઈને પકડે તે કોરટે તે પકડેલા શખસને, પકડવાનું વારંટ જે કોરટે કાહાડ્યું હોય તે કોરટમાં મોકલવો જોઈએ: પણ તે કોરટમાં હાજર થવાબાબત અથવા (૩૪ મા બાબપ્રમાણે હોય તેવા મુકદ્દમામાં) તેની વિરૂદ્ધ તે કોરટ કાંઈ હુકમનામું કરે તેની ભરપાઈ કરવાબાબત તે પુરતો જામીન આપે તો પકડનારી કોરટે તેને છોડી દેવો.

ટીકા—૬૪૮. જે ડીસ્ટ્રીકટ કોરટને લે તાબે હોય તે કોરટની હકુમતમાં સ્માલકાજકોરટ પોતાનું હુકમનામું ૬૪૮મી કલમ પ્રમાણે પ્રોસીજર ચલાવ્યા વગર બજાવી શકેછે એક ડીસ્ટ્રીકટમાં કરેલુ હુકમનામું બીજા ડીસ્ટ્રીકટમાં બજાવવાનું હોય ત્યારે ૬૪૮મી કલમ લાગુ પડેછે. ઈ. લૉ. રી. ૪ કલ. ૮૨૩

આ આકટની ૨૨૩ કલમ સ્માલકાજ કોરટને લાગુ નથી અને જે કોરટ વારંટ કાઢતી હોય તે કોરટની હકુમતમાં પ્રતિવાદી રહેતો હોય તો ૬૪૮મી કલમ લાગુ પડતી નથી. માટે સ્માલકાજકોરટ બીજા ડીસ્ટ્રીકટમાં રહેતો હોય તે પ્રતિવાદીને પકડવા સારૂ વારંટ કાઢી શકેછે, પણ પોતાની હકુમતની બહાર અને તેજ ડીસ્ટ્રીકટમાં રહેતો હોય તો કોરટ વારંટ કાઢી શકતી નથી. ઈ. લૉ. રી. ૨ મું. ૫૬૯

૬૪૯. કોઈ શખ્સને પકડવાસારૂ અથવા મિલકતના વેચાણસારૂ અથવા પૈસા ભરવાસારૂ કોઈ દિવાની કોરટ કોઈ દિવાની કામમાં મરજી બતાવે અથવા હુકમ કરે, તે પકડવાસંબંધી વેચાણસંબંધી અથવા રૂપીયા ભરવાસંબંધી ઇનસાફની કોઈ પ્રોસેસ બજાવવામાં બાબ ૧૯ માં જે નિયમ કહેલા છે તે લાગુ પડશે. પકડવાની, વેચવાની અને પૈસા ભરવાની તમામ દિવાની પ્રોસેસને લાગુ પડે તે નિયમો.

એજ બાબમાં 'હુકમનામું કરનારીકોરટ' આ અથવા એવાજ અર્થના (બીજા) શબ્દોમાં (આગલા પાછલાસંબંધથી બાધ આવતો ન હોય તો) બજાવવાનું હુકમનામું અપીલમાં થયું હોય ત્યારે જે હુકમનામાઉપર અપીલ થઈ તે હુકમનામું કરનારી કોરટ આનો સમાવેશ થાય છે; અને-બજાવવાનું હુકમનામું કરનારી કોરટનું અસ્તિત્વ બંધ થયું હોય, અથવા તે હુકમનામું બજાવવાની તે કોરટની હકુમત બંધ થઈ હોય ત્યારે,-જે ફરિયાદમાં હુકમનામું થયેલું તે ફરિયાદ, એ હુકમનામું બજાવવાની દરખાસ્ત કરતી વખતે થઈ હોત તો, તેની ચોકશી કરવાની હકુમત જે કોરટને હોત તે કોરટ, આનો સમાવેશ થાય છે એમ સમજવું.

૬૫૦. આ કાયદા પ્રમાણે કોઈ કામમાં જે શખ્સોને શાહેદી પુરવાનું અથવા દસ્તાવેજો હાજર કરવાનું કહેવામાં આવે તે તમામ શખ્સોને બાબ ૧૪ માં ને ૧૫ માં સાક્ષીઓ વિશે જે ઠરાવો છે તે લાગુ પડશે. સાક્ષીઓવિશે લાગુ પાડવાના નિયમ.

૬૫૦અ. બ્રિટિશ ઈંડિયાની હદ બાહારની કોઈ પણ દિવાની કે મુલકી કોરટે કાઢેલા સમન, બ્રિટિશ ઈંડિઆમાંની કોરટમાં મોકલવાનો અને બ્રિટિશ ઈંડિઆની કોરટે કહાડેલા સમન પ્રમાણે તે સમન બજાવવાનો અખત્યાર છે. પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે, એવા સમન કાઢનારી કોરટો ગવરનર જનરલ ઇનકોન્સિલના હુકમથી સ્થાપેલી હોવી જોઇયે, અથવા ગવરનર જનરલ ઇન કોન્સિલે ઈંડિયા ગ્યાઝેટમાં જાહેરનામું પ્રસિદ્ધ કરીને આ કલમના ઠરાવ સદરહુ પ્રકારની કોરટને લાગુ છે એમ જણાવવું જોઇયે. પરરાજ્યના સમન બજાવવાનું.

આ કલમપ્રમાણે કરેલું કોઈ જાહેરનામું તેવાજ બીજા જાહેરનામાથી રદ કરવાને ગવરનર જનરલ ઇન કૌન્સિલ મુખત્યાર છે. પરંતુ તે રદ કર્યા ઉપરથી રદ કર્યા અગાઉ બનેલા કોઈ સમનની બજાવણી ગેરકાયદેસર ગણાશે નહી.

આ કાયદાપ્રમાણે અથવા દિવાની પ્રોસેસની રૂઇએ પકડવામાં સામો થાય અથવા પેરામાંથી નાસી જાય તો શિક્ષા.

૬૫૧. આ કાયદા ઉપરથી અથવા કોઇ પણ દિવાની કે મુલકી કોરટના વારંટઉપરથી કાયદાસર રીતે પોતાને પકડવા દેવામાં કોઈ શખસ સામો થાય અથવા ગેરકાયદાસર અટકાવ કરે, અથવા આ કાયદાપ્રમાણે કે તે વારંટ પ્રમાણે કાયદાસર રીતે તેને જે કેદમાં રાખ્યો હોય તે કેદમાંથી તે નાશી જાય અથવા નાશી જવાનો પ્રયત્ન કરે તો માજીસ્ટ્રેટની રૂબરૂ ગુન્હેગાર ઠરે એટલે, તેને ૭ મહીનાની મુદતપર્યંત કેદની શિક્ષા અથવા ૧૦૦૦ રૂપીયાસુધી દંડની શિક્ષા અથવા તે બંને શિક્ષા કરવામાં આવશે.

કામ ચલાવવાની રીતના પેટા નિયમ કરવાની અખત્યાર.

૬૫૨. હૈકોરટનું પોતાનું કામ ચલાવવાની રીતને લગતી અથવા હૈકોરટની દેખરેખ નીચેની દિવાની ન્યાયાધિકારી કોરટોમાં કામ ચલાવવાની રીતને લગતી કોઈ બાબત નિયમસર કરવાસારૂ આ કાયદાને અનુસરતા નિયમ વખતે વખતે કરવાને હૈકોરટ મુખત્યાર છે. અને તે નિયમ સરકારી ગેઝીટમાં પ્રસિદ્ધ કરવા, અને તે પ્રસિદ્ધ થાય એટલે કાયદા જેટલા તે બળવાન ગણવા.

પરિશિષ્ટ પહેલું.

(કલમ ૩ જુઓ).

આક્ટો રદ્દ કર્યા તે.

નંબર તથા વરસ.	વિષય અથવા સરનામું.	કેટલો રદ્દ કર્યો તે.
સન ૧૮૭૭ નો ૧૦ મો.	દિવાની કામ ચલાવવાની રીતનો કાયદો ..	પહેલાં રદ્દ થયો નહોય તેટલો.
સન ૧૮૭૯ નો ૧૨ મો.	સન ૧૮૭૭ નો આક્ટ ૧૦ મો, વગેરે આક્ટ સુધારવાનો આક્ટ.	૧ થી ૧૦૩ (બંને સુધાંતની) કલમો.
સન ૧૮૮૦ નો ૭ મો.	મરચંટ શિપિંગ (વ્યાપારીઓનાં વહાણસંબંધી)	પંચાશીમી કલમ.

પરિશિષ્ટ બીજું.

(કલમ ૫ જુઓ).

મુફસીલની સ્માલકાજ કોર્ટોને આ કાયદાના જે બાબો અને કલમો લાગુ પડેછે, તે.

પ્રારંભનો વિષય:—કલમ ૧, ૨, ૩ અને ૫.

બાબ ૧ લો—કોર્ટોની હકુમત અને નિર્ણિત વાતવિશે, કલમ ૧૧ શિવાયનો.

બાબ ૨ જો—ફરિયાદ કરવાના ઠેકાણાવિશે, પણ કલમ ૨૦ પારેગ્રાફ ૪ તથા કલમ ૨૨ થી ૨૪ સુધી (બંને સુધાંત) એ શિવાયનો.

બાબ ૩ જો—પક્ષકાર અને તેમનું હાજર થવું, તેમની અરજી, અને તેમણે કરવાનાં કામ એવિશે.

બાબ ૪ થો—ફરિયાદ તૈયાર કરવા વિશે, કલમ ૪૨ અને કલમ ૪૪ નિયમ અ એ શિવાયનો.

બાબ ૫ મો—ફરિયાદો માંડવા વિશે.

બાબ ૬ ઠો—સમન કાઢવા તથા પોંચાડવા વિશે, કલમ ૭૭ શિવાય.

બાબ ૭ મો—પક્ષકારોએ હાજર થવાવિશે અને ન હાજર થવાનાં પરિણામવિશે.

બાબ ૮ મો—કલમ ૧૧૧, સામો દાવો.

બાબ ૯ મો—કોર્ટે પક્ષકારોની જબાની લેવાવિશે, કલમ ૧૧૯ શિવાય.

બાબ ૧૦ મો—દસ્તાવેજોની શોધ લગાડવા, તે કબુલ કરવા, વગેરે વિશે.

બાબ ૧૨ મો—કલમ ૧૫૫ નો પારેગ્રાફ ૧ લો, જેમાંથી એક પક્ષકાર પોતાનો પુરાવો હાજર ન કરે તો ફેસલો કરવો.

બાબ ૧૩ મો—મુલતવી રાખવાવિશે.

બાબ ૧૪ મો—સાક્ષીઓને સમન કરવાવિશે તથા તેમણે હાજર રહેવાવિશે.

બાબ ૧૫ મો—ફરિયાદની સુનાવણી તથા સાક્ષિઓની જબાની લેવાવિશે, ૧૮૨ થી ૧૮૮ (બંને સુધાંત) સુધીની કલમોશિવાય.

બાબ ૧૭ મો—ફેસલા તથા હુકમનામાં વિશે, ૨૦૪, ૨૦૭, ૨૧૧, ૨૧૨, ૨૧૩, ૨૧૪, અને ૨૧૫ એ કલમો શિવાય.

બાબ ૧૮ મો—કલમો ૨૨૦, ૨૨૧, ૨૨૨, ખરચવિશે.

બાબ ૧૯ મો—હુકમનામાં બજાવવાવિશે, કલમ ૨૨૩ થી ૨૩૬ સુધી (બંને સુધાંત), ૨૩૯ થી ૨૫૮ સુધી (બંને સુધાંત), ૨૫૯ (વહુ તાબે લેવાવિશે જે કહેલું છે તે શિવાયનો બાકીનો ભાગ), ૨૬૬ (સ્થાવર મિલકતસંબંધી જેટલું કહેલું છે તે શિવાયનો ભાગ), ૨૬૭ થી ૨૭૨ સુધી (બંને સુધાંત), ૨૭૩ (જંગમ મિલકતનાં) હુકમ નામા વિશે કહેલું છે તેટલા પુરતો ભાગ), ૨૭૫ થી ૨૮૦ સુધી (બંને સુધાંત), ૨૮૩, ૨૮૪ (જંગમ મિલકત વિશે કહેલું છે તેટલા પુરતો ભાગ), ૨૮૫, ૨૮૬, ૨૮૭, ૨૮૮, ૨૮૯, ૨૯૦, ૨૯૧, ૨૯૨, ૨૯૩ (કલમ ૨૯૭ પ્રમાણે ફરી વેચાણવિશે કહેલું છે તેટલા પુરતો ભાગ), ૨૯૪ થી ૩૦૩ સુધી (બંને સુધાંત), ૩૨૮થી ૩૩૩ સુધી (બંને સુધાંત જંગમ મિલકત સબંધી જે કહેલું છે તેટલા પુરતો ભાગ), ૩૩૬ થી ૩૪૩ સુધી (બંને સુધાંત).

બાબ ૨૦ મો—કલમ ૩૬૦, નાદારી બાબતની હુકમત કેટલીક કોર્ટોને આપવાનો અખત્યાર.

બાબ ૨૧ મો—પક્ષકારોનાં મરણ, લગ્ન અને તેમની નાદારી વિશે.

બાબ ૨૨ મો—ફરિયાદો કાઢી લેવા તથા માંડી વાળવા વિશે.

બાબ ૨૩ મો—કોર્ટમાં ભરણું કરવા વિશે.

બાબ ૨૪ મો—ખરચને વાસ્તે જામીન માગવા વિશે.

બાબ ૨૫ મો—કમીશન વિશે.

બાબ ૨૬ મો—નાદારોએ કરવાની ફરિયાદો વિશે.

બાબ ૨૭ મો—સરકાર અથવા સરકારી નોકરો કરે તે અથવા તેમના ઉપર થાય તે ફરિયાદો.

બાબ ૨૮ મો—પરરાજ્યના લોકો કરે તે ફરિયાદો, તથા દેશી અને પરદેશી રાજ્ય કર્તાઓ કરે તે અને તેમના ઉપર કરવામાં આવે તે ફરિયાદો, કલમ ૪૩૩ના પહેલા પારેગ્રાફ શિવાય.

બાબ ૨૯ મો—કારપોરેશન અને કંપનીઓ કરે તે તથા તેમનાઉપર કરવામાં આવે તે ફરિયાદો.

બાબ ૩૦ મો—ટ્રસ્ટી, મૃત્યુપત્ર અમલાવનાર, તથા મૈયતની મિલકતના વહિવટ કરનાર કરે તે તથા તેમના ઉપર કરવામાં આવે તે ફરિયાદો.

બાબ ૩૧ મો—સગીર અને દિવાના એઓની તરફની અને તેમના ઉપરની ફરિયાદો.

બાબ ૩૨ મો—લશ્કરી માણસો કરે તે તથા તેમના ઉપર કરવામાં આવે તે ફરિયાદો.

બાબ ૩૩ મો—ઇન્ટરપ્લીડર.

બાબ ૩૪ મો—ફેસલો થતાં પહેલાં પકડવા તથા જપ્તી કરવા વિશે, સ્થાવર મિલકત સંબંધી ન હોય તેટલો ભાગ.

બાબ ૩૬ મો—વસુલદારની નીમણુક.

બાબ ૩૭ મો—લવાદીપર સોંપવા વિશે, કલમ ૫૦૬ થી ૫૨૬ સુધી (બંને સુધાંત).

બાબ ૩૮ મો—પક્ષકારોના કરારનામા ઉપરથી ચલાવવાના કામ વિશે.

બાબ ૪૬ મો—હૈકોરટને હકીકત લખી મોકલવા વિશે, તથા હૈકોરટે તપાસણી કરવા વિશે.

બાબ ૪૭ મો—ફેસલાની ફરી તપાસ વિશે.

બાબ ૪૯ મો—પરચુરણ કલમ ૬૪૦ થી ૬૪૭ સુધી (બંને સુધાંત), કલમ ૬૪૯થી ૬૫૨સુધી (બંને સુધાંત).

પરિશિષ્ટ ત્રીજું.

(કલમ ૭ જુઓ.)

મુંબાઇના આક્ટ અને કાયદાઓ.

મુંબઇનો સન	૧૮૨૭	નો	રેગ્યુલેશન	૨૯ મો.
,,	૧૮૩૦	નો	,,	૭ મો.
,,	૧૮૩૧	નો	,,	૧ લો.
,,	૧૮૩૧	નો	,,	૧૬ મો.
સને	૧૮૩૫	નો	આક્ટ	૧૯ મો.
સને	૧૮૪૨	નો	આક્ટ	૧૩ મો.

પરિશિષ્ટ ચોથું.

(કલમ ૬૪૪ જુઓ.)

ફરિયાદ અરજી, કેફીયત સમન, વગેરે મુદા પેહેલાંનાં કાગળ (પ્લીડીંગ્સ) ના તથા હુકમનામાંના નમુના.

અ.—ફરિયાદ અરજીઓ—ભાગ ૧ લો.

નંબર ૧.

ધીરેલા પૈસા વિશે.

ના ની કોરટમાં

દિવાની ફરિયાદ નંબર.

અ. બ. રેહેનાર.

વિરૂદ્ધ.

ક. ડ. રેહેનાર.

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મેં રૂ. પ્રતિવાદીને ધીર્યા તે માગું ત્યારે (અથવા તારીખ સને રોજ) પાછા આપવાના હતા. પ્રતિવાદીએ તારીખ માહે સને રોજ રૂ આપ્યા છે તે શિવાય તેણે કંઈ આપ્યું નથી.

(મુદતનો કોઈ કાયદો લાગુ કરવાની માફી વાદી માગતો હોય તો લખવું કેઃ

તારીખ સને થી તારીખ માહે સન સુધી હું વાદી નાની ઉમરનો (અથવા દિવાનો) હતો.

૪ તારીખ માહે સન થી દર સેંકડે ટકા પ્રમાણે વ્યાજ સહિત રૂ. નો ફેસલો મળવા વિશે મારી અરજ છે.

(ટીપઃ—કરજ ક્યારે પાછું આપવાનું હતું તે લખવાનો હેતુ એ છે કે તેથી વ્યાજ ગણવાની તારીખ મુકરર થાય. માટે જો વ્યાજ ન માગ્યું હોય તો, તે મજકુર કમી કરીશકાય.)

નંબર ૨.

વાદીને વાસ્તે મળેલા પૈસા વિશે.

(મથાળું.)

અમે, અ. બ. અને ગ. ઙ.; ઉપર કહેલા વાદીઓ જણાવીએ છીએ કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સન રોજ એક ફ. ઇ. પાસેથી અમારે માટે રૂ. (અથવા બ્યાંક ઉપરનો રૂ. નો ચેક) પ્રતિવાદીએ લીધા.

૨. પ્રતિવાદીએ તે પરમાણે તે રૂપીઆ આપ્યા નથી (અથવા ચેક આપ્યો નથી)

૩. તારીખ માહે સન થી દર સેંકડે ટકા પ્રમાણે વ્યાજ સહીત રૂ. નો ફેસલો મળવા વિશે અમારી અરજ છે.

નંબર ૩.

આડતિઆએ વેચેલા માલની કીંમત બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવુંછું કેઃ-

૧. માં, તારીખ માહે સન ૧૮ . રોજ મેં અને મૈયત ઇ. ફ. એ પ્રતિવાદીને કમીશનથી વેચવા સારૂ (લોટનાં એક હજાર પીપ, પાંચસે મણ ચોખા, અથવા જે હોય તે) આપ્યું.

૨. તારીખ માહે , સને ૧૮ રોજ (અથવા તારીખ માહે સને ૧૮ પહેલાં જે દિવસ હું જાણતો નથી તેવે કોઈ દિવસે) પ્રતિવાદીએ તે માલ રૂ. માટે વેચ્યો.

૩. તે વેચવાનું પ્રતિવાદીનું ખરચ અને કમીશન મળીને રૂ.   થાયછે.

૪. સદરહુ માલનું જે ઉપજ્યું હોય તે તારીખ   માહે   સને ૧૮
રોજ મેં પ્રતિવાદી પાસે માગ્યું.

૫. પ્રતિવાદીએ તે આપ્યું નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૪.

વાદીની હકીકતની ચુકને લીધે પ્રતિવાદીને મળેલા પૈસા વિશે.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧.   માં, તારીખ   માહે   સને ૧૮   રોજ   , આને તોલા પ્રમાણે શુદ્ધ રૂપાના પાસલા મેં ખરીદ કરવાનો અને પ્રતિવાદીએ વેચવાનો કરાર, કર્યો.

૨. મેં એક ઈ. ફ. પાસે તે પાસલાની પરિક્ષા કરાવી, તે પરિક્ષા બદલ પ્રતિવાદીએ તેને પૈસા આપ્યા; અને સદરહુ ઈ. ફ. એ એવું કહ્યું કે તે પાસલામાંનો દરેક ૧૫૦૦ તોલા શુદ્ધ રૂપાનો છે, અને તેથી કરીને મેં   આનાના દર પ્રમાણે રૂ.   પ્રતિવાદીને આપ્યા.

૩. તે પાસલામાંના દરેક પાસલામાં માત્ર ૧૨૦૦ તોલા શુદ્ધ રૂપું હતું.

૪. આ રીતે વધારે અપાએલી કિમતની રકમ પ્રતિવાદીએ પાછી આપી નથી.

(ફેસલો માગવો.)

(ટીપઃ—પૈસા પાછા લેવાની માગણીની જરૂર નથી; પરંતુ તે ન માગે તો તેથી વ્યાજ અથવા ખરચની બાબતમાં અડચણ પડે.)

નંબર ૫.

પ્રતિવાદીના કહેવાથી ત્રીજા શખસને આપેલા પૈસા બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ, ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧.   માં, તારીખ   માહે   સને ૧૮   રોજ પ્રતિવાદીના કહેવાથી (અથવા તેના હુકમથી) મેં એક ઈ. ફ. ને રૂ.   આપ્યા.

૨. તેને માટે પ્રતિવાદીએ હું માગું ત્યારે (અથવા જે હોય તે) તે રકમ મને પાછી આપવાનું વચન આપ્યુંછે (અથવા તે બંધાએ છે).

૩. (તારીખ   સને ૧૮   રોજ મેં તે રકમ પ્રતિવાદી પાસે માગી પણ) તે તેણે આપી નથી.

(ટીપઃ—પ્રતિવાદીનું કહેવું અથવા તેનો હુકમ ગર્ભિત હોય તો જે હકીકતોથી તે પ્રમાણે ગર્ભિત નીકળતું હોય તે હકીકતો ફરિયાદ અરજીમાં લખવી.)

નંબર ૬.

મુકરર કીંમતે માલ વેચીને સ્વાધીન કર્યો હોય તે બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ ના રેહેનાર મૈયત ઈ. ફ. એ પ્રતિવાદીને (સો પીપ લોટનાં, અથવા આસાથે જોડેલી યાદમાં કહેલો સામાન, અથવા પરચુરણ સામાન) વેચાને સ્વાધીન કર્યો.

૨. તે માલબદલ તે સ્વાધીન કરવામાં આવે એટલે (અથવા તારીખ માહે સને રોજ ફરિયાદ દાખલ કર્યા પેહેલાંનો કોઈ દિવસ) રૂ. આપવાનું પ્રતિવાદીએ વચન આપ્યું.

૩. તેણે તે રકમ આપી નથી.

૪. સદરહુ ઈ. ફ. એ પોતાની હયાતીમાં પોતાનું મૃત્યુપત્ર કર્યું છે તેમાં તેણે મને તે મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર નીમ્યો છે.

૫. તારીખ સને ૧૮ રોજ સદરહુ ઈ. ફ. મરણ પામ્યો.

૬. તારીખ સને ૧૮ રોજ ની કોર્ટે તે મૃત્યુપત્રનું પ્રોબેટ મને આપેલું છે.

૭. તે પ્રમાણે મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર તરીકે હું વાદી (ફેસલો માગવો).

(ટીપઃ—પૈસા આપવાની તારીખ મુકરર કરી હોય તો, બાજ કઈ તારિખથી ગણવું તે જણાવવા માટે તે તારીખ લખવી).

નંબર ૭.

વાજબી કિંમતે માલ વેચીને સ્વાધીન કર્યો હોય તે બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ (ઘરે શણગારનો પરચુરણ સામાન) મેં પ્રતિવાદીને વેચ્યો અને સ્વાધીન કર્યો પણ કિંમતવિશે કંઈસ્પષ્ટ કરાર કરવામાં આવેલો નથી.

૨. તે સામાનની વાજબી કિંમત રૂ. હતી.

૩. પ્રતિવાદીએ તે આપી નથી.

(ફેસલો માગવો.)

(ટીપઃ—માલની વાજબી કિંમત હોય તે આપવાનું કાયદામાં ગર્ભિત વચન માનેલું છે).

નંબર ૮.

પ્રતિવાદીના કહેવાથી મુકરર કિંમતે ત્રીજા શખસને સ્વાધીન કરેલા માલવિશે.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મે પ્રતિવાદીને (લોટનાં સો પીપ) વેચ્યાં અને પ્રતિવાદીના કહેવાથી તે કોઈ ઈ. ફ. ને સ્વાધીન કર્યાં.

૨. તે બદલ રૂ. આપવાને પ્રતિવાદીએ મને વચન આપ્યું છે.

૩. તેણે તે રકમ આપી નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૯.

પ્રતિવાદી જેનું મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર છે તેના કુટુંબને તેના મુદામ કહ્યાવગર વાજબી કિંમતે જરૂરીઆત વસ્તુઓ આપી હોય તે બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મૈયત જેમ્સ જોન્સની સ્ત્રીને (મેરી જોન્સને) તે સ્ત્રીના કહેવાથી (અબવસ્ત્રનો) પરચુરણ સામાન પુરો પાડ્યો છે, પણ કિંમત વિશે સ્પષ્ટ કરાર થયો નથી.

૨. તે સામાન તેને વાસ્તે જરૂરીઆત હતો.

૩. તેની વાજબી કિંમત રૂ. હતી.

૪. સદરહુ જેમ્સ જોન્સે તે આપવાની ના કહી.

૫. તે જેમ્સ જોન્સના છેલા મૃત્યુપત્રનો ચલાવનાર પ્રતિવાદી છે.

(ફેસલો માગવો)

નંબર ૧૦.

મુકરર કિંમતે વેચેલા માલ વિશે.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ ના રહેનાર મૈયતઈ. ફ. ને (માંના મારા ખેતરનો તે વખતે ઉગેલો તમામ પાક) મે વેચ્યો છે.

૨. તે બદલ મને રૂ. આપવાનું સદરહુ ઈ. ફ. એ વચન આપ્યું છે.

૩. તેણે તે રૂપીયા આપ્યા નહીં.

૪. પ્રતિવાદી સદરહુ ઈ. ફ. ની ઇસ્ટેટનો વહિવટ કરનારો છે.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૧૧.

વાજબી કિંમતે વેચેલા માલ વિશે.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ ના રહેનાર ઈ. ફ. એ પ્રતિવાદીને (માંના પોતાના બાગમાં ઉગેલાં બધાં ફળ) વેચ્યાં, પણ કિંમત વિશે સ્પષ્ટ કરાર થએ નથી.

૨. તે ફળની વાજબી કિંમત રૂ. હતી.

૩. પ્રતિવાદીએ તે રૂપિયા આપ્યા નથી.

૪. કોરટ'વુલ્યમની ન્યાયાધિકારી હૈકોરટે તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ સદરહુ ઈ. ફ. દીવાનો છે એવો યોગ્ય રીતે ઠરાવ કર્યો છે, અને તેની ઇસ્ટેટનો વહિવટ કરવાનો સાધારણ અધિકાર આપીને મને તે ઇસ્ટેટને રક્ષક નીમ્યો છે.

૫. તે પ્રમાણે રક્ષક તરીકે હું (ફેસલો માગવો).

(ટીપઃ—દીવાનાની ઇસ્ટેટ હૈકોરટના અસલ સાધારણ હકુમતમાં ન હોય તો ૪થા તથા ૫મા પારેગ્રાફને બદલે નીચેના લખવા).

૪. ની દિવાની કોરટે તારીખ માહે સને૧૮ રોજ, સદરહુ ઈ. ફ. દીવાનો છે અને પોતાનું કામકાજ ચલાવી શકે તેવો નથી, એવો યોગ્ય રીતે ઠરાવ કરીને મને તેની ઇસ્ટેટનો વહીવટદાર નીમ્યો છે.

૫. તે પ્રમાણે વહીવટદાર તરીકે હું (ફેસલો માગવો.)

નંબર ૧૨.

પ્રતિવાદીના કહેવાથી સામાન બનાવ્યો હોય અને તે કબુલ ન કરે તે વિશે.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપરે કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ ના રહેનાર ઈ. ફ. એ મારી સાથે એવો કરાર કર્યો કે, મારે તેને સારૂ (છ ટેબલ અને પચાસ ખુરશીઓ) બનાવવી, અને તે સ્વાધીન કરૂં એટલે તેની કીમતના રૂ. સદરહુ ઈ. ફ. એ આપવા.

૨. સદરહુ સામાન મેં બનાવ્યો, અને તારીખ માહે સને ૧૮

રોજ સદરહુ ઈ. ફ. ને કહ્યું કે તું તે સ્વાધીન લે, અને ત્યારથી તે સામાન સ્વાધીન કરવાને હું તૈયાર અને ખુશી છું.

૩. સદરહુ ઈ. ફ. એ તે સામાન કબુલ કર્યો નથી અથવા તેની કીમત આપી નથી.

૪. ફોરટ વુલ્યમની ન્યાયાધિકારી હેકોરટે તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ સદરહુ ઈ. ફ. દીવાનો છે એવો યોગ્ય રીતે ઠરાવ કરીને તેની ઇસ્ટેટનો રૈક્ષક પ્રતિવાદીને નિમ્યો છે.

૫. મારી અરજ એ છે કે, રૂ. તથા તારીખ માહે . સને થી દર વરસે દર સેંકડે ટકાપ્રમાણે વ્યાજ, પ્રતિવાદીના હાથમાં સદરહુ ઈ. ફ. ની ઇસ્ટેટ છે તેમાંથી આપવાનો ફેસલો કરો.

નંબર ૧૩.

લીલામમાં વેચેલો માલ ફરી વેચવાથી જે કમી ઉપજ્યું તે બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મેં પરચુરણ વેપારની વસ્તુઓ લીલામમાં મુકી. એવી શરતથી કે જે જે માલ ખરીદવામાં આવે તે તેનો ખરીદદાર વેચાણ પછી (દશ) દિવસમાં તેની કિમત આપીને લેઈ નહિ જાય તો, તે ખરીદદારની વતી તે માલ લીલામથી ફરી વેચવામાં આવશે. આ શરતની પ્રતિવાદીને ખબર હતી.

૨. સદરહુ લીલામમાં પ્રતિવાદીએ (એક ટોપલો માટીનાં વાસણ) રૂ. માટે ખરીદ કર્યાં.

૩. તે દિવસે અને ત્યાર પછી (દશ) દિવસસુધી તે સ્વાધીન કરવાને હું તૈયાર અને ખુશી હતો, અને એ વાતની પ્રતિવાદીને ખબર હતી.

૪. પોતે ખરીદ કરેલો સદરહુ માલ પ્રતિવાદી લેઈ ગયો નહિ અને વેચાણ પછી (દશ) દિવસમાં અથવા ત્યાર પછી તેની કિમત આપી નથી.

૫. માં તારીખ સને ૧૮ રોજ સદરહુ (ટોપલો માટીનાં વાસણ) પ્રતિવાદીની વતી જાહેર લીલામથી રૂ. માટે મેં ફરી વેચ્યાં.

૬. તે ફરી વેચવાને લીધે થએલા ખરચનો આંકડો રૂ. થાય છે.

૭. આ રીતે રૂ. કમી આવ્યા તે પ્રતિવાદીએ આપ્યા નથી.

(ફેસલો માગવો.)

(રકમ ૪થી ની ટીપઃ—વેચનારે સ્વાધીન કરવાની કબુલત ન આપી હોય તો, ખરીદદારે તે સામાન જઈને લેઈ આવવો જોઇએ. સને ૧૮૭૨ નો આંકટ ૯મો કલમ ૯૩ જુઓ.)

નંબર ૧૪.

જમીન વેચી હોય તેની ખરીદીની રકમ વિશે.

(મથાળું)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મેં પ્રતિવાદીને (શેહેરમાંનું નંબર નું ઘર અને તેને લગતો ભાગ અથવા માં નામથી ઓળખાતું ખેતર અથવા ઠેકાણાની વગેરે જમીન) વેચી (અને તેનું ખત લખી આપ્યું).

૨. સદરહુ (ઘર અને તેને લગતો ભાગ અથવા ખેતર અથવા જમીન) બદલ મને રૂ. આપવાને પ્રતિવાદીએ વચન આપ્યું.

૩. તેણે તે રકમ આપી નથી.

(ફેસલો માગવો.)

(ટીપઃ—જ્યારે ખરૂં ખરીદી ખત ન કરેલું હોય તો, રકમ ૧લી માં એમ લખવું કે "ઘર વગેરે પ્રતિવાદીને વેચ્યુ અને તેનો તેને કબજો આપ્યો.")

નંબર ૧૫.

સ્થાવર મિલકત વેચવાનો કરાર કર્યો હોય પણ ખરીદી ખત લખી આપ્યું ન હોય ત્યારે તે ખરીદીની રકમ લેવા વિશે.

(મથાળું)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ--

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મેં અને પ્રતિવાદીએ અરસ્પરસ એવી કબુલાયત કરી કે (ગામમાંનું ઘર નંબર અથવા માં ૧૦૦ વીઘા જમીન જેની ચતુઃસીમામાં ઇસ્ટ ઇંડિયન રેલનો રસ્તો તથા મારી બીજી જમીનો આવેલી છે તે) રૂ. માટે મારે પ્રતિવાદીને વેચવી અને પ્રતિવાદીએ મારી પાસેથી ખરીદ કરવી.

૨. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ સદરહુ મિલકતનું જોગે તેવું ખરીદી ખત (કન્વેન્સ) સદરહુ રકમ આપીને લે એમ મેં પ્રતિવાદીને કહ્યું (અથવા તે ખત કરી આપવાને હું તૈયાર અને ખુશી હતો અને તે કરી લે એમ મેં કહ્યું) અને હજી પણ તે કરી આપવાને હું તૈયાર અને ખુશી છું.

૩. પ્રતિવાદીએ તે રકમ આપી નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૧૬.

મુકરર કીંમતે કામ કર્યાબદલ.

(મથાળું.)

હું, અ, બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીએ (મને દરસાલ રૂ. નો પગાર કરીને કલારક તરીકે નોકર રાખ્યો).

૨. (સદરહુ) તારીખથી તારીખ માહે સને ૧૮ સુધી મેં પ્રતિવાદીના કલાર્ક તરીકે તેની નોકરી કરી છે.

૩. પ્રતિવાદીએ સદરહુ પગાર આપ્યો નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૧૭.

વાજબી કીંમતે કામ કર્યાબદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ અને તારીખ માહે સને ૧૮ . ની દરમ્યાન મેં પ્રતિવાદીના કહેવાથી પ્રતિવાદીને સારૂ (નાના પ્રકારનાં ચિત્ર (ડ્રાઇંગ્સ), આકૃતિયો, અને નકશા (ડીઝાઇન) તેયાર કર્યા છે) પરંતુ તે કામને વાસ્તે આપવાની રકમ વિશેનો કાંઇ સ્પષ્ટ કરાર થયો નથી.

૨. તે કામ કરવાની વાજબી કીંમત રૂ. હતી.

૩. પ્રતિવાદીએ તે આપેલી નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૧૮.

મુકરર કીંમતે કામ કર્યું હોય અને સામાન આપ્યો હોય તે બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. . માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મેં પ્રતિવાદીને વાસ્તે પ્રતિવાદીના કહ્યાથી (નામની ચોપડીને સારૂ કાગળ પૂરા પાડીને તે ચોપડીની એક હજાર નકલો છાપીને તે તેને સ્વાધીન કરી.)

૨. પ્રતિવાદીએ તેને માટે રૂ. આપવાનું વચન આપેલું છે.

૩. તેણે તે રકમ આપેલી નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૧૯.

વાજબી કીંમતે કામ કર્યું હોય અને સામાન આપ્યો હોય તે વિશે.

(મથાળું).

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. માં, તારીખ , માહે સને ૧૮ રોજ મેં પ્રતિવાદીને સારૂ પ્રતિવાદીના કહેવાથી (માં નંબર થી ઓળખાય છે તે) ઘર બાંધ્યું અને તેને વાસ્તે સામાન પૂરો પાડ્યો, પણ તે સામાન અને કામને વાસ્તે આપવાની કીંમતવિશેનો કંઈ સ્પષ્ટ કરાર થયો નથી.

૨. તે સામાન અને કામની વાજબી કીંમત રૂ. હતી.

૩. પ્રતિવાદીએ તે આપી નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૨૦.

પટામાં મુકરર કરેલા ભાડા વિશે.

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીએ મારી સાથે કરાર કર્યો તે ઉપર અમારી બંનેની સહીઓ છે. તેની એક નકલ આ સાથે જોડીછે.

(અથવા તે કરારનો મતલબ લખવો.)

૨. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પુરા થતા (મહિના)નું ભાડું રૂ. થાય તે પ્રતિવાદીએ આપ્યું નથી.

(ફેસલો માગવો.)

બીજો નમુનો.

૧. ચોરંગીમાંનું ઘર નંબર ૨૭ મેં પ્રતિવાદીને તારીખ માહે સને ૧૮ થી સાત વરસની મુદતે ભાડે આપ્યું. ભાડું દર વરસે રૂ. ઠરાવ્યું હતું, અને તે દર ત્રણ માસે ચુકવી આપવાનું હતું.

૨. ત્રિમાસનું ભાડું ચઢેલું છે અને તે આપ્યુ નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૨૧.

ભાડું મુકરર ઠરાવીને કબજો તથા ઉપભોગ લીધા બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ (મોહોલાનું ઘર નંબર) પ્રતિવાદીએ મારી પાસેથી રૂ. ભાડું કરીને ભાડે રાખ્યું, અને ભાડાના રૂપીઆની પહેલી તારીખે આપવાના હતા.

૨. તારીખ માહે સને ૧૮ થી તારીખ માહે સને ૧૮ સુધી તે ઘરનો ભોગવટો પ્રતિવાદીએ કરયો.

૩. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ સદરહુ ભાડું ચડયું તે પૈકી રૂ. પ્રતિવાદીએ આપ્યા નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૨૨.

વાજબી ભાડાથી કબજો તથા ઉપભોગ લીધા બદલ.

(મથાળું.)

મૈયત ક્ષ. ૫. નું મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર હું, અ. બ. ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. પ્રતિવાદીએ સદરહુ ક્ષ. ૫. ની રજાથી તારીખ માહે સને ૧૮ થી તારીખ માહે સને ૧૮ પર્યંત (મોહોલ્લામાંનું ઘર નંબર) ઉપભોગમાં લીધું અને સદરહુ મકાનના ઉપભોગને બદલે શું આપવું તેનો કંઈ કરાર થયો નથી.

૨. સદરહુ મકાનની સદરહુ મુદતપર્યંત ઉપભોગ કરવાની વાજબી કીંમત રૂ. થાયછે.

૩. પ્રતિવાદીએ તે આપ્યા નથી.

૪. હું વાદી ઉપર કહ્યા પ્રમાણે મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર તરીકે રૂ. મળવાનો ફેસલો થવાની અરજ કરૂં છું.

નંબર ૨૩.

ખાનપાન કરાવ્યાના તથા ઉતારો આપ્યાના પૈસાબદલ.

(મથાળું).

હું, અ. બ. ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. તારીખ માહે સને ૧૮ થી તારીખ માહે સને ૧૮ પર્યંત પ્રતિવાદીએ મારી રજાથી (મોહોલ્લાના નંબરવાળા) ઘરની કેટલીક ખોલીઓનો ભોગવટો કરયો અને તેના કહેવાથી મેં તેને ખાવાનું, પીવાનું, ખીજમતદાર તથા બીજી જરૂરીઆત વસ્તુઓ પુરી પાડીછે.

૨. તેને બદલે પ્રતિવાદીએ રૂ. ની રકમ આપવાનું વચન આપ્યું છે (અથવા તે ખાનપાન, ખીજમતદારી અને જરૂરીઆત વસ્તુઓને બદલે શું આપવું તેનો કરાર થયો નથી પણ તેની વાજબી કીંમત રૂ. હતી.)

૩. પ્રતિવાદીએ તે આપી નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૨૪.

માલના નોર (ભાડા) બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીના કહેવાથી મેં (પોતાની હોડીથી અથવા બીજા કસાથી) થી સુધી (લોટના હજાર પીપ અથવા કેટલોક સામાન) પોંચાડ્યો છે.

૨. પ્રતિવાદીએ તેના નોરબદલ મને (દર પીપે એક રૂપીઆ પ્રમાણે) રૂ. આપવાનું વચન આપ્યું છે (અથવા તે પ્રમાણે પોંચાડવાનું શું આપવું તેનો કંઇ કરાર થયો નથી પણ તે પોંચાડવાનું વાજબી નોર રૂ. થાયછે.)

૩. પ્રતિવાદીએ તે આપ્યા નથી.

(ફેસલો માગવો.

નંબર ૨૫.

મુસાફરીનું ભાડું લેવા બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ, પ્રતિવાદીના કહેવાથી પ્રતિવાદીને હું . થી સુધી (નામના મારા વહાણમાં) લેઈ ગયો.

૨. પ્રતિવાદીએ તેને બદલે મને રૂ. આપવાનું વચન આપ્યું (અથવા તે મુસાફરીના ભાડાનું શું આપવું એનો કરાર થયો નથીપણ તે મુસાફરીનું વાજબી ભાડું રૂ. થાયછે.)

૩. પ્રતિવાદીએ તે આપ્યાં નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૨૬.

લવાદના ફેસલા ઉપરથી,

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. મારી અને પ્રતિવાદી વચ્ચે (તેલનાં ૧૦ પીપની કિંમત બદલ મારી માગણી હતી

તે પ્રતિવાદી આપવાને ના કહેતો હતો(તે વિશે તકરાર પડવાથી, માં તારીખ માહે સને રોજ મેં અને પ્રતિવાદીએ તે તકરાર ઇ. ફ. અને ગ. હ. ની લવાદી ઉપર સોંપવાનો કરાર કર્યો. (અથવા કરાર કર્યો તેની એક નકલ આસાથે જોડી છે.)

૨. સદરહુ લવાદોએ માં તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ એવા નિવાડો કર્યો છે કે પ્રતિવાદીએ (મને રૂ. આપવા.)

૩. પ્રતિવાદીએ તે આપ્યા નથી.

(ફેસલો માગવો.)

(ટીપઃ—લવાદોપર સોંપવાનો કરાર કોરટમાં દાખલ થયો ન હોય ત્યાં આ નમુનો લાગુ પડશે.)

નંબર ૨૭.

પરરાજ્યના ફેસલા ઉપરથી.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. ના સંસ્થાનમાં (અથવા રાજ્યમાં), માં તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ તે સંસ્થાનની (અથવા રાજ્યની) કોરટમાં મારી અને પ્રતિવાદીની વચ્ચે ફરિયાદ ચાલતી હતી, તેમાં તે કોરટે યોગ્યરીતે એવો ઠરાવ કર્યો છે કે પ્રતિવાદીએ મને રૂ. તથા સદરહુ તારિખથી વ્યાજ આપવું:—

૨. પ્રતિવાદીએ તે આપ્યું નથી.

(ફેસલો માગવો.)

માત્ર પૈસા આપવાના દસ્તાવેજો ઉપરની ફરિયાદ અરજીઓ.

નંબર ૨૮.

વર્ષાસનના લેખ ઉપરથી.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીએ ખત લખી આપીને મને રૂ. આપવાનો કરાર કર્યો, એવી શરતે કે, જો મારી હયાતીપર્યંત પ્રત્યેક વરસમાં તારીખ અને તારીખ એમ છ છ મહિને મને પ્રતિવાદી રૂ. આપે તો તે કરાર રદ થાય.

૨. પછીથી, સદરહુ સાલીયાણાના સદરહુ છ માહી હપ્તા પૈકી હપ્તાના રૂ.

ની રકમ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી લેહેણી થઈ પણ તે હજી આપી નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૨૯.

લેખ કરી આપનાર ઉપર નાણાધિકારીની ફરિયાદ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં,તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીએ વાયદા ચોઠી (પ્રોમીસરી નોટ) લખી આપીને તે તારિખથી (દિવસ) પછી રૂ. આપવાનું મને વચન આપ્યું, તે ચોઠીની હાલ મુદત પાકી ચુકી છે.

૨. (તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ તેણે રૂ. આપ્યા છે તે શિવાય તેણે તે રકમ આપી નથી.

(ફેસલો માગવો.)

(ટીપઃ—નોટીસ આપ્યા પછી ચોઠીનો અવેજ આપવા જોગ થાય એમ હોય તો, પારેઆફ ૧, ૨, ને બદલે નીચે પ્રમાણે લખવું).

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીએ વાયદા ચોઠી લખી આપીને એવું વચન આપ્યું છે કે, નોટીસ આપ્યા પછી મહિને રૂ. તેણે મને આપવા.

૨. પછીથી મેં પ્રતિવાદીને એવી નોટીસ આપી કે, તે નોટીસ પોંચ્યા પછી મહિનામાં તારે તે રકમ મને આપવી.

૩. રૂપિયા આપવાની સદરહુ મુદત વીતી ગઈ છે પણ પ્રતિવાદીએ તે રકમ આપી નથી.

(કોઈ વિશેષ ઠેકાણે ચોઠીનાં નાણાં આપવાં એમ હોય તો લખવું કે–)

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીએ વાયદાચોઠી લખી આપીને એવું વચન આપ્યું છે કે, તે તારીખ પછી મહિને રૂ. તેણે મને (મદ્રાસમાં અ. અને કંપનીની આફીસમાં) આપવા, તે મુદત હાલ પાકી ચુકી છે.

૨. સદરહુ ચોઠી ઉપર કહ્યાપ્રમાણે નાણાં લેવાને વાસ્તે (અ. અને કંપનીને ત્યાં) યોગ્યરીતે બતાવી પણ તેનું ભરણું થયું નથી.

પ્રતીવાદીની લેખી કેફીયત.

ની કોર્ટમાં, વગેરે.

હું. ક. ડ. ઉપર કહેલો પ્રતિવાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. જે ચોઠી ઉપરથી ફરિયાદ કરી છે તે મેં લખી આપી છે, પણ તે વિશે હકીકત

એવી છે કે:- હું અને વાદી કેટલાંક વરસ સુધી ગળી બનાવવાના કારખાનાના માલીક તરીકે ભાગીદાર હતા; અને અમારી વચ્ચે એવો કરાર થયો હતો કે, પંત્યાળું તોડવું, વાદીએ તે ધંધામાંથી દૂર થવું, પંત્યાળાની બધી પુંજી અને જવાબદારી મારે લેવી, અને જવાબદારી બાદ કર્યા પછી જે પુંજી રહે તેમાંના વાદીના ભાગની કિંમત મારે વાદીને આપવી.

૨. આ પ્રમાણે કરાર થવાથી વાદીએ ભાગદારીના ચોપડા જોઇને ભાગદારીની પુંજી અને જવાબદારી કેટલી છે એ તપાસવાનું પોતાને માથે લીધું; અને તે પ્રમાણે તેણે તે ચોપડા જોઇને તપાસ કર્યો, અને તે ઉપરથી વાદીએ મને એમ જણાવ્યું કે પેઢીની પુંજી રૂ. ૧૦૦૦૦૦ ઉપરાંત છે, અને પેઢીની જવાબદારી રૂ. ૩૦,૦૦૦થી ઓછી છે. પરંતુ ખરી હકીકત જોતાં પેઢીની પુંજી રૂ. ૫૦,૦૦૦ થી ઓછી અને પેઢીની જવાબદારી તે પુંજીથી ઘણી વધારે છે.

૩. આ કેફીયતના બીજા પારેગ્રાફમાં કહેલી ગેરસમજુતીને લીધે, જેના ઉપરથી હાલ ફરિયાદ કરી છે તે, ચીઠી મેં લખી આપી છે, અને તે ચીઠી લખી આપવાનો બીજો કંઈ બોબદલો નહોતો.

નંબર ૩૦.

પહેલા શેરાબાળાએ (ઇન્ડારસીએ) લખી આપનાર ઉપર કરવાની ફરિયાદ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. માં, તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીએ વાયદા ચીઠી લખી આપીને ઈ. ફ. કહે તેને (અથવા ઈ. ફ. ને કે તે કહે તેને) રૂ. (તે તારીખ પછી દિવસે) આપવાનું વચન આપ્યું. તે ચીઠી હાલ પાકી છે.

૨. સદરહુ ઇ. ફ. એ તે ચીઠી મને શેરો કરી આપી છે.

૩. પ્રતિવાદીએ તેનાં નાણાં આપ્યાં નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૩૧.

પછીના શેરાવાળાએ (ઇન્ડાસીએ) લખી આપનાર ઉપર કરવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. (પાછળના નમુના પ્રમાણે).

૨. તે ચીઠી ઈ. ફ. એ; ગ. હ. એ, અને એ. જે. એ (અથવા બીજાઓએ) શેરો

કરીને મારે નામે ચ્હડાવી આપી છે.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૩૨.

પહેલા શેરાવાળાએ પહેલો શેરો કરી આપનાર ઉપર કરવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ. ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ ઈ.ફ. એ વાયદા ચીઠી લખી આપીને પરતિવાદીને અથવા તે કહે તેને તે તારીખ પછી મહિને રૂ. આપવાનું વચન આપ્યું છે, તે ચીઠી હાલ પાકી છે.

૨. પ્રતિવાદીએ તે ચીઠી મને શેરો કરી આપી છે.

૩. તે ચીઠી તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ ભરણા સાર યોગ્ય રીતે દેખાડવામાં આવી પણ તેનાં નાણાં મળ્યાં નહી.

(અથવા ન દેખાડી હોય તો દેખાડવાનું માફ થાય એવી હકીકતો લખવી.)

૪. પરતિવાદીને તે બાબતની ખબર હતી.

૫. તેણે તેનું ભરણું કર્યું નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૩૩.

વિશેષ નામના પાછળના શેરાવાળાએ પહેલો શેરો કરી આપનાર ઉપર કરવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ એક ગ. હ. એ, પરતિવાદી કહે તેને (તે તારીખ પછી દિવસે આપવા એવી.રૂ, ની વાયદા ચીઠી લખી આપી છે (અથવા તેણે લખી આપી છે એમ તેના ઉપરથી જણાય છે.) તે વાયદા ચીઠી, પ્રતિવાદીએ શેરો કરીને એક ઇ. ફ. ને આપી; અને તે ચીઠી હાલ પાકી ગઈ છે.

૨. તે ચીઠી સદરહુ ઈ, ફ, એ (અને બીજાઓએ) શેરો કરીને મારે નામે ચ્હડાવી આપી છે.(અથવા સદરહુ ઈ. ફ. એ તે મારે નામે કરી આપી છે.)

૩, ૪, ૫, (પાછળના નમુનામાં ૩, ૪, ૫, છે તે પ્રમાણે.)

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૩૪.

પછીના શેરાવાળાએ તેને પોતાને શેરો કરી આપનાર ઉપર કરવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ. ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ એક ઈ. ફ. એ ગ. હ. કહે તેને (તે તારીખ પછી દિવસે આપવા એવી) ર ની વાયદા ચોઠી લખી આપી છે. (અથવા તેણે લખી આપી છે એમ તેના ઉપરથી જણાયછે) તે વાયદા ચોઠી, ગ. હ. એ શેરો કરીને પ્રતિવાદીને આપી અને પ્રતિવાદીએ તે શેરો કરીને મને આપી તે હાલ પાકી ગઈ છે.

૨, ૩, ૪, (નંબર ૩૩માં છે તે પ્રમાણે)

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૩૫.

પછીના શેરાવાળાએ દરમ્યાનનો શેરો કરી આપનાર ઉપર કરવાની.

મથાળું.

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ એક ઇ. ફ. એ ગ. હ. કહે તેને (તે તારીખ પછી દિવસે આપવા એવી) ર. ની વાયદા ચોઠી લખી આપી છે (અથવા તેણે લખી આપી છે એમ તેના ઉપરથી જણાય છે). તે વાયદા ચોઠી સદરહુ ગ. હ. એ શેરો કરીને પ્રતિવાદીને આપી, તે પ્રતિવાદીએ (અને બીજાઓએ) શેરો કરીને મારે નામે કરી આપી છે. અને તે ચોઠી હાલ પાકી ગઈ છે.

૨, ૩, ૪ (નંબર ૩૩ માં છે તે પરમાણે.)

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૩૬.

પછીના શેરાવાળાએ લખી આપનાર અને પેહલો તથા બીજો શેરો કરી આપનાર ઉપર કરવાની.

ના   ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર

અ. બ. રેહેનાર.

વિરૂદ્ધ.

ક. ડ. રેહેનાર.

ઈ. ફ. રેહેનાર

અને

ગ. હ. રેહેનાર.

હું, અ. બ. ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧   માં, તારીખ   માહે   સને ૧૮

રોજ પરતિવાદી ક. ડ. એ વાયદાચીઠી લખી આપીને પરતિવાદી ઇ. ફ. કહે તેને (તે તારીખ પછી   મહિને) રૂ.   આપવાનું વચન આપ્યું, તે ચીઠી હાલ પાકીગઈ છે.

૨. સદરહુ ઇ. ફ. એ તે ચીઠી શેરો કરીને પ્રતિવાદી ગ. હ. ને આપી, અને તેણે શેરો કરીને તે મને આપી.

૩. તારીખ   માહે   સને ૧૮   રોજ તે ચીઠી ભરાણું થવા સારૂ સદરહુ ક. ડ. ને દેખાડી, પરંતુ નાણાં મળ્યાં નહી (અથવા ન દેખાડી હોય તો તે દેખાડવાનું માફ થાય એવી હકીકતો લખવી.)

૪. સદરહુ ઈ. ફ. અને ગ. હ. ને તે વિશે ખબર હતી.

૫. તેમણે તેનું ભરાણું કરયું નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૩૭.

લખનાર સીકારનાર ઉપર કરવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧.   માં, તારીખ   માહે   સને ૧૮   રોજ

મેં બીલ આફ એકસચેન્જ લખીને પ્રતિવાદીને કહ્યું કે તે (બીલની તારીખ અથવા દેખાડ પછી   દિવસે) રૂ.   મને આપવા. તે બીલ હાલ પાકેલું છે.

૨. પ્રતિવાદીએ સદરહુ બીલ સીકારયું. (દેખાડ પછી અમૂક મુદતે બીલનાં નાણાં આ-

પવા જેવાં થતાં હોય તો સીકારવાની તારીખ લખવી, નહી તો તેની જરૂર નથી.)

૩. તેણે તે નાણાં આપ્યાં નથી.

૪. તેથી કરીને મને તે બીલનો દેખાડ કરવામાં તથા દેખાડ કરવા વિશે, અને નકરા મણી નોધાવવામાં તથા તે નોધાવવા વિશે, અને તે બીલ પાછું ફરવાને લીધે ખરચ થયું છે.

(ફેસલો માગવો.)

(ટીપઃ—બીલનો અવેજ ત્રીજા શખસને આપવાનો હોય તો પારેગ્રાફ ૧, ૨, ૩ ને બદલે એવું લખવું કે—)

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મેં પ્રતિવાદી ઉપર બીલ આફ એકસચેન્જ લખીને તેને એવું કહ્યું કે. તે બીલની તારીખ પછી મહિને ઈ. ફ. ને અથવા ઇ. ફ. કહે તેને તમારે રૂ. આપવા. તે બીલ હાલ પાકેલું છે.

૨. મેં સદરહુ બીલ સદરહુ ઈ. ફ. ને તારીખ રોજ આપ્યું.

૩. પ્રતિવાદીએ તે બીલ સીકારયું પણ તેનો અવેજ આપ્યો નથી. તેથી તે મને પાછું મોકલાવ્યું છે.

નંબર ૩૮.

નાણાધિકારીએ સીકારનાર ઉપર કરવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ-

૧. એક ઈ. ફ. એ માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ લખેલી (અથવા તેણે લખી છે એમ જેના ઉપરથી જણાય તેવી) હુંડી (બીલ આફ એકસચેન્જ) તેના દેખાડ પછી રૂ, પ્રતિવાદીએ મને આપવા એવી હતી. તે હુંડી (બીલ ઓફ એક્સ ચેન્જ) પ્રતિવાદીએ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ સીકારી તે હમણાં પાકી છે.

૨. પ્રતિવાદીએ તેનો અવેજ આપ્યો નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર. ૩૯

પહેલા શેરાવાળાએ સીકારનાર ઉપર કરવાની.

(મથાળું).

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. એક ઈ. ફ. એ માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ લખેલી (અથવા તેણે લખી છે એમ જેના ઉપરથી જણાય તેવી) હુંડી (બીલ આફ એ-

(સચેન્જ) તેના દેખાડ પછી   રૂ.   ગ. હ. કહે તેને આપવાની હતી, તે હુંડી (બીલ) પ્રતિવાદીએ તા.   સને ૧૮   રોજ સીકારી તે હાલ પાકીછે.

૨. સદરહુ ગ. હ. એ તેના ઉપર શેરો કરીને તે મને આપીછે.

૩. પ્રતિવાદીએ તેનો અવેજ ભર્યો નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૪૦

પછીના શેરાવાળાએ શીકારનાર ઉપર કરવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. (ગયા નમુનામાં કલમ ૧ ના છેડા સુધી છે તે પ્રમાણે.)

૨. સદરહુ ગ. હ. એ (અને બીજાઓએ) શેરા મારીને તે મારે નામે કરી આપીછે.

૩. પ્રતિવાદીએ તેનો અવેજ આપ્યો નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૪૧

નકાર્યા બદલ નાણાધિકારીએ લખનાર ઉપર કરવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧.   માં, તારીખ   માહે   સને ૧૮   રોજ પ્રતિવાદીએ ઇ. ફ. ઉપર હુંડી (બીલ આફ એક્સચેન્જ) લખી, તેમાં સદરહુ ઈ. ફ. એ મને (દેખાડ પછી   દિવસે) રૂ.   આપવા એમ હતું.

૨. તારીખ   માહે   સને ૧૮   રોજ તે હુંડી (બીલ) સીકારવા સારૂ સદરહુ ઇ. ફ. ને યોગ્ય રીતે બતાવવામાં આવી.

૩. પ્રતિવાદીને તે વિશે યોગ્ય ખબર હતી.

૪. તેણે તેનો અવેજ આપ્યો નથી.

(ફેસલો માગવો.)

(ટીપઃ—સીકાર ન કરીને હુંડી(બીલ)પાછી કાઢી હોયતો તે વિશેની નોટીસ એકદમ આપવી.)

નંબર ૪૨.

પહેલા શેરાવાળાએ પહેલો શેરો કરી આપનાર ઉપર કરવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. એક ઇ. ફ. એ   માં, તારીખ   માહે   સને ૧૮
રોજ લખેલી (અથવા તેણે લખી છે એમ જેના ઉપરથી જણાય તેવી) હુંડી (બીલ આફ એકસચેન્જ) હતી. તેમાં એમ હતું કે, પ્રતિવાદી કહે તેને તેના દેખાડ પછી (અથવા તારીખ પછી   દિવસે અથવા દર્શની) રૂ.   એક ગ. હ. એ આપવા. (અને સદરહુ ગ. હ. એ તારીખ   માહે   સને ૧૮   રોજ તે સીકારી હતી) તે હુંડી (બીલ) પ્રતિવાદીએ શેરો કરી મને આપી, તે હાલ પાકી ગઇ છે.

૨. તારીખ   માહે   સને ૧૮   રોજ તે સદરહુ ગ. હ. ને અવેજ આપવા શારૂ બતાવી, અને તેણે તે પાછી કાઢી.

૩. પ્રતિવાદીને તેની યોગ્ય ખબર હતી.

૪. તેણે તેનો અવેજ આપ્યો નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૪૩.

વિશેષ નામના પછીના શેરાવાળાએ પહેલો શેરો કરી આપનાર ઉપર કરવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. એક ગ. હ. એ   માં, તારીખ   માહે   સને ૧૮
રોજ લખેલી (અથવા તેણે લખી છે એમ જેના ઉપરથી જણાય તેવી) હુંડી (બીલ આફ એકસચેન્જ) હતી, તેમાં એમ હતું કે તે દેખાડાય પછી   દિવસે (અથવા બીજી રીતે જે હોય તે) રૂ.   પ્રતિવાદી કહે તેને ઐ. જે. એ આપવા. અને તે સદરહુ ઐ. જે. એ તારીખ   માહે   સને ૧૮   રોજ સીકારી (હકીકત આ પ્રમાણે ન બની હોય તો આ વાક્ય છોડી દેવું.) પ્રતિવાદીએ તે હુંડી (બીલ) એક ઇ. ફ. ને શેરો કરી આપી, તે હાલ પાકી ચુકીછે.

૨. તે હુંડી (બીલ) સદરહુ ઈ. ફ. એ (અને બીજાઓએ) શેરોમારીને મને આપીછે.

૩. તારીખ   માહે   સને ૧૮   રોજ તે સદરહુ ઐ. જે. ને અવેજ આપવા સારૂ બતાવી અને તેણે તે પાછી કાઢી.

૩. પ્રતિવાદીને તેની યોગ્ય ખબર હતી.

૪. તેણે તેનો અવેજ આપ્યો નથી.

(ફેસલો માગવો.

નંબર ૪૪.

પછીના શેરાવાળાએ તેને પોતાનો શેરો કરી આપનાર ઉપર કરવાની.

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. એક ઈ. ફ. એ માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ લખેલી (અથવા તેણે લખી છે એમ જેના ઉપરથી જણાય તેવી) હુંડી (બીલ આફ એક્સચેન્જ) હતી તેમાં એમ હતું કે તે દેખાડ્યા પછી દિવસે (અથવા બીજી રીતે જે હોય તે) ઢ. ઐ. જે. કહે તેને એક ગ. હ. એ આપવા. (તે સદરહુ ગ. હ. એ (સીકારી) અને સદરહુ ઐ. જે. એ શેરો કરીને પ્રતિવાદીને આપી, પ્રતિવાદીએ તે હુંડી (બીલ) શેરો કરી મને આપી તે હાલ પાકી ચુકી છે.

૨. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ તે સદરહુ ગ. હ. ને અવેજ આપવા સારુ બતાવી પણ તેણે પાછી કાઢી.

૩. પ્રતિવાદીને તે વિશે યોગ્ય ખબર હતી.

૪. તેણે તેના અવેજ આપ્યા નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૪૫.

પછીના શેરાવાળાએ દરમ્યાનનો શેરો કરી આપનાર ઉપર કરવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. એક ઈ. ફ. એ માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ લખેલી (અથવા તેણે લખી છે એમ જેના ઉપરથી જણાય તેવી) હુંડી (બીલ આફ એક્સચેન્જ) હતી, તેમાં એમ હતું કે તે દેખાડ્યા પછી દિવસે (અથવા બીજી રીત હોય તે) ઢ. ઐ. જે. કહે તેને એક ગ. હ. એ આપવા, (તે ગ. હ. એ સીકારી) અને સદરહુ ઐ. જે. એ શેરો કરીને પ્રતિવાદીને આપી અને પ્રતિવાદીએ (તથા બીજાઓએ) શેરો કરીને તે મને આપી, તે હાલ પાકી ચુકી છે.

૨. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ તે સદરહુ ગ. હ. ને અવેજ આપવા સારુ બતાવી પણ તેણે પાછી કાઢી.

૩. પ્રતિવાદીને તેની યોગ્ય ખબર હતી.

૪. તેણે તે અવેજ આપ્યો નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૪૬.

શેરાવાળાએ લખનાર, સીકારનાર અને શેરો કરી આપનાર ઉપર કરવાની.

ના ની કોરટમાં

દિવાનીરેગ્યુલર નંબર.

અ. બ. રેહેનાર.

વિરૂદ્ધ.

ક. ડ. રેહેનાર

ઈ. ફ. રેહેનાર

ગ. હ. રેહેનાર

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદી ક. ડ. એ પ્રતિવાદી ઈ. ફ. ઉપર હુંડી (બીલ આફ એક્સચેન્જ) લખી આપી, તેમાં એમ હતું કે (તે દેખાડ્યા પછી દિવસે) રૂ. પ્રતિવાદી ગ. હ. કહે એને સદરહુ ઈ. ફ. એ આપવા.

૨. તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ સદરહુ ઈ. ફ. એ તે સીકારી.

૩. સદરહુ ગ. હ. એ તે શેરો કરીને મને આપી.

૪. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ સદરહુ ઈ. ફ. ને તેનો અવેજ આપવા સારૂ તે બતાવી પણ તેણે તે પાછી કાઢી.

૫. બીજા પ્રતિવાદીઓને તે વિશે યોગ્ય ખબર હતી.

૬. તેમણે તે અવેજ આપ્યો નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૪૭.

પરદેશનું બીલ ન સીકાર્યું હોય તેટલા માટે લખનાર ઉપર નાણાધિકારીએ કરવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીએ હુંડી (બીલ આફ એક્સચેન્જ) કલકત્તામાં લખી, તેમાં એમ હતું કે તે દેખાડ્યા પછી (સાઠ દિવસે) એક ઈ. ફ. એ મને (લંડનમાં) પૌંડ નાણું આપવું.

૨. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ સદરહુ ઈ. ફ. ને તે સીકારવાસારૂ બતાવી. તે પાછી કાઢી. અને તેથી તે વિશે યોગ્ય રીતે અસંમતિ (પ્રોટેસ્ટ) દર્શાવી છે.

૩. પ્રતિવાદીને તેની યોગ્ય ખબર હતી.

૪. તેણે તે અવેજ આપ્યો નથી.

[૫. પ્રતિવાદીને અસંમતિ લખ્યાની (પ્રોટેસ્ટની) નોટીસ પોંચાડી તે વખતે પોંડ નાણાંની કીમત રૂ. આના હતી.]

માટે રૂ. તથા તારીખ માહે સને થી વ્યાજ અને બદલાનો (સેંકડે દશ ટકા પ્રમાણે) ફેસલો પ્રતિવાદી ઉપર કરી આપો એવી મારી અરજ છે.

નંબર ૪૮.

નાણાધિકારીએ શીકારનાર ઉપર કરવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવુંછું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ એક ઈ. ફ. એ પ્રતિવાદી ઉપર હુંડી (બીલ આફ એક્સચેન્જ) લખી, તેમાં એમ હતું કે તેની તારીખ પછી (અથવા દેખાડથી દિવસે) રૂ. પ્રતિવાદીએ મને આપવા.

૨. તારીખ સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીએ તે હુંડી (બીલ) સીકારી.

૩. તેણે અવેજ આપ્યો નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૪૯.

સમુદ્રોભ્દવ સંકટો વગેરેને લીધે વહાણને હજા રજા થઈ હોય ત્યારે, દર્યાઇ (સીધમ) વીમા ચીઠી ઉપરથી.

(મથાળું.)

હું અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. નામના વહાણનો નીચે કહ્યા પ્રમાણે નાશ થયો તે વખતે તે વહાણનો હું માલક હતો (અથવા તેમાં મારો હક સંબંધ હતો).

૨. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતીવાદીઓને રૂ. આપ્યા (અથવા તે રૂપીયા આપવાનું મેં તે વખતે વચન આપ્યું) તેના બદલામાં પ્રતિવાદીઓએ મને સદરહુ વહાણના વીમાની વીમા ચીઠી કરી આપી, તેની એક નકલ આસાથે જોડીછે; (અથવા તે કરારમાં તેમણે એવું વચન આપ્યુછે કે થી સુધી સદરહુ વહાણની આવતી સફરમાં સમુદ્રોભ્દ સંકટોથી અથવા આગથી અથવા વીમાચીઠીમાં લખેલાં બીજાં કારણોથી તે વહાણનો નાશ થાય અથવા તેને ઈજા થાય તો રૂ. પર્યંત મને જે તોટો અથવા નુકસાન થાય તે બધું નાશ અને હક સંબંધ સાબિત થયા પછી દિવસે તેમણે ભરી આપવું.)

૩. સદરહુ વીમાચીઠીમાં કહેલી સફર કરતાં સદરહુ વહાણ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ સમુદ્રોત્પન્ન સંકટોથી (અથવા બીજા કારણથી) બીલકુલ નાશ થયું.

૪. તેથી કરીને મને રૂ. નુકસાન થયું.

૫. તારીખ માહે સને૧૮ રોજ નાશ અને હક સંબંધીની મેં પ્રતિવાદીઓને સાબીતી બતાવી આપી અને સદરહુ વીમાચીઠીમાં મારી તરફની બધી શરતો યોગ્ય રીતે પાળી છે.

૬. પ્રતિવાદીઓએ સદરહુ નુકશાન આપ્યુ નથી.

(ફેસલો માગવો)

નંબર ૫૦.

આગથી નાશ થએલ માલ બદલ:—કિંમત ઠરાવેલી વીમાચીઠી.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. નામનું વહાણ નીચે કહ્યા પ્રમાણે નાશ થયું તે વખતે તે વહાણ ઉપર (સોગાંકડી રૂ હતું) તેનો માલક હું હતો (અથવા તેમાં મારો હક સંબંધ હતો)

૨. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મેં

૩. આપ્યા (અથવા આપવાનું વચન આપ્યું) તેના બદલામાં પ્રતિવાદીએ તે વખતે સદરહુ માલના વીમાની વીમાચીઠી મને કરી આપી. તેની એક નકલ આ સાથે જોડી છે (અથવા તે કરારમાં તેણે એવું વચન આપ્યુ છે કે, એ ઠેકાણે સદરહુ માલ કીનારે ઉતર્યા પહેલાં આગથી અથવા વીમા ચીઠીમાં કહેલાં બીજાં કારણોથી તેનો બીલકુલ નાશ થાય તો તેણે મને રૂ. આપવા અથવા થોડો ઘણો નાશ થાય તો તેથી મને જે નુકશાન થાય તે આપવું; પરંતુ તે નુકશાન માલની કુલ કિંમત ઉપર શેકડે ટકાથી વધારે હોય તો આપવું.)

૩. સદરહું વીમાચીઠીમાં કહેલી સફર કરતાં ઠેકાણે તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ સદરહુ માલ આગથી બીલકુલ નાશ થયો (અથવા જેવી રીતે હોય તે).

૪, ૫. (ગયા છેલા નમુનાના ૪થા અને ૫ મા પારેગ્રાફ પ્રમાણે.)

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૫૧.

નોરબદલ; વીમાચીઠીમાં કિંમત ઠરાવેલી હોય ત્યારે.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. વહાંણને થી સુધી સફર કરવામાં જે નોર મળે તે નોરમાં, તે વહાણ નીચે લખ્યા પ્રમાણે નાશ થયું તે વખતે, મારો હક સંબંધ હતો, અને તે વખતે તે વહાણમાં નોરથી પુષ્કળ માલ ચઢાવેલો હતો.

૨. પ્રતિવાદીને રૂ. આપ્યા તેના બદલામાં તેણે માં તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ સદરહુ નોર વિશે મને વિમાચીઠી લખી આપી છે. તેની એક નકલ આ સાથે જોડેલીછે (અથવા પ્રથમ પ્રમાણે તેનો ભાવાર્થ લખવો.)

૩. સદરહુ વીમાચીઠીમાં કહેલી સફર કરતાં તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ (સમુદ્રદ્દ્રવસંકટો)થી સદરહુ વહાંણનો બીલકુલ નાશ થયો.

૪. સદરહુ પ્રમાણે વહાંણ નાશ થયું તેથી સદરહુ વહાંણ બદલ મને કંઈ નોર મળ્યું નથી, તેમ તે સફરમાં વહાંણને કંઈ નોરની પ્રાપ્તી થઈ નથી.

૫, ૬. (નમુના ૫૦ માંછે તે પ્રમાણે).

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૫૨.

વરાડ પ્રમાણે સાધારણ નુકશાન બાબત.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. ય. ઝ. એ નામના વહાંણ ઉપર થી લઈ જ- વાને (રૂની સો ગાંસડી) માલ ચઢાવ્યો હતો તેનો, નીચે લખ્યા પ્રમાણે તે નાશ થયો તે વખતે હું માલક હતો (અથવા તેમાં મારો હક સંબંધ હતો.)

૨. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ રૂ. આપ- વાનું મેં વચન આપ્યું) તેના બદલામાં તે વખતે માં પ્રતિવાદીએ સદરહુ માલની વીમા ચીઠી મને લખી આપી. તેની એક નકલ આ સાથે જોડેલી છે (અથવા પ્રથમ પ્રમાણે તેનો ભાવાર્થ લખવો.)

૩. સદરહુ બીમાચીઠીમાં કહેલી સફર કરતાં તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ શ્રી. રત્નાગરની કજા રજાથી સદરહુ વહાંણ એટલું જોખમમાં આવ્યું હતું કે તેથી તેના માસ્તર તથા ખલાસીઓને વહાંણનાં દોરડાંઓ અને સામાનનો ઘણો ભાગ દરીઆમાં નાખી દેવાની જરૂર પડી અને તેમણે તે નાખી દીધો.

૪. તેને લીધે સાધારણ વરાડ પ્રમાણે નુકશાન (જનરલ આવરેજ લાસ) ના રૂ. આપવાની મને જરૂર પડી અને મેં તે આપ્યા.

૫. તારીખ માહે સને.૧૮ રોજ મેં થએલા નુકશાનની તથા તેમાં મારા હક સંબંધીની સાબિતી પ્રતિવાદીને આપી તથા સદરહુ વીમાચીઠીની મારે પાળવાની બધી શરતો બીજી રીતે બરાબર પાળી.

૬. પ્રતિવાદીએ સદરહુ નુકશાન ભરી આપ્યુ નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૫૩.

વરાડ પ્રમાણે ખાસ નુકસાનુ બાબત.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. ૨. (પાછળના નમુના પ્રમાણે.)

૩. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ સદરહુ વહાણ ભરે દરીએ હતું તેવામાં સમુદ્રનું પાણી તો વહાણમાં પેઠુ અને તેથી સદરહુ (૨) નુ રૂ. સુધી નુકસાન થયું.

૪, ૫. (ગયા નમુનાના ૫મા તથા ૬ઠા પારેગરાફ પ્રમાણે.)

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૫૪.

આગની વીમાચીઠી ઉપરથી.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. (શેહેરમાં મોહોલ્લામાં નંબર થી ઓળખાતું રેહેવાનું ઘર) નીચે કહ્યા પ્રમાણે આગથી નાશ થયું (અથવા તેને નુકશાન થયું) તેવખતે તેમાં મારો હક્ક સંબંધ હતો (અથવા તેનો હું માલક હતો).

૨. પ્રતિવાદીને રૂ. આપ્યા તેના બદલામાં તેણે માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મને સદરહુ (ઘર તથા તેના અંગના ભાગ) બાબત વીમા ચીઠી લખી આપી છે. તેની એક નકલ આ સાથે જોડી છે. (અથવા તેનો ભાવાર્થ લખવો.)

૩. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ સદરહુ (રેહેવાનું ઘર) આગથી બીલકુલ નાશ થયું (અથવા તેને ઘણું નુકસાન લાગ્યું).

૪. મને તેથી રૂ. નું નુકસાન થયું.

૫. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મેં પ્રતિવાદીને મારા સદરહુ નુકસાનની તથા હક્કસંબંધની શાબિતી આપી અને સદરહુ વીમાચીઠીની મારે પાળવાની બધી શરતો બીજી રીતે બરાબર પાળી.

૬. પ્રતિવાદીએ સદરહુ નુકસાન આપ્યું નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૫૫.

ભાડું લેવા વિશે જામીન ઉપરની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ દર વરસે ૨. ભાડું ઠરાવીને અને તે ભાડું (દર મહિને) આપવું એવા કરાર કરીને વરસની બોલીએ (મહેલ્લામાં નંબરનું ઘર) મારી પાસેથી એક ઈ. ફ. એ ભાડે રાખ્યું.

૨. સદરહુ ઘર તેની હદસુધાંત સદરહુ ઈ. ફ. ને ભાડે આપ્યું, તેના બદલામાં (તેજ વખતે અને તેજ ઠેકાણે) પ્રતિવાદીએ એવા કરાર કર્યા કે સદરહુ ભાડું બરોબર વખતે વખત મળશે એ બાબતનો હું જામીન થાઊં છું.

૩. સન ૧૮ ના માસનું સદરહુ ભાડું રૂ. થયું તે આપ્યું નથી.

કરારનામામાં શરત પ્રમાણે જામીનને નોટીસ આપવાની હોય તો, વધારવું કેઃ—

૪. સદરહુ ભાડું મને પોંચ્યું નથી એ બાબતની તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મેં પ્રતિવાદીને નોટીસ આપી અને ભાડું માગ્યુ.

૫. તેણે તે આપ્યુ નથી.

(ફેસલો માગવો.)

અ—કરાર તોડવાને લીધે બદલો લેવાની ફરયાદ અરજીઓ.

નંબર ૫૬.

જમીન વેચવાનો કરાર તોડયા બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મેં અને પ્રતિવાદીએ અનેએ સહીઓ કરીને એક કરારનામું કર્યું તેની નકલ આસાથે જોડીછે.

(અથવા તારીખ વગેરે રોજ પ્રતિવાદીએ મારી સાથે એવા કરાર કર્યા કે, હાલ રૂ. અનામત આપેલા છે અને બીજા દશહજાર રૂપીઆ નીચે કહ્યા પ્રમાણે આપવાના તેના બદલામાં તુંણે મને તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ (શેહેરમાં મહેલ્લામાં ઘર નંબર નું બધો બોજો દુર કરીને પુરતું વેચાણ ખત (કનવેયન્સ) કરી આપવું; અને તે સ્વાધીન આપે એટલે તે બદલ રૂ. ૧૦,૦૦૦ આપવાની મેં તેને કબુલાયત આપી છે.

૨. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મેં પ્રતિવાદી પાસેથી સદરહુ મિલક-

તનું વેચાણ ખત (કનવેયન્સ) માગ્યુ અને પ્રતિવાદીને રૂ. આપવા માંડ્યા. (અથવા પ્રતિવાદીના ભાગનો કરાર તેની પાસેથી પુરો કરી લેવાનો મારો હક્ક થવા સારૂ જે શરતો પુરી પડવી જોઇએ તે પુરી પાડી છે, અને જે વાતો બનવી જોઇએ તે બની છે તથા જે વખત ગુજરવા જોઇએ તે વીતી ગયા છે.)

૩. સદરહુ મિલકતનું પ્રતિવાદીએ મને કંઈ વેચાણ ખત (કનવેયન્સ) કરી આપ્યુ નથી, (અથવા તે મિલકત ઉપર એ ન રૂ. નો ઘરાણીયા હક્ક કરી આપ્યો છે અને તે ની આફીસમાં તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ રજિસ્ટર થયો છે તે હજી છોડ્યો નથી; અથવા હક્કમાં બીજી કંઈ ખામી હોય તે).

૪. અને તેથી કરીને સદરહુ પ્રમાણે અનામત તરીકે મેં જે રકમ આપી તેનો તથા સદરહુ ખરીદીનું કામ પુરૂં થવાસારૂ જે બીજી રકમ આગળથી એકઠી કરી રાખેલી તેના ઉપયોગ મારાથી થયો નહિ, તથા પ્રતિવાદીના હક્કની તપાસ કરવામાં તથા મારા ભાગનો કરાર પુરો કરવાની તૈયારી કરવામાં મને જે ખરચ થયું તે નકામું ગયુ છે, અને પ્રતિવાદી પાસે તે કરાર પુરો કરાવવાનો પ્રયત્ન કરવામાં મને ખરચ થયું છે.

મારી અરજ એ છે કે રૂ. નો બદલો મળવાનો ફેસલો કરી આપો.

નંબર ૫૭.

જમીન ખરીદ કરવાનો કરાર તોડ્યાબદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મેં અને પ્રતિવાદીએ પોતાની સહીઓ સુધાંત એક કરારનામું કરયું તેની એક નકલ આ સાથે જોડીછે.

(અથવા માં તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મેં અને પ્રતિવાદીએ અરસપરસ એવી કબુલાયત કરી કે ગામમાં ચાલીસ વીઘા જમીન રૂ. માટે મારે પ્રતિવાદીને વેચવી અને પ્રતિવાદીએ તે મારી પાસેથી ખરીદ કરેવી.)

૨. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ સદરહુ મિલકતનો હું કુલ માલક હોવાથી (અને તે મિલકત ઉપર કંઈ બોજો નથી એમ પ્રતિવાદીને જણાવ્યુ હતું તે પ્રમાણે તે ઉપર કંઈ બોજો ન હોવાથી) સદરહુ રકમ આપે એટલે જોઇએ તેવું તે મિલકતનું ખરીદીપત્ર (કનવેયન્સ) કરી આપું છું એમ તે વખતે પ્રતિવાદીને કહ્યું (અથવા પુરતો દસ્તાવેજ કરી આપીને તે મિલકત પ્રતિવાદીને આપવાને હું તૈયાર તથા ખુશી હતો અને ખરીદી લે એમ મેં તેને કહ્યું).

૩. પ્રતિવાદીએ તે રકમ આપી નથી.

(ફેસલો માગવો)

નંબર ૫૮.

બીજો નમુનો.

સ્થાવર મિલકતની ખરીદી પુરી ન કર્યા બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ લખેલા કરારપત્રથી મેં અને પ્રતિવાદીએ પોતપોતાની વચ્ચે એવો ઠરાવ કર્યો હતો કે, નીચેની શરતોથી તથા બોલીથી રૂ. માટે એક ઘર અને જમીન મારે પ્રતિવાદીને વેચવાં અને પ્રતિવાદીએ તે મારી પાસેથી ખરીદ કરવાં. તે શરતો એ કેઃ—

(અ) સદરહુ કરારનામા ઉપર સહી થાય એટલે તે ખરીદીની રકમ પૈકી રૂ. પ્રતિવાદીએ મને અનામત આપવા, અને બાકીના તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ આપવા ને તે તારીખે ખરીદી પૂરી કરવી.

(બ) તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ અથવા તે પહેલાં સદરહુ ઘર અને જમીન ઉપર મારો મજબુત હક મારે સ્થાપિત કરવો, તથા સદરહુ પ્રમાણે તે ખરીદીની રકમ પૈકી બાકી રહેલી રકમ આપવામાં આવે એટલે સદરહુ મિલકતનું યોગ્ય ખરીદીપત્ર (કનવેયન્સ) પ્રતિવાદીને ખરચે તૈયાર કરીને પ્રતિવાદીને કરી આપવું.

૨. પ્રતિવાદી પાસે તેના ભાગનો સદરહુ કરાર પુરો કરવાનો મને હક મળવાને જરૂર હોય તેવી બધી શરતો પુરી પાડી તેવી બધી વાતો બની, અને તેવી બધી વખત વીતીગઈ, તોએ પ્રતિવાદીએ સદરહુ પ્રમાણે સદરહુ ખરીદીની રકમની બાકી આપવી જોઈએ તે મને આપીનથી.

૩. તેથી કરીને મારા ભાગનો સદરહુ કરાર પૂરો કરવાની તૈયારી કરવામાં થએલું ખરચ બ્યર્થ ગયુંછે. અને પ્રતિવાદીના ભાગનો તે કરાર પૂરો કરી લેવાનો પ્રયત્ન કરવામાં મને ખરચ થયુંછે

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૫૯.

વેચેલો સામાન સ્વાધીન ન કર્યાબદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ. ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. મું તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મેં અને પ્રતિવાદીએ અરસપરસ એવો ઠરાવ કર્યો કે પ્રતિવાદીએ (આટાનાં ૧૦૦ પીપ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ) મારે સ્વાધીન કરવાં, અને તે સ્વાધીન થાય એટલે તેની કીમતના મારે રૂ. પ્રતિવાદીને આપવા.

૨. (સદરહુ) તારીખે સદરહુ સામાન સ્વાધીન કર અને સદરહુ કીમત લે એમ મેં પ્ર-

તિવાદીને કહ્યું. અને તે પ્રમાણે સ્વાધીન કરેથી તેને સદરહુ રકમ આપવાને હું તૈયાર અને ખુશી હતો.

૩. પ્રતિવાદીએ તે માલ સ્વાધીન કર્યો નહિ તેથી કરીને, તે સ્વાધીન થવાથી મને જે નફો મળત તે મારો ગયો.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૬૦.

નોકરીમાં રાખવાનો કરાર તોડયાબદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મારી અને પ્રતિવાદી વચ્ચે અરસપરસ એવો કરાર થયો કે, મારે (હિસાબ રાખનાર તરીકે અથવા મુકાદમ તરીકે અથવા જે હોય તે) તરીકે પ્રતિવાદીની નોકરી કરવી અને પ્રતિવાદીએ મને તે તરીકે (એક વરસ)ની મુદતસુધી નોકર રાખવો અને મારી નોકરી બદલ મને (મહીને)રૂ. આપવા.

૨. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ હું સદરહુ પ્રમાણે પ્રતિવાદીની નોકરીમાં દાખલ થયો, અને સદરહુ વરસની બાકીની મુદતમાં તે નોકરી જારી રાખવાને હું ત્યારથીજ અને હાલપણ તૈયાર તથા રાજી છું, અને તેની પ્રતિવાદીને હમેશાં ખબર છે.

૩. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીએ ગેરવાજબી રીતે મને નોકરીમાંથી રજા આપી, અને સદરહુ તરીકે મને નોકરી કરવા દીધી નહીં, અથવા મારી નોકરી બદલ પગાર આપવાની ના કહી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૬૧.

નોકરીમાં રાખવાનો કરાર તોડયા બદલ, નોકરીનું કામ કદી કર્યું ન હોય ત્યારે.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. (ગયા છેલા નમુના પ્રમાણે.)

૨. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીની નોકરીમાં દાખલ થવાને મેં કહ્યું અને ત્યારથી તે પ્રમાણે કરવાને હું તૈયાર તથા રાજી છું.

૩. તે નોકરીમાં પ્રતિવાદીએ મને દાખલ થવા દીધો નહીં, અથવા મારી નોકરીને બદલે પગાર આપવાની ના કહી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૬૨.

નોકરી કરવાનો કરાર તોડ્યા બદલ.

(મુથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી અને પ્રતિવાદી વચ્ચે અરસપરસ એવા કરાર થયો કે મારે પ્રતિવાદીને (વરસે)રૂ. મહેનતાણું આપીને નોકરીમાં રાખવો, અને પ્રતિવાદીએ મારી (કારીગર) તરીકે (એક વરસ) ની મુદત સુધી નોકરી કરવી.

૨. સદરહુ કરારનો પોતાનો ભાગ પુરો કરવાને હું હમેશ તૈયાર અને રાજી છું (અને તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ તે પ્રમાણે કરવાને મેં કહ્યું.)

૩. પ્રતિવાદી (ઉપર કહેલી તારીખે મારી નોકરીમાં દાખલ થયો પણ પછીથી તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ તેણે (સદરહુ પ્રમાણે મારી નોકરી કરવાને ના કહ્યું.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૬૩.

ખામી ભરેલા કસબને માટે ઘર બાંધનાર ઉપર.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી અને પ્રતિવાદી વચ્ચે એક કરાર થયો તેની એક નકલ આ સાથે જોડી છે.

(અથવા કરારનો ભાવાર્થ લખવો.)

(૨. સદરહુ કરારની મારા ભાગની બધી શરતો મેં યોગ્ય રીતે પુરી કરી છે.)

૩. પ્રતિવાદીએ (સદરહુ કરારમાં બતાવેલું ઘર ખરાબ અને કારીગર ન બાંધે તે રીતે બાંધ્યું છે.)

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૬૪.

કરારથી શિખવા રહેલા શખસના બાપ અથવા વાલીઉપર શેઠ કરવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮

રોજ પ્રતિવાદીએ પોતાની સહી તથા શિક્કાથી* એક કરાર કર્યો તેની એક નકલ આસાથે જોડી છે.
(અથવા તે કરારનો ભાવાર્થ લખવો.)

સદરહુ કરાર કર્યા પછી મેં સદરહુ (કરારથી શિખવા રહેનારને) સદરહુ મુદત સુધી કરારથી શિખવા રહેનાર તરીકે મારી નોકરીમાં દાખલ કર્યો. અને સદરહુ કરારમાં મારે જે જે કરવાનું છે તે મેં હમેશાં કરેલું છે અને તે કરવાને હું હમેશ તૈયાર તથા રાજી છું.

૩. તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ સદરહુ (કરારથી શિખવા રહેનાર) જાણી જોઇને મારી નોકરીમાંથી ગેરહાજર રહ્યો અને હજી તે ગેરહાજર રહે જાયછે.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૬૫.

કરારથી શિખવા રહેનારે શેઠ ઉપર કરવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. માં, તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મારી અને મારા બાપ ઈ. ફ. ની સાથે પ્રતિવાદીએ કરાર કર્યો, ને તે ઉપર અમારી સહીઓ તથા શિક્કા કર્યા તેની એક નકલ આ સાથે જોડી છે.

૨. સદરહુ કરાર કર્યા પછી સદરહુ કબુલાતમાં કહેલી મુદત સુધી કરારથી શિખવા રહેનાર તરીકે પ્રતિવાદીની નોકરી કરવા સારૂ તેની નોકરીમાં દાખલ થયો, અને સદરહુ કબુલાયતમાં મારે પુરી કરવાની જે જે વાતો કહી છે તે મેં હમેશાં પુરી કરી છે.

૩. પ્રતિવાદીએ (નો ધંધો મને શિખવ્યો નહીં, અથવા બીજી કોઇ રીતે કરાર તોડ્યા હોય તે લખવું; જેમ કે, ઘાતકીપણું, પુરતું અન્ન આપ્યું ન હોય તે, અથવા બીજી કોઈ ગેરવર્તણુક કરી હોય તે.)

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૬૬.

કારકુનના પ્રમાણિક પણા બાબતના દસ્તાવેજ ઉપરથી.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ

---

* સને ૧૮૫૦ ના આક્ટ ૧૯ માં આપેલાં નમુનામાં બાપનો અથવા વાલીનો શિક્કો જોઇએ છીએ.

મેં એક ઈ. ફ. ને કારકુન તરીકે નીમ્યો.

૨. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીએ મારી સાથે એવી કબુલાયત કરી કે, જો સદરહુ ઈ. ફ. મારા કારકુન તરીકે પ્રમાણિકપણાથી પોતાનું કામ ન કરે અથવા મારે વાસ્તે તેને મળેલા બધા પૈસા, કરજબદલ પુરાવાના લેખ, અથવા બીજી મિલકતનો મને હિસાબ ન આપે તો તેથી રૂ. સુધી મને જે નુકસાન આવે તે પ્રતિવાદીએ ભરી આપવું.

(અથવા ૨. તેજ વખતે અને તેજ ઠેકાણે પોતાની સહીથી લેખ કરી આપીને રૂ. ની રકમ ગુન્હેગારી તરીકે મને આપવાને પ્રતિવાદી પોતે મારી સાથે બંધાયોછે, એવી શરતથી કે, જો મારા કારકુન અને કિલીદાર તરીકે સદરહુ ઈ. ફ. પોતાનું કામ પ્રમાણિકપણે બજાવે અને જે જે પૈસા, કરજબદલ પુરાવાના લેખ, અને બીજી મિલકત કોઈ પણ વખતે મારીવતી તેની પાસે હોય તે બધાનો ખરેખરો હિસાબ તે મને આપે તો તે કરાર રદ થાય નહીં તો ન થાય.)

(અથવા ૨. તેજ વખતે અને તેજ ઠેકાણે પ્રતિવાદીએ મને દસ્તાવેજ લખી આપ્યો તેની એક નકલ આ સાથે જોડી છે.)

૩. તારીખ માહે સને ૧૮ અને તારીખ માહે સને ૧૮ ની દરમ્યાન સદરહુ ઈ. ફ. એ પૈસા અને બીજી મિલકત મળીને રૂ. ની કિંમતની રકમ મારે માટે લીધી, તેનો એણે મને હિસાબ આપ્યો નથી. અને તે હજી લેહેણી તથા આપ્યા વગરની છે.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૬૭.

ભાડુતે માલક ઉપર કરવાની, વિશેષ નુકશાન થયુ હોય તે સુધાંત.

(મથાળું).

હું. અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીએ લખી દસ્તાવેજથી મને (મહેલ્લામાં નંબર નું ઘર) વરસની મુદત સુધી ભાડે આપ્યું. તેમાં મારી સાથે એવો કરાર હતો કે, મારે અને મારા કાયદેસર વારસ વકીલોએ તે ઘરનો સદરહુ મુદત સુધી સ્વસ્થ પણે કબજો ભોગવવો.

૨. આ ફરિયાદ ચલાવવાનો મારો હક થવા માટે જે જે શરતો પૂરી પડવાની અને જે વાતો બનવાની જરૂર છે તે બધી પૂરી પડી છે થા બની છે.

૩. સદરહુ મુદતમાં તારીખ માહે રોજ એક ઈ. ફ. જે સદરહુ ઘરનો કાયદેસર માલક હતો તેણે મને તે ઘરમાંથી કાયદેસર રીતે કાઢ્યો, અને હજીએ તે મને તે ઘરનો કબજો આપતો નથી.

૪. તેથી કરીને મને (સદરહુ જગાએ દરજીનો ધંધો જારી રાખવામાં હરકત પડી ત્યાંથી નિકળવામાં રૂ. ખરચ લાગ્યું અને તે નિકળવાથી ગ. હ. તથા એ. જે. ની મારી ઘરાકી ગઈ.)

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૬૮.

ખાત્રી પ્રમાણે જંગમ માલ ઉતર્યો નહી તે વિશે.

(મથાળું).

હું, અ. બ. ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ, એક વરાળ યંત્ર ચાલવા જેવી સારી સ્થિતિમાં છે એવી પ્રતિવાદીએ ખાત્રી આપી, અને તે ઉપરથી તેના પાસેથી, તેની કીંમતના રૂ. આપીને તે ખરીદ કરવાને મારૂં મન વળ્યું.

૨. સદરહુ યંત્ર તે વખતે ચાલે એવી સારી સ્થિતિમાં નહોતું, તેથી તે યંત્રને દુરસ્ત કરાવવામાં મને ખરચ લાગ્યું અને તે યંત્ર દુરસ્ત થતું હતું તે દરમ્યાનનું, તે ચાલે એવી સારી સ્થિતિમાં હોત તો, મને જે ઉત્પન્ન થાત તે મારૂં ગયું.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૬૯.

હામી બાબતના કરાર ઉપરથી.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ અ. બ. ને ક. ડ. ની પેઢીના નામથી થતા બ્યાપારમાં હું અને પ્રતિવાદી પાંતીદાર હોવાથી સદરહુ પંતીઆળું તોડ્યું, અને અરસપરસ એવો કરાર કર્યો કે પ્રતિવાદીએ પંત્યાળાનીબધી મિલકત લેવી અને રાખવી, પેઢીનું બધું કરજ આપવું. અને સદરહુ પેઢીને કંઈ કરજ હોવાને લીધે મારા ઉપર જે જે દાવા કરવામાં આવે તે બધાનું નુકશાન ભરી આપવું.

૨. સદરહુ કરારની મારા ભાગની બધી શરતો મેં બરોબર રીતે પૂરી કરી છે.

૩. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ (એક ઈ. ફ. નું સદરહુ પેઢી પાસે લેહેણું હતું તે બદલ સદરહુ ઈ. ફ. એ ની ન્યાયાધિકારી હૈકોરટમાં મારા અને પ્રતિવાદીના ઉપર એક ફેસલો મેળવ્યો, અને તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ) મેં રૂ. (તે હુકમનામાની ભરપાઈ કરવાસારૂ) આપ્યા.

૪. તે પ્રતિવાદીએ મને આપ્યા નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૭૦.

વહાંણના માલકે વહાંણ નોરે માંડનાર ઉપર માલ ન ચઢાવ્યા બદલ કરવાની.

(મથાળું)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. માં, તારીખ , માહે સને ૧૮ રોજ મારી અને પ્રતિવાદી વચ્ચે એક કબુલાયત થઈ તેની એક નકલ આ સાથે જોડી છે.

(અથવા ૧. માં તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ દસ્તાવેજ કરીને મેં અને પ્રતિવાદીએ એવી કબુલાયત કરી કે, માં તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મારા નામે વહાંણ ઉપર પ્રતિવાદીએ પાંચસે ટન માલ ચઢાવવો. તે માલ તે વહાંણે (ઠેકાણે) લેઇ જવો, અને ત્યાં નોર આપેથી તે સ્વાધીન કરવો, અને પ્રતિવાદીને માલ ચઢાવવા સારૂ દિવસ, માલ ઉતારવાના દિવસ, તથા જરૂર પડે તો દરરોજ રૂ. દર પ્રમાણે ખોટી થવાના દિવસ આપવા.)

૨. સદરહુ કબુલાયતમાં ઠરાવેલી વખતે (સદરહુ માલ અથવા સદરહુ કબુલાયતમાં લખેલો માલ) પ્રતિવાદી પાસેથી હું લેવા તૈયાર અને રાજી હતો. તથા તું આપ હું લેઉ છું એમ મેં કહ્યું.

૩. માલ ચઢાવવાની અને ખોટી થવાની મુદત આપી હતી તે પુરી થઇ ગઈ છે પરંતુ પ્રતિવાદીએ સદરહુ વહાંણ ઉપર સદરહુ માલ ચઢાવ્યો નથી.

તેથી કરીને ખોટી કરી રાખ્યા (ડીમરેજ) બદલ રૂ. તથા નુકસાન ભરી લેવા બદલ બીજા રૂ. નો હું ફેસલો માગુંછું.

ક.—અપકૃત્યથી નુકસાંનીનો બદલો લેવાની ફરિયાદ અરજીઓ.

નંબર ૭૧.

જમીન ઉપર પ્રવેશ કર્યા (ટ્રેસ્પાસ) બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

માં, તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મારી નામથી ઓળખાતી કંઈ જમીન ઉપર પ્રતિવાદીએ પ્રવેશ કર્યો (અને તે ઉપર ઢોર ચરાવ્યાં, ઘાસ પગતળે ચગદીનાખ્યું. ઇમારતી લાકડાં કાપ્યાં, અને બીજી રીતે તેમાં નુકસાન કર્યું.)

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૭૨.

રહેવાના ઘરમાં આવીને પ્રવેશ (ટ્રેસ્પાસ) કર્યા વિશે.

(મથાળું.)

હું, **અ. બ.**, ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. મારૂં નામનું રહેવાનું ઘર છે તેમાં પ્રતિવાદીએ આવીને ઘણી વાર સુધી ઘુંઘાટ તથા દંગો કર્યો, અને સદરહુ રહેવાના ઘરનાં બારણાં તોડ્યાં, અને તે ઘરમાંનો મારો જડીત તથા બીજો સામાન કાઢ્યો, ને ઉપાડી લેઈ ગયો. અને તેના પોતાના ઉપયોગમાં તેની તેણે વ્યવસ્થા કરી. તથા સદરહુ રહેવાના ઘરમાંથી મારો અને મારા કુટુંબનો કબજો લેઈને અમને કાઢી મુક્યા અને ઘણી વાર સુધી તે રીતે અમને બહાર રાખ્યા.

૨. તેથી કરીને મારો ધંધો ચલાવવામાં મને હરકત પડી, અને મારે તથા મારા કુટુંબને વાસ્તે રહેવાનું બીજું ઘર મેળવવામાં મને ખરચ લાગ્યું.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૭૩.

જંગમ માલ ઉપર પ્રવેશ કર્યા બદલ.

(મથાળું.)

હું, **અ. બ.**, ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ વાદીનાં રમ નામે દારૂનાં દશ પીપ પ્રતિવાદીએ ફોડ્યાં, અને તેમાંનો દારૂ મોહોલ્લામાં ઢોળી નાખ્યો. (અથવા લોઢું ચોખા, ઘર શણગારનો સામાન અથવા જે હોય તે,વાદીનો સામાન કબજે કરી લીધો) અને તે લેઈ ગયો તથા તેના પોતાના ઉપયોગમાં તેની વ્યવસ્થા કરી.

(અથવા મારી ગયો અને બળદ પકડીને લેઈ ગયો અને તેમને અટકાવ્યાં અને લાંબી મુદત સુધી તેમને અટકાવેલાં રાખ્યાં.)

૨. તેથી કરીને તે મુદતની દરમ્યાન તે ગાયોનો તથા બળદનો મારાથી ઉપયોગ થયો નહીં, તથા તેમના ચારાને વાસ્તે અને તે પાછાં મેળવવાને વાસ્તે ખરચ લાગ્યુ, તથા જો તે મારી પાસે હોત તો બજારમાં હું તેમને વેચત તે વેચવામાં પણ અટકાવ થયો, તથા સદરહુ ગાય અને બળદ મારે કમી ઉપયોગનાં થયાં (એમ ન હોય તો જેવી હકીકત હોય તે પ્રમાણે નુકસાન લખવું.)

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૭૪.

જંગમ મિલકત બીજાએ પોતાના ઉપયોગમાં આંણ્યા બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ, બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

આ સાથે જોડેલા પત્રકમાં વરણુન કરેલો કંઈ સામાન (અથવા લોટનાં ૧૦૦૦ પીપ) તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારા કબજામાં હતો.

૨. તે દિવસે (ઠેકાણું) પ્રતિવાદીએ તે માલ પોતાના ઉપયોગમાં આણ્યો અને ગેરવાજબી રીતે મારી પાસેથી તેનો કબજો ભાગવટો લેઈ લીધો.

(ફેસલો માગવો.)

પત્રક.

નંબર ૭૫.

માલ સ્વાધીન કરવાનું ના કહ્યા બદલ વખારવાળા ઉપર.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીને રૂ. (અથવા દર પીપે દર માસે રૂ. વગેરે) આપવાના બદલામાં તેણે (લોટનાં ૧૦૦ પીપ) પોતાની વખારમાં રાખવાનો અને સદરહુ રકમ આપવામાં આવે એટલે તે માલ મારે સ્વાધીન કરવાનો કરાર કર્યો.

૨. તેથી કરીને મેં પ્રતિવાદી પાસે સદરહુ (લોટનાં ૧૦૦ પીપ) અનામત મુક્યાં.

૩. તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મેં પ્રતિવાદીને રૂ. (અથવા તે સામાન વખારમાં રાખી મુકવાનું ભાડું ચઢ્યું તેની પુરી રકમ) આપવા માંડીને કહ્યું કે હું સદરહુ સામાન મારે સ્વાધીન કર, પણ પ્રતિવાદીએ તે સ્વાધીન કરવાની ના કહી.

૪. તેથી કરીને સદરહુ સામાન ઈ. ફ. ને વેચવામાં મને હરકત પડી અને તેનું મને નુકસાન થયું.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર.૭૬

દગાથી મિલકત મેળવ્યા બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીને કંઈ

સામાન વેચવાનું મને મન થાય એટલા માટે તેણે મને એમ સમજાવ્યું કે હું-એટલે પ્રતિવાદી-દાર છું અને મારી બધી જવાબદારી જતાં રૂ.   નો આસામી છું.

૨. તે ઉપરથી રૂ.   ની કીમતનો (શુકો માલ) પ્રતિવાદીને વેચવાનું (તથા સ્વાધીન કરવાનું) મને મન થયું.

૩. સદરહુ સમજાવેલી વાતો ખોટી હતી (અથવા ખોટાપણાની વિશેષ વાતો હોય તે લખવી) અને તે ખોટી છે એમ પ્રતિવાદીને તે વખતે માલમ હતું.

૪. સદરહુ માલની કિમત પ્રતિવાદીએ આપી નથી (અથવા જો માલ સ્વાધીન ન કર્યો હોય તો) સદરહુ માલ તૈયાર કરીને વહાણમાં ચઢાવતાં અને તે પાછો આણતાં મને રૂ.

ખરચ લાગ્યું છે.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૭૭

દગાબાજીથી બીજા શખસને ઉધારે અપાવ્યા બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧.   માં, તારીખ   માહે   સને ૧૮   રોજ પ્રતિવાદીએ મને એમ સમજાવ્યું કે, એક ઇ. ફ. દાર છે, અને તેની સાખ સારી છે, તથા તેની બધી જવાબદારી જતાં તે રૂ.   ની આસામી છે, (અથવા ઈ. ફ. તે વખતે જવાબદારી વાળી નોકરીમાં છે તથા તે સારી હાલતમાં છે, અને નિર્ભયપણે તેની સાખ ઉપર તેને માલ ધીરી શકાય તેવા છે.

૨. તે ઉપરથી સદરહુ ઇ. ફ. ને રૂ.   કિમતના (ચોખા) (મહીના ઉધારે) વેચવાને મારું મન વળ્યું.

૩. સદરહુ સમજાવેલી વાતો ખોટી હતી અને તે ખોટી છે એમ પ્રતિવાદીને તે વખતે માહિત હતું, અને મને ઠગવાના તથા દગો કરવાના હેતુથી (અથવા મને ઠગવાને અને નુકશાન કરવાને) તેણે એ વાતો સમજાવી હતી.

૪. સદરહુ ઈ. ફ. એ (સદરહુ માલની કિમત સદરહુ ઉધારની મુદત વીતી તોએ આપી નહી, અથવા) સદરહુ ચોખાની કિમત આપી નથી, અને તે કારણેને લીધે મને તેનું નુકશાન થયું.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૭૮.

વાદીની જમીનમાંનું પાણી ગંદુ કર્યા બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧.   માં   નામના એક જમીનનો તથા તે જમીનમાંના કુવાનો તથા તે કુવામાંના પાણીનો કબજો ભોગવટો હાલ મારો છે તથા હેઠળ કહેલી બધી વખતે હતો, તથા સદરહુ કુવાનો અને કુવામાંના સદરહુ પાણીનો ઉપયોગ અને લાભ લેવાનો હક મારો હતો, તથા તે કુવામાં પાણીનું આવક થવાને જે કંઈ પાણીના ઝરા અને વેહેળા વહીને કુવામાં આવતા હતા તે ઝરા તથા વેહેળાનું પાણી ગંદુ ન કરતાં અથવા ન બગાડતાં વહેતું રખાવવાનો હક મારો હતો.

૨. તારીખ   માહે   સને ૧૮   રોજ પ્રતિવાદીએ સદરહુ કુવો તથા (તેમાંનું સદરહુ પાણી તથા) તે કુવામાં વહી આવતા સદરહુ પાણીના ઝરા અને વહેળા ગેરવાજબી રીતે ગંદા કર્યા તથા બગાડ્યા.

૩. સદરહુ કારણને લીધે સદરહુ કુવાનું તે પાણી મેલું થયુ તથા ઘર સંસારના અને બીજા જરૂરીઆત કામને સારૂ અનુપયોગી થયું, તથા સદરહુ કુવાનો અને પાણીનો ઉપયોગ અને લાભ હું અને મારૂ કુટુંબ લેતાં તે જતો રહ્યો.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૭૯

અપકારક કારખાનું ચલાવ્યા બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧.   માંની   નામની કંઇ જમીન મારા કબજામાં છે અને હેઠળ કહેલી બધી વખતે મારા કબજામાં હતી.

૨. તારીખ   માહે   સને ૧૮   થી આજ સુધી ધાતુનો કચરો ગાળવાનું કંઈ કારખાનું પ્રતિવાદીએ ચલાવ્યું છે, તેમાંથી ખરાબ અને રોગકારક ધુમાડો અને બીજી વરાળો તથા અપકારક પદાર્થ પુષ્કળ નિકળવાનું પ્રતિવાદી ગેરવાજબી રીતે કારણ થયો. તે ધુમાડો, વરાળ અને પદાર્થ સદરહુ જમીન ઉપર અને તે જમીનભર પસર્યા અને હવા બગાડી તથા સદરહુ જમીનની સપાટી ઉપર ઠર્યાં.

૩. તેથી ફરીને સદરહુ જમીન ઉપર મારાં ઝાડ, વાડ, ચાર અને પાક ઉગતો, તેને નુકસાન થયું; અને કિમતમાં તે ઉતરી ગયા, તથા તે જમીનમાં મારાં જે ઢોર અને જીવધન હતું તે રોગી થઇને તેમાંથી કેટલાંક તો ઝેર લાગીને મરી ગયાં.

૪. તે કારણને લીધે, સદરહુ જમીનમાં એમ ન હોત તો હું જે રીતે મારાં ઢોર અને મેંઢરાં ચરાવત તે રીતે, મારાથી ચરાવી શકાયું નહિ. તથા ત્યાંથી મારાં ઢોર, મેંઢરાં અને એ-તીનાં જનાવર મારે કાઢવાં પડ્યાં, તથા તેવી જમીન ન હોત ત્યારે તેનો જેવો લાભકારક અને આરોગ્યકારક ઉપયોગ ને ઉપભોગ હું લેત તેવો લઈ શક્યો નહિ.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૮૦.

રસ્તો અટકાવ્યાબદલ.

(મથાળું.)

હું. અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. (ગામમાંનું એક ઘર) મારા કબજામાં છે, અને હેઠળ કહેલે વખતે તેમાં મારો કબજો હતો.

૨. મારે પોતાને તથા મારા નોકરોને (વાહનસહિત અથવા પગે) વરસના કોઈ પણ વખતે સદરહુ (ઘરમાં) થી અમુક ખેતરમાં થઇને સાર્વજનિક રાજમાર્ગ ઉપર જવાના,-તથા તે રાજમાર્ગમાંથી સદરહુ ખેતરમાં થઈ સદરહુ ઘરમાં પાછા આવવાના રસ્તાનો મારો હક્ક હતો.

૩. તારીખ   માહે   સને ૧૮   રોજ પ્રતિવાદીએ સદરહુ ગેરવાજબી રીતે રસ્તો ગેરવાજબી રીતે અટકાવ્યો તેથી કરીને તે રસ્તે (વાહન સુધાંત અથવા પગે અથવા કોઈપણ રીતે) હું જઈ શક્યો નહિ (અને ત્યારથી આજ સુધી તે રસ્તો ગેરવાજબી રીતે અટકાવ્યો છે.

૪. (કંઈ વિશેષ નુકસાન થયું હોય તો તે લખવું.)

(ફેસલો માગવો.)

બીજો નમુનો.

(મથાળું.)

૧.   થી   સુધી જતાં સાર્વજનિક ધોરી રસ્તામાં અટકાવ થાય એવી રીતે તે રસ્તામાં પ્રતિવાદીએ ગેરવાજબી રીતે ખાઈ ખોદીને માટી તથા પથરાનો ઢગલો કર્યો.

૨. તેથી કરીને સદરહુ ધોરી રસ્તે કાયદેસર રીતે જતાં હું સદરહુ માટી ને પથરા ઉપર (અથવા સદરહુ ખાઇમાં) પડ્યો અને મારો હાથ ભાગ્યો અને ઘણું દુઃખ ભોગવ્યું તથા લાંબી મુદત સુધી મારો ધંધો ચલાવાયો નહિ અને વૈદને બોલાવીને ઓષધોપચાર કરવામાં ખરચ થયું.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૮૧.

પાણીનો પ્રવાહ બીજી તરફ વાળ્યા બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧.   ડિસ્ટ્રિકટમાં   ગામમાં   નામથી ઓળખાતા (વેહેળા) ઉપર ચક્કી (મીલ) છે તે મારા કબજામાં છે અને હેઠળ કહેલે વખતે તે મારા કબજામાં હતી.

૨. તે કબજો હોવાને લીધે સદરહુ ચક્કી ચલાવવાસારૂ સદરહુ વેહેળાના પ્રવાહ ઉપર મારો હક્ક છે.

૩. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીએ સદરહુ વેહેળાનો કાંઠો તોડીને તેનું પાણી બીજી તરફ વાળ્યું તેને લીધે મારી ચક્કીમાં થોડું પાણી આવ્યું.

૪. તેથી કરીને, પાણી તે રીતે વાળ્યા પહેલાં દરરોજ ગુણા દળી શકતો, તેને ઠેકાણે હવે દરરોજ ગુણથી વધારે દળી શકતો નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૮૨.

નીકથી જમીનને પાણી પાવાસારૂ પાણી લેવાના હક્કનો અટકાવ કર્યા બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. ઠેકાણાની વગેરે કંઈ જમીન મારા કબજામાં છે અને હેઠળ કહેલી વખતે તે મારા કબજામાં હતી. અને તે જમીનને નીકથી પાણી પાવાસાર અમુક વેહેળામાંથી કંઈ પાણી લઈને તે ઉપયોગમાં લેવાનો મારો હક્ક છે.

૨. તારીખ માહે રોજ પ્રતિવાદીએ સદરહુ વેહેળાનું પાણી ગેર-વાજબી રીતે અટકાવીને તથા તે બીજી તરફ વાળીને, સદરહુ લખ્યા પ્રમાણે સદરહુ વેહેળામાંથી પાણી લઈને તેનો મને ઉપયોગ કરવા દીધો નથી.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૮૩.

ભાડુઆતે બગાડો કર્યાબદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીએ મારી પાસેથી(મોહોલ્લામાં નંબર નું ઘર) ની મુદતને માટે ભાડે રાખ્યું.

૨. તે પ્રમાણે પ્રતિવાદી તેમાં રહ્યો.

૩. આ રીતે તે રહ્યો એટલી મુદતમાં તેણે તે મકાનની ઘણી ખરાબી કરી (ભીંતો કદરૂપી કરી, ભોંય ઉખેડી, બારણાં ભાગી નાખ્યાં, અથવા બીજુ જે નુકસાન થયું હોય તે બને તેટલું બતાવવું.)

વાદીની અરજ એછે કે રૂ. બદલો મળવાનો ફેસલો કરી આપો.

નંબર ૮૪.

હલ્લો કર્યાબદલ તથા કાયદા વિરૂદ્ધ માર્યાબદલ.

(મથાળું).

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ માં પ્રતિવાદીએ મારા ઉપર હલ્લો કરીને મને માર્યો.

૨. મારી અરજ એછે કે રૂ. બદલો મળવાનો ફેસલો કરી આપો.

નંબર ૮૫

હલ્લો કર્યાબદલ તથા કાયદા વિરૂદ્ધ માર્યાબદલ; વિશેષ નુકસાન થયું હોય તે સુધાંત.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીએ મારા ઉપર હલ્લો કર્યો અને હું બેભાન થયો ત્યાંસુધી મને માર્યો.

૨. તેથી કરીને હું (ત્યારથી છ અઠવાડીયાં) સુધી મારો ધંધો ચલાવી શક્યો નહિ, અને, વૈદને બોલાવીને ઔષધોપચાર કરવામાં રૂ. આપવાની મને જરૂર પડી, તથા ત્યારથી આજ સુધી મારાથી (મારો જમણો હાથ ઉપયોગમાં) લેઈ શકાતો નથી. (અથવા બીજી રીતનું નુકસાન જે હોય તે લખવું).

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૮૬.

હલ્લો કર્યાબદલ તથા ખોટી રીતે કેદ કર્યાબદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીએ મારા ઉપર હલ્લો કર્યો અને દિવસ (અથવા અવર) સુધી મને કેદ કર્યો. (વિશેષ નુકસાન, જો કંઈ હોય તો તે, આ પ્રમાણે લખવું):—

૨. તેથી કરીને મેં શારીરિક અને માનસિક ઘણી વ્યથા ભોગવી, મારી ફજેતી થઈ, અને મારી આબરૂને તથા સ્થિતિને ધક્કો પોંચ્યો, તથા મારો કામ ધંધો ચલાવાયો નહીં, અને મારી જાતીકી સંભાળથી તથા લક્ષથી મારા કુટુંબની સોઈ કરાઈ નહીં, તથા સદરહુ કેદખાનામાંથી મારો છુટકારો કરાવવામાં મને ખરચ થયું (અથવા બીજી રીતે જે હોય તે).

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૮૭.

આગગાડીના રસ્તા ઉપર ગફલતથી થએલી ઈજાબદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીઓ, જે ભાડું આપે તે બધા મુસાફરોને, તથા એ બે ઠેકાણા વચ્ચે રેલવેથી લઈ જનાર હતા.

૨. તે દિવસે સદરહુ રસ્તા ઉપરની પ્રતિવાદીઓની ગાડીઓમાંની એક ગાડીમાં હું ઉતારૂ હતો.

૩. હું તે પ્રમાણે ઉતારૂ હતો તેવામાં સદરહુ રસ્તા ઉપર આગળ (અથવા સ્ટેશન પાસે, અથવા અને એ બે સ્ટેશનની વચ્ચે) પ્રતિવાદીઓના નોકરોની ગફલત અને અપ્રવીણતાને લીધે ગાડીઓ સામસામી અથડાઈ તેથી કરીને મને ઘણી ઇજા થઈ (મારો પગ ભાગી ગયો, માથું ફુટયું, વગેરે, અને કંઈ વિશેષ નુકસાન થયું હોય તો તે લખવું, જેમકે,–) અને વૈદ્યને બોલાવીને ઔષધોપચાર કરવામાં ખરચ થયું તથા વેચનાર તરીકે મારો પહેલાંનો ધંધો ચલાવવાને હું નિરંતરનો અશક્ત થયો.

(ફેસલો માગવો.)

(અથવા આ રીતેઃ—૨. તે દિવસે પ્રતિવાદીઓના આગગાડીના રસ્તાઉપર કાયદેસર રીતે ચાલીને હું બીજી તરફ જતો હતો તે વખતે તે રસ્તાઉપર અને તે રસ્તે તેમણે પોતાના નોકરોને હાથે એક એન્જીન (વરાળયંત્ર) અને તેને જોડેલી ગાડીઓની હાર એવી ગફલતથી અને અપ્રવીણતાથી ચલાવી અને હાથમાં રાખી કે તે એન્જીન અને હાર મારાઉપર આવી પડીને અથડાઈ, તેથી કરીને વગેરે, પારેગ્રાફ ૩ માં લખ્યા પ્રમાણે).

નંબર ૮૮.

ગફલતથી હાંકવાને લીધે થએલી ઇજાબદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. હું વાદી મોચી છું અને ઠેકાણે ધંધો કરૂં છું. પ્રતિવાદી નો વેપારીછે.

૨. (તા. ૨૩ મે ૧૮૭૫) રોજ સાંજના ત્રણ વાગ્યાને સુમારે કલકત્તા શેહેરમાં ચૌરંગીને રસ્તે પુર્વ તરફ હું ચાલતો હતો. હારીંગટન નામની ગલી વટાવીને પેલી તરફ જવાની મને જરૂર પડી. તે ગલી ચોરંગીને કાટખુણો કરીને મળેછે. આ ગલી હું વટાવતો હતો તેવામાં અને તેની પેલી તરફ ફરસબંધી પગ રસ્તા ઉપર જઈ પોંચ્યું તેટલામાં પ્રતિવાદીના મ

ઘોડા જોડેલી ગાડી જે નોકરોના હાથમાં અને હવાલામાં હતી તે હારીંગટન ગલીમાંથી ચોરંગી ઉપર ગફલતથી, એકાએક, ચેતાવ્યા વગર ઉતાવળા અને ભયંકર વેગથી ફરી. તે ગાડીનો દાંડો (પોલ) મને લાગ્યો અને તેથી હું નીચે પડ્યો અને ઘોડાઓના પગતળે હું ઘણો ખુંદાયો.

૩. ધક્કો લાગવાથી, પડવાથી અને પગતળે ચગદાવાથી મારો ડાબો હાથ ભાગ્યો, અને મારે પડખે, બરડે, તેમજ અંદર હું જખમી થયો અને મને ઇજા થઈ અને તેથી કરીને હું ચાર માસ માંદો ને વેદનામાં રહ્યો, તથા મારો ધંધો ચલાવી શક્યો નહિ, અને ઓષધોપચારનું તથા બીજું ખરચ થયું અને મારો ઘણો ધંધો તથા નફો ખુટ્યો.

હું રૂ. નુકસાન માગું છું.

(મથાળું.)

પ્રતિવાદીની લેખી કેફીયત.

૧. ફરિયાદઅરજીમાં જે ગાડી કહેલી છે તે મારી હતી અથવા તે મારા નોકરોના હવાલામાં અને હાથમાં હતી એ વાત હું પ્રતિવાદી નાકબુલ કરૂં છું. તે ગાડી (રાજેશ્રી ઇ. ફ. ને ગ. હ.) જેઓ કલકત્તામાં મહેલ્લામાં રહે છે અને ભાડે આપવાસાર પોશાકવાળા હાકનાર સુધાંત ગાડી ઘોડા રાખે છે તેમની હતી. મને ગાડી ઘોડા પુરા પાડવા સારૂ મેં તેમને નિમ્યા છે. અને જે શખ્સના હવાલામાં તથા હાથમાં સદરહુ ગાડી હતી તે શખ્સ સદરહુ રાજેશ્રી ઇ. ફ. અને ગ. હ. નો નોકર હતો.

૨. ગફલતથી, એકાએક, અથવા ચેતાવ્યાવગર અથવા ઉતાવળા અને ભયંકર વેગથી સદરહુ ગાડી હારીંગટન ગલીમાંથી ફેરવી એ વાત હું કબુલ કરતો નથી.

૩. મારૂં કહેવું એમ છે કે યોગ્ય ખબરદારી અને કાળજી રાખી હોત તો સદરહુ ગાડી પોતાની તરફ આવે છે એ પ્રતિવાદીના નજરે પડત અને તે જોઈ શક્યો હોત, તથા ગાડી સાથે કોઈ રીતે અથડાવાનું તે ટાળત અને ટાળી શક્યો હોત.

૪. ફરિયાદઅરજીના ત્રીજા પારેગ્રાફમાં જે હકીકત લખી છે તે હું કબુલ કરતો નથી.

નંબર ૮૯.

આબરૂ લીધાબદલ, શબ્દમાંજ આબરૂ લેવાનું રહ્યું હોય ત્યારે.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે અને ૧૮ રોજ નામના વર્તમાન પત્રમાં (અથવા, ઇ. ફ. ને લખેલા કાગળમાં) પ્રતિવાદીએ મારે વિશે નીચેના શબ્દો પ્રસિદ્ધ કર્યા.

(જે શબ્દો વાપર્યાં હોય તે લખવા.)

૨. તે પ્રસિદ્ધી ખોટી અને અદાવત ભરેલી છે.

(ફેસલો માગવો.)

(ટીપઃ—કોરટની ભાષા શિવાય બીજી ભાષામાં આબરૂ લેવાનો મજકુર લખ્યો હોય તો, જે પરભાષામાં તે પ્રસિદ્ધ કર્યો હોય તે ભાષામાં તે શબ્દે શબ્દ લખવો. અને પછી આ પ્રમાણે લખવું કેઃ—"સદરહુ શબ્દોનો ભાષામાં તરજુમો કરવાથી તેનો અર્થ અને બોધ નીચે પ્રમાણે થાય છે, અને જે શખ્સોને તે રીતે પ્રસિદ્ધ કર્યો તેઓ આ પ્રમાણે સમજ્યા. તે એકે (આ ઠેકાણે તે આબરૂ જાય એવા મજકુરનો અક્ષરશઃ તરજુમો કોરટની ભાષામાં લખવો).

નંબર ૯૦.

આબરૂ લીધાબદલ, શબ્દમાંજ આબરૂ લેવાપણું ન રહ્યું હોય ત્યારે.

(મથાળું.)

હું, અ, બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. હું શેહેરમાં ધંધો કરનારો વેપારી (છું અને) તારીખ માહે સને ૧૯ રોજ અને તે પહેલાં હતો.

૨. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ નામના વર્તમાન પત્રમાં (અથવા ઈ. ફ. ને લખેલા કાગળમાં અથવા બીજી કઈ રીતે પ્રસિદ્ધ કર્યો છે તે બતાવવું) પ્રતિવાદીએ મારે વિશે નીચેના શબ્દો પ્રસિદ્ધ કર્યાઃ—

("આ શેહેરનો રેહેનાર અ. બ. ધામધુમ કર્યાવગર પરદેશ જતો રહ્યો છે. એવું કહેવાય છે કે રૂ. ની રકમના લેહેણદાર આતુરતાથી તેનો પત્તો શોધે છે.")

૩. આમ લખવામાં પ્રતિવાદીનો ભાવ એવો હતો કે (મારા લેહેણદારોને ન મળું એટલા માટે અને તેમને દગો દેવાના ઇરાદાથી હું નાસી ગયો હતો.)

૪. સદરહુ પ્રસિદ્ધ કરેલો મજકુર ખોટો અને અદાવત ભરેલો હતો.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૯૧.

આળ ચઢાવ્યાબદલ, શબ્દોજ દાવો ચાલી શકે એવા હોય ત્યારે.

(મથાળું.)

હું, અ, બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. માં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદી ખોટી રીતે અને અદાવતથી મારે વિશે નીચેના શબ્દો ઈ. ફ. (અથવા કેટલાક માણસો) ના સાંભળતાં બોલ્યો તે એકે ('તે ચોરછે.')

૨. તે શબ્દોને લીધે મારી તરીકે ની નોકરી હતી તે ગઈ.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૯૨.

આળ ચઢાવ્યા બદલ; શબ્દોમાંજ દાવો કરવા જેવું નહોય ત્યારે.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીએ મારા વિશે એક ઈ. ફૂ. ને ખોટી રીતે અને અદાવતથી કહ્યું કેઃ ("તે અજાયબ જેવા ચંચળ અંતઃકરણનો જુવાન માણસ છે")

૨. હું તે વખતે કારકુનની જગા મેળવવાની શોધમાં હતો, અને સદરહુ શબ્દોથી પ્રતિવાદીના મનનો ભાવ એ હતો કે કારકુન તરીક હુ વિશ્વાસ રાખવાલાયક નથી.

૩. તે શબ્દોને લીધે (સદરહુ ઇ. ફૂ. એ મને કારકુન તરીકે નોકર રાખવાની ના કહી).

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૯૩.

અદાવતથી ફોજદારી કામ ચલાવ્યા બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. માં, તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ (સદરહુ શેહેરના માજીસ્ટ્રેટ, અથવા જે હોય તે) પાસેથી ના આરોપનું વારંટ પ્રતિવાદીએ કઢાવ્યું, અને તે ઉપરથી મને પકડ્યો, અને (દિવસ અથવા અવર) કેદમાં રાખ્યો, (અને છુટો થવા સારૂ રૂ. ના મે જામીન આપ્યા.)

૨. પ્રતિવાદીએ તે કામ અદાવતથી અને વાજબી અથવા સંભવિત કારણ વગર કર્યુંછે.

૩. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ સદરહુ માજીસ્ટ્રેટે પ્રતિવાદીની ફરિયાદ કાઢી નાંખી અને મને દોશમુકત કરયો.

૪. જેમનાં નામ મને માહિત નથી એવા ઘણા શખ્શો, સદરહુ પકડ્યાની વાત સાંભળીને તથા હું ગુન્હેગાર છું એમ ધારીને, મારી સાથે ધંધો કરતા બંધ થયા છે; અથવા, સદરહુ પકડવાને લીધે, એક ઇ. ફૂ. ના કારકુન તરીકેની મારી જગા ગઈ; અથવા; તે કારણને લીધે મેં શારીરિક અને માનસિક વેદના ભોગવી, અને મારો કામ ધંધો થઈ શકયો નહી તથા મારી સાખને ધક્કો પોચ્યો, તથા સદરહુ આરોપની ફરિયાદ સામે મારો બચાવ કરવામાં અને સદરહુ કેદખાનામાંથી છુટો થવામાં મને ખરચ લાગ્યું.

(ફેસલો માગવો.)

૬.—વિશેષ મિલકતની ફરિયાદ અરજીઓ.

નંબર ૯૪.

સ્થાવર મિલકતનો કબજો લેવા માટે પૂર્ણ માલેક કરવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧: (ડિસ્ટ્રિક્ટમાંની નામે સરકારી ઇસ્ટેટ અથવા તે ઇસ્ટેટનો ભાગ, જેનું મેહેસુલ રૂ. છે અને જેની અજમાશે કીંમત રૂ. છે તેનો; અથવા કલકત્તામાં મેહેલ્લામાં ઘર નંબર જેની અજમાસે કિંમત રૂ. છે) તેનો ક્ષ. ય. પૂર્ણ માલ હતો.

૨. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ ગ. એ સદરહુ ઇસ્ટેટનો (અથવા ભાગનો કે ઘરનો) કબજો સદરહુ ક્ષ. ય. પાસેથી ગેરકાયદે લીધો.

૩. ત્યાર પછી સદરહુ ક્ષ. ય. મૃત્યુપત્ર કરેલા વગર તેની પાછળ મને તેનો વારસ મુકીને મરી ગયો.

૪. સદરહુ ઇસ્ટેટનો (અથવા ભાગનો કે ઘરનો) કબજો મને ન આપતાં પ્રતિવાદીએ પોતાની પાસે રાખ્યો છે.

વાદીની અરજ એ છે કે:

૧. સદરહુ મિલકતનો કબજો મને મળવા બદલ,—

૨. તે કબજો દબાવીપડ્યાથી નુકશાનીના રૂ. બદલ,— ફેસલો કરી આપો.

બીજો નમુનો.

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ લખી દસ્તાવેજથી માંનું રસલ મેહેલ્લામાંનું નંબર પરનું ઘર અને તેના અંગનો ભાગ મેં પ્રતિવાદીને તારીખ, થીપાંચ વરસની બોલીએ દર માસે રૂ.૩૦૦ ભાડું ઠરાવીને ભાડે આપ્યો.

૨. સદરહુ ઘર અને તેનાઅંગનો ભાગ ભાડે આપવા જેવી અને સારી મરામતમાં રાખવાનો સદરહુ દસ્તાવેજમાં પ્રતિવાદીએ કરાર કર્યો.

૩. સદરહુ દસ્તાવેજમાં કબજો પાછો લેવાની પણ એક કલમ હતી. તેમાં એમ હતું કે, દસ્તાવેજમાં ઠરાવેલું ભાડું માગવામાં આવે કે ન આવે તોએ, તે જો ૨૧ દિવસ સુધી બાકી રહે, અથવા પ્રતિવાદીના ભાગનો જે કરાર પૂરો કરવાનો તે પૂરો કરવામાં તે કસુર કરે તો, તે ઘર તથા તેના અંગના ભાગનો કબજો પાછો લેવાનો મારો હક છે.

૪ તારીખ માહે સને ૧૮૮ રોજ એક માસનું ભાડું ચડ્યું અને તારીખ માહે સને ૧૮૮ રોજ બીજા મહિનાનું ભાડું ચડ્યું. તારીખ

માહે સને ૧૮૮ રોજ અને ભાડાં ૨૧ દિવસ સુધી બાકી રહ્યાં હતાં, અને બંને હજી લેહેણાં છે.

૫. તેજ તારીખ માહે સને ૧૮૮ રોજ ઘર અને તેના અંગનો ભાગ ભાડે આપવા લાયક અથવા સારી મરામતમાં ન હોતો અને હાલ નથી, અને તેને ભાડે આપવા લાયક સારી મરામતમાં આણવાને પૈસાની મોટી રકમ અરચ લાગશે, અને વાદીની ઉત્તરાધિકારની કીમત ઘણી ઘટી ગઈ છે. વાદીની માગણી નીચે પ્રમાણે છે:—

૧. સદરહુ ઘર અને તેના અંગના ભાગનો કબજો અપાવો.

૨. રૂ. ચઢેલા ભાડા બદલ અપાવો.

૩. પ્રતિવાદીએ પોતાનો મરામત કરવાનો કરાર તોડ્યો તેના નુકશાનીના રૂ. અપાવો.

૪. તારીખ માહે સને ૧૮૮ થી કબજો પાછો મળતાં સુધી તે ઘર અને તેના અંગના ભાગનો ઉપભોગ કરેલા બદલ રૂ. અપાવો.

નંબર ૯૫.

ભાડુઆત કરવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. (કલકત્તા શેહેરમાં એક જમીનનો ટુકડો છે તેની ચતુઃસીમા છે) તેના એક ઈ. ફ. પૂર્ણ માલેક છે, તેની અજમાસે કિંમત રૂ. છે.

૨. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ સદરહુ ઈ. ફ. એ સદરહુ જમીન તારીખ થી વરસની બોલીએ મને ભાડે આપી.

૩. પ્રતિવાદી મને કબજો ન આપતાં પોતે દબાવી પડ્યો છે.

(ફેસલો માગવો.)

નંબર ૯૬.

જંગમ માલ ગેરવાજબી રીતે લીધા બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ લોટનાં ૧૦૦ પીપ મારી માલકીનાં હતાં (અથવા મારા કબજામાં હતાં) તેના અજમાસે કિંમત રૂ. હતી.

૨. તે દિવસે માં પ્રતિવાદીએ તે પીપ લીધાં.

૩. વાદીની અરજ એ છે કે:—

(૧) સદરહુ માલ કબજામાં અપાવવાનો અથવા તે કબજો ન મળી શકે તો રૂ. અપાવવાનો,

(૨) તે માલ અટકાવી રાખ્યા બદલ નુકશાનીના રૂ. અપાવવાનો ફેસલો કરી આપો.

નંબર ૯૭.

જંગમ માલ ગેરવાજબી રીતે અટકાવી રાખ્યા બદલ.

(મથાળું)

હું, અ. બ., ઉપરે કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ આ સાથે જોડેલા પત્રકમાં કહેલો માલ (અથવા માલનું વર્ણન લખવું) મારી માલકીનો હતો (અથવા કબજો લેવાનો હક બતાવનારી હકીકતો જણાવવી). તેની અજમાસે કિમત રૂ. હતી.

૨. તે તારીખથી ફરિયાદ શરૂ થઈ ત્યાં સુધી પ્રતિવાદીએ તે માલ મને ન આપતાં અટકાવી રાખ્યો છે.

૩. આ ફરિયાદ શરૂ થયા પેહેલાં એટલે તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મેં પ્રતિવાદી પાસેથી તે માલ માગ્યો પણ તેણે તે સ્વાધીન કરવાની ના કહી.

વાદીની અરજ એ છે કે.—

(૧) સદરહુ માલનો કબજો આપવાનો અથવા તે કબજો ન મળે તો રૂ. આપવાનો,

(૨) તે માલ અટકાવી રાખ્યો માટે નુકસાનીનો બદલો રૂ. અપાવવાનો, ફેસલો કરી આપો.

પત્રક.

નંબર ૯૮.

કપટથી ખરીદ લેનારની તથા તેની પાસેથી માહિત છતાં લેનારની ઉપર કરવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. મજં, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદી (ક. ડ.)ને અમુક માલ વેચવાનું મને મન થાય એટલા માટે તે પ્રતિવાદી (ક. ડ.) એ મને એમ સમજાવ્યું કે (તે દાર છે અને તેની બધી જવાબદારી જતાં તે રૂ. નો આસામી છે).

૨. તેથી કરીને અજમાસે રૂ. ની (યાની ૧૦૦ પેટીઓ) સદરહુ ક. ડ. ને વેચવાનું તથા સ્વાધીન કરવાનું મને મન થયું.

૩. સદરહુ સમજાવેલી વાતો ખોટી હતી અને તે ખોટી છે એમ તે વખતે સદરહુ ક. ડ. ને માહિત હતું (અથવા સદરહુ વાતો સમજાવતી વખતે સદરહું ક. ડ. નાદાર હતો અને પો તે નાદાર છે એમ તેને માહિત હતું.)

૪. સદરહુ ક. ડ. એ પછીથી તે માલ પ્રતિવાદી ઇ. ફ. ને કંઈ મોબદલા શિવાય આપ્યો, (અથવા તે સમજાવેલો મજકુર ખોટો છે એ વાતની તે ઇ. ફ. ને ખબર હતી.)

વાદીની અરજ એ છે કેઃ—

(૧) સદરહુ માલનો કબજો મળવા બદલ, અથવા તે કબજો ન મળી શકે તો રૂ. બદલ,

(૨) તે માલ અટકાવી રાખ્યો માટે નુકશાનીના રૂ. બદલઃ

ફૈસલો કરી આપો.

ઇ.--વિશેષ ન્યાય માગવાની ફરિયાદ અરજીઓ.

નંબર ૯૯.

ચુંકના સબબથી કરાર રદ કરવા બાબત.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે.—

૧. તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીએ મને એમ જણાવ્યું કે, માં મારી (પ્રતિવાદીની) માલકીના એક જમીનનો તુકડો છે તે (દશ વિઘા) છે.

૨. તે ઉપરથી સદરહુ કહેલું ખરૂં માનીને સદરહુ તુકડો રૂ. , માટે ખરીદ કરવાનું મને મન થયું, અને કરારનામા ઉપર સહી કરી; તેની એક નકલ આ સાથે જોડી છે. પરંતુ તેનું ખરીદીપત્ર (કનવેયન્સ) મને કરી આપ્યું નથી.

૩. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ તે ખરીદીની રકમને પેટે રૂ. મે પ્રતિવાદીને આપ્યા.

૪. સદરહુ જમીનનો તુકડો ખરોખર ફક્ત (પાંચ વીઘા) છે.

વાદીની અરજ એ છે કે—

(૧) રૂ. તથા તારીખ માહે સને ૧૮ થી વ્યાજ અપાવો.

(૨) સદરહુ ખરીદીનો કરાર પાછો મંગાવીને તે રદ કરો.

નંબર ૧૦૦.

બરાબી કરતાં અટકાવવાની તાકીદ બદલ.

(મથાળું)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. (મીલકતનું વર્ણન કરવું) નો હું પુર્ણ માલક છું.

૨. મારી પાસેથી લીધેલા પટાને આધારે તેનો કબજો પ્રતિવાદી પાસે છે.

૩. મારી સંમતિ વગર પ્રતિવાદીએ (વેચવા સારૂ ઘણાં કિમતી ઝાડ કાપી નાખ્યાં છે અને બીજાં વધારે કાપવાની દેહશત આપેછે.)

પ્રતિવાદીને તાકીદ આપીને સદરહુ મિલકતઉપર કંઈ વધારે ખરાબી કરતાં અથવા કરવા દેતાં તેને અટકાવવાનો ફેસલો મળવાની મારી અરજ છે.

(પૈસા સંબંધી બદલો પણ માગી શકાય.)

નંબર ૧૦૧.

અપકારક કૃત્ય દૂર કરવા બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ, ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. (કલકત્તામાં મોહલ્લામાં નંબર ની ઘરના) હું પુરૂં માલક છું અને નીચે લખેલ બધે વખતે હતો.

૨. (તેજ મોહલ્લામાંની જમીનના એક તુકડા) નો પુરૂં માલક પ્રતિવાદી છે અને નીચે લખેલ બધે વખતે હતો.

૩. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પ્રતિવાદીએ પોતાના સદરહુ તુકડા ઉપર કસાઈખાનું બાંધ્યું અને હજી તે ચાલુ રાખે છે. અને તે દિવસથી હાલસુધી ત્યાં હમેશાં ઢોર આણાવીને મરાવેલાં છે (અને લોહી તથા નાંખી દેવાનું અને કોહેલું માંસ તે મોહલ્લામાં મારા સદરહુ ઘરની સામે નંખાવેલુંછે.)

૪. (સદરહુ કારણને લીધે સદરહુ ઘર છોડવાની મને જરૂર પડી છે, અને તે ભાડે અપાતું નથી.)

સદરહુ અપકારક કૃત્ય દૂર કરવા બદલ ફેસલો કરો એવી મારી અરજ છે.

નંબર ૧૦૨

પાણીનો પ્રવાહ વાળીને બીજી તરફ ન લઈ જવાની તાકીદ બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

નમુના નંબર ૮૨ પ્રમાણે.

સદરહુ પ્રમાણે પાણી વાળીને બીજી તરફ લઈ જતાં પ્રતિવાદીને અટકાવવાની તાકીદ થાય એવો ફેસલો મળવાની મારી અરજ છે.

નંબર ૧૦૩.

જંગમ માલ નાશ કરવાની દેહશત આપી હોય તે પાછો લેવા બદલ તથા તાકીદ આપવા બદલ.

(મથાળું.)

હું, અ, બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. (એક નામાંકિત ચિતારાએ કાઢેલી મારા વડાઆની તસવીર) મારી માલકીની છે અને નીચે કહેલે બધે વખતે હતી. અને તેવી બીજી તસવીર છતમાં નથી. (અથવા પૈસા ખરચીને તેની જગાએ બીજી તેવી વસ્તુ મુકી શકાય એવી જાતની તે મિલકત નથી એમ બતાવનારી જે હકીકતો હોય તે લખવી.)

૨. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ તે સુરક્ષિત રાખવા સારૂ મેં પ્રતિવાદીને આપી.

૩. તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મેં તે પ્રતિવાદી પાસેથી માગી, અને તે રાખી મુકવા સારૂ જે વાજબી ખરચ થયું હોય તે લે એમ કહ્યું.

૪. પ્રતિવાદી તે મારે સ્વાધીન કરવાને ના પાડેછે. અને મને એવી દેહશત આપેછે કે, જો સ્વાધીન કરવાનું કહીશ તો તે હું છુપાવીશ, કોઇને આપી દેઇશ, કડકા કરી નાખીશ, અથવા તેને નુકસાન કરીશ.

૫. સદરહુ (તસવીર) જાય તો પૈસાની રકમ અપાવવાથી મને પૂરો બદલો મળવાનો નહીં.

હું એવો ફેસલો માગું છું કે:—

૧. પ્રતિવાદીને તાકીદ આપીને તેને સદરહુ (તસવીર) કોઇને આપી દેતાં, નુકસાન કરતાં, અથવા છુપાવતાં અટકાવવો.

૨. તેણે મને તે પાછી આપવી.

નંબર ૧૦૪.

ઇન્ટરપ્લીડર.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. નીચે કહેલા હક જે તારીખે જણાવવામાં આવ્યા તે પહેલાં એક ગ. હ. એ (મિલકતનું વર્ણન કરવું) મારી પાસે (સુરક્ષિત રાખવા સારૂ) મુકી.

૨. (સદરહુ ગ. હ. એ તે મને લખી આપી છે એમ કહીને તે આધારે), પ્રતિવાદી ક. ડ. તેના ઉપર હક જણાવે છે.

૩. (પ્રતિવાદી ઈ. ફ. ને તે માલ આપવો એવો સદરહુ ગ. હ નો હુકમ છે તે ઉપરથી) પ્રતિવાદી ઈ. ફ. પણ તે ઉપર હક જણાવે છે.

૪. પ્રતિવાદીઓના પોત પોતાના હકો વિશે મને કંઈ માલમ નથી.

૫. સદરહુ મિલકત ઉપર મારો કંઈ હક નથી, અને કોર્ટ ફરમાવશે તે શખ્સને તે આપવાને હું તૈયાર અને રાજી છું.

૬. એમાંથી કોઈ પ્રતિવાદી સાથે મિલાફી થઈને આ ફરિઆદ આણી નથી.

મારી અરજ નીચે પ્રમાણે ફેસલો મળવાની છે:—

(૧.) પ્રતિવાદીઓને તાકીદ આપીને તે મિલકત વિશે મારા ઉપર કંઈ કામ ચલાવતાં અટકાવવા.

(૨.) સદરહુ મિલકતઉપરના તેમના દાવાવિશે માંહેમાંહે વાદ ચલાવવાનું તેમને કહેવું.

(૩.) તે વાદ ચાલે ત્યાંસુધી સદરહુમિલકત લેવાનો કોઈશખ્સને અખત્યારઆપવો.

(૪.) તે (શખ્સને) તે મિલકત સ્વાધીન કર્યાપછી તે સંબંધી બંને પ્રતિવાદીઓની બધી જવાબદારીમાંથી મને મોકળો કરવો.

નંબર ૧૦૫.

મૈયતની મિલકતનો વહિવટ થવા સારૂ લેહેણદારે કરવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. મૈયત ઈ. ફ. રેહેનાર   નો મરી ગયો તે વખતે તેની પાસે મારી (અહીં લેહેણાનું સ્વરૂપ લખવું તથા કંઈ જામીનગી હોય તો તે લખવી) રકમ લેહેણી હતી, અને હજી તેની ઈસ્ટેટ ઉપર તે લેહેણી છે.

૨. સદરહુ ઈ. ફ. એ તારીખ   માહે   સને   રોજ પોતાનું મૃત્યુપત્ર કરીને ક. ડ. ને તે મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર નીમ્યો (અથવા પોતાની ઈસ્ટેટ જુમ્મા) (ટ્રસ્ટ) માં મુકીને તેના મૃત્યુપત્રથી અવસ્થા કરી વગેરે, અથવા મૃત્યુપત્ર કર્યા વગર મુઓ, જે પ્રમાણે હોય તે પ્રમાણે લખવું.)

૩. સદરહુ ક. ડ., એ તે મૃત્યુપત્ર શાબીત કરેયુ (અથવા વહિવટ પત્ર તેને મળ્યું વગેરે.)

૪. સદરહુ ઈ. ફ. ની જંગમ મિલકત (અને સ્થાવર મિલકત અથવા સ્થાવર મિલકતની ઉપજ) પ્રતિવાદીએ પોતે કબજે કરીછે, અને મારૂં સદરહુ લેહેણું મને આપ્યું નથી.

૫. સદરહુ ઈ. ફ. તારીખ   માહે   સન   ને રોજ અથવા તે સુમારમાં મરી ગયો.

૬. મારી અરજ એ છે કે સદરહુ મૈયત ઈ. ફ. ની જંગમ (અને સ્થાવર) મિલકતનો હિસાબ લેવો, અને કોરટના હુકમનામા પ્રમાણે તેનો વહિવટ કરવો.

નંબર ૧૦૬.

વિશેષ મૃતલેખાર્પિતદાન લેનારે મૈયતની મિલકતના વહિવટ બદલ કરવાની.

(મથાળું.)

(નમુના ૧૦૫ માં આ પ્રમાણે ફેરફાર કરવો):—

(પહેલો પારેગ્રાફ છોડી દેવો અને બીજો પારેગ્રાફ શરૂ કરવો) ના રહેનાર મૈયત ઈ. ફ. એ પોતાનું છેલું મૃત્યુપત્ર તારીખ માહે સન . ને રોજ યોગ્ય રીતે કરીને ફ. ડ. ને તે મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર નીમ્યો, અને તે મૃત્યુપત્રથી મને (આ ઠેકાણે વિશેષ મૃતલેખાર્પિતદાન હોય તે લખવું) આપ્યું.

પારેગ્રાફ ૪ ને ઠેકાણે લખવું કેઃ—

સદરહુ ઈ. ફ. ની જંગમ મિલકત પ્રતિવાદીના કબજામાં છે, અને બીજી વસ્તુઓની સાથે સદરહુ (આ ઠેકાણે મૃત્યુપત્રથી જે વિશેષ વસ્તુ આપી હોય તેનું નામ લખવું) પણ તેના કબજામાં છે.

પારેગ્રાફ ૬ ના શરૂવાતમાં જે લખ્યું છે તેને ઠેકાણે લખવું કેઃ—

મારી અરજ એછે કે, સદરહુ (આ ઠેકાણે મૃત્યુપત્રથી જે વિશેષ વસ્તુ આપી હોય તેનું નામ લખવું), અથવા ફલાણું વગેરે, મને આપવાનો પ્રતિવાદીને હુકમ કરો.

નંબર ૧૦૭.

મૃત્યુપત્રમાં જેને પૈસાની દેણગી આપવાનું લખ્યું હોય તેણે મૈયતની મિલકતના વહીવટ બદલ કરવાની.

(મથાળું.)

(નમુના ૧૦૫ માં આ પ્રમાણે ફેરફાર કરવો):-

(પારેગ્રાફ ૧ છોડી દેવો અને પારેગ્રાફ ૨ ને બદલે લખવું કે) ના રહેનાર મૈયત ઈ. ફ. એ પોતાનું છેલું મૃત્યુપત્ર તારીખ માહે સન ને રોજ યોગ્ય રીતે કરીને ફ. ડ. ને તે મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર નીમ્યો, અને મૃત્યુપત્રમાં મને રૂ. આપવા ઠરાવ્યા છે.

પારેગ્રાફ ૪ માં 'લેહેણા' ને બદલે "મૃતલેખાર્પિતદાન" એમ લખવું.

બીજો નમુનો.

ઈ. ફ. વાદી.

અને.

મ. દ. પ્રતિવાદી એઓની દરમ્યાન.

હું, ઈ. ફ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. આ. બ. રહેનાર ક. એ તારીખ (૧ લી માર્ચ ૧૮૭૩ રોજ) પોતાનું છેહેલું મૃત્યુપત્ર યોગ્ય રીતે કરીને પ્રતિવાદીને તથા મ. ન. (જે મૃત્યુપત્ર કરનારની હયાતીમાંજ મરણ પામ્યો તે)

ને મૃત્યુપત્ર અમલમાં લાવનાર નીમ્યા, અને પોતાની સ્થાવર અથવા જંગમ મિલકત પોતાના મૃત્યુપત્ર અમલાવનારાઓ પાસે ટ્રસ્ટી દાખલ રાખવાનું મૃત્યુપત્રમાં લખ્યું. એવી રીતે કે; તેનું ભાડું અને ઉત્પન્ન મારી હયાતીસુધી મને આપવું; અને મારા ગુજર્યા પછી મારો કોઈ છોકરો ૨૧ વરસની ઉમરે ન પોંચે અથવા છોકરા તેટલી ઉમરે નુ પોંચે કે તેનું લગ્ન ન થાય એમ બને તો,— ઉપર કહ્યું તે પ્રમાણે મારી સંતતી વગર હું મરણ પામું તે વખતે, તે મૃત્યુપત્ર કરનારે મૃત્યુપત્ર કર્યા વગર ગુજરી ગયો હોત તો મૃત્યુપત્ર કરનારનો કાયદેસર વારસ જે કોઈ થાત તેને પોતાની સ્થાવર મિલકત આપવા સારૂ, અને મૃત્યુપત્ર કરનારનો છેક નજીકનો સગો જે કોઈ થાત તેને પોતાની જંગમ મિલકત આપવા સારૂ તે ટ્રસ્ટીઓના જુમ્મામાં છે એમ સમજવું.

૨. (તારીખ પહેલી જુલાઈ ૧૮૭૮) રોજ મૃત્યુપત્ર કરનાર મૈયત થયો. અને તેનું મૃત્યુપત્ર પ્રતિવાદીએ (તારીખ ચોથી આકટોબર ૧૮૭૮) રોજ સાબીત કર્યું. મારૂ લગ્ન થયું નથી.

૩. મૃત્યુપત્ર કરનાર પોતાના મરણ વખતે સ્થાવર જંગમ મિલકતનો માલક હતો; પ્રતિવાદીએ સ્થાવર મિલકતનું ભાડું લેવા માંડ્યું, અને જંગમ મિલકત પોતાના કબજામાં લીધી. તેણે સ્થાવર મિલકતનો કંઈ ભાગ વેચ્યો છે.

વાદીનો દાવો એ છે કે:—

(૧.) અ. બ. ની સ્થાવર જંગમ મિલકતનો વહિવટ આ કોરટ મારફતે કરવો, અને તેમ કરવાસારૂ બધા યોગ્ય હુકમો કરવા અને હિસાબ લેવો.

(૨.) મુકદમાના સ્વરૂપપ્રમાણે જે બીજી અથવા વધારે દાદ જોઇએ તે.

ઈ. ફ. વાદી.

અને

ચ. છ. પ્રતિવાદી, એઓની દરમ્યાન.

પ્રતિવાદીની લેખી કેફીયત.

૧. અ. બ. ના મૃત્યુપત્રમાં કરજનો બોજો લખેલો હતો; તે મરતી વખતે નાદાર હતો; મરતી વખતે તેની કંઈ સ્થાવર મિલકત હતી તે મિલકત મેં વેચી તેની નક્કી રકમ રૂ. ઉપજી, અને મૃત્યુપત્ર કરનારનાં કંઈ જંગમ મિલકત હતી તે મેં એકઠી કરી અને તેની નક્કી રકમ રૂ. ઉપજી.

૨. સદરહુ તમામ રકમો તથા સ્થાવર મિલકતના ભાડામાંથી મને મળેલા રૂ. ની રકમ એ મૈયતને પ્રેત સંસ્કાર કરવામાં મૃત્યુપત્રસંબંધી ખરચ કરવામાં અને મૃત્યુપત્ર કરનારનું કંઈ કરજ આપવામાં મેં કામે લગાડી.

૩. મેં મારો હિસાબ પુરો કરીને તેની એક નકલ (તારીખ દશમી જાન્યુઆરી ૧૮૭૫) રોજ વાદીને મોકલી, અને તે હિસાબ ખરો છે એમ દેખાડનારી પાવતીઓ જોવાની તમને પૂર્ણ પરવાનગી છે એમ મેં તેમને કહ્યું, પણ મારા કહેવાનો લાભ લેવાની તેણે ના પાડી.

૪. મારી અરજ એ છે કે આ ફરિયાદનું ખરચ વાદીએ આપવું જોઇએ.

નંબર ૧૦૮.

જુમ્મા (ટ્રસ્ટ) નું કામ કરવાબદલ.

ના ની કોરટમાં.

દિવાની રેગ્યુલર નંબર.

અ. બ. રહેનાર વાદી.

વિરૂદ્ધ.

ક. ડ. રહેનાર (હિતાધિકારી અથવા હિતાધિકારી પૈકી એક) પ્રતિવાદી.

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. પ્રતિવાદીનાં બાપ અને મા સદરહુ ઈ. ફ. તથા ગ. હ. એમનું લગ્ન થયું તે વખતે તારીખ માહે સન રોજ અથવા તે સુમારમાં ઠરાવ પત્ર (સેટલમેન્ટ) કર્યું તેમાં (અથવા પ્રતિવાદી ક. ડ. ના, અને ઈ. ફ. ના બીજા લેહેણદારોના હિતસાર ઈ. ફ. ની ઇસ્ટેટ અને માલમતા લખી આપવાનો (અસાઇન્મેન્ટ.) દસ્તાવેજ કર્યો તેમાં નીમેલા ટ્રસ્ટીઓ પૈકી હું એક ટ્રસ્ટી છું.

૨. સદરહુ ટ્રસ્ટીના કામનો બોજો મેં અ. બ. એ પોતાના ઉપર લીધો છે, અને ઉપર કહેલા દસ્તાવેજથી જે સ્થાવર જંગમ મિલકત આપી (કન્વેડ) [અથવા લખી આપી (અસાઇન્ડ,)] તેનો (અથવા તેના ઉત્પજનો) કબજો મારી પાસેછે.

૩. ઉપર કહેલા દસ્તાવેજને આધારે મારો હિતસંબંધ છે એમ સદરહુ ક. ડ. કહેછે.

૪. સદરહુ સ્થાવર મિલકતના તમામ ભાડાનો તથા ઉપજનો (અને સદરહુ સ્થાવર મિલકતના કે તે પૈકી કંઈ ભાગના વેચાણના ઉત્પજનો અથવા જંગમ માલનો, અથવા તે જંગમ માલના કે તેના ભાગના વેચાણના ઉત્પજનો, અથવા સદરહુ ટસ્ટનું કામ કરવામાં ટ્રસ્ટી તરીકે મને જે ઉત્પન્ન મળ્યું તેનો) હિસાબ આપવાની મારી ઇચ્છા છે; અને મારી અરજ એ છે કે સદરહુ ક. ડ. ની સમક્ષ અને સદરહું ટ્રસ્ટીના સંબંધમાં સોંપેલી ઇસ્ટેટના વહિવટમાં જેમનું હિત છે એમ કોરટ ફરમાવે તે બધા શખ્સોની સમક્ષ સદરહુ કામનો કોરટે હિસાબ લેવો, અને સદરહુ ક. ડ. પ્રતિવાદીના હિતસારૂં અને સદરહુ પ્રમાણે જેમનું હિત હોય તે બીજા શખ્સોના હિતસાર સદરહુ ઇસ્ટેટનો વહિવટ કોરટ મારફતે થવો જોઇએ; અથવા સદરહુ ક. ડ. એ તે વિરૂદ્ધ સારૂં કારણ બતાવવું.

તાજાકલમ—હિતાધિકારીની ફરિયાદ હોય ત્યારે અતલખાર્પિતદાન લેનારે કરવાની ફરિયાદમાં પ્રસંગપ્રમાણે જરૂરનો ફેરફાર કરીને તે નમુના પ્રમાણે ફરિયાદઅરજી તૈયાર કરવી.

———

નંબર ૧૦૯.

ઘરાણીયું છોડવવાનો હક્ક બંધ કરવાની અથવા વેચવાની.

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. તારીખ   માહે   સન ૧૮   રોજના એક ઘરાણીયા ખતથી આ કોરટની હકુમતમાનું એક ઘર તથા તેની સાથેનો બાગ અને તેના અંગની વસ્તુઓ મને મારા વારસને (અથવા મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર, મિલકતના વહિવટ કરનાર) અને અસાઇનોને મુદલ રૂ.   અને તે ઉપર દર વરસે દર સેંકડે રૂ   પ્રમાણે વ્યાજની જામીનગીરી તરીકે પ્રતિવાદીએ મને આપી. અને સદરહુ પ્રતિવાદી સદરહુ મુદલ ને વ્યાજ અમુક દિવસે આપે તો તે ઘરાણીયું છોડવું એવી બોલી હતી તે દિવસ કયારનોએ વીતી ગયો છે.

૨. હાલ પ્રતિવાદી પાસે મારા સદરહુ ઘરાણીયા ઉપરથી વ્યાજ મુદલ મળીને રૂ.   લેહેણા છે.

૩. વાદીની અરજ એ છે કે:—(અ) સદરહુ રૂ.   તથા ફરિયાદ દાખલ કર્યાની તારીખથી વસુલ થાય તે તારીખ સુધીનું જે વ્યાજ ચઢે તે તથા આ ફરિયાદનું ખરચ, કોરટ ઠરાવે તે દિવસે પ્રતિવાદીએ મને આપવું, અને ન આપે તો સદરહુ ઘરાણીયા મિલકત છોડવવાનો તેનો હક બંધ થાય અને તે મિલકતનો કબજો મને મળે; અથવા (બ) સદરહુ મિલકત વેચવી અને જે ઉપજે તે સદરહુ મુદલ વ્યાજ અને ખરચની રકમ આપવામાં તથા તે આપવાને વાસ્તે કામે લગાડવી; અને (ક) જો તે ઉપજ તે તમામ રકમ અદા કરવાને બસ ન થાય તો ખુટતી રકમ અને તે અદા થાય ત્યાં સુધીનું તેનું દર વરસે દર સેકડે ૬ ટકા પ્રમાણે વ્યાજ પ્રતિવાદીએ મને આપવું, અને (ડ) તેટલા માટે કોરટે યોગ્ય હોય તેવા બધા હુકમો કરવા અને હિસાબ લેવા.

નંબર ૧૧૦.

ઘરાણીયું છોડવવાનો.

(મથાળું.)

(નમુના ૧૦૯ માં આ પ્રમાણે ફેરફાર કરવો).

પહેલા પારેગ્રાફમાં પક્ષકારોનાં નામ અને તેમજ હકીકતો પણ ઉલટપાલટ કરવી.

બીજા પારેગ્રાફને ઠેકાણે નીચે પ્રમાણે લખવું:—

૨. સદરહુ ઘરાણીઆ ઉપરથી મારે પ્રતિવાદીનું રૂ.   દેવું નિકળે છે. તે હું પ્રતિવાદીને આપવાને તૈયાર તથા રાજી છું, અને આ ફરિયાદઅરજી દાખલ કરવા પહેલાં પ્રતિવાદીને તેની ખબર હતી.

ત્રીજા પારેગ્રાફને ઠેકાણે એમ લખવું કે:—

મારી અરજ એ છે કે, સદરહુ મિલકત ઘરાણીયામાંથી હું છોડવું અને પ્રતિવાદીને રૂ   તથા બાજ અને કોરટ ખરચ આપવાનો હુકમ કરે (તો) તેટલું ખરચ કોરટ ઠરાવે તે દિવસે હું આપું એટલે પ્રતિવાદીએ તે મિલકત મને પાછી આપવી એવો તેને હુકમ કરો, અને તે પાછી આપવાનો દસ્તાવેજ તૈયાર કરી આપવાના કોરટ યોગ્ય હોય તે બધા હુકમો કરવા અને સદરહુ ઘરાણીયામાંથી મોકળી કરીને સદરહુ મિલકતનો કબજો મને મળવા સારૂ જરૂર હોય તેવાં બીજાં કૃત્ય કરવાનો હુકમ કરવો.

નંબર ૧૧૧.

કરાર વિશેષરીતે પુરો કરવાવિશે (નંબર ૧).

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કેઃ—

૧. તારીખ   માહે   સન ૧૮   રોજના અને સદરહુ ક. ડ. પ્રતિવાદીએ સહી કરેલા કરારનામામાં સદરહુ ક. ડ. એ એવો કરાર કર્યો કે, તે કરારનામામાં વરણન કરેલી અને હવાલો આપેલી કંઈ સ્થાવર મિલકત તેણે રૂ.   માટે મારી પાસેથી ખરીદ કરવી (અથવા મને વેચવી).

૨. સદરહુ ક. ડ. ને સદરહુ કરારમાં તેના ભાગનું જે કરવાનુ છે તે પુરૂં કરી આપવા મેં કહ્યું પણ તે પ્રમાણે તેણે કર્યું નહિ.

૩. હું અ. બ., તે કરારનામાનો મારો ભાગ પુરો કરવાને પ્રથમથી અને હજીએ તૈયાર તથા રાજી છું, અને તે વાતની સદરહુ ક. ડ. ને ખબર થયેલી છે.

૪. વાદીની અરજ એ છે કે, સદરહુ ક. ડ. ને સદરહુ કરાર પુરો કરવાનો, અને સદરહુ મિલકતનો મને (અ. બ. ને) પણ કબજો આપવાને જરૂર હોય તે બધાં કૃત્ય કરવાનો, (અથવા સદરહુ મિલકતનો કબજો અને ખરીદી ખત (કન્વેયન્સ કબુલ કરવાનો) અને ફરિયાદનું ખરચ આપવાનો હુકમ કરો.

(**તાજા કલમઃ**—કંઈ કરારનામું પાછું અણાવીને રદ કરવાની ફરિયાદ હોય તો પારેગ્રાફ ૨ અને ૩ છોડી દેવા અને તેમને ઠેકાણે એક પારેગ્રાફ ઘાલવો, તેમા જે કારણોને લીધે તે કરારનામું પાછું મંગાવી રદ કરવું જોઈયે તે કારણો દર્શાવવા; જેવાં કે•મેં તે ઉપર ચુકથી, કબજે પડવાથી, વિપત્તિમાં પડવાથી, અથવા પ્રતિવાદીના કપટથી સહી કરી, અને માગવાની દાદ હોય તે પ્રમાણે અરજ માગવામાં ફેરફાર કરવો).

નંબર ૧૧૨.

કરાર વિશેષ રીતે પુરો કરવા વિષે (નંબર ૨).

(મથાળું.)

હું, અ. બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. આ સાથે જોડેલા કરારનામામાં વર્ણન કરેલી અમુક સ્થાવર મિલકતનો તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ પ્રતિવાદી પુર્ણરીતે હક્દાર હતો.

૨. તેજ દિવસે મેં અને પ્રતિવાદીએ પોતપોતાની સહીઓ કરીને એક કરારનામું કર્યું તેની એક નકલ આ સાથે જોડી છે.

૩. તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મેં પ્રતિવાદીને રૂ. આપવા માંડ્યા અને સદરહુ મિલકતનું ખરીદી પત્ર (કન્વેયન્સ) માગ્યું.

૪. તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મેં ફરીને તે ખરીદી પત્ર માગ્યું. (અથવા તે મિલકત મને ખરીદ કરી આપવાને પ્રતિવાદીએ ના કહી).

૫. પ્રતિવાદીએ તે ખરીદી પત્ર (કન્વેયન્સ)કરી આપ્યું નથી.

૬. પ્રતિવાદીને સદરહુ મિલકતની ખરીદીની રકમ આપવાને હજીએ હું તૈયાર અને રાજી છું. મારી અરજ એવા ફેસલો માગવાની છે કે:—

(૧) સદરહુ મિલકતનું જોઇયે તેવું ખરીદી ખત (કન્વેયન્સ) પ્રતીવાદીએ મને કરી આપવું, (કરારનામાની શરતો પ્રમાણે).

(૨) તે ન કરી આપ્યાબદલ નુકસાનીના રૂ. તેણે મને આપવા.

નંબર ૧૧૩.

પંત્યાળું.

(મથાળું.)

હું, અ.બ., ઉપર કહેલો વાદી જણાવું છું કે:—

૧. આ કોર્ટની હકુમતમાં ઠેકાણે હું અને સદરહુ ક. ડ. ગયાં વરસથી (અથવા મહિનાથી) હમારી પોતપોતાની સહીઓ કરીને પંત્યાળાની કંઈ કલમો લખેલ છે તે પ્રમાણે (અથવા અમે પોતપોતે સહી કરીને શિક્કો મારેલા અમુક દસ્તાવેજ (ડીડ) પ્રમાણે, અથવા મારી અને સદરહુ પ્રતિવાદીની વચે મોઢાની કબુલાયત થઈ તે પ્રમાણે) એકઠો ધંધો ચલાવીએ છીએ.

૨. આ પ્રમાણે પાંતીદાર તરીકે મારી અને પ્રતિવાદીની વચે ઘણી તરેહના તંટા અને વાંધા ઉત્પન્ન થયા છે, તેથી કરીને પાંતીદારોને ફાયદો થાય એવી રીતે પંત્યાળામાં સદરહુ ધંધો ચલાવવાનું અશક્ય થયું છે.

૩. સદરહુ પંત્યાળું તોડી નાખવું એવી મારી ઇચ્છા છે, અને સદરહુ કલમો (અથવ

ડીડ, અથવા કબુલાયત) નીશરતો પ્રમાણે પંતાળાના કરજમાં અને જવાબદારીઓમાં મારો ભાગ આપવાને હું તૈયાર અને રાજી છું.

૪. કોર્ટને મારી એવી અરજ છે કે, સદરહુ પંતાળું તોડવાનું હુકમનામું કરવું, અને સદરહુ પંતાળાના વ્યાપારનો હિસાબ કોર્ટે લેવો અને તેની માલમતા વસુલ કરવી. અને આ પ્રમાણે પંતાળાનો હિસાબ કર્તાં દરેક પક્ષકાર પાસે જે બાકી નિકળે તે કોરટમાં ભરવાનો તેને હુકમ કરવો, અને સદરહુ પંતાળાનું કરજ અને જવાબદારીઓ અદા કરવી અને વાજબી, અને પંતાળાની માલમતામાંથી ફરિયાદનું ખરચ આપવું, તથા આ પ્રમાણે આપીને મુક્ત થયા પછી અને સદરહુ ખરચ આપ્યા પછી તે માલમતા પૈકી કંઈ બાકી રહે તો તે મારી અને પ્રતિવાદી વચ્ચે સદરહુ કલમોની (ડીડની અથવા કબુલાયતની) શરતો પ્રમાણે વેંચી આપવું; અથવા સદરહુ માલમતા તે કરજ જવાબદારીઓ અને ખરચ અદા કરવાને બસ ન થાય તો તે અદા કરીને તેમાંથી મુક્ત થવા સારૂ એક ભંડોળ એકઠું કરવાને વાજબી હોય તે પ્રમાણમાં મને અને સદરહુ પ્રતિવાદીને હિસ્સો ભરવાનો હુકમ કરવો, અને કોર્ટને યોગ્ય લાગે તેવી બીજી દાદ આપવી.

રહેનાર

આ ફરિયાદ અરજી આપનાર

અથવા

વાદીનો પ્લીડર

(**તાજા કલમઃ**—કોઈ પંતાળું સંકેલીને બંધ કરાવવાની ફરિયાદમાં પંતાળું તોડી નાખવાની અરજ ન લખવી, પણ બદલે એક પારેગ્રાફ મુકીને તેમાં તે પંતાળું તુટ્યાની હકીકત જણાવવી).

નંબર ૧૧૪.

ટુંકી હકીકતોના નમુના.

(દિવાની કામ ચલાવવાની રીતનો કાયદો, કલમ ૫૮).

ધીરેલા પૈસા (અને વ્યાજ) બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.	ધીરેલા પૈસા.
રૂ. વિષે વાદીનો દાવો છે. તે પૈકી માલ વેચ્યાની કીંમતના રૂ. કરજે આપેલા પૈસા રૂ. અને વ્યાજના રૂ. છે.	ઘણા દાવા.
ચઢેલા ભાડાની બાકી બદલ રૂ નો વાદીનો દાવો છે.	ભાડું.
કારકુન (અથવા જે હોય તે) તરીકે પગારની બાકી બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.	પગાર વગેરે.
ધીરેલા પૈસાના વ્યાજ બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.	વ્યાજ.
સાધારણ વરાડનો હિસ્સો લેવા બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.	સાધારણ વરાડ.
નોર અને ખોટી થયા બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.	નોર વગેરે.

સરાફ પાસેની બાકી. સરાફ તરીકે પ્રતિવાદીની પાસે પૈસા અનામત મુક્યા તે બદલ રૂ. લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

પ્લીડર તરીકેની ફી વગેરે. પ્લીડર તરીકે કામ કર્યું (અને પ્લીડર તરીકે રૂ. ખરચ્યા તે વિશે રૂ. લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

કમીશન. (હરાજી કરનાર, રૂના દલાલ, વગેરે જે સ્વરૂપ હોય તે લખવું) તરીકે મળવેલા કમીશનના રૂ. લેવાનો વાદીનો દાવોછે.

વૈદ તરીકે હાજર રહેવું. વૈદ તરીકે હાજર રહેવાના રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.

પ્રીમીઅમ પાછું લેવાબદલ. વીમાઓફી ઉપરથી આપેલા પ્રીમીઅમના રૂ પાછા લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

વખારનું ભાડું. માલ વખારમાં રાખ્યો તેના ભાડાના રૂ. લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

માલ પોંચાડ્યાબદલ. આગગાડીથી માલ પોંચાડ્યો તેના રૂ. લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

ઘરનો ઉપયોગ ને ઉપભોગ કર્યાં બદલ. ઘરમાં રહ્યા અને ઉપયોગ કર્યા બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.

સામાનનું ભાડું. (ઘર શણગારના સામાન) ના ભાડા બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.

કામ કર્યાબદલ. (સરવેઅર) તરીકે કામ કર્યા બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.

ઉતારાનો તથા ખાધાનો ખરચ. ઉતારાના તથા ખાધા પીધાના ખરચ બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.

ભણાવવાબદલ. ક્ષ. ય. ને (ઉતારો આપીને ખવડાવી પીવડાવીને) ભણાવ્યો તે બદલ રૂ. લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

પોંચેલા પૈસા. વાદીના પ્લીડર (અથવા આડતીઆ, અથવા ઉઘરાણી વસુલ કરનાર, અથવા વગેરે,) તરીકે પ્રતિવાદીને પોંચેલા પૈસા બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.

કામની ફી. હું કામ કરનાર કહીને પ્રતિવાદીએ ફી લીધી તે બદલ રૂ. લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

વધારે પૈસા આ- રેલવે મારફતે માલ લેઈ ગયા બદલ વધારે પૈસા અપાયા તે પાછા

લેવાને રૂ. નો વાદીનો દાવો છે. | પ્યા બદલ.

તિરાહિત તરીકે પ્રતિવાદી પાસે અનામત રાખેલા પૈસા પાછા લેવા બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે. | તિરાહિત પાસેથી પૈસા પાછા લેવા બદલ.

તિરાહિત તરીકે પ્રતિવાદીના જુમ્મામાં આપેલા અને વાદીને આપવા જેવા થયેલા પૈસા બદલ રૂ. લેવાનો વાદીનો દાવો છે. | તિરાહિત પાસેથી જીતેલા પૈસા લેવાબદલ.

વાદીના મુનીમ તરીકે પ્રતિવાદીને આપેલા પૈસા લેવા બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે. | મુનીમની પાસે આપેલા પૈસા લેવા બદલ.

વાદી પાસેથી દગાથી પૈસા લીધા તે પાછા લેવા બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે. | દગાથી લીધેલા પૈસા.

ભુલથી પ્રતિવાદીને પૈસા આપ્યા તે પાછા લેવા બદલ રૂ. નો વાદીનો છે. | ભુલથી આપેલા પૈસા બદલ.

(જે કામ કરવાનું છે અથવા કર્યા વગર રહ્યું છે તે બદલ, અથવા બીજાની જવાબદારી લેવા સારૂ કે, તે ન લીધા બદલ અથવા વગેરે) પ્રતિવાદીને પૈસા આપ્યા તે પાછા લેવા બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે. | પૈસા આપ્યા તેનો મોબદલો ન મળ્યો તેથી તે પાછા લેવા બદલ.

(કંપનીના) શેર મને મળે એટલા માટે અનામત તરીકે આપેલા પૈસા પાછા લેવા બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.

જામીનદાર તરીકે પ્રતિવાદીને સારૂ પૈસા આપ્યા તે બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે. | પ્રતિવાદીને સારૂ જામીનદારે આપેલા પૈસા બદલ.

પ્રતિવાદીએ ભાડું આપવાનું તે ભાડાના (વાદીએ) પૈસા આપ્યા બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે. | ભાડું આપ્યા બદલ.

પ્રતિવાદીની સગવડને વાસ્તે બીલઆફ એક્સચેન્જ સ્વિકાર્યું (અથવા તેનાપર શેરો લખી આપ્યા) તે બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે. | એકોમોડેશન બીલ ઉપરથી આપેલા પૈસા.

જામીન તરીકે વાદીએ પૈસા આપ્યા તેનો ફાળો લેવા બદલ રૂ. લેવાની વાદીની ફરિયાદ છે. | જામીનનો હિસ્સો.

વાદી પ્રતિવાદીનું સમાઇ કરજ વાદીએ આપ્યું તેનો હિસ્સો લેવા બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે. | સહ–દેણદારનો.

વાદીને શેરો બદલ જે નુકશાની થાય તે ભરી આપવાને પ્રતિવા- | કાલના પૈસા

આપ્યા બદલ. દી બંધાયલો હતો; તે શેરના કાલના પૈસા ભર્યા બદલ રૂ. લે વાનો વાદીનો દાવો છે.

લવાદના નિવેડાને આધારે આપવાના પૈસા. લવાદના નિવાડા ઉપરથી આપવાના રૂ. લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

હયાતીના વીમા બદલ. મૈયત ક્ષ. ય. ની હયાતીના વીમાની ચીઠી ઉપરથી રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.

કરજાઉ ખત. રૂ. તથા વ્યાજ આપવાનું લખી આપેલા ખતની રૂએ રૂ. લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

પરરાજ્યનો ફેસલો. (રશિઆના રાજ્ય) માં ની કોરટના ફેસલા ઉપરથી રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.

બીલ આફ એકસચેન્જ વગેરે. પ્રતિવાદીએ લખેલા ચેક ઉપરથી રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.

પ્રતિવાદીએ બીલ આફ એકસચેન્જ સીકારેલું (અથવા લખ્યું અથવા તે પર શેરો કર્યો) તે બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.

પ્રતિવાદીએ વાયદા ચીઠી લખી આપી (અથવા તેનાપર શેરો કરી આપ્યો) તે બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.

બીલ આફ એકસચેન્જ સીકારનાર તરીકે (પ્રતિવાદી અ. બ., ઉપર અને લખનાર (અથવા શેરો કરી આપનાર) તરીકે પ્રતિવાદી ક. ડ. ઉપર રૂ. લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

જામીનગરી. માલ વેચ્યો તેની કિંમતનો પ્રતિવાદી જામીન થયો તે બદલ તેના ઉપર રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.

માલ વેચ્યો તેની કીંમત બદલ (અથવા ભાડાની બાકી બદલ અથવા ધીરેલા પૈસા બદલ અથવા વાદીને વાસ્તે ફેરીઆ તરીકે પ્રતિવાદી અ. બ. ને મળેલા પૈસા બદલ અથવા વગેરે) પ્રતિવાદી અ. બ. ઉપર મુખ્ય તરીકે અને પ્રતિવાદી ક. ડ. ઉપર જામીન તરીકે રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.

કાલ. શેરોના કાલ બદલ રૂ. નો વાદીનો દાવો છે.

ખરચ વગેરે બદલ શેરો.

(ઉપરના નમુનાઓમાં વધારવું કે) અને ખરચ બદલ રૂ. અને આ સમન પોંચે ત્યારથી દિવસમાં (અથવા કોરટ હકુમત બહાર સમન પોંચાડવાનો હોય તો હાજર થવાની મુદત હુકમમાં ઠરાવી

હોય તે લખવી) વાદીને અથવા તેના પ્લીડરને દાવાની રકમ આપશો તો ફરિયાદનું આગળ કામ ચાલતું બંધ થશે.

નુકશાની અને બીજા દાવા.

ફેરીઆ તરીકે વાદીને નોકર રાખવાનો કરાર તોડ્યા બદલ નુકશાનીનો વાદીનો દાવો છે. મુખત્યાર વ-ગેરે.

પ્રતિવાદીની નોકરીમાંથી ફેરીઆ તરીકે ગેરવાજબી રીતે વાદીને કાઢી મુક્યા બદલ નુકશાન લેવાનો (અને ચઢેલા મુસારાના રૂ.   બદલ) વાદીનો દાવો છે.

વાદીના ઘરની વ્યવસ્થા કરનારે તરીકે વાદીની નોકરી પ્રતિવાદીએ ગેરવાજબી રીતે છોડી તે બદલ નુકશાન લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

વાદીના ગુમાસ્તા (અથવા વગેરે) તરીકે પોતાનું કર્તવ્ય કરવામાં કસુર કરી તેના નુકશાન બદલ (અને ગુમાસ્તા અથવા વગેરે તરીકે પૈસા મળ્યા તે બદલ રૂ.   નો) વાદીનો દાવો છે.

પ્રતિવાદીની સાથે (અથવા વાદીની સાથે) ક્ષ. ય. એ કરારથી શિખવા રહેવા વિશેના દસ્તાવેજની શરતો તોડી તેથી થએલું નુકશાન લેવાનો વાદીનો દાવો છે. કરારથી શિખવા રહેનાર.

ક્ષ. ય. ના નિવાડા પ્રમાણે ન વરતવાથી થએલું નુકશાન લેવાનો વાદીનો દાવો છે. લવાદી.

હુમલો કર્યા બદલ (અને ખોટી રીતે કેદ કર્યા બદલ અને અદાવતથી ફોજદારી કામ ચલાવ્યા બદલ) નુકશાન ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે. હુમલો વગેરે.

વાદી ક. ડ. ના ઉપર હુમલો કરીને તેને ખોટી રીતે કેદમાં રાખ્યા બદલ થએલી નુકશાની લેવાનો વાદીનો દાવો છે. ધણી ધણીઆણીએ કરવાની.

પ્રતિવાદી ક. ડ. એ હુમલો કર્યા બદલ નુકસાની લેવાનો વાદીનો દાવો છે. ધણી ધણીઆણી ઉપરની ફરિયાદ.

વાદીના પ્લીડર તરીકે પ્રતિવાદીએ ગફલત કરવાથી નુકશાન થયું તે ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે. પ્લીડર.

માલ સંભાળવામાં ગફલત કર્યા બદલ (અને ગેરવાજબી રીતે તે અટકાવી રાખ્યાબદલ) નુકશાની ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે. નિક્ષેપ.

ઘરાણે મુકેલો સામાન રાખવામાં ગફલત કર્યા બદલ (અને ગેર- ઘરાણીયું.

વાજબી રીતે તે અટકાવી રાખ્યા બદલ) નુકશાની ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

ભાડું. ઘર શણગારનો સામાન (અથવા ગાડી) ભાડે આપી તે સંભાળી રાખવામાં ગફલત કરી (અને ગેરવાજબી રીતે વગેરે) બદલ નુકશાની ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

સેરાફ. વાદીના ચેકના પૈસા આપવાને ગેરવાજબી ગફલત કરેલા બદલ (અથવા ના કહ્યા બદલ) નુકશાની ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

બોલ્ટ. વાદીના હુંડીઓ સિકારવાનો કરાર તોડ્યા બદલ નુકશાની ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

ખત. નો ધંધો કરનાર નહી એવી શરતના ખત ઉપરથી વાદીનો દાવો છે.

અગોવાહુઓ આગગાડીમાં વાદીનો માલ લઈ જવાની ના કહ્યા બદલ નુકશાની ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

આગગાડીમાં વાદીને લેઈ જવાની ના કહ્યા બદલ નુકશાની ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

આગગાડી મારફતે કોલસા લઈ જવામાં અને સ્વાધીન કરવામાં તથા તે વિશે પોતાના કર્તવ્ય કર્મમાં કસુર કરેલા બદલ નુકશાન ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

જળમાર્ગે પંત્ર લઇને હવાલે કરવામાં અને તે સંબંધી કર્તવ્યકર્મ કરવામાં કસુર કરેલા બદલ નુકશાન ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

વહાણ નોરે માંડવાનો કરાર. (ભરી એ નામનું) વહાણ નોરે માંડવાનો કરાર તોડ્યા બદલ નુકશાની ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

માલ પાછો મળવા બદલ તે નુકશાની બદલ દાવો. ઘર શણગારનો સામાન (અથવા વગેરે) પાછો લેવા બદલ, અથવા તેની કિમત બદલ, અને તે અટકાવી રાખ્યા બદલ નુકશાની લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

માલ લઈ લીધા બદલ નુકશાની. માલ, ઘરશણગારનો સામાન વગેરે વાદી પાસેથી ગેરવાજબી રીતે લઈ લીધો તે બદલ વાદીનો દાવો છે.

આબરૂ લીધા બદલ. આબરૂ લીધા બદલ નુકશાન ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

આળ મુક્યા બદલ નુકશાન ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

ગેરવાજબી રીતે મિલકત ધરવા બાબત. અયોગ્ય રીતે કરજમાં મિલકત ધર્યા બદલ નુકસાન ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

(જે ધરેવા વિશે ફરિયાદ હોય તે ધરવાનું ગેરવાજબી હોય અથવા હદ ઉપરાંત હોય અથવા ગેરશીસ્ત હોય તોએ આ નમુનો બસછે).

મેહેલ્લામાં ઘર નંબર નો અથવા ના માં ના માંની બ્લાકએકર નામની ખેતીની જમીનનો કબજો લેવા બદલ વાદીનો દાવો છે. — કબજો કઢાવવા બાબત.

(અહિયાં મિલકતનું વરણન લખવું) એ ઉપરનો પોતાનો હક ઠરાવીને તેનું ભાડું વસુલ કરવાનો વાદીનો દાવો છે. — હક ઠરાવીને ભાડું વસુલ કરવા બદલ.

(પાછળના બે નમુના એકઠા થઈ શકે.)

માછલાં મારવાના વાદીના હકમાં હરેકત કર્યાબદલ નુકસાન ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે. — માછલાં મારવાનો હક.

ઘોડા (અથવા ઘોડા અથવા શેર અથવા વગેરે) ના વેચાણ વખતે દગાથી ખોટું સમજાવ્યા બદલ નુકસાન ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે. — દગો.

અ. બ. ના પતીયારવિષે દગાથી ખોટું સમજાવ્યાબદલ નુકસાન ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

અ. બ.ની હામીનો કરાર તોડ્યો તેબદલ નુકસાન ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે. — હામી.

પ્રતિવાદીના મુખત્યાર તરીકે મિલકત ધરવામાં વાદીને નુકસાન થાય તે ભરી આપવા બાબતનો કરાર તોડ્યા તે બાબત નુકસાન ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

(રાયલ ચારટર)એ નામના વહાણની વીમાચીઠી ઉપરથી થએલું નુકસાન અને માલનું નોર (અથવા પ્રીમીઅમો પાછા) લેવાનો વાદીનો દાવો છે. — વીમો.

(માગેલું નુકસાન પુરેપુરૂં કે થોડુંઘણું થયું હોય તોએ આ નમુનો બસછે.)

ઘર અને સામાનની આગની વીમાચીઠીને આધારે થએલું નુકસાન ભરી લેવાબદલ વાદીનો દાવો છે. — આગનોવીમો.

ઘરનો વીમો ઉતરાવવાનો કરાર તોડ્યાબદલ નુકસાન ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

ઘર મરામતમાં રાખવાનો કરાર તોડ્યાબદલ નુકસાન ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે. — જમનોની માલક અને ભાડુત.

ખેતીની જમીનના પટામાં કરેલા કરાર તોડ્યા બદલ નુકસાન ભરી — જમીનનોમા-

લકઆને બાકુત. લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

વૈદ. વૈદ તરીકે પ્રતિવાદીની ગફલતને લીધે વાદીને ઇજા થઈ તે બદલ નુકસાની ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

ઉપદ્રવી જા-નાવર. પ્રતિવાદીના કુતરાએ ઇજા કરી તે બદલ નુકસાની ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

ગફલત. પ્રતિવાદીએ અથવા તેના નોકરે ગાડી હાંકવામાં ગફલત કરી તેથી વાદીને ઇજા થઈ તેબદલ નુકસાની ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

પ્રતિવાદીની આગગાડીમાં વાદી ઉતારૂ હતો તે વખતે પ્રતિવાદીના નોકરોએ ગફલત કરી તેથી તેને ઇજા થઈ તે બદલ નુકસાની ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

પ્રતિવાદીના રેલવે સ્ટેશનની સ્થિતીમાં કંઈ ખામી હોવાથી તે સ્ટેશન ઉપર વાદીને ઇજા થઈ તે બદલ નુકસાન ભરી લેવાનો વાદીનોદાવોછે.

સને ૧૮૫૫નો આકટનંબર ૧૩. પ્રતિવાદીની આગગાડીમાં મૈયત અ. બ. ઉતારૂ હતો તે વખતે પ્રતિવાદીના નોકરોની ગફલતને લીધે તેને ઇજા થઇ, અને તેથી તે મૈયત થયો; તે બદલ નુકસાન ભરી લેવાસારૂ સદરહુ અ. બ. મૈયતના મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર તરીકે વાદીનો દાવો છે.

લગ્નનું વચન લગ્નનું વચન તોડ્યાબદલ નુકસાની ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

માલનુંવેચાણ માલ કબુલ કરી તેની કીમત આપવાનો કરાર તોડ્યો તે બદલ નુકસાની લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

૨ (અથવા વગેરે) સ્વાધીન કર્યું નહિ (અથવા થોડું સ્વાધીન કર્યું અથવા તે હલકી જાતનું હતું અથવા વેચાણનો કરાર બીજી રીતે તોડ્યો હોય તે) તે બદલ નુકસાન લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

માલનુંવેચાણ ઘોડા વિશેની ખાત્રી આપી હતી તે તુટી તે બદલ નુકસાન લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

જમીનનું વેચાણ. જમીન વેચવાનો (અથવા ખરીદવાનો) કરાર તોડ્યા બદલ નુકસાન લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

ઘર ભાડે આપવા વિશે (અથવા લેવા વિશે) કરાર તોડ્યા બદલ નુકસાન લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

કોઈ પીંચખાનાનો પટો, ગુડ વીલ, જડેલો સામાન, અને વેપાર ની

પુંજી વેચવાનો (અથવા ખરીદવાનો) કરાર તોડ્યા બદલ નુકસાન લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

જમીનના વેચાણમાં તેના ઉપરનો હક્ક પુરો કરી આપીશ (અથવા ભોગવટા માહેલી હરકત થવા દેઇશ નહિ અથવા વગેરે) એવો કરાર તોડ્યા બદલ નુકસાન લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

જમીન ઉપર પ્રવેશ.

પ્રતિવાદી ગેરવાજબી રીતે વાદીની જમીનમાં આવ્યો, અને તેના કુવામાંથી પાણી કહાડયું (અથવા તેનું ઘાસ કાપ્યું અથવા તેનાં ઇમારતનાં લાકડાં તોડ્યાં અથવા તેની વાડ ભાંગી, અથવા તેનો ઝાંપો ખસેડ્યો, અથવા તેનો રસ્તો કે માર્ગ વાપર્યો, અથવા તેના ખેતરમાં થઇને પેલી તરફ ગયો, અથવા ત્યાં રેતી લાવીને નાંખી, અથવા ત્યાંથી કાંકરી લેઈ ગયો, અથવા તેની નદીમાંથી પથરા લેઈ ગયો) તે બદલ નુકસાની લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

આધાર.

વાદીની જમીનનો (અથવા ઘરનો અથવા ખાણનો) આધાર ગેરવાજબી રીતે કાઢી લીધા બદલ નુકસાન લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

માર્ગ.

(જાહેર રાજમાર્ગમાં અથવા ખાનગી રસ્તામાં) ગેરવાજબી રીતે અટકાવ કર્યાબદલ નુકસાન લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

પાણીનો પ્રવાહ વગેરે.

ગેરવાજબી રીતે પાણીનો પ્રવાહ વાળ્યો (અથવા તે અટકાવ્યો અથવા તે પાણી ગંદુ કર્યું અથવા તેમાંનું પાણી બીજી તરફ વાળ્યું) તે બદલ નુકસાન લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

વાદીની જમીન ઉપર (અથવા વાદીની ખાણમાં). ગેરવાજબી રીતે પાણી કાઢ્યુ તે બદલ નુકસાન લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

વાદીને કુવાનું પાણી લેતાં ગેરવાજબી રીતે અટકાવ કર્યો તે બદલ નુકસાન લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

ચરાઈ.

વાદીના ચરાવવાના હકનો ભંગ કર્યા બદલ નુકસાન લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

(ચરાવવાના હક્કનું સ્વરૂપ ગમે તેવું હોય તોપણ આ નમુનો બસછે.)

અજવાળું.

વાદીના ઘરમાં અજવાળુ પડવામાં અટકાવ કર્યાબદલ નુકસાની લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

કારીગરીનો પટો.

વાદીના કારીગરીના પટામાં ભંગ કર્યા બદલ નુકસાન લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

ગ્રંથ સ્વામીત્વ.

વાદીના ગ્રંથ સ્વામીત્વના હક્કનું ઉલ્લંઘન કર્યાબદલ નુકસાની લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

વેપારની નિશાની. વાદીના વેપારની નિશાની ગેરવાજબી રીતે વાપર્યાબદલ (અથવા તેની નકલ કર્યા બદલ) નુકસાની લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

કામ. વાહાણ બાંધવાનો (અથવા ઘરની મરામત કરવાનો વગેરે,) કરાર તોડ્યાબદલ નુકસાન લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

વાહાણ બાંધવા વગેરેમાં વાદીને નોકર રાખવાનો કરાર તોડ્યાબદલ નુકસાન લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

ઉપદ્રવ. પ્રતિવાદીના કારખાનામાંથી (અથવા વગેરે) નઠારી વાસ મારતી વરાળ નિકળે છે તેને લીધે વાદીના ઘર, ઝાડ, પાક વગેરેને થએલું નુકસાન ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

પ્રતિવાદીના કારખાનામાંથી (અથવા તબેલામાંથી અથવા વગેરે) સોરબકોર થાય છે તે ઉપદ્રવથી થએલું નુકસાન ભરી લેવાનો વાદીનો દાવો છે.

તાકીદ. (શેરામાં એવું ઉમેરવું કે)—અને તાકીદ બદલ.

(જમીનનો અથવા હક્ક ઠરાવવાનો અથવા તે બંનેનો દાવો હોય ત્યારે શેરામાં એવું ઉમેરવું કે:—

દરમ્યાનની ઉપજ. અને દરમ્યાનની ઉપજબદલ,

ચડેલું ભાડું. અને ભાડાનો હિસાબ લેવાબદલ અથવા ચડેલાં ભાડાબદલ.

કરાર તોડ્યાં બદલ. (મરામતનો કરાર તોડ્યા બદલ.)

૧.—ઇસ્ટેટનો વહિવટ થવા સારૂ લેહેણદાર કરે તે.

ક્ષ. ય. રહેનાર હાલ મૈયત છે, તેની સ્થાવર અને જંગમ મિલકતનો વહિવટ થવા સારૂ સદરહુ **ક્ષ. ય.** ના લેહેણદાર તરીકે વાદીનો દાવો છે. સદરહુ **ક્ષ. ય.** ની મિલકતનાં વહિવટ કરનાર તરીકે પ્રતિવાદી **ક. ડ.** ઉપર (તથા તેના કાયદા પ્રમાણે સહવારસ તરીકે પ્રતિવાદી **ઇ. ફ.** ને ગ. હ. ઉપર) ફરિયાદ કરી છે.

૨.—ઇસ્ટેટનો વહિવટ થવા સારૂ મૃતલેખાર્પિતદાન લેનાર કરે તે.

મૈયત **ક્ષ. ય.** ની સ્થાવર જંગમ મિલકતનો વહિવટ થવા સારૂ, સદરહુ **ક્ષ. ય.** ના તારીખ માહે સન રોજ ના મૃત્યુપત્રની રૂહએ મૃત લેખાર્પિતદાન લેનાર તરીકે વાદીનો દાવો છે. સદરહુ **ક્ષ. ય.** નું મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર તરીકે પ્રતિવાદી **ક. ડ.** ઉપર (તથા મૈયતના મૃત્યુપત્રમાં આપેલી દેણગી લેનાર તરીકે પ્રતિવાદી **ઈ. ફ.** ને **ગ. હ.** ઉપર) ફરિયાદ કરી છે.

૩.—પંત્યાળું.

(તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ પંત્યાળાની સરતોનો દસ્તાવેજ કરેલો છે તે પ્રમાણે) વાદી અને પ્રતિવાદી વચ્ચે પંત્યાળાની લેણદેણનો હિસાબ લેવા સારૂ તથા પંત્યાળાનું કામ સંકેલવા સારૂ વાદી દાવો કરે છે.

૪.—ઘરેણું લેનાર કરે તે.

તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ (પક્ષકારોની) દરમ્યાન (અથવા માલકી હક બતાવનારા દસ્તાવેજ અનામત મુકીને) ઘરાણીયાનો વ્યવહાર થયો છે તેને આધારે મુદલ, વ્યાજ, અને ખરચ બદલ વાદીનું જે લેહેણું નિકળે તેનો હિસાબ લેવાને, તથા પ્રતિવાદીનો ઘરાણીયું છોડવવાનો હક બંધ કરીને અથવા વેચાણ કરીને ઘરાણીયું અમલમાં લાવવાને વાદીનો દાવો છે.

૫.—ઘરેણું મુકનાર કરે તે.

તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ ઘરાણીયો વ્યવહાર (પક્ષકારોની) દરમ્યાન થયો તેને આધારે કંઈ દેવું નિકળતું હોય તો તે શું નિકળેછે તેનો હિસાબ લેવાનો તથા ઘરાણીયા મિલકત છોડાવવાનો વાદીનો દાવો છે.

૬.—નાનાં છોકરાંના ભાગના પૈસા ઉભા કરવા બદલ.

તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ ઠરાવ પત્ર થયું તેમાં ના નાનાં છોકરાંના ભાગને માટે રૂ. ની રકમ ઠરાવી છે તે ઉભી કરવાનો વાદીનો દાવો છે.

૭.—ટ્રસ્ટ (જુમ્મા) નું કામ બજાવવા બદલ.

(પક્ષકારોની) દરમ્યાન તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ ટરસ્ટનો દસ્તાવેજ થયો તે અમલમાં લાવવા સારૂ વાદીનો દાવો છે.

૮.—રદ કરવાનું અથવા દુરસ્ત કરવાનું.

(પક્ષકારોની) દરમ્યાન તારીખ માહે સન ૧૮ રોજનો દસ્તાવેજ થયો છે તે રદ કરવાનો અથવા સુધારવાનો વાદીનો દાવો છે.

૯.—કરાર વિશેષ રીતે પુરો કરવા બદલ.

માંની કંઈ (નકરી) વંશ પરંપરાના ઉપભોગની મિલકત મારે પ્રતિવાદીને વેચાતી આપવી એવો તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ કરાર થયો તે વિશેષ રીતે પૂરો કરવા બદલ વાદીનો દાવો છે.

નંબર ૧૧૫.

પ્રોબેટ:

૧. મૃત્યુપત્ર વિશેષ પ્રકારે સાબિત કરે એવા મૃત્યુપત્ર ચલાવનારે અથવા મૃતલેખઅર્પિત દાન લેનારે કરવાની.

મૈયત ક. ડ. રેહેવાશી ના તે હાલ તારીખ માહે સન રોજ મૈયત થયો, તેનું છેલું મૃત્યુપત્ર તારીખ માહે સન નું છે તે ચલાવનાર હું છું એવા વાદી હક બતાવે છે, અને સદરહુ મૃત્યુપત્ર સાબિત ઠરાવવા માગે છે. સદરહુ મૈયતના નજીકના સગા પૈકી તમે એક છો તેથી (અથવા જે હોય તે) તમારા ઉપર સમન કાઢવામાં આવે છે.

૨. મૈયતનું કોઈ પહેલાનું મૃત્યુપત્ર ચલાવનારે અથવા તે મૃત્યુપત્રમાં જેને કંઈ દેણગી આપી હોય તે, અથવા મૈયતનો કોઈ નજીકનો સગો વગેરે જે, સાધારણ પ્રકારે મૃત્યુપત્ર સાબિત કરીને આપેલું પ્રોબેટ રદ કરવા માગતો હોય તેણે કરવાની.

ક. ડ. પ્રથમ રેહેવાસી નો તે હાલ તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મૈયત થયો, તેનું છેલું મૃત્યુપત્ર તારીખ માહે સન નું છે તેનો ચલાવનાર હું છું એવા વાદી હક બતાવે છે. અને સદરહુ મૈયતના તારીખ માહે સન રોજના ખોટા મૃત્યુપત્ર ઉપરથી તારીખ માહે સન રોજ પ્રોબેટ આપેલું છે તે રદ કરાવવા માગે છે. સદરહુ ખોટું મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર (અથવા જે હોય તે) તરીકે તમારા ઉપર આ સમન કાઢવામાં આવે છે.

૩. મૃત્યુપત્ર ન કરતાં કોઈ મરણ પામે ત્યારે જેમ વહિવટપત્ર આપવામાં આવે છે તે રીતે વહિવટપત્ર આપવામાં આવ્યું હોય ત્યારે મૃત્યુપત્ર ચલાવનારે અથવા મૃતલેખાર્પિતદાન લેનાર કરે તે.

ક. ડ. પ્રથમ રહેનાર તે હાલ તારીખ માહે સન રોજ મૈયત થયો, તેવું છેલું મૃત્યુપત્ર તારીખ માહે સન રોજનું છે તે ચલાવનાર હું છું એવા વાદી હક બતાવે છે.

સદરહુ મૈયતની ધસ્ટેટનું વહિવટપત્ર તમે મેળવ્યુ છે તે રદ કરીને સદરહુ મૃત્યુપત્રનું પ્રોબેટ મને આપો એવા વાદીનો દાવો છે.

૪. મૈયતના નજીકના સગા તરીકે વહિવટપત્ર મળવાનો દાવો રાખતો હોય, તેનો નજીકના સગા તરીકેનો હક સંબંધ વાંધા ભરેલો હોય, ત્યારે તેણે કરવાની.

ક. ડ. રહેનાર હાલ મૈયત છે તે મૃત્યુપત્ર ન કરતાં તારીખ માહે સન રોજ મૈયત થયો, તેનો ભાઈ અને નજીકનો એકનો એક સગો હું છું એમ વાદી દાવો રાખે છે, અને તે સગા તરીકે સદરહુ મત્યુપત્ર કર્યા વગર મૈયત થએલાની જંગમ મિલકતનું વહિવટપત્ર માગે છે. તમે નોટીસ (કાવીઅટ) દાખલ કરેલું છે અને એવું કહો છો કે મૈયતનો નજીકનો સગો હું એકલોજ છું (અથવા જે હોય તે) માટે તમારા ઉપર આ રીટ કાઢવામાં આવે છે.

ફે.—પરચુરણ.

નંબર ૧૧૬.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૫૮.

ના   ની કોર્ટ મુકામ.

સન ૧૮   ની દિવાની ફરિયાદોનું રજીસ્ટર.

ફરિયાદ અરજી આપ્યાની તારીખ.	ફરિયાદનો નંબર.	વાદી.			પ્રતિવાદી.			દાવો.			હાજર થવું.			ફેસલો.			અપીલ.		બજાવણી.							બજાવ્યાનો રીપોર્ટ.
		નામ.	વર્ણન.	રેહેવાનું ઠેકાણું.	નામ.	વર્ણન.	રેહેવાનું ઠેકાણું.	(દાવાની) વીગત.	રકમ અથવા કીમત.	દાવાનું કારણ ક્યારે થયું.	પક્ષકારોને હાજર થવાનો દીવસ.	વાદી.	પ્રતિવાદી.	ફેસલાની તારીખ.	કોની તરફમાં.	ખરચ અથવા બીજી બાબત, રકમ.	અપીલની તારીખ.	અપીલમાં થએલો ફેસલો.	દરખાસ્ત આપ્યાની તારીખ.	હુકમની તારીખ.	કોના ઉપર.	શી બાબત, અને કેટલી રકમ હોય તો તે રકમ.	મળેલી રકમ.	કોર્ટમાં ભરી તે રકમ.	પકડેલો.	રકમ ભરાવા બાબતના અથવા પકડવા બાબતના રીપોરટ શીવાય બીજા પ્રકારનો બજાવ્યાનો રીપોરટ હોય તેનો શેરો અને દરેક રિપોર્ટની તારીખ.

નંબર ૧૧૭.

ફરિયાદના નીકાલનો સમન.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૬૪ અને ૬૮.

(મથાળું.)

રેહેનાર ના ને માલમ થાય જે: એ તમારા ઉપર

બદલ ફરિયાદ કરી છે, માટે તમને આ ઉપર-થી ફરમાવવામાં આવે છે કે, તારીખ માહે સને ૧૮ વાર ને રોજ સવારના કલાકે ઉપર કહેલા વાદીને જવાબ આપવાસારૂ આ કોરટમાં તમારે જાતે, અથવા કોરટના જે પ્લીડરને યોગ્ય રીતે અખત્યાર આપેલો હોય અને જેને તમારી હકીકત બરાબર સમજાવી હોય તથા જે એ ફરિયાદના સઘળા જરૂરીઆત સવાલના જવાબ દઈ શકે તે પ્લીડરની મારફતે, અથવા તેવા બધા સવાલના જવાબ દઈ શકે એવા કોઈ બીજા શખ્સને તે પ્લીડરની સાથે રાખીને તે પ્લીડરની મારફતે હાજર થવું. અને તમારે હાજર થવાનો જે દીવસ મુકરર કર્યો છે તે એ મુકદમાનો આખરનો નિકાલ કરવા સારૂ ઠરાવેલો છે, માટે તે દિવસે તમારે તમારા સઘળા સાક્ષિઓને હાજર કરવાને તૈયાર થઈ રેહેવું. અને તમને આ ઉપરથી ખબર આપવામાં આવે છે કે જો ઉપર લખેલે દિવસે તમે હાજર નહી થાઓ તો તમારી ગેરહાજરીમાં એ ફરિયાદ સાંભળીને તેનો નિકાલ કરવામાં આવશે. અને વાદી જોવા માગેછે, તે તથા તમારા જવાબની પુષ્ટીમાં જે દસ્તાવેજો ઉપર તમે આધાર રાખવા ધારતા હો તે દસ્તાવેજ તમે લેતા આવજો અથવા તમારા પ્લીડર સાથે મોકલજો.

આજ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યો.

(લ. સ.)

જડજ

સુચના.—૧ તમારા સાક્ષીઓ પોતાની મેળે હાજર નહીં રેહે એમ તમને દેહશત હોય તો, ચોકશી પહેલાં કોઈ પણ વખતે કોરટને અરજ કરશો અને તેમની ખોરાકીની જરૂરીઆત રકમ ભરશો એટલે, કોઈ પણ શાક્ષીને હાજર રેહેવાની જરૂર પાડવા સારૂ અથવા જે દસ્તાવેજ સાક્ષી પાસે હાજર કરાવવાનો તમને હક છે તે દસ્તાવેજ હાજર કરવાની જરૂર પાડવા સારૂ આ કોરટમાંથી તમને સમન મળશે.

૨. વાદીની માગણી તમારે કબુલ હોય તો, હુકમનામાની સંક્ષિપ્ત બજાવણી તમારી જાત ઉપર અથવા મિલકત ઉપર અથવા જરૂર પડે તો બંને ઉપર થવાનો સંભવ છે તે ટાળવાને ફરિયાદના ખરચ સુધાંત તે પૈસા તમારે કોરટમાં ભરવા.

ટીપ:—લેખી કેફીઅતો માગવી હોય તો એમ લખવું કે તારીખ માહે સને સુધીમાં તમારે (અથવા અમુક પક્ષકારે જે હોય તે) લેખી કેફીયત આપવી.

નંબર ૧૧૮૦

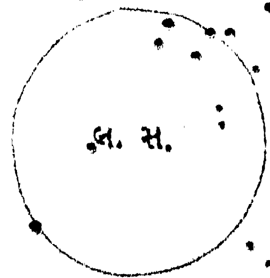
મુદ્દા ઠરાવવાનો સમન.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૬૪ અને ૬૮

(કુમથાળું.)

રહેનાર ના ને માલમ થાય જે: એ તમારા ઉપર બદલ ફરિયાદ કરી છે, માટે તમને આ ઉપરથી ફરમાવવામાં આવે છે કે, તારીખ માહે સને ૧૮૦ વાર ને રોજ સવારના વાગતે ઉપર કહેલા વાદીને જવાબ આપવા સારૂ આ કોરટમાં તમારે જાતે, અથવા કોરટના જે પ્લીડરને યોગ્ય રીતે અખત્યાર આપેલો હોય અને જેને તમારી હકીકત બરાબર સમજાવી હોય તથા જે એ ફરિયાદના સઘળા જરૂરીઆત સવાલના જવાબ દેઈ શકે તે પ્લીડરની મારફતે, અથવા તેવા સઘળા સવાલના જવાબ દેઈ શકે એવા કોઈ બીજા શખસને તે પ્લીડરની સાથે રાખીને તે પ્લીડર મારફતે હાજર થવું. અને તમને આ ઉપરથી ખબર આપવામાં આવે છે કે, જો ઉપર લખેલ દિવસે તમે હાજર નહીં થાઓ તો તમારી ગેરહાજરીમાં મુદ્દા ઠરાવવામાં આવશે; અને વાદી જોવા માગે છે તે તથા તમારા જવાબની પુષ્ટીમાં જે દસ્તાવેજ ઉપર તમે આધાર રાખવા ધારતા હો તે દસ્તાવેજ તમે લેતા આવજો અથવા તમારા પ્લીડર સાથે મોકલજો.

આજ તારીખ માહે સને ૧૮૦ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યો.

જડજ.

સુચના.-૧. તમારા સાક્ષીઓ પોતાની મેળે હાજર નહીં રહે એમ તમને દેહશત હોય તો,ચોકશી પહેલા કોઇ પણ વખતે કોરટને અરજ કરશો અને તેમની ખોરાકીની જરૂરીઆત રકમ ભરશો એટલે કોઈ પણ સાક્ષીને હાજર રહેવાની જરૂર પાડવા સારૂ અથવા જે દસ્તાવેજ સાક્ષી પાસે હાજર કરાવવાનો તમને હક છે તે દસ્તાવેજ હાજર કરવાની જરૂર પાડવાસારૂ આ કોરટમાંથી તમને સમન મળશે.

૨. વાદીની માગણી તમારે કબુલ હોય તો, હુકમનામાની સંક્ષિપ્ત બજાવણી તમારી જાત ઉપર અથવા મિલકતઉપર અથવા જરૂર પડે તો બંને ઉપર થવાનો સંભવ છે તે ટાળવાને ફરિયાદના ખરચ સુધાંત તે પૈસા તમારે કોરટમાં ભરવા.

ટીપ.—લેખી કેફીયતો માગવી હોય તો એમ લખવું કે:-તારીખ માહે સને સુધીમાં તમારે (અથવા અમુક પક્ષકારે જે હોય તે) લેખી કેફીયત આપવી.

નંબર ૧૧૯.

હાજર થવાનો સમન.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૫૮.

ફરિયાદ નંબર

ના ની કોર્ટમાં

, વાદી.

, પ્રતિવાદી.

(નામ, વર્ણન અને પત્તો લખવો) ને માલમ થાય જે: (આ ઠેકાણે વાદીનું નામ, વર્ણન, અને તેનો પત્તો લખવો) એ તમારા ઉપર (આ ઠેકાણે રજિસ્ટરમાં હોય તે પ્રમાણે દાવાની વિગતો લખવી) આ કોર્ટમાં ફરિયાદ કરી છે. માટે તમને આ ઉપરથી ફરમાવવામાં આવે છે કે, તારીખ સવારના કલાકે સદરહુ વાદીને જવાબ દેવા સારૂ તમારે જાતે આ કોરટમાં હાજર થવું (જો જાતે હાજર થવાનું નહીં ફરમાવ્યું હોય, તો એમ લખવું કે) "તમારે જાતે અથવા આ કોરટના કોઈ વકીલ કે જેને તમારી હકીકત બરાબર સમજાવી હોય અને એ ફરિયાદી બાબતના સઘળા જરૂરીયાત સવાલના જવાબ દેઈ શકે એવા વકીલની મારફતે હાજર થવું, અથવા તેવા સઘળા સવાલોનો જવાબ દેઈ શકે એવા કોઈ શખ્સને વકીલની સાથે મોકલવો." (તે સમન તે મુકદમાનો છેલ્લો નિકાલ કરવાનો હોય તો આ ઠેકાણે આટલું વધારે લખવું,) "અને તમારે હાજર થવાનો જે દિવસ છે તે એ મુકદમાનો છેલ્લો નિકાલ કરવાસારૂ ઠરાવેલો છે માટે તે દિવસે તમારે તમારા સઘળા શાહેદીઓ ગુજારવા તૈયાર થઈ રહેવું" અને તમને ખબર આપવામાં આવે છે કે જો ઉપર લખેલે દિવસે તમે હાજર નહીં થશો તો, તમારી ગેરહાજરીમાં એ મુકદમો સાંભળીને તેનો ફેસલો કરવામાં આવશે; અને (વાદીને કંઈ દસ્તાવેજ હાજર કરાવવો હોય તો આ ઠેકાણે લખવું) વાદી જોવા માગેછે તે તથા તમારા જવાબની મજબુતીમાં જે દસ્તાવેજ ઉપર તમે ભરોસો રાખતા હો તે દસ્તાવેજ તમે લેતા આવજો. (અથવા તમારા માણસ સાથે મોકલજો.)

આજ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યો.

(શ. સ.)

જડજ.

નંબર ૧૨૦.

બીજી કોરટની હકુમતમાં બજાવવા શારૂ સમન મોકલવાનો હુકમ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૮૫.

ના ની કોરટમાં.

ફરિયાદ નંબર સને ૧૮

અ. બ. રહેનાર

વિરૂદ્ધ

ક. ડ. રહેનાર

તારીખ માહે સને ૧૮

ઉપર કહેલી ફરિયાદનો પ્રતિવાદી

હાલ માં રહે છે, પરંતુ ફરિયાદ કરવાનો હક્ક આ કોરટની હકુમતમાં ઉત્પન્ન થયો છે. એમ ફરિયાદ અરજીમાં લખ્યું છે: માટે એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ પાછો આવે એવો સમન સદરહુ પ્રતિવાદીને પોંચાડવા સારૂ આ હુકમની પ્રત સુધાંત ની કોરટને મોકલવો.

(લ. સં.)

જડજ.

નંબર ૧૨૧.

બીજી કોરટના સમન પાછળના શેરાસાથે જવાનો હુકમ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૮૫.

ના ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સને ૧૮

તારીખ માહે સને ૧૮

અ. બ. રહેનાર

વિરૂદ્ધ

ક. ડ. રહેનાર

ની કોરટના દિવાની નંબર માં ને માં પોંચાડવા સારૂ મોકલવા બાબત તે કોરટનો હુકમ વાંચીજોયો.

પ્રોસેસ પાછળ બેલીફે એવો શેરો કર્યો છે તે વાંચીજોયો; અને સદરહુ બાબતનો ને તથા ને (સોગન અથવા) પ્રતિજ્ઞા આપીને મેં

યોગ્ય રીતે પુરાવો લઈને વાંચી જોયો, તે ઉપરથી એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, તે
આ હુકમની નકલ સુદ્ધાંત ને મોકલવો.

(લ. સ.)

જડજ.

ટીપઃ—સમન શિવાયની જે બીજી પ્રોસેસો આજ રીતે પોંચાડવી પડે તે પ્રોસેસોને પણ આ નમુનો લાગુ પડશે.

નંબર ૧૨૨.

પ્રતિવાદીની કેફીયત.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૧૧૦.

(મથાળું.)

હું નીચે સહી કરનાર પ્રતિવાદી (અથવા પ્રતિવાદીઓ પૈકી એક જણ) ફરિયાદ અરજીમાં લખેલા સદરહુ ઈ. ફ. ના મૃત્યુપત્રમાંનો (અથવા સદરહુ ફરિયાદ અરજીમાં લખેલા મૈયત ઈ. ફ. ના કાયદેસર વારસ તરીકે, અથવા નજીકના સગા તરીકે, અથવા નજીકના સગા પૈકી એક જણ તરીકે) બધો હક્ક સંબંધ છોડી દેઉં છું.

અથવા, હું નીચે સહી કરનાર પ્રતિવાદી જણાવું છું કે (આ ઠેકાણે કબુલ કરેલી અથવા નાકબુલ કરેલી હકીકતો ફરીયાદ અરજીની ભાષામાં ફરી લખવી) કબુલ (અથવા નાકબુલ) કરૂં છું.

અથવા, હું નીચે સહી કરનાર અરજ ગુજારૂં છું કે, ફરિયાદ અરજીમાં લખેલી હકીકતો ઉપરથી જોતાં, કાયદેસર રીતે અમલમાં લેવાય એવી કંઈ કબુલાયત જણાતી નથી, (અથવા, સદરહુ ફરિયાદ અરજી ઉપરથી એવું જણાય છે કે, મારા ઉપર અને ઇ. ફ. નામના એક શખ્સ ઉપર મળીને એકઠી જવાબદારી પડે છે; અને તે ઇ. ફ. ફરિયાદમાં પક્ષકાર નથી, અને મારા ઉપર ફરિયાદ અરજી પ્રમાણે પૃથક જવાબદારી પડતી નથી. અથવા સદરહુ ફરિયાદમાં સદરહુ અ. બ. ની સાથે ગ. હ. વાદી થવો જોઈતો હતો. અથવા જે હોય તે).

અથવા, સદરહુ ઘરાણીયાનો (અથવા ઘરાણીયું છોડવવાનો) પોતાનો હક્ક સંબંધ વાદીએ એક આઈ. જે. ને કરી આપ્યો છે. (અથવા જે મિલકત ઉપરનું ઘરાણીયું છોડવવાનો હક્ક બંધ કરવાની ફરિયાદ છે તે મિલકત ઉપરનું ઘરાણીયું છોડવવાના હક્ક ઉપર રૂ. ની રકમનો જાસ્તી બોજો રાખીને, તે તારણમાં મેં હ. લ. ને કરી આપ્યો છે અથવા લખી આપ્યો છે).

અથવા પંતાળું તુટ્યા પછી વાદીએ એક દસ્તાવેજ કરી આપ્યો છે તેમાં વાદીએ એવો

કરાર કર્યો છે કે, પંત્યાળાનું બધું દેવું અને જવાબદારીઓ તેણે વાળવી, અને સદરહુ પંત્યાળાના વ્યાપારસંબંધી તેનો અને બીજાઓનો કંઈ દાવો હોય અથવા તેની અને બીજાઓની કંઈ જવાબદારી હોય તે બધામાંથી મને સામાન્ય રીતે મોકળો કરવો (અથવા જે હોય તે).

(સહી) ક. ડ.

પ્રતિવાદી.

નંબર ૧૨૩.

સવાલ નામું.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૧૨૧.

ના ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સને ૧૮

અ. બ.

વિરુદ્ધ

ક. ડ. ઈ. ફ., અને ગ. હ.

ઉપર કહેલા (ઈ. ફ. ને ગ. હ. અથવા અ. બ.) ને પુછવા સારુ ઉપર કહેલા અ. બ. (ક. ડ.) ની તરફના સવાલો.

૧. (સવાલ લખવો).

૨. (સવાલ લખવો).

નંબર ના સવાલોના જવાબ પ્રતિવાદી ઈ. ફ. એ આપવાના છે.

નંબર ના સવાલોના જવાબ પ્રતિવાદી ગ. હ. એ આપવાના છે.

નંબર ૧૨૪.

દસ્તાવેજો હાજર કરવાની નોટીસનો નમુનો.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૧૩૧.

ના ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સને ૧૮

અ. બ.

વિરુદ્ધ.

ક. ડ.

તમને ખબર કરવામાં આવેછે કે, તારીખ માહે સને ૧૮ રોજની

તમારી ફરીયાદ અરજી (અથવા લેખી કેફીયત અથવા સોગનનામાં) માં હવાલો આપેલા નીચે લખેલા દસ્તાવેજો પોતાને જોવા સારૂ વાદી(અથવાપ્રતિવાદી)તમારી પાસે હાજર કરાવવા માગેછે.

જે દસ્તાવેજો જોઇતા હોય તેમનું વર્ણન લખવું.

ક્ષ. ય.

વાદીનો (અથવા પ્રતિવાદીનો) પ્લીડર.

જ્ઞ.

પ્રતિવાદીના (અથવા વાદીના) પ્લીડરને.

નંબર ૧૨૫.

હાજર રહીને શાહેદી પુરવાનો સમન.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૧૫૯ અને ૧૬૩.

(મથાળુ.)

ને

સદરહુ ફરિયાદમાં ની તરફે સારૂ તમારી હાજરીની જરૂર છે, માટે તમને આ લેખ ઉપરથી ફરમાવવામાં આવેછે કે, તારીખ માહે

સન ૧૮ રોજ સવારના વાગતે તમારે (આ કોરટની રૂબરૂ જાતે હાજર થવું. અને) તમારી સાથે આણવા અથવા આ કોરટને મોકલવા.

તમારે વાસ્તે વાટ ખરચ તથા બીજા ખરચ બદલ અને એક દિવસની ખોરાકી બદલ રકમ રૂ. આ સાથે મોકલી છે. જો આ હુકમ તમે માન્ય નહી કરો તોદિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૧૭૦ માં ગેરહાજર રહેવાનું જે પરિણામ લખ્યું છે તેને તમે પાત્ર થશો.

સુચના.—(૧.) માત્ર દસ્તાવેજ હાજર કરવા સારૂ તમને બોલાવ્યા હોય અને શાહેદી પુરાવા સારૂ બોલાવ્યા ન હોય તો સદરહુ તારીખે અને વખતે આ કોરટમાં તે દસ્તાવેજ તમે હાજર કરાવશો એટલે તમે સમન માન્ય કર્યો છે એમ ગણાશે.

(૨.) સદરહુ દિવસ ઉપરાંત તમને ખોટી કરવાની હશે તો તે દિવસ ઉપરાંત પ્રત્યેક દિવસ હાજર રહેવા બદલ રૂ ની રકમ તમને આપવામાં આવશે.

આજ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી સહી અને કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યો.

લ. સ.

જડજ,

નંબર ૧૨૬.

હાજર રહીને શાહેદી પુરવાનો સમન.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૧૫૯ અને ૧૬૩.

બીજો નમુનો.

ફરિયાદ નંબર

ના ની કોરટમાં

, વાદી.

, પ્રતિવાદી.

(નામ, વર્ણન, અને પત્તો) ને

આ લેખ ઉપરથી તમને એવું ફરમાવવામાં આવે છે કે, સદરહુ ફરિયાદમાં વાદી (અથવા પ્રતિવાદી) ની તરફે શાહેદી પુરવા સારુ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ સવારના વાગતાં તમારે જાતે આ કોરટમાં હાજર થવું, અને (આ ઠેકાણે જે દસ્તાવેજ હાજર કરાવવો હોય તે દસ્તાવેજનું સોઇવાર નિશ્ચયપણે વર્ણન લખવું. જો ફકત શાહેદી પુરવાનો સમન હોય અથવા ફકત દસ્તાવેજ હાજર કરવાનો સમન હોય તો તે પ્રમાણે સ્પષ્ટ જણાવવું) હાજર કરવા, અને તમારી જબાની લેવાઈ રહે (અથવા તમે દસ્તાવેજ હાજર કરો) અને કોરટ ઉઠી જાય ત્યાં સુધી અથવા કોરટની રજા મળ્યાવગર તમારે ત્યાંથી જવું નહીં.

હુકમનામાંના નમુના.

નંબર ૧૨૭.

સાદુ પૈસા બાબતનુ હુકમનામું.

(મથાળું.)

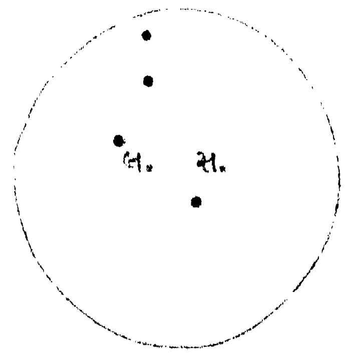
દાવો અપીલ.

આ મુકદમો તારીખ માહે સને રોજ ની નંબર વાદી તરફે ની અને પ્રતિવાદી તરફે ની સમક્ષ આખર નિકાલ સારુ નિકળ્યો, તેમાં એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, રૂ. તથા તારીખ થી તે રકમ વસુલ થાય તે તારીખ સુધીનું દર દર સેંકડે દર પ્રમાણે તે રકમનું વ્યાજ, એ ને આપવું, તથા કોરટના અમલદારે આકાર કર્યા પ્રમાણે આ ફરિયાદનું ખરચ પણ તે આકારણીની તારીખથી તે વસુલ થાય ત્યાં લગણના સદરહુ દરથી તેના વ્યાજ સુધાંત ને આપવું.

ફરિયાદનું ખરચ.

વાદી.	રૂ.	આ.	પૈ.	પ્રતિવાદી.	રૂ.	આ.
૧ ફરીયાદઅરજીનો સ્ટાંપ.				મુખત્યારનામાનો સ્ટાંપ..		
૨ મુખત્યારનામાનો ,,				અરજીનો ,,		
૩ રજુ કરેલા કાગળોનો ,,				પ્લીડરની ફી ..		
૪ પ્લીડરની ફી રૂ. ઉપર.				સાક્ષીઓના ખોરાકી		
૫ તરજુમાની ફી.				પ્રોસેસ બજાવણી ..		
૬ સાક્ષી હાજર રાખવાની ખોરાકી				તરજુમાની ફી .		
૭ કમીશનરની ફી ...				કમિશનરની ફી .		
૮ પ્રોસેસ બજાવણી ...						
૯ વગેરે						
કુલ				કુલ...		

આજ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યું.

જડજ.

નંબર ૧૨૮.

ગીરો રાખનારે અથવા જેનો લીયન હોય તે શખસે કરેલી ફરિયાદમાં વેચવાનું હુકમનામું.

(મથાળું.)

હુકમ કરવામાં આવે છે કે, ફરિયાદઅરજીમાં કહેલા ઘરાણીયા (અથવા લીયન) ઉપરથી વાદીનું જે મુદ્દલ અને વ્યાજ લેહેણું નિકળતું હોય તેનો હિસાબ કરવાને તથા આ ફરિયાદમાં વાદીના ખરચની આકારણી કરવાને રજીસ્ટારને [અથવા આકારણી કરનાર (ટાક્સીંગ) અમલદારને] સોંપવું; અને સદરહુ પ્રમાણે મુદ્દલ તથા વ્યાજની તથા ખરચની જે રકમ રજિસ્ટારને (અથવા આકારણી કરનાર અમલદારને) લેહેણી માલમ પડે તે તેણે તારીખ

માહે   સને   રોજ કોરટમાં જણાવવી; અને ઉપર પ્રમાણે વ્યાજ મુદ્દલ તથા સદરહુ ખરચની રકમ વાદીની લેહેણી જણાવવામાં આવે તે, તે લેહેણી રકમ કોરટમાં જણાવ્યાની તારીખથી છ માસમાં પ્રતિવાદી કોરટમાં ભરે તો એવો હુકમ કરવામાં આવેછે કે, વાદીએ પોતે કરેલા અથવા તેની મારફતે, કે તેની પાસેથી, કે તેનાં પેટામાં દાવો રાખનારા કોઈએ કરેલા તમામ બોજામાંથી સદરહુ ગીરો મિલકત છુટી અને મોકળી કરીને તે વાદીએ પાછી આપવી, અને તે સંબંધી જે ખત, પત્ર તથા લખત તેના કબજામાં કે અખત્યારમાં હોય તે બધાં તેણે પ્રતિવાદીને કે પ્રતિવાદી નીમે તે શખ્સને સ્વાધીન કરવાં, અને આ રીતે તે મિલકત પાછી આપવામાં આવે તથા ખતપત્ર અને લખત સ્વાધીન કરવામાં આવે એટલે રજીસ્ટારે (અથવા આકારણી કરનાર અમલદારે) ઉપર કહેલા મુદ્દલ, વ્યાજ અને ખરચબદલ ઉપર પ્રમાણે ભરેલી સદરહુ રકમ વાદીને આપવી. પરંતુ ઉપર કહ્યા પ્રમાણે મુદ્દલ, વ્યાજ અને ખરચની રકમ ઉપર કહેલી મુદતમાં પ્રતિવાદી કોરટમાં ન ભરે તો એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, સદરહુ ગીરો મિલકત (અથવા સદરહુ લીયન જેના ઉપર હોય તે મિલકત) રજીસ્ટારના (અથવા આકારણી કરનાર અમલદારના) અનુમોદનથી વેચવી. અને એવો હુકમ કરવામાં આવેછે કે, આ વેચાણથી જે રકમ ઉપજે તે તેમાંથી વેચાણનું ખરચ કાઢ્યા પછી, કોરટમાં ભરવી, એટલા માટે કે, ઉપર કહ્યા પ્રમાણે મુદ્દલ, વ્યાજ, અને ખરચ બદલ વાદીનું જે લેહેણું જણાય તે આપવામાં તે રકમ કામે લગાડવામાં આવે. અને કંઈ બાકી રહે (તો) તે પ્રતિવાદીને અથવા તે લેવાનેહક્કદાર હોય એવા બીજા શખ્સને આપવી.

નંબર ૧૨૯.

ધરાણીયું છોડવવાનો હક્ક બંધ કરવાનું આખરનું હુકમનામું.

(મથાળું.)

એવું જણાય છે કે, ગઈ તારીખ   માહે   સન   રોજ આ ફરિયાદમાં હુકમ થયો, તે પ્રમાણે ફરિયાદઅરજીમાં કહેલા ગીરોના મુદ્દલ તથા વ્યાજ બદલ અને ખરચ બદલ રૂ.   વાદીના લેહેણા નિકળે છે એમ કોરટમાં ગઈ તારીખ   માહે   સન   રોજ કોરટમાં લખી જણાવવામાં આવ્યું છે, તે રકમ પ્રતિવાદીએ કોરટમાં ભરી નથી, અને સદરહુ તારીખ   થી છ માસની મુદત વીતી ગઈ છે.

માટે એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, સદરહુ ધરાણીયા મિલકત ઉપર ધરાણીયું છોડવવાનો પ્રતિવાદીનો તમામ હક્ક સમુળગો બંધ થયો છે.

નંબર ૧૩૦.

વહિવટની ફરિયાદમાં, પ્રથમનો હુકમ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૨૧૩.

(મથાળું.)

એવા હુકમ કરવામાં આવેછે કે નીચેના હિસાબ લેવા અને તજવીજ કરવી; એટલેઃ—

લેહેણદારની ફરિયાદમાં—

૧. વાદીનું અને મૈયતના બીજા બધા લેહેણદારોનું જે લેહેણું હોય તેનો હિસાબ લેવો.

મૃતલેખાર્પિતદાન લેનારની ફરિયાદમાં—

૨. મૃત્યુપત્ર કરનારના મૃત્યુપત્રમાં આપેલાં મૃતલેખાર્પિતદાનનો હિસાબ લેવો.

નજીકના સગાની ફરિયાદમાં—

મૃત્યુપત્ર કર્યા વગર મૈયત થએલાના નજીકના સગા તરફે (અથવા નજીકના સગાઓ પૈકી એકજણ તરફે) વાદીનો હક્ક શો છે અથવા તેનો હિસ્સો કેટલો છે એ બાબત તજવીજ કરવી અને હિસાબ લેવો.

(લેહેણદારની ફરિયાદમાં, જરૂર હોય તો, પહેલા પારેગ્રાફ પછી હુકમમાં એમ ફરમાવવું કે, મૃતલેખાર્પિતદાન લેનાર, કાયદેસર વારસ, અને નજીકના સગા બદલ તજવીજ કરવી અને હિસાબ લેવો. લેહેણદાર શિવાયના બીજા દાવેદારોની ફરિયાદમાં, પહેલા પારેગ્રાફ પછી હમેશાં લેહેણદારોનો હિસાબ લેવાનું અને તજવીજ કરવાનું હુકમમાં લખવું, અને બીજા જેમની જરૂર હોય તેમનો હિસાબ લેવાનું તથા તજવીજ કરવાનું પહેલા પારેગ્રાફમાંથી નમુના પ્રમાણેના પ્રથમના શબ્દ ગાળીને તે પછી લખવું. લેહેણદારની ફરિયાદ હોય તે પ્રમાણે નમુનો આગળ ચલાવ્યો છે.)

૩. પ્રેત સંસ્કાર અને મૃત્યુપત્ર સંબંધી ખરચનો હિસાબ લેવો.

૪. પ્રતિવાદીને હાથ અથવા તેના હુકમથી કે તેને માટે બીજા કોઇ શખ્સને હાથ મૈયતની જે જંગમ મિલકત આવી હોય તેનો હિસાબ લેવો.

૫. મૈયતની જંગમ મિલકતનો (કંઈ ભાગ પત્તાવગરનો અને વ્યવસ્થા કર્યાવગરનો હોય તો) કેટલો ભાગ પત્તા વગરનો અને વ્યવસ્થા કર્યા વગરનો છે તેની તજવીજ કરવી.

૬. અને વળી હુકમ કરવામાં આવે છે કે, પૈસાની જે જે રકમો પ્રતિવાદીને હાથ અથવા તેના હુકમથી કે તેને માટે બીજા કોઈ શખ્સને હાથ આવેલી માલમ પડે તે બધી પ્રતિવાદીએ આવતી તારીખ માહે રોજ અથવા તે પહેલાં કોરટમાં ભરવી.

૭. અને ફરિયાદનો હેતુ પાર પાડવા સારૂ મૈયતની જંગમ મિલકતનો કંઈ ભાગ વેચવાની રજીસ્ટારને જરૂર જણાય તો તે પ્રમાણે તે વેચવી અને જે ઉપજે તે કોરટમાં ભરવું.

૮. અને મિસ્તર ઈ. ફ. એ આ ફરિયાદીમાં (અથવા કામમાં) ઉપજ વસુલ કરનાર થવું, અને મૈયતનું જે લેહેણું અને જંગમ મિલકત આવ્યા વગરનાં હોય તે બધાં ઉઘરાવી વસુલ કરવાં, અને તે રજીસ્ટારના હાથમાં આપવાં, (અને પોતાનું કામ બરોબર રીતે બજા-

વવાના ખત લખી આપને રૂ.   ની રકમના જામીન આપવા.)

૯. અને વળી હુકમ કરવામાં આવે છે કે, ફરિયાદનો હેતુ પાર પાડવામાં મૈયતની જંગમ મિલકત અપુરતી જણાય તો નીચેની જાસ્તી તજવીજ કરવી અને હિસાબ લેવા એટલેઃ-

(અ.) મરતી વખતે મૈયતના કબજામાં અથવા તેની માલકીની શી સ્થાવર મિલકત હતી તેની તજવીજ કરવી.

(બ.) મૈયતની સ્થાવર મિલકતને અથવા તેના ભાગને લાગુ પડે એવા બોજા (હોય તો) શા છે તેની તજવીજ કરવી.

(ક.) જુદા જુદા બોજાવાળાનું શું દેવું છે તેનો હિસાબ બને તેટલો લેવો, તથા નીચે ફરમાવેલા વેચાણમાં સંમતી આપે તેવા બોજાવાળા પૈકી પહેલો હક કોનો પછી કોનો ત્યાર પછી કોનો એવું એક પત્રક સામેલ કરવું.

૧૦. અને મૈયતની સ્થાવર મિલકત, અથવા ફરિયાદનો હેતુ પાર પાડવાને બસ થાય તેટલી રકમ કોરટમાં એકઠી થવા સારૂ જરૂર હોય તેટલો તે મિલકતનો ભાગ,-જે બોજાવાળાઓ વેચવાની સંમતિ આપે તેમના બોજા વગર અને જે બોજાવાળા સંમતિ ન આપે તેમના બોજા કાયમ રાખીને-જડજના અનુમોદનથી વેચવો.

૧૧. અને એવો હુકમ કરવામાં આવેછે કે, ગ. હ. એ સ્થાવર મિલકત વેચવાનું કામ કરવું, અને રજીસ્ટાર મંજુર કરે તેવી વેચાણની શરતો તથા કરાર તૈયાર કરવા. અને કંઈ સંશય અથવા અડચણ ઉત્પન થાય તો તે મટાડવા સારૂ જડજને કાગળ મોકલવા.

૧૨. અને વળી હુકમ કરવામાં આવે છે કે, પાછળ ફરમાવેલી તજવીજના કામ સારૂ કોરટના વહિવટ પ્રમાણે રજીસ્ટારે વર્તમાન પત્રોમાં જાહેરખબર આપવી, અથવા તે તજવીજને ઘણી કામમાં આવે એવી પ્રસિદ્ધી જે રીતથી મળશે એમ રજીસ્ટારને જણાય તેવી બીજી કોઈ રીતે તે તજવીજ તેણે કરવી.

૧૩. અને એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, તારીખ   માહે   સન પહેલાં સદરહુ હિસાબ લેવા અને તજવીજ કરવી, તથા જે કૃત્ય કરવાનો હુકમ થયો હોય તે બધાં પુરાં કરવાં, તથા તે તજવીજનું તથા હિસાબનું પરિણામ અને બીજાં બધાં હુકમ કરેલાં કૃત્ય પૂરાં થયાં છે એ રજીસ્ટારે શરટીફીકેટથી લખી જણાવવું, અને તે બાબતનું તેનું સરટીફિકેટ પક્ષકારોને જોવા સારૂ તારીખ   માહે   સન   રોજ તૈયાર રાખવું.

૧૪. અને છેવટ એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, આખરનું હુકમનામું કરવાસાર તારીખ   માહે   સુધી આ ફરિયાદ (અથવા બાબત) મુલતવી રાખવી.

(કોઈ વિશેષ કામમાં આ હુકમનો જેટલો ભાગ લાગુ પડે તેટલોજ માત્ર ઉપયોગમાં લેવાનો છે.)

નંબર ૧૩૧.

મૃતલેખાર્પિતદાન લેનારે કરેલી વહિવટ બાબતની ફરિયાદમાં આખરનું હુકમનામું.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૨૧૩.

૧. એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે મૃત્યુપત્ર કરનાર ની ઇસ્ટેટ બદલ સદરહુ પ્રતિવાદી પાસે સદરહુ સરર્ટીફિકેટમાં કાઢેલી છે તે બાકી રકમ રૂ. ,તથા તારીખ માહે સન થી તારીખ માહે સન સુધી દરવરસે દર સેંકડે ટકા પ્રમાણે વ્યાજ બદલ રકમ રૂ. ,મળીને કુલ રૂ. ની રકમ પ્રતિવાદી એ તારીખ માહે સન રોજ અથવા તે પહેલાં કોરટમાં ભરવી.

૨. સદરહુ કોરટના રેજીસ્ટ્રારે (અથવા આકારણી કરનાર અમલદારે) વાદી પ્રતિવાદીના આ ફરિયાદના ખરચની આકારણી કરવી, અને તે પ્રમાણે આકારણી થાય એટલે સદરહુ ખરચની રકમ, ઉપર કહ્યા પ્રમાણે કોરટમાં ભરવાનો હુકમ કરેલા રૂ. ની રકમમાંથી, નીચે પ્રમાણે આપવી:—

(અ) વાદીનું ખરચ તેના આટર્ની (અથવા પ્લીડર) મી. ને, અને પ્રતિવાદીનું ખરચ તેના આટર્ની (અથવા પ્લીડર) મી. ને.

(બ) અને (જો કંઈ દેવું વાળવાનું હોય તો) સદરહુ રૂ. ની રકમમાંથી ઉપર પ્રમાણે વાદીના અને પ્રતિવાદીના ખરચની રકમ આપ્યા પછી જે બાકી રહે તેમાંથી,-રજીસ્ટારના સરર્ટીફિકેટના પત્રકમાં કહેલા જુદા જુદા લેહેણદારોનું જે લેહેણું નિકળે તે તથા જે લેહેણા ઉપર વ્યાજ ચઢતું હોય તેનું ત્યાર પછીનું વ્યાજ આપવું અને તે રકમો આપ્યા પછી, પત્રકમાં કહેલા જુદા જુદા મૃતલેખાર્પિતદાન લેનારાઓને જે રકમ મળવાની હોય તે તથા ત્યાર પછીનું વ્યાજ (સદરહુ પ્રમાણે ખરૂં ઠરાવીને) તેમને આપવું.

૩. અને ત્યાર પછી જો કંઈ બાકી વધે તો તે મૃતલેખાર્પિત શેષગ્રાહીને આપવી.

મૃતલેખાર્પિતદાન લેનારે વહિવટની ફરિયાદ કરી હોય તેમાં, મૃતલેખાર્પિતદેણગીઓ આપવાને વાસ્તે મૃત્યુપત્ર ચલાવનારને જાતે જવાબદાર ઠરાવ્યો હોય ત્યારે કરવાનું હુકમનામું.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૨૧૩.

૧. એવું ઠરાવવામાં આવેછે કે, મૃત્યુપત્રમાં વાદીને રૂ. ની દેણગી આપેલીછે તે આપવાને પ્રતિવાદી જાતે જવાબદાર છે.

૨. અને એવો હુકમ કરવામાં આવેછે કે સદરહુ મૃત્યુપત્રમાં આપેલી દેણગીના મુદલ અને વ્યાજ બદલ શું બાકીછે તેનો હિસાબ લેવો.

૩. અને વળી એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, મુદ્દલ અને વ્યાજની જે રકમ વાદીની લહેણી ઠરાવીને રજીસ્ટાર સરટીફિકેટ મોકલે, તે રકમ પ્રતિવાદીએ રજીસ્ટારના સરટિફિકેટની તારીખથી અઠવાડીઆમાં વાદીને આપવી.

૪. અને એવો હુકમ કરવામાં આવેછે કે ફરિયાદમાંનું વાદીનું ખરચ પ્રતિવાદીએ વાદીને આપવું. અને જો પક્ષકારોમાં વાંધો પડે તો તે ખરચની આકારણી કરવી.

નજીકના સગાએ કરેલી વહિવટની ફરિયાદમાંનું આખરનું હુકમનામું.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૨૧૩.

૧. આ ફરિયાદમાં વાદી પ્રતિવાદીના ખરચની સદરહુ કોરટની રજીસ્ટારે આકારણી કરવી. અને આ રીતે આકારણી થાય એટલે સદરહુ વાદીના ખરચની રકમ, મૃત્યુપત્ર કર્યા વગર મૈયત થએલા ઈ. ફ. ની જંગમ ઇસ્ટેટ બદલ સદરહુ પ્રતિવાદી પાસે સદરહુ સરટીફિકેટમાં લહેણી કાઢી છે તે રકમ રૂ. માંથી, સદરહુ રજીસ્ટાર સદરહુ ખરચની આકારણી કરે ત્યારથી એક અઠવાડીઆમાં, પ્રતિવાદીએ વાદીને આપવી. અને તે રકમમાંથી પ્રતિવાદીએ પોતાના ખરચની રકમ આકારણી થાય એટલે પોતાના ઉપયોગને વાસ્તે રાખવી.

૨. અને એવો હુકમ કરવામાં આવેછે કે, સદરહુ રૂ. ની રકમમાંથી વાદી પ્રતિવાદીનું ખરચ ઉપર પ્રમાણે આપ્યા પછી બાકી રહે તે પ્રતિવાદીએ નીચે પ્રમાણે આપવી ને કામે લગાડવીઃ—

(અ)—રજીસ્ટાર સદરહુ ખરચની ઉપર પ્રમાણે આકારણી કરે ત્યાર પછી એક અઠવાડીઆમાં સદરહુ બાકીની રકમનો એક તૃતીયાંશ ક. જે મૃત્યુપત્ર કર્યા વગર મૈયત થએલા સદરહુ ઈ. ફ. ની બેહેન અને નજીકના સગામાંની એકજણછે, તે તરીકે, તેના હકકથી વાદીઓને એટલે અ. બ. તથા તેની સ્ત્રી ક. ને પ્રતિવાદીએ આપવો.

(બ) મૃત્યુપત્ર કર્યા વગર મૈયત થએલા સદરહુ ઈ. ફ. ના નજીકના સગામાંની બીજી એકજણ અને મા તરીકે પ્રતિવાદીએ પોતાના ઉપયોગને વાસ્તે સદરહુ બાકીનો બીજો એક તૃતીયાંશ રાખવો.

(ક) અને રજીસ્ટાર સદરહુ ખરચની ઉપર પ્રમાણે આકારણી કરે ત્યાર પછી એક અઠવાડીઆમાં સદરહુ બાકીની રકમનો બાકી રહેલો ત્રીજો ભાગ, મૃત્યુપત્ર કર્યા વગર મૈયત થએલા સદરહુ ઈ. ફ. ના બીજા એક નજીકના સગા અને ભાઈ તરીકે ગ.હ. ને પ્રતિવાદીએ આપવો.

નંબર ૧૩૨.

હુકમ—પંત્યાળું તોડવા વિશે.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૨૧૫.

(મથાળું.)

એવું ઠરાવવામાં આવે છે કે, ફરિયાદમાં કહેલું વાદી પ્રતિવાદી વચેનું પંત્યાળું તારીખ માહે સને ૧૮ રોજથી તુટ્યું એમ ગણવું. અને એવા હુકમ કરવામાં આવે છે કે તે દિવસથી પંત્યાળું તુટ્યું એવી ગેઝીટ વગેરેમાં જાહેર ખબર આપવી.

અને એવા હુકમ કરવામાં આવે છે કે, એ આ ફરિયાદમાં પંત્યાળાની ઇસ્ટેટ અને માલમતા વસુલ કરનાર થવું. અને પંત્યાળાના ચોપડાનું તમામ લેહેણું અને દાવા બાકી આવવાના હોય તે ઉઘરાવવા.

અને એવા હુકમ કરવામાં આવે છે કે નીચેના હિસાબ લેવા:

૧. સદરહુ પંત્યાળાના હાલ લેહેણાંનો, મીલકતનો અને માલમતાનો હિસાબ.

૨. સદરહુ પંત્યાળાના દેવાનો અને જવાબદારીનો હિસાબ.

૩. નક્કી થએલો હિસાબ આ ફરિયાદમાં દાખલ થઇને તેના ઉપર આ નિશાન પડેલું છે, તેને છેડેથી, તથા ત્યાર પછી નક્કી થએલા કંઈ હિસાબો હોય તેમાં હાથ ન ઘાલતાં, વાદી પ્રતિવાદી વચેની તમામ લેવડ દેવડ તથા વ્યવહારનો હિસાબ.

અને એવા હુકમ કરવામાં આવે છે કે, ફરિયાદ અરજીમાં લખ્યા પ્રમાણે વાદી પ્રતિવાદી આજસુધી જે ધંધો ચલાવે છે તે ધંધાની ઘરાકી વગેરે સઘળો ફાયદો (ગુડવીલ) તથા વેપારનું ભંડોળ, વેપારની જગાએ વેચવું. અને પક્ષકાર પૈકી કોઇની અરજ ઉપરથી તે વીકરી વખત બધા ભાગો અથવા તે પૈકી કંઈ ભાગો અમુક રકમથી ઓછી માગણીએ વેચવા નહીં તે ઠરાવવાને રજીસ્ટ્રાર મુખત્યાર છે, તથા તે વિકરી વખતે લીલામમાં માગણી કરવાની બંને પક્ષકારોને છુટ છે.

અને એવા હુકમ કરવામાં આવે છે કે, તારીખ માહે સને પહેલાં સદરહુ હિસાબ લેવા તથા બીજાં જે કૃત્ય કરવાં જોઇએ તે બધાં પુરાં કરવાં. તથા તે હિસાબનું પરિણામ અને બીજાં બધાં કૃત્ય પુરાં થયાં છે એ રજીસ્ટ્રારે સર્ટીફિકેટથી લખી જણાવવું. અને તે વિશેનું તેનું સર્ટીફિકેટ પક્ષકારોને જોવા સારૂ તારીખ માહે સન રોજ તેણે તૈયાર રાખવું.

અને છેવટ એવા હુકમ કરવામાં આવે છે કે આખરનું હુકમનામું કરવાસારૂ તારીખ માહે સન સુધી આ ફરિયાદ મુલતવી રાખવી.

નંબર ૧૩૩.

પંત્યાળું.—છેવટનું હુકમનામું.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૨૧૫.

ના ની કોરટમાં.

દિવાની રેગ્યુલર નંબર

અ. બ. રેહેનાર

વિરૂદ્ધ.

ક. ડ. રેહેનાર

એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, રૂ. ની રકમ હાલ કોરટમાં છે તે નીચે પ્રમાણે કામે લગાડવી:—

૧. પંત્યાળાએ આપવાનું દેવું કુલ રૂ. નું રજીસ્ટ્રારના સરટીફિકેટમાં બતાવ્યું છે તે આપવામાં.

૨. આ ફરિયાદમાં બધા પક્ષકારોનું ખરચ મળીને રૂ. થાય છે તે આપવામાં.

(હુકમનામું લખ્યા પહેલાં આ ખરચ નક્કી કરવું જોઇએ).

૩. પંત્યાળાની પુંજીમાંના વાદીના હિસ્સા તરિકે રૂ. વાદીને આપવા-માં, તથા હાલ કોરટમાં સદરહુ રૂ. ની રકમ છે તેમાંથી બાકી રહેલી રકમ રૂ. પ્રતિવાદીને પંત્યાળાની પુંજીમાંના તેના હિસ્સા તરીકે આપવામાં.

[અથવા, અને પંત્યાળાના હિસાબ સંબંધી સદરહુ વાદીનું (અથવા, પ્રતિવાદીનું) રૂ. લેહેણું સરટીફિકેટમાં નિકળે છે તેને પેટે વાદી (અથવા પ્રતિવાદી) ને સદરહુ રૂ. ની રકમમાંથી બાકી રહે તે રકમ આપવી.

અને વાદી (અથવા પ્રતિવાદી) ની લેહેણી સદરહુ રૂ. ની રકમમાંથી પછી રૂ. ની રકમ બાકી રેહેશે તે વાદીને (અથવા પ્રતિવાદીને) તારીખ માહે સને રોજ અથવા તે પહેલાં પ્રતિવાદીએ (અથવા વાદીએ) આપવી.]

નંબર ૧૩૪.

હુકમનામું પુરૂં ન થયાનું સરટીફિકેટ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૨૨૪.

ના ની કોરટમાં

દિવાની ફરિયાદ નંબર સને ૧૮

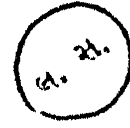
અ. બ. રેહેનાર

વિરૂદ્ધ

ક. ડ. રેહેનાર.

સરટીફિકેટ આપવામાં આવે છે કે, દિવાની ફરિયાદ નંબર   સને ૧૮   નું આ કોરટનું હુકમનામું, જેની એક નકલ આ સાથે સામેલ છે તે, આ કોરટની હકુમતમાં બજાવણીથી પુરૂં થયું નથી, (અથવા થોડું પુરૂં થયું છે, જે હોય તે લખવું. અને જો થોડું પુરૂં થયું હોય તો કેટલું પુરૂં થયું છે તે લખવું.)

આજ તારીખ   માહે   સને ૧૮   રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યું.

જડજ.

નંબર ૧૩૫.

બજાવવાનો હુકમ શા વાસ્તે ન કાઢવો તેનું કારણ બતાવવાની નોટીસ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૨૪૮.

ના   ની કોરટમાં

દિવાની ફરિયાદ નંબર   સને ૧૮

પરચુરણ નંબર   સને ૧૮

અ. બ. રેહેનાર

વિરૂદ્ધ

ક. ડ. રેહેનાર

ને માલમ થાય જે:   એ દિવાની ફરિયાદ નંબર   સને ૧૮   નું હુકમનામું   બજાવવા સારૂ આ કોરટને દરખાસ્ત કરી છે માટે તમને આ લેખ ઉપરથી નોટીસ આપવામાં આવે છે કે, બજાવવાનો હુકમ શા માટે ન કરવો એનું કંઈ કારણ હોય તો તે બતાવવાને તમારે જાતે અથવા હકીકત સમજણ પાડીને યોગ્ય રીતે અખત્યાર આપેલા મુખત્યારની મારફતે, કે કોરટના વકીલની મારફતે તારીખ   માહે   સને ૧૮   રોજ આ કોરટમાં હાજર થવું.

આજ તારીખ   માહે   સને ૧૮   રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપી.

જડજ.

નંબર ૧૩૯

પૈસા બાબતનું હુકમનામું બજાવવામાં પ્રતિવાદીના કબજામાંની જંગમ મિલકત જપ્ત કરવાનું વારંટ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૨૫૪.

(મથાળું.)

કોરટના બેલીફને.

તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ ફરિયાદ નંબર સને ૧૮ માં આ કોરટે હુકમનામું કર્યુંછે, તેમાં હાંસીયામાં બતાવ્યા પ્રમાણે રૂ. ની રકમ વાદીને આપવાનો ને હુકમ કરવામાં આવ્યોછે. અને સદરહુ રૂ. ની રકમ ભરવામાં આવેલી નથી.

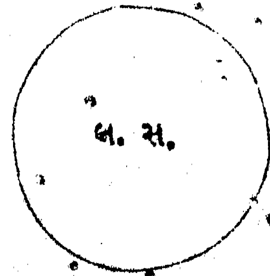
હુકમનામું.			
મુદલ...........			
બ્યાજ...........			
ખરચ...........			
હુકમનામાનું ખરચ.			
તેનું બ્યાજ........			
કુલ જપ્તી કરવાનું.			
કુલ.........			

માટે આ ઉપરથી તમને હુકમ કરવામાં આવેછે કે સદરહુ ની જંગમ મિલકત, જે આ સાથે જોડેલી યાદમાં લખીછે તે, અથવા સદરહુ તમને બતાવે તે, તમારે જપ્ત કરવી. અને સદરહુ રૂ. ની રકમ તથા આ જપ્તીનું ખરચ રૂ. તમુને સદરહુ ન આપે તો, આ કોરટમાંથી બીજો હુકમ થતાં સુધી તે તમારી પાસે રાખવી.

વળી તમને હુકમ કરવામાં આવેછે કે, જે તારીખે અને જે રીતે વારંટ બજાવ્યું હોય તેનો, અથવા શા કારણથી તે બજાવવામાં આવ્યું નહીં તેનો, શેરો લખીને તે શેરા સુધાંત આ વારંટ તમારે તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ અથવા તે પહેલાં પાછું મોકલવું.

આજ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી સહી અને કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યું.

યાદી.

જડજ.

નંબર ૧૩૭.

જમીન વગેરેનો કબજો આપવા સારૂ બેલીફને વારંટ.

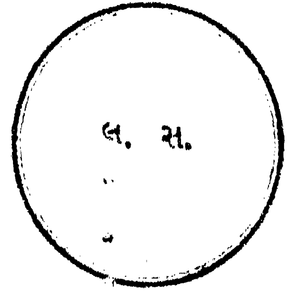
દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૨૬૩.

(મથાળું.)

કોરટના બેલીફને.

ના તાબાની આ ફરિયાદના વાદી ને હુકમનામામાં અપાવી છે. માટે આ લેખ ઉપરથી તમને ફરમાવવામાં આવે છે કે, તમારે સદરહુ ના કબજામાં તે આપવી, અને જે શખસ તે ખાલી કરવાને ના પાડે તેને ખસેડવાનો આ લેખ ઉપરથી તમને અખત્યાર આપવામાં આવે છે.

આજ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યું.

જડજ.

નંબર ૧૩૮.

બજાવણીમાંની જપ્તી.

જે મિલકત પ્રતિવાદીની માલકીની હોય પરંતુ જેના ઉપર તરત કબજો રાખવાનો હક્ક અથવા લીએન બીજા કોઈ શખસનો હોય, તેની જંગમ મિલકત જપ્ત કરવાની હોય ત્યારે મનાઈ હુકમ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૨૬૮.

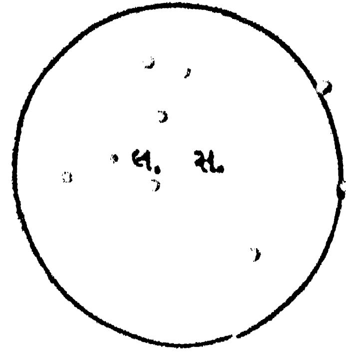
(મથાળું.)

ને માલમ થાય જે:

ની તરફેણમાં રૂ. નું હુકમનામું તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ ઉપર થયું છે, તે એ પુરૂં કર્યું નથી, અને ના કબજામાં મિલકત છે. તે પ્રતિવાદીની માલકીની છે, પરંતુ સદરહુ નું જે કંઈ લેહેણું હોય તેનો

તે મિલકત ઉપર માર્જે છે. માટે એવો હુકમ કરવામાં આવેછે કે, તે મિલકત સદરહુ પાસેથી આ કોરટનો બીજો હુકમ થતાં સુધી લેવી નહી એવી પ્રતિવાદીને મનાઇ તથા પ્રતિબંધ કરવા, અને આ લેખ ઉપરથી તેને તેવી મનાઈ કરવામાં તથા તેવો પ્રતિબંધ કરવામાં આવેછે; અને સદરહુ ને આ લેખથી મનાઈ તથા પ્રતિબંધ કરવામાં આવે છે કે, આ કોરટનો બીજો હુકમ થતાં સુધી તમારે સદરહુ મિલકત કોઈ પણ શખ્સને અથવા શખ્સોને સ્વાધીન કરવી નહી.

આજ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યો.

જડજ.

નંબર ૧૩૯.

બજાવણીમાંની જપ્તી.

જે લેહેણાને વાસ્તે વેચાય એવો લેખ ન થયો હોય તેવું લેહેણું મિલકતમાં હોય ત્યારે મનાઈ હુકમ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૨૬૮.

(મથાળું).

ને માલમ થાય જે:

સને ૧૮ ની દિવાની ફરિયાદ નંબર માં તારીખ માહે અને ૧૮ રોજ ની તરફમાં રૂ. નું હુકમનામું ઉપર થયું છે, તે હુકમનામું એ પુરૂં કર્યું નથી, અને સદરહુ પ્રતિવાદીનું તમારી પાસે હાલ લેહેણું છે એમ કહે છે: માટે હુકમ કરવામાં આવે છે કે,—તે લેહેણું કોરટનો બીજો હુકમ થતાં સુધી તમારી પાસેથી લેવાની પ્રતિવાદી ને મનાઈ અને પ્રતિબંધ કરવો અને આ લેખથી તેને તે મનાઈ તથા પ્રતિબંધ કરવામાં આવે છે, અને તમો ને તે લેહેણું અથવા તેનો કંઈ ભાગ કોરટનો બીજો હુકમ થતાં સુધી કોઈ પણ શખ્સને આપવાની મનાઈ અને

પ્રતિબંધ કરવો, અને આ લેખ ઉપરથી તમને તે મનાઈ તથા પ્રતિબંધ કરવામાં આવે છે.

આજ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો સિક્કો કરીને આપ્યો.

બ. સ.

જડજ.

નંબર ૧૪૦.

બજાવણીમાની જપ્તી.

મિલકતમાં જાહેર કંપની વગેરના શેર હોય ત્યારે મનાઈ હુકમ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૨૬૮.

(મથાળું.)

પ્રતિવાદી ને તથા કંપનીના માનેજર ને માલમ થાય જે સન ૧૮ ની દિવાની ફરિયાદ નંબર માં ની તરફે તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ રૂ. નું હુકમનામું ઉપર થયું છે તે હુકમનામું એ પુરૂ કરેલું નથી. માટે એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, સદરહુ કંપનીના શેર, એટલે છે તે કોરટનો બીજો હુકમ થતાં સુધી કોઈ રીતે ચડાવી આપવાની અથવા તેનું કંઈ ડિવિડન્ડ લેવાની તમો પ્રતિવાદીને મનાઈ તથા પ્રતિબંધ કરવો અને આ લેખ ઉપરથી તમને તે મનાઈ તથા પ્રતિબંધ કરવામાં આવે છે; અને તમો સદરહુ કંપનીના માનેજરને આ લેખ ઉપરથી એવી મનાઈ અને પ્રતિબંધ કરવામાં આવે છે કે, તમારે તે શેર ચડવા દેવો નહી અથવા તે ડિવીડન્ડ આપવું નહી.

આજ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યો.

બ. સ.

જડજ.

નંબર ૧૪૧.

બજવણીમાંની જપ્તી.

સ્થાવર મિલકત હોય ત્યારે કરવાનો મનાઈ હુકમ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૨૭૪.

(મથાળું)

પ્રતિવાદીને માલમ થાય જે સને. ૧૮

ના નંબર ની દિવાની ફરિયાદમાં ની તરફેણમાં રૂ. નું હુકમનામું તમારા ઉપર તારીખ માહે સને રોજ કરવામાં આવ્યું તે તમે પુરૂં કરેચું નથી. માટે એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, આ કોરટનો બીજો હુકમ થતાં સુધી આ સાથે જોડેલી યાદમાં બતાવેલી મિલકત વેચાણથી, બક્ષીશથી, અથવા બીજી કોઈરીતે બીજાને આપી દેવાની તમો સદરહુ ને મનાઈ તથા પ્રતિબંધ કરવો, અને આ લેખથી તમને તેવી મનાઈ તથા પ્રતિબંધ કરવામાં આવે છે, અને તે મિલકત ખરીદીથી, બક્ષીસથી, કે બીજી રીતે લેવાની બધા માણસોને મનાઈ કરવી તથા આ લેખથી તમને તેવી મનાઈ કરવામાં આવે છે.

આજ તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપી.

યાદી.

જડજ.

નંબર ૧૪૨.

જપ્તી.

મિલકતમાં, કોઈ ન્યાયની કોરટ અથવા સરકારી અમલદારના હાથમાં કંઈ પૈસા અથવા તે સંબંધી કંઈ દસ્તાવેજ હોય તો તે બાબતનો મનાઈ હુકમ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૨૭૨ તથા ૪૮૯.

ના ની કોરટમાંના.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સને ૧૮

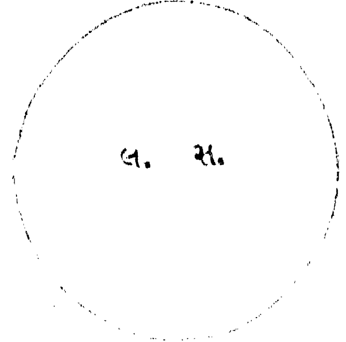
અ. બ. રેહેનાર.

વિરુદ્ધ.

ક. ડ. રેહેનાર.

મહેરબાન ને, કંઈ પૈસા હાલ આપના તાબામાં છે તે

(આ ઠેકાણે જેને લખવાનું હોય તેના તાબામાં પૈસા શી રીતે આવેલા ધરાય છે, તે શી બાબતના છે તે વગેરે લખવું) જપ્ત કરવાને દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ પ્રમાણે વાદીએ દરખાસ્ત કરી છે માટે આપને લખવા હાંસલ કે આ કોર્ટનો બીજો હુકમ થતાં સુધી સદરહુ પૈસા આપના તાબામાં રાખશો.

તારીખ માહે સને જડજ.

નંબર ૧૪૩.

ત્રીજા શખસના હાથમાં પૈસા વગેરે હોય તે વાદી વગેરેને આપવાનો હુકમ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૨૭૭.

ના ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સન ૧૮

પરચુરણ નંબર સને ૧૮

અ. બ. રેહેનાર.

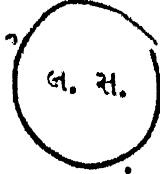
વિરૂદ્ધ.

ક. ડ. રેહેનાર.

કોરટના બેલીફને તથા ને માલમ થાય જે સને ૧૮ ની દિવાની ફરિયાદ નંબર તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ ની તરફેણમાં રૂ. નું હુકમનામું ઉપર થયું તે બજાવવામાં નીચેની મિલકત જપ્ત થઇ છે: માટે એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, આ પ્રમાણે જપ્ત થએલી મિલકતમાં રૂ. ની રોકડ, તથા રૂ. ની ચલણી નોટ છે તે, અથવા સદરહુ હુકમનામું પુરૂં થવાને બસ થાય તેટલો તેનો ભાગ તમો સદરહુ એ ને આપવો. અને સદરહુ હુકમનામું પુરૂં થવાને જરૂર હોય તેટલા પુરતી સદરહુ મિલકત, હુકમનામો બજાવવામાં વેચાણને વાસ્તે જે રીત ઠરાવેલી છે તે રીતે, જાહેર લીલામ કરીને તમે કોરટના બેલીફે વેચવી. અને તે વેચાણથી જે રકમ ઉપજે તે અથવા સદરહુ હુકમનામું પુરૂં થવાને બસ હોય તેટલો તેનો ભાગ સદરહુ

ને આપવો. અને કંઇ બાકી વધે તો સદરહુ ને આપવી.

આજ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યો.

નંબર ૧૪૪.

જપ્તી કરાવનાર લેહેણદારને નોટીસ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૨૭૮.

ના ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સને ૧૮

પરચુરણ નંબર સને ૧૮

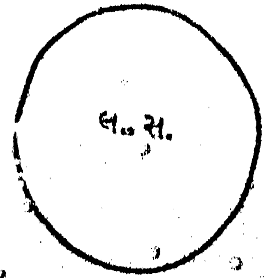
અ. બ. રહેનાર

વિરૂદ્ધ

ક. ડ. રહેનાર

ને માલમ થાય જે સને ૧૮ ની દિવાની ફરિયાદ નંબર નું હુકમનામું બજાવવામાં તમારા કહેવાથી ઉપર બેસાડેલી જપ્તી દુર કરવા સારૂ એ આ કોરટને અરજ કરી છે, માટે આ લેખ ઉપરથી તમને નોટીસ આપવામાં આવે છે કે, જપ્તી કરાવનાર લેહેણદાર તરીકે તમારા દાવાને પુષ્ટી આપવા સારૂ આ કોરટમાં તમારે જાતે અથવા યોગ્યરીતે કામની સમજણ પાડી હોય તેવા આ કોરટના વકીલની મારફતે તારીખ માહે સને ૧૮ વાર ને રોજ હાજર થવું.

આજ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરી આપી.

નંબર ૧૪૫.

પૈસા બાબતનું હુકમનામું બજાવવામાં મિલકત વેચવાનું વારંટ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૨૮૭.

ના ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સને ૧૮

પરચુરણ નંબર સને ૧૮

અ. બ. રહેનાર

વિરુદ્ધ

ક. ડ. રહેનાર

કોરટના બેલીફને.

તમને આ લેખ ઉપરથી હુકમ કરવામાં આવે છે કે, સને ૧૮ ના ફરિયાદ નંબર માં ની તરફેણનું હુકમનામું બજાવવામાં આ કોરટમાંથી કાઢેલા તારીખ માહે સન ૧૮ ના વારંટ ઉપરથી એ મિલકત જપ્ત થઇ છે તે, અથવા, સદરહુ હુકમનામાની અને ખરચની હજી ભરપાઈ થયા વગરની રકમ રૂ. છે તે ઉપજે તેટલો તે મિલકત પૈકી ભાગ . . . દિવસની પ્રથમ નોટીસ આપ્યા પછી તથા તેની એક નકલ કોરટના મકાનમાં ચોઢીને તેની યોગ્ય રીતે જાહેર ખબર* આપ્યા પછી લીલામથી તમારે વેચવી.

વળી, તમને હુકમ કરવામાં આવે છે કે, જે તારીખે અને જે રીતે વારંટ બજાવ્યું હોય તેનો, અથવા શા કારણથી તે બજાવવામાં આવ્યું નહી તેનો શેરો લખીને તે શેરા સુધાંત આ વારંટ તમારે તારીખ માહે સને રોજ અથવા તે પહેલાં પાછું મોકલવું.

આજ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિકો કરીને આપ્યું.

(ક. સ.)

જડજ.

---

* આ જાહેર ખબરમાં વેચાણનું ઠેકાણું, વેચાણનો વખત, વેચવાની મિલકત, મિલકતમાં સરકારને મેહેસુલ ભરનારી જમીન હોય તો મેહેસુલનો આકાર, તથા જે રકમ વસુલ કરવા સારૂ વેચાણનો હુકમ થયો હોય તે રકમ અને કલમ ૨૮૭માં ફરમાવેલી બીજી વીગતો બને તેટલી બરોબર તથા બિનચુક લખવી.

નંબર ૧૪૬.

બજાવણીમાં વેચેલી જંગમ મિલકત જેના કબજામાં હોય તેને નોટીસ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૩૦૦.

ના ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સને ૧૮

અ. બ. રહેનાર

વિરૂદ્ધ

ક. ડ. રહેનાર

ને માલમ થાય જે;

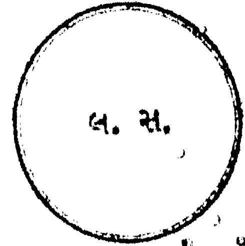
સદરહુ ફરિયાદમાં થએલા હુકમનામાની બજાવણીમાં લીલામથી વેચાણ થયું તે વેચાણ માં એ

મિલકત, જે કે હાલ તમારા કબજામાં છે, તેનો ખરીદદાર થયો છે. માટે તમને આ લેખ ઉપરથી એવી મનાઇ કરવામાં આવે છે કે તમારે સદરહુ

નો કબજો સદરહુ

શિવાય કોઈ શખ્સને આપવો નહીં

આજ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી સહી તથા શિક્કો કરીને આપી.

જડજ

નંબર ૧૪૭.

બજાવણીમાં વેચાએલું લેહેણું ખરીદદાર શિવાય બીજા કોઈને ન આપવાવિશે મનાઈ હુકમ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૩૦૧.

ના ની કોર્ટમાં

દિવાની ફરિયાદ નંબર સને ૧૮

અ. બ. રહેનાર

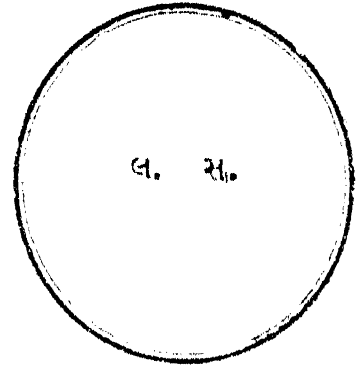
વિરૂદ્ધ.

ક. ડ. રહેનાર

ને તથા ને માલમ

થાય જે, તમો એ તમો નું રૂ. દેવું છે તે સદરહુ ફરિયાદમાં થએલા હુકમનામાની બજાવણીમાં જાહેર વેચાણ થયું તે વખતે એ વેચાણ લીધું છે, માટે એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, તમો ને સદરહુ કરજ લેવાની તથા તમો ને સદરહુ કરજ સદરહુ સિવાય કોઈ શખસને અથવા શખસોને આપવાની મનાઈ કરવી અને આ લેખ ઉપરથી તમોને તેવી મનાઈ કરવામાં આવે છે.

આજ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો સિક્કો કરીને આપ્યો.

જડજ.

નંબર ૧૪૮

બજાવણીમાં વેચાએલા શેર બીજાને ન ચઢાવી આપવાનો મનાઈ હુકમ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૩૦૧.

ના ની કોરટમાં

દિવાની ફરિયાદ નંબર સને ૧૮

અ. બ. રેહેનાર

વિરૂદ્ધ.

ક. ડ. રેહેનાર.

ને તથા

કંપનીના માનેજર ને માલમ થાય જે: સદરહુ ફરિયાદમાં થએલું હુકમનામું બજાવવામાં જાહેર વિકરી થઈ તેમાં એ સદરહુ કંપનીના કંઈ શેર , જે કે તમો ના નામ ઉપર ચાલે છે તે ખરીદ કરેલા છે: માટે એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, તમો એ સદરહુ શેર ઉપર કહેલા ખરીદદાર સદરહુ શિવાય કોઈને કોઈ રીતે ચઢાવી આપવા નહી અથવા તે ઉપરનું કંઈ

ડિવિડનડ લેવું નહી એવી તમને મનાઈ કરવી અને આ લેખથી તમને તેવી મનાઈ કરવામાં આવે છે; અને તે શેર ઉપર કહેલા ખરીદદાર સદરહુ શિવાય કોઈ શખસને નામે ચઢવા દેવા નહીં અથવા કંઈ ડિવિડન્ડ આપવું નહીં એવી તમો ને સદરહુ કંપનીના માનેજરને મનાઈ કરવી અને આ લેખથી તમને તેવી મનાઈ કરવામાં આપેછે.

આજ તારીખ માહે , સને રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યો.

(લ. સ.)

જડ્જ.

નંબર ૧૪૯.

જમીન વગેરેનું વેચાણ કાયમ કરવાનો હુકમ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૩૧૨.

ના ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સને ૧૮

અ. બ. રહેનાર

વિરુદ્ધ.

ક. ડ. રહેનાર

આ ફરિયાદમાં થએલું હુકમનામું બજાવવામાં આ કોરટના એલીકે તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ નીચેની જમીન (અથવા સ્થાવર મિલકત) વેચી છે; અને દિવસ વીતી ગયા છે અને સદરહુ વેચાણ બાબત કંઈ અરજ થઈ નથી (અથવા હરકત મંજુર કરી નથી), માટે એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, સદરહુ વેચાણ કાયમ કરવું અને આ લેખથી તે કાયમ કરવામાં આવે છે.

આજ તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યો.

(લ. સ.)

પત્રક.

જડ્જ.

નંબર ૧૫૦.

જમીનના વેચાણનું સરટિફિકેટ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૩૧૬.

ના ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સને ૧૮

અ. બ. રેહેનાર

વિરૂદ્ધ

ક. ડ. રેહેનાર.

આ સબબથી એવું સર્ટિફીકેટ આપવામાં આવે છે કે, આ ફરિયાદમાં થએલું હુકમનામું બજાવવામાં તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ જાહેર લીલામથી વેચાણ થયું તેમાં મિલકતનો એ ખરીદદાર ઠરેલો છે, અને સદરહુ વેચાણ આ કોરટે યોગ્ય રીતે કાયમ રાખ્યું છે.

આજ તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યું.

(લ. સ.)

જડજ.

નંબર ૧૫૧.

બજાવણીના વેચાણમાં સરટીફિકેટ મળેલા જમીનના ખરીદદારને તે સ્વાધીન કરવાનો હુકમ

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૩૧૮

ના ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સને ૧૮

અ. બ. રેહેનાર

વિરૂદ્ધ

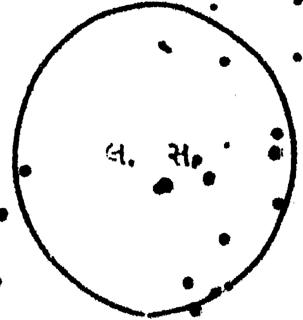
ક. ડ. રેહેનાર

કોરટના બેલીફને.

સને ૧૮ ના દિવાની ફરિયાદ નંબર નું હુકમનામું બજાવવામાં વેચાણ થયું તેમાં ના ખરીદદારનું સર્ટિફિકેટ ને

મળ્યું છે, અને તે જમીન   ના કબજામાં છે, માટે તમને આ લેખ ઉપરથી હુકમ કરવામાં આવે છે કે, સદરહુ પ્રમાણે સર્ટિફિકેટ મળેલી ખરીદદાર   ના કબજામાં તમારે સદરહુ   આપવી અને જરૂર પડે તો જે શખ્સ તે ખાલી કરવાને ના પાડે તેને ખસેડવો.

આજ તારીખ   માહે   સને ૧૮   રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીનો આપ્યો.

જડજ.

નંબર ૧૫૨.

જમીનનું જાહેર વેચાણ બંધ રાખવાનો કલેકટરને અખત્યાર.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૩૨૬.

ના   ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર   સન ૧૮

અ. બ. રહેનાર

વિરૂદ્ધ

ક. ડ. રહેનાર

મેહેરબાન

ના કલેકટર સાહેબ.

સરકારમાં મેહેસુલ ભરનારી આપના ડિસ્ત્રિકટમાંની   જમીન આ ફરિયાદમાં થએલું હુકમનામું બજાવવામાં વેચવાને હરકત છે એવી મતલબનો આપનો કાગળ નંબર   તારીખ   નો આવ્યો તેના જવાબમાં આપને જણાવવાનું કે,   નું જાહેર વેચાણ ન કરતા આપે ભલામણ કરેલા પ્રમાણે સદરહુ હુકમનામું પુરૂં કરવા સારૂ બંદોબસ્ત કરવાને આપને અખત્યાર છે.

આપનો તાબેદાર સેવક,

જડજ.

નંબર ૧૫૩.

જમીનનું હુકમનામું બજાવવામાં હરકત વગેરે કરવાને લીધે કેદમાં મોકલવાનો હુકમ.

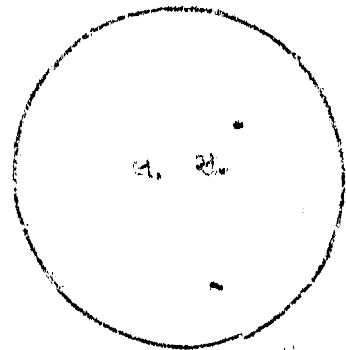
દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૩૨૯.

(મથાળું.)

ને માલમ થાય જે.

ની ઉપર દિવાની ફરિયાદ નંબર સન ૧૮ માં તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ કોરટે હુકમનામું કર્યું તેમાં કંઈ જમીન અથવા સ્થાવર મિલકત ને અપાવી છે. તે હુકમનામું બજાવવામાં એ વાજબી કારણ વગર અટકાવ કર્યો છે (અથવા હરકત કરી છે) એમ કોરટને જણાય છે, માટે એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, સદરહુ ને દિવસ સુધી કેદમાં રાખવો.

આજ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટના શિક્કો કરીને આપ્યો.

જડજ.

નંબર ૧૫૪.

બજાવણીમાં પકડવાનું વારંટ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૩૩૭.

ના ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સન ૧૮

પરચુરણ નંબર સન ૧૮

અ. બ. રેહેનાર

વિરુદ્ધ

ક. ડ. રેહેનાર

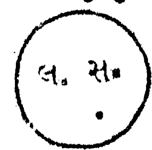
કોરટના બેલીફને.

સન ૧૮ ના નંબર માં તારીખ માહે સન ૧૮

મુદ્દલ........			
વ્યાજ........			
ખરચ.			
બજવણી ..			
કુલ			

રોજે આ કોરટે કરેલા હુકમનામામાં હાંસીયામાં બતાવ્યા પ્રમાણે રૂ. ની રકમ એ વાદીને આપવી એવો ઠરાવ થયો છે; અને સદરહુ હુકમનામું પુરૂં કરવામાં સદરહુ રૂ. ની રકમ સદરહુ વાદી ને આપવામાં આવેલી નથી. માટે આ લેખ ઉપરથી તમને હુકમ કરવામાં આવે છે કે, સદરહુ પ્રતિવાદીને સમારે પકડવો, અને સદરહુ પ્રતિવાદી તમને સદરહુ રૂ. તથા આ પ્રોસેસ બજાવવાના ખરચ બદલ રૂ. ન આપે તો સદરહુ પ્રતિવાદીને બનતી યોગ્ય ઉતાવળથી કોરટની રૂબરૂ આણવો. વળી તમને હુકમ કરવામાં આવે છે કે, જે તારીખે અને જે રીતે વારંટ બજાવ્યું હોય તેનો, અથવા શા કારણથી તે બજાવવામાં આવ્યુ નહી તેનો, શેરો લખીને તે શેરા સુધાંત આ વારંટ તમારે તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ અથવા તે પેહેલાં પાછું મોકલવું.

આજ તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યું.

જડજ.

નંબર ૧૫૫.

કોરટમાં પૈસા ભર્યાની નોટીસ.

કોરટમાં દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૩૭૭.

ઓ. નંબર સન ૧૮ માં

અ. બ. વિરૂધ્ધ ક. ડ.

નોટીસ આપવામાં આવે છે કે પ્રતિવાદી એ રૂ. કોરટમાં ભર્યા છે, અને તે કહે છે કે વાદીનો દાવો (અથવા વગેરે વિશે વાદીના દાવો) અદા કરવાને તે રકમ બસ છે.

મિસ્તર ક્ષ. ત્ર. વાદીના વકીલને.

ત્ર.

પ્રતિવાદીનો વકીલ.

નંબર ૧૫૬

ગેરહાજર સાક્ષીની શાહેદી લેવા બાબત કમિશન.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૩૮૬.

ના ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સન ૧૮

અ. બ. રહેનાર

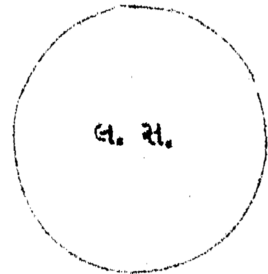
વિરૂધ

ક. ડ. રહેનાર

ને માલમ થાય જે,

સદરહુ ફરિયાદમાં ની શાહેદી લેવાની ને જરૂર છે અને છે; માટે તમને એવું કહેવામાં આવે છે કે એ સાક્ષીને લખી સવાલ આપીને (અથવા મોઢાના સવાલથી) તેની જબાની તમારે લેવી. અને તે કામને વાસ્તે તમને આ ઉપરથી કમિશનર નીમવામાં આવે છે, અને વળી તમને કહેવામાં આવે છે કે, તે જબાની લેવાય એટલે તરત તે તમારે પાછી મોકલવી. (તમે કહેશો તો તે સાક્ષીને હાજર રહેવાની પ્રોસેસ આ કોરટ કાઢશે.)§

આજ તારીખ માહે સન રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યું.

જડજ.

§ બીજી કોરટમાં કમિશન જતું હોય તો આની જરૂર નથી.

નંબર ૧૫૭.

સ્થાનિક ચોકશી બદલ, અથવા હિસાબ તપાસવા બદલ કમિશન.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૩૯૨ તથા ૩૯૫.

ના ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સન ૧૮

અ. બ. રહેનાર

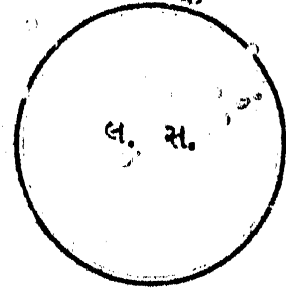
વિરૂદ્ધ

ક. ડ. રહેનાર

ને માલમ થાય કે,
આ દાવાના કામ સારૂ બદલ કમિશન કરવું જોઈએ
એમ જણાય છે; માટે ને વાસ્તે તમને આ લેખ ઉપરથી
કમિશનર નીમવામાં આવે છે. (જે સાક્ષીઓની જબાની લેવાની અથવા જે દસ્તાવેજ જોવા-
ની તમારી ઈચ્છા હોય તે શાહેદી અથવા તે દસ્તાવેજ સારૂ હાજર રહેવાની જરૂર પાડવાની
પ્રોસેસ તમે કહેશો તો આ કોરટ કાઢશે).*

સદરહુ બાબત તમારી ફીના રૂ. આ સાથે મોકલ્યા છે.

આજ તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો
શિક્કો કરીને આપ્યું.

જડજ.

* કમીશન બીજી કોરટને મોકલ્યું હોય ત્યાં આની જરૂર નથી.

નંબર ૧૫૮.

ફેસલા પહેલાં પકડવાનું વારંટ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૪૭૮.

ના ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સને ૧૮

અ. બ. રેહેનાર.

વિરૂદ્ધ.

ક. ડ. રેહેનાર

કોરટના બેલીફને.

સદરહુ ફરિયાદમાંના વાદી એ
કોરટની ખાત્રી લાયક સાબિત કર્યું છે કે, પ્રતિવાદી
ની તૈયારીમાં છે એમ માનવાનું સંભવિત કારણ છે. માટે તમને આ ઉપરથી
હુકમ કરવામાં આવે છે કે, સદરહુ ફરિયાદનો પુરે પુરો અને આખર નિકાલ થતાં સુધી અને
તે ફરિયાદમાં
ઉપર હુકમનામું થાય તે પુરૂં થાય અથવા બજે ત્યાં સધી જાતે હાજર થવાના રૂ.

ના હુકમના જામીન તેણે શા માટે ન આપવા તેનું કારણ બતાવવા સારૂ
સદરહુ ને પેરામાં રાખીને તમારે કોરટની ઉપર આણવો.
આજ તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો
શિક્કો કરીને આપ્યું.

(લ. સ.)

જડજ.

નંબર ૧૫૯.

કેદમાં મોકલવાનો હુકમ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૪૮૧.

ના ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સન ૧૮

અ. બ. રેહેનાર

વિરૂદ્ધ

ક. ડ. રેહેનાર

ને માલમ થાય કે,

આ ફરિયાદના વાદી એ કોરટને એવી અરજ કરી છે કે, ફરિયાદમાં ઉપર જે ફેસલો થાય તેનો જવાબ દેવાસારૂ હાજર થવાના પ્રતિવાદી ના જામીન લેવા. અને પ્રતિવાદી એ તે જામીન આપવા અથવા જામીનને બદલે પુરતી અનામત મુકવી એમ કોરટે તેને કહ્યું છે પણ તેમ કર્યું નથી; માટે હુકમ કરવામાં આવે છે કે, ફરિયાદનો ફેસલો થતાં સુધી અથવા જો વિરૂદ્ધ ફેસલો કરવામાં આવે તો હુકમનામું બજે ત્યાં સુધી સદરહુ પ્રતિવાદી ને કેદમાં રાખવો આજ તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યો.

(લ. સ.)

જડજ.

નંબર ૧૬૦.

હુકમનામું પુરૂં કરવાના જામીન આપવાનો હુકમ કરીને, ફેસલા પહેલાં જપ્તી કરવાનું.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૪૮૪.

ના ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સન ૧૮

અ. બ. રેહેવાસી

વિરૂદ્ધ

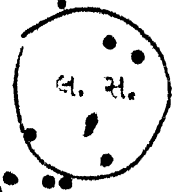
ક. ડ. રેહેવાસી

કોરટના બેલીફને

એ કોરટની ખાત્રી લાયક સાબીત કર્યું છે કે, સદરહુ ફરિયાદનો પ્રતિવાદી છે; માટે આ ઉપરથી તમને હુકમ કરવામાં આવે છે કે, કોરટ માગે તે વખતે કોરટ કહે તે પ્રમાણે વ્યવસ્થા થવા માટે હાજર કરવાસારૂ અથવા તેની કીમત હાજર કરવા સારૂ અથવા ના ઉપર જે હુકમનામું થાય તે પુરૂં કરવા જેટલો તે કીમતનો ભાગ હાજર કરવા સારૂ તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ અથવા તે પહેલાં રૂ. ના જામીન આપવાને, અથવા

એ જામીન શા માટે ન આપવા તેનું હાજર થઈને કારણ બતાવવાને સદરહુ પ્રતિવાદી ને તમારે કહેવું, અને વળી તમને હુકમ કરવામાં આવે છે કે તમારે સદરહુ જપ્ત કરવી અને કોરટનો બીજો હુકમ થતાં સુધી તે જપ્તતાંથી તથા બંદોબસ્તીથી સંભાળમાં રાખવી. અને તમે આ વારંટ કઈ રીતે બજાવ્યું તે વિશે એ બજાવ્યા પછી તરતજ આ કોરટને જણાવવું અને પછી આ વારંટ અહીં લાવવું.

આજ તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યો.

જડજ.

નંબર ૧૬૧.

જામીન ન આપવાનું સાબીત થાય એટલે ફેસલા પહેલાંની જપ્તી કરવાનું.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૪૮૫

ના ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સન ૧૮

અ. બ. રહેનાર

વિરૂદ્ધ

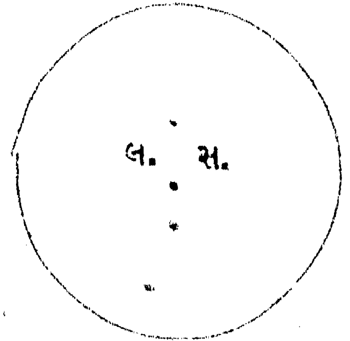
ક. ડ. રહેનાર

કોરટના બેલીફને

ફરિયાદમાં ઉપર જે હુકમનામું થાય તે પુરૂં કરવાના જામીન પ્રતિવાદી પાસે માગવાતે આ ફરિયાદના વાદી એ કોરટને અરજ કરી છે. અને સદરહુ પાસે કોરટે તે જામીન માગ્યા તે એ આપ્યા નથી માટે આ ઉપરથી તમને હુકમ કરવામાં આવે છે કે, સદરહુ ની મિલકત

છે તે તમારે જપ્ત કરવી. અને કોરટનો બીજો હુકમ થતાં સુધી તે તમારે જાપતાથી અને બંદોબસ્તથી સંભાળમાં રાખવી. અને તમે આ વારંટ કઈ રીતે બજાવ્યું તે વિશે એ બજાવ્યા પછી તરતજ કોરટને જણાવવું અને પછી તે વારંટ અહીં લાવવું.

આજ તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યું.

જડજ.

નંબર ૧૯૨.

ફેસલા પહેલાંની જપ્તી.

જે મિલકત પ્રતિવાદીની માલકીની હોય પરંતુ જેના ઉપર તરત કબજો રાખવાનો હક્ક અથવા લીયન બીજા કોઈ શખસોનો હોય તેવી જંગમ મિલકત જપ્ત કરવાનો મિલકત જંગમ હોય ત્યારે મનાઈ હુકમ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૪૮૯.

ના ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સન ૧૮

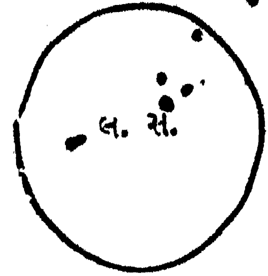
અ. બ. રહેનાર

વિરૂદ્ધ

ક. ડ. રહેનાર

પ્રતિવાદી ને, એવો હુકમ કરવા- માં આવે છે કે, સદરહુ ના કબજામાંની મિલકત, જે સદરહુ નો કંઈ દાવો હોય તેનો બોજો કાયમ રાખીને પ્રતિવાદીની માલકીની છે, તે આ કોરટનો બીજો હુકમ થતાં સુધી પાસેથી લેવાને તમો સદરહુ ને મનાઈ તથા પ્રતિબંધ કરવા, અને આ લેખ ઉપરથી તમને તે મના ઈ તથા પ્રતિબંધ કરવામાં આવે છે. તથા સદરહુ ને આ લે- ખથી એવી મનાઈ અને પ્રતિબંધ કરવામાં આવે છે કે, આ કોરટનો બીજો હુકમ થતાં સુ- ધી તમારે સદરહુ મિલકત કોઈ પણ શખ્શોને આપવી નહીં.

આજ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો સિ- ક્કો કરીને આપી.

જડજ.

નંબર ૧૬૩.

ફેસલા પહેલાંની જપ્તી.

મિલકત સ્થાવર હોય ત્યારે કરવાનો મનાઈ હુકમ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૪૮૯.

ના નીકોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સને ૧૮ .

અ. બ. રહેવાસી

વિરૂદ્ધ

ક. ડ. રહેવાસી

પ્રતિવાદી ને એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, આ કોરટને બીજો હુકમ થતાં સુધી, આ સાથે જોડેલી યાદમાં જણાવેલી મિલકત વેચાણથી, બક્ષીસથી, અથવા બીજી રીતે કોઈને આપી દેવાની તમો ને મનાઈ તથા પ્રતિબંધ કરવા, અને આ લેખથી તમને તે મનાઈ તથા પ્રતિબંધ કરવામાં આવે છે; અને તે મિલ- કત વેચાણથી, બક્ષીસથી, અથવા બીજી રીતે લેવાની બધા શખ્શોને મનાઈ કરવી. અને

આ લેખથી તેમને તે મનાઈ કરવામાં આવે છે.

આજ તારીખ   માહે   સન ૧૮   રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપી.

યાદ.

જડજ.

નંબર ૧૬૪.

ફેસલા પહેલાંની જપ્તી.

બીજા શખસોના હાથમાંના પૈસા અથવા વેચાય એવા લખ વગરનું લેહેણું જપ્ત કરવાની મિલકતમાં હોય ત્યારે કાઢવાનો મનાઈ હુકમ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૪૮૬.

ના   ની કોરટમાં

દિવાની ફરિયાદ નંબર.   સને ૧૮

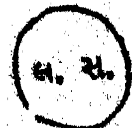
અ. બ. રેહેનાર

વિરૂદ્ધ

ક. ડ. રેહેનાર

એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, કોરટનો બીજો હુકમ થતાં સુધી, (સદરહુ પ્રતિવાદીના પૈસા અથવા લેહેણું જે હોય તેનું વર્ણન કરવું તે હાલ   પાસે છે) તે   પાસેથી લેવાની પ્રતિવાદી   ને મનાઈ તથા પ્રતિબંધ કરવો અને આ ઉપરથી તેને તે મનાઈ તથા પ્રતિબંધ કરવામાં આવે છે; તથા આ કોરટનો બીજો હુકમ થતાં સુધી સદરહુ (પૈસા વગેરે) અથવા તેનો કંઈ ભાગ કોઈ પણ માણસને આપવાની સદરહુ   ને મનાઈ તથા પ્રતિબંધ કરવો, અને [illegible]   ને આ લેખથી તે મનાઈ તથા પ્રતિબંધ કરવામાં આવે છે.

આજ તારીખ   માહે   સન ૧૮   રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપી.

જડજ.

નંબર ૧૯૫.

ફેસલા પહેલાંની જપ્તી.

મિલ્કતમાં, જાહેર કંપની વગેરેનો શેર હોય ત્યારે કાઢવાનો મનાઈ હુકમ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૪૮૯.

ના ની કોરટમાં

દિવાની ફરિયાદ નંબર સને ૧૮

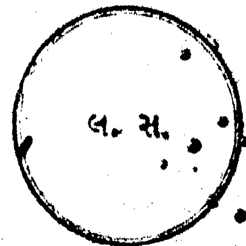
અ. બ. રેહેવાસી

વિરૂદ્ધ

ક. ડ. રેહેનાર

પ્રતિવાદી ને તથા કંપની-
ના માનેજર ને એવા હુકમ કરવામાં આવે છે કે, સદરહુ કંપનીના શેર એટલે છે તે, કોરટનો બીજો હુકમ થતાં સુધી બીજાને નામે ચઢાવી આપવાની અથવા તેનું કંઈ ડિવિડન્ડ લેવાની પ્રતિવાદી ને મનાઈ તથા પ્રતિબંધ કરવો, અને ને આ લેખ ઉપરથી તે મનાઈ તથા પ્રતિબંધ કરવામાં આવે છે, અને તમો સદરહુ કંપનીના માનેજરને આ લેખ ઉપરથી એવી મનાઈ અને પ્રતિબંધ કરવામાં આવે છે કે, તમારે તે શેર ચઢવા દેવા નહી તથા તે ડિવિડન્ડ આપવું નહીં.

આજ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યો.

જડજ.

નંબર ૧૯૬

કામચલાઉ તાકીદ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૪૯૨.

વાદી અ. બ. ના પ્લીડર (અથવા તેની તરફના કૌન્સલ) મિ આકોરહને અરજ કરવા ઉપરથી, તથા (આજ રોજ) આ કામમાં સદરહુ વાદીએ ગુજરેલી અરજ (અથવા તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ આ ફરિયાદમાં દાખલ કરેલી ફરિયાદઅરજી અથવા તારીખ

માહે સન ૧૮ રોજ દાખલ કરેલી સદરહુ વાદીની લેખી કેફીયત) વાંચીને, તથા તેની પુષ્ટીમાં ની તથા ની શાહેદી સાંભળીને, (જો નોટીસ કર્યા છતાં પ્રતિવાદી હાજર ન થયો હોય તો ઉમેરવું કે:—અને વળી પ્રતિવાદી ક. ડ. ને આ અરજ વિષેની નોટીસ પોંચ્યા સંબંધી ની શાહેદી સાંભળીને), આ કોરટ એવો હુકમ કરે છે કે, આ ફરિયાદની સુનાવણી થઈ રહે ત્યાંસુધી અથવા કોરટનો બીજો હુકમ થતાં સુધી વાદીની સદરહુ ફરિયાદની ફરિયાદઅરજીમાં લખેલું (અથવા લેખી કેફીયતમાં અથવા વાદીની અરજમાં અને આ અરજની આકર્શીવખતના પુરાવામાં કહેલું) તાલુકે માંના હિંદુપુરામાં ધાંચી મહોલ્લામાં ઘર નંબર ૯ છે તે પાડવું નહી, અથવા પાડવા દેવું નહીં, અથવા જે સામાનથી તે ઘર બાંધ્યું છે તે સામાન વેચવો નહીં, એવી પ્રતિવાદી ક. ક. તેના નોકર, કામગાર અને મુખત્યારને તાકીદ આપવી.

આજ તારીખ માહે સન ૧૮

દિવાની જડજ.

(તાકીદમાં આંઠી અથવા બીલ વેચવાનો પ્રતિબંધ કરવાનું માગ્યું હોય, તો હુકમનો હુકમ કરવાનો ભાગ આ રીતે લખવો:—)

આ ફરિયાદની સુનાવણી થતાં સુધી અથવા આ કોરટનો બીજો હુકમ થતાંસુધી વાદીની ફરિયાદઅરજીમાં (અથવા અરજમાં) અને આ અરજ વખત સાંભળેલા પુરાવામાં કહેલી છે તે તારીખ માહે સન ૧૮ રોજની અથવા તે સુમારની તારીખની વાયદા આંઠી (અથવા બિલ આફ એકસ્ચેન્જ) પ્રતિવાદીએ તથા એ અથવા તે પૈકી કોઈ એકે પોતાના તાબામાંથી આપવી નહીં કે તે ઉપર શેરો મારી આપવો નહિ અથવા તે બીજાને સટાવી આપવી નહિ અથવા વેચવી નહિ એવી પ્રતિવાદી તથા ને તાકીદ આપવી.

(ગ્રંથસ્વામિત્વ (કાપીરાઈટ) ના મુકદમામાં.)

વગેરે સુધી નામનું પુસ્તક અથવા તે પૈકી કંઈ ભાગ છાપવો નહિ, પ્રસિદ્ધ કરવો નહિ, અથવા વેચવો નહિ, એવી પ્રતિવાદી ક. ડ., તેના નોકર, મુખત્યાર અથવા કામ કરનારને તાકીદ આપવી.

(જ્યારે કોઈ પુસ્તકના ફક્ત કંઈ ભાગનો પ્રતિબંધ કરવો હોય તો:—

વગેરે સુધી ફરિયાદઅરજીમાં (અથવા અરજમાં અને પુરાવામાં વગેરે) પ્રતિવાદીએ પ્રસિદ્ધ કર્યો એમ લખ્યું છે તે તથા નીચે તપશીલ બતાવી છે તે પુસ્તકનો ભાગ એટલે સદરહુ પુસ્તકમાંનો એ મથાળાનો ભાગ તથા એ મથાળાનો ભાગ (અથવા પૃષ્ઠ થી પૃષ્ઠ સુધી બંને પૃષ્ઠ સુધાં તેનો ભાગ છાપવો નહિ, પ્રસિદ્ધ કરવો નહિ, વેચવો નહિ, અથવા બીજી રીતે તેની વ્યવસ્થા કરવી નહિ એમ પ્રતિવાદી ક. ડ. તેના નોકર મુખત્યાર અથવા કામ કરનારને તાકીદ આપવી.

(કારીગરીના પટાની બાબતમાં.)

સુનાવણી વગેરે થતાંસુધી, વાદીની ફરિયાદઅરજીમાં (અથવા અરજમાં વગેરે, અથવા

લેખી કેફીયતમાં વગેરે) કહેલી વાદીઓની અથવા તે પૈકી કોઇની શોધના મુળતત્વને આધારે શારેલા ધટો (અથવા જે હોય તે). વાદીની ફરિયાદ અરજીમાં (અથવા જે હોય તે લખવું) કહેલા પટાઓની અનુક્રમે જે જે મુદતો બાકી રહીછે ત્યાંસુધી, પાડવી નહિ, અથવા વેચવી નહિ એવી, તથા તે શોધી કાઢેલી વસ્તુઓની બનાવટ કરવી નહિ. કે નકલ કરવી નહિ, કે સામ્યતા કરવી નહિ કે તેમાં કંઈ વધારવું નહિ કે તેમાંથી કંઈ ઘટાડવું નહિ એવી પ્રતિવાદી ક. ડ. તેના મુખત્યાર, નોકર, અને કામ કરનારને તાકીદ આપવી.

(વેપારની નિશાના બાબતના મુકદ્દમામાં.)

વગેરે સુધી, વાદીની ફરિયાદઅરજીમાં (અથવા અરજીમાં) કહેલી છે તેવી ચીઠીઓ અથવા,-વાદી અ. બ. જે મિશ્રણ કે કાળોરંગ (બ્લાકિંગ) (અથવા જે હોય તે લખવું) તૈયાર કરેછે અને વેચેછે તે, અને જે મિશ્રણ કે કાળોરંગ પ્રતિવાદી વેચેછે તે, એકજ છે એમ બતાવે એવી બહારથી બરોબર દેખાતી નકલ કરીને અથવા બીજી રીતે હિકમતથી કરેલી કે લખેલી બીજી કોઈ ચીઠીઓ-બાટલી ઉપર ચોટાડીને, વાદી જે કાળોરંગ તૈયાર કરેછે તેજ આ કાળોરંગ છે એમ જણાવીને અથવા એમ જણાઈ આવે એવી રીતે કોઈ પણ મિશ્રણ કે કાળોરંગ વેચવો નહિ કે વેચવાસારૂ માંડવો નહિ કે વેચાય એમ કરવું નહિ એવી, અને જે મિશ્રણ કે કાળોરંગ વાદી અ. બ. તૈયાર કરેછે અને વેચેછે તે, અને જે મિશ્રણ કે કાળોરંગ પ્રતિવાદી વેચેછે અથવા પ્રતિવાદીએ વેચવાનું મનમાં આણ્યું છે તે, એકજ છે એમ જણાઈ આવે એવી હિકમતથી કરેલી કે લખેલી વેપારની ચકતીઓનો ઉપયોગ કરવો નહિ એવી, પ્રતિવાદી ક. ડ. તેના નોકર, મુખત્યાર અથવા કામ કરનારને તાકીદ આપવી.

(પેત્યાળાના ધંધામાં કોઇ રીતે હાથ ઘાલવો નહિ એવી પાંતીદારને મનાઈ કરવા બાબત.)

સુધી બ. અને ડ. ના પેત્યાળાની પેઢીને નામે કોઈ પણ કરાર કરવો નહિ, તથા કોઇપણ બીલ આફ એક્સચેન્જ, ચીઠી, કે લેખી દસ્તાવેજ સીકારવો નહિ, લખવો નહિ, શેરો કરી આપવો નહિ, કે વેચવો નહિ, તથા બ. અને ડ. ની સદરહુ પેત્યાળાની પેઢીને નામે કે તે પેઢીની સાખ ઉપર, કે જેથી કરીને પૈસાની કોઇપણ રકમ આપવાજે કે કોઇપણ કરાર અથવા વચન કે પતકરેલું કામ પુરૂં કરવાને સદરહુ પેત્યાળાની પેઢી કોઈ રીતે જવાબદાર થઈ શકે અથવા જેની જવાબદારી પેઢી ઉપર નાખી શકાય એવું.— કંઈ કરજ કાઢવું નહિ, કંઈ માલ વેચાતો લેવો કે આપવો નહિ, તથા કોઇપણ રીતે મોઢાનું કે લેખી વચન આપવું નહિ, કબુલાયત કરવી નહિ, કે કંઈ પતકરવું નહિ, તથા કંઇપણ કામ કરવું નહિ કે કરાવવું નહિ એવી પ્રતિવાદી ક. ડ. તેના મુખત્યાર, તથા નોકરને તાકીદ આપવી.

નંબર ૧૬૭.

તાકીદની અરજની નોટીસ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૪૯૮.

ના ની કોરટમાં

અ. બ. રેહેનાર

વિરૂદ્ધ.

ક. ડ. રહેનાર

આ ઉપરથી નોટીસ આપવામાં આવે છે કે, તારીખ માહે સન રોજ સદરહુ ની કોરટ બેસે તે વખતે જે કરાર પુરો કરવાસારૂ આ ફરિયાદ કરી છે તે કરાર તોડ્યા બદલ નુકસાની લેવાની માં પ્રતિવાદી ક. ડ. એ મારા ઉપર ફરિયાદ કરી છે તેનું કામ ક. ડ. એ આગળ ચલાવવું નહિ (અથવા અમારી દરમ્યાન જે પંસાળુ સંકેલવાની આ ફરિયાદ થઈ છે તે પંત્સાળાની બાબતમાં પંત્સાળાનું કંઈ લેહેણું લેવું નહિ કે તે લેહેણાની છુટ મુકવી નહિ, અથવા જે કરાર પુરો કરવાની આ ફરિયાદ છે તે કરારમાં મને જે જમીન વેચાણ આપવાની કબુલાવત છે તે જમીનમાંનું ઘાસ ઉગેલું બાંવતળીયું ખોદવું નહિ; અથવા જે પ્રમાણે હોય તે પ્રમાણે,) એવી ક. ડ. ને તાકીદ મળવા સારૂ અરજ કરવાનો હું અ. બ. ઇરાદો રાખું છું.

આજ તારીખ માહે સન

અ. બ

ક. ડ. ને

તાજા કલમ—ફરિયાદમાં દાખલ થએલા કોઈ પણ પ્રોસીડીંગ ઉપરથી જે પક્ષકારનું નામ અને પત્તો જણાઈ આવતો ન હોય તેવા પક્ષકારને તાકીદ આપવાની અરજ કરવાની હોય તો, યોગ્ય અમલદારથી નોટીસ પોંચાડી શકાય એટલા માટે તે નામ અને પત્તો પુરેપુરો લખવો.)

નંબર ૧૯૮.

વસુલદારની નીમણુક.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૫૦૩.

ના ની કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સન ૧૮

અ. બ. રહેનાર

વિરૂદ્ધ

ક. ડ. રહેનાર

ને. માલમ થાય જે

સદરહુ ફરિયાદમાં ની તરફે તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ થએલું હુકમનામું બજાવવામાં જપ્ત થઇ છે. માટે દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૫૦૩ પ્રમાણે, તે કલમમાં ઠરાવેલા તમામ અખત્યાર આપીને, તમને સદરહુ મિલકતના (રજીસ્ટારની ખાતરી લાયક તમારે જામીન આપવાએ શરતથી) વસુલદાર નીમ્યા છે.

સદરહુ મિલકત સબંધી તમે જમાં ખરચ કરો તેનો યોગ્ય અને બરોબર હિસાબ તમારે આપવો. આ નીમાણુંકને આધારે તમે જે જમા કરો તેના ઉપર દર સેંકડે પ્રમાણે મેહનતાણું મળવાનો તમને હક છે.

આજ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યો.

લ. સ.

જડજ.

નંબર ૧૬૯.

વસુલદારે આપવાનું જામીનખત.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૫૦૩.

ના નો કોરટમાં.

દિવાની ફરિયાદ નંબર સન

અ. બ. રેહેનાર

વિરૂદ્ધ

ક. ડ. રેહેનાર

આ લેખ ઉપરથી બધાને જાહેર કરવામાં આવે છે કે, અમો આઈ. જે. રેહેવાસી વગેરે, તથા કે. એલ. રહેવાસી વગેરે તથા મ. ન. રહેવાસી વગેરે, એ કોરટના.રજીસ્ટરાર ગ. હ. અથવા તેના આટરની અથવા મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર, અથવા મિલકતનો વહિવટ કરનાર, અથવા આસાઇનને રકમ રૂ. આપવાને સદરહુ ગ. હ. ની સાથે એક મતે અને પૃથક પૃથક બંધાઇએ છીએ. તે રકમ આપવાને અમે બધા પોતાને તથા અમારા પૈકી દરેકને તથા અમારા અને અમારા દરેક વારેસ, મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર, અને મિલકતનો વહિવટ કરનારને આ લેખથી એકમતે અને પૃથક પૃથક તમામ રકમ આપવાને બંધન કરીએ છીએ.

આજ તારીખ માહે સન

અને આ કોરટમાં અ. બ. એ ક. ડ. ઉપર (આ ઠેકાણે ફરિયાદનો વિષય લખવો) ને વાસ્તે ફરિયાદ અરજી દાખલ કરી છે.

અને સદરહુ ફરિયાદ અરજીમાં લખેલા મૃત્યુપત્ર કરનાર ઓ. પી. ની સ્થાવર મિલકતનું ભાડું તથા ઉત્પન વસુલ કરવા તથા લોકો પાસે બાકી રહેલી જંગમ મિલકત વસુલ કરવાસાર સદરહુ કોરટના હુકમથી સદરહુ આઈ. જે. ને નીમ્યો છે.

હવે આ જામીનીની સરત એ છે કે—સદરહુ આઈ જે. પોતે બંધાયો છે તે પ્રમાણે સ્થાવર મિલકતના ભાડા અને ઉત્પન બદલ તથા સદરહુ ક.ડ.ની જંગમ મિલકત સંબંધી પૈસાની

જે રકમ તથા રકમો તેના હાથમાં આવે તે બધાનો તથા દરેકનો (અથવા જેનો હોય તેનો) તે યોગ્ય રીતે કોર્ટ ઠરાવે તે તે વખતે હિસાબ આપે તથા સદરહુ કોરટના ફરમાવ્યા પ્રમાણે કે સદરહુ કોરટ હવે પછી ફરમાવે તે પ્રમાણે જે બાકીઓ તેના પાસે વખતે વખતે લેહેણી જણાવવામાં આવે તે યોગ્ય રીતે આપે તો આ જામીનગીરી નિરર્થક છે નહીં તો તે પુર્ણ અમલમાંછે.

આઈ. જે.

કે. એલ.

મ. ન.

સદરહુ બંધાએલા શખસોએ ની સમક્ષ સહી કરીને સ્વાધીન કરેયું.

ટીપઃ—પૈસા અનામત મુક્યા હોય તો બાતની સરતો પછી તેના યાદ લખવી.

નંબર ૧૭૦.

પક્ષકારોના એકમત થવાથી લવાદીપર સોંપવાનો હુકમ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૫૦૮.

(મથાળું.)

ને માલમ થાય જે,

સદરહુ વાદી પ્રતિવાદી, ઉપરની ફરિયાદમાં પોતાની દરમ્યાનની તકરારી બાબતો તમારી લવાદી અને નિવાડા ઉપર સોંપવાને એકમત થયા છે માટે તે પ્રમાણે આ લેખ ઉપરથી પક્ષકારોની દરમ્યાનની સદરહુ સઘળી તકરારી બાબતોનો નિરણય કરવાને તમને નીમ્યાછે, તથા આ સોંપવાનું ખરચ કયા પક્ષકારે આપવું એનો નિરણય કરવાનો અખત્યાર પક્ષકારોની સંમતિવડે તમને આપ્યો છે.

તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ અથવા આ કોરટ બીજો જે દિવસ ઠરાવે તે દિવસે કે તે અગાઉ તમારો લખેલો નિવાડો આ કોરટને તમારે આપવો.

જે સાક્ષીની જબાની લેવાની અથવા જે દસ્તાવેજ જોવાની તમારી મરજી હોય તે સાક્ષી અથવા દસ્તાવેજ હાજર કરાવવા સારૂ પ્રોસેસ તમે માગશો એટલે, આ કોરટ કાઢશે, તે સાક્ષીને સોગન અથવા પ્રતિજ્ઞા આપવાનો તમને અખત્યાર આપવામાં આવેછે.

ઉપરની ફરિયાદમાં તમારી ફીના રૂ. આ સાથે મોકલ્યા છે.

આજ તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપ્યો.

(લ. સ.)

જડજ.

નંબર ૧૭૧.

સંમતિથી લવાદીપર સોંપવાનો કોરટનો હુકમ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૫૦૮.

(મથાળું.)

આજ રોજ ગુજારેલી વાદીની અરજી વાંચીને તથા પ્રતિવાદી તરફે ની સંમતિ લઇને, તથા વાદી તરફે નું અને પ્રતિવાદી તરફે નું સાંભળીને, બધા પક્ષકારોની સંમતિવડે તથા સંમતિથી એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે:તમામ પક્ષકારોની દરમ્યાનની લેવડ દેવડ તથા વ્યવહાર સુધાંત આ ફરિયાદમાંની તમામ તકરારી બાબતો ને આખર નિકાલ કરવાને સોંપવી, અને તેણે પોતાનો નિવાડો લખેલો કરવો તથા તે નિવાડો અને તેની સાથે આ ફરિયાદનું તમામ કામ, જુબાનીઓ, તથા દાખલ થયેલા કાગળ આ હુકમની તારીખથી એક માસમાં આ કોરટને મોકલવા. અને તેવીજ સંમતિવડે તથા સંમતિથી વળી એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, સદરહુ લવાદને સોગન અથવા પ્રતિજ્ઞા આપવાનો અખત્યાર છે, અને સદરહુ લવાદને પક્ષકારોની તથા તેમના સાક્ષીઓની સોગન ઉપર અથવા પ્રતિજ્ઞા ઉપર જબાની લેવાની છુટ છે, તથા પોતાને જરૂર જણાય તે હિસાબના સર્વ ચોપડા મગાવવાના અખત્યાર સુધાંત, દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદા પ્રમાણે લવાદોને જે સત્તા અથવા અખત્યાર આપેલા છે તે તમામ સત્તા અથવા અખત્યાર સદરહુ લવાદને છે. તથા તેવી સંમતિ વડે અને સંમતિથી વળી એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, આ ફરિયાદનું ખરચ તથા સદરહુ લવાદના નિવાડા સુધીનું તથા નિવાડા સુધાંતનું લવાદીપર સોંપવાનું અને તે નિવાડો અમલમાં લાવવાનું ખરચ સદરહુ લવાદના ઠરાવના પરિણામ પ્રમાણે થશે: તથા તેવી સંમતિ વડે અને સંમતિથી વળી એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે, સદરહુ રીતે સોંપેલી જુદી જુદી બાબતોની ચોકશી કરવામાં તેને મદત કરવા સારૂ એક લાયક હિસાબી માણસ નીમવાને સદરહુ લવાદને છુટ છે, તથા તે હિસાબી શખ્સના મેહેનતાણા બદલ અને તે સંબંધી બીજું ખરચ થાય તે બદલ સદરહુ લવાદની નજરમાં યોગ્ય આવે તે આપવું.

આજ તારીખ માહે સને ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરી આપ્યો.

(સી. લ.)

જડજ.

નંબર ૧૭૨.

વેચાય એવા દસ્તાવેજને આધારે કરેલી સંક્ષિપ્ત ફરિયાદમાં હાજર થવાનો સમન.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૫૩૨:

ફરિયાદ નંબર.

ના ની કોરટમાં.

, વાદી.

, પ્રતિવાદી.

(આ ઠેકાણે પ્રતિવાદીનું નામ વર્ણન ને પત્તો લખવો) ને માલમ થાય કે:

(આ ઠેકાણે વાદીનું નામ વર્ણન તથા પત્તો લખવો) એ દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાના બાબ ૩૯ પ્રમાણે બિલ આફ એકસચેન્જના (અથવા હુંડીના કે વાયદા ચીઠીના) માલીક તરીકે (અથવા શેરવાળા તરીકે) વ્યાજ સુદ્ધલ તેના લેહેણા રૂ. (અથવા વ્યાજ સુદ્ધલ બાકી રહેલા રૂ.) ની તમારા ઉપર આ કોરટમાં ફરિયાદ કરી છે, તે બિલ આફ એકસચેનજની (અથવા હુંડીની કે વાયદા ચીઠીની) એક નકલ આ સાથે જોડી છે: માટે તમને આ ઉપરથી ફરમાવવામાં આવે છે કે, હાજર થઇને ફરિયાદનો જવાબ દેવાની, આ સમન પોંચ્યાની તારીખથી, પોંચે તે તારીખ સુધાંત, દશ દિવસમાં તમારે કોરટની પાસેથી રજા મેળવવી. અને તે મુદતમાં તમે હાજર થયાનો દાખલો માંડી રખાવવો. જો તેમ નહીં કરો તો તે દશ દિવસ વીતી ગયા પછી કોઈ પણ વખતે રૂ. (આ ઠેકાણે માગેલી રકમ લખવી) કરતાં વધારે નહી એવી કોઈ રકમનું તથા ખરચની રકમ રૂ. નું હુકમનામું મેળવવાને વાદીને હક્ક થશે.

ફરિયાદનો જવાબ ગુણદોશ વિશે છે અથવા આ ફરિયાદમાં હાજર થવાની તમને રજા આપવી યોગ્ય છે એવું બતાવનારા ઇકરારને અથવા સોગનનામાને આધારે કોરટને અરજ કરવાથી હાજર થવાની રજા મળી શકશે.

(આ ઠેકાણે બિલ આફ એકસચેન્જ, હુંડી, અથવા વાયદા ચીઠી અને તે ઉપરના બધા શેરાની નકલ લખવી.)

નંબર ૧૭૩

અપીલની યાદ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૫૪૧.

અપીલની યાદ.

(રજીસ્ટર પ્રમાણે નામ વગેરે) વાદી—અપેલન્ટ.

(રજીસ્ટર પ્રમાણે નામ વગેરે) પ્રતિવાદી—રેસ્પોન્ડન્ટ.

(અપીલ કરનારનું નામ) સદરહુ (વાદી અથવા પ્રતિવાદી) સદરહુ ફરિયાદમાં ના તારીખ માહે સન ૧૮ ના હુકમનામા ઉપર ની હે કોરટને (ની ડિસ્ટ્રિક્ટ કોરટને જે હોય તે) નીચેના કારણોથી અપીલ કરૂં છું. તે એકે:— (આ ઠેકાણે હકીકતનાં કારણ લખવાં),

નંબર ૧૭૪.

અપીલોનું રજીસ્ટર.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૫૪૯

કોરટ (અથવા હૈ કોરટ) મુકામ.

સને ૧૮   ની સાલમાં હુકમનામાં ઉપર થએલી અપીલોનું રજીસ્ટર.

અપીલની દાખલ તારીખ.	અપીલનો નંબર.	અપેલેન્ટ.			રેસ્પોન્ડેન્ટ.			જેના ઉપર અપીલ કરવા માંગ્યાથી તેહુકમનામું.				હાજરી.			ફેસલો.		
		નામ.	વર્ણન.	રહેવાનું ઠેકાણું.	નામ.	વર્ણન.	રહેવાનું ઠેકાણું.	કોર્ટનું.	અસલ ફરિયાદનો નંબર.	વિગત.	રકમ અથવા કીમત.	પક્ષકારોને હાજર થવાનો દિવસ,	અપેલેન્ટ.	રેસ્પોન્ડેન્ટ.	તારીખ.	બહાલ રાખ્યો કે ફેરવ્યો.	[illegible] કઈ રકમનો.

નંબર ૧૭૫.

અપીલની સુનાવણીને વાસ્તે ઠરાવેલા દિવસની રેસ્પોન્ડેન્ટને નોટીસ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૫૫૩.

ના ની કોરટમાં.

, અપેલેન્ટ વિરૂદ્ધ, , રેસ્પોન્ડેન્ટ,

ની કોરટના તારીખ માહે સન ૧૮ ના

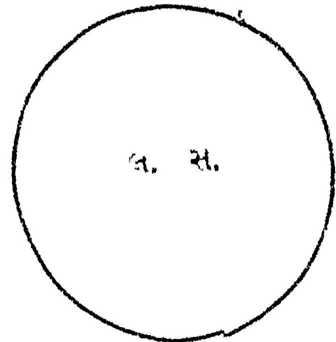
ઉપર અપીલ. રેસ્પોન્ડેન્ટ

ને, નોટીસ આપવામાં આવેછે કે, આ કામમાં

ના હુકમનામા ઉપર એ અપીલ આપી છે, અને તે આ કોરટમાં નોંધાઈ છે. અને આ કોરટે તે અપીલની સુનાવણીનો દિવસ તારીખ માહે સને ૧૮ ઠરાવ્યો છે.

જો તમારી તરફથી જાતે, અથવા તમારા પ્લીડરની મારફતે, અથવા આ અપીલમાં તમારી વતી, કામ કરવાને કાયદા પ્રમાણે અખત્યાર મળેલા કોઈ શખ્સની મારફતે હાજર થવામાં નહીં આવે તો તમારી ગેરહાજરીમાં તેની એકતરફી સુનાવણી થઈને નિકાલ થશે.

આજ તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપી.

જડજ.

ટીપઃ—જ હુકમનામાનું કામ બંધ રાખવાનો હુકમ કર્યો હોય તો તે વિશેની ખબર આ નોટીસમાં આપવી.

નંબર ૧૭૬.

અપીલમાંનું હુકમનામું

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૫૭૯.

ના ની કોરટમાં

, અપેલેન્ટ વિરુદ્ધ, , રિ-
સ્પોન્ડેન્ટ. ની કોરટના તારીખ માહે સન ૧૮
ના ઉપર અપીલ. અપીલની યાદ.

, વાદી.
, પ્રતિવાદી.

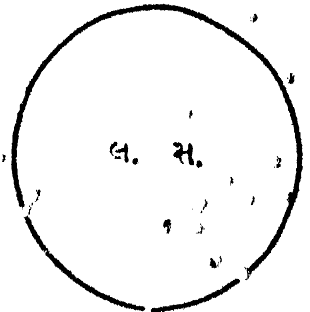
ની કોરટે તારીખ માહે સન
રોજ સદરહુ ફરિયાદમાં કરેલા હુકમનામા ઉપર
સદરહુ વાદી (અથવા પ્રતિવાદી) ના
ની કોરટને નીચેના સબબથી અપીલ કરે છે; તે એ કે.

(આ ઠેકાણે સબબ લખવા.)

તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ અપેલેન્ટ તરફે
તથા રેસ્પોન્ડેન્ટ તરફે ની સમક્ષ
ની રૂબરૂ આ અપીલની સુનાવણી થતાં એવો હુકમ કરવામાં આવે
છે કે—

(આ ઠેકાણે અપાવેલી દાદ લખવી.)

આ અપીલનું ખરચ રૂ. થાય છે તે એ
આપવું, અસલ ફરિયાદનું ખરચ એ આપવું
આજ તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મારી સહી કરીને
આપ્યું.

નંબર ૧૭૭.

અપીલનાં હુકમનામાં ઉપર થએલી અપીલોનું રજીસ્ટર.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૫૮૭.

ની હૈ કોરટ.

અપીલનાં હુકમનામાં ઉપર થએલી અપીલોનું રજીસ્ટર.

અપીલની યાદીની તારીખ.	અપીલનો નંબર.	અપેલેન્ટ.			રેસ્પોન્ડેન્ટ.			જેના ઉપર અપીલ કરવામાં આવી તે હુકમનામું.				હાજરી.			ફેસલો.		
		નામ.	વર્ણન.	રેહેવાનું ઠેકાણું.	નામ.	વર્ણન.	રેહેવાનું ઠેકાણું.	કઈ કોર્ટનું.	અસલ ફરિયાદને તથા અપીલનો નંબર.	વિગત.	રકમ અથવા કિમત.	પક્ષકારોને હાજર થવાનો દિવસ.	અપેલેન્ટ.	રેસ્પોન્ડેન્ટ.	તારીખ.	બહાલ રાખી આખો, રદ બાતલ કર્યો, કે અથવા ફેરવ્યો.	કઈ રકમને.

નંબર ૧૭૮.

ફરી તપાસની અરજ શા માટે મંજુર ન કરવી તેનું કારણ બતાવવાની નોટીસ.

દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની કલમ ૬૨૬.

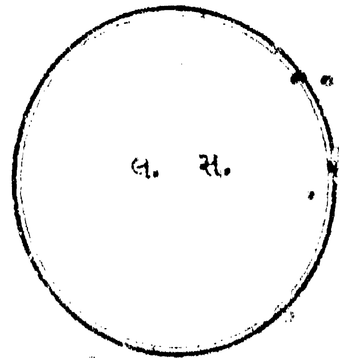
ના કોરટમાં.

,વાદી, વિરૂદ્ધ ,પ્રતિવાદી,

ને નોટીસ આપવામાં આવેછે કે,

સદરહુ મુકદમામાં આ કોરટે કરેલા તારીખ માહે સન ૧૮ ના ફેસલાની ફરી તપાસ કરવાને એ આ કોરટને અરજ કરી છે. આ કામમાં કોરટે પોતાના ફેસલાની ફરી તપાસ શા માટે ન કરવી તેનું તમારે કારણ બતાવવા સારૂ તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મુકરર ઠરાવ્યો છે.

આજ તારીખ માહે સન ૧૮ રોજ મારી સહી તથા કોરટનો શિક્કો કરીને આપી.

જડજ.

નંબર ૧૭૯.

પ્લીડર બદલવાની નોટીસ.

ના ની કોરટમાં.

અ. બ.

વિરૂદ્ધ

ક. ડ.

કોરટના રજિસ્ટારને

નોટીસ આપવામાં આવેછે કે મેં અ. બ. (અથવા ક. ડ.) એ સદરહુ ફરિયાદમાં મારા

પ્લીડર તરીકે અત્યાર લગણ
મેં બંધ કર્યો છે, અને હાલનો મારો પ્લીડર

ના ગ. હ. ને નીમ્યો છે, પરંતુ તેને કામ કરતો
નો જે. કે. છે.
અ. બ. (અથવા ક. ડ.)

નંબર ૧૯૦.

કોર્ટના પ્રત્યેક સમન, નોટીસ, હુકમનામા અથવા હુકમ નીચે અથવા કોર્ટની બીજી કોઇપણ પ્રોસેસ નીચે લખવાની ટીપ.

(આફીસની જગા) માં રજીસ્ટ્રારની આફીસમાં હાજર રહેવાનો વખત, દસથી તે ચાર વાગતા સુધી છે, પરંતુ (આ ઠેકાણે જે દિવસે આફીસ બંધ થવાની હોય તે દિવસ લખવો) દિવસે એક વાગે આફીસ બંધ થાય છે.

આર. જે. ક્રાસ્થવેટ,
હિંદુસ્તાનની સરકારના આફિશિએટીંગ સેક્રેટરી.

(True Translation)
LALSHANKAR UMIASHANKAR TRAVADI.
Subordinate Judge of Dhandhuká and Goghá.